M. p. 55

B.3. de violenta B. Brissonij morte vid. Cornel. Tollij append. ad Pierij Valeriani librum de Litteratorum infelicitate pag. m. 67 [illegible].

et H. de Perefixe Hist. [illegible] vita Regis gall. Henrici quarti pag. m. 198.

et P. C. Hoofts Henric. IV. pag. m. ed. in fol. 96.

DE REGIO PERSARVM PRINCIPATV LIBRI TRES:

Ex aduersariis V. CL.

BARNABÆ BRISSONII,

SENATVS PARISIENSIS

PRAESIDIS.

ADDITI

Indices tres: I, Capitum: II, Auctorum qui emendantur: III, Rerum & Verborum notabilium.

Editio altera; in qua quid sit præstitum, SYLBVRGII *Notis ad finem additis exponitur.*

Ex typographeio Hieronymi Commelini,
Anno Christi MDXCV.

TYPOGRAPHVS LECTORI.

TRes hosce de Persici Regni statu libros, ex Aduersariis in quibus situ pæne ac puluere obducti obsitique iacebant, importuna studiosorum quorundam efflagitatio in lucem aspectumq; protulit. Eorum enim precibus victus auctor, vrbe vndiq; obsessa, & velut Sagena circumuallata, dum pulsu Tympanorum oppidum vicatim circumsonaret, dum machinis tormentisq; bellicis mœnia ædesque quaterentur, dum multus vbiq; pauor, & plurima mortis imago, hisce commentariis recognoscendis, & in vnum corpus colligendis, operam studiumq; nauauit. Ac plane, licet non minus Musæ quam Leges inter arma sileant, eum tamen nec a iure adsidue dicundo, nec subsecivis horis, a scribendo, bellici strepitus fragoresq; retardarunt. In eoq; vno adquiescens ille, animum a molestiis, quæ ante oculos obuersabantur, quoad potuit, abduxit: arbores forte serens quæ alteri sæculo prosint. Fruere Lector, & vale.

† 2

INDEX VNIVERSVM HORVM LIBRORVM ARGVMENTVM BREVITER complectens.

LIB. I.

Quo, de Regia maiestate, totoq; Persici regni statu, agitur.

In

LIB. II.

Quo de religione, legibus, moribus, institutisque Persarum tractatur.

LIB. III.

De re militari.

LOCORVM QVI LIBRIS HIS EMENDANTVR, INDEX.

Μνημονικὰ ἁμαρτήματα,

Errata Interpretum,

BARNABÆ

BARNABÆ BRISSONI SENATVS PARISIENSIS PRÆSIDIS,

De regio Persarum principatu

LIBER PRIMVS.

RES a Persis terra marique gestas, literis mandare non institui: sed hoc argumentum aliis, quibus commodum videbitur, concedens, eos tantum ex veteri gentis illius memoria flosculos carpam, qui ad Regij nominis decus, Imperij maiestatem, totumque Regni statum, ac vetustate pene obrutos ritus, pertinent. Atque hoc quidem libro, quibus honoribus a suis coli Reges solerent, quæ essent eorum Insignia, qui vestitus, vitæque cultus: quæ Aulæ ac palatij dignitates: quæ regni administrandi ratio, exponam. Reliqua quæ ad populi mores, instituta, leges, rem militarem spectant, in alios libros conferam.

Persarum gens, obscura prius, initium commendationis & famæ accepit a Cyro, qui adeptum Medis, Lydisque, imperium primus in Persidem intulit, & e minimo tenuissimoque, maximum & florentissimum, Asia subacta, & vniuerso Oriente in potestatem redacto, reliquit. Huic successit filius Cambyses, qui Imperio patris Ægyptum adiecit: a quo deinde, ad Darium vsque, qui ab Alexandro victus, & a cognatis occisus, vitam pariter cum Persarum regno amisit, Persicæ res in suo statu manserunt. Terrarum enim, quas illinc sinus Persicus, hinc Hellespõtus claudit, domini, innumeris prope nationibus longe lateque Reges imperarunt. Nec tamen vltra ducentos annos regium hoc imperium stetisse, Dionysius Halicarnass. lib. 1. scribit. Quamquam apud

Q. Curtium lib. IIII. Darius, cum militari more suos ad Arbela dimicaturos cohortaretur, Persicum imperium *secundo cursu* per ccxxx. *annos ad summum fastigium a Diis euectum* fuisse prædicat. Cui consentiens D. Hieronymus, ad Danielis cap. IX. continua XIIII Regum serie, regnatum in Perside per ccxxx. annos, notat. At Strabo lib. XV. permixtis Persarum Macedonũque temporibus, Imperij illius annos paulo longius profert. Clemens vero Alexandrinus lib. I. Strómat. accuratius subductis temporum rationibus, summam efficit annorum ccxxxv. In quo & variari inter alios quoque video. Nam D. Augustinus lib. XII. de Ciuitate Dei, cap. X. annos colligit ccxxxiii. Sulpicius autem Seuerus lib. II. sacræ histor. annos ducentos & quinquaginta. Est & inter Cõstantinum Manassem, & Georg. Cedrenum, non parua dissensio: quorum hic, in suis Annalibus, non nisi ccxiii. annos Persarum imperio adscribit: ille, τὴν Περσῶν βασιλείαν ἐφ' ὅλοις παρατείνασαν ἔτεσι τριακοσίοις, ait. A quibus etiam dissedens Agathias lib. II. annos ccxviii Persarum monarchiæ tribuit. Vt vt se res habeat, toto illo ducentorum, & quod excurrit, annorum tractu, imperium hoc quo de agimus, caput super cetera ita extulit, vt quod illi amplitudine, magnificentiaque, iure conferri possit, habeamus nullũ. Illius certe vires ex numero & apparatu copiarũ, quas Darius & Xerxes in Europam effuderunt, æstimare licet. Vnde ab ipsis, quamquam oppido infestis Græcis, Persarum Regem μέγαν βασιλέα vocitatum mirum non est. Suidas, Μέγας βασιλεὺς ὁ τῶν Περσῶν διὰ τὸ πλείονι δυνάμει χρῆσθαι τῇ Περσικῇ. τοῖς δὲ ἄλλοις προσεπίθεσαν καὶ τὸ ἀρχομένων τὰ ὀνόματα, οἷον Λακεδαιμονίων, Μακεδόνων. Aristides in Romæ encomio, Περσῶν ἀρχὴν σκεψώμεθα, ἣ πάνυ ποτὲ ἐν τοῖς Ἕλλησιν ἐβοᾶτο, καὶ Μέγαν παρείχετο ἐπώνυμον καλεῖσθαι τὸν ἔχοντα αὐτὴν βασιλέα. Et quidẽ, vt Dio Chrysostom. Oratione III de Regno, tradit, Μέγας βασιλεὺς κέκληται μόνος ἐκεῖνος. Atque hanc temporibus suis vulgi ore tritam appellationem, Isocrates Græcis probri loco, & quasi captiuitatis & seruitutis argumentum, obiicit. Sic enim in Panegyrico, Οὐ βασιλέα τὸν Μέγαν αὐτὸν προσαγορεύομεν, ὥσπερ αἰχμάλωτοι γεγονότες;

Indeque

Indeque ioci occasionem Agesilaus arripuisse dicitur. Nam, vt Plutarch. in Apophthegmat. scribit, εἰθισμένων, τὸν Περσῶν βασιλέα, Μέγαν προσαγορεύειν: οὐ δὲ ἐκεῖνος, εἶπεν, ἐμοῦ μείζων, εἰ μὴ δικαιότερος, καὶ σωφρονέστερος; Eademque ratione Plato lib. iii. de Legibus, omnes fere Persarum Reges nomine tenus dumtaxat Magnos fuisse, ita scribit: καὶ σχεδὸν βασιλεὺς ἐν Πέρσαις οὐδείς πω μέγας γέγονεν ἀληθῶς, πλὴν γε ὀνόματι. Persarum quoque legatos ad Philippum Macedonum Regem missos, cum Alexander, licet admodum puer, de rebus minime puerilibus, sed quæ eius ætatis captum excedere videbantur, percõtatus esset, stupefactos dixisse, ὁ παῖς οὗτος, βασιλεὺς Μέγας, ὁ δὲ ἡμέτερος, πλούσιος, Plutarchus lib. ii. de Fortu. Alexan. memoriæ prodidit. Ipse etiam Alexander, vt Arrianus lib. vi. refert, incredibili gloriæ cupiditate flagrans, iamque de nouo orbe quærendo cogitans, Medorum & Persarum Reges, cum exiguam Asiæ partem regio dominatu tenerent, immerito Magnos Reges appellatos dicebat.

Nec hoc titulo contenti Persarum Reges, sese REGES REGVM vocitabant: Et ita in Inscriptione monumenti Cyrum appellatum, Strabo lib. xv. testatur. Extant Artaxerxis ad Pætũ litteræ, Hippocratis miscellaneis Epistolis insertæ, cum hac Inscriptione, Αρταξέρξης, Βασιλεὺς Βασιλέων, Παίτῳ χαίρειν. Sic & lib. i. Esdræ, c vii. Αρθασασθα βασιλεὺς βασιλέων, Εσδρᾳ ἱερεῖ, καὶ Αναγνώστῃ τοῦ θείου νόμου, χαίρειν. Quinetiã postquam in Parthorũ nomẽ potestatemque Persæ transierunt, eundẽ quoque sibi nominis honorẽ Reges vindicarunt. Plutarchus in Põp. Ὅθεν οὐδὲ ἠξίωσεν τὸν Πάρθον ἀντιγράφων, ὥσπερ οἱ λοιποὶ, ΒΑΣΙΛΕΑ ΒΑΣΙΛΕΩΝ προσαγορεῦσαι. Proinde apud Suetonium in Caligula, c. v. REGIS REGVM nomine Rex Parthorum exaudiendus est. Eiusque cognominis prætermissionem Parthorum Reges non æquo animo tulisse, argumento est, quod Dio lib. lv. de Phraate narrat, qui solo Phraatis nomine ab Augusto per litteras appellatus, rescribens, Regis Regum titulum nomini suo adscripsit, Augustum, quô par pari referret, nulla alia quam Cæsaris appellatione dignatus. Similiterque Tigranem, qui eundem sibi nominis honorem adrogabat, vehementer offensum fuisse Plutarch. in Lucullo memorat, quod cum Lucullus Regem

Regum non appellasset. Sapori etiam Persarũ Regi ad Constantium literas cũ huiusmodi inscriptione, REX REGVM SAPOR, *particeps syderum, frater Solis & Lunæ*, Ammianus Marcellinus lib. xvii. refert. Sed & apud Procopium lib. i. de bello Pers. Alamandarus Cabadem Persarum Regem alloquens βασιλέα βασιλέων appellat. Pari fastu Antonius, Orientis imperium inter liberos ex se & Cleopatra susceptos, partitus, eos voce sua, Regum Reges renuntiauit, vt Plutarchus in eius vita scriptum reliquit. Nec tamen a Persarum Regibus ortum hæc appellatio ducit. Nabuchodonosorem namque Babylonium Regem, Daniel cap. ii. ita affatur, Σὺ βασιλεῦ, βασιλεὺς βασιλέων.

Persarum autem regnum parentium morte liberis lege obueniebat, nec aliis quam qui regiæ stirpis essent, deferebatur, quemadmodum Constantinus Manass. in Annalib. scribit. Quod Strabo lib. xv. significat, cum ait, βασιλεύονται δὲ ὑπὸ τῶν ἀπὸ γένους. Idemque, translato ad Parthos imperio, seruatum, testatur Iosephus lib. xviii. Antiquit. Iud. cap. iii. συμφρονήσαντες δὲ, inquiens, οἱ γνωριμώτατοι Πάρθων, ὡς ἀβασιλεύτοις μὲν ἀμήχανον πολιτεύεσθαι· οἱ δὲ βασιλεύοντες ἐκ τοῦ γένους τῶν Ἀρσακιδῶν. οὐ γὰρ ἑτέροις ἄρχειν νόμιμον. Et ideo Tiberij tẽporibus, quia neminem gentis Arsacidarum summæ rei imponere poterant, interfectis ab Artabano plerisque, aut nondum adultis, Regis Phraatis filium, Roma poposcisse eos, vt genus Arsacis ripam apud Euphratis cerneretur, Tacitus lib. v. Annalium narrat. Reddito postea Persis imperio, idem mos retentus. Procopius lib. i. de bello Persico. Πέρσαις δὲ οὐ θέμις ἄνδρα ἐς τὴν βασιλείαν καθίστασθαι ἰδιώτην γένος, ὅτι μὴ ἐξιτήλου παντάπασιν γένους τοῦ βασιλείου ὄντος. Et alias, eodem libro, οὔτε νόμος αὐτὸν εἰσήει, ὅς δὴ οὐκ ἐᾷ Πέρσαις ἐς τοὺς ἀλλοτρίους, τὰς ἀρχὰς φέρεσθαι, ἀλλ' οἷς ἡ τιμὴ ἐπίσημα κατὰ γένος προσήκει. Quibus consentanea Constantinus quoque Manasses scribit.

Plane post Ochi & Arsis eius filij cædem, cum nemo ex Ochi liberis ad quem regnum lege rediret, superesset, ἐρήμου, vt Diodor. Sicul lib. xxvii. loquitur, ὄντος τοῦ βασιλέως οἴκου, καὶ μηδενὸς ὄντος τοῦ κατὰ γένος διαδεξομένου τὴν ἀρχὴν, Darius regnum Bagoæ Eunuchi beneficio adeptus est. Vnde & Alexander ei per epistolam apud Arrianum libr. iii. exprobrat,

quod

quod occiso Arse, Bagoæ ope, imperiũ occupasset, οὐ δικαίως, οὐδὲ κατὰ τὸν Περσῶν νόμον. Eundem Alexandrum Curtius lib. vi. milites ita alloquentem facit: *Ne Darius quidem hereditarium Persarum accepit imperium, sed in sedem Cyri, beneficio Bagoæ castrati hominis, admissus.* Similiterque Strabo lib xv. eius Spadonis opera, Darium οὐκ ὄντα τοῦ γένους τῶν βασιλέων, Regem factum scribit.

Filiorum vero natu maximum, regnum ætatis priuilegio, sibi vindicasse, quod ius & ordo nascendi, & natura ipsa gentibus dabat, Iustin. lib. II. docet. Plato quoque in Alcibiade, Ἐπειδὰν δὲ γένηται ὁ παῖς ὁ πρεσβύτατος, οὗπερ ἡ ἀρχή. Idem in Lyside, Εἰ ἄρα ὁ μέγας βασιλεὺς πότερον τῷ πρεσβυτάτῳ υἱεῖ οὗ τῆς Ἀσίας ἀρχὴ γίγνεται. Eodemque iure Persas posterioribus temporibus lege ita iubente vsos, Zosimus & Procopius testantur. Sic enim ille lib. XII. histor. τὸν μὲν ἀδελφὸν τὸν αὐτοῦ νεώτερον ὄντα, βασιλέα χειροτονοῦσι καὶ ταῦτα, τοῦ νόμου τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν βασιλέως παίδων διδόντος τὴν τῶν ὅλων ἡγεμονίαν. Procopij vero lib. I de bello Persico verba sunt hæc: τῶν γάρ οἱ παίδων τὸν πρεσβύτατον Καόσην, τὸν μὲν ἡλικίας ἕνεκεν ἐς τὴν βασιλείαν ὁ νόμος ἐκάλει, ἀλλὰ Καβάδην οὐδαμῇ ἤρεσκεν, ἐβιάζετο δὲ τήν τε φύσιν καὶ τὰ νόμιμα ἡ τοῦ πατρὸς γνώμη. Mota tamen de Regno controuersia inter Ariamenem, seu vt alij vocant Artabazanem, & Xerxem Darij filios, arbiter ex compromisso sumptus Artabanus communis vtriusque patruus litem secundum Xerxem minorem natu dedit: non alia ratione, quã quod hic ex patre iam Rege, ille ex priuato adhuc susceptus esset: quemadmodum Herodot. lib. VII. Iustin. lib. II & Plutarchus περὶ φιλαδελφίας literis prodiderunt. Sed & post Cabadis Persarum Regis mortem orta inter eius filios de regno contentione, Cabaden Cosroi fratri, quem ætate anteibat, postpositum, propterea quod is luscus esset, accepimus. Persis enim altero oculo captum, aut qui naso, auribusve mutilatis, vel aliqua membrorum prauitate, deformitateve esset, Regem constituere non licebat. Idque lege vetitum fuisse, Procopius libr. I. de bello Persico tradit. De Cabadis enim Regis Persarum liberis loquens, Ζάμην δὲ, ait, ὃς τὰ δευτερεῖα ἐφέρετο, τοῖν ὀφθαλμοῖν τὸν ἕτερον ἐκκεκομμένον, ἐκώλυεν ὁ νόμος. ἑτερόφθαλμον γὰρ, ἢ ἄλλῃ τινὶ λώβῃ ἐχόμενον, οὐ θέμις

Πέρσαις βασιλέα καθίσταθαι. Et alias, καὶ ἦν γὰρ αὐτοῖς πολὺ τὸ πλῆθος τῆς ζάμου ἀρχῆς, ἦν δὴ ὁ νόμος, αἰτία τῆς τοῦ ὀφθαλμοῦ λώβης, ὥσπερ μοι εἰρήθη, ἐκώλυε. Ad extremum tamen eó rem rediisse, vt Persarum regnum, non tam lege, quam suffragiis procerum deferretur, idem Procopius non semel ostendit: ita tamen, vt non alij, quam qui stirpis Regiæ essent, ad regni culmen eueherentur. Aperte certe apud eum lib. 1 de Bello Pers. Mobodes pronuniat, οὐδένα χρῆναι αὐτόματον ἐς τὴν βασιλείαν ἰέναι, ἀλλὰ ψήφῳ Περσῶν λογίμων.

Apud Persas vtique, filios naturales & ex pellicibus susceptos, a regni successione summotos & repulsos, quādiu iusti & legitimi liberi superessent, Herodot. lib. III. tradit. Pausanias tamen in Eliacis Darium nothum, Isogæo Artaxerxis iusto filio in regno capessendo populi consensu antepositum memorat.

Ceterum more recepto apud Persas, Rex non nisi morte mutabatur: Contra quem morem, Artaxerxes Darium filium per indulgentiam viuus Regem constituit, nihil sibi, vt Iustinus lib. X. scribit, ablatum existimās, quod in filium contulisset, sinceriusque gaudium ex procreatione se capturum si insignia maiestatis suæ, viuus in filio conspexisset. Cui Dario etiam a patre indultum fuisse κίταριν ὀρθὴν φέρειν, Plutarch. in Artaxerxe auctor est. Quin & ipsummet Artaxerxem Cyri minoris fratrem, viuo adhuc patre, Regem appellatum fuisse, idem Plutarch. cum in eius vita, tum lib. II. de Fortu. Alexan. litteris prodidit.

At cum in longinquám expeditionem Rex proficiscebatur, regni successorem designare solitum, idque lege lata inualuisse, Herodot. lib. II. ita scribit, δεῖ μὲν ἀποδέξαντα βασιλῆα, κατὰ τὸν Περσέων νόμον, οὕτω στρατεύεσθαι. Eiusdem quoque gentis legibus cautum, δωρεὰν αἰτεῖν τὸν ἀναδειχθέντα, καὶ διδόναι τὸν ἀναδείξαντα, πᾶν τὸ αἰτηθὲν, ἄνπερ ᾖ δυνατὸν, Plutarchus in Artaxerxe notat: Eamque legem ἄψευστον ἐν Πέρσαις νόμον ibidem vocat.

Reges autem Persarum, Pasargadis a gentis suæ sacerdotibus, inaugurari & initiari solebant, eo ritu, quem Plutarch. in Artaxerxe declarat. Moris enim fuisse tradit, vt Pasargadis, (ἔστι δ' ἦν, vt Strabo lib. XV. ait, τὸ βασιλεῖον ἀρχαῖον) in bel-

lica

ficæ cuiusdam Deæ, quæ Palladi conferri & adsimilari poterat, phano, Reges velle sua posita, eam qua Cyrus cum priuatus adhuc esset, vti consueuerat, induerent: dein offam, seu massam, ficuum comederent: Terebinthi etiam aliquid erodendo absumerent: ad extremum, oxygalæ, seu acidi lactis, poculum haurirent. Nec vero, vt Cicero lib. I. de Diuinat. tradit, quisquam Rex Persarum esse poterat qui nō ante Magorum disciplinam scientiamque percepisset. Id quod confirmat Philo Iudæus in lib. de specialib. legib. his verbis: Ἀλλ' οὐδένα φασὶν, ἐπὶ βασιλείαν παραληφθῆναι δύναμιν, παρ' αὐτοῖς, (de Persis loquitur) εἰ μὴ πρότερον τῶν Μάγων γένους κεκοινωνηκὼς τυγχάνοι.

Eorum autem qui ad regium culmen euehebantur, capiti Cidarim, Diademaque imponi consueuisse, ex eo colligo quod Ctesias in Persicis, Ochi inuiti & reluctantis caput a proceribus regni Persici, Diademate vinctum fuisse, refert, inquiēs, Καὶ ἐπέθετο αὐτῷ τὴν κίταριν, οὐ τι ἔχοντι. Idipsū & Plutarchus in Apophtheg. ostendit, his verbis, ἀποδειχθέντος δὲ τοῦ Ξέρξου βασιλέως, ὁ μὲν Ἀριαμένης εὐθὺς προσεκύνησε καὶ τὸ Διάδημα περιέθηκεν. Omnamus etiam apud Iosephum lib. xx. Antiquit. Iud. cap. II, Artabanum in Parthorum regnum restituens περιτίθησιν αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ τὸ Διάδημα ἀφελὼν τῆς ἑαυτοῦ. Ad Surenam vero gentilitio iure pertinuisse, Regum capiti Diadema imponere, Plutarch. in Crasso docet. De Surena namque loquens, ait, κατὰ γένος μὲν οὖν ἐξ ἀρχῆς ἐκέκτητο, βασιλεῖ γινομένῳ Πάρθων, ἐπιτιθέναι τὸ διάδημα πρῶτος. Atque ita Surenam patrio more Tirydatem insigni Regio vinxisse, Tacit. lib. v. narrat. Ibidemque delectum capiendo Diademati diem concelebrasse: eaque solemnia regni dicit. Surenam autem, Magistratum fuisse apud Persas Zosimus lib. III. scribit, & quidem, vt Ammianus Marcel. lib. xxx tradit, *potestatis secunda post Regem.* Plane Parthorum Regem Artabanum duplici Diademate caput vinxisse Herodiān lib. vi. narrat.

Nouos autem Reges in Regia Sella locari consueuisse, indicio est quod de Ariamene Plutarch. in lib. περὶ φιλαδελφ. narrat. Nam cum Artabanus regnum Persarum Xerxi sententia sua adiudicasset, Ariamenes confestim exiliens, fratrem adorauit, & λαμβάνων ἀνήγαγεν, vt Plutarch. loquitur, τῇ δεξιᾷ

εἰς τὸ θρόνον ἐκάθητο τὸ βασίλειον Artaxerxes quoque, vt Esthe-ræ cap. 1. legimus, ἐνεθρονίσθη ἐν Σούσοις.

Porro in more positum fuisse vt ad Imperium accedentes Reges nomina mutarent, Ctesias notat. & ita, post mortem Ochi Regis Codomanum in memoriam pristinæ virtutis Regem a populo constitutum, Darij nomine, ne quid Regiæ maiestati deesset, honoratum, Iustin. lib. x. scribit.

Iam vero Deorum honoribus Persarum Reges a suis coli solitos, testis est apud Curtium lib. VIII. Cleo Siculus, qui non ingenij solum, sed etiam nationis vitio adulator, cum Macedonibus auctor esset, vt Alexandrum tamquam præsentem Deum venerarentur, hac assentatiuncula Regis sui gratiã aucupatur. *Persas quidem, non pie solum, sed etiam prudenter, Reges suos, inter Deos colere.* MAIESTATEM ENIM IMPERII, SALVTIS ESSE TVTELAM. Artabanum etiam Darij Prætorem, Plutarch. in Themistocle, ita loquentem inducit: Ἡμῖν δὲ πολλῶν νόμων καὶ καλῶν ὄντων, κάλλιστος οὗτός ἐστι, τιμᾶν βασιλέα, καὶ προσκυνεῖν, εἰκόνα θεοῦ πάντα σώζοντος. Cui hac in parte consentiens Menander, principem esse εἰκόνα ἔμψυχον θεοῦ dicebat. Plinius quoque Panegyrico: *Principem dat Deus, qui erga omne hominum genus vice sua fungatur.* Quod cum illi Euangelicæ lucis expertes pronuntiabant, quis eum diuino eos numine & spiritu afflatos neget? Nec enim alia Christianorum de Principibus sententia est. Testis Tertull. lib. ad Scapulam, *Colimus,* ait, *Imperatorem, sic, quomodo & nobis licet. & ipsi expedit, vt hominem a Deo secũdum: & quicquid est, a Deo consecutum, & solo Deo minorem.* Hac autem de causa Xenophon in Oratione de Agesilao, Persas notat, tamquam ἀξιοῦντας καὶ τὰς τῶν θεῶν τιμὰς καρποῦσθαι.

Ac plane eos qui ad Persarum Reges adibant, non modo capita flectere, & summittere, sed & procumbentes humi, corpora prosternere consueuisse, ex compluribus Q. Curtij locis licet intelligere. Sic enim lib. VIII. *Itaque more Persarum, Macedonas* VENERABVNDOS, *ipsum* SALVTARE, PROSTERNENTES HVMI CORPORA. Rursusque eodem libro: *Quod si,* ait Cleo, *ceteri dubitent, semetipsum, cum Rex inisset conuiuium,* PROSTRATVRVM HVMI CORPVS. Idem lib. V. de coniuratis, inita aduersus Darium consilia, ob-

sequij

ſequij ſoliti ſimulatione, tegentibus, PROCVMBENTES, ait, HVMI. *Quem paulo poſt in vinculis habituri erant, ſuſtinuere* VENERARI. Et hoc eſt, quod idē Curtius lib.iii. matrem & vxorem Darij, Hephæſtionem pro Alexandro, SVO MORE VENERATAS eſſe ſcribit. Idipſum ſentiens Valer. Max. lib.IIII.ca.VII. de Darij matre hæc ait, *Hephæſtionemque, more Perſarum,* ADVLATA, *tanquam Alexandrum* SALVTAVIT. Ipſe etiam Alexander apud Curtium lib. v. Siſigambin alloquens, PROCVMBENS, ait, *ſæpe me* VENERARI *voluiſti, inhibui.* Valer. Max. lib. VII. cap. III. de ſex Perſis qui Magorum dominatione oppreſſa, regnum Dario, equi hinnitu victi, addixerunt, *Auditoque eo, ſex reliqui ſummæ poteſtatis candidati, continuo equis delapſi (vt eſt mos Perſarum)* HVMI PROSTRATIS CORPORIBVS, *Darium Regem,* SALVTAVERVNT. Ioſeph. lib. xx. Antiquit. cap. III. de Rege Parthorum Artabano, qui Tzaatæ occurit, Πρῶτον μὲν, κατὰ τὸ πάτριον, προσκύνησεν αὐτόν. Denique Perſicam προσκύνησιν, *humi iacentium adulationes,* Liuius lib. IX. *Perſicam* vero *ſeruitutem* Seneca, lib. III. de Beneficiis, cap. xii. & lib. III de Ira cap. XVII. vocat. Eumque ad ſua vſque tempora in Perſide manſiſſe ritum, Socrat. lib. VII. hiſtor. Eccleſ. cap. VIII. oſtendit.

Pronos autem Perſas, manibus poſt tergum reductis, Reges ſuos venerari conſueuiſſe, Lucian. in Nauigio, ſeu votis, ſignificare videtur his verbis: Ἀλλὰ τῆς μὲν ἡμῆς, ὦ βασιλεῦ, χαίρειν οἰδάζοι, ἢ ὑποκύψας, ἐς τὸ Περσικὸν, προσκυνῶ σε, περιαγαγὼν εἰς τοὐπίσω τὼ χεῖρε, ἡμῶν τὴν ἱέραν.

Quamquam fuerit ne hoc προσκυνήσεως, an ἱκεσίας σχῆμα, non immerito dubitatur. Supplices quidem certè apud Aſſyrios manus poſt tergum connectere conſueuiſſe Ammianus Marcell. lib. XVIII. docet. Is enim de Antonino, qui ad Saporem Perſarum regem transfugerat, verba faciens, *ab Vrſicino (ait) agnitus, ſublata Tiara quam capiti ſummo ferebat honoris Inſigne, diſſiluit equo, curuatiſque membris humum vultu pœne contingens ſalutauit: Patronum, & dominum appellans: manus poſt tergum conuertens, quod apud Aſſyrios ſupplicis indicat formam.* Alium vero in Perſica veneratione manuum geſtum Heliodor. lib. IX. hiſtoriæ Æthiop. prodit. Quo loci Oroondates Hydaſpem Perſico ritu manibus paſſis, & dextra in læuam conuerſa veneratus dicitur. Ea namque & vis ac

potestas horum verborum, τὼ χεῖρε προτείνας, καὶ τὴν δεξιὰν ἐπιθυτέραν παραβαλλάξας, κύψας προσεκύνησε. Vt vt se res habeat, ita procubuisse eos vt & mento Regiæ solum pæne contingerent, argumento est, quod Alexandrum Persis suo more venerantibus, Polyperchon Macedo vnum ex his mento solum contingentem per ludibrium cœpit hortari, vt vehementius id quateret ad terram, quemadmodum Q. Curtius lib. VIII. refert. Vnde Martialis Epigr. XXII li. X. illas diuinorum honorum blanditias, quas Domitiano rerum potiente, in vsum assentatio inuexerat, eo extincto, libertateque populo restituta, orbe Romano summouens, ad Parthos quibus regiæ solum osculari moris erat, ita ablegat,

Frustra blanditiæ, venitis ad me
Attritis miserabiles labellis.
Dicturus Dominum, Deumque, non sum
Iam non est locus hac in vrbe vobis:
Ad Parthos procul ite pileatos:
Et turpes humilesque, supplicesque,
Pictorum sola basiate regum.

Et hac ratione, Persarum reges *Adoratos*, veteres aliquot auctores scribunt. Iustinus lib. VI. *Conon diu Rege per Epistolas frustra fatigato, ad postremum ipse ad eum pergit: a cuius aspectu & colloquio prohibitus est, quod eum more Persarum Adorare nollet.* Lamprid. in Alexand. Seuero, *Adorari se vetuit, cum iam cœpisset Heliogabalus Adorari, Regum more Persarũ.* Trebellius Pollio in Zenobia, *Adorata est more Persarum.* Sulpicius Seuerus lib. II. Sacræ histor. *Erat ea tempestate Regi* (de Artaxerxe loquitur) *Haman quidam persamiliaris, quem æquatum sibi, Adorari, more Regum, præceperat.* Nam quod Græci προσκυνεῖν, illi *Adorare*: Alii, in quibus sunt Curtius, & Æmilius Probus, *Venerari*, dicunt. Herodotus etiam lib. I. προσπίπτων, προσκυνέει, ait.

Procubuisse vtique Adorantes, & in terram procidisse, non modo Lucretius lib. V. & Ouid lib. I. Metamorph. docent, sed & Diuus Matthæus, apud quem ca. II. de Magis Christum adorantibus scribitur, καὶ πεσόντες προσεκύνησαν αὐτῷ. Apud eundem fallax ille humani generis hostis, Christum tentans, ταῦτα πάντα σοὶ δώσω, ait, ἐὰν πεσὼν προσκυνήσῃς μοι. Quin &

Genescos

Geneſeos cap. xix. Καὶ προσεκύνησε τῷ προσώπῳ ἐπὶ τὴν γῆν. & cap xliii. καὶ προσεκύνησαν αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν ἐπὶ πρόσωπον. Alias etiam, vt cap xix. & xxiiii. Geneſ. legere eſt, προσκυνεῖν ἐπὶ τὴν γῆν. Et Numer. cap. xxii. Καὶ κύψας προσεκύνησε τῷ προσώπῳ αὐτοῦ. Et Exodi cap. xii. καὶ πεσὼν χαμαὶ προσεκύνησε τῷ κυρίῳ. Danielis etiam cap. iii. non ſemel legimus πίπτοντες, vel πεσόντες προσκυνεῖν. Denique Pſal. xciiii. coniunguntur hæc, προσκυνήσωμεν, & προσπέσωμεν.

Tigranem porro, more gentis ſuæ, Pompeium ita veneratum, Plutarchus in Pompeio, & Dio lib. xxxvi. narrant. Illius verba ſunt, hæc, καὶ τέλος, ὡς πρὸς αὐτὸν ἦλθε τὸν Πομπήιον, ἀφελόμενος τὴν κίταριν, ὥρμησε πρὸ τῶν ποδῶν θεῖναι, καὶ καταβαλὼν ἑαυτὸν, αἴσχιστα δὴ πάντων προσπεσεῖν αὐτὸν τοῖς γονάσιν. Hic vero, Tigranem, diademate poſito, Pompeio miſericordiam commouiſſe refert, ἐς τὴν γῆν πεσόντα, καὶ προσκυνοῦντα. Similique modo Arzina Regem Dauid adoraſſe dicitur: Sic enim lib. ii. Regum, cap. vlt. ſcriptum eſt, καὶ προσεκύνησε τῷ βασιλεῖ ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν. Sed & Carthaginenſium legatos ritu gentis coram Scipione procubuiſſe, Liuius lib. xxx. refert. Quod idem Polybius in Eclogis περὶ πρεσβειῶν, cap. xv, narrans, πεσόντες, ait, ἐπὶ τὴν γῆν, ἀξιννῶς τοὺς πόδας καταφιλοῖεν, ἐν τῷ συνεδρίῳ. Idem in iiſdem Eclog. cap. xcvii. de Pruſia rege, καὶ καθεὶς, ait, τὰς χεῖρας ἀμφοτέρας προσεκύνησε τὸν οὐδόν. id eſt, vt Liuius libro xlv. vertit, *Summiſit ſe, & oſculo limen Curiæ contigit.*

Ceterum non cominus modo, ſed & eminus ita Perſarum Reges colebantur: nec qui eos adibant expectabant dum propius accederent: verum ex quo in Regum conſpectu erãt, proni, demiſſo & cernuo capite, eos ſalutabant. Quod Lucianus indicat in Nigrino, cum ait, Οἱ δὲ σεμνότεροι καὶ προσκυνεῖσθαι περιμένοντες οὐ πόῤῥωθεν, οὐδ' ὡς Πέρσαις νόμος. Atque huiuſmodi venerationis originem a Cyro imperij illius conditore recte arceſſit Arrian. lib. iiii. de reb. geſt. Alex. Λέγεται τὸ πρῶτον προσκυνηθῆναι ἀνθρώπων Κῦρον, καὶ ἐπὶ τῷδε, ἐμμεῖναι Πέρσαις τε καὶ Μήδοις, τὴν ταπεινότητα. Nam Cyro cultum hunc exhibitum, Xenophon lib. viii. Παιδ. Κυρ. narrat.

Nec a ſubditis tantum, & his qui ditioni ſuæ parebant, ita ſe coli Reges Perſarum inſtituerant: verumetiam, peregrinis

quibuslibet, atque adeo exterarum nationum, liberorumve populorum Legatis, qui in Regum congressum colloquiumque venire vellent, eadem venerationis necessitas imposita erat: nec cum ipso rege coram agere eis licebat, nisi eum prius solito & patrio Persarum more venerati essent. Proinde peregrinos vndecunque aduenientes, & ad Regem perduci postulantes, Chiliarchus, Tribunusve, qui Admissionalis officio fungebatur, percontari solebat, num in animo haberent Regem venerari, & ne sibi non prædictum dicerent, denuntiabat, aliter negotia sua quam per internuntium, confici transigique non posse: quòd Regis aures non aliis, quã qui eum venerati prius essent, paterent. Ac si quidem se ad id obsequij paratos esse dicerent, ad Regem admittebantur: sin recusarent, conspectu colloquioque Regis prohiberi, sua aliis mandata edere, & ad Regem perferenda dare cogebantur: atque ita ab eo cui partes hasce Rex mandabat, responsum ferebant. Vnde Artabanum Tribunum hæc ad Themistoclem verba facientem Plutarch. in Themist. inducit: Εἰ μὲν οὖν ἐπαινῶν τὰ ἡμέτερα προσκυνήσεις, ἔστι σοι καὶ βασιλέα θεάσασθαι, καὶ προσειπεῖν· εἰ δ' ἄλλο τι φρονεῖς, ἀγγέλοις ἑτέροις χρήσῃ πρὸς αὐτόν. βασιλεῖ γὰρ οὐ πάτριον ἀνδρὸς ἀκροᾶσθαι μὴ προσκυνήσαντος. Ismeniam etiam Thebanum Tithraustes Chiliarchus de hoc ritu ita apud Ælianum 1. Var. histor. cap. xxi. præmonet: Νόμος ἐστὶν ἐπιχώριος Πέρσαις τοὺς εἰς ὀφθαλμοὺς ἐλθόντας τοῦ βασιλέως, μὴ πρότερον λόγου μεταλαγχάνειν, πρὶν ἢ προσκυνῆσαι αὐτόν. Εἰ τοίνυν αὐτὸς διὰ σεαυτοῦ συγγενέσθαι θέλεις αὐτῷ, ὥρα σοι τὰ ἐκ τοῦ νόμου δρᾶν. εἰ δὲ μή, τὸ αὐτὸ σοι τοῦτο, καὶ δι' ἡμῶν ἀνυσθήσεται, καὶ μὴ προσκυνήσαντι.

Itaque Conon Atheniensis, cuius forti & fideli opera Pharnabazus Lydiæ Ioniæque Satrapes vsus erat, cum ad Regem Artaxerxem, vt consilia de summa republica iniret, missus esset, eius congressu colloquioque fuit prohibitus, quod eum, more Persarum, adorare noluisset, quemadmodum Iustinus li. vi scribit. Quod Æmilius Probus in Conone paullo copiosius ita expressit: *Postquam venit, primum ex more Persarum, ad Chiliarchum, qui secũdum imperij gradum tenebat, Tithraustem accessit, seque ostendit cum Rege colloqui velle. Nemo enim sine hoc admittitur: huic ille inquit, nulla mora est: sed tu delibera vtrum malis colloqui, an per litteras edere, quæ cogitas. Necesse*

esse est enim, si in conspectum veneris, VENERARI *te Regem, quod* προσκυνεῖν *illi vocant: hoc si tibi graue est, per me nihil. secius, editis mandatis, conficies, quod studes. Tum Conon, Mihi vero, inquit, non est graue quemuis honorem habere Regi: sed vereor ne ciuitati meæ sit opprobrio, si, cum ex ea ciuitate sim profectus, quæ cæteris gentibus imperare consueuerit, potius Barbarorum, quam illius, more fungar. Itaque quæ volebat, huic scripta tradidit.* Græcis enim in libera Repub. ortis ac procreatis, turpis & indecora huiusmodi veneratio semper visa est. Vnde Aristoteles lib. I. Rhetoric. ad Theodect. honorum genera recensens, inter τὰ βαρβαρικὰ, ponit προσκυνήσεις καὶ ἐκστάσεις.

Eoque nomine Isocrates in Panegyrico, Persas tanquam fracti & abiecti animi viros, qui Diis debitos honores mortali Regi tribuerent, sic insectatur: Ἐξεταζόμενοι δὲ πρὸς αὐτοῖς τοῖς βασιλείοις, καὶ προκυλινδούμενοι, καὶ πάντα τρόπον φρονεῖν μελετῶντες, θνητὸν μὲν ἄνδρα προσκυνοῦντες, καὶ δαίμονα προσαγορεύοντες, τῶν δὲ θεῶν, μᾶλλον ἢ τῶν ἀνθρώπων καταφρονοῦντες. Quamobrem Sperchies & Bulis Spartiatæ, Xerxi a ciuibus suis, ob violatos, contra ius gentium, Darij caduceatores dediti, Xerxem, statim atque Susis in eius conspectum prodierunt, a stipatoribus Regiis, adorare iussi, constanter abnuerunt: ac tametsi detrectantium capita deorsum in terram vi impellerentur, flecti nihilominus animis non potuere, vt Regem venerarentur: quod dicerent a moribus & institutis patriæ alienum esse, mortalem quemquam adorare, nec se eius rei gratia illuc venisse. Id quod Herodotus lib. VII. memorat his verbis, Ὡς ἀνέβησαν ἐς Σοῦσα καὶ βασιλέϊ εἰς ὄψιν ἦλθον, πρῶτα μὲν, τῶν δορυφόρων κελευόντων, καὶ ἀνάγκην σφισὶ προσφερόντων προσκυνέειν βασιλῆα προσπίπτοντας, οὐκ ἔφασαν, ὠθεόμενοι ὑπ᾽ αὐτῶν ἐπὶ κεφαλὴν, ποιήσειν ταῦτα οὐδαμά. οὔτε γὰρ σφισὶ ἐν νόμῳ εἶναι, ἄνθρωπον προσκυνέειν, οὔτε κατὰ ταῦτα ἥκειν. Leonnatum quoque, cum Persico ritu adorari Alexandrum a Persa quodam conspexisset, ἐπιγελάσαι τοῦ σχήματος τοῦ Περσοῦ, ὡς ταπεινοῦ, Arrianus lib. IIII. memorat. Quin etiam Athenienses Timagoram inter officiũ salutationis Dariũ Regẽ, more gentis illius, adulatum, capitali supplicio adfecerunt: vnius ciuis humilibus blanditiis, totius vrbis suæ decus Persicæ dominationi summissum grauiter ferentes, vt Valer. Maxim. lib. VI. cap. III. memorat. Quod &

Plutarch.in Artaxerxe & in Pelopida perstrinxit: & Athenæus lib.VI.apud quem tamen, in Timagoræ locum, Euagoras perperam irrepsit. Timagoram autem, huius venerationis obsequio, in maxima apud Regem gratia fuisse, idem Athenæus lib.II.scribit. Nec minus quam Græci, hanc Iudæi venerationem auersati sunt. Mardochæus enim, διὰ τὴν σοφίαν, καὶ τὸν οἴκοθεν αὐτοῦ νόμον, Amanē adorare, licet Regis Artaxerxis iussu, eo honore a reliquis Persis coleretur, præfracte recusauit, nec, vt Ioseph.lib.XI.Antiq. cap. VI. scribit, ἣν θεῷ τιμὴν παρεῖχεν, ταύτην ἐκείνῳ παρασχεῖν ὑπέμεινε. Quæ res stomachum Amani ira mouit, vt inde excidium toti Iudæorum genti minatus, molitusque sit: quam ille, ira incensus, ad internecionem deleuisset, ni Dei Opt. Max. bonitas eius nefarios conatus compressisset. Similiter Theagenem non sustinuisse, τὴν κεφαλὴν νεῦσιν εἰς τὸ προσκυνεῖν, Heliodor. lib: VII. histor. Æthiopicæ narrat.

At Themistocles, ciuium suorum inuidia, patria pulsus, vt Xerxis colloquio frueretur, hoc eum obsequij genere sibi demereri non recusauit, quemadmodum Plutarchus in eius vita auctor est. Timagoram quoque Cretensem, seu Enthymum Gortynium, Artaxerxem, patrio Persarum more, veneratum esse, Athenæus lib.II.refert.

Contra, Pelopidas, post Leuctricam victoriam, a ciuibus suis Legatus ad Artaxerxem missus, adduci nunquam potuit vt huic iugo collum subderet. Ismenias vero qui eamdem cum eo Legationem obibat, rationem inuenisse fertur, qua posset, aliud agens, aliud simulans, fucum Persarum oculis facere, specieque tenus, salua libertate, Regem adorare. Vtriusque propositum Plutarchus in Artaxerxe attigit: huius vero dolum bonum fusius Ælianus lib.I.Var.histor.cap.XXI.exponit. Nam cum Regis adeundi & alloquendi facultas non aliter daretur, quam si eum veneraretur, tacitus apud se viam iniit, qua demisso hoc & humili salutationis munere ficte & simulate defungens, eos ludificaretur. Statim enim atque in Regis conspectum venit, anulum sensim digito detractum, clam & nemine animaduertente, ad pedes abiecit, quem mox iacentem sustulit: eoque corporis gestu, quasi venerabundus procubuisset, visus est patrio Persarum mori institutoque paruisse: cum re vera

nihil

nihil se indignum, aut præter ciuium morem, admisisset. A Medis autem transijsse τὴν περὶ τοὺς βασιλέας θεραπείαν, καὶ κόσμον, καὶ σεβασμὸν θεοπρεπῆ παρὰ τῶν ἀρχομένων, Strabo li.x. scribit.

Enimuero post Darium victum Alexander, (quemadmodum Q. Curtius lib. vi. & Iustin. lib. xii. narrant) patrios mores, disciplinamque Macedonum Regum salubriter temperatam, & ciuilem habitum, velut leuiora magnitudine sua ducens, Persicæ Regiæ, par deorum potentiæ, fastigium, æmulari cœpit: Macedonasque tot gentium victores paulatim seruilibus ministeriis imbuere & captiuis pares facere, expetiit, Quæ luxu & peregrinis infecta moribus cum veteres Philippi milites palam auersati essent, incepto desistere coactus est. Interiecto deinde aliquo tempore, præparatis omnibus ad bellum Indicum necessariis, quomodo cælestes honores vsurparet, iterum mente agitauit. Itaque, vt idem Curtius lib. viii. & Iustin. lib. xii. memorant, non *salutari* se, sed *adorari* iussit, & Persico Regiæ superbiæ more, Macedonas iacere venerabundos, humique corpora prosternere, voluit. *Nec defuit*, ait Curtius, *talia concupiscenti, perniciosa adulatio, perpetuum Regum malum, quorum opes assentatio sæpius quam hostis euertit. Non tamen Macedonum hæc fuit culpa (nemo enim illorum quidquam ex patrio more mutare sustinuit) sed Græcorum, qui professionem honestarum artium malis corruperant moribus.* Qua de causa Hermolaus Macedo vnus ex coniuratis qui Alexandri occidendi consilium inierant, hæc ei apud eundem Curtium in os exprobrat: *Persarum te vestis, & disciplina delectat: patrios mores exosus es. Persarum ergo, non Macedonum Regem occidere voluimus, & te transfugam belli iure persequimur. Tu Macedonas voluisti genua tibi ponere, venerarique te vt Deum. Tu Philippum patrem auersaris, & si quis Deorum ante Iouem haberetur, fastidires etiam Iouem. Miraris, si liberi homines superbiam tuam ferre non possumus?*

Præ ceteris vero, Callisthenes philosophus, ab Alexandro quocum Aristoteli operam dederat, ad prodenda memoriæ acta eius accitus, προσκύνησιν ἰσχυρῶς ἀπωσάμενος καὶ φιλοσόφως ἀποτρέψας, laudatur a Plutarcho in Alexandro. Qua de re verba ab eo grauiter libereque facta Arrian. lib. de rebus gest. Ale-

xandri, & Curt. lib. VIII. commemorant. Quæ velut cygnea tanti viri cantio fuit. Nam dum Alexandrum Persica Macedonum salutatione gaudentem obiurgaret, & ad maiorum mores inuitum reuocare perseueraret, in eius odium incurrit: ac tandem, veluti coniurationis aduersus eum factæ particeps, misere tortus trucidatusque interiit: vt, præter superiores auctores, Valerius Maxim. lib. VII. cap. II. & Diogen. Laert. in Aristot. scribunt. Retentus tamen est Macedonibus mos salutandi Regis, explosa adoratione, Callisthenisque *cædem sera pœnitentia consecuta*, quemadmodum Iustinus lib. XV. ait.

Verum, vt ad institutum de honoribus, qui Persarum Regibus habebantur, sermonem, a quo Alexandri causa digressi sumus, reuerramur, Apollonij ætate, Babylonem ingredientibus, auream Regis imaginem propositam fuisse, quam nisi adorarent, aditu & ingressu vrbis prohibebantur, Philostrat. lib. I. de vita Apoll. scribit his verbis: *Ἀφικομένῳ δὲ αὐτῷ εἰς Βαβυλῶνα, ὁ σατράπης, ὁ ἐπὶ τῶν μεγάλων πυλῶν, μαθὼν ὅτι ὑπὲρ ἱστορίας ἥκοι, ὀρέγει χρυσῆν εἰκόνα τοῦ βασιλέως· ἣν εἰ μὴ προσκυνήσειας, οὐ θεμιτὸν ἦν ἐσφοιτᾶν εἴσω. πρεσβεύοντι μὲν οὖν παρὰ τοῦ Ῥωμαίων ἄρχοντος οὐδεμία ἀνάγκη τούτων· παρὰ βαρβάρων δὲ ἥκοντι, ἢ ἀφιστοροῦντι τὴν χώραν, εἰ μὴ τὴν εἰκόνα προθεραπεύσειεν, ἄτιμον διειλῆφθαι.*

Enimuero qui Reges salutabant, sempiternam illis vitam, & æternum imperium precari solebant. Ita Neæmeas Artaxerxem alloquens lib. I. Neæmiæ cap. II. *ὁ Βασιλεὺς*, ait, *εἰς τὸν αἰῶνα ζήτω.* Sinætas etiam apud Ælian. lib. I. Var. histor. cap. XXXII. Artaxerxem Mnemonem compellans, inquit, *ὦ βασιλεῦ Ἀρταξέρξη, δι' αἰῶνος βασιλεύοις.* Satrapæ quoque in Darij conspectum venientes, ita eum cap. VI. Danielis salutant, *Δαρεῖε βασιλεῦ εἰς τοὺς αἰῶνας ζῆθι.* Similiterque Chaldæi ad Nabuchodonosorem perducti, his eum vocibus affantur Danielis cap. II. *βασιλεῦ εἰς τοὺς αἰῶνας ζῆθι.*

Sciendum est etiam eos qui in Regum oculos incurrebant manicis manus inseruisse. Cuius obseruationis auctorem habeo Xenophontem, qui lib. II. *ἀναβ.* Cyrum minorem, Regios honores appetentem, non alia de causa Antosacem & Mitræum interfecisse narrat, quam quod, ei obuij facti, manus intra manicam non contraxissent: quæ reuerentia solis Regibus exhi-

exhibebatur, vt ibidem ſubdit, in hæc verba: ὅτι αὐτοῦ ἀπαντῶντες, οὐ διέσωσαν διὰ τῶν κόρης τὰς χεῖρας, ὃ ποιοῦσι βασιλεῖ μόνῳ. ἡ δὲ κόρη ἐστὶ μακρότερον ἢ χειρὶς, ἐν ᾗ τὴν χεῖρα ἔχων, οὐδὲν ἂν δύναιτο ποιῆσαι. Hunc ritum idem Xenophon paulo obſcurius perſtringit lib. VIII. παιδ. Κυρ. his verbis: Καὶ οἱ ἱππεῖς δὲ πάντες παρῆσαν καταβεβηκότες ἀπὸ τῶν ἵππων, καὶ διηρκότες τὰς χεῖρας διὰ τῶν κανδύων, ὥσπερ καὶ νῦν ἔτι διείρουσιν ὅταν ὁρᾷ βασιλεύς. A quorum verborum mente & ſententia longe aberrauit Latinus, alioquin fidus interpres: hoc enim ſenſit Xenophon, amiculis manus inſeruiſſe eos, in quos Rex oculos coniiciebat. Non abs re ergo eſt, quod inter alia Cyri proceſſus ſollemnia, eum manibus extra manicas exertis in publicum prodiiſſe, idem Græcus auctor eodem lib. ita narrat: τὰς δὲ χεῖρας ἔξω τῶν χειρίδων εἶχε. Cuiuſmodi χειρίδας, ſuperiore loco κόρας, haud ſcio an Perſica lingua, idem nuncupauerat.

Reges autem, vt venerabiliores eſſent, a vulgi conſuetudine remotos eſſe debere, Perſæ cenſebant. Itaq; Perſarum Rex perraro ſui copiam populo faciebat: &, vt Xenophon in Ageſilai laudatione ſcribit, τῷ σπανίως ὁρᾶσθαι καὶ δυσπρόσοδος εἶναι, ἐσεμνύνετο. Iuſtin. lib. I. *Apud Perſas perſona Regis ſub ſpecie maieſtatis occulitur.* Quod & Ariſtotel. in lib. de Mundo, ſignificat cum ait, Αὐτὸς μὲν γὰρ, ὡς λόγος, ἵδρυτο ἐν Σούσοις ἢ Ἐκβατάνοις, παντὶ ἀόρατος. id eſt, vt Apuleius vertit, *nulli temere notitiam oris ſui pandens.* Similiterque a Deioce, quem ſibi Medi Regem conſtituerant, inſtitutū, ἐσορᾶν βασιλέα ὑπὸ μηδενὸς, Herodot. lib. I, tradit. Quod ea præcipue de cauſa placuiſſe ſcribit, vt ne aſſiduo conſpectu, Regis perſona vileſceret. Quod non omnino Valer. Max. improbare videtur, qui non quidem conſpectu, verum *humili & trita conſuetudine, quo ſit venerabilius, vacuū eſſe oportere* cenſet, *quidquid in excelſo faſtigio poſitum eſt.* Eaque media ſententia Paulo noſtro non diſplicet, qui in vlteriorem familiaritatem prouinciales admittendos negat, propterea quod *ex æquali conuerſatione contemptus naſcatur.* Atque mos hic occaſionem Comaridi Mago præbuit, vt pro Mergide (cui regnum poſt Cambyſis fratris mortem debebatur) Oropaſtem fratrem ſuum, ei oris & corporis lineamentis perſimilem ſubiiceret, cum neque dolum ſubeſſe arbitraretur quiſquam: neq;, vt maxime ſuſpicaretur, detegere poſſet, propte-

ea quod Regiæ ſe parietibus Rex luxu & mollitie diffluens, contineret. Enimuero Statiram Artaxerxis coniugem, quod aperta lectica & velo patente circumferretur, facileſque ad eum aditus quilibet e populo haberet, magnam a Perſis gratiam iniiſſe, Plutarchus in Artaxerxe teſtatur his verbis: *Ἐν τοῖς μάλιστα κεχαρισμένην ὄψιν παρεῖχε τοῖς Πέρσαις, ἡ τῆς γυναικὸς Στατείρας ἁρμάμαξα, γυμνὴ τῶν παραπετασμάτων ἀεὶ περιφερομένη, καὶ διδοῦσα ταῖς δημότισιν ἀσπάσασθαι αὐτὴν καὶ προσελθεῖν.* Quin & ipſe Artaxerxes, vt idem Plutarchus in Apophthegmat. ſcribit, *Οὐ μόνον τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἑαυτὸν εὐπρόσιτον* [*αὐέδlω*] *παρεῖχεν, ἀλλὰ καὶ τὴν γυναῖκα τὴν γνησίαν ἐκέλευσε τῆς ἁρμαμάξης τὰς αὐλαίας περιελεῖν, ὅπως οἱ δεόμενοι κατὰ τὴν ὁδὸν ἐντυγχάνωσιν.*

Sed nec abſque Regis iuſſu, Regiam ingredi licebat: & qui Regis adeundi fieri copiam poſtulabat, is pro foribus Regiæ ſtans, per Internuntium aduentum ſuum Regi ſignificare neceſſe habebat, vel deſideria ſua ad Regem perferenda ei mandare. Pleraque autem omnia per Internuntios cum Regibus, ex Deiocis, vt Herodotus lib. I. tradit, inſtituto, tranſigebantur. Cuius rei exemplum ſuppeditat idem Herodotus lib. III. de Syloſonte loquens in hunc modum: *Ἀναβὰς δὲ ἐς τὰ Σοῦσα, ἵζετο ἐς τὰ πρόθυρα τῶν βασιλέος οἰκίων· καὶ ἔφη Δαρείου εὐεργέτης εἶναι. Ἀγγέλλει ταῦτα ἀκούσας ὁ πυλουρὸς τῷ βασιλεῖ.* Eoque forte reſpexit Plautus in Milite glorioſo, Actus IV. Sc. I. cum ait,

Permirum ecaſtor prædicas

Te adiiſſe, atq; exoraſſe, per epiſtolam aut per nuntium.

Quaſi Regem adiri eum aiunt. Similiterque poſteriorum Imperatorum temporibus, per Admiſſionum magiſtrum accitos eos qui Reges conueniebant, ex Ammian. Marcell. lib. XIV. apparet. Proinde ſingulari iure, præmiique loco inter ſeptem Magorum percuſſores conueniſſe, vt vnicuique eorum ἄνευ εἰσαγγελέος Regiam ingredi liceret, extra quam ſi cum vxore Rex iaceret, Herodot. lib. VIII. narrat. Quo pacto conuento cum Intaphernes, vnus ex ſeptem, non ſtetiſſet, manuſque Ianitori & ei qui a reſponſis erat, eum aditu, hoc nomine arcentibus, quod liberis operam dare Regem dicerent, attuliſſet, de conſilii ſententia, a Dario damnatus.

tus, capite pœnas luit. Legem etiam tulisse Artaxerxem ne quis cuiuslibet sexus in atrium interius Regiæ, non vocatus ingrederetur: Si quis aliter, seu aduersus ea fecisset, protinus ad supplicium raperetur, nisi virgam auream Rex porrexisset, ex sacra Estheris historia intelligimus. Huius enim legis sanctæ religioseque obseruatæ metu, liberam sibi Artaxerxis Regis. viri sui adeundi facultatem minime dari, Esther Mardochæo renuntiari iussit his verbis: Ἔθνη πάντα τῆς βασιλείας γινώσκει, ὅτι πᾶς ἄνθρωπος ἢ γυνὴ, ὃς εἰσελεύσεται πρὸς τὸν βασιλέα εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐσωτέραν ἄκλητος, οὐκ ἔστιν αὐτῷ σωτηρία, πλὴν ᾧ ἐὰν ἐκτείνῃ ὁ βασιλεὺς τὴν χρυσῆν ῥάβδον, αὐτὸς σωθήσεται. Paulo aliter Iosephus lib. XI. Antiquitat. capite VI. capitis pœna sanxisse Artaxerxem, ne quis eum in solio sedentem minime vocatus adiret, ita scribit, Ἔθηκε δὲ καὶ νόμον ὁ βασιλεὺς, ὥστε μηδένα τῶν ἰδίων αὐτῷ προσιέναι μὴ κληθέντα, ὁπηνίκα ἐπὶ τοῦ θρόνου καθέζοιτο. περιειστήκεσαν δὲ τὸν θρόνον αὐτοῦ πελέκεις ἔχοντες ἄνθρωποι, πρὸς τὸ κολάζειν τοὺς προσιόντας ἀκλήτους τῷ θρόνῳ. καθῆστο μέντοι, λύγον χρυσέαν ἔχων αὐτὸς ὁ βασιλεὺς, ἣν, ὅταν τινα σώζειν ἤθελε τῶν ἀκλήτως προσιόντων, ἐξέτεινε πρὸς αὐτόν. ὁ δ᾽ ἁψάμενος αὐτῆς, ἀκίνδυνος ἦν. Et mox Estherem ita loquentem inducit: Καὶ ὁ εἰσερχόμενος πρὸς αὐτὸν ἄκλητος ἀποθνήσκει, πλὴν εἰ μή τινα σώζειν βουλόμενος προτείνει τὴν χρυσέαν ῥάβδον· ᾧ γὰρ ἂν τοῦτο ποιήσειεν ὁ βασιλεὺς ἀκλήτῳ πρὸς αὐτὸν εἰσελθόντι, οὗτος οὐκ ἀποθνήσκει μόνος, ἀλλὰ συγγνώμης τυχὼν σώζεται. Quibus consentanea Zonaras quoque refert Tomo I. & quam Iosephus ῥάβδον, ille λύγον: quos hic, πελέκεις ἔχοντας ἀνθρώπους, ille πελεκυφόρους vocat. Esther autem cultu vultuq; quammaxime ad mœrorem comparato, cubiculum Regis eo inscio ingressa cum in hanc legem commisisset, ad Regis pedes prouoluta, veniam deprecata est. At ille protinus sella exiliens, manu supplicem alleuauit, amplexusque, bono animo esse iussit: ac demum virga aurea capiti imposita, omni eam metu liberauit. At Sulpicius Seuer. lib. II. sacr. histor. ideo Estheri adeundi Regem potestatem non fuisse, ait, quod, *more Persarum, Reginæ introire ad Regem, nisi accersita non licebat: nec tamen cum erat Regi libitũ, sed statuto tẽpore admittebatur: & forte tum ita euenisse, vt diebus triginta proximis separata a conspectu Regis Esther haberetur.*

Regum certe limina optimates omnes & proceres Persarum terebant, quemadmodum Xenophon lib. VIII. παιδ. docet, narrat, Chrysanta auctore, Persas æquum censuisse, τοὺς ἐντίμους ἀεὶ παρεῖναι ἐπὶ θύρας, καὶ παρέχειν αὑτοὺς χρῆσθαι ὅ τι βούληται, ἕως ἂν ἀφίῃ Κῦρος. Itaq; vt pudor apud eos plus valeret quã timor, omnemq; illi turpitudinem verborum & rerũ obscœnitate vitae, risum comitẽ leuitatis aut ineptiæ tenere, exultantem lętitiam comprimere, itemq; animo & orationi moderari, nec insolenter se efferre, vel solo loci, in quo versabãtur, aspectu, discerẽt, purpuratos omnes, nedum corporis custodes, ἐπὶ τῆς θύραις παρέχειν, Cyrus cõstituit. Ita Orœten nobilẽ Persam, ἐπὶ τῶν βασιλέως θυρέων καθήμενον proponit Herodot. li. III. vt & Amane, qui proximũ a Rege tenebat locum, περὶ τὰς αὐλὰς stantem, Iosephus lib. XI. Antiquit. cap. VI. Inde Prætores, magnates & aulicos omnes, generali, τῶν ἐπὶ θύραις βασιλέως, nomine appellari inuenio. Plutarch. in Themist. Λεγόντων ὅτι γυναῖκα Ἑλληνίδα ἄγουσιν ἀπ' Ἰωνίας, πρὸς ἕνα τῶν ἐπὶ θύραις βασιλέως. Et paulo post: ἐξ ὧν ἐκέλευσε τοὺς ἐπὶ θύραις, ὡς αὐτὸς πύθοιτο τοὔνομα περὶ τοῦ αὐτοῦ. Idem in Pelopida, ἔπειτα τοῖς ἐπὶ θύραις Σατράπαις καὶ στρατηγοῖς, καὶ ἡγεμόσιν ὀφθείς, θαῦμα καὶ λόγον παρέσχεν. Athenæus lib. VI. de Nicostrato Argiuo: Λεγόντων μὲν τὸ ποιεῖν καὶ τῶν Περσῶν τοὺς περὶ τὰς θύρας διατρίβοντας. Ac nec statione m hanc deserere cuiquam licebat, propterea quod apparere & præsto esse oportebat eos, quorum operam obsequiumque Rex requirebat. Nam & ἐπιζητεῖν solitum Regem, εἴ τις ἀπῇ, οἷς παρεῖναι καθήκει, ex cap III. Esther, & Xenophonte libr. VIII. παιδ. cognoscimus. Sed & qui Regi desideria precesve perferre cupiebant, pro foribus Regiæ stantes, expectabant dum ille sui copiam eis faceret. Herodot. li. III. Ἐλθόντες εἰς τοὺς Πέρσας αὐτοί τε καὶ γυναῖκες. στάντες κατὰ τὰς θύρας τοῦ βασιλέως, βοῶσι. Et alias eodem lib. ἡ δὲ γυνὴ τοῦ Ἰνταφρένεος φοιτέουσα ἐπὶ τὰς θύρας τοῦ βασιλέως, κλαίεσκε ἂν καὶ ὠδύρετο. Mardochæum etiam ad Regis Artaxerxis ianuam moratum, Estheris historia narrat.

Hoc amplius apud Persas capitale fuisse, Regis sellæ, quam Diodor. Sicul. lib. XVII. βασιλικὸν θρόνον vocat, insidere, Valer. Maxim. lib. V. cap. XVI. & Q. Curtius lib. VIII. & Frontin. lib. IV. Stratagem. cap. VI. tradunt. In eamque rem non minus lepidum Alexandri dictum, quam humanum factum commemorant.

morant. Nam cum regione, quæ Gabaza appellabatur, Macedo quidam gregarius miles, frigore pęne exanimatus, in castra vix tandem peruenisset, eo viso, Alexander, quamquam ipse tunc, admoto igne refoueret artus, ex sella sua exsiliit, torpentemque militem, & vix mentis compotem, demptis armis, in sua sede iussit considere: Ille diu, nec vbi requiesceret, nec a quo esset exceptus, agnouit: tandem recepto calore vitali, vt regiam sedem, regemque vidit, territus surrexit: quem intuens Alexander, his eum Curtii verbis affatus fertur; *Ecquid intelligis,* MILES, *quanto meliore sorte, quam Persæ, sub rege viuatis? illis enim, in sella Regis consedisse capitale foret; tibi saluti fuit.* Proinde cum Xerxes Artabanum patruum regali ornatu in solio sedere iussisset, vt experiretur, num ei in somnis, idem spectrum quod sibi ad bellum Græcis inferendum stimulos admouebat, obuersaretur, valde reluctatus est Artabanus, οὐκ ἀξιεύμενος, vt Herodot. lib. VII, loquitur, ἐς τὸν βασιλήιον θρόνον ἵζεσθαι. Vrgente tamen Rege imperata facere coactus est. Huc pertinet quod Arrian. lib. VI. tristia omina & signa quæ Alexādri obitum præcesserunt commemorans, narrat. Nam cum Alexander milites recens conscriptos, in Macedonicos ordines diuidens, e sella regia, siti affectus, surgens, paulum inde concessisset: interim obscurus quidam homo per medios Eunuchos Regiæ sellæ circumfusos, in eam sessum se contulit: vnde illum pellere & deiicere, lege Persarum vetante, non ausus est quisquam: quod sinistrum aliquid portendere omnes qui aderant, censuerunt: ac præ dolore ora & pectora vnguibus lacerare cœperunt. Quæ paulo aliter Diodor. Sicul. lib. XVII. refert. Regiam autem Parthorum Sellam Traianum cepisse, eamque repetenti Parthorum Regi Antoninum Pium denegasse, Capitolinus in eiusdem Antonini vita scribit.

Sed nec vestem Regiam gestare cuiquam licuisse, indicio est, quod Plutarchus in Artaxerxe refert de Tiribazo, qui cum Artaxerxi candyn eius dissutum & discissum demonstrans, eum sibi dono dari postulasset, Rex quidem annuit, interdixit tamen, ne gestaret. At ille contra Regis voluntatem faciens, candyn induit: cuius illiciti facti, quo Persæ offendebantur, inuidiam insaniæ excusatione Rex amolitus est.

Præterea, si quæ ad Regem pellex duceretur, nefas erat, sc-

ɛticæ opertæ qua gestabatur, velum, eius inspiciendæ causa, alleuare. Quem morem Diodor. Siculus lib. XI. ita expressit: Ἔθους γὰρ ὄντος παρὰ τοῖς Πέρσαις τὴν ἄγουσαν παλλακὴν τῷ βασιλεῖ, κομίζειν ταύτην ἐπὶ ἀπήνης κεκρυμμένην, καὶ τῶν ἀπαντώντων μηδένα πολυπραγμονεῖν, μηδὲ κατ' ὄψιν ἀπαντῆσαι τῇ ἀγομένῃ. Idem & Plutarch. in Artaxerxe confirmat, Δύσζηλα γὰρ, inquiens, τὸ βαρβαρικὸν δεινῶς περὶ τὸ ἀκόλαστον, ὥστε μὴ μόνον τὸν προσελθόντα καὶ θιγόντα παλλακῆς βασιλέως, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐν πορείᾳ προεξελθόντα καὶ διελάσαντα τὰς ἁμάξας ἐφ' αἷς κομίζονται, θανάτῳ κολάζεσθαι. Eoq; modo Themistoclem, ne qua ei a Persis, quibus inuisus erat, iniuria oriretur, sub specie pellicis lecticæ impositum ad Artaxerxem tuto deductum, Plutarch. in Themistocle & Artaxerxe narrat.

Quinetiam Regibus suis tantum Persæ tribuebant, vt in venatione feram, priusquam Rex telum misisset, ferire non liceret: cuius obseruantiæ gratiam primus Artaxerxes Macrochir subditis suis fecisse legitur. πρῶτος γὰρ, vt Plutarch. in Apophthegmat. loquitur, προσέταξεν ἐξεῖναι, τῶν συγκυνηγετούντων τοὺς δυναμένους καὶ βουλομένους.

Persarum plane Reges legibus soluti erant: illisque quod libebat, licebat. Idque ita patriis legibus cautum, Iuris Persici prudentes Cambysi consulenti responderunt, apud Herodot. lib. III. Proinde Plutarchus in lib. de trib. generibus rerum public. Πέρσαι μὲν, ait, αὐτοκρατῆ βασιλείαν καὶ ἀνυπεύθυνον ἀπεκληρώσαντο. Atossa quoque de Xerxe apud Æschylum ἐν Πέρσαις, Κακῶς δὲ πράξας, ait, οὐχ ὑπεύθυνος πόλει. Vsque adeo autem libere Persarum Reges imperabant, vt omnes qui eorum ditioni parebant (quemadmodum Plutarchus πρὸς ἀπαίδ. testis est) pro seruis & mancipiis haberent, sola vxore excepta. Nec aliter ab illis subditi, cuiuscunque conditionis, ordinis, gradusque essent, appellabantur. Secundum hunc receptum in illa gente loquendi morem, Artemisia apud Herodotum lib. VIII. Xerxem ita affatur, Σοὶ δὲ, ὦ ἄριστε ἀνδρῶν πάντων, κακοὶ δοῦλοι εἰσίν. Hinc Barbaros Dario subditos, Δαρείου δούλους, Polemon in Oratione funebri Callisthenis vocat. Inde Aristagoram Milesium, seruum vocat Darius in sua oratione ad Persas, quam Herodot. lib. VII. refert: & Pelopem Phrygem, maiorum suorum seruum appellat

Xerxes,

Xerxes, apud eundem Herodotum eod. lib. Ibidemque Xerxes Pythium Lydum increpans qui vacationem militiæ vni ex liberis suis concedi postularat, Ἐὼν, ait, ἐμὸς δοῦλος, τὸν χρῆν πανοικίῃ αὐτῇ γυναικὶ συνέπεσθαι. Gobrias sese Cyro dedens, lib. IIII. παρδ. δίδωμι, ait, σοὶ ἐμαυτὸν δοῦλον καὶ σύμμαχον. Eoque nomine appellari se, Prouinciarum præsides & alii quacunque dignitate potestateve præditi, ac vel ipsi germani Regum fratres, atque adeo Reguli stipendiarii, non grauate patiebantur. Itaque Cyrus, Artaxerxis fratris seruus vocatur in illo Xenophontis lib. I. Ἀναβασ. loco, παρὰ μὲν Κύρου, δούλου ὄντος, οὐδεὶς ἀπῄει πρὸς βασιλέα. Et lib. II. arma Cyri, suo quasi iure, repetiisse Regem narrat, ἐπείπερ Κύρου ἦσαν τοῦ ἐκείνου δούλου. Sed & Aristotel. lib. de Mundo, στρατηγοὺς, καὶ Σατράπας, Δούλους τοῦ μεγάλου βασιλέως appellat. Hinc & Darium ἐκ δούλου καὶ Ἀστάνδου, ad Regium dominatum prouectum, Plutarchus lib. I. de fortit. Alexand. scribit. Idem Darius apud Curtium lib. V. Nabarzanis dicto offensus, eum, *pessimum Mancipium*, vocat. Apud Athenæum quoque lib. XII. Annarus Babyloniæ Præses Regis seruus appellatur. Eaque de causa Arcarii, & Scribæ, nec non ipsimet Prouinciarum Rectores, in suis ad Artaxerxem literis, quæ lib. I. Esdræ cap. IIII. V. & VI. referuntur, sese συνδούλους inscribunt. Sed & Darius, apud Ioseph. lib. XI. Antiquit. cap. IIII. Magistris equitum Samaritanæ Prouinciæ rescribit in hæc verba: Βασιλεὺς Δαρεῖος Ταγγανᾷ καὶ Σαμβαβᾷ τοῖς ὑπάρχοις τῶν Σαμαρειτῶν καὶ τοῖς λοιποῖς συνδούλοις αὐτῶν, τοῖς ἐν τῇ Σαμαρείᾳ. Vice mutua, Satrapæ aliique officiales, Dariũ & Artaxerxem Δεσπότας, seipsos vero Δούλους vocant, in illis litteris, quæ Esdræ lib. I. cap. IV. V. & VI. & a Ioseph. lib. XI. Antiqu. Iud: cap. II. laudantur. Agesilaus quoq; apud Xenophont. li. IV. Ἑλλην. Persarũ imperio subditos, Pharnabazi ὁμοδούλους vocat. Proinde apud Herodot. li. VII. VIII. & IX. Xerxem Regem alloquentes, Masistes eius frater, Mardonius consobrinus, nec non Artemisia Carum Regina, eum Δεσπότην nuncupant. Similiterq; Max. Tyr. Ser. IV. Mardoniũ δοῦλον οἰκέτην, Xerxẽ vero τρυφῶντα δεσπότην vocat. Eoq; potissimum vitio Persarum imperium breui corruisse, Plato lib. iii. de Legib. censet, quod ablata populo penitus libertate, dominationẽ supra modum inuexissent, amicitiamq; & communitatẽ e Repub. sustulissent.

Xenophon quoque lib. vi. ἑλληνικ. Persas δουλείαν μᾶλλον ἢ ἀλκὴν μεμελετηκότας scribit. Ideo & Agesilaus, vt Plutarch. in Apophtheg. refert, Asianos ἐλευθέρους μὲν κακοὺς εἶναι, δούλους δὲ ἀγαθοὺς dicebat. Vnde Cicero lib. x. Epist. ad Attic. graue imperii iugum, *regnum* appellat, *non modo Romano homini, sed ne Persæ quidem cuiquam tolerabile*.

Nec patienter modo, verum etiam libenter, &, vt Curtius loquitur, OBEDIENTER AC PIE, Persę imperata faciebant. Et quidquid eis a Regibus oneris ac muneris imponebatur, id lęto atq; alacri animo, impigre ac sine vlla detrectatione suscipiebant. ὁ δὲ ἀπειθῶν, ait Strabo li. xv. ἀποτμηθεὶς κεφαλὴν καὶ βραχίονα ἐῤῥίπτετο. Quinetiam, vt ex Nicolao Stobęus Ser. xii. tradit, qui verberibus flagrisve Regis iussu cędebatur, gratias ei agebat: præclare secum agi existimãs, quod Rex eum in memoria habere se, hoc facto testatus esset. Ita in beneficii loco iniuriam ponebant.

Sed & qui a Rege dissentiebat, haud impune id auferebat. In more namque positum fuisse, Ælian. lib. xii. Var. histor. ca. xii. tradit, vt si quis de rebus seriis ac dubiis consilium Regi daturus accederet, is super aureo latere staret: & quidem, si vtilia & honesta suasisse visus esset, pro præmio latere donaretur: flagris tamen, si Regi contrariam sententiam dixisset, cæderetur. Insolenter vero & arroganter, Xerxes Græciæ bellum indicturus, adhibitis Asię Principibus, *Ne viderer*, inquit, *meo tantummodo vsus consilio, vos contraxi. Ceterum mementote parendum magis vobis esse quam suadendum*, quemadmodum Herodot. li. vii. Valer. Max. lib. ix. cap. v. & Iustin. lib. ii. scribunt.

Proferam & ex Herodoti li. viii. aliud erga Reges suos obseruantiæ argumentum. Nam cum Xerxes naue Phœnicia vectus in Asiam se reciperet, exortaq; ingenti tempestate, & naue supra modum onusta vectoribus, in summum discrimen adduceretur, metu perculsus, gubernatorem interrogauit, an omnis præcisa salutis spes esset: ille vnicam superesse respondit, si multi ex vectoribus sese in mare coniicerent. Quibus auditis Xerxes ita loquutus fertur: Cum in vobis, Persæ, vt videre est, Regis vestri sita sit salus, quantæ vobis ea curæ sit, demonstrandi tempus datur. Quæ cum is dixisset, protinus illi eum venerati, in mare desiliisse perhibentur. Atque eo iactu leuata

naue,

naue, Xerxes impendente periculo liberatus, in Asiam sospes incolumisq; peruenit. Hanc etiam Persarum obedientiam ad sua vsq; tempora perseuerasse, Ambrosius Hexaemeron lib. v. ca. xxi. testatur his verbis: *Sed & apes illæ quæ non obtemperauerint legibus Regis, pœnitenti condemnatione se mulctant, & immoriuntur aculei sui vulneri. Quod Persarum populi hodieq; seruare dicuntur: vt pro commissi pretio ipsi in se propriæ mortis exequantur sententiam. Itaq; nulli sicut Reges Persarum tam grauissimas in subiectos habent leges.* Denique solam sibi obsequii gloriam relictam Persæ credebant. Quam summam ac pœne incredibilem eorum erga Reges suos obseruantiam Virgil. lib. iii. Georg. commendauit his versibus, *Præterea Regem non sic Ægyptus, & ingens Lydia, nec populi Parthorum, aut Medus Hydaspes Obseruant:*

Enimuero literis Regio anulo obsignatis nemo contradicere audebat: sed ea absq; mora effectui mandabantur, quemadmodum cap. viii. Esther scribitur.

Regum præterea arcana mira fide celasse Persas, Q. Curtius lib. iv. scribit: non metus, non spes, eliciebat vocem qua proderentur occulta: Vetus disciplina Regum, silentium vitæ periculo sanxerat, linguaque grauius castigabatur, quam vllum probrum. Ob hanc causam omnium quæ apud hostem Darium gererentur, ignarum fuisse Alexandrum, Curtius ibidem ait. Ammian. etiam Marcellin. lib. xxi. *speculatores*, ait, *& transfugæ subinde venientes, repugnantia prodebant: Ideo futurorum incerti, quod apud Persas nemo consiliorum est conscius, præter optimates taciturnos & fidos; apud quos silentij quoq; colitur numen:* Ac plane, *Taciturnitatem optimum ac tutissimum administrandarum rerum vinculum*, scite appellat Valer. Max. lib. ii. cap. ii. Vulgo quoq; creditur hunc morem confirmare Procopius lib. i. de bello Persico, propterea quod apud Latinum interpretem legitur, pro certo affirmari non posse quam pœnam Persæ vxori Cabadis, cuius astu vir e custodia euaserat, irrogarint: Idcirco quod *Persæ aliis non communicent.* Sed hoc a Procopii mente abhorret, qui de Persarum silentio ne in somnis quidē, vt aiunt, cogitans, hoc tātum voluit, se nihil comperti de ea re habere, Propterea quod Persæ inter se dissentire sententiisq; discreparent. hoc enim significant Græca eius ver-

ba, ὁ γὰρ Πέρσαι ὁμολογοῦσιν ἀλλήλοις.

Illud constat, Persas eximia semper caritate Reges suos dilexisse, nec vlli nationi sanctius augustiusve Regum nomen fuisse. Innatum vero & insitum illis Regum suorum amorem multa declarant. Primum enim pro salute Principis, vota ab omnibus, qui tam priuatim, quam publice sacra facerent, suscipi consueuisse, Herodotus lib. I. auctor est. Deinde moribus ita comparatum erat, vt Regem absq; munere adiret nullus: ac vel tenuiorum munuscula, & quæcunque pro viribus offerebantur, a Rege summa facilitate & humanitate excipi consueuerant. Eumque morem, postquam Persæ in Parthorum potestatem venerunt, retentum, Seneca Epist XVII. ita scribit: *Reges Parthos non potest quisquam salutare sine munere.* Nicolaus Lyranus in cap. II. Euang. D. Matth. *Dicitur*, ait, *quod Reges Persarum semper cum muneribus solent adorari. Quo more & Magos* Christum adorantes ei munera obtulisse ait.

Regi ergo iter facienti, pro se quisque omnes munera ferebant. Et agricolæ quidem, necnon opifices, vt Ælianus lib. I. var. hist. cap. I tradit, neque vilia & exilia, neque nimis pretiosa & magnifica donabant: sed alii boues aut oues, alii fruges aut vinum: Tenuiores vero lac, palmas, & caseum, poma denique, & fructus quibus crudis vesci solebant, vbi ad maturitatem peruenerant: Item primitias eorum quæ tellus ferret gigneretque, dono dabant: taliaque Regi Persidem peragranti, a singulis, quorum fines pertransiret, apponebantur; quæ non Tributi, sed doni loco censebantur: Eoque titulo ipse ea accipiebat lubens. Proinde Sinetam Persam, cum procul a suo tugurio Artaxerxi Mnemoni casu occurrisset, ac præ manibus nil quod Regi offerret, haberet, ad Cyrum fluuium, ne officio deesset, cursu contendisse ferunt, & aquam vtraq; vola haustã hilari lætoque vultu Regi obtulisse: munus faustis votis, bonisq; verbis quantum potuit, ornasse. Quod Plutarchus in Artaxerxe, & Apophthegmat. & Ælianus lib. I. Var. histor. cap. XXXII. non immerito litteris mandandum esse censuerunt. Ab iisdem auctoribus & illud memoriæ proditum est, eidem Artaxerxi Mnemoni in transitu, pomum ὑπερφυὲς μεγέθει a Misce oblatum: quod ille grato animo accipiens, coniecturam se inde capere dixit, posse eum hominem ciuitatem

sibi

ſibi creditam ſuæque commiſſam fidei, e minima & tenui, magnam efficere: ingentique eum præmio remuneratus eſt.

Natales etiam Regum dies Perſis feſti erant: anniuerſariiſq; ſacris, & publica lætitia celebrabantur. Plato in Alcibiade, *βασιλέως γενέθλια πᾶσα θύει καὶ ἑορτάζει ἡ Ἀσία*. Sed & ex vſu *moris gentici*, vigiles ipſos iuſtitiam, felicitatemque Regis ſui, canoris vocibus extollere ſolitos, Ammian. Marcellin. lib. XXIIII. teſtatur.

Ceterum non viuos modo Reges honoribus, ſed & mortuos luctu publico proſequebantur. Etenim poſt eorum exceſſum, iuſtitium per quinque dies indicebatur: quo temporis interuallo iura omnia & Leges ſilebant, tanquam Regis patrocinio orbę, quo incolumi ſaluę erant. Quod apud Stobęum Serm. XLII. Selinus ſignificat his verbis, *Πέρσαις ὁ νόμος ἦν, ὁπότε βασιλεὺς ἀποθάνῃ, ἀνομίαν εἶναι πέντε ἡμερῶν, ἵν᾽ αἴσθοιντο, ὅσου ἄξιός ἐστιν ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ νόμος*.

Sed & ſacer ille æternuſque ignis, quem in focis ſuis quiſque pro Lare familiari adorabat, Rege vita functo, extinguebatur: quemadmodum Diodor. Sicul. lib. XVII. docet. Nam cum Alexander iuſta Hephęſtioni faceret, eumque publice patrio Perſarũ more lugeri vellet, *πᾶσι*, vt Diodor. ait, *τοῖς κατὰ τὴν Ἀσίαν οἰκοῦσι προσέταξε, τὸ παρὰ τοῖς Πέρσαις ἱερὸν πῦρ καλούμενον ἐπιμελῶς σβέσαι, μέχρι ἂν τελέσῃ τὴν ἐκφοράν. τοῦτο δὲ εἰώθασιν οἱ Πέρσαι ποιεῖν κατὰ τὰς τῶν βασιλέων τελευτάς*.

Regum etiam filiis magnum honorem & reuerentiam exhibere Perſas conſueuiſſe, Herodot lib. III. ſcribit. Denique Perſarum res in tantum magnitudinis potentiæq; faſtigium euectas, non virtute & viribus, Iſocrates in Æginetico, & Nicocle, ſcribit; ſed quod vnius imperio libenter & cupide paruerint, Regiamque maieſtatem præ cæteris ſumma ſemper obſeruantia coluerint. Obſequium certe & patientiam imperii longe præſtantiorem fuiſſe quam ceteris, ac vel in ipſis, quibus imperabant, feris & barbaris nationibus eximiam Regum maieſtatem fuiſſe, Q. Curtius lib. V. ait. Ideoque ne honos Regi non haberetur, Darium Beſſi & Nabarzanis conſpiratione prehenſum, aureis compedibus cateniſque vinctum fuiſſe, idem auctor cum Iuſtino lib. XI. ſcite ſcribit.

Cuiusmodi vinculis oneratos a Cyro Astyagem, ab Artaxerxe Cyrum fratrem, Dio Chrysost. Orat. vltima, & Iustin. lib. v. memorant.

Sed quoniam qua obseruantia & veneratione Persarum Reges a subditis colerentur, abunde exposuisse mihi videor, ad Regum insignia, Regalemque cultum & ornatum nostra se conuertet oratio. Atque vt de Regio capitis insigni primum dicam, Tiaram quæ & Κυρβασία dicebatur, gestasse Persarum Reges, non est ignotum. Maxim. Tyr. Serm. x. καὶ ἐπυμβαρεύχει ὁ Μέγας βασιλεὺς τὴν τιάραν ἔχων. Et Tiara quidem Regibus cũ Prætoribus & præsidibus prouinciarum commune capitis tegmen erat. Nam vt Tzetzes historicorum versuum Chil. viii. cap. clxxxix. ait: Τιάρα, σκέπη κεφαλῆς ὑπῆρχε παρὰ Πέρσαις. Verum hoc intererat, quod Regum Tiara, recta & sursum elata erat, apice seu cono in sublime erecto: reliquorum vero, deorsum vergebat, & in frontem deducebatur. Soli namque Regi rectam Tiaram gestandi ius erat. Quod Tisaphernes apud Xenophontem lib. ii. Αναβασ. Κυρ. disertis verbis adstruit, τὴν μὲν γὰρ, inquiens, ἐπὶ τῇ κεφαλῇ Τιάραν βασιλεῖ μόνῳ ἔξεστιν ὀρθὴν ἔχειν. Idemq; lib. viii. παιδ. Κυρ Cyrum curru eminentem processisse narrat ὀρθὴν ἔχοντα τὴν Τιάραν. Aristophanes ἐν Ὀρνίσιν:

Διὰ τοῦτ' ἄρ' εἶχεν, καὶ νῦν ὥσπερ βασιλεὺς ὁ μέγας διαβάσκει,
Ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τὴν Κυρβασίαν τῶν ὀρνίθων μόνος ὀρθήν.

Ad quem locum Scholiastes: πᾶσι γὰρ, ait, Πέρσαις ἐξῆν τὴν Τιάραν φορεῖν· ἀλλ' οὐκ ὀρθὴν, ὡς Κλείταρχος ἐν τῇ δεκάτῃ· μόνοι δὲ οἱ τῶν Περσῶν βασιλεῖς ὀρθαῖς ἐχρῶντο. Ibidemque Κυρβασίαν eamdem esse cum Tiara tradit, & adiicit: τοῖς μὲν ἄλλοις ἔθος καὶ ἐπικεκλιμένην καὶ προβάλλουσαν εἰς τὸ μέτωπον ἔχειν, τοῖς δὲ βασιλεῦσιν, ὀρθήν. Similiter Suidas, Τιάρα, κόσμος ἐπικεφάλαιος, ὃν οἱ βασιλεῖς μόνοι ὀρθὴν ἐφόρουν παρὰ Πέρσαις, οἱ δὲ στρατηγοὶ κεκλιμένην. Idem alibi: Κύρβασις, ἔνιοι μὲν Τιάραν, ᾗ οἱ βασιλεῖς τῶν Περσῶν ὀρθῇ ἐχρῶντο, οἱ δὲ στρατηγοὶ ἐπικεκλιμένῃ. Sed & Hesychius, Τιάρα, ἡ λεγομένη κυρβασία. ταύτῃ δὲ οἱ Περσῶν βασιλεῖς μόνοι ἐχρῶντο ὀρθῇ, οἱ δὲ στρατηγοὶ ὑποκεκλιμένῃ. Plutarch. περὶ φιλαδελφίας, de Xerxe, καὶ καταβαλὼν τὴν Τιάραν ἣν φοροῦσιν ὀρθὴν οἱ βασιλεύοντες. Idem lib. ii. de Fortuna Alexan. *Darium* Bagoæ Eunuchi beneficio ad regni culmen euectum narrans, καὶ στολὴν

λὴν ἐκδυσάμενος Ἀστάνδην, περιέθετο τὴν βασιλικὴν, καὶ ὀρθοπαγῆ κίταριν. Lucian. in Nauigio seu Votis, Τιμῶν τὴν Τιάραν ὀρθὴν ἔχων καὶ τὸ Διάδημα. Apud eundem in dialogo Alexandri & Philippi, hæc Philippus Alexandro filio obiicit: σὺ δὲ καὶ τὴν Μακεδονικὴν χλαμύδα καταβαλὼν, κάνδυν, ὥς φασι, μετενέδυς. καὶ Τιάραν ὀρθὴν ἐπέθου. Rursus in Piscatore, εἴ τις ἐν βασιλικῷ σχήματι ὀρθὴν Τιάραν ἔχων, καὶ Διάδημα, καὶ τἄλλα ὅσα βασιλείας γνωρίσματα. Quin & Dion Chrysostom. Orat. priore de seruitute & libertate, Tiaræ rectæ vsum priuatis capitis periculo interdictum indicat his verbis, διαγορεύει ὁ Περσῶν βασιλεὺς, ὅπως μὲν ἐξ ἑνὸς μόνος ὀρθὴν τὴν Τιάραν ἐφρόντιζεν, καὶ εἴ τις ἄλλος τοῦτο ἐποίησεν, εὐθὺς ἐκέλευσεν ἀποθνήσκειν αὐτόν. Eunapius in Acdesio, μικροῦ δεῖν ὀλίγου ἐδέησε, τὸν Περσῶν βασιλέα, τήν τε ὀρθὴν μεταβαλεῖν Τιάραν.

Proinde, cum Demarato Lacedæmoniorum Regi a Xerxe (cui ille aduersus Græcos bellum paranti magno vsui, & in rebus gerendis adiumēto fuerat) concessum esset, petere quodcumque vellet, id vnum postulauit, vt sibi equo insidenti, Sardes cum recta Tiara ingredi liceret, quemadmodum ex Philarcho Suidas refert. Plutarch in Themistocle, Ἐπειδὴ δὲ Δημάρατος ὁ Σπαρτιάτης αἰτήσασθαι δωρεὰν κελευσθεὶς, ᾐτήσατο τὴν Κίταριν, ὥσπερ οἱ βασιλεῖς, ἐπηρμένος, εἰσελάσαι διὰ Σάρδεων. Ob eamque postulationem Xerxem ita exarsisse subiicit Seneca li. vi. de Benefic. cap xxxi. *Itaq; Xerxes pudore quam damno miserior, Demarato gratias egit, quod solus sibi verum dixisset: & permisit petere quod vellet. Petit ille, vt Sardis maximam Asiæ ciuitatem, curru vectus intraret, rectam capite Tiaram gestans: id solis datum Regibus.* Artaxerxes plane Dario filio, quem se viuo hæreditatem suam quodammodo cernere passus est, Tiaram rectam ferre indulsit, vt supra ex Plutarcho comprobauimus. Sed & qui imperium vsurpabant, hi rectam Tiaram assumebant. Hinc Bessum, qui Dario cæso imperium occupare nisus est, Τιάραν ὀρθὴν, καὶ Περσικὴν στολὴν sumpsisse, Arrianus lib. III. narrat. Idemque lib. VI refert, ab Atrobate Mediæ satrape, Bariaxen Medum vinctum ad Alexandrum deductum, affectati regni reum, ὅτι, ait, ὀρθὴν τὴν κίταριν περιθέμενος, βασιλέα προσεῖπεν αὑτὸν Περσῶν τε καὶ Μήδων. Et hunc Persarum morem imitatus Antonius, Alexandrum vnum ex liberis, in publicum

produxisse fertur, ἰδῶν τὴν Μηδικὴν τιάραν καὶ κίδαριν ὀρθὴν ἰσχύουσαν, vt Plutarch. in eius vita scriptum reliquit. Quod Persarum a multos Parthos seruasse inuenio. Etenim Artabanus Parthorum Rex, in regnum, vnde factionibus procerũ pulsus fuerat, Izate Adiabenorum Regis opera restitutus, vt gratiā de se bene merito referret, maximis, qui apud Parthos habebantur, honoribus adficere studes, τὴν τε τιάραν, vt Ioseph. lib. xx. Antiq. cap III. narrat, ὀρθὴν ἐπέτρεψεν αὐτῷ φορεῖν, καὶ ἐπὶ χρυσῆς κλίνης καθεύδειν, ὃ γέρας ἐστὶ μόνων καὶ σημεῖον τῶν Πάρθων βασιλέων.

Igitur satis superque probatum est, Regum Tiaram, ὀρθὴν, reliquorum ἐπικεκλιμένην, seu ὑποκεκλιμένην, & hoc amplius ἐπιλυγισμένην, καὶ εἰς μέτωπον προέχουσαν, fuisse, id est, implicatam, inuolutamque, & in frontem proiectam. Verum septem Persis Magorum percussoribus, & eorum posteris, præmii loco concessum fuisse, vt in anteriorem partem capitis prominentem Tiaram gestarent, Plutarch. in Politicis docet his verbis: Τοῖς δὲ τοὺς Μάγους ἀνελοῦσιν ἑπτὰ Πέρσαις ἔδωκεν αὐτοῖς, καὶ τοῖς ἀπ' αὐτῶν γενομένοις, εἰς τοὔμπροσθεν τῆς κεφαλῆς τὴν τιάραν φορεῖν. τοῦτο γὰρ ἐποιήσαντο σύμβολον, ὡς ἔοικε, χωροῦντες ἐπὶ τὴν πρᾶξιν. Atque ita a Regibus, & a ceteris diuerso modo Tiarā gestasse videntur; propterea quod non vt Reges erectam, ac velut in perpendiculum in caput elatam: neque vt priuati, in frontem propendentem & demissam, sed medio quodam statu in sinciput proiectam, prominentemque gestabant. Tiaram autem D. Hieronymus ad cap. III. Danielis, genus ait esse pileoli, quo Persarum Chaldæorumq; gens vtitur: de cuius forma & figura, ex his quæ subieci locis aliquid coniectura colligi poterit. Xenophontis siquidem lib. v. Ἀναβάσ. verba sunt hæc: Ἐπὶ δὲ τῇ κεφαλῇ κράνη σκύτινα, οἷάπερ τὰ Παφλαγονικὰ κρώβυλον ἔχοντα κατὰ μέσον ἐγγύτατα τιαροειδῆ. Quem locum Suidas citans, Κρώβυλον explicat, πλέγμα τριχῶν εἰς ὀξὺ λῆγον. eaque interpretatio Thucydidis Scholiastem adsertorem habet, qui ad hęc li. I. verba, Κρώβυλον ἀναδούμενοι: Κρώβυλος δέ ἐστιν, ait, εἶδος πλέγματος τῶν τριχῶν, ἀπὸ ἑκατέρου εἰς ὀξὺ ἀπολῆγον. Idem Suidas, Κιδάριον παρὰ Πέρσαις τὸ περὶ τῇ κεφαλῇ περιείλημμα· ὃ δὴ παρ' Ἀθηναίοις καλοῦσι Κρώβυλον. nec dissidet Seruius in IIII. Æneid. Virgilii, *Retiolum quod comas colligit*, Κρωβύλον dici tradens. Crinium ergo in acutum desinentium figuram, Tiaræ spe-

ſpeciem imitari inde elicitur. Dionyſ. Halicarnaſſ. lib. II. de Saliis, καὶ τοὺς καλουμένους Ἀπικας ἐπικείμενοι ταῖς κεφαλαῖς, πίλους ὑψηλοὺς εἰς σχῆμα συνηγμένους κωνοειδὲς, οὓς ἐκλῶς περισαγορεύουσι Κυρβασίας. Strabo lib. XV. Vulgum quidem Perſarum περὶ κεφαλῇ πίλημα, & vt alias appellat, ῥάκος Σινδόνιον περὶ κεφαλῇ Principes autem viros, Τιάρας παραπλησίας ταῖς τῶν Μάγων, geſtaſſe ſcribit. Ibidemque Tiaram, πίλημα πυργωτὸν vocat. In Tiara autem & σχῆμα & χρῶμα, Plutarchus in Alexandro memorat. Sed & Ariſtophanis Scholiaſtes ad hunc Comœdiæ quæ Ἀχαρνεῖς inſcribitur, verſum, Ἄχθομαί γὰρ περσοῦσι καὶ τοῖς ταῶσι, Perſicas Tiaras ταῶνος πτερὰ habuiſſe ait. quo forte reſpexit Philoſtrat. lib. II. Imagin. cap. de Themiſt. cũ de Rege Perſarum loquens ait, Καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς ἐπὶ χρυσοῦ θρόνου στικτὸς ὢν ὡς ταώς. Interpres vero Æſchyli in Perſas τοῦ φαλάρου καὶ τοῦ λόφου τῆς βασιλικῆς Τιάρας καὶ περικεφαλαίας meminit: & περιφερεστικῶς, τὸ στέμμα appellari ait.

Sane Perſarũ pilea coactilia non fuiſſe, ſeu ex coactis, id eſt ex lanis villiſve confecta, ſed ex pannis compacta, docet Herodot. lib. VII. Hoc enim ſignificat, cum ait, περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον (de Perſis loquitur) Τιάρας καλεομένους πίλους ἀπαγέας. Quorũ poſtremorum verborum ſententiam interpres adſecutus non eſt. Pilea quoq; Romana æque fuiſſe ἀπαγῆ, indicat hic notiſſimus poetæ verſus,

Tritis pilea ſuta de lacernis.

Sed & Cidarin byſſinam Darium pollicitum his qui propoſitam quæſtionem aptius & verius expedirent, apud Ioſeph. lib. XI. Antiq. Iud. cap. IV. & Eſdræ lib. III. cap. III. legimus. Tiaram vtiq; tempora & buccas velaſſe oſtendunt, Ouid. & Iuuenal. Ille ſiquidem lib. XI. Metamorph.

Tempora, ait, *purpureis tentant velare Tiaris.*

hic vero Satyra VI.

Phrygia veſtitur bucca Tiara.

Tiaram porro diuerſam fuiſſe a Mitra, indicat Herodot. li. VII. qui Perſas Tiaratos, ſi ita loqui liceat, ſeu pileatos fuiſſe: Ciſſios vero, pro pileis, Mitras geſtaſſe, ita ſcribit: ἀντὶ δὲ τῶν Πίλων, μιτροφόροι ἦσαν. Hoc idem Max. Tyr. Serm. X. oſtendit, οὐδὲ Μηδικὴ, inquiens, Τιαροφόρος, οὐδὲ Μαρδονικὴ μιτροφόρος.

Proprio autem nomine inſigne capitis Regum Perſarum

Citaris, seu Cidaris (vtrumque enim promiscue vsurpatum Hesychius testis est) appellabatur. Pollux lib. VII. Onomast. ca. XIII Περσῶν μὲν ἴδια, Κάνδυς καὶ ἀνάξυρις καὶ Τιάρα, ἣν καὶ Κυρβασίαν, καὶ Κίδαριν, καὶ Πῖλον καλοῦσι. sic enim eum locum supplendum censeo. Idem lib. X. cap. XXXVI. ἡ δὲ Καυσία Πῖλος Μακεδονικὸς πιερὰ Μενάνδρῳ ὥσπερ Κυρβασία Περσικός. Ita enim mihi locus ille restituendus videtur. Subiicit deinde, Ἡρόδοτος δὲ καὶ Κίταριν. Hesychius cum Suida, Κίδαρις Πῖλος βασιλικὸς ὃν καὶ Τιάραν καλοῦσι. Philo Iudæus de vita Mosis lib. III. Κιδάρει γὰρ οἱ τῶν ἑῴων βασιλεῖς, ἀντὶ Διαδήματος εἰώθασι χρῆσθαι.

Quamquam Persarum quoque Regibus Diadema Græci auctores tribuunt, & ad Tiaram rectam, Diadema accessisse docent. Xenophon lib. VIII. παιδ. de Cyro, Εἶχε δὲ καὶ Διάδημα περὶ τῇ Τιάρᾳ. Plutarch. lib. περὶ φιλαδελφίας. de Xerxe, θεὶς τὸ Διάδημα, καὶ καταβαλὼν τὴν Τιάραν. Lucianus quoque in Nauigio, seu de Votis, & rursus in Piscat. Diadema cum Tiara sociat. Fit & Diadematis Regis Persarum mentio, lib III. Esdræ: Eoque Mardochæum redimitum in publicum prodiisse narratur.

Quinimo, Diadematis nomine Cidarin designāt, quod Diodoro & Iustino collatus Arrianus aperte comprobat. Alexandrum enim ex habitu Regum Persarum, Diadema, insolitum antea Regibus Macedonicis, assumpsisse Iustin. lib. X. narrat. Similiter q; Diodor. Sicul. de eo verba faciens lib. XVII. ἔπειτα, τό τε Περσικὸν Διάδημα, τὸ τῶν νενικημένων αὐτῷ ὢν αὐτὸς ὁ νικῶν πάλαι ἐφόρει, ἀμεῖψαι οὐκ ἐπῃδέσθη. Arrianus vero, Κίδαριν Περσικὴν ex Persico luxu Alexandrum mutuatum, refert lib. IV. ita quod ille Περσικὸν Διάδημα, hic Κίδαριν Περσικὴν dicit. Ac deinde li. VI. Diodoro consentiens Arrianus, Cidarin & Diadema cōfundens, Alexandri Καυσίαν καὶ τὸ συνεχόμενον αὐτῇ Διάδημα numerat. Vnde apparet, eodem modo Macedonicæ Causiæ, Cidarin eum adiunxisse, quo Tiaræ rectæ apud Persas connectebatur. Simili cultu vnum ex Antonii filiis, Καυσίᾳ Διαδηματοφόρῳ κεκοσμημένον, processisse Plut. in Antonio scribit. Eodemq; modo Tigranem Τιάραν καὶ Διάδημα περὶ αὐτὴν, Dio lib. XXXVI. & in eius Epitome Xiphilinus, indicant.

Verum qualis esset Cidaris, vnus nobis Curtius Rufus aperit lib. III. his verbis: *Cidarin Persæ Regium capitis vocabant insigne:*

signe Hoc cerulea fascia albo distincta circuibat. Rursusq; lib. vi. de Alexandro: *Itaq; purpureum Diadema, distinctum albo quale Darius habuerat, capiti circumdedit.*

Præterea Myrrha & Labyzo Cidarin delibutam fuisse didici ex Athenæo & Hesychio. Ille enim de Cidari talia ex Dione scribit, κατεσκευάζετο ἐκ σμύρνης καὶ τοῦ καλουμένου λαβύζου. Εὐώδης δὲ ἐστὶν ὁ λάβυζος καὶ πολυτιμότερον τῆς σμύρνης. Hesychii vero de Cidaris ornatu & apparatu verba hæc sunt: Ἐστὶ δὲ ἐκ σμύρνης καὶ λαβύζου· ὁ δὲ λάβυζος ἐστὶ πολυτιμότερα αὐτῆς τῆς σμύρνης, καὶ ὄζει ἥδιστον. καὶ θυμίαμα ἐστὶ κάλλιστον παρὰ βασιλεῖ. ἐκ τούτων ἡ Κίδαρις πέπλασται. Ex quibus perspicue liquere arbitror quid sibi Curtius velit, cum lib. vi. *Regni insigne* Besso ex capite direptum, itemque lib. vii. cum Bessum Comares admonet, magnum onus sustinere eum capite, *Regium insigne.* Vtrobique enim Tiaram rectam, cum purpurea fascia albo distincta, accipe: quod & *Decus capitis sui,* Darius apud eumdem Curtium appellat, Athenæus vero lib. xii. τὸ παράσημον ὃ ἐπέθεντο τῇ κεφαλῇ οἱ τῶν Περσῶν βασιλεῖς.

At in reliquarum gentium Regio dominatu, Diadema (quod omnibus notum non est) nihil aliud fuisse, quam candidam Fasciam, qua Regum frons præcingebatur, compertum habeo. Demonstrat hoc satis aperte Lucian. in Nauigio, seu de votis, Diadema ταινίαν λευκὴν περὶ τῷ μετώπῳ, vocās. Idem in Dialogo Diogenis & Alexandri, Diadema hoc verborum ambitu designat, Διαδεδεμένον ταινίᾳ λευκῇ τὴν κεφαλὴν Argumento est etiam, quod Valer. Maxim. lib. vi. cap. ii. Fauorinum, Pompeio fascia crus alligatum habēti, Regias vires exigui panni cauillatione, exprobrātem, dixisse narrat, *Non refert qua in parte corporis sit Diadema.* Suetonius quoq; in Iul. Cæsare, cap. LXXIX. inter cætera regii nominis a Cæsare affectati indicia, ponit, *Coronam lauream candida Fascia præligatam,* statuęq; eius non inuiti a quodam e plebe impositam. Quo alludens Cicero Epist. III. lib. II. ad Atticum: *Epicratem,* ait, *suspicor vt scribis, lasciuum fuisse: etenim mihi caligæ eius, & fasciæ cretatæ non placebant.* Seneca etiam Epist. LXXX. Diadema, *Fasciam* appellat. Plinius lib. XI. cap. XVI *Est Regibus Apum, in fronte macula, quodam Diademate candicans.* Silius Italicus lib. XVI. de Iuba Rege, *--cinguntur tempora vitta Al-*

benti. Festus, *Basiliscus appellatur genus serpentis, vel quod in capite habeat album instar Diadematis; vel quod reliqua serpentum genera vim eius fugiant.* Deniq; Ammian. Marcellin. lib. XII. Diadema *Fasciolam candidam Regiæ maiestatis insigne*, appellat. *Pannum* vocat Valer. Max. non illo modo quem supra adduxi, loco, sed & lib. VII. cap. II. his verbis: *Rex etiam subtilis iudicii, quem ferunt, traditum sibi Diadema, priusquam capiti imponeret, considerasse, ac dixisse: O nobilem magis, quam felicem pannum.* Cuius Regis nomen a Valerio silentio suppressum Stobæus edit, Serm. XLVII. Antiochumque fuisse, liquido declarat. Et quod ille *Pannum*, hic, ῥάκος, vt & Monima Milesia apud Plutarchum in Lucullo, nuncupat. Capiti quidem impositum, Valerius Maxim. significat, & Aurelius Victor, apud quem in cap. de Caligula, *insigne Regni Capiti nectere*, legimus. Seneca Epist. LXXX. *Vides illum Scythiæ Sarmatiæve Regem insigni capitis decorum.* Vnde & *Capitis Decus* vocatur a Seneca lib. I. de Clementia, & in Hercule furente, Act. II Sc. I. & in Agamemn. Act. I. Sc. I. & *Capitis insigne* a Liuio lib XXVI. & *Regium insigne*, a Tacito lib. XII. Annal. & *Regium decus*, a Sallustio, in bello Iugurthino. Regum frontem eo reuinctā fuisse, Seneca in Thyeste Act. II. Choro, & Act. III. Sc. II. docet, vtrobiq; *Regiæ frontis notam*, appellans. Similiterque in Choro Act. III. eiusdem Tragœdiæ, *Ille qui donat Diadema fronti.* vnde Ann. Flor. lib. III. *veste*, ait, *purpurea, argenteoq; Baculo, & Regium in morem frōte redimita.* Plutarch. in Coriolano, ex Metellis vnum *Diademati* cognomen inde inuenisse scribit, ὅτι πολὺν χρόνον ἕλκος ἔχων περιενόστει περιδεδεμένος τὸ μέτωπον Iustin. li. XV. *Sed Lysimachum desiliens equo Alexander hasta cuspide ita in fronte vulnerauit, vt sanguis aliter claudi non posset, quam Diadema sibi demptum Rex alligādi vulneris causa capiti eius imponeret; quod auspicium regalis maiestatis Lysimacho fuit.* Atq; hoc Diadema, Regū insigne, Liberum Patrem inuenisse, Plinius lib. VII. cap. LVI. tradit. In orbes vtique sinuatum fuisse tegmen capitis Parthorum Regum, Tacit. lib. VI. Annal indicat, cum ait, *Nuntiauēre accolæ Euphratem nulla imbrium vi, sponte in immensum attolli. Simul inalbentibus spumis, in modū Diadematis, sinuare obes.* Sane Saporem Persarum Regem aureum capitis arietini figmen-

gmentum, interstinctum Lapillis, pro Diademate gestasse, Ammian. Marcellin. lib. xix. refert.

Quod autem ad reliquum Regum vestitum attinet, constat stolatos eos fuisse, & vsque ad talos demissam vestem purpuream gestasse. Cuius rei vel vnus Iustinus locuples testis est lib. xii. quo loci de Alexandro, qui, ne inuidiosius in se vno Persarum luxus conspiceretur, suos quoque in societatem vocandos duxit, ita loquitur: *Amicos quoq; suos longam vestem auream, purpureamq; sumere iubet, vt luxum quoq;, sicut cultum imitaretur Persarum.* Cuiusmodi vestem Herodot. lib. vi. & vii. Xenophon. lib. viii. παιδ. Plutarch. in Alexandri vita & lib. i. de fortuna eiusdem Principis: Arrian. lib. iv. & vi. Ælian. lib. i. Var. hist. cap. xxii. & Zonaras Tomo i. Μηδικὴν στολὴν vocant: Æmilius Probus in Pausania, *Medicam vestem.* Xenophon vero lib. i. Ἀναβάσ. Strabo lib. xi. Ælian. lib. i. cap. xxxii. & Athenæus lib. xii. Περσικὴν στολὴν, & Curtius lib. vi. *vestem Persicam*, quam & lib. iii. *Pallam* vocat. Eãdem Plut. in Alexan. & Athenæus lib. i. στολὴν βαρβαρικὴν dicunt.

Huius autem vestis talaris vsum Cyrus in Persidem induxit, vt Xenophon. li. viii. παιδ. de eo verba faciens, ita scribit: Στολήν τε γὰρ εἵλετο τὴν Μηδικὴν, αὐτός τε φορεῖν καὶ τοὺς κοινῶνας ταύτην ἔπεισεν ἐνδύεσθαι. αὕτη γὰρ αὐτοῖς συγκρύπτειν ἐδόκει, εἴ τίς τι ἐν τῷ σώματι ἐνδεὲς ἔχοι, καὶ καλλίστους καὶ μεγίστους ἐπιδεικνύναι τοὺς φοροῦντας. Atq; adeo eius generis vestes quãplurimas, suis largitum Cyrum, Zonaras to. i. Annal. post Xenophontẽ narrat. Quãquam, si ab vltima antiquitate res repetenda sit, originem hæc vestis species ducit a Semiramide: Eam namq; hoc genus vestis excogitasse, cum iter illi instaret subitum & longum, Diodor. Sicul. lib. ii. memorat, indicans εὐκίνητον καὶ νεανικὴν στολὴν fuisse: additq;, καὶ τὸ σύνολον τοιαύτη τις ἦν ἐπίχαρις ὥσθ' ὕστερον Μήδους ἡγησαμένους τῆς Ἀσίας, φορεῖν τὴν Σεμιράμιδος στολὴν, καὶ μετὰ ταῦθ' ὁμοίως Πέρσας. Iustinus lib. i. de Semiramide: *Igitur brachia & crura velamentis, caput tiarà tegit: & ne nouo habitu aliquid occultare videretur, eodem ornatu & populum vestiri iubet: quem morem vestis, exinde gens vniuersa tenet.* Strabo vero lib. xi. ad Medeam huius vestis originem refert his verbis, τινὲς δὲ Μήδειαν καταδεῖξαι τὴν ἐσθῆτα ταύτην φασὶ, δυναστεύσασαν τοῖς τόποις

καθάπερ Ἰάσονα, ἢ ἐπικρυπτομένην τὴν ὄψιν ὅτι αὐτὴ τοῦ βασιλέως ἐξίοι. Hanc autem Medicam vestem eandem cum Serica Procop. lib. I. de Bello Pers. facit. Pretiosissimam vero illam Regum longam vestem fuisse, multo auro, multisque gemmis conіicere licet, cum ex cap. III. Esther, tum ex eo quod de Cyri minoris ornatu Persico, Cicero li. de Senectute, ex Xenophōtis OEconomico commemorat. Quinetiam περικείμενον ἀεὶ τῷ τοῦ βασιλέως σώματι κόσμον fuisse, τῶν μυρίων καὶ δισχιλίων ταλάντων, auctor est Plutarch. in Artaxerxe. Eundemq; principem, τὴν στολὴν τῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ ἐνδεδυκότα, ὅλην διὰ χρυσοῦ καὶ λίθων πολυτελῶν, in solio resedisse, narratur Esther cap. V. Concordat Iosephus lib. XI. Antiq. Iud. cap. VI. qui sedisse cū ait ἐπὶ τοῦ θρόνου, τὸν βασιλικὸν περικείμενον κόσμον, ὃς ἦν ἐκ ποικίλης μὲν ἐσθῆτος, χρυσοῦ δὲ καὶ λίθων πολυτελοῦς.

Nec auro modo, & purpura insignem, sed & variis animalium auiumq; figuris distinctam Q. Curtius ostendit, vestitum Xerxis describens, his verbis, *Pallam auro distinctam, aurei accipitres, velut rostris inter se corruerent, adornabāt.* Quod & Philostrat. lib. II. Imagin. cap. de Themistocle, significat, quum ait, Καὶ θηρίων τερατώδεις μορφάς, οἷα ποικίλλουσι βάρβαροι. Illius vero Pallæ Persicæ figuram quadrangulam fuisse Dionys. Halicarn. lib. III. docet. Illic enim Hetruscos legatos, Tarquinio inter cętera σύμβολα τῆς ἡγεμονίας, attulisse refert, χιτῶνα πορφυροῦν χρυσόσημον, καὶ περιβόλαιον πορφυροῦν ποικίλον, οἷα Λυδῶν καὶ Περσῶν ἐφόρουν οἱ βασιλεῖς· πλὴν οὐ τετράγωνόν γε τῷ σχήματι, καθάπερ ἐκεῖνα, ἦν, ἀλλ' ἡμικύκλιον. Mathematicis autem τετράγωνον est, quadratum constans quatuor lateribus æqualibus, & quatuor rectis angulis. Quæ & Pallii Græcorum forma & figura erat, quemadmodum Tertull. in lib. de Pallio indicat, *in viris autem*, inquiens illic, *Pallij extrinsecus habitus, & ipse quadrangulus, ab vtroque laterum regestus, & ceruicibus circūstructus, in fibula morsu, humeris adquiescebat.* Et in fine eiusdem libri, Pallium fingit ita loqui, *Omnis liberalitas studiorū, quatuor meis angulis tegitur.* Hrabanus etiam de rerum naturis lib. XXI. cap. VIII. *Pallam* definit *quadrum pallium muliebre, vsq; ad vestigia.*

Tunicam præterea, quam patrio sermone Κάνδυν appellabant, Reges induisse, ex Plutarchi libris, quibus Alexandri

vitam

vitam & fortunam literis mandauit, liquet. Atque vt Tiara capitis, ita & Candys corporis commune Persarum tegmen erat. Lucian. ἐν δὶς κατηγορ. Καὶ μόνον καὶ κάνδυν ἐνδεδυκότα ἐς τὸν Ασσυρίων τρόπον. Suidas, Κάνδυς χιτὼν Περσικός. Quibus verbis Hesychius addit, ὃν ἐμπορποῦνται οἱ στρατιῶται. Verum Regum Candys a ceteris purpuratorum & procerũ amiculis, non pretio tantum, sed & colore distabat. Nam, vt Pollux lib. VII. Onomast. ca. XIII. tradit, ὁ μὲν βασιλέως Κάνδυς ἁλιπόρφυρος· ὁ δὲ τῶν ἄλλων, πορφυροῦς, erat. Quibus verbis Pollux demonstrat, hoc eximii Candyn Regium supra reliquos habuisse, quod murice & conchylio, id est, marina purpura tinctus esset. Ea quippe secundum Grecorum interpretationem vocis Αλιπόρφυρος significatio est. Hesychius, Αλιπόρφυρος, ἁλουργῆ, ὅ τ' ἐστιν ἐκ θαλασσίας πορφύρας. Eustath in VII. Iliad. ἁλιπορφύρεια παρὰ τοῖς παλαιοῖς ἁλίκλυστα, ἁλουργᾶ, πορφυρᾶ. Et in ν. Odyss. Αλιπορφύρεα, inquit, τὰ πορφυρᾶ δίκην ἁλὸς, ἢ τὰ ἁλουργᾶ. Nam & Αλουργᾶ Suidas θαλασσοπόρφυρα interpretatur. Diodorus Sicul. lib. XVII. sect. II. in Persepolitana præda multas a Macedonibus militibus direptas vestes pretiosas narrans, τὰς μὲν, ait, θαλασσίαις πορφύραις, τὰς δὲ, χρυσοῖς ἐνυφάσμασι πεποικιλμένας. Cuiusmodi murice infectas vestes pre ceteris purpureis in pretio fuisse, indicio sunt hæc quæ apud Stobeum ca. LXXXIII. legimus, εἵματα ποικίλα ἀπὸ θαλασσίης βάψιος τῆς κόχλου. Rursusque apud eundem cap. XCI. ex Naumacho, εἵματα δ' εἰναλίης αἵματος κόχλου. Eius vero generis vestes Persarum Regibus, Phœnicum oram maritimam cui imperabant suppeditasse, verisimile est, quod illic laudatissimus murex legebatur: ibiq; purpurę Baphia Imperatores Romanos, Constantinopolitanosq; habuisse, notum est. Posterioribus vero seculis aliud ex Sandice Indica purpuræ genus in pretium venisse apud Persas, Vopiscus in Aureliano auctor est: ad cuiusmodi purpuras, cum reliquæ Romanorum purpuræ iungerentur, *cineris specie decolorari*, vt ait ille, *videbantur, diuini comparatione fulgoris*.

Regum vtiq; amiculum purpureum, μεσόλευκον, seu διάλευκον (vtrumque enim idem valet) fuisse obseruaui: qualem habitum nemini, præter Regem, gestare licuisse, docet Xenophon li. VIII. παιδ. qui Cyrum indutum fuisse χιτῶνα πορφυ-

ρῶν μεσόλευκον refert. Plutarch. in Alexandri vita, de iis quæ Persarum imperio suberant, Οἳ τὴν Περσικὴν, ait, ζώνην καὶ τὸν διάλευκον αὐτοῦ χιτῶνα προσκυνοῦσι. Alexander etiam postquam in Persarum mores transiit, τό τε Περσικὸν Διάδημα περιέθετο, καὶ τὸν διάλευκον ἐνεδύσατο χιτῶνα, vt Diodo. Sicul. li. xviii. scribit. Quod & Ephippi Olynthii auctoritate firmatur, ex quo Athenæus li. xii. hęc verba citat, Καθ' ἑκάστην ἡμέραν χλαμύδα τε πορφυρᾶν, καὶ χιτῶνα μεσόλευκον καὶ Καυσίαν ἔχοντα τὸ Διάδημα τὸ βασιλικόν. Tigranem quoq; Armeniæ Regem, Diodor. lib. xxxvi. indicat gestasse χιτῶνα μεσόλευκον, καὶ τὸν Κάνδυν τὸν ὁλοπόρφυρον. Tarsensem quoq; Tyrannum Lysiam πορφυρῶν καὶ μεσόλευκον χιτῶνα gestasse, Athenæus lib. v. memorat. Idem lib. xiv. Phallos χιτῶσι μεσολεύκοις vsos tradit. Sed enim quæ sit harum Grecarum vocum vis ac potestas, cum Plinio, Curtius planum facit. Ille enim lib. xxi. cap. vi. cum Diadema Darii describit, μεσόλευκον seu διάλευκον, *purpureum albo distinctum* vertit. Alias, *purpureum cui medium album intextum erat*, reddit. De Darii namque cultu lib. iii. loquens, ait, *Cultus Regis, inter omnia, luxuria notabatur: purpureæ tunicæ medium album intextum erat.* Ac ne quis a parum idoneo auctore interpretationem sumptam suspicetur, Curtius hic ex cuius scriptis toties a me auctoritas in his libris ad faciendam fidem petitur, iis temporibus vixit, quibus bonas artes & studia literarum floruisse, nemo infitiari possit. Nam, nisi me coniectura fallit, hic historiæ Alexandri auctor, CVRTIVS ille RVFVS EST, qui inde a Tiberii temporibus Rempublicam attigit, & cui, dum Africæ Proconsuli, velut comes & sectator hæreret, spectrum muliebri figura sese obtulit, eiq; prouinciæ prefuturũ eum, prædixit. Quod & euentus re ipsa comprobauit. Claudio enim imperante Africam cum imperio obtinuit, triumphaliaque insignia adeptus, ibi diem obiit, quemadmodum Tacitus lib. xi. Annal. & Plin. Epist. xxvii. lib. vii. memorant. Itaque ad Claudium Imperatorem pertinet, quod ille lib. x. scribit, in hæc verba: *Proinde iure meritoque Populus Romanus salutem se principi suo debere profitetur, cui noctis, quam pene supremam habuimus, nouum sidus illuxit. Huius Hercule non solis ortus lucem caliganti reddidit mundo, cum sine suo*

capite

capite discordia membra trepidarent. Quot ille tum extinxit faces? quot condidit gladios? quantam tempestatem subita serenitate discussit? Non ergo reuirescit solum, sed etiam floret imperium. Absit modo inuidia, excipiet huius saeculi tempora eiusdem domus vtinam perpetua, certe diuturna posteritas. Idemq; mecum sentiet qui de eius loci interpretatione Sueton. in Claudio, cap. x. & xi. & Ioseph. lib. xix. Antiquit. cap. ii. & iii. consulet: a quibus discet, post Caii caedem, per biduum, de mutando Reipubl. statu, adserendaque communi libertate, haesitatum. Senatu vero segniore in exequendis conatibus, per taedium ac dissensionem diuersa censentium, & multitudine quae circumstabat, Rectorem vnum, & nominatim Claudiũ, exposcentium, imperiũ ei stabilitum atq; firmatum. His & illud addam, Curtiũ hunc Rufum a Suetonio, clarorum Rhetorum albo adscriptum fuisse. Manuscriptis enim eius argumenti codicibus, tam eorum quae extant, quam quae iniuria temporis perierunt capitũ, Catalogum seu Indicem breuem reperiri Achilles Statius testatur: in quo Porcio Latroni Q. CVRTIVS RVFVS subiungitur. Ceterum, vt ad ordinem a quo me Curtii iniecta mentio auerterat, redeam,

Candyn amiculum fuisse Chiridotum, suspensum ex humeris, Pollux lib. vii. Onomast. cap. xiii. docet. Ac certe, prolixis vltra brachia & vsq; in primores manus, ac prope in digitos Tunicis vsos Persas, Strabo lib. xv. indicat: cuiusmodi Tunicas, Graeci χειριδωτοὺς, id est, manicatas, appellabant. Hanc siquidem vocis illius Graecae significationem Agell. lib. vii. cap. xii. tradit, eamq; Romanos vsu suam fecisse, demonstrat: Publii Africani orationem contra Sulpicium citans, in qua ille *Chiridotam tunicam*, dixerat. Quam vocem Lampridius quoq; in Heliogabalo vsurpat: vnde obiter admonebo Isidori lib. xix. Origin. locum emendandum esse hoc modo, *Manuleata tunica, id est, manicata, eo quod habeat manicas, quã Graeci χειριδωτὸν vocant.* Chiridotas autẽ fuisse Barbarorũ vestes Herodian. lib. v. testatur his verbis, ἐσθῆτι δὲ σχήματι βαρβάρῳ χιτῶνας χρυσοϋφεῖς καὶ ἁλουργεῖς χειριδωτοὺς, καὶ ποδήρεις ἀνεζωσμένος. Et alio eiusdem libri loco, ἀνεζωσμένοι, οἱ μὲ χιτῶνας ποδήρεις καὶ χειριδωτοὺς νόμῳ φοινίκων. Quod genus vestiũ Romani, quorũ tunicae substrictae & circa humerũ desinentes.

erant, molle censebant, tunicisque vti virum, quæ manus totas operirent, probro ducebant. Qua de causa Virgil. lib. IX. Æneid. huiusmodi vestes, vt fœmineas & probrosas criminatur. Quinetiam Alexander e cultu quidem Persarum vestem sumpsit, Candyn autem, vt Diodor. li. XVII. & Plutarch. lib. I de Fort. Alex. auctores sunt, respuit. Regum plane, vt & reliquorum Persarum tunicæ χειρῖδας, seu manicas habebãt, quibus eorum manus tegebantur; extra quas, vt supra docuimus, nõ licebat Persis coram Rege manus exerere. *Manuleati* ergo, vt Plautus Pseudolo, Seneca Epist. XXXIII. & Sueton. in Caligula loquuntur, erant, quicumq; Regi apparebant. Rex vero ipse, manibus extra manicas protensis, conspiciendum se præbebat. Ex his efficitur, Regum insignia, quæ Dionys. Halicarn. lib. III. σύμβολα τῆς ἡγεμονίας, & Dio Chrysost. Orat. XIV. βασιλείας σημεῖα vocant, fuisse Tiaram rectam cum Diademate, Candyn ἁλιπόρφυρον & μεσόλευκον. Cuiusmodi insignia imperii Darium fugientem indecore abiecisse, ne cultu proderetur, Curtius lib. III. narrat. Eademque ornamenta Antonio in Alexandrum vnum ex filiis conferre placuit. Eũ enim ex se & Cleopatra natum, Antonius (quemadmodum Plutarchus in eius vita refert) in publicum produxit, ἐσθῆτι, Τιάραν καὶ Κίδαριν ὀρθὴν ἔχουσῃ: quę quidem, vt subiicit, σκευὴ Μήδων erant. Alexandri vero successores, κρηπῖσι καὶ χλαμύσι, καὶ καυσίαις διαδηματοφόροις κεκοσμημένους fuisse, Plutarch. eodem lib. tradit. Diadema autem sinuatum fuisse in orbes, indicat Tacitus li. V. cum ait, Tyridatem omen imperii seu prosperi transgressus auspicium hoc accepisse, quod eo sacrificante, Euphratem nulla imbrium vi, sponte in immensum attolli, simul albentibus spumis, *in modum Diadematis sinuare orbes*, contigit.

Persarum vtique Reges crinitos & capillatos fuisse, indicio est Vespasiani dicterium, quo Cometem, qui suis temporibus apparuit, elusit, dicens ad Persarum Regem pertinere, *cui capillus effusior.* quod Suetonius in Vespasiano, ca. XXIII. & Sex. Aurel. Victor, memorant.

Reges etiam inaures gestasse, argumento est quod Cyri sepulcro illata fuisse ἐνώτια, Arrian. lib. VII. refert. Ita Perosę Persarum Regi ex aure dextra pendebat μάργαρος λευκότητι τε καὶ μεγ-

καὶ μεγέθους ὑπερβολῇ ἔντιμος, ἐξ ὠτὸς τοῦ δεξιοῦ ἀπηκρέματο, vt Procop. li. 1. de bello Persico refert. Quod & Parthorum genti familiare fuisse, Tertullian. in lib. de cultu Fœminar. tradit his verbis: *Scrupulosa Deus auribus vulnera intulit, & tanti habuit vexationem operis sui & cruciatus infantiae tunc primum dolentis, vt ex illis ad ferrum nati corporis cicatricibus grana nescio qua penderent: qua plane Parthi, per omnia queq; sua bullarum vice inserunt.* Zona etiam accinctos fuisse Persarum Reges, Curtius lib. III. docet, cum ait, *Zona aurea muliebriter cinctus, acinacem suspenderat, cui ex gemma erat vagina.* Diodor. Siculus lib. XVII. de Alexandro, εἶτα τότε περσικὸν διάδημα περιέθετο καὶ τὸν διάλευκον ἐνεδύσατο χιτῶνα, καὶ τὴν περσικὴν ζώνην vnde & Plutarch. in Alexandro, eos qui Persarum imperio parebant περσικὴν ζώνην περιεζωσμένους vocat. ἀνιζωσμένους plane χιτῶνας Barbarorum Herodian. li. v. vno & item altero loco memorat.

Hoc amplius, Bracchis & feminalibus, Regum crura velabantur. Proinde Xenophon lib. VIII Pæd. Cyri habitum describens, habuisse eum ait περὶ τοῖς σκέλεσιν ἀναξυρίδας ὑσγινοβαφεῖς. Siquidem ἀναξυρίδας Hesych. & Suid. φημινάλια καὶ βράκια interpretantur. Eustath. etiam in 1. Iliad. Ἀναξυρὶς, ait, τὸ παρὰ Ῥωμαίοις βράκιον δηλοῖ. Cuiusmodi feminalia, seu bracchas vsque ad genua pertingentes, a Græcis περισκελῆ appellari, D. Hieronym. Epist. ad Fabiol. scribit. Quæ cum recta sit vocis ἀναξυρίδος interpretatio, quæro quid sibi velit Pollux lib. VII. Onomastic. cum ait: Καὶ Περσῶν μὲν ἴδια Κάνδυς, καὶ ἀναξυρὶς, ἣν καὶ Κυρβασίαν καὶ Κίδαριν καὶ Πῖλον καλοῦσι. Falsum enim est, synonyma ista esse: & bracchas pileo, perinde est ac cœlum terræ miscere. Ac plane Pollucem delirasse, nemini sano verisimile fiet: nec dubium est, deesse vocem Τιάρα, quæ ex contextu euolauit, quam si reuoces & inseras, in hunc modum, Καὶ Περσῶν μὲν ἴδια κάνδυς, καὶ ἀναξυρὶς, καὶ τιάρα ἣν καὶ κυρβασίαν καὶ κίδαριν καὶ πῖλον καλοῦσιν, verba constabunt, & iis sententia congruet. Quanquam si cui cum Lazaro Bayfio placeat ita emendare, τὴν δὲ Κυρβασίαν, &c. non valde repugnabo. Ac rectum est quod in fine adiicit, ὡς δὲ ἀναξυρίδας καὶ σκελέας καλοῦσιν. Σκελέας autem Hesychius interpretatur τὰ τῶν σκελῶν σκεπάσματα, eaque a Parthis Σαράβαρα (sic enim

emendo) vocari tradit. Quam vocem pro Persica adgnoscit Suidas, his verbis, Σαράβαρα (ita quippe lego) ἐσθὴς περσική. ἔνιοι δὲ λέγουσι βρακία. Proinde Antiphanes ἐν Σκύθαις ἢ Ταυ- ροις apud Pollucem lib. VII. cap. XIII. & lib. X. cap. XI. Σαράβαρα καὶ χιτῶνας πάντες ἐνδεδυκότες. Hesychius etiam alio loco Σαράβαρα, ait, περὶ τὰς κνημίδας, aut vt magis placet κνήμας, ἐνδύματα. In cuius verbi explicatione nugatur Isidorus, lib. XIX. Origin. ex quo tamen Publii locum elicimus, quem ad superiora loca adiungam. Ex eo enim hæc verba citat: *Vt quid ergo in ventre tuo Parthi Sarabara suspenderunt?* Inuenitur & hoc verbum cap. III. Danielis, vbi sic est, τότε οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι ἐπεδήθησαν σὺν τοῖς Σαραβάροις αὐτῶν καὶ τιάραις. Et eod. cap. Καὶ τὰ Σαράβαρα αὐτῶν οὐκ ἠλλοιώθη. Quamquam D. Hieron. in suis ad illud Danielis caput commentariis, hanc scripturam improbat. Sic enim priorem illum locum cõuertit: *Et confestim viri illi vincti braccis suis & tiaris & calciamẽtis & vestibus.* Vbi ille, *pro braccis, ait, quas Symmachus* ἀναξυρίδας *interpretatus est, Aquila & Theodotion,* Saraballa *dixerunt, & non, vt incorrupte legitur, Sarabara. Lingua autem Chaldæorum, Saraballa crura hominum vocantur & tibiæ:* ὁμωνύμως, *bracca eorum quibus crura teguntur & tibiæ, crurales & tibiales appellatæ sunt.* Eamq; vocem, vt idem Hieron. in Epist. ad Innocent. de muliere sæpius icta, vsurpat.

Ceterum Persas omnes Braccatos fuisse, & crura feminalibus velasse, Pollux lib. VII. Onomastic. cap. XIII. docet: Περσῶν μὲν, inquiens, ἴδια Κάνδυς καὶ ἀναξυρίς. vt & Aristagoras Milesius apud Herodot. lib. V. de Persis loquens in hunc modum, Ἀναξυρίδας ἔχοντες ἔρχονται εἰς τὰς μάχας. Persas etiam, vt & Parthos, Τιάραν καὶ ἀναξυρίδας gestasse, Dio Chrysostomus Oration. LXXII. scribit. Inter βαρβαρικὸν quoque κόσμον ἐξάλλον καὶ ἀλλόκοτον, Plutarch. in Alexandri vita, & lib. I. de eiusdem fortuna, Τιάραν, καὶ Κάνδυν καὶ ἀναξυρίδας, ponit. Et his braccis atq; Candye, vt & Tiara abstinuisse eum principem, Plutarch. ibidem, cum Diodoro lib. XVII. scribit. Vnde & *Persicã braccam,* Ouid. lib. V. Trist. Eleg. XI. dixit, & *Medos braccatos,* Persius Satyra III. Suidas in voce Κάνδυς, hæc ex vetusto scriptore ad Persas pertinentia verba profert: Ἀποδύσαντες δὲ τὸν Κάνδυν καὶ τὰς ἀναξυρίδας. Isidor. lib. XIX. Origin. *Persæ bra-*

chia

thia & crura lineamentis, caput Tiara tegunt. Quo loci *velamentis*, legendum indicat Iustinus, e cuius fonte hic riuulus manauit. Apud eum namq; legitur, Semiramidem brachia & crura velamentis, caput Tiara texisse. Curtius lib. IV. de Babylonis mulieribus, *Ad vltimum (honos auribus sit) ima corporum velamenta proiiciunt.* Eustathius autem in lib. II. Iliad. τὸ κάλυμμα τῆς αἰδοῦς a Romanis Βράκας, ab aliis Ἀναξυρίδα, ἐκ τοῦ ἀνασύρεσθαι, dici tradit.

Nec luxu caruisse eas procerum Braccas docet Xenophon lib. I. Ἀναβάσ. Κύρ. his verbis, Ἔχοντες τούτους τοὺς πολυτελεῖς χιτῶνας καὶ τὰς ποικίλας ἀναξυρίδας. Quinetiam principes viros ἀναξυρίδι τριπλῇ vsos, Strabo lib. XV. tradit. Ipsas quoque mulieres in Perside bracchis vsas, ex Philostrato in Rhodogynes Icone colligitur. Bracchas autem *tegmen Barbarum* Romanos existimasse, vel vnus Tacitus de Cæcina loquens, locuples testis est.

Postremo, sceptrum aureum Reges Persarum gestasse, indicat Xenophon lib. VIII. παιδ. Κυρ. apud quem Cyrus moriens hæc ad filios verba facit: Οὐ τόδε τὸ χρυσοῦν σκῆπτρον, τὸ τὴν βασιλείαν διασῶζον ἐστίν, ἀλλ' οἱ πιστοὶ φίλοι σκῆπτρον βασιλεῦσιν ἀληθέστατον. Sed & χρυσῆν ῥάβδον Regis Artaxerxis, legere est Esther cap. VI. & VIII. & apud Ioseph. lib. XI. Antiquit. Iud. cap. VI. Suidas etiam σκῆπτρον interpretatur βασιλικὴν ῥάβδον. Verum de Regio vestitu cultuq; satis superque. Proxime sequitur, vt quibus in locis degere ac versari Reges solerent, vtiq; eorum Regiæ extructæ instructæq; essent, dicamus.

Persarum Reges certo loco, continuas sedes non habebant, sed eas statis temporum vicibus mutabant: alibi æstate, alibi hyeme moram facientes. Cyrus quidem certe, vt Xenophon lib. VIII. παιδ. scribit, τὸν μὲν ἀμφὶ τὸν χειμῶνα χρόνον διῆγεν ἐν Βαβυλῶνι ἑπτὰ μῆνας (αὕτη γὰρ ἀλεεινὴ ἡ χώρα) τὸν δ' ἀμφὶ τὸ ἔαρ, τρεῖς μῆνας ἐν Σούσοις, τὴν δὲ ἀκμὴν τοῦ θέρους, δύο μῆνας ἐν Ἐκβατάνοις: additque, οὕτω δὲ ποιοῦντα αὐτὸν, λέγουσιν ἐν ἐαρινῷ θάλπει καὶ ψύχει διάγειν ἀεί. Similiter & Zonaras Annal. to. I. de Cyro, ἐν Βαβυλῶνι μὲν, ait, μῆνας διῆγεν ἑπτὰ, τὸν χρόνον δὴ τὸν χειμέριον· ἀλεεινὴ γὰρ αὕτη ἡ χώρα· τρεῖς δὲ μῆνας καὶ ἀμφὶ τὸ ἔαρ ἐν Σούσοις· ἐν δ' Ἐκβατάνοις δύο διῆγε μῆνας τὴν τοῦ θέρους ἀκμήν. Quod eius institutum reliqui deinceps fere secuti

ſunt. Xenophon lib. III. Αναβασ. ἡ δὲ πρὸς ἕω, ait, ἐπὶ Σοῦσα, καὶ Ἐκβάτανα φέρει, ἔνθα θερίζειν καὶ ἐαρίζειν λέγεται βασιλεύς. Plutarch. in lib. de Exilio: Καίτοι τούς γε Περσῶν βασιλέας ἐμακάριζον, ἐν Βαβυλῶνι τὸν χειμῶνα διάγοντας, ἐν δὲ Μηδίᾳ, τὸ θέρος· ἐν δὲ Σούσοις τὸ ἥδιστον τοῦ ἔαρος. Hoc & Ælianus lib. III. de Animalib. cap. XIII. ſignificat, cum de Gruum migratione, & cęli mutatione tractans, addit: Σοφίαν δὲ ἤγηνται ἄνθρωποι θαυμαστὴν τοῦ Περσῶν βασιλέως, εἰς ἐπιστήμην ἀέρων χρήσεως Σοῦσα καὶ Ἐκβάτανα ᾄδοντες, καὶ τὰς διέδρας καὶ ἐκεῖσε τοῦ Πέρσου τεθρυλημένας μεταβάσεις. Athenæus li. XII. Dipnoſoph. Διαβόητοι δὲ ἐπὶ τρυφῇ ἐγένοντο πρῶτοι πάντων ἀνθρώπων Πέρσαι, ὧν καὶ οἱ βασιλεῖς ἐχείμαζον μὲν ἐν Σούσοις, ἐθέριζον δὲ ἐν Ἐκβατάνοις. Et mox, ἐν Περσεπόλει δὲ διατρίβουσι φθινόπωρον, καὶ ἐν Βαβυλῶνι τὸ λοιπὸν τοῦ ἐνιαυτοῦ μέρος. Quæ res Ariſtidi, in Oratione de Romę laudibus, anſam ad reprehendendum dedit. illic enim Perſarum Reges Scythis Nomadibus comparat, quaſi vagi & errones, hac atque illac commearent. Verba eius ſunt hæc. Μεγαλαυχοῦνται τινὲς βασιλεῖς, καὶ Σκυθῶν νομάδων τοσοῦτον διέφερον, ἴσον ὅσον ἐφ' ἁμαξῶν περιῄεσαν, ἀλλ' ἐφ' ἁρμαμαξῶν· νομάδες τινὲς βασιλεῖς καὶ πλάνητες διὰ τὴν ἀπιστίαν καὶ τὸν φόβον τὸν ἐν ταυτῷ καθέδρας, πιέζοντες ὡς ἀληθῶς ὥσπερ τινὰ βύρσαν τὴν ἑαυτῶν χώραν, καὶ τούτῳ κρατοῦντες νῦν μὲν Βαβυλῶνα, πάλιν δὲ Σοῦσα, εἶτα Ἐκβάτανα. Ea plane ratione Perſarum Reges adſecutos ferunt, vt in verna temperie, & ἐαρινῷ θάλπει καὶ ψύχει, vitam perpetuo degerent.

Quæ cum ita ſe habeant, quomodo ſtare poteſt, quod Ælianus lib. x. de Animalibus cap. VI. ſcribit, cochleas Ponticas, Perſarum regē, ęſtiuos dies Suſis, hibernos vero, Ecbatanis agentē imitari? Hoc enim Gręca eius verba ſonant. Ποντικαὶ δ' ἄρα κοχλίαι τὸν Περσῶν βασιλέα μεμίμηνται, θερίζοντα μὲν ἐν Σούσοις, χειμάζοντα δὲ ἐν Ἐκβατάνοις. Quæ plane corrupta ſunt, & eorum vitio, fidus alioquin interpres, præceps in errorem actus eſt. Sic igitur procul dubio commutatis verbis, ille locus reſtituendus eſt, θερίζοντα μὲν ἐν Ἐκβατάνοις, χειμάζοντα δὲ Σούσοις. Cur autem Suſis ea anni parte morarentur, in cauſa erat, vt Strabo lib. XV. & ab eo mutuatus Euſtathius in Dionyſ. de Situ orbis ſcribit, καὶ Σούσοις ἔκπυρον τὸν ἀέρα ἔχει, καὶ καυματηρὸν, ὥστε οὐ φθάνουσιν αἱ σαῦραι καὶ οἱ ὄφεις ἐν τῷ διαβαίνειν τὰς

ἐφ' τὰς ὁδὰς, ἀλλὰ καταφλέγονται, καὶ λουτρὰ δ' ἤγουν ὕδατα εἰς τὸ λούσασθαι προτιθέντα ψυχρὰ ἐκθερμαίνεται παραχρῆμα. Susa autem a loci amœnitate & floriditate nomen traxisse, ex Aristobulo & Chare Mitylenæo Athenęus notat, propterea quod lingua Persica, SVSVM, lilium significaret. Similiterque idem Eustathius in Dionysiu, Susa, διὰ τὸ τοῦ τόπου ἀνθηρὸν, ita vocata scribit, Σοῦσα γὰρ ἐγχωρίως, τὰ κρίνα. Stephanus vero lib. de vrbibus, Susa vocata ait ἀπὸ τῶν κρίνων, ἃ πολλὰ ἐν τῇ χώρᾳ πεφύκει ἐκείνῃ. Ad fluuiū autem Choaspē sita fuisse Susa, illicque domicilium Reges constituisse, Herodot. lib. v. scribit in hunc modum, ἐν γῇ Κισσίῃ παρὰ ποταμὸν τόνδε Χοάσπῃ, κείμενα ἐστὶ τὰ Σοῦσα ταῦτα, ἔνθα βασιλεύς τε μέγας δίαιταν ποιέεται, καὶ τῶν χρημάτων οἱ θησαυροὶ ἐν ταῦθα εἰσί Cyrum etiam loci opportunitatem sequutum, Susis τὸ τῆς ἡγεμονίας βασίλειον constituisse, quod ea vrbs victis a se gentibus immineret, Strabo lib. xv. scribit. Ibidemque οἰκητήριον τῷ βασιλεῖ ἀποδεδειγμένον ait Pausan. in Laconicis, vt & Ammian. Marcellin. lib. xxiii. *Susa, sæpe domicilium Regum.* Diodorus quoq; lib. xvii. τὰ περιόντα ἐν Σούσοις βασίλεια. Plinius lib. vi. cap. xxvii. *infra est Susiane, in qua vetus regia Persarum, Susa, a Dario Hystaspis filio condita.* Quæ verba vti accipienda sint, Ælian. lib. i. de Animalib. cap. lix docet, qui a Dario lautius ædificata, & ædiū Regiarum magnificentia ornata fuisse Susa scribit. Alioquin enim refragaretur vetustas, quæ a Tithono eiusque filio Memnone Susa condita credidit. Vnde oppidum hoc Μεμνόνειον ἄστυ, καὶ βασιλήια τὰ Μεμνόνια, Herodot. lib. v. vocat. Eius certe arx, Μεμνόνιον a Strabone lib. xv. vocatur. Sed & Ælian. lib. xiii. de Animalib. cap. xviii. τὰ Μεμνόνια Σοῦσα nominat. Stephanus de vrbib. Susa, Μέμνονος κτίσμα. οἰκοδομῆσαι ἐπὶ τῆς ἄκρας τὰ ἐν Σούσοις βασίλεια, τὰ διαμείναντα μέχρι τῆς Περσῶν ἡγεμονίας, κληθέντα δ' ἀπ' ἐκείνου Μεμνόνια. Cui & Diodor. lib. ii. adstipulatur. Cassiodorus vero lib. vii. variar. Epistol. xv. Cyri *Medorum Regis domum, quam Memnon arte prodiga, illigatis auro lapidibus fabricauit,* inter fabricarum septem, terris attributa miracula, numerat. Iosephus certe lib. x. Antiq. Iud. cap. vlt. & lib. xi. cap. v. Susa, μητρόπολιν τῆς Περσίδος seu Περσῶν appellat.

Nec est silentio Ecbatanorum Regia prætermittenda, quā

Herodot.lib.I.prædicat.Ecbatana namq; Medorum Metropolim Diodorus lib.XVII.vocat. Q. Curt. lib.V. *Ille iam Ecbatana peruenerat, Caput Mediæ nunc tenent Parthi, eaq; æstiua gẽtibus.* Atheneus tamen lib.XI.nulla Ecbatanorum mentione facta, Καὶ οἱ Πάρθων βασιλεῖς, ait, ἐαρίζουσι μὲν ἐν Ῥάγαις, χειμάζουσι δὲ ἐν Βαβυλῶνι. Strabo lib.XV.de Ctesiphonte, ταύτην δ' ἐποιοῦντο χειμάδιον οἱ τῶν Παρθυαίων βασιλεῖς. Et mox, εἰώθασι δ' ἐν ταῦθα τοῦ χειμῶνος διάγειν οἱ βασιλεῖς διὰ τὸ εὐάερον· τοῦ θέρους δ', ἐν Ἐκβατάνοις. Ioseph.lib.XVIII.Antiq.Iud.cap.vlt. τούτοις τε ἦν εἰς Κτησιφῶντα ἀναχώρησις, πόλιν Ἑλληνίδα, καὶ τῇ Σελευκείᾳ πλησίον κειμένην· ἔνθα χειμάζει ὁ βασιλεὺς κατὰ πᾶν ἔτος, καὶ πλείστη τῆς ἀποσκευῆς αὐτοῦ τῇδε ἀποκειμένη τυγχάνει. Mediam vtique diuersoria & magnos recessus, eosq; nemoribus manu consitis amœnos, habuisse, Q. Curtius lib.VII.narrat, *Eaq;,* vt ibidem adiicit, *præcipua Regum Satraparumq; voluptas erat.* Atq; adeo vbique in Regis Persarum ditione βασιληΐους σταθμοὺς fuisse, καὶ καταλύσιας καλλίστας, Aristagoras Milesius apud Herodotum lib.V.Cleomeni exponit. Quippe præter Susa & Ecbatana alias quoque complures Regias, teste Strabone lib. XV. Persarum Reges habebant: & in his Pasargadas ac Persepolim, consentiente Arriano lib.III.de Rebus gest. Alexand. Illic vero Regiam gazam fuisse, καὶ τοὺς θησαυροὺς, καὶ τὰ μνήματα, ait Strabo. ὡς ἐν τόποις ἐρυμνοτέροις καὶ ἅμα προγονικοῖς. Cyrum vtiq; Pasargadas præ cæteris coluisse, ibiq; Regiam, ceu victoriæ monumentum, condidisse, quod eo loci Astyagem bello vicisset, idem ostendit: & Anaximenes ἐν μεταλλαγαῖς βασιλέων confirmat, apud Stephanum lib.de vrbibus, cuius verba sic habent: τὰς δὲ Πασαργάδας ἔκτισεν ὁ Κῦρος, ἐφ' οὗ τόπου παρεταξάμενος Ἀστυάγην ἐνίκησεν. ὀνομάζεται δὲ ἡ πόλις διερμηνευθεῖσα, Περσῶν στρατόπεδον. Eadem de vocis huius notatione seu etymo, Eustath.in Dionys.tradit.

In Persepolitana quoq; vrbe (quam, *Caput Persici Regni* Plinius lib.VI.histor.cap.XXVI. Iustin.lib.XI. Q. Curtius lib. IIII.Diodor.Sicul lib.XVII. μητρόπολιν τῆς Περσῶν βασιλείας vocant) Palatium ædificasse Cyrum, Ælian.lib.I.de Animalibus cap.LIX.auctor est. Pasargada quoque fuisse, βασίλεια ἐκπρεπῆ καὶ μάλιστα τῇ πολυτελείᾳ τῶν κειμένων, id est, rerum adseruatarum & reconditarum, idem Strabo eodem lib. scri-

ſcribit: eaque, τὰ μεγάλα καὶ κατὰ τὴν οἰκουμένην περιβόητα βασίλεια, Diodor. lib. XVII. vocat. Hanc vrbem opulentia Regia ſupra cæteras refertam fuiſſe, Q. Curtius lib. v. confirmat his verbis: *Huius vrbis diuitiæ vicêre præterita. In hanc totius Perſidis opes congeſſerant barbari: aurum argentumq́; cumulatum erat. Veſtis ingens modus, ſupellex non ad vſum, ſed ad oſtentationem luxus comparata.* Hanc etiam vrbem *multis annis illuſtrem, refertamque orbis terrarum ſpoliis* fuiſſe, Iuſtinus lib. XI. ait. Denique vrbs hæc, vt Diodorus Sicul. lib. XVII. ſcribit, πλουσιωτάτη οὖσα τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον, τῶν ἄλλων πόλεων ὑπερεῖχεν εὐδαιμονίᾳ, τῶν ἰδιωτικῶν οἴκων πεπληρωμένων ἐκ πολλῶν χρόνων παντοίας εὐδαιμονίας. Regia autē in arce ſita erat, cuius deſcriptionem propter παρεξοχὴν τῆς πολυτελείας hiſtoriæ ſuæ inſerere operęprętium Diodor. duxit. Arcem enim cum ſatis ampla & ſpatioſa eſſet, triplici muro cinctā fuiſſe refert: quorum primus, immenſo ſumptu extructus erat, altitudine cubitorum XVI. exornatus pinnis. Secundus, fabrica priori aſſimilis, duplo altior erat. Tertii ambitus figura erat quadrilatera: eius autem murus altitudinem habebat cubitorum LX. duro lapide, & ad perpetuitatē appoſitiſſimo ædificatus. Latera ſingula æneas habebant portas, quibus adſtabant valli ęnei XX. cubitorum longitudine. Hi quidem ad percellendos ſpectātium animos, illę ad firmitatem comparatę. Qua parte arx ad Orientem ſpectabat, aberat ab ea quatuor iugeribus mons, qui Regius vocabatur, in quo erant ſepulcra Regum. In eadem arce etiam erant Regiæ manſiones complures, extructæ ſumptuoſe: & theſauri ad pecuniarum cuſtodiam accommodate fabricati.

Enimuero multa cedro ædificatam fuiſſe Perſepolitanam Regiam, Q. Curtius lib. v. retulit, cui Alexander, ſtimulos admouente ebrio ſcorto, primus ignem iniecit, aliique faces ſubdentibus, celeriter igne concepto, late ſeſe fudit incendium, vt narrant Diodor. Sicul. lib. XVII. Arrianus lib. IV. & Curtius lib. v. qui vrbis illius caſum ita deflet: *Hunc exitum habuit Regia totius Orientis, vnde tot gentes ante iura petebant; patria tot Regum, vnicus quondam Græciæ terror, molita mille nauium claſſem, & exercitus, quibus Europa inundata eſt cōtabulato mari molibus, perfoſſiſq; montibus, in quorū ſpecus fretū*

immissum est. Ac ne tam longa quidem ætate, quæ excidium eius secuta est, resurrexit. Alias vroes habuêre Macedonum Reges, quas nunc habent Parthi. Huius vestigium non inueniretur, nisi Araxes amnis ostenderet.

Translato vero ad Parthos imperio, Ctesiphon Imperii sedes constituta. Tacitus lib VI Annal. *Atque interim Ctesiphon sedes Imperii petita.* Herodian lib III de Ctesiphôte, ἔνθα ἦν τὰ βασίλεια τῆς Παρθυαίας. Plin lib V. ca XXVI. *Ctesiphontem in Chalanotide condidêre Parthi: quod nunc est caput regni.*

Septam autem fuisse Persarum Regiam multis ianuis & stipatoribus, Aristoteles lib de Mundo scribit, cuius verba ipsa Græca, quod non Regiarum modo ædium magnificentiam, verum etiam fastum Persici Regni graphice depingant, subieci. Sic autem habent· Ἀλλ' οἷον ἱστορεῖται τὸ Καμβύσου, Ξέρξου τε καὶ Δαρείου πρόσχημα, εἰς σεμνότητος καὶ ὑπεροχῆς ὕψος μεγαλοπρεπῶς διεκεκόσμητο. Αὐτὸς μὲν γὰρ, ὡς λόγος, ἵδρυτο ἐν Σούσοις καὶ Ἐκβατάνοις παντὶ ἀόρατος, θαυμαστὸν ἔχων βασιλέως οἶκον· καὶ περίβολον χρυσῷ καὶ ἠλέκτρῳ καὶ ἐλέφαντι ἀστράπτοντα· πυλῶνες δὲ πολλοὶ καὶ συνεχεῖς, πρόθυρά τε συχνοῖς εἰργόμενα σταδίοις ἀπ' ἀλλήλων, θύραις τε χαλκαῖς καὶ τείχεσι μεγάλοις ὠχύρωτο. ἔξω δὲ τούτων ἄνδρες οἱ πρῶτοι καὶ δοκιμώτατοι διεκεκόσμηντο. οἱ μὲν ἀμφ' αὐτὸν βασιλέα δορυφόροι τε καὶ θεράποντες, οἱ δὲ ἑκάστου περιβόλου φύλακες, πυλωροί τε καὶ ὠτακουσταὶ λεγόμενοι· ὡς ἂν ὁ βασιλεὺς αὐτὸς δεσπότης καὶ θεὸς ὀνομαζόμενος πάντα μὲν βλέποι, πάντα δὲ ἀκούοι. χωρὶς δὲ τούτων ἄλλοι καθειστήκεσαν προσόδων ταμίαι, καὶ στρατηγοὶ πολέμων, καὶ κυνηγεσίων, δώρων τε ἀποδεκτῆρες τῶν δὲ λοιπῶν ἔργων ἕκαστοι κατὰ τὰς χρείας ἐπιμεληταί. τὴν δὲ σύμπασαν ἀρχὴν τῆς Ἀσίας, περατουμένην Ἑλλησπόντῳ μὲν, ἐκ τῶν πρὸς ἑσπέραν μερῶν· Ἰνδῷ δὲ, ἐκ τῶν πρὸς ἕω, διειλήφεσαν κατὰ ἔθνη στρατηγοὶ καὶ Σατράπαι καὶ βασιλεῖς, δοῦλοι τοῦ μεγάλου βασιλέως. ἡμεροδρόμοι τε καὶ σκοποὶ, καὶ ἀγγελιαφόροι καὶ φύλακες, φρυκτωριῶν τε ἐποπτῆρες. τοσοῦτος δὲ ἦν ὁ κόσμος καὶ μάλιστα τῶν φρυκτωριῶν κατὰ διαδοχὰς πυρσευόντων ἀλλήλοις ἐκ περάτων τῆς ἀρχῆς μέχρι Σούσων καὶ Ἐκβατάνων, ὥστε τὸν βασιλέα γινώσκειν αὐθημερὸν πάντα τὰ ἐν τῇ Ἀσίᾳ καινουργούμενα. Quem Aristotelis locum, Apuleius in libro eiusdem argumenti & tituli, Latinum fecit in hunc modum: *Cambyses & Xerxes & Darius potentissimi Reges fuerunt: horum præpotentia quam ex opibus collegerant, lenoci-*

nium

nium vitæ effecerat celsioris: cum eorum alter apud Susam & Ecbatanas, vt in fano quodam sacratus, nulli temere notitiam oris sui panderet, sed circumseptus admirabili Regia, cuius tecta fulgerent, eboris, argenti, luce flammea, auri vel electri claritate. Limina vero alia præ aliis erant. Interiores fores exteriores ianuæ muniebant, portæq; ferratæ & muri adamantina firmitate. Ante fores viri fortes Stipatoresq; regalium laterum tutela peruigili, custodiam, per vices fortium, sustinebant. Erant inter eos diuersa officia in comitatu Regio. Armigeri quidam, at extrinsecus singuli custodes locorum erant, & Ianitores, & Atrienses. Sed inter eos Aures Regiæ & Imperatoris Oculi quidam homines vocabantur; per quæ officiorum genera, Rex ille ab hominibus Deus esse credebatur, cum omnia vbicunq; gererentur ille Oracustarum relatione discebat. Dispensatores pecuniæ, Quæstores vectigalium, & Tribunos ærarios habebat. alios & alios præfecerat ceteris vrbibus. alii venatibus agendis prouinciam nacti, pars domibus & muneribus præfecti putabantur, & ceteri perpetuis magnisq; curis obseruatione singularum rerum appositi erant. sed omne Asiaticum Regnum ab Occidente Hellespontus terminabat, ab ortu gens inchoabat Indorum. Duces ac Satrapæ vbiq; dispositi, & permixta locis omnibus mancipia regalia. Ex eo numero erant excursores diurni, atq; nocturni exploratores, & per vices incensæ faces ex omnibus Regni sublimibus locis in vno die Imperatori significabant quod scito opus. Quæ verba valde in editis exemplaribus deprauata, a me sunt manuscriptorum codicum beneficio, in integrum restituta. Facit autem hic locus ad eorum firmandam opinionem, qui librũ illum de Mundo, vtpote stante adhuc, & necdum euerso Persarum imperio scriptum, Aristoteli merito adscribendum censent: quem sine causa plerique ad alium auctorem transferunt.

Porro auream Regis Persarum Domum Philostrat. lib. II. Imag. in Themistoclis tabula, strictim & per transennam attigit. Apud Æschylum quoque ἐν Πέρσαις, Atossa χρυσεοστόλμους suas δόμους iactat. Nec non Dio Chrysost. Orat. II. de Regno: αὐλὴν τῶν Ἀσσυρίων βασιλέων fuisse πολυχρήματον καὶ πολύχρυσον ait: Menelaiq; habitationem, ab Homero lib. IIII. Odysseæ, tanquam Persicam aut Medicam Regum habita-

tionem describi. Sed & χρυσοῦ βασιλέως οἶκον prædicat Lucian. in lib. περὶ οἴκου: cuius Arsacidas conditores facit, quam tamen popularem duntaxat admirationem habuisse, propter magnificentiam laude carentem, scribit.

Sed & in aurea sella sedisse Persarum Regem Philostra. lib. II. Imag. illo quem paulo ante laudaui loco, ostendit. Ctesias quoque meminit δίφρου χρυσοῦ, quod Magus falsus Rex in cubiculo habebat, cuius pede arrepto contra percussores suos pugnauit. Xerxem etiam ἐν χρυσῷ θρόνῳ καθήμενον, naualem pugnam spectasse, Io. Tzetzes histor. Chil. I. cap. XXXII. scribit. Aureo pariter solio Alexandrum visum Athenæus lib. XII. scribit. Eiusdem mortui corpus aureo solio impositum Qu. Curtius lib. vlt. refert. Ælian. lib. IX. var. histor. cap. III. καὶ ἐν μέσῃ δὲ τῇ σκηνῇ χρυσοῦς ἐτίθετο δίφρος, καὶ ἐπ' αὐτοῦ καθήμενος Ἀλέξανδρος ἐχρημάτιζε. Arrianus autem li. VI. θρόνον βασίλειον Alexandri describens, fuisse ait κλίνας ἐκπεποιημένας ἐν θρόνῳ ἀργυρόποδας, ἐφ' ὧν οἱ ἀμφ' αὐτὸν ἑταῖροι ἐκάθηντο. Similiter Athenęus lib. XII. ex Ephippo Olynthio, ἐν τῷ παραδείσῳ ἔκειτο αὐτῷ χρυσοῦς θρόνος, καὶ κλίναι ἀργυρόποδες· ἐφ' ὧν καθεζόμενος ἐχρημάτιζε μετὰ τῶν ἑταίρων. Vnde Dio Chrysost. Orat. XLIX. Persarum Reges ἐν θρόνοις χρυσοῖς καθημένους βασιλέας vocat. ipsius etiam Cyri qui Regis Darii minor natu filius erat, cum prouinciam sibi a patre decretam obtineret, θρόνον, ἐφ' ᾧ ἐκάθητο, ἀργυροῦν καὶ χρυσοῦν fuisse, Xenophon lib. I. ἀναβάσεως indicat. Regiam vero sellam & θρόνον τοῦ βασιλέως Susis Reges habuisse ex cap. I. & V. historiæ Esther pater. Eamq; vrbem ingressus Alexander, in Darii sella consedisse dicitur: Quod conspiciens Demaratus Corinthius, vt Plutarch. lib. I. de fort. Alexand. narrat, prę gaudio lachrymans, maxima voluptate & lętitia Gręcos caruisse dixit, qui morte prærepti, Alexandrum Darii sellæ insidentem non vidissent.

De hac autem Regia sella, in qua priuatis considere capitis pœna interdictum fuisse, supra docuimus, historiam non iniucundam Diodor. Siculus lib. XVII. sectio. II. refert, quam Curtii verbis enarrabo. Hoc enim interprete Græcus auctor gloriabitur. Sic igitur Diodori sententiam Curtius lib. V. de Alexandro Susa ingresso agens, expressit, *Consedit deinde in Regia sella, multo excelsiore, quam pro habitu corporis.*

Itaq;

Itaq; cum pedes imum gradum non contingerent, vnus ex Regiis pueris mensam subdidit pedibus: & cum Spadonem, qui Darii fuerat, ingemiscentem conspexisset Rex, causam mœstitiæ requisiuit. Ille indicat, Darium vesci in ea solitum, seque sacram eius mensam ad ludibrium recidentem sine lachrymis conspicere non posse: subiit ergo Regem verecundia violandi hospitales Deos: Iamq; subduci iubebat, cum Philotas, Minime vero feceris Rex, sed Omen quoq; accipe, mensam ex qua libauit hostis epulas, tuis pedibus esse subiectam. Plutarch. in Alexand. vita, & lib. III. de Fortuna eiusdem Principis. Quo loci notandū est, quod Diodor. τὸ κατὰ τὸν θρόνον ὑποπόδιον dixit, Curtium, *imum gradum* vertisse. Et quidem θρόνον Athenæus lib. V. καθέδραν σὺν ὑποποδίῳ interpretatur. Quod autem Plutarch. lib. II. de fort. Alexand. in Darii precatione Κύρου θρόνον dixit, Horat. Ode II. lib. II, *Cyri solium*, Curt. vero lib. VI. *Cyri sedem* vocat. Sellam plane Regiam Parthorum Regi repetenti quam Traianus ceperat, Antoninum Pium pernegasse, Capitolinus in eius vita scribit. Enimuero sellę illius in qua sedēs Persarū Rex populo Ius reddere solebat, ornatum Athenæus lib. XII. declarar his verbis: ὁ δὲ θρόνος ἐφ' οὗ ἐχρημάτιζε καθήμενος, χρυσοῦς ἦν, ὃν περιειστήκεισαν τέσσαρες κιονίσκοι λιθοκόλλητοι χρυσοῖ, ἐφ' ὧν διετέτατο ἱμάτιον ποικίλον πορφυροῦν.

Præterea aureo lecto cubare Reges solebant, qui mos & ad Parthos transiit. Proinde Artabanus Parthorum Rex, Adiabenorum Regem, cuius ope in Regnum restitutus fuerat, quam maximis posset honoribus ornare cupiens, Τιάραν ὀρθὴν ἐπέτρεψεν αὐτῷ φορεῖν, καὶ ἐπὶ χρυσῆς κλίνης καθεύδειν· ἅπερ μόνων ἐστὶ γέρας καὶ σημεῖον τῶν Πάρθων βασιλέων, ait Iosephus lib. XX. Antiquit. Iudaic. cap. III. Ei etiam ex tribus corporis custodibus qui verioris orationis palmam ferret, pollicitum Darium ἐπὶ χρυσῷ, seu ἐπὶ χρυσίου καθεύδειν, lib. III. Esdræ cap. III. & apud Iosephum lib. X. Antiquit. Iudaic. cap. IIII. legimus. Sed & aureo tabernaculo, nauem Sidoniam, qua Xerxes vehebatur, instructam fuisse, Herodot. lib. VII. refert. Auream quoque Platanum, item Auream arbustiuam vitem Regis Persarum, historiarum monumenta prædicant. Xenophō lib. VII. ἑλλην. Ἐπεὶ καὶ τὴν ὑμνουμένην ἂν χρυσῆν πλάτανον οὐχ ἱκανὴν ἔφη εἶναι τέττιγι σκιὰν παρέχειν. Quæ &

re Athenæus lib. VII. hæc Philarchi verba adfert, τὰς χρυσᾶς πλατάνους καὶ τὴν χρυσῆν ἄμπελον, ὑφ' ἧς οἱ Περσῶν βασιλεῖς ἐχρημάτιζον πολλάκις καθήμενοι, σμαραγδίνους βότρυς ἐχούσας, καὶ τῶν ἰνδικῶν ἀνθράκων ἄλλων τε παντοδαπῶν λίθων ὑπερβαλλόντων ταῖς πολυτελείαις. Plane aurea Platano, simul & aurea vite, Darium a Pythio Lydo hospite suo donatum Herodot. lib. VII. memoriæ prodidit. Plinius lib. XXXIII. cap. X. *Quota vero ille ipse (neque enim de Regibus loquor) portio fuit Pythii Bithyni, qui Platanum auream vitemque nobilem* illam Dario Regi *donauit.* Vnde Tzetzes historia vers. cap. XXXII. πόθεν τοῦτον (Xerxem videlicet) ὁ Λυδὸς ὡς πολυπλουτότερον Δαρείῳ—Ἀναδενδράδα δέδωκε, καὶ πλάτανον πάγχρυσον. Atque aureæ huius platani meminit Dio Chrysostom. Orat. LVIII. Eius etiam, vt & χρυσῆς ἀναδενδράδος, Plutarch. lib. II. de fortuna Alexandri mentionē facit, narrans Alexandrum a tenera ætate, Regiæ indolis specimen exhibuisse in eo, quod Regis Persarum legatos ad patrem missos nihil de aurea illa vite, nec aliis id genus ludicris percontatus foret. Vitem auream illam gemmis ornatam fuisse, & lecto superstantem, Athenæus lib. XII. planum facit. Hęc enim ex Chare Mytilenæo lib. V. Alexandreidos verba adducit: ἦν δὲ ἐν τῷ κοιτῶνι καὶ λιθοκόλλητος ἄμπελος χρυσῆ, ὑπὲρ τῆς κλίνης. Huius vitis vuas ex pretiosissimis lapillis coagmentatas fuisse, ibidem refert, Amyntam auctorem laudās, cuius hęc verba adfert: τὴν δὲ ἄμπελον ταύτην Ἀμύντας ἔφη ἐν τοῖς σταθμοῖς, καὶ βότρυας ἔχειν ἐκ τῶν πολυτελεστάτων ψήφων συντεθειμένους. fuisse hoc Theodori opus, Himerius ἐν μελέταις docet, Καὶ οἶκος, inquiens, Δαρείῳ βασίλειον καὶ ἄμπελος Ἀρταξέρξῃ χρυσῆ, Θεοδώρου Σαμίου ποίημα.

Palatiis vero Regum hortos applicitos fuisse, ex cap. VII. Esther colligitur. Erant & illis agri consepti, ac diligenter consiti, quos παραδείσους lingua sua vocabant, in quos animi laxandi & remittendi causa secedere & morari consueuerant. Xenophon Oeconomico de Rege Persarum loquens, Ἐν ὁπόσαις τε χώραις ἐνοικεῖ καὶ εἰς ὁπόσας ἐπιστρέφεται, ἐπιμελεῖται τούτων, ὅπως κῆποί τε ἔσονται, οἱ παράδεισοι καλούμενοι, πάντων καλῶν τε καὶ ἀγαθῶν μεστοὶ ὁπόσα ἡ γῆ φύειν ἐθέλει. καὶ ἐν τούτοις αὐτὸς τὰ πλεῖστα διατρίβει, ὅταν μὴ ὥρα τοῦ ἔτους ἐξείργῃ. Et mox ait, cum in his paradisis Rex versari soleret, operam dedisse

eum.

eum, ὡς κάλλισοι κατεσκευασμένοι, δένδρεσι καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι καλοῖς ὅσα ἡ γῆ φέρει. Eiusmodi septum in vrbe Phœniciæ Sidone habuisse Reges Persarum indicio est, quod Diodor. lib. XVI. scribit, βασιλικὸν παράδεισον, ἐν ᾧ τὰς καταλύσεις οἱ τῶν Περσῶν βασιλεῖς εἰώθεισαν ποιεῖσθαι, δενδροτομήσαντες διέφθειραν. Plutarchus etiam in Artaxerxe, Ἐπεὶ δὲ, inquit, εἰς σταθμὸν κατέβη βασιλικὸν, παραδείσους ἔχοντα θαυμαστοὺς, καὶ κεκοσμημένους διαπρεπῶς, ἐν τῷ πέριξ ἀδένδρῳ καὶ ψιλῷ. Vnde Hesychius Παράδεισον, τὴν βασιλέως κατάλυσιν interpretatur. Quam vocem e Perside in Græciam migrasse, illa Xenophontis modo prolata verba satis aperte indicant: diserte vero idipsum confirmat Pollux lib IX. cap. II. his verbis: Οἱ δὲ παράδεισοι βαρβαρικὸν εἶναι δοκοῦσι τοὔνομα, ἢ καὶ κατὰ συνήθειαν εἰς χρῆσιν ἑλληνικὴν, ὡς καὶ ἄλλα πολλὰ τῶν Περσικῶν. vsurpatur & ab Hebræis vox hæc, Pardes, e Persico idiomate, vt Ecclesiastici cap. II. Cāticor. IIII. apparet. Valeant ergo qui cum Suida peregrinę huius vocis originem παρὰ τὸ δεύω, id est, βρέχω, aut παρὰ τὸ τὴν δεῖσαν (id est, βοτανῶν συλλογὴν) ποιεῖσθαι, arcessunt.

Paradisos autem Persarum μεστοὺς δένδρων καὶ θηρίων fuisse Xenophon lib. III. ἑλληνικῶν docet. His enim inclusæ feræ alebantur, quas Reges, voluptatis simul & exercendi corporis causa, agitare exercereque consueuerant. Iraque Astyages ad Cyrum apud Xenophont. lib. I. παιδ. τάτε νῦν ἐν τῷ παραδείσῳ θηρία δίδωμί σοι. Et alias eodem lib. παιδ. δὲ ἐν τῷ παραδείσῳ θηρία αὐτηλάκει, διώκων, καὶ βάλλων, καὶ κατακαίνων. Ac paulo post, Ἐφλυαρεῖτο μὲν, ὅτι τὰ ἐν τῷ παραδείσῳ θηρία ἐθήρευεν. Idem lib. I. Ἀναβασ. de Celænis Phrygiæ vrbe, Ἐνταῦθα Κύρῳ βασίλεια ἦν, καὶ παράδεισος μέγας, ἀγρίων θηρίων πλήρης ἃ ἐκεῖνος ἐθήρευεν ἀπὸ ἵππου ὁπότε γυμνάσαι βούλοιτο ἑαυτόν τε καὶ τοὺς ἵππους. Philostrat. lib. I. de vita Apollonii: Μέλλων δέ ποτε τοὺς θῆρας γίγνεσθαι τῶν ἐν τοῖς παραδείσοις χωρίων, ἐς οὓς λέοντες ἀπείκθησαν τοῖς βαρβάροις καὶ ἄρκτοι καὶ παρδάλεις. Vnde hisce paradisis clausas feras, θηρία περιεκεκλεισμένα Xenophon lib. I. παιδ. vocat. Cuiusmodi septa Romani *Viuaria* appellabant. Agell. lib. II. cap. XIX. *Viuaria quæ nunc dicuntur, septa quædam loca in quibus feræ viuæ pascuntur.* Et mox, *Viuaria autem quæ nunc vulgus dicit, sunt quos Græci* Παραδείσους *vocant.* Ammian. Marcellin. lib. XXXI. de Gratiano, *Intra Septa, quæ appel-*

lant Viuaria, ſagittarum pulſibus crebris dentatas conficiens beſtias. Cuius generis ſaltus multos in regione, quæ *Bazaria* appellatur, fuiſſe, Curtius Rufus lib. VIII. ita ſcribit: *Barbaræ opulentiæ in illis locis haud ulla ſunt maiora indicia, quam magnis nemoribus, ſaltibusq́; nobilium ferarum greges clauſi. Spatioſas ad hoc eligũt ſiluas crebris perennium aquarum fontibus amœnas. Muris nemora cinguntur, turreſq́; habent venantium receptacula.* Sed & Ammian. Marcell. lib. XXIV. refert in lucorum tractu, *extentũ fuiſſe ſpatium & rotundum loricæ ambitu circumcluſum, deſtinatas Regiis voluptatibus continens feras Ceruicibus Iubatis Leones, armiſq́; Hiſpidos apros & urſos* (ut ſunt Perſici) *ultra omnem rabiem ſæuientes, & alta lecta immania corpora beſtiarum.* Venationes quoq; regias fuiſſe in Babylone, & omnis generis beſtias quę murorum eius tantũ ambitu coërcerentur, D. Hieron. in Eſaiæ cap. XII. ſcribit. Hiſce vero conſeptis agris ſupra modum oblectatos Perſarũ Reges, vel ex eo liquet, quod Sardianum Paradiſum manu ſua conſerere Cyrus minor, non ſit grauatus. Quod poſt Xenophontem in Oeconomico, Ælianus lib. I. de Animalibus ca. XIX. refert. Sed ipſum Xenophõtem Latine, Ciceronis ore loquentẽ, audiamus. Eius enim in lib. de Senectute verba ſic habent: *Xenophon in eo libro, qui eſt de tuẽda re familiari, qui Oeconomicus inſcribitur, refert, Cyrum minorem Perſarum Regem præſtantem ingenio atq; imperii gloria, quum Lyſander Lacedæmonius vir ſummæ virtutis veniſſet ad eum Sardis, eiq́; dona a ſociis attuliſſet, & ceteris in rebus comem erga Lyſandrum atq; humanum fuiſſe, & ei quendã conſeptum agrum, diligenter conſitum oſtendiſſe. Quum autem admiraretur Lyſander & proceritates arborum, & directos in quincuncem ordines, & humum ſubactam atq; puram, & ſuauitatem odorum, qui afflarentur e floribus: tum eum dixiſſe, mirari ſe non modo diligentiam, ſed etiam ſolertiam eius a quo eſſent illa dimenſa atq; deſcripta: & ei Cyrum reſpondiſſe, Atqui ego omnia iſta ſum dimenſus: mei ſunt ordines, mea deſcriptio: multæ etiam iſtarum arborum mea manu ſatæ ſunt. Tum Lyſandrum intuentem purpuram eius, & nitorem corporis, ornatumque Perſicum multo auro, multiſq́; gemmis, dixiſſe: Recte vero te Cyre beatũ ferunt, quoniam virtuti tuæ fortuna coniuncta eſt.* Eoſdem Cyri minoris

hortos prædicat & Ælianus lib. I, de Animal. cap. LIX. Cuius verba Græca cum Latinis Ciceronis cuilibet comparanda relinquo. Alexandrũ vero hisce Perſarũ ſeptis e Græcia aduectas arbores poni iuſſiſſe Plutarch. li. III. Sympoſiac. auctor eſt.

Hoc loco celebres illos Hortos penſiles Babylonis tacitus præterire nõ poſſum: Hos enim inter ſeptem orbis mira narrari, Lactantius lib. III. De falſa ſapientia, cap. XIV. prodidit: De quibus hæc Diodor. Sicul. lib. II. Ὑπῆρχε δὲ καὶ ὁ κρεμαστὸς καλούμενος κῆπος παρὰ τὴν ἀκρόπολιν· οὐ Σεμιράμιδος, ἀλλά τινος ὕστερον Σύρων βασιλέως κατασκευάσαντος χάριν γυναικὸς Παλλακῆς. ταύτην γὰρ φασὶν οὖσαν τὸ γένος Περσίδα καὶ τοὺς ἐν τοῖς ὄρεσιν λειμῶνας ἐπιζητοῦσαν, ἀξιῶσαι τὸν βασιλέα μιμήσασθαι διὰ τῆς τοῦ φυτουργίου φιλοτεχνίας τὴν τῆς Περσίδος χώρας ἰδιότητα. Horti autem illi, vt ibidem ſubiungit, patebant in ſingula latera quatuor iugera: acceſſus vero montoſus erat, habebatque extructiones alias ex aliis aptas, ita vt theatri aſpectũ referrent: ſub extructis autem aſcenſibus ædificatæ erant teſtudines ſuſtinentes totum viridarii pondus, ſeque inuicem ſenſim paululum exuperantes acceſſu. Fornici autem ſupremo cuius altitudo erat L. cubitorum, impoſita erat ſuprema hortorum ſuperficies ambitui propugnaculorum adæquata. Deinde muri ſumptuoſe firmati & ſtabiliti craſſitudinem habebant pedum XXII. Egreſſus autem quilibet latitudinem habebat X. pedum. Culmina tegebantur lapideis trabibus, longitudine, vna cum epibolis, pedum XVI, latitudine vero, IIII. Tabulatum autem trabibus impoſitum, primo quidem ſubſtratum habebat calamum multo bitumine illitum, deincepſque laterem coctum duplicem gypſo colligatum. tertio ſuperiniectum erat tectum plumbeum, ne aggeris humor altius penetraret: ſuper hæc aggeſta erat terræ magna vis quæ ſufficeret alendis maximarum arborum radicibus. Solum autem adæquatum & complanatum, plenum erat arborum omnis generis, quarum & magnitudine & reliqua venuſtate ſpectatores caperentur. fornices lumen excipientes, quod ſe mutuo excederent, habebant multas & varias Regum diætas: Quarum vna ſupremam ſuperficiem multis locis inciſam habebat, & machinas ad hauriendas aquas, quibus aquæ magna vis ex flumine ſurſum attollebatur,

quod a nemine externo perſpici poterat. Similiter & Strabo lib. xv. hortos iſtos penſiles deſcribens, quadrata figura fuiſſe, eorumque ſingula latera quatuor iugera patuiſſe ſcribit. Continebanturque, vt ibidem ait, ac fulciebantur concameratis fornicibus, firmatis ſuper talis cuborum ſimilibus, quorum alii ſuper alios erant impoſiti. Tali autem illi concaui erant, terra pleni ad excipiendas & alendas maximas quaſq; arbores: ex coctili latere & bitumine conſtructi, tam ipſi, quam fornices & teſtudines. Supremum tectum aſcenſus ſcalares habebat, & cochleas ipſis appoſitas, per quas aquam ſurſum in hortos ex Euphrate aſſidue attollebant ii quibus id oneris mandatum erat. Fluuius ſiquidem mediam ciuitatem præterfluebat, latitudine ſtadii, cui erant horti impoſiti. Placet etiam Q. Curtii de iiſdem hortis locum, ex eius lib. v. ſubiicere: vt eo modo Latina eius verba cum Græcis Diodori & Strabonis coniungi poſſint. *Super arcem*, ait ille, *vulgatum Græcorum fabulis miraculum, Penſiles horti ſunt, ſummam murorum altitudinem æquantes, multarumq; arborum vmbra & proceritate amœni. Saxeæ pilæ, quæ totum onus ſuſtinent, inſtructæ ſunt. Super pilas lapide quadrato ſolum ſtratum eſt, patiens terræ, quam altam iniiciunt, & humoris quo rigant. adeoque validas arborum ſuſtinent moles, vt ſtipites earum* VIII. *cubitorum ſpacium craſſitudine æquent, in* L. *pedum altitudinem emineant, & frugiferæ æque ſint, ac ſi terra ſua alerentur. Et cũ vetuſtas non opera ſolum manu facta, ſed etiam ipſam naturam paulatim exedendo perimat, hæc moles, quæ tot arborum radicibus premitur, tantiq; nemoris pondere onerata eſt, inuiolata durat: quippe* XX. *lati parietes ſuſtinent,* XI. *pedum interuallo diſtantes, vt procul viſentibus ſiluæ montibus ſuis imminere videantur. Syriæ Regem Babyloniæ regnantem, hoc opus eſſe molitum, memoriæ proditum eſt, amore coniugis victum, quæ deſiderio nemorum ſyluarumq; in campeſtribus locis virum compulit naturæ genium amœnitate huius operis imitari.* Illius autem Aſſyriorum Regis huiuſmodi hortorum auctoris nomen, quod Diodor. Sicul. eumque ſecutus Curtius ſilentio prætermiſit, efferre mihi in promptu eſt, indicium deferente Ioſepho lib. x. Antiq. Iud cap. xı. qui Nabuchodonoſorem patris Regiæ aliam adiecisse cum horum hortorum acceſſione, ita ſcribit,

Ἐν δὲ τοῖς βασιλείοις τούτοις, ἀναλήμματα λίθινα ἀνοικοδομήσε, τὴν ὄψιν ἀποδοὺς ὁμοιότητα τοῖς ὄρεσι, καὶ καταφυτεύσας δένδρεσι παντοδαποῖς, ἐξειργάσατο καὶ κατεσκεύασε τὸν καλούμενον κρεμαστὸν παράδεισον, διὰ τὸ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἐπιθυμεῖν τῆς οἰκείας διαθέσεως, ὡς τεθραμμένην ἐν τοῖς κατὰ Μηδίαν τόποις. Suidas, Ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς Βαβυλῶνος. οὗτος κτίσας Βαβυλῶνα πόλιν μεγάλην καὶ κινστέρναν, καὶ ἐπάνω αὐτῆς, κῆπον τεχνησάμενος, καὶ τὸ κληθέντα Κρεμαστὸν, καὶ καταφυτεύσας ἐν αὐτῷ παντοδαπὰ γένη φυτῶν, ἐν αὐτῷ οἰκῆσαι. εἰς τοῦτον οὖν ἡ γυνὴ αὐτοῦ περιπολοῦσα, καὶ πᾶσαν ἐκείνην ἐποπτεύουσα, κατετέρπετο, ὑπ' οὐδενὸς ὁρωμένη Fallitur ergo Eustathius in suis Dionys. de situ orbis commentariis, qui Semiramidi huiusmodi hortos acceptos fert, in reliquis belle cum Diodoro conueniens, his verbis, ἔκτισε δὲ (Semiramidem intellige) καὶ θαυμαστὸν μεγάλην ἢ κῆπον ἐπὶ ὑψηλοῦ θεμελίου, ἐπιλεγόμενον κρεμαστὸν, ὃς τετράπλευρος μὲν ἦν, ἑκάστην δὲ πλευρὰν εἶχε τετράπλεθρον· καὶ ἦν ἓν καὶ αὐτὸς τῶν ἑπτὰ κοσμικῶν θεαμάτων. Atque hi sunt κρεμαστοὶ κῆποι, quorum Plutarch. lib. II. de Fort. Alexand. mentionem facit. Qua in parte sit ne μνημονικῷ ἁμαρτήματι Dio Chrysostom. lapsus, aliorum esto iudicium. Ille enim Orationis flumen aureum fundens, Susis, pēsilem hortum in extremo Orationis περὶ πλούτου ita adsignat, Οὐδ' ἂν γένοιτο ποτὲ ἄνθρωποι δυσδαίμονες ἀνόητοι καὶ ἄφρονες οὐδ' ἂν τὸν ἐν Σούσοις παράδεισον οἰκοδομήσωσιν, ὃς ἦν, ὥς φασι, μετέωρος ἅπας. Leguntur & *pensiles hortos*, imo vero totum oppidum, fecisse, Ægyptiæ Thebæ, auctore Plinio lib XXXVI. Natur. histor. cap. XIIII.

Ceterum quoniam in Babylonis mentionem incidimus, non alienum foret quæ de eius vrbis pulchritudine ac venustate literis & memoriæ prodita sunt hic inserere. Nec enim pensiles modo horti, sed & ipsa vrbis mœnia omnium in se ora & oculos conuerterunt: vsq; adeo vt inter septem mirabilia orbis opera numerentur. Verum ad alia quæ huius instituti propria sunt festinans, satis habebo locos vnde huius rei cognitio peti possit, indicasse. Igitur qui amplitudinem vrbis nosse desiderabit, sumat in manus Herodot. lib. I. Diodor. Sicul. lib. II. Strabon. lib. XVI. Propertium lib. III. Eleg. IX. Plin. lib. VI. cap. XXVI. Curtium lib. V. Solinum in Polyhistore. Neminem illi patientur a suis discendi epulis non satiatum dis-

cedere. Tantum admonebo, inter eos ſcriptores de murorũ &turrium altitudine,&ambitus ſpatio,non omnino conuenire. Omnium quidẽ in vnũ conſentiens fert opinio,inclytæ illius vrbis murum laterculo coctili, bitumine,harenæ vice, interſtrato, interlitum fuiſſe, eiuſque ſpatium XXXII. pedum latitudinem amplexum: ita vt quadrigæ inter ſe occurrentes ſine periculo commearent. Verum, ſecundum Curtium, *altitudo muri quinquaginta cubitorũ eminebat ſpatio: Turres denis pedibus, quam murus, altiores erant. Totius operis ambitus* CCCLXVIII. *ſtadia complectebatur.* At ſecũdum Plinii opinionem Babylon ſexaginta milia paſſuum muris amplectebatur, ducenos pedes altis, quinquagenos latis, in ſingulos pedes ternis digitis, menſura ampliore quã Romana. Cuius veſtigiis inſiſtens Solinus vrbem ſexaginta millia paſſuum circuitu patuiſſe ſcribit, muriſq; circumdatam, quorum altitudo CC. pedes detinebat, latitudo L. in ſingulos pedes ternis digitis, vltra quam menſura Romana erat, altioribus. Herodotus vero, σταδίους περιόδου τῆς πόλιος, ὀγδώκοντα καὶ τετρακοσίους, τεῖχος δὲ πεντήκοντα πηχέων βασιληΐων τὸ εὖρος, ὕψος δὲ διηκοσίων πηχέων fuiſſe ſcribit. Quem quidem regium cubitum fuiſſe tribus digitis vulgari cubito ampliorem, ait. Cteſias autẽ, Diodoro teſte, τεῖχος σταδίων τριακοσίων ἑξήκοντα fuiſſe ſcripſerat. Clitarchus, & qui cum Alexandro in Aſiã traiecerãt, τριακοσίων ἑξήκοντα καὶ πέντε σταδίων. Murum etiã, vt idẽ Diodor. memorat, Cteſias ſcripſerat fuiſſe, πεντήκοντα ὀργυιῶν. Recẽtiores alii, πηχῶν πεντήκοντα. Strabo vero Babylonẽ habuiſſe κύκλον τοῦ τείχους τριακοσίων ὀγδοήκοντα πέντε σταδίων· πάχος δὲ τοῦ τείχους ποδῶν δύο καὶ τετρακοσίων· ὕψος δὲ τῶν μὲν μεσοπυργίων, πήχεις πεντήκοντα, τῶν δὲ πύργων ἑξήκοντα, τὴν δὲ πάροδον ἐπὶ τοῦ τείχους, ὡς τέθριππα ἐναντιοδρομεῖν ἀλλήλοις. Quos locos in concordiam adducere difficile eſt, cũ in ea re ſententiis & ſcriptis veterum auctorum, variarũ conſtet. Vt tamen Clitarcho conſentiat Curtius, crediderim in notis numerorum vitium eſſe, & ita legendum, *Totius operis ambitus* CCCLXV. *ſtadia cõplectitur.* Eoq; nos, ipſemet Curtius velut manu ducit. Subdit enim, *ſingulorũ ſtadiorum ſtructurã ſingulis diebus perfectam eſſe, memoria proditum eſt.* Quæ verba indicant numerum ſtadiorũ, dierum quibus annus cõſtat, numerũ æquaſſe.

Simi-

Similiterq; apud Strabon. *τριακοσίων ἑξήκοντα πέντε σταδίων* lubens emendauerim: eiusq; auctoritate emendandũ quoq; censuerim, quod in Curtii codicibus legitur, *Turres denis pedibus quam murus altiores sunt*, & totidẽ *cubitos*, pedum loco, substituẽdos. A Curt. vero & Strabone Plin. & eius simia Solinus aberrant. Horũ enim vterq; altitudini murorũ ducenos, latitudini quinquagenos pedes tribuit: cum illi duntaxat altitudini LXXV. pedes, latitudini XXXII. adsignẽt. Nec enim maiorem pedum numerum efficiũt cubiti, quibus altitudinem latitudinemq; eorũ murorum definiunt. A quibus omnibus discrepans Herodotus totidẽ cubitos, quot Plinius pedes, altitudini murorum tribuit. Herodotũ vtiq;, quod ad vrbis ambitus spatium attinet, Plinius secutus videtur, qui ab illo, verbis, non sententiis dissentit. Ambitus enim Babylonis ab illo positus, Stadiorum quadringentorum octoginta, efficit, Romana computatione, sexaginta millia passuum. Deniq; mirifice congruerent omnia, si pro pedibus, cubitos, apud Plinium legeremus. Alioquin enim numerorum ratio constare non potest. D. etiam Hieron. in Esaię cap. XIII. ex Herodoto & Græcis aliis historicis tradit Babylonem in campestribus, per quadrum sitam, ab angulo vsq; ad angulum muri, sexdecim millia tenuisse passuum, id est, simul per circuitum, quadringenta octoginta stadia. Sed me sentio paulo longius esse prouectum, quam propositi argumenti ratio postularet. Igitur, vt ad ea quæ ad huius libri institutum pertinent, redeam, de Regum cottidiano victu dicere adgrediar.

Persarum Reges, vnius Choaspis, fluuii Susa pręterfluentis, aquam potabant, quemadmodum Herodot. li. I. & post eum Aristides Orat. in puteum Æsculapii, memorant. Herodot. lib. I. *καὶ δὴ καὶ ὕδωρ ἀπὸ τοῦ Χοάσπεω ποταμοῦ ἅμα ἄγεται τοῦ παρὰ Σοῦσα ῥέοντος, τοῦ μούνου πίνει βασιλεύς, καὶ ἄλλου οὐδενὸς ποταμοῦ.* Ideoque ea vna ex omnibus aqua decocta, & in argenteos vrceos, seu vrnas condita, quacumq; iter facerent, multis quadrigis vehebatur. Quod ex Herodoto ita tradit Athen. lib. II. *ὁ Περσῶν βασιλεύς, ὥς φησιν ἐν τῇ πρώτῃ Ἡρόδοτος, ὕδωρ ἀπὸ Χοάσπεως πιεῖν λέγεται, τοῦ περὶ Σοῦσα ῥέοντος· τοῦ δὲ μόνον πίνει ὁ βασιλεύς. τοῦ δὲ τοιούτου ὕδατος ἀπεψημένου, πολλαὶ κάρτα ἅμαξαι τετράκυκλοι ἡμιόνειαι κομίζουσαι ἐν ἀγγείοις ἀργυρέοις, ἕπονταί οἱ.* Quo modo

vero ea Regia aqua decoqui, & vasis infusa Regi deferri soleret, Ctesias in Persicis, eodem Athenæo teste, exposuerat, eamque aquam & leuissimam & suauissimam esse tradiderat. Solinus in Polyhist. *Choaspes ita dulcis est, vt Persici Reges quamdiu intra ripas Persidis fluit, solis sibi ex eo pocula vendicarint: & cum eundum foret peregre, aquas eius secum vectarint.* quorum partem Isidor. lib. XIII. Origin. cap. XXI. descripsit, cuius corrupta verba, ex Solini codice emendanda sunt. Ælian. var. Hist. lib. XII. cap. XL. *Τὰ τε ἄλλα ἐφόδια εἵπετο τῷ Ξέρξῃ πολυτελείας καὶ ἀλαζονείας πεπληρωμένα, καὶ οὖν καὶ ὕδωρ ἠκολούθει τὸ ἐκ τοῦ Χοάσπου.* Ausonius de Burdegala,

Vnum per cunctas solitus portare Choaspem.

Quo nomine, Choaspem, *Regiam Lympham*, Tibullus lib. IV. vocat. Maximus Tyr. Serm. XXXIII. de Diogene loquens, *ἤδετο*, ait, *ταῖς κρήναις πανταχοῦ ὡς ὁ Καμβύσης Χοάσπῃ μόνῳ.* Idẽ Serm. XXXIV. *χορηγοῦσι δὲ καὶ οἱ ποταμοὶ τῆς βασιλέως ἡδοναῖς, Πακτωλὸς χρυσὸν, Νεῖλος πυρὸν, Χοάσπης ὕδωρ.* Clemens Alexandrin. lib. II. Pædagog. cap. II. *κάλλιστον ὕδωρ εἰς πόσιν τὸ Χοάσπιον* ait. Eusthath. in comment. Dionys. de Situ orbis ad hũc versum, *ἕλκων ἰνδὸν ὕδωρ Χοάσπης*, ait, *ὃς ἐκ τοῦ Ἰνδοῦ σχιζόμενος ποταμοῦ, περιρρέει δὲ καὶ τὰ Σοῦσα, ἐξ οὗ καὶ μόνου ἔπινεν ὁ τῶν Περσῶν βασιλεύς. καὶ ἦν βασιλικὸν ὕδωρ τὸ Χοάσπιον.* Xerxem quoque sitibundum Choaspiam aquam poposcisse, Ælianus lib. XII var. histor. cap. XL. refert. Vnde Persarum Reges, quod solam Choaspiam aquam bibentes, reliquum terrarum orbem sibi aridum & aquæ inopem eo pacto facerent, Plutarch. in li. de Exilio ita mordet: *Εἶτα τῶν μὲν Περσῶν βασιλέων καταγελῶμεν, εἰ γε δὴ ἀληθὲς τὸ τοῦ Χοάσπου μόνον ὕδωρ πίνοντες, ἄνυδρον αὐτοῖς τὴν ἄλλην ποιοῦσιν οἰκουμένην.* Choaspi vero Plinius lib. XXXI. cap. III Eulæum socium adiungit, *Parthorum Reges*, inquiens, *Choaspe & Euleo tantum bibunt, & ea, quamuis in longinqua, comitantur illos: & horum placere potum, non quia sint amnes, apparet, quoniam nec e Tigri, nec Euphrate, nec e multis aliis bibunt.* Idem lib. VI. cap. XXVII. *Susianen ab Elymaide disterminat amnis Eulaus, ortus in Medis, medioque spatio, cuniculo conditus, ac rursus exortus, per Mesobatenen lapsus circuit arcem Susarum, ac Dianæ templum augustissimum illis gentibus: & ipse in magna ceremonia. Siquidem Reges non ex*

alio

alio bibunt.& ob id in longinqua portant. Plinio adstipulatur & Strabo, qui de Persarum Regibus hæc lib. XVI. scribit: Διὰ δὲ τὸν πλοῦτον εἰς τρυφὴν ἐξέπεσον οἱ βασιλεῖς, ὥστε πυρὸν μὲν ἐξ Ἄσσου τῆς Αἰολίδος μετῄεσαν, οἶνον δὲ ἐκ Συρίας τὸν χαλυβώνιον, ὕδωρ δὲ ἐκ τοῦ Εὐλαίου, πάντων ἐλαφρότατον, ὥστ' ἐν Ἀττικῇ κοτύλῃ, δραχμῇ ἀφολκότερον εἶναι. Solinus etiam in Polyhistore, cap. XXX. vt qui fonte Pliniano labra proluisset, *flumen*, ait, *Eulaum, quod ortum a Medis, tam puro fluore inclytum est, vt inde omnes Reges, non alias quam eius aquas bibant.*

Præterea de Regis Persarum potu, Athenæus lib. XII. Dipnosophist. hæc ex Agathocle adfert, Ἐν Πέρσαις εἶναι καὶ χρυσοῦν καλούμενον ὕδωρ· εἶναι δὲ τοῦτο λιβάδας ἑβδομήκοντα, καὶ μηδένα πίνειν ἀπ' αὐτοῦ ἢ μόνον βασιλέα, καὶ τὸν πρεσβύτατον αὐτοῦ τῶν παίδων· τῶν δὲ ἄλλων ἐάν τις πίῃ, θάνατος ἡ ζημία. Quæ Athenæi verba, suppresso auctoris nomine, transcripsit Eustathius in lib. XXI. Iliad. ad ea verba, βαθυρρόου Ἀργυρεδίνην. ac de suo ad extremum addit, ζητητέον δὲ εἰ καὶ τὸ χοάσπειον ὕδωρ, οὗ ἐπινε στρατευόμενος ὁ Πέρσης βασιλεύς. Plutarchus etiam in Alexandro ex Dinone narrat, Reges Persarum, vt imperii sui amplitudinem comprobarent, & reipsa ostenderēt, se in omnes imperium obtinere, aquam ex maximis quibusque & longinquis fluminibus petere, ærarioque inferre, & cum thesauris suis recondere consueuisse. Verba Plutarchi ita habent: Δείνων δέ φησιν καὶ ὕδωρ ἀπὸ τοῦ Νείλου καὶ τοῦ Ἴστρου, μετὰ τῶν ἄλλων μεταπεμπομένους εἰς τὴν γάζαν ἀποτίθεσθαι τοὺς βασιλεῖς, οἷον ἐκβεβαιουμένους τὸ μέγεθος τῆς ἀρχῆς, καὶ τὸ κυριεύειν ἁπάντων. Quē Dinonis locum Athenæus quoque lib. II. perstringit hoc modo: Οὐδὲ Δίνων ἐν τῇ Περσικῇ πραγματείᾳ, ὅς γε φησὶ καὶ ἄλλας Ἀμμωνιακοὺς ἀπ' Αἰγύπτου ἀναπέμπεσθαι βασιλεῖ, καὶ ὕδωρ ἐκ τοῦ Νείλου. Nihilo tamen secius Darius, licet in Persicis hisce educatus deliciis, cum in fuga aquam turbidam, & cadaueribus inquinatam bibisset, negauit vnquam se bibisse iucundius. *Numquam*, videlicet (vt Cicero lib. I. Tusculan. quæstion. ait) *sitiens biberat.* Quod Artaxerxi Mnemoni cōtigisse Plutarch. in eius vita ita scribit, αὐτοῦ δὲ μικρὸν ἀπολιπόντι τοῦ τεθνάναι διὰ τὸ δίψην, Πατιβαζάνης ὁ εὐνοῦχος περιθέων ἐζήτει πιεῖν· οὐ γὰρ εἶχε τὸ χωρίον ὕδωρ, καὶ οὐδὲ ἦν ἐγγὺς τὸ στρατόπεδον· μόλις δὲ ἐπιτυγχάνει τῶν καυνίων ἐκείνων τῶν κακοβίων ἑνός, ἐν ἀσκίῳ φαύλῳ

διεφθαρμένον ὕδωρ καὶ πονηρὸν ἔχοντος ὅσον ὀκτὼ κοτύλας ἔλαβε τοῦτο καὶ κομίσας βασιλεῖ δίδωσιν· ἐκπιόντα δὲ ἅπαν, ἠρώτησεν εἰ μὴ πάνυ δυσχεραίνοι τὸ ποτόν· ὁ δὲ ὤμνυε τοὺς θεοὺς, μήτε οἶνον ἡδέως οὕτω πώποτε πεπωκέναι, μήτε ὕδωρ τὸ κουφότατον καὶ καθαρώτατον. pro quo benefacto Caunium illú hominem ἐξ ἀδόξου καὶ πένητος ἔντιμον καὶ πλούσιον effecisse Artaxerxem, Plutarch. ibidẽ refert. Plutarcho consentit Max. Tyr. Serm. xxxv. his verbis; Οὕτω λέγεται Ἀρταξέρξης ὁ Περσῶν βασιλεὺς τέως μὲν ὑφ' ἡδονῆς μακρᾶς καὶ εἰρήνης διαμένων, μὴ συνιέναι τῆς εὐτυχίας ᾧ παρεσκεύαζεν ἡ Ἀσία τὸ δεῖπνον, ἔπεμπον δὲ πόματα ποταμῶν οἱ κάλλιστοι· ἐμηχανῶντο δὲ αὐτῷ τὴν δίαιταν τέχναι μυρίαι. ἀλλ' ἐπεὶ πόλεμος αὐτῷ ἐκ θαλάττης ἦλθε, καὶ ἄλλως μύριοι, καὶ στρατηγοὶ δεινοί, ἡττηθεὶς, ἔφευγεν ἐπὶ ψιλὸν λόφον, ὅπου τῆς νυκτὸς ἀναπαυσάμενος, ἐδίψησεν ὁ δύστηνος πρῶτον τότε, ἔνθα ἦν, οὐ Χοάσπης, οὐ Τίγρις, οὐ Νεῖλος, οὐκ ἐκπώματα, οὐκ οἰνοχόοι· καὶ ἠγάπησε παρὰ ἀνδρὸς μάρδου λαβὼν ἐν ἀσκῷ ὕδωρ ὀδῶδός. Itaq; ne Cicero imprudens μνημονικῷ, vt vsuuenit, ἁμαρτήματι in Artaxerxis locum Darium suffecerit, cautio est.

Vt autem aqua non omni, ita nec vino quolibet, sed eo tantum Chalybonio e Syria aduecto, Persarum Reges vtebãtur; quemadmodum Strabo lib. xv. tradit. Athenæus li. 1. Dipnosoph. ex Possidon. ὁ Περσῶν βασιλεὺς τὸν χαλυβώνιον μόνον οἶνον ἔπινεν, ὥς φησι Ποσειδώνιος, κατὰ Δαμασκὸν τῆς Συρίας γινόμενον, Περσῶν αὐτόθι καταφυτευσάντων τὰς ἀμπέλους. Quo respexit Plutarch. lib. 1. de fort. Alexand. cum ait: οὐδὲ τρυφαὶ Μηδικαὶ καὶ τράπεζαι καὶ γυναῖκες, οὐδὲ χαλυβώνιος οἶνος. Eoque vino inebriari ipsis semel quotannis licuisse, ex Athenæo lib. x. didici, cuius verba sunt hæc, παρὰ δὲ Πέρσαις τῷ βασιλεῖ ἐφίεται μεθύσκεσθαι μιᾷ ἡμέρᾳ ἐν ᾗ θύουσι τῷ Μίθρῃ. Qua de re & Duris li. VII. histor. vt ibidem refert, hæc scripserat. Ἐν μόνῃ τῶν ἑορτῶν τῶν ἀγομένων ὑπὸ Περσῶν τῷ Μίθρῃ, βασιλεὺς μεθύσκεται, καὶ τὸ Περσικὸν ὀρχεῖται· τῶν δὲ λοιπῶν οὐδεὶς κατὰ τὴν Ἀσίαν, ἀλλὰ πάντες ἀπέχονται κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην τῆς ὀρχήσεως. Quem Duridis locum Eustathius in v. Odyss. citat. Reliquo toto anno, fuisse Persarum Reges moderatiores in potu, arguit, quod ex Selino Stobæus Serm. XLII. scriptũ reliquit, consueuisse eos, περὶ τοῦ πίνειν, περὶ τῆς σωφροσύνης διαλέγεσθαι. Hinc Darii, qui Magos de medio sustulit, monumento inscriptum fuisse Athenæus

lib.

lib. x. refert, *ἠδυνάμην καὶ οἶνον πίνειν πολλὼ, καὶ τοῦτον φέρειν καλῶς*. Idem & de ſeipſo Cyrus minor prædicabat, vt Plutarch. in Artaxerxe commemorat. Cambyſen Regem, quemadmodum Seneca lib. III. de Ira, cap. XIV. ſcribit. *nimis deditum vino Praxaſpes vnus ex cariſſimis monebat, vt parcius biberet: turpem eſſe dicens ebrietatem in Rege, quem oculi omnium aureſque ſequerentur. Ad hoc ille, Vt ſcias, inquit, quemadmodum nunquam excidam mihi, approbabo iam, & oculos, poſt vinum in officio eſſe & manus. Bibit deinde liberalius quam alias, & capacioribus ſcyphis: & iam grauis & vinolentus, obiurgatoris ſui filium, procedere vltra limen iubet, alleuataq; ſuper caput ſiniſtra manu ſtare. tunc intendit arcum, & ipſum cor adoleſcentis (id enim ſe petere dixerat) figit, reciſoq; pectore, hærens in ipſo corde ſpiculum oſtendit: ac reſpiciēs patrem, an ſatis certā haberet manū, interrogauit. At ille negauit Apollinē potuiſſe certius mittere. Dij illū male perdant, animo magis q̄ conditione mancipiū.*

Xerxem autem, diebus ſingulis ſemel tātum cibum cepiſſe, argumento eſt, quod Herodot. lib. VII. narrat, ab Abderitis eum ſplendida & opipara cœna acceptum; de cuius ſumptib. Megacreontem Abderitam dixiſſe, magnam ſe diis habere gratiam, quod minime bis in die epulari Xerxes ſoleret. Abderitas enim, ſi prandium cœnæ par illi inſtruendum fuiſſet, tantum ſumptum ferre non potuiſſe.

Plane triticeo pane veſci Reges ſolitos Herodot. ſcribit. nō tamen ex quouis tritico, ſed vt Strabo lib. XV. ait, eo qui *ἐξ Ἄσσου τῆς Αἰολίδος*. Herodot. lib. II. Quærenti enim Regi Æthiopum ex Cambyſis Legatis, quo genere cibi Rex Perſarum vteretur, reſponderunt illi, *σιτέεσθαι μὲν τὸν ἄρτον, ἐξηγησάμενοι τῶν πυρῶν τὴν φύσιν*.

Regum vero menſæ conquiſitiſſimis epulis extruebantur. Quod Xenophon in libello de Ageſilai laudibus, teſtatur his verbis: *τῷ Πέρσῃ πᾶσαν γῆν περιέρχονται μαστεύοντες τί ἂν ἡδέως πίοι, μυρίοι δὲ τεχνῶνται τί ἂν ἡδέως φάγοι*. Similiterque Maximus Tyrius Serm. XXXV. *ἐμηχανῶντο*, ait, *αὐτῷ τὴν δίαιταν τέχναι μυρίαι*. Quin & Athenæus lib. VIII. ex Dinonis Rerum Perſicarum libris, memorat, Perſarum Regi, ex omnibus eſculentis, quæ regiones eius imperio ſubditæ ferebant, aliquid, primitiarum inſtar, in epulis apponi ſolitum

Peregrino vero cibo & potu non vtẽdum primos Reges dixisse, eamdem sibi abstinẽtię legem posteriores dixisse. Quare cum inter reliqua bellaria, caricas Atticas secunda mensa apposita, Eunuchus quidã aliquando intulisset, rogasse Rex fertur, vnde aduectæ essent; & cum respõsum tulisset, Atticas eas esse, vetuit obsonatoribus ne emerent: velle namq; se non emere, sed in ipso solo, in quo gignerentur, eas, quantũ quoque modo videretur, decerpere. Regis illius nomen silentio ab Athenæo prætermissum prodit Plutarch. in Apophtheg. qui hoc Xerxi Darii filio tribuit. Cambysi autem interim dũ fame eius exercitus misere periret, *seruatas generosas aues*, & *instrumenta epularum camelis vecta*, Seneca lib. III de Ira cap. XX. scribit. Præ ceteris vero cibis commendatum Διὸς ἐγκέφαλον inuenio. Sic enim Suidas: Διὸς ἐγκέφαλος, τὸ κάλλιστον βρῶμα. οὕτω λέγουσιν οἱ Πέρσαι ἐπὶ τῶν ἡδυπαθούντων. ἢ βασιλέως ἐγκέφαλος. Athenæus lib. XII. Κλέαρχος δὲ περὶ τοῦ Περσῶν βασιλέως διηγούμενος, ὅτι τοῖς αὐτῷ πορίσασιν ἡδύ τι βρῶμα, ἆθλα ἐτίθει, νοῦν οὐκ ἔχων. τοῦτο γάρ ἐστιν ὁ λεγόμενος (οἶμαι) Διὸς καὶ βασιλέως ἐγκέφαλος. Hesychius, διὸς ἐγκέφαλος παροιμία ἣν Κλέαρχός φησιν εἰρῆσθαι οἷον ἐπὶ τῶν ἄγαν θείων. Medici quoque mali grana Parthorum reges in esculentis decoxisse, Seruius in 2. Georgic. tradit. quod ex Plinio, lib. XI. cap. LIII. petitum est.

Præterea Regi, quemadmodum ex Amynta ἐν Σταθμοῖς Περσικοῖς Athenæus lib. II. tradit, magna ex Persicis iuglandibus olei copia exprimebatur. Oleo quoque, quod in Caramania ex spina fiebat, vsum Regem, ibidem narrat. Illud etiam obseruat idem Athenæus, a Ctesia æque ac Dinone, dũ omnia quæ Regibus ad prandium parabantur, recensent, nullam neque piperis neq; aceti (quod omnium condimentorum est præstantissimum) factam mentionem. Ex eodem Dinone ibidem addit, salem Ammoniacum Regi Persarum ex Ægypto allatum.

Sane Regem Persarum a subditis, quacunque iter faceret, cœna excipi solitum, & hoc munus, more, legeve, singulas ciuitates quas ille adiisset, pro facultatum viribus necessario obiisse, cum in eam rem pecunia velut tributum, exigeretur, Athenæus lib. IIII. ex Theopompo memorat: maximosq; in

eius-

eiusmodi cœnas sumptus factos ait, vt interdum viginti, interdum triginta talenta, & plura, impenderentur.

Natalem vero diem, præ cæteris, lætum & festum Persarū Reges agebant. Zosimus lib. II. hist. de Hormisda, τοῦ πατρὸς αὐτοῦ βασιλεύοντος, καὶ τὴν γενέθλιον ἡμέραν ἐπιτελοῦντος κατὰ τὸν τῶν Περσῶν νόμον. Astyagem etiam amicos conuiuio excepisse, ἐν τοῖς γενεθλίοις, Xenophon lib. I. παιδ. Κυρ. ostendit. Natali vtiq; Regum die, Regale epulum instruebatur: quod ex apparatus magnificentia, & quia numeris omnibus absolutum erat, Persica quidem lingua, T[illegible]TA, Græce vero τέλειον, id est, perfectum, nuncupabatur, vt Herodotus lib. IX. refert, cuius verba ad eam rem pertinentia, Athenæus lib. IIII. laudat. Eo vero die, Regem caput comere, purgare, & mundare consueuisse, congiarium populo Persico dare, donaq; & largitiones tribuere, idem Herodot. auctor est. Eius quoq; diei festiuitati hoc Persarum Reges indulgebant, vt quæ ab iis tum peterentur, ea denegare non sustinerent, exoratoresque redirent qui oratores accesserant, sicut eodem loco Herodot. subiicit.

Adhibitam insuper regalibus mensis, non lautitiam modò, sed & exquisitam munditiam, dubium non est: vt non immerito *Persicos apparatus* Horatius commendet: Horatius inquam lib. V. Ode vlt. *Persicos odi, puer, apparatus*: ad quæ verba, vetus Interpres, *Persicos, Regales. Persæ autem Reges, ob nimias diuitias in sumptuosissimis deliciis degere dicuntur.* Sic & Περσικὴ τρυφὴ mensæ, Maximus Tyrius Serm. XI. Idq; ex eo Mardonii apparatu, qui in Pausanię potestatem venit, colligere licet: item ex his quæ de Darii tabernaculo, Plutarch. in Alexand. vita, & Curtius lib. IV. narrant. Regem certe ipsum, vbi quid eduliorum attigisset, mantilibus manus tergere solitum, Xenophon lib. I παιδ. docet his verbis, quibus Cyrus Astyagem auum ita affatur: Οἶδα σε ὁρῶν ὅταν μὲν τοῦ ἄρτου ἅψῃ, εἰς οὐδὲν τὴν χεῖρα ἀποψώμενον· ὅταν δὲ τούτων τινὸς θίγῃς, εὐθὺς ἀποκαθαίρῃ τὴν χεῖρα εἰς τὰ χειρόμακτρα.

Porro septem Eunuchos in Regis Artaxerxis conspectu ministrasse, mensæq; eius adstitisse, narratur in Hebrço Codice Esther cap. I.

Quotquot autem Regi prandenti ministrabant, eos purè

lotos, & pretiosa veste indutos fuisse, Athenæus lib. IX. ex Heraclide Cumano refert. Proinde Theagenes qui Regiuæ Arsacæ a poculis erat, cum munere suo fungebatur, ἐσθῆτα τε Περσικὴν μετημφιέννυτο, καὶ στρεπτοῖς καὶ χρυσοῖς καὶ περιαυχενίοις λιθοκόλλοις ἐκοσμεῖτο, vt Heliod. lib. VII. hist. Æthiop. narrat. Regii quidem pincernæ & pocillatores, operam dabant, vt aptissime decentissimeque vinum funderent, ac Regibus propinarent, eaque in re magnam curam & diligentiam adhibebant: Phialam tribus summis digitis, ita offerentes vt facillime prehendi posset. Quod Xenophon lib. I. παιδ. Κυρ. narrat in hunc modum: Οἱ δὲ τῶν βασιλέων τούτων οἰνοχόοι κομψῶς τε οἰνοχοοῦσι καὶ καθαρῶς ἐγχέουσι, καὶ διδόασι τοῖς τρισὶ δακτύλοις ὀχοῦντες τὴν φιάλην, καὶ προσφέρουσιν ὡς ἂν ἐνδοῖεν τὸ ἔκπωμα ἐνληπτότατα τῷ μέλλοντι πίνειν. Ideoque ad hoc ministerium ab Arsaca adsumptus Theagenes, ab Heliodoro inducitur, προσφέρουσιν Ἀρσάκῃ προσελθὼν κεκοσμημένος, εὔρυθμόν τε τὴν ἄκροις τοῖς δακτύλοις ἐποχῶν τὴν φιάλην. ibidem huius ministerii ergo Abacos, quos κυλικοφόρους τρίποδας vocat, habuisse eos, idem Heliodor. indicat.

Et quia multis vita Regum insidiis erat exposita, ne venena eis infunderentur, calicem labris non ante admouebant, quam pincernæ potum gustu explorassent. Eaque de causa, post Phialam porrectam, qui Regi a poculis erant, Cyatho ex ea haustum vinum in sinistram manum fundentes, absorbebāt. Quem ritum Xenophon eod. lib. ita exponit, οἱ γὰρ τῶν βασιλέων οἰνοχόοι, ἐπειδὰν ἐνδιδῶσι τὴν φιάλην, ἀρύσαντες ἀπ' αὐτῆς τῷ κυάθῳ, εἰς τὴν ἀριστερὰν χεῖρα ἐγχεάμενοι καταῤῥοφοῦσιν, τοῦ δή, εἰ φάρμακα ἐγχέοιεν, μὴ λυσιτελεῖν αὐτοῖς. Eandemque in cibis cautionē adhibuisse Reges, &, cum sibi a venenis timerent, non nisi prægustatos cibos cepisse, credibile est. Hoc enim a Regibus passim obseruari solitū Xenophon in Hierone, & Athenæus lib. IIII. docent. Atque adeo primos Persas instituisse, ministrorum gustu cibos explorari, Suidas tradit, his verbis. Ἐδέατρος τὸ μὲν ὄνομα Ἑλληνικόν, ἡ δὲ χρεία Περσική. ἦν ὃς προγευστὴς τὸ πρῶτον, καὶ προήσθιεν, ὑπὲρ βασιλέως εἰς ἀσφάλειαν. Ex ministris igitur qui epulis intererant, quidam prægustatorum munere fungebatur. Regii vtique pincernæ Neemiæ, qui Xerxi ministrabat, fit mentio

mentio apud Ioseph. lib. 11. Antiquit. Iudaic. cap. v. fuisse autem pocillatorum munus honorificum patet ex Herodoto lib. III. quo loci ait, filium Prexaspis fuisse Cambysis pincernam, addítq; ἦν δὲ καὶ τιμὴ οὐ σμικρή. Antipatri etiam filios Philippum & Iollam prægustare ac temperare Alexandri potum solitos, Iustin. lib. XII narrat. Iam obsonatores, coctores, fictores, aliosque id genus gulæ artifices & ministros Persarum in aula abundasse non est ignotum. Antiochus certe Legatus ad Artaxerxem missus, hoc potissimum, vt Xenophon lib. VII. Hellen testatur, renuntiauit, ὅτι βασιλεὺς ἀρτοκόπους καὶ ὀψοποιοὺς καὶ οἰνοχόους, καὶ θυρωροὺς παμπλήθεις ἔχοι ἄνδρας. Inter Darii etiam Impedimenta, quæ Damasco capta in Parmenionis potestatem venerunt, inuenti sunt, vt Athenæus refert, coqui ducenti, septuaginta septem: Mediastini qui ollas perfricarent & abstergerent, viginti nouem: lactarii tredecim, nec non qui potum sedandæ per æstum siti pararent septendecim: Cellarii, & qui vinum colis defecarent, septuaginta: Vnguentarii quadraginta: & qui coronas plecterent, sexaginta sex.

Ceterum qui in Aula principis versabantur, Genio Regis, mensam cibis epulisque instructam cottidie apponebant. Quod assentandi studio Nicostratum Argium turpiter factitasse Athenæus lib. VI. narrat his verbis, ἐκέστην ἡμέραν ὁπότε μέλλοι δειπνεῖν τράπεζαν παρέθηκε χωρὶς, ὀνομάζων τῷ δαίμονι τοῦ βασιλέως, ἐμπλήσας σίτου καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων, αὐτὸ μὲν τοῦτο ποιῶν, καὶ τοὺς Περσῶν τοὺς περὶ τὰς θύρας διατρίβοντας.

Conuiuiales autem ludos, tota Perside, Regibus purpuratisq; cordi fuisse, Qu. Curtius lib. v. tradit. Sed & conclaue vbi rex epulabatur, mulierum vocibus cantuque Symphoniæ personabat. Ac plane, vt hoc quoq; voluptatis qua Reges perfruebantur, genus exequar, Musicis vocibus, numeris, & modis, oblectatos Persarum Reges satis constat. Primum enim Angari cuiusdam, qui in Astyagis aula ἦν τῶν ᾠδῶν ἐνδοξότατος, meminit Athenæus l. b. XIIII. Eumq; ad epulas Regis accitum, sollemne carmē cecinisse refert. Idem lib. III. pellices cantibus suis regum aures detinuisse scribit: quarum vna auspicabatur, numerisque & verbis præibat; reliquæ deinde confertim accinebant. Atq; adeo in deliciis,

Tibicinas, Fidicinas, Psaltrias, Persici Reges habebant. Cuiusmodi mulieres a Græcis Μουσουργὸς, patrio vero Persarum sermone, *Zarba*, aut vt codices manuscripti habent, βάρζα vocatas Suidas auctor est.

Regum vtique in has Μουσουργὸς propensam animi affectionem testatur Athenæus, cuius verba ipsa ponam: Ἐσπουδάκισαν δὲ καὶ οἱ βασιλεῖς περὶ τὰς Μουσουργούς, ὡς δῆλον ποιεῖ Παρμενίων, ἐν τῇ πρὸς Ἀλέξανδρον ἐπιστολῇ, ἣν ἐπέστειλεν αὐτῷ μετὰ τὸ Δαμασκὸν ἑλεῖν, καὶ τῆς ἀποσκευῆς τῆς Δαρείου ἐγκρατὴς γενέσθαι. Καταριθμησάμενος οὖν τὰ αἰχμάλωτα, γράφει καὶ ταῦτα. Παλλακίδας δὲ εὗρον Μουσουργοὺς τοῦ βασιλέως τριακοσίας εἰκοσιεννέα. Xenophon quoq; in extremo lib. IIII. παιδ. Κυρ. Cyro e præda selectas Μουσουργὸς δύο, τὰς κρατίστας, narrat. Athenæus lib. XII. pellices totam noctem vocis ac fidium cantu traducentes somnum Regi conciliasse, ex Heraclide Cumano refert. Eodemque lib. ex Ctesia, de Annaco Babyloniæ præside hęc transcripsit, αὐτῷ εἰς δεῖπνον εἰσίεσαν πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ψάλλουσαι, καὶ ᾄδουσαι γυναῖκες. ἔψαλλον δὲ αὗται καὶ ᾖδον ἐκείνου δειπνοῦντος. Harum mulierum, vt Suidas scribit, aliæ tibia canebant, aliæ psallebant Psalterio, tum Pētachordo, tum Heptachordo. Eędem fidium cantui accinebant. Fidium autem cantus non ad cātilenam accommodatum habebat melos, sonum ac canorem, vti apud Grecos fieri consueuerat: sed erat veluti cantilenæ præludium. Simulatq; autem mensa remouebatur, desinebant canere. Cum vero fundi sibi merum Rex iubebat, ex integro canere & psallere occipiebant. Qua de re Suidæ verba sunt hæc: Μουσουργοὶ ψάλτριαι. αἱ δὲ Μουσουργοὶ βάρβαροι ἦσαν γυναῖκες ὄνομα αὐταῖς ἐπιχώριον, βάρζα· καὶ τούτων αἱ μὲν αὐλοῦσιν, αἱ δὲ ψάλλουσι πενταχόρδῳ· αἱ δὲ ἑπταχόρδῳ ψαλτηρίῳ· αἱ αὐταὶ δὲ καὶ προσᾴδουσι τῷ ψαλμῷ· ὁ ψαλμὸς δὲ οὐ πρὸς τὴν ᾠδὴν ἔχει πεποιημένον τὸ μέλος, καθὰ παρ' Ἕλλησιν, ἀλλ' ἔστιν οἷος ἐνδόσιμος εἶναι τῇ ᾠδῇ. Καὶ λήγοντος μὲν τοῦ πότου τῷ βασιλεῖ καὶ ἡ ᾠδὴ ξυνεπαύετο· ὁπότε δὲ ἐς χεῖρας κελεύσειεν, αὖθις ἤρχοντο ᾄδειν, καὶ ψάλλειν. Quem locum vel ea potissimum gratia adduxi, vt inde mendum tollam. Vitiosum est enim quod legitur, οἷος ἐνδόσιμος εἶναι. Idq; non scriptorum tantum codicum fide, sed & alio ipsius Suidæ loco ita esse planum faciam. Sic enim, in voce ἐνδόσιμον scriptum le-

ctor

ctor inueniet, ὁ δὲ ψαλμὸς, οἷον ἐνδόσιμον εἶναι τῇ ᾠδῇ. Psalmus autem, vt interpres Aristophanis in Auibus explicat, proprie τὸν τῆς κιθάρας ἦχον, id est sonum seu pulsum fidium significat: vt, *psallere*, est fides pulsare. Apud Persas igitur cantum præcedebat pulsus fidium, qui proludit loco præmittebatur, non ille quidem ad numeros, vel verba cantilenæ, accommodatus: sed pro arbitrio citharistriæ. Enimuero Parthis quoque Persarum luxuriæ successoribus & æmulis, muliebrem hanc Musicam placuisse, ostendit Plutarch. in Crasso, quo loci actum de eius cæde triumphum narrans, ait: Κατόπιν δ᾽ εἵποντο Σελευκιάδες ἑταῖραι Μουσουργοί, πολλὰ βωμολόχα καὶ γελοῖα, δι᾽ ᾀσμάτων, εἰς θηλύτητα καὶ ἀνανδρείαν τοῦ Κράσσου λέγουσαι. Ibidemq; consentiente Appiano in Parthicis, Parthos plerumq: choreis, & cantibus, noctem cum id genus mulieribus insomnem transegisse memorat. Alias quoq; gente feminis quæ tibias inflarent, Cithara personarēt, fides pulsarēt, & psallerent, vsas inuenio. De Halyatte quidē Rege Lydie, Herodot. lib. 1. scribit, ἐστρατεύετο δὲ ὑπὸ συρίγγων τε, καὶ πηκτίδων, καὶ αὐλοῦ γυναικηΐου τε καὶ ἀνδρηΐου. A quo loco caliginem Latinus interpres non depulit, qui verbum verbo reddens, Halyattem in expeditionem processisse scribit, *ad cātum fistularum fidiumq; , ac tibiæ tam muliebris quam virilis*. Verum postrema hæc verba in tenebris iacere non sinit Agellius, qui eorum sententiam, & Herodoti mentem perspicue li. 1. noct. attic. cap. XI. expressit. Eius igitur ore Herodotus non minus dilucide quam Latine, ita loquitur: *Halyattes autē Rex terræ Lydiæ, more atq; luxu barbarico præditus, cum bellum Milesiis faceret, concinentes habuit fistulatores & fidicines: atq; fœminas etiam tibicinas in exercitu, atq; in procinctu habuit, lasciuientium delicias conuiuiorum.* Tibicinas etiam nuptiis, epulis & conuiuiis adhibitas, docent Plaut. Aulular. Act. II. Sc. I. & Act. III. Sc III. Mostellar. Act. IIII. Sc. II. Epidico Act. II. Sc. II. & Terentius Adelph. Act. V. Sc. VII. Horatius lib I Oda XIV. *Nec meretrix Tibicina, cuius ad strepitus salias terræ grauis.* Fidicinarum etiam fit mentio apud Plaut. Epidico Act. II. Sc. III. & Act. III Sc. III. Puellam quoq; Citharistriam quæ lenoni impurissimo seruiebat, prædicat Terent. Phormio. Act. I. Sc. II. Idem psaltriæ meminit Adelph. Act. IIII. Sc. VII. vt &

Cicero lib. III. Tuscul. quæst. & pro Sestio. Horat. Ode XIII. lib. IIII. *docta psallere femina.* Ab exercitu Asiano luxuriam peregrinam in vrbem inuectam, Liuius lib. XXXIX. narrans, *Tunc*, ait, *Psaltria* (sic enim emendo) *Sambucistriaq;, & conuiualia ludionum oblectamenta, addita epulis.* Plutarch. ἐν ἐρωτικῷ: Αὐλητρίδες δὲ Σάμιαι, καὶ ὀρχηστρίδες, Ἀριστόνικα, καὶ τύμπανον ἔχουσα Οἰνάνθη καὶ Ἀγαθόκλεια, διαδήμασι βασιλέων ἐπέβησαν. Charem quoq; Atheniensem in expeditione militari duxisse αὐλητρίδας, καὶ ψαλτρίας, καὶ πεζὰς ἑταίρας, Athenæus lib. XII. narrat. Ibidem de Stratone Sidoniorum Rege talia refert: ὁ δὲ Στράτων μετ' αὐλητρίδων καὶ ψαλτριῶν, καὶ κιθαριστριῶν, κατεσκευάζετο τὰς συνουσίας· καὶ μετεπέμπετο, πολλὰς μὲν ἑταίρας ἐκ Πελοποννήσου· πολλὰς δὲ μουσουργοὺς, ἐξ Ἰωνίας· ἑτέρας δὲ παιδίσκας ἐξ ἁπάσης τῆς Ἑλλάδος, τὰς μὲν, ᾠδικάς, τὰς δὲ, ὀρχηστικάς.

Sed, vt ad propositum reuertamur, Persarum Reges ita viuebant, vt nulla tam exquisita posset inueniri voluptas qua non abundarent. Vsqueadeo autem luxu & deliciis diffluebant: vt artifices haberent conquirendarum & comparandarum voluptatum: Quinetiam iis qui nouum aliquod edulii voluptatisve genus excogitassent, publice præmia proponerent, quemadmodum Athenæus lib. XII. Dipnosophist. testatur his verbis: τοῖς γοῦν πορίσασι τι αὐτῷ, de Persarum Rege loquens, ἡδὺ βρῶμα, δίδοὺς ἆθλα τοῦ πορισθέντος. idem lib. IIII. Dipnosophist. ex Theophrasti lib. περὶ βασιλείας, τοὺς, ait, Περσῶν βασιλεῖς ὑπὸ τρυφῆς προκηρύττειν τοῖς ἐφευρίσκουσι τινὰ καινὴν ἡδονὴν, ἀργυρίου πλῆθος. Cicero lib. V. Tusculanar. Quæstio. *Nam Xerxes quidem refertus omnibus præmiis donisq; fortunæ, non equitatu, nō pedestribus copiis, non nauium multitudine, non infinito pondere auri contentus, præmium proposuit qui inuenisset nouam voluptatem, qua ipse nō fuit contentus.* Valer. Max. lib IX. cap. II. *Xerxes opum Regiarū ostentatione eximia, eo vsq; luxuria gaudebat, vt edicto præmium ei proponeret qui nouū voluptatis genus reperisset.* Quam Regū miserā & anxiam luxuriā, qua efficiebatur vt eorum Regnum omni esset voluptatū genere inferius, Athenæus lib XII. hoc epilogo denotat, ὁ Περσῶν βασιλεὺς ἆθλον ἐτίθει τοῖς τὰς ἡδονὰς αὐτῷ γνωρίζουσιν, ὑπὸ πάντων τῶν ἡδέων ἡττωμένην

ἀπέδειξε

ἀπὸ δὲ ἐπὶ τὴν βασιλείαν. Ideoq; non iniuria Diogenes vt Cicero lib. v. Tusculanar. quæst. scribit, disputare solebat, quanto Regem Persarum vita fortunaq; superaret. sibi nihil deesse: illi nihil satis vmquam fore: se eius voluptates non desiderare, quibus numquã satiari ille posset suas eum consequi nullo modo posse. Sed & in Gorgia Socrates, cum esset ex eo quæsitum, *Tu igitur ne de Persarum quidem Rege magno potes dicere, beatus ne sit? An ego, respondit, possum, cum ignorem quam vir doctus, quam vir bonus? Quid? tu ne in eo sitam beatam vitam putas?* Sic enim Græca Platonis verba Cic. lib. v. Tuscul. quæst. in Latinum conuertit. Quæ fusius Dio Chrysost. Oratio III. persequitur.

Vt plurimum autem Rex solus cœnabat. Interdum tamen vxor cum eo, & aliquot ex liberis, epulabantur: quod Athenæus lib. IIII tradit, in hunc modum, τὰ δὲ πλεῖστα ὁ βασιλεὺς μόνος ἀριστᾷ καὶ δειπνεῖ. ἐνίοτε δὲ καὶ ἡ γυνὴ αὐτῷ συνδειπνεῖ καὶ τῶν υἱῶν ἔνιοι. Preter vxorem vero, matrem quoq; mensæ adhibuisse Artaxerxem, ita tamen vt hæc, supra illa, infra illum adsideret, ostendit Plutarchus in Artaxerxe, his verbis, τραπέζης δὲ τῶν αὐτῶν μηδενὸς μετέχοντος, ἀλλ' ἡ μητρὸς καὶ βασιλέως, ἡ γαμετὴ γυναικὸς καθεζομένων, τῆς μὲν, ὑπ' αὐτῷ, τῆς δὲ μητρὸς, ὑπὲρ αὐτόν. Additque eiusdem mensæ honore Artaxerxem fratres suos, Ostacen, & Oxaten, dignatum.

Quandoque etiam Reges magnifico & lauto conuiuio Satrapas, purpuratosque suos, excipiebant. Et ita, Artaxerxem epulum Satrapis, Prætoribusq; suis, præbuisse, historiarum monumentis proditum est. Cuius magnificentissimum apparatum qui studebit nosse, is librum Esther, cap. I. & Iosephum lib. XI. Antiquit. cap. VI. adeat. Mihi namque breuitatis studioso, digitũ in fontes intendisse visum est satis. Similiterq; Darius Mediæ & Persidis præsidibus, omnibusque præfectis cænam dedisse, narratur lib. III Esdræ cap. III. Cuiusmodi Epulas, LXX. Interpretes, vtrubiq; Δοχὴν vocant. Erant & Persarum Regibus solemnes epulæ, ad quas soli Cognati vocabantur: συγγενικὸν ἄριστον Athenæus lib. II. appellat. Nam, vt Romani solemne (quemadmodum Valer. Max. lib. II. cap. I. scribit) conuiuium instituerant, quod CHARISTIA appellabant, cui præter Cognatos

& adfines nemo interponebatur: ita Persarum Reges ad hoc conuiuium Cognatos solos admittentes, Græcos, aliosve Barbaros minime adhibebant. Itaque honore eximio & prope singulari, ad eam Cognatorum cœnam, Artaxerxes Timagoram Cretēsem (vel, vt aliis placet, Euthymium Gortynium) inuitauit, cum is æmulatione Themistoclis incensus, ad Artaxerxem sese contulisset: Qui honor Græcorum nulli antea contigerat, nec præter eum, alii cuiquam postea concessus fertur.

Alios quoque quibus honorem habitum vellent, mensa Reges dignabantur, quos φίλους καὶ συντραπέζους vocat Xenophon lib. I. Ἀναβάσ. Sic Democedem medicum a Dario, quē valetudini restituerat, Regiæ mensæ adhibitum, Herodot. lib. III. narrat. Apud eundem lib. V. Darius Histiæum ad se euocans, ὁμοτράπεζον, id est, conuictorem eum, & a consiliis habiturum, pollicetur, vt Ctesias in Persicis testatur.

Nec tamen eundem accubitus & consessus ordinem perpetuo Cyrus obseruasse dicitur: sed lege cauit, vt pro meritis ad amplissimos honorum gradus ascenderetur. Xenophon lib. VIII. οὐ μέντοι ἀθάνατον τὴν ταχθεῖσαν ἕδραν κατεστήσατο, ἀλλὰ νόμιμον ἐποιήσατο, καὶ ἀγαθοῖς ἔργοις προβιβάσαι εἰς τὴν ἐντιμοτέραν ἕδραν· καὶ εἴ τις ῥᾳδιουργοίη, ἀναχωρῆσαι εἰς τὴν ἀτιμοτέραν.

Eorum autem quos ad cœnam Rex vocabat, alii foris, alii intra triclinium cœnabant, alii intus cum eo, velo tamen interiecto, ita vt Regem intueri non possent, licet ab eo conspicerentur. Quod Athenæus lib. 4. Dipnosophist. ex Heraclide Cumano latius ita exponit: τῶν δὲ τοῦ βασιλέως συνδείπνων, οἱ μὲν ἔξω δειπνοῦσιν, οὓς ὁρᾶν ἔξεστι παντὶ τῷ βουλομένῳ· οἱ δὲ, εἴσω μετὰ βασιλέως. καὶ οὗτοι δὲ οὐ συνδειπνοῦσιν αὐτῷ, ἀλλ' ἔστιν οἰκήματα δύο κατ' ἀντικρὺς ἀλλήλων, ἐν ᾧ ὁ βασιλεὺς τὸ ἄριστον ποιεῖται, καὶ ἐν ᾧ οἱ σύνδειπνοι καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκείνους ὁρᾷ διὰ τοῦ παρακαλύμματος τοῦ ἐπὶ τῇ θύρᾳ· ἐκεῖνοι δ' αὐτὸν οὐχ ὁρῶσιν· ἐνίοτε μέντοι ἐπειδὰν ἑορτὴ ᾖ, ἐν ἑνὶ οἰκήματι ἅπαντες δειπνοῦσιν, ἐν ᾧ καὶ ὁ βασιλεὺς, ἐν τῷ μεγάλῳ οἴκῳ. ὅταν δὲ βασιλεὺς πότον ποιεῖται (ποιεῖ δὲ πολλάκις, συμπόται αὐτῷ εἰσὶν ὡς μάλιστα δώδεκα. καὶ ὅταν δειπνήσωσιν, ὅ τε βασιλεὺς αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν, καὶ οἱ σύνδειπνοι, καλεῖ τοὺς συμπότας τούτους εἷς τῶν εὐνούχων. καὶ ὅταν συνέλθωσιν, συμπίνουσι

πίνουσι μετ' αὐτοῦ, ἐ τὸν αὐτὸν οἶνον κἀκεῖνοι· καὶ οἱ μὲν χαμαὶ καθήμενοι, ὁ δ' ἐπὶ κλίνης χρυσόποδος κατακείμενος· καὶ ὑπερμεθυσθέντες ἀπέρχονται. Conuiuarum autem, qui regalibus epulis accipiebantur, modum & numerum definitum fuisse, Athenæus lib. IIII. indicat. Regum enim mensis, ad summum duodecim conuiuas accubuisse scribit. Ordinem vero accubationis epularis eorum, quos Cyrus ad prandium vocabat, Xenophon lib. VIII παιδ. describit his verbis: Ὡς δὲ ἦλθον οἱ κληθέντες ἐπὶ τὸ δεῖπνον, οὐχ, ὅπου ἔτυχεν, ἕκαστον ἐκάθιζεν, ἀλλ' ὃν μάλιστα ἐτίμα, παρὰ τὴν ἀριστερὰν χεῖρα, ὡς εὐεπιβουλευτοτέρας ταύτης οὔσης, ἢ τῆς δεξιᾶς· τὸν δὲ δεύτερον, παρὰ τὴν δεξιάν· τὸν δὲ τρίτον, παρὰ τὴν ἀριστερὰν· τὸν δὲ τέταρτον, παρὰ τὴν δεξιάν· καὶ ἢν πλείονες ὦσιν, ὡσαύτως &c. vbi obseruandum est, infra Cyrum, sinistrorsum, accubuisse eos, quorum ille fidem spectatam habebat: supra vero eum, dextrorsum, eos quibus minus fidebat: illamq; sedem, hac honoratiorem habitam: propterea quod eius qui lateri nostro hæret, insidiis, læua corporis nostri pars, magis pateat, expositaq; sit, quam dextra. Qua ratione hodieq; apud plerasq; Orientis gentes, siue in incessu, siue in consessu, honoratior ille locus existimatur, qui sinistræ alterius subest, læuumque eius latus premit: ideo quod ensis, qui lęua accingitur, capulo imminet.

Verum ab huiusmodi epulis, præcipuum earum condimentum, libertas, abetat. Capite siquidem demisso, & oculis in terram deiectis, conuiuam cibum capere oportuisse, ne quis Eunuchorum in aliquam ex pellicibus Regiis, oculos conicientem eum animaduerteret, Lucian. in lib. de mercede conduct. significat his verbis: δεῖ δ' οὖν ὥσπερ ἐν τοῖς Περσικοῖς δείπνοις, κάτω νεύοντα κατακεῖσθαι, δεδιότα μή τις εὐνοῦχος σε ἴδῃ πρὸς βλέψαντα μιᾷ τῶν παλλακίδων. Insolentius vero se Parthorum Reges erga conuiuas suos gerebant. Nam, vt Athenæus lib. XIIII. ex Possidonio refert, si quem ex amicis Rex Parthorum ad cœnam vocabat, eum mensa non dignabatur: verum humi prostratus, Rege in sublimi & edito lecto accūbente, id demum quod ab ipso proiiciebatur, canis instar excipiens, comedebat: ac sæpe leui de causa e triclinio cœnaculove abductus, virgis lorisq; cæsus, & cruore fœdatus, illum a quo cæsus erat, tanquam accepto beneficio, procumbens ve-

nerabatur. Ibidemque, Regem Parthorum, seorsim ab aliis, altioreque supra ceteros lecto, accubuisse, & ei soli, ceu terrestri Deo, mensam peregrinis cibis refertam appositam, scribit. Ad Regiam vtique mensam adhibitis, necesse fuisse dolori fraenos imponere, nec patienter modo, sed & libenter, iniurias ferre, Harpagi & Praexaspis exemplis, Seneca lib. III. de Ira, cap. XIIII. docet.

Quandoque vero Reges, amicis, aut his quos honore prosequebantur, partes de coena mittebant: quod iam inde a Cyri temporibus & eius instituto, in vsum venisse, Xenophon lib. VIII παιδ. Κύρ. notat. Postquam enim eadem conuiuis apposita, quae Cyro, iisdemque vesci solitum eum dixit, subiicit, ὅσα δὲ παρατεθείη αὐτῷ πάντα, πλὴν οἷς αὐτὸς καὶ οἱ σύνδειπνοι χρήσαιντο, διεδίδου εἰς ἀεὶ βούλοιτο τῶν φίλων μνήμην ἐνδείκνυσθαι ἢ φιλοφροσύνην· διέπεμπε δὲ καὶ τούτοις οὓς ἀγασθείη, ἢ ἐν φυλακαῖς, ἢ ἐν θεραπείαις, ἢ ἐν ἄλλαις ποιαῖς πράξεσιν. Atque hunc morem a Cyro institutum ad sua vsque tempora seruatum, ibidem ait, vt quos ex amicis decernere vellent, eis partes de prandio mitterent: summoque in honore habitos eos, ad quos, in conspectu populi, fercula de mensa Regis deferrentur. & ita Timagorae Atheniensi, qui Artaxerxem adorauerat, τῷ παρατεθῆναι μὲν βασιλεῖ, καὶ ἀπὸ τῆς τραπέζης ἀπογινόμενα, Athen. lib. II. narrat. Sic & Nabuchodonozorus Babyloniorum Rex, quattuor adolescentibus Iudaeis, quos sub Eunuchi custodia educabat, ἐχορήγει, vt Iosephus lib. X. Antiquit. cap. XI scribit. τὰ ἀπὸ τῆς τραπέζης αὐτοῦ εἰς δίαιταν, καὶ ἀπὸ τοῦ δείπνου καθημέραν συνήθως ἔπεμπε. Ex hoc more, Arsaca Regina Persarum, conuiuio Persarum primores excipiens, vt est apud Heliodor. lib. VII. μοίρας, κατὰ τὸ εἰωθὸς, τῶν ἐδεσμάτων, [illegible] τὸν θεράποντα ἀπέστελλεν.

Coenas vtique Regibus appositas eiusmodi, vt magnae reliquiae fierent, Athenaeus lib. IIII. auctor est. Indeque ad stipatores, satellites, & corporis custodes, epulae deferebantur: qui eas inter se partiri, & aequas in partes tribuere, solebant. Atque adeo vel ipsorum canum prandium, in Regia mensa apponebatur, vt non homines modo quorum opera Rex vtebatur, mensae ipsius participes fierent: verum ipsa quoque domestica animalia eius vsibus deseruientia inde

partem

partem ferret. Quod silentio pretermittendum non censuit Xenophon. lib. III. παιδ. Κύρ. ex quo Plutarchus sumpsit quę lib. VII. Problemat cap. IIII. scribit in hunc modum, Περσῶν βασιλεῖς φασὶν οὐ μόνον φίλοις καὶ ἡγεμόσι καὶ σωματοφύλαξιν ἀποπέμπειν ἀεὶ μερίδας, ἀλλὰ καὶ τὸ τῶν δούλων, καὶ τὸ τῶν κυνῶν ἀεὶ δεῖπνον ἐπὶ τῆς ἐκείνων παρατίθεσθαι τραπέζης, ὡς ἂν οἷστισιν ἦν, πάντας οἷς ἐχρῶντο ποιουμένων ὁμοτραπέζους καὶ ὁμεστίους.

Sed de his hactenus. Ad coniugia igitur Regum transitum faciamus.

Enimuero stirpis Regiæ propagandæ gratia, plures Persarum Regibus, iustas vxores ducere licebat: quod & Persarum Regibus in more positum Cicero lib. V. in Verrem tradit. Atque vt alios taceam, Darium Hystaspis filium, duas Cyri filias, Atossam viduam, & Aristonam virginem, præterea Parmyn Cyri neptē, & hoc amplius, Othanis gnatam, eodem tempore in matrimonio habuisse Herodot. lib. III. & VII. refert. Nuptias autem suas Reges omni apparatus magnificentia celebrabant. Assuerum quidem, ob Estheris nuptias, ferias populo Persico extra ordinem indixisse, ex Iosepho patet. Is enim lib XI. Antiquit. cap. VI. Διέπεμψε δὲ, ait, τοὺς ἀγγέλους λεγομένους εἰς πᾶν ἔθνος ἑορτάζειν αὐτοῖς τοὺς γάμους παραγγέλλων Eademque de causa eum Satrapas & optimates Medorum & Persarum, sollemni epulo, per mensem integrum, excepisse, ibidem Iosephus refert. At LXX. interpretes, Esther c. II. nō epulū modo per septē dūtaxat dies præbuisse Artaxerxem: verum præterea, tributorum remissionē, eius festiuitatis gratia, prouinciis indulsisse, narrant.

Vxorum vero, quas sibi maritali affectione coniungebant, capiti diadema Reges imponebant. Sic enim Esther cap. II. scribitur, καὶ ἠράσθη ὁ βασιλεὺς Ἐσθήρ, καὶ εὗρε χάριν παρὰ πάσας τὰς παρθένους, καὶ ἐπέθηκεν αὐτῇ τὸ διάδημα τὸ γυναικεῖον. Iosephus quoq; lib XI. Antiq. Iud. cap. VI Ἀφικομένης δὲ τῆς Ἐσθήρας πρὸς αὐτὸν, ἡσθεὶς αὐτῇ καὶ πεσὼν τῆς κόρης εἰς ἔρωτα, νομίμως αὐτὴν ἄγεται γυναῖκα. Et mox, Εἰσελθούσης δὲ εἰς τὸ βασίλειον, περιτίθησιν αὐτῇ τὸ διάδημα. Sulpic. Seu. li II. sacr. histor. *Igitur iuncta Regi, breui (vt fit) vi pulchritudinis totum eius animum facile cepit: adeo vt eam æquatam imperio, insigni Regio, veste purpurea, donaret.* Cuiusmodi diadema illa, in

sua ad Deum precatione, σημεῖον τῆς ὑπερηφανίας μου, ὅ ἐστιν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου, vocat cap. IIII. libri eius histor. Monimam quoque Milesiam in coniugium a Xerxe adscitam, Diadema te reuinctam fuisse, Plutarch. in Lucullo refert. Secundum quæ Heliodor. li. VII. Arsaca reginam, περικαθημένην ἐφ' ὑψηλοῦ, ἁλουργῷ μὲν καὶ χρυσοπάστῳ ἐσθῆτι φαιδρυνομένην, ὅρμων τε πολυτελείᾳ, Τιάρας ἀξιώματι μεγαλαυχουμένην.

Reginas autem supra modum, seu δι' ὑπερβολὴν, φιλοκόσμους fuisse, Ælian, lib. XII. var. hist. cap. I. scribit. Regali certe cultu ornatas, indicio est, quod Diodor. Sicul. de Alexandri erga Darii vxorem humanitate loquens, καὶ προσέθηκεν, ait, αὐτῇ κόσμον βασιλικόν. Reginis vtiq; regiones certas attribuebant, ex quarum reditu mundum sibi pararent. Qua de re Cicero lib. V. in Verrem: *Solere aiunt barbaros Reges Persarum ac Syrorum plures vxores habere: his autem vxoribus Ciuitates attribuere, hoc modo: Hæc Ciuitas mulieri Redimiculum præbeat: hæc in Collū, hæc in Crines. Ita Populos habent vniuersos, non solum cōscios libidinis suæ, verum etiam administros.* Hoc & Socrates apud Platon. in Dialogo qui Alcibiades inscribitur, confirmat, auditione se id a quodā qui ad Regem Persarū legationis officio functus erat, accepisse memorans. Narrabat enim ille, magnam se fertilemq; regionem, vnius prope diei iter patentē, peragrasse, quam incolæ *Zonam Reginæ* nuncuparent: Esse & aliā quam *Reginæ Calyptram*, aliaq; insuper loca esse & lata & feracia, ad mundum & ornatum Reginę suppeditandum destinata: quæ ab vnaquaque mundi muliebris specie, appellationem sortita erant. Athenæus lib. I. de Antylla vrbe, quæ non procul abest ab Alexandria, ἧς, ait, τοὺς φόρους, οἱ τότε βασιλεῖς Αἰγύπτιοι τε καὶ Πέρσαι ταῖς γαμεταῖς ἐδίδοσαν εἰς ζώνας. Reginarum autem caput vnguentis delibutum fuisse, apparet ex capite IIII. Esther, vbi & στρεπτῶν τριχῶν fit mentio. Eodēq; libro, de incessu Esther Reginæ, hæc LXX. Interpretes, cap. V. scripta reliquerunt, παρέλαβε δύο ἅβρας· καὶ τῇ μὲν μιᾷ ἐπηρείδετο, ὡς τρυφερευομένη· ἡ δὲ ἑτέρα, ἐπηκολούθει, κουφίζουσα τὴν ἔνδυσιν αὐτῆς. Ioseph. vero lib. XI. Antiq. ca. VI. κοσμησαμένη δ' ὡς ἐχρῆν τὴν βασίλισσαν, σὺν δυσὶ θεραπαίναις, ὧν ἡ μὲν ἐπερειδομένην αὐτὴν κούφως ἔφερεν· ἡ δὲ, ἑπομένη, τὸ βαθὺ τοῦ ἐνδύματος, καὶ μέχρι τῆς γῆς κεχυμένον, ἄκροις ἐπηώρει τοῖς δακτύλοις, ἦκε πρὸς τὸν βασιλέα. Iam

Iam Reginis, nullos aliter atque Spartæ,custodes adpositos,inualuisseq;,vt citra vllam custodiam, solo metu in fide retinerentur, formidineq; pœnæ pudicitiam seruarent, bonos mores colerent: ac proinde nullam vnquam suspicionem ortam,ex alio quam ex Rege susceptos liberos, qui Reginarum partu edebantur,Plato Alcibiade I.significat: cuius verba,vel ea maxime gratia subieci, quod ab eorum sententia,Lemanorum Latina interpretatio longe aberret: ὁ δὲ Περσῶν βασιλεὺς τοσοῦτον ὑπερβάλλει, ὥστε οὐδεὶς ὑποψίαν ἔχει ὡς ἐξ ἄλλου βασιλεὺς ἂν γένοιτο, ἢ ἐξ αὐτοῦ. Διὸ οὐ φρουρεῖται ἡ τοῦ βασιλέως γυνή, ἀλλ' ἢ ὑπὸ φόβου.

Verum libidini laxas habenas dantes Reges,pellicum turbam,& vt Q.Curtius loquitur, *Greges*, Vxoribus quas iustis sibi nuptiis iunxerant, adhibuisse,adiunxisseque, non est ignotum: Παλλακίδων enim multitudini sola Regum libido modum faciebat. Cui rei testimonio est quod Artaxerxem ex pellicibus CXV.filios suscepisse, Iustin. lib.X.scribit. Sed & Darii Regiam Pellices CCCLX. implebant, eumq; non domi modo,verumetiam militię comitabantur,vt Q. Curtius lib. III.auctor est.Totidemque Pellices Alexandrum secutas,idē Curtius lib.VI & Diodor.Sicul.lib.XVII.memorāt. Atheneus lib.XIII.ParmenionemDamasco in potestatem redacta, litteras ad Alexandrum misisse narrat, quibus significabat se omnibus imp edimentis Darii potitū:inter quæ inuentas pellices Tibicinas trecentas viginti nouem.Surenam etiam,qui secundum a Rege Parthorum locum tenebat,secum in expeditionem duxisse διακοσίας ἀπήνας παλλακίδων, Plutarch. in Crasso narrat.

Pellicatum autē istum qui *maxime castas*, vt Impp.nostri loquūtur,*exasperat*,Reginas æquo animo ferre& perpeti coactas,Atheneus lib.XIII.scribit, tum quod Rex, velut dominus,omne in Vxorem imperium haberet,eaq; in eius manu mancipioque esset: tum quod, vt ex Dinone addit, Pellices Reginam colerent,ac venerarentur.Idem lib.XII. ex Heraclide Cumano tradit,CCC. mulieres Regem Persarum custodiisse:quæ interdiu somnum capiebant: totam autem noctē insomnem,accensis lucernis,canendo, & psallendo, traducebant. Eas Rex vt plurimum, per Melophororum aulam admittebat.

Regiæ autem Pellices singulæ separatim recludebantur, vt Iustin. lib. 1. scribit. Eius rei ergo, in Regia, Gynæceum erat, cuius apud Athenæum lib 1. cap. 11. & vll & Philostrat. lib. 1. de Apollonii vita, fit mentio: Quo in Gynæceo Pellices a Spadonibus adiernabantur. Et ita, cum Artaxerxes forma præstantissimas virgines conquiri iussisset, eas Susa deductas in conclaue mulierum, sub custodia Eunuchi Hegæi (qui Gynæceo præfectus, & τῆς γυναικῶν φύλαξ erat) abditas, Esther is cap. 11. scribitur: quo Gynæceo eas per XII. mensium spatium adseruatas, vt interim corpori curando & comendo, operam darent, refertur. Ac prioribus sex mensibus, vnguentis & oleo myrteo delibutas, reliquo vero tempore, odoribus quibusdam aspersas, & pigmentis fucatas fuisse ait. Honoris autem expertes Pellices non erant. Nam & Pellicem ad dextram Regis sedisse, eoque familiariter vsam, narratur Esdr, lib. III. cap. IIII. Trebellius Pollio in Valeriano, *Cepit Regis thesauros: cepit etiã, quas thesaurῖs cariores habēt Reges Persici, Cõcubinas*. Idē Trebellius in Herode, Odenatũ post deuictũ Regē Persarũ quidquid *Cõcubinarũ regalium* quidquid diuitiarũ gemmarumq; ceperat, Herodi filio, paterna affectione peruictum, tradidisse refert.

Inter has vtrq; Pellices, noctium vices, Reges partiebantur, vt patet ex Hestere, lib. 1. cap. 11. Et hoc est quod Herod. lib. III. ait, ἐν περιτροπῇ γὰρ δὴ γυναῖκες φοιτέουσι τοῖς Πέρσῃσι. De Alexandri etiam simili luxu, Diodor. Sicul. lib. XVII. τὰς παλλακίδας ὁμοίως τῷ Δαρείῳ περιῆγε, τὸ μὲν ἀριθμὸν οὔσας οὐκ ἐλάττους πλήθει τῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἡμερῶν, κάλλει δὲ διαφερούσας, ὡς ἂν ἐξ ἁπασῶν τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν γυναικῶν ἐπιλελεγμένας. Αὗται δὲ ἑκάστης νυκτὸς περιῄεσαν τὴν κλίνην τοῦ βασιλέως, ἵνα τὴν ἐκλογὴν αὐτὸς ποιήσηται τῆς μελλούσης αὐτῷ συνεῖναι.

Pellices plane, quoties Rex venatum exibat, vna cum eo proficiscebantur, vt Athenæus lib. XII. refert. Quinetiã expeditionem suscipientē Regem comitabãtur: quemadmodum, exemplo Darii, Curtius lib. III. ostendit. Ioniã autem Regi magno pellices suppeditasse, Maxim. Tyr. Serm. XXXIII. [illegible] Atque adeo, ex Ionia [illegible] [illegible], lectica operta, (Themistocles Susa ecclatus dicitur. Sed & Plutarch. in Crasso, complures ex M[illegible] & Ionia, pellices quæsitas tradit.

Libe-

Liberorū vero, quos ex iustis vxoribus susceperant; educatio & disciplina summæ curæ Regibus erat. Ac proinde, statim atque maior natu Regis filius, quem proxima spes successionis contingebat, in lucem editus erat, non is vili alicui & obscuræ mulierculæ, verum, vt Plato in Alcibiade 1. scriptum reliquit, Eunuchis præstantissimis & optimis committebatur, quibus, præter educationis onus, hoc etiam iniungebatur, vt eius membra cōponerent, dirigerentque: denique operam darent, omniq; ratione prouiderent, quo puer quam pulcherrimus euaderet. Atq; in magno pretio erant, quibus id negotii dabatur. Cum vero Puer septimū ætatis annum attigisset, equitare discebat: eique Equestris disciplinæ periti magistri adhibebantur. Venatu quoque exerceri incipiebat. Anno autem decimo quarto, in disciplinam tradebatur iis quos Regios Pædagogos appellabant. Erant hi viri selecti, quatuor, ex his qui sapientissimi, iustissimi, temperantissimi, & fortissimi, apud Persas haberentur. Quorū primus, prudētia insignis, Magiam docebat Zoroastris Horomazi filii, quæ in deorum cultu versabatur. Tradebat & ille regia instituta. Alter iustitia commendatus, puerum instruebat veritatē toto vitæ curriculo amplexari. Tertius temperantia præstans, docebat, domitas habere libidines, voluptatemque corporis (quam *omnium malorum matrem* Cicero lib. 1. de Legib. vocat: quaq; nullam *capitaliorem* esse *pestem*, idem lib. de Senectute tradit) aspernari. Quartus, fortitudine præluceus, in eo laborabat, vt puerum impauidum intrepidumque redderet, ne metu frangeretur aut debilitaretur. Ex quo Platonis loco, Magiæ dignitatem adserere conatur Apuleius Apolog. 1. Etenim, post ipsa Platonis verba relata, subiicit: *Auditisne Magiam qui eam temere accusatis, artem esse dis immortalibus acceptam, colendi eos ac venerandi pergnaram, piam scilicet & diuini scientem, iam inde a Zoroastre & Oromazo auctoribus suis nobilem, cælitum antistitam, quippe inter prima regalia docetur, nec vlli temere inter Persas concessum est, Magum esse, haud magis quam regnare.* De illis vero Regiis Pædagogis, hæc Clemens Alexandr. lib. 1. Pedagog. cap. vii. scribit: Οὐχ ἧττον ἡμῶν οἱ παρὰ Πέρσαις βασιλέων καλούμενοι Παιδαγωγοί οὓς

τέτταρας τὸν ἀριθμὸν ἀριστίνδην ἐκλέγοντες ἐκ πάντων Περσῶν οἱ βασιλεῖς Περσῶν, τοῖς σφῶν αὐτῶν ἐφιστῶν παισίν. Sed & a mulieribus, atque Eunuchis, Regum liberos educatos fuisse, Plato lib. III. de Legib. scribit.

Verum vt ad Regum cottidianæ vitæ consuetudinem accedam, illud apud Persas nunquam satis laudatum institutum viguit, quod vt apud Homerum ad Agamemnonem a somno excitandum missum insomnium, his eum verbis acuit, οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα, Ὧι λαοί τ' ἐπιτετράφαται καὶ τόσσα μέμηλε. sic Persarum Reges ab vno de cubiculariis suis mane cottidie excitari consueuerant, vt ad regni procurationem ipsis a Deo concreditam, suscipiendam, e lecto surgerent. quemadmodum Plutarch in lib. πρὸς ἡγεμόνα ἀπαίδ. refert his verbis, Ὁ μὲν γὰρ Περσῶν βασιλεὺς, ἕνα τῶν κατευνασῶν εἶχε πρὸς τοῦτο τεταγμένον, ὥστε ἕωθεν εἰσιόντα λέγειν πρὸς αὐτὸν, Ἀνάστα ὦ Βασιλεῦ, καὶ φρόντιζε πραγμάτων ὧν σε φροντίζειν ὁ Μεσορομάσδης ἠθέλησε. Quin etiam ex quo Athenienses incendio Sardes deleuerunt, vni ex ministris imperasse Xerxem, vt prandio apposito, ter ei inclamaret, Δέσποτα, μέμνεο τῶν Ἀθηναίων, Herodot. lib. IX. auctor est.

Reges plane cottidie rem diuinam fecisse constat: eiusque rei gratia mille in singulos dies victimas, in his Boües, Asinos, & Ceruos, cædi consueuisse, Athenæus li. III. refert. Sacra vero facientibus illis, Magi adstabant: idque ex Cyri instituto. Is enim, vt Xenophon lib. VIII. παιδ. narrat, populo planum facere studens, res diuinas sibi curæ & cordi esse, Magos instituit, ὑμνεῖν τε ἀεὶ, ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, τοὺς θεοὺς, καὶ θύειν δι' ἑκάστην ἡμέραν, οἷς οἱ Μάγοι θεοῖς εἴποιεν: eaque vti a Cyro constituta erant, a successoribus constantissime seruata subiicit. Strabo quoque lib. XV. apud Persas, Magos συνεῖναι τοῖς βασιλεῦσιν ὑφηγουμένους τὰ περὶ τοὺς θεοὺς tradit. Præsentibus ergo Magis Rex hostias immolabat. Philostrat. lib. I. de vita Apollonii, his verbis: ἔτυχε μὲν θύων παρόντων τῶν Μάγων αὐτῷ· τὰ γὰρ ἱερὰ ὑπ' ἐκείνοις δρᾶται. Eos etiam Regum consiliis intimos fuisse, significat Dio Chrysost. Orat. XLIX. illos inquiens constitutos, ἐπιστάτας τοῖς βασιλεῦσι, καὶ ἄρχοντας: quod & Procopius lib. I. de bello Persico adstruit.

Persarum autem Reges, priusquam sacra facerent, de

pietate

pietate disseruisse, ac verba fecisse, testis est Stobæus, Serm. XLII. ex Selino, his verbis, οἱ Περσῶν βασιλεῖς, περὶ μὲν τῶν θυσιῶν, περὶ εὐσεβείας διαλέγονται· περὶ δὲ πίνειν, περὶ σωφροσύνης· πολεμεῖν δὲ μέλλοντες, περὶ ἀνδρίας. Testatam vtique pietatem suam reliquit Cyrus, eo decreto, quod lib. I. Esdræ, cap. V. memoratur. Etenim non modo templum Dei Hierosolymis instaurari permisit: verumetiam ex arca sua, & de tributis, quę ei a regione trans flumen sita pendebantur, sumptus necessarios ad opus absoluendum suppeditari pręcepit. Tauros quoque, oues, agnos, & quicquid ad rem diuinam & sacrificia opus esset, præstari, frumentum item, sal, vinum & oleum, in dies dari sacerdotibus iussit: vt sacra Deo immortali, & pro salute Regis, filiorumque eius, vota facerent. Atque huic decreto idem Cyrus, sanctionem, secundum LXX. interpretum versionem, subiecit huiusmodi: Καὶ ἀπ' ἐμοῦ ἐτέθη γνώμη, ὅτι πᾶς ἄνθρωπος ὃς ἀλλάξει τὸ ῥῆμα τοῦτο, καθαιρεθήσεται ξύλον ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ· καὶ ὀρθούμενος παγήσεται ἐπ' αὐτοῦ, καὶ ὁ οἶκος αὐτοῦ. τὸ ὄνομα ἐκεῖ καταστρέψαι πάντα βασιλέα, καὶ λαὸν, ὃς ἐκτενεῖ τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἀλλάξαι καὶ ἀφανίσαι τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ ἐκεῖνον τὸν ἐν Ἱερουσαλήμ. Cui Cyri decreto Darius subscripsit, in hunc modum, Ἐγὼ Δαρεῖος ἔθηκα γνώμην· ἐπιμελῶς ἔσται.

Quibus autem verbis idem Cyrus, voluntatem suam de hac re populo sibi subdito notam fecerit, eamq; per omnes ditioni suæ subiectas regiones promulgauerit, pete lector ex cap. I. Esdræ: vnde & formulam, qua Edicta decretaque Regum Persicorum concipi solebant, aliquatenus colligere licet.

Iam Cyri processum e Regia, Xenoph. lib. VIII. παιδ. Κύρ. accurate describit, præfatus, vnam hanc iniisse rationem Cyrum, qua maiestatem Regibus conciliaret, imperiumq;, cuius tutelam in maiestate positam, scite Q. Curtius pronuntiat, augustius venerabiliusq; efficeret. Hinc Imperatoris Iuliani, qui Eunuchos, Cocos, Tonsores, palatio exegit, factum a plerisque hoc nomine improbatum Socrates, lib. III. histor. Eccles. cap. I. tradit, ὅτι ποιουμένη ἡ ἐκ τοῦ βασιλικοῦ πλούτου, τοῖς πολλοῖς ἐγινομένη κατάπληξις οὐκ ἀκαταφρόνητον ἐποίει βασιλείαν. id est, vt Cassiodor. lib. VI. histor. Tripart-

cap. I. vertit, *quod remoto fastu palatii, contemptibile videretur imperium*. Persarum ergo Rex, Regia egrediens, vt Deos salutatum iret, vel iis sacra faceret, hac pompa procedebat: (ipsamet enim de ea re Xenophontis verba ponā) Στίχοι εἱστήκεσαν ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς ὁδοῦ, ὥσπερ καὶ νῦν ἔτι ἵστανται ᾗ ἂν βασιλεὺς μέλλῃ ἐλαύνειν, ὧν ἐντὸς οὐδενὶ ἐστὶν εἰσιέναι τῶν μὴ τετιμημένων. μαστιγοφόροι δὲ καθέστασαν οἳ ἔπαιον εἴ τις ἐνοχλοίη. Quibus verbis declarat, ordines ex vtraque viarum, per quas Rex incessurus erat, parte positos: intra quos cancellos, nemini præter Honoratos ingressus patebat. Mastigophori eos qui ordines interturbarent, summouebant. Pro foribus autem Regiæ, seu palatii, hastati erant, & equites ex equis descendebant. Apertis vero Regiæ foribus, vt idem Xenophon tradit, primum quidem ducebantur tauri eximii quaterni, Ioui & aliis Diis quibus rem diuinam faciendam esse Magi statuebant. Post hos ducebantur equi, Soli grata & accepta hostia. Postea educebatur currus albis equis iunctus, aureum habens iugum, coronis redimitus, Ioui sacer: postea, Solis currus, albis quoque equis vectus, eodemq; modo coronatus vt prior. Educebatur deinde tertius alius currus, cuius equi puniceum stratum habebant: pone currum sequebantur homines, Ignem ferentes in foco ingenti. Postea exibat Rex, curru vectus, rectam habens Tiaram, & amiculum purpureum albo distinctum, & circa crura, braccas purpureas. Cognati etiam eius, iisdem insignibus erant conspicui. Regis autem exertæ erant extra manicas manus. Procedente vero curru, præcedebant quatuor millia scutatorum. Currum præterea ab vtraq; parte circumdabant bis mille hastati. Subsequebantur & Sceptrigeri equis insidentes, cum iaculis, circiter trecenti. Equi deinde qui Cyro alebantur, aureis frenis ornati adducebantur, circiter ducenti. Hos sequebantur ter mille Persæ: postremo loco equites Medi, Armenii, Hyrcani.

Toties autem a me in hisce commentariis petitas ex Xenophontis libris περὶ παιδ. κύρ. auctoritates, non est quod quis in dubium vocet, hoc obtentu, quod eos libros Cicero non ad historiæ fidem, sed ad effigiem iusti imperii scriptos censuerit. Nam, quod ad Persicos ritus & mores attinet,

het, nihil a vero alienum ſe comminiſci ipſemet profitetur: adſerens non ſemel, ſuis etiamnum temporibus ſeruata ea quæ a Cyro inſtituta prædicat. Oculati autem teſtis, & qui tot Perſici imperii regiones peragraſſet, quis eſt qui fidem eleuare auſit? Plane quod is hac in parte tradit, teſtimonio quoque Herodoti & Curtii confirmatur: quorum verba, quod ad aciei ordinem pertinent, in extremum librum reieci. Illud dumtaxat in tranſitu notandum moneo, quod de Igne qui Regi præferebatur, Xenophon perſtringit. Erat enim hic ſacer & æternus ignis de quo Ammia. Marcell. lib. 23. *ferunt*, ait, (de Magis loquitur) *etiam ſi iuſtum eſt credi, ignem cælitus lapſum, apud ſe ſempiternis ferculis cuſtodiri: cuius portionem exiguam, vt fauſtam, præiſſe quondam Aſiaticis Regibus dicunt:* quem quidem ignem poſt Regum exceſſum, extinctum, ſupra demonſtrauimus.

Sane Perſarum Rex, vix vmquam pedibus incedens, aut de plano, ſui copiam populo faciebat: ſed vel curru vectus, aut in equo ſedens, Regiam egrediebatur: nec aliter conſpiciendum ſe, extra Regiam, præbebat. Idque maieſtatis conſeruandæ cauſa, inualuiſſe veriſimile eſt: cuius recepti moris teſtis eſt Athenæus lib. XII. Dipnoſophiſt. qui de Rege Perſarum loquens, ὅτε, ait, εἰς ἐσχάτην αὐλὴν ἔλθοι, ἀνέβαινεν ἐπὶ τὸ ἅρμα, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐφ' ἵππους, πεζὸς δὲ οὐδέποτε ἑωράθη ἔξω τῶν βασιλείων. Quinetiam ſi quando per Melophororum aulam pedibus incedebat, ſubſterni conſueuiſſe ψιλοτάπιδας Σαρδιανούς ἐφ' ὧν οὐδεὶς ἄλλος ἐπέβαινεν ἢ βασιλεύς, idem Athenæus eodem libro teſtatur. Equum autem in quem Rex aſcendebat, χρυσοχάλινον fuiſſe, Xenophon lib. I. παιδ. κύρ. docet. Plerumque vero in rheda Perſarum Reges vehi, atque adeo in ipſis præliis currum inſcendere conſueuerant. Et ita Darium *triumphantis* magis quam *dimicantis more*, curru ſublimem, prælium cum Alexandro iniiſſe, Q. Curtius lib. III. & IIII. narrat. Idem lib. V. *Darius, ſigno ad eundum dato, currum, priſtino more, conſcendit.* Albis autem equis tractos Regum currus, indicat Seneca libro III. de Ira cap. XXI. vbi de Cyro, qui Gynden late fuſum amnem, vado tranſire tentauit, verba faciens, *ibi*, ait, *vnus ex his equis, qui trahere Regium currum albi ſolebant*, abr-

reptus, vehementer commouit Regem. A Luciano vtique in Timone, & in lib. de Mercede conductis, & in Epistolis Saturni, & in Somnio, siue Gallo, λευκὸν ζεῦγος, in deliciarum argumento ponitur. Ad eam rem Persarum Reges Nisæis equis vtebantur. Ita Herodot. lib. VII. Xerxem vectum ait, ἐφ' ἅρματος ἵππων Νισαίων. Nisæos autem equos, a regione quadam Mediæ, quę ingentes equos ferebat, nomen traxisse, Herodot. ibidem tradit. Ἐστὶ, ait ille, πεδίον μέγα τῆς Μηδικῆς, τῷ οὔνομά ἐστι Νίσαιον. τοὺς ὦν δὴ ἵππους τοὺς μεγάλους φέρει τὸ πεδίον τοῦτο. Quorum equorum præstantiã Dio Chrysostom. Oratio. I. de Regno, & Maximus Tyr. Serm. XXXIIII. celebrant. Themistius Oratio. V. ἢ ὅτι χρυσοῦ ἅρματα αὐτοῦ παραπέμπουσι Νισαίων ἵππων. Huiusmodi vero equos, albos fuisse, indicat Philostratus lib. I. de vita Apollonii, cum de Rege Persarum loquens, ait, λευκὸν δὲ ἄγει ἵππον, τῶν σφόδρα Νισαίων, χαλινὸν χρυσοῦν ἐμβαλὼν. Quot autem impedimenta secum, Heliogabali ætate, Reges Persarum iter facientes ducerent, ostendit Lamprid in Heliogabalo, *Sexcenta*, inquiens, *vehicula dicitur duxisse, adserens, decem millibus Camelorum Persarum Regem iter facere.* Cum vero Rex Persarum curru descenderet, neque desiliebat, quamuis exigua esset altitudo a terra: neque hominum manibus fulciebatur, sed aurea sella illi semper apponebatur, cui pedes imponens, descendebat. Eius rei ergo, vnus e Regis famulis sellam ferens, currum semper sequebatur, vt auctor est Athenęus lib. XII.

Persarum vero Rex, iter vehiculo faciens, temporis fallendi, tædiique vitandi causa, Philyrium, & quo id scinderet, cultellum, manibus tenebat, quemadmodum Ælianus lib XIIII. var. histor. cap XII. tradit. Prorsus enim, neque libri vllius lectioni vacabat, nec cogitationes in res aliquas serias aut graues impendebat. Qua potissimum de causa, Persarum Reges, Seneca lib. III. de Ira cap. VII. *Barbaros*, vocare non dubitauit: *quos nulla eruditio, nullus litterarum cultus, imbuerat.* Cum autem e Perside in Mediam migrabat Rex, quod ea Regio scorpiis infestabatur, triduo antequam itineri se committeret, omnibus eius tractus incolis venationem scorpiorum indicebat: & eum qui quamplurimos confecisset, muneribus donabat, vt idem Ælianus

lib.

lib. x v. de Animalibus cap. x x v i. refert.

Solebant autem & Persarum Reges, veteri instituto, omnes ditionis suæ prouincias obire, lustrare, peragrare, vt Xenophon in Oeconomico, & Aristides, Oratione de Roma, tradit. Id quod Oebari monitu & hortatu, Cyrum instituisse credibile est. Primus enim ille, Aristide teste, Cyrum longinquam peregrinationem grauate ferentem monuisse fertur, prorsus illi, nollet veller, excursiones eiusmodi faciendas, si quidem imperio potiri cuperet: in eamque rem vtris similitudine vsum, qui inflatus ac turgidus pede facile premeretur coerceretur que: sublato vero ac remoto pede, mox exurgeret; rursusque calcatus, subsideret.

Ac plane Plinius in Panegyrico veri principis munus esse ait, *reconciliare æmulas ciuitates, tumentesq; populos non imperio magis, quam ratione, compescere, intercedere iniquitatibus Magistratuum: infectumq; reddere quicquid fieri non oportuerit: Postremo, velocissimi syderis more, omnia inuisere, omnia audire, & vndecunq; inuocatum, statim, velut numen, adesse & adsistere.* Ad eas vero prouincias quas adeundi, & oculis suis inspiciendi facultas non dabatur, fidos Legatos, qui earum statum vice sua explorarent, sibique renuntiarent, mittebat. Atque vbi, vel per se, vel aliorum relatu, rectores moderatoresque prouinciarum perbelle officium suum facere, beneq; & ex prouincialium vtilitate prouincias regere comperisset, hominumque multitudine affluere vrbes, agros optime cultos, & arboribus consitos, &, vberi fructuum prouentu, copiis abundare, rescisset, illarum Præsides & rectores non minus muneribus quam laudibus honoribusque auctos, ad alias dignitates promouebat: eisque regendas alias prouincias mandabat. Qui vero per socordiam & ignauiam exhaustam, ac tenuem, incolisque infrequentem prouinciam reliquisse deprehendebantur, eos, grauiter multatos, potestate eis decreta abdicabat.

Sane Persarum Reges summopere satagebant, vt ciuitates quæ in eorum regno & ditione erant, bene ac beate habitarentur, propterea quod, vt Libanius lib. 11. Epistol. ait, τὸ τὰς πόλεις οἰκεῖσθαι καλῶς, βασιλείας ἐστὶν ἀσφάλεια. Popularium ergo quietem, & otium, totamque disciplinam publi-

cam, non minus quam rem militarem, & bellica munia, ad curam & sollicitudinem suam reuocabant: studiumque adhibebant, vt omni remoto metu, agricolæ agris colendis, negotiatores mercaturis faciendis, opifices mechanicis artibus exercendis, libere vacarent. Eoque modo, Tributis in quibus nerui Reipub. positi sunt, consulebant: prudenter cogitantes, male & negligenter cultis agris, aut opificibus ferias agentibus, artiumque suarum exercitio prohibitis, tributa pendi non posse. καὶ γὰρ, σχεδὸν οἱ (vt ait in Oeconomico Xenophon) οἱ κακῶς τὴν χώραν ἐργαζόμενοι, οὔτε τοὺς φρουροὺς τρέφουσιν, οὔτε τοὺς δασμοὺς δύνανται ἀποδιδόναι. Itaque vt a vi & iniuria sarta tectaq; oppida tuerentur, nec vllam agricolę opificesve ignauiæ inertiæque suæ causam prætenderent: rationem inuenerunt, qua securitatem subditis præstantes, eorum industriam acuerent: eoq; modo, dum agrorum culturæ & opificiis singulorum animi intenti essent, cum frugibus, tum etiam & aliis, quæ ad victum cultumque corporis necessaria erant, regio quæque abundaret. Hoc consilio & hac mente, quorundam Magistratuum fidei vrbes & regiones committebant, aliis arcium custodiam cum præsidiis credebant, &, vt Xenophon in Oeconomico ait, alios constituebant ἄρχοντας τῶν κατοικουμένων τε, καὶ ἐργατῶν, simulque, τῶν ἔργων ἐπιμελουμένους. alios vero, ἄρχοντας τῶν ὡπλισμένων φρουρῶν, quos & φρουράρχους appellat. Illorum muneri incumbebat, δασμοὺς ἐκ τῶν κατοικουμένων καὶ ἐργατῶν ἐκλέγειν. Et si quidem mandatum sibi munus Phrurarchus, seu Arcis custos, non obiret, nec ab vrbis & regionis incolis vim iniuriamque propulsaret, eius nomen apud Principem deferebat: ac socordiæ incuriæque reum postulabat, quod opus facere, & artes suas exercere, διὰ τὴν ἀφυλαξίαν, incolæ non possent. Contra, si Arcis præfecto securitatem & pacem ita conciliante, vt quælibet opera tuto exerceri possent, Præfectus vrbi nihilominus ὀλιγάνθρωπόν τε καὶ ἀργὸν τὴν χώραν haberet, ignauiamq; desidere populum pateretur, eum, quasi impositam sibi a Rege personam, non ex fide, nec ex vtilitate publica sustineret, reum Phrurarchus agebat. Atque ita alter alterum, si in officio male negligenterve versaretur, obseruabat.

Iam

Iam vero Perſarum Reges ius dicere conſueuiſſe Ioſeph. lib. xi. Antiq. Iud cap. iii. oſtendit. Ipſam quoque Semiramidem cum Regio capitis inſigni, e ſolio, iura reddidiſſe, Plutarch. ἐν Ἐρωτικ. declarat. Loci autem in quo Perſarum Reges ius dicebant, admirabilem ornatum Philoſtrat. lib I. de vita Apollonii, ita deſcribit, φασὶ δὲ καὶ ἀνδρῶνι ἐντυχεῖν, οὗ τὸ ὄροφον, ἐς θόλον ἀνῆχθαι σχῆμα, οὐρανῷ τινι εἰκασμένον, σαπφειρίνῃ δὲ αὐτὸν κατηρέφθαι λίθῳ. κυανωτάτη δὲ ἡ λίθος, καὶ οὐρανία ἰδεῖν. θεῶν τε ἀγάλματα, οὓς νομίζουσιν, ἵδρυται ἄνω· καὶ χρυσᾶ φαίνεται, καθάπερ ἐξ αἰθέρος. δικάζει μὲν δὴ ὁ βασιλεὺς ἐνταῦθα. χρυσαῖ δὲ ἴυγγες ἀποκρέμανται τοῦ ὀρόφου τέτταρες, τὴν ἀδράστειαν αὐτῷ παρεγγυῶσαι, καὶ τὸ μὴ ὑπὲρ τοὺς ἀνθρώπους αἴρεσθαι. ταύτας οἱ μάγοι αὐτοί φασιν ἁρμόττεσθαι, φοιτῶντες ἐς τὰ βασίλεια. καλοῦσι δὲ αὐτὰς θεῶν γλώσσας.

De capitalibus vero cauſis, ipſos etiam Reges Perſarum, cognoſcere ſtatuereque ſolitos, conſtat: & quod in principe exigebat Claudianus, vt eſſet *piger ad pœnas, ad præmia velox*, hoc mihi Perſarum Reges præſtitiſſe videntur Etenim recta ſecum reputantes via, nullam vnquam de morte hominis *cunctationem, longam cenſert*, propeque eſſe vt lubenter condemnent qui cito: neminem vnquam propere feſtinanterve damnabant: nec inauditum quemquam, aut indicta cauſa, ad ſupplicium duci iubebant. Quamobrem vel grauiſſimorum facinorum & criminum reos, carcere per aliquod temporis ſpatium contineri, ac de criminibus obiectis interrogari curabant. Et ita, mora aliqua interpoſita, plerumque etiam quæſtione habita, de capite ſententiam ferebant. Quod Epiphanius lib. 11. cap. de Manichæis oſtendit, de Mane loquens in hunc modum: περισφίγγεται βασιλικῷ ἐμβάλλεται εἰς τὸ δεσμωτήριον. οὐ γὰρ οὕτως οἱ τῶν Περσῶν βασιλεῖς, τὰς τιμωρίας, καὶ τῶν τὰς μείζους αἰτίας, τῶν ἀτοπήματα δρώντων, ἐπιφέρουσιν· ἀλλὰ πρότερον ἵνα ἐπινοοῦσι θανατικὴν ψῆφον, μετὰ βασάνων τοὺς ἐπαιτιουμένους διαζήτεσθαι.

Ac nec ob vnum aliquod admiſſum, in reos, nocenteſve facinoris conuictos, animaduerti moris erat: ſed ita demum, ſi comparatis eorum inter ſe, bene, vel male, factis, mala præualere præponderareque liqueret. Et certe, inter

reliqua Persarum instituta, hoc Herodotus laudat vel maxime, τὸ μὴ μιῆς αἰτίης εἵνεκα, μήτε αὐτὸν τὸν βασιλέα μηδένα φονεύειν, μήτε τῶν ἄλλων Περσέων μηδένα τῶν ἑαυτοῦ οἰκετέων, ἐπὶ μιᾷ αἰτίῃ ἀνήκεστον πάθος ἐρδεῖν· ἀλλὰ λογισάμενος, ἢν εὑρίσκῃ πλέα τε καὶ μείζω τὰ ἀδικήματα ἐόντα τῶν ὑπουργημάτων, οὕτω τῷ θυμῷ χρᾶται. Quod & significat Aristides περὶ παραφθέγματος, cum ait, καὶ οὐδὲ τὴν Περσικὴν καὶ Λακωνικὴν τάξιν τῆς δίκης ἐπήνεσαν· οὐδὲ ἔδωκαν τὰ ὀλίγα τοῖς πολλοῖς, καὶ τὰ ἐλάττω τοῖς μείζοσιν. Ergo si quem in periculum capitis, famæ, existimationis, adduci, eoque nomine in iudicium vocari contingeret: totius ante actæ vitæ ratio habebatur: & in iudicando, non minus ea quæ præclare ac fortiter gesserat, quam ea quæ commisisse arguebatur crimina, perpendebantur, numerabantur, ponderabantur: & vtrisque in libræ examine positis, vtram in partem lanx propenderet ac vergeret, spectabatur. Et quidem, si rei in Rempub. merita, delictorum numero ac pondere superiora essent, Absolutio: sin secus, Condemnatio sequebatur. Itaque cum Sandocem ex Regiis iudicibus vnum, Darius in crucem idcirco agi iussisset, ὅτι ἐπὶ χρήμασι ἄδικον δίκην ἐδίκασε, postea, ἀνακρεμασθέντος αὐτοῦ, ἀναλογιζόμενος ὁ Δαρεῖος, εὗρέ οἱ πλέω ἀγαθὰ τῶν ἁμαρτημάτων πεποιημένα ἐς οἶκον τὸν βασιλήιον. εὑρὼν δὲ τοῦτο ὁ Δαρεῖος, καὶ γνοὺς ὡς ταχύτερα αὐτὸς ἢ σοφώτερα ἐργασμένος εἴη, ἔλυσε, quemadmodum Herodot. lib. VII. scribit: atq; ita vitæ quodammodo redditum, saluum euasisse narrat. Atque hoc modo, publicæ domesticæque quęstiones exercebantur: parique causę cognitione adhibita, a Regibus & Magistratibus, & a patribus intra priuatos parietes, iudicia reddebantur.

At semel latam de capite sententiam, ne Regi quidem reuocare retractareque licuisse, argumento est, quod Diodorus lib. XIIII. de Dario refert, qui cum Charidemum duci ad mortem iussisset, εὐθὺς, ait, μετενόησε, καὶ κατεμέμψατο ἑαυτὸν, ὡς τὰ μέγιστα ἡμαρτηκότα· ἀλλ' οὐ γὰρ ἦν δυνατὸν τὸ γεγονὸς διὰ τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας ἀγένητον κατασκευάσαι. Cum vero in aliquos lege agi, capiteque animaduerti iubebat Rex, hi zona prehensi, lictoribus apparitoribusque tradi solebant, a quibus protinus ad supplicium rapiebantur. Te-

stis

ſtis Xenoph. li. 1. Ἀναβάσ. Μετὰ ταῦτα κελεύοντος Κύρου ἔλαβον τῆς ζώνης τὸν Ὀρόντην, ἐπὶ θανάτῳ, ἅπαντες ἀναστάντες καὶ οἱ συγγενεῖς, εἶτα δὲ ἐξῆγον αὐτὸν οἷς προσετάχθη. Apertius Diodor. lib. XII. ὁ μὲν Δαρεῖος, ἐπιλαβόμενος τῆς τοῦ χαριδήμου ζώνης, κατὰ τὸν τῶν Περσῶν νόμον, παρέδωκε τοῖς ὑπηρέταις, καὶ προσέταξεν ἀποκτεῖναι. Eius etiam in quem Rex ira accenſus, incandeſceret, caput obnubi ſolitum, & ita e Regis conſpectu ſubductum Hebræi interpretes ad cap. VII. Eſther notant.

Enimuero ad moratoriam illam Regum in capitalibus iudiciis cunctationem, plerumque etiam humanitas accedebat. Ammianus Marcellin. lib. XXX. inter cetera Valentiniani vitia, hoc vel præcipue notat, quod ita erat effuſior ad nocendum, vt nullum aliquando damnatorum capitis, eriperet morte: cum multa imitari debuiſſet peregrina atque interna exempla, *Humanitatis*, & *Pietatis*: quas ſapientes. *conſanguineas virtutes* eſſe definiunt: quod Artaxerxis propoſito exemplo firmat in hunc modum: *Artaxerxes Perſarum ille Rex potentiſſimus, quem Macrochira membri vnius longitudo commemorauit, ſuppliciorum varietates, quas ſemper natio exercuit cruda, lenitate genuina caſtigans, Tiaras, ad vicem capitum quibuſdam noxiis amputabat: & ne ſecaret aures, more Regio, pro delictis, ex galeris fila pendentia præcidebat: quæ temperantia morum ita tolerabilem eum fecit, & verecundum, vt adnitentibus cunctis multos & mirabiles actus impleret, Græcis ſcriptoribus celebratos.* Quod breuiter Plutarchus in Apophthegmat. perſtrinxit, his verbis: Ἀρταξέρξης ὁ Ξέρξου, ὁ Μακρόχειρ προσαγορευθεὶς, διὰ τὸ τὴν ἑτέραν χεῖρα μακροτέραν ἔχειν, πρῶτος, τοῖς ἁμαρτάνουσι τῶν ἡγεμονικῶν, τιμωρίαν ἔταξεν, ἀντὶ μὲν τὸ σῶμα μαστιγοῦν, μαστιγοῦσθαι μὲν ἀποδυσαμένων τὰ ἱμάτια· καὶ ἀντὶ τοῦ τὴν κεφαλὴν, ἀποτίλλεσθαι τὴν τιάραν ἀποθεμένων.

Ceterum erant apud Perſas ſelecti Iudices, βασιλέως ſeu βασιλήιοι Δικασταὶ vocati, qui ex conſultiſſimis iuris Perſarum legebantur: quorum erat perpetuus magiſtratus, nec niſi in demortui locum alius ſufficiebatur. Hi ius, poſtulantibus reddebant, leges patrias interpretabantur, & ad eorum collegium controuerſiæ omnes referebantur: quemadmodum Herodot. lib. III. memorat, ea parte qua Cam

bysem de iure conubii cum sorore, huiusmodi Iudices consuluisse scribit. Vnde emendandū credo Hesychium, apud quem vulgo scriptum est, βασιλεῖς, οἱ δικασταὶ, παρ' Ἡροδότῳ· οἱ βασιλεῖ παρεόνομοι ἐργαζόμενοι ἐνανλούμενοι. quod quam absurdum sit nemo non videt. Scribendum igitur βασίλειοι δικασταί. De rebus autem controuersiisque omnibus Iudices hosce adiri Cyrus constituit, vt lib. VIII. κύρ. παιδ. Xenophon narrat. Plutarchus etiam in Artaxerxe, eum quæstionem de Darii coniuratione, his Iudicibus regiis mandasse prodidit, & ab his illum capite damnatum. Atque in hoc Iudicum collegium ab Artaxerxe adscitum cooptatumque Rhacocem Medum, quod aduersus filium tristem & acerbam summa cum seueritate sententiam dixisset, Ælianus lib. I. Var. histor. cap. XXXIIII. refert: ex quo & illud colligitur, eos prouincias obiisse: quin etiam, Regem, quaqua iter faceret, comitari solitos, indicio est, quod Herodotus libro III. refert, in Cambysis aduersus Ægyptios expeditione, huiusmodi regiorum Iudicum decreto, morti addictos denos ex primoribus Ægyptiis, pro singulis Persis, qui a Memphitanis cæsi fuerant.

Curabant autem Reges, vt quam integerrime ius a Regiis istis Iudicibus diceretur. Quamobrem cum ex eorum collegio vnus, nomine Sisamnes, ob rem iudicandam pecuniam cepisse conuictus esset, Cambyses ex corpore eius detractam pellem sellæ intendit, in eaque filium eius iudicaturum considere iussit. Qua atroci & noua pœna, ne quis postea Iudex corrumpi posset, prouidit, quemadmodum Herodot. lib. V. & Valerius Max. lib. VI. cap. III. scribunt. Ammianus Marcellin lib. XXIII. attigit, his verbis. *Nam quod superseacre corio damnati ob iniquitatem Iudicis, Iudex alius cogebatur, aut finxit vetustas, aut olim recepta consuetudo cessauit.* Eadem certe de causa, & Darius, Sandocem nummarium iudicem, hoc iudicandi munere in comitatu suo fungentem, in crucem agi iussit quod pecunia corruptus male iudicasset, quemadmodum Herodotus lib. VII. scribit, τὸν δὴ πρότερον τουτέων βασιλεὺς Δαρεῖος, ἐπ' αἰτίῃ τοιῇδε λαβὼν, ἀνεσταύρωσε, ἐόντα τῶν βασιληΐων δικαστέων· ὅτι ὁ Σανδώκης ἐπὶ χρήμασι ἄδικον δίκην ἐδίκασε. Apud

Persas

Persas etiam Septemuiros fuisse, prudentes patrii iuris, legumque interpretes, Ioseph. lib. xi. Antiquit. Iudaic. cap. vi. testatur, eos τοὺς ἑπτὰ τῶν Περσῶν, οἳ τῶν νόμων ἐξήγησιν ἔχουσι παρ' αὐτῶν, vocans: quos Artaxerxem de coniugis suæ cõtumacia consuluisse, ibidem scribit. Eos Zonaras, Tomo I. ἑπτὰ τῶν Περσῶν συμβούλους vocat. Et de consilii huius sentẽtia, Esdram missum ad Iudæam inspiciendam, narrat Artaxerxis epistola, quę Esdrę cap. VII. extat, in hæc verba: ἀπὸ προσώπου τοῦ βασιλέως, καὶ τῶν ἑπτὰ συμβούλων ἀπεστάλη ἐπισκέψασθαι ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν. Ad quem locũ Nicol. de Lyra, *In libro ait, Esther legitur, moris fuisse Persarum Regibus, vt in cunctis agendis vel discernendis, septem Consiliariorũ consilio vterentur.* Verum ille Hesther locus in septuaginta interpretum versione desideratur. At in veteri Latina Bibliorũ interpretatione, quæ ad Hebręorum exemplaria facta est, habetur, in hæc verba: *Vnde iratus Rex & nimio furore succensus, interrogauit Sapientes, qui ex more Regio ei semper aderant, & illorum faciebat consilio, scientium leges ac iura maiorum. Erant autem primi & proximi, Cathena, & Cethar, & Admatha, & Tharsis, & Mares, & Marsana, & Mamucha, septem duces Persarum, atq; Medorum: qui videbant faciem Regis, & primi post eum residere soliti erant.*

Atque vt peccatis supplicia, apud Persas, ita, rectè factis, præmia honoresque extabant. Etenim eos qui sub se agebant, non pœnarum modò metu, sed præmiorum quoque exhortatione, bonos efficere cupientes, omnes qui fortiter quid ac præclare gesserant, aut de Repub. bene meriti erant, largiter prolixeque remunerabantur. Cui rei testimonio est quod de Zopyro Herodot. lib. VII. refert. Sapienter nimirum illi (quæ & Solonis sententia fuit, quemadmodum Cicero Epist. xv. ad Brutum scribit) censebant, Rempublicam duabus rebus contineri, *Præmio* & *Pœna*: Honore & Præmiis virtutem atque industriam ali: generosos quosque animos, ad labores strenue capessendos, ad pericula pro patria adeunda, præmiis, honoribus, & gloria accendi. *quis enim*, ait ille, *virtutem amplectitur ipsam, Præmia si tollas?* & ita, Mascani Xerxis Prætori, & Dorisci præfecto, annua dona ac munera, a Xerxe, & eius filio

Artaxerxe, missa, quod cum cæteri Prætores Thracia & Hellesponto viribus Græcorum pulsi essent, solus hic sede moueri & deiici non potuerat, Herodot. lib. VII. refert.

Omnia sane in Rempub. merita, ac fortiter gesta, plurimum, apud Persas, ad honorum incrementa valuisse, Herodotus, lib III. demonstrat his verbis: κάρτα γὰρ ἐν τοῖσι Πέρσῃσι, αἱ ἀγαθουργίαι, ἐς τὸ πρόσω μεγάθεος τιμῶνται. Magnoq; adeo, apud Reges Persarum, viros egregios, in pretio habitos constat. Vnde Hyndanes Xerxis Prętor, Asianæque maritimę orę Præses, Spartanorū legatos Xerxi conciliare studens, hæc eis apud eundem Herodot. lib. VII. proponit, ὁρᾶτε γὰρ ὡς ἐπίστα) βασιλεὺς ἄνδρας ἀγαθοὺς τιμᾶν, ἐς ἐμέ τε καὶ τὰ ἐμὰ πρήγματα ἀποβλέποντες. οὕτω δὴ καὶ ὑμεῖς, εἰ δοίητε ὑμέας αὐτοὺς βασιλέϊ (δεδόξωσθε γὰρ πρὸς αὐτοῦ ἄνδρες εἶναι ἀγαθοί) ἕκαστος ἂν ὑμέων ἄρχοι γῆς Ἑλλάδος, δόντος βασιλῆος.

Nec virilem modo, verum etiam muliebrem virtutem remunerabantur. Matronarum certe (quarum opera, vt Iustin. lib. I. refert, in prælio contra Astyagem acies a fuga constiterat) honori datum, legeque a Cyro lata cautum, vt quotiescunque Rex peregre rediens, vel alicunde aduenięns, Persepolim ingrederetur, singulæ matronæ aureum ab ipso ferrent, scriptum reliquit Plutarch. in lib. cui Titulus est, Γυναικῶν ἀρεταί. Cuius largitionis euitandæ gratia, rarius eam regionem Principes aliquot adiisse; Ochum vero qui ob auaritiā & sordes male audiit, eius ingressu abstinuisse, legimus. Contra, Alexander Persidem ingressus, mulieribus sollemnia munera persoluit, insuperque alterum tantum prægnantibus largitus est, vt idem Plutarch. in Alexandro narrat, inquiens, ἔδωκε τὸ νόμισμα ταῖς γυναιξὶν, ὥσπερ εἰώθεσαν οἱ βασιλεῖς, ὁσάκις εἰς Πέρσας ἀφίκοιντο, διδόναι χρυσοῦν ἑκάστῃ. Et hoc est, quod Xenophon lib. VIII. de Cyri in Persidem profectione loquens, Ἔδωκε, ait, καὶ παρὰ Πέρσαις καὶ Περσίσιν, ὅσαπερ καὶ νῦν ἔτι δίδωσιν, ὅταν περ ἀφίκηται βασιλεὺς εἰς Πέρσας.

Sed nec patribus ob πολυτεκνίαν pręmia, apud Persas deerant. Nam cum ad sobolem procreandam replendasq; liberis ciuitates, maxime esse necessarium ducerent, proletarios munerarier: præmia quotannis publice his qui libe-

rorum

torum numero familias auxissent, eoque modo, hominum adiectione, imperium ampliassent, proponere consueuisse Reges, Strabo (post Herodotum lib. I.) lib. XV. auctor est, his verbis, πέμπουσι δὲ καὶ οἱ βασιλεῖς ἆθλα πολυτεκνίας, κατ᾽ ἔτος.

Præcipue vero gratos se, ac memores, Reges præstabant iis qui bene de iis meriti erant, quos OROSANGAS, patria lingua, appellatos, Herodotus lib. VIII. tradit. Xenophon lib. VIII. παιδ. ἐπεὶ ἔτι μὲν γὰρ εἴ τις ἀρχικὸν δυναστεύοι τὸ βασιλέως, ἢ πόλιν ἢ ἔθνος ὑποχείριον ποιήσειεν, ἢ ἄλλο τι καλὸν ἢ ἀγαθὸν αὐτῷ διαπράξειεν, οὗτοι ἦσαν οἱ τιμώμενοι. νῦν δὲ καὶ ἤν τις ὥσπερ Λεωμίδης. Etenim ne meriti cuiusquam memoria intercideret, solebant OROSANGARVM nomina in Commentarios referri: quibus Phylarchum adscriptum, multisque agrorum iugeribus donatum, Herodot. eod. lib. narrat. Mardochæo quoque, qui Eunuchorum coniurationem detexerat, nulla illico præmia Artaxerxes persoluit: tantum, αὐτοῦ τὸ ὄνομα, vt Ioseph. lib. XI. Antiquit. cap. VI. refert, τοῖς τὰ ὑπομνήματα συγγραφομένοις ἐκέλευσε σημειώσασθαι, vel, vt LXX. Interpretes, Esther cap. II. aiunt, ἐπέταξεν καταχωρίσαι εἰς μνημόσυνον ἐν τῇ βασιλικῇ βιβλιοθήκῃ, ὑπὲρ τῆς εὐνοίας Μαρδοχαίου ἐν ἐγκωμίῳ. Proinde magna libertate & fiducia Syloson Samius, Susa ascendens, etsi nullum in aula notorem haberet, ad Regem Darium adiit, & in vestibulo Regiæ, vt Herodot. lib. III. narrat, constitit, καὶ ἔφη, vt ille ait, Δαρείου Εὐεργέτης εἶναι: quod ei antequam ad regni fastigium euectus esset, amiculum dono dederat. Ælianus quoque lib. XII. Var. histor. cap. XL. refert, Xerxem, in loco quodam deserto sitibundum, antequam venissent eius commeatus, proclamari iussisse in castris, vt si quis aquam Choaspiam haberet, eam Regi bibendam daret: inuentum quendam qui pauxillum, idque turbidum, haberet: quod ille Regi porrexit: qui auide bibit, καὶ Εὐεργέτην τὸν δόντα ἐνόμισεν, ὅτι ἂν ἀπώλετο τῇ δίψῃ, εἰ μὴ ἐκεῖνο εὑρέθη. Thebanos, quod Xerxi auxilia aduersus Græcos misissent, Diodor. lib. XVII. scribit μόνους τῶν Ἑλλήνων ὡς Εὐεργέτας τετιμῆσθαι παρὰ τοῖς βασιλεῦσι τῶν Περσῶν· καὶ ἀπὸ τοῦ βασιλέως τοῖς πρεσβεύουσι τῶν Θηβαίων ἠλλάχθαι θρόνους. Democedi Crotoniati

medico,cuius opera,ex ancipiti morbo conualuerat, quam gratiam Darius rettulerit, Herodotus lib. III. narrat. Vinculis enim quibus ab Orœte Satrapa, oneratus fuerat, liberatum, duobus aurearum compedum paribus donauit: deinde ad suas coniuges deduci eum iussit per Eunuchos, qui sanitati redditum, eius beneficio, Regem, nuntiantes, his verbis vsi sunt: ὡς βασιλεῖ οὗτος εἴη ὃς τὴν ψυχὴν οἱ ἀπέδωκε: cuius officii remunerandi causa, vt ille subiicit, ὑποτύπτουσα αὐτέων ἑκάστη, φιάλῃ τοῦ χρυσοῦ σὺν θήκῃ ἐδωρέετο τὸν Δημοκήδεα· οὕτω δή τι δαψιλέι δωρεῇ, ὡς τοὺς ἀποπίπτοντας ἀπὸ τῶν φιαλέων στατῆρας ἑπόμενος ὁ οἰκέτης, τῷ οὔνομα ἦν Σκύτων, ἀνελέγετο, καί οἱ χρῆμα πολλόν τι χρυσοῦ συνελέχθη. Quib[9] verbis, quorum scopum non omnino attigisse videtur Interpres, Herodotus significat, Regis vxores Democedi Phialam stateribus, id est, vt Suidas explicat, aureis nummis, refertam, cum theca, dono dedisse, tam largo munere, vt nummos qui ex Phiala, mulieribus succutientibus, exciderant, Democedis assecla seruus colligens, magnam inde pecuniarum vim reportarit.

Præterea Democedem hunc, amplis ædibus Susis habitasse, Regi Dario conuixisse, Regiæ mensę adsedisse, affatimque ei omnia prębita, solo in Græciam reditu denegato, Herodot. eod. lib. scribit, his verbis: οἶκόν τε μέγιστον εἶχε, καὶ ὁμοτράπεζος βασιλέϊ ἐγεγόνεε. πλήν τε ἑνός, τοῦ ἐς Ἕλληνας ἀπιέναι, πάντα τἆλλά οἱ παρῆν. Hic ille est Democedes, quem Athenæus lib. XII. Atossę (filiæ Cyri) vxoris Darii, quam mammarum dolore cruciatuque sanauerat, artificio, reditum in patriam impetrasse, Crotonemque reuersum, illic morari constituisse, refert. Vbi cum Persa quidam, tanquam Regis mancipium, manu iniecta vindicaret, adsertores libertatis nactus est ciues suos Crotoniatas, qui detracta stola Persica, Prytanis apparitorem, ea induerunt. Ex quo, apud Crotoniatas more recepto inualuit, vt Persica veste amictus lictor, septimo quoque die, cum Prytane, aras & altaria deorum circumiret, non fastus aut insolentiæ causa, sed quod veluti per ludibrium, ita Persis insultarent.

Abderitas etiam, vt ad ordinem redeam, bene de se meritos.

titos, Xerxes Acinace aureo, & Triremi aurea, donauit, referente Herodoto, lib. VIII.

Interdum autem, Persarum Reges, si quos eximio ac præcipuo honore adficere cuperent, eos primis sedibus collocabant, eisque secundum a se locum adsignabant. Proinde, vt est apud Plutarchum in lib. περὶ φιλαδελφίας, Xerxes, Ariameni fratri secum de regno contendenti munera mittens, ea, ab his quibus perferenda dabat, iussit commendari verbis hisce, τούτοις σε νῦν τιμᾷ Ξέρξης ὁ ἀδελφός. αὖ δὲ βασιλεὺς κηρυχθῇ καὶ ψήφῳ Περσῶν ἀναρρηθῇ, δίδωσί σοι δευτέρῳ μεθ' ἑαυτὸν εἶναι. Dictis fides adfuit. Eum enim Regem factum, Arimeni fratri concessisse δευτέραν μεθ' ἑαυτὸν τάξιν, idem ipse Plutarch. in Apophthegmat. scribit. Sic & Darius, ei qui propositam quæstionē acutius soluisset, pollicit° dicitur, μεθ' αὐτὸν ἑξῆν προεδρίαν, vt est apud Ioseph. lib. XI. Antiq. Iud. ca. IIII. vel, vt Esdræ ca. III. δεύτερον καθιεῖται Δαρείου. Proinde, quemadmodum vtrubique refertur, vt quod se daturum receperat Darius re ipsa præstaret, Zorobabelem, cuius sententia vicerat, alloquens, Συγκαθεσθήσῃ δέ μοι, dixit, teste Iosepho: vel, vt apud Esdram cap. IIII. ἐχόμενός μου καθήσῃ. Estheris quoque cap. III. de Aman talia scribuntur, Μετὰ ταῦτα ἐδόξασεν ὁ βασιλεὺς Ἀρταξέρξης Ἀμὰν Ἀμαδάθου Βουγαῖον, καὶ ὕψωσεν αὐτόν. καὶ ἐπρωτοβάθρει πάντων τῶν φίλων αὐτοῦ· καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ αὐλῇ προσεκύνουν αὐτοῦ. οὕτως γὰρ προσέταξεν ὁ βασιλεὺς ποιῆσαι. Eademq; de eo Iosephus lib. XI. Antiquit. cap. VI. narrat. Præterea Artaxerxis litteras adducit, quibus Aman hoc elogio ornabatur, τοῦ δὲ διὰ σωφροσύνην καὶ δικαιοσύνην παρ' ἐμοὶ τὴν πρώτην μοῖραν δόξης καὶ τιμῆς ἔχοντος, καὶ μετ' ἐμὲ δευτέρου, διὰ πίστιν καὶ βεβαίαν εὔνοιαν Ἀμάνου κηδεμονικῶς ὑποδείξαντός μοι. Similiterque cap. IIII. Esth. Ἀμὰν ὁ δευτερεύων τοῦ βασιλεῖ, id est, vt Ioseph. lib. II. Antiquitat. cap. VI. loquitur, τὴν δευτέραν ἔχων τοῦ βασιλεῖ τιμήν. Eidemque Regem dedisse προτεύειν καὶ ἡγεῖσθαι τῆς βασιλείας, refertur, cap. V. Esther.

Osculum etiam quandoq; dabant iis, quos honore prosequebantur: & ita, Darium osculo excepisse Zorobabelem, legimus apud Iosephum lib. XI. Antiquit. cap. IIII. & Eldræ, lib. III. cap. III.

Artaxerxes vtique Hippocratem, ad se, nominis eius fama impulsus, euocans, præmiisque propositis alliciens, hoc ei litteris suis, quæ inter summi illius medici epistolas extant, pollicebatur, iisdem eum honoribus fruiturum, quibus præstantissimi quique Persarum: futurumque eum ἰσότιμον τοῖς ἀρίστοις. Sed & qui post Artaxerxem in Perside regnarunt, si quem Græcorum in suas partes trahere, & ad se pellicere studebant, hoc ei Epistolis chirographi vim habituris, promittebant, ὡς μείζων ἔσοιτο, παρ' αὐτῶν, Θεμιστοκλέους; quemadmodum Plutarch. in Themistocle tradit. Ac plane reliquis peregrinis habitos honores, ad eorum quibus Themistocles adfectus fuit, fastigium amplitudinemque non accessisse, idem Plutarchus eodem loco ita scribit, οὐδὲν γὰρ ἦσαν αἱ τιμαὶ, ταῖς τῶν ἄλλων ἐοικυῖαι ξένων· ἀλλὰ καὶ κυνηγεσιῶν βασιλεῖ μετέχε, καὶ τῶν οἴκοι διατριβῶν· ὥστε καὶ μητρὶ τοῦ βασιλέως εἰς ὄψιν ἐλθεῖν, καὶ γενέσθαι συνήθης· διακοῦσαι δὲ καὶ τῶν μαγικῶν λόγων, τοῦ βασιλέως κελεύσαντος. Assyriorum etiam rex Combabo amico, fidei quam expertus erat remunerandæ causa, hæc apud Lucianum in lib. de Syria dea, pollicetur, μεγάλη δωρεὴ ἀπίξεται, χρυσός τε πολλὸς, καὶ ἄργυρος ἄπλετος, καὶ ἐσθῆτες Ἀσσύριαι, καὶ ἵπποι βασιλήιοι. ἀπίξεαι δὲ παρ' ἡμέας αὐτὸ ἐσαγγελέος, οὐδέ τις ἀπέρξει σε ὄψιος, οὐδ' ἢν γυναικὶ ἅμα εὐνάζωμαι.

Quibus præterea siue honoribus, siue præmiis, siue muneribus, bene merentes, aut qui gratia apud Reges valebant, adfici solerent, hoc loco commode subiuncturus mihi videor.

Ac primum, Medica Veste donari, summo apud Persas honori ducebatur. Proinde Othani vni ex septem Persis Magicidis, qui primus consilium cædis illius inierat, aliosque sex coniuratos in societatem adsciuerat, communi consilio præmium decretum esse, vt posteri Medica quotannis veste, de publico, donarentur, Herodot. lib. III. auctor est. Acanthios quoque, quod in fossa fodienda quam fieri præceperat, strenuam operam nauassent, alacresque se ad bellum, & ad omne obsequium paratos exhibuissent, Xerxes Medica veste donauit, vt idem Herodot. lib. VII. refert. Medicas vtique vestes, Persidi prius incognitas, amicis Cyrum largitum

largitum fuisse, exindeque ad Persas hoc vestis genus translatum, Xenophon lib. 8. παιδ. narrat. *Medicam* autem olim appellatam vestẽ, quam posteriora sæcula, *Sericam* nuncuparunt, Procop. lib. 1. de bello Pers. tradit his verbis: αὕτη δέ ἐστιν ἡ μέταξα ἐξ ἧς εἰώθασι τὴν ἐσθῆτα ἐργάζεσθαι, ἣν πάλαι μὲν Ἕλληνες, Μηδικὴν ἐκάλουν, νῦν δὲ, Σηρικὴν ὀνομάζουσιν. Interdumque Δωροφορικὴν vocitatam, Ælian. lib. 1. var. histor. cap. XXII. docet. Inter cetera enim quæ a Persarum Rege, exterarum nationum legatis dabantur, munera, recenset στολὴν Μηδικήν. ὄνομα δὲ (addit) τῇ στολῇ, Δωροφορική. Hesychius, Δωροφορικὴ, ἐσθὴς οὕτω λέγεται ἣν βασιλεὺς Περσῶν δωρεῖται. Athenæus lib. 1. collatis a Xerxe in Themistoclem beneficiis, hæc velut cumuli loco accessisse, refert: ἐκέλευσε δὲ τοῦτῳ, στολὴν φέρειν βαρβαρικὴν, ὡς καὶ Δημαράτῳ δοὺς τὰ προτέρων ὑπαρχόντα, ἃ στολὴν γάμβρειον προσθεὶς, ἐφ᾽ ᾧ τε μηκέτι ἑλληνικὸν ἱμάτιον περιβάλλῃ. Verum, quęnam sit illic Γάμβρειος στολὴ, non immerito dubitatur. nec enim adsentiendum est interpreti, qui γάμβρεις emendans, næ intelligendo facit, vt nihil intelligat. Suidas quidem voces illas silentio non preteriit: sed mentionem fecisse contentus, omnino in earumdem interpretatione obmutuit. Apud Hesychium autem inuenio, Γαμβεία, δῶρα ἢ δεῖπνα γαμβροῦ. Et apud Stephanum de vrbibus, Γαμβρεῖον πόλις Ἰωνίας. quæ an ad rem pertineant, diiudicandum cuique relinquo.

Erat & summus apud Persas honor, Regis concessu ac munere, aureum Torquem collo gestare, Armillis aureis, & Acinaci aureo vti. Xenophon lib. 1. Αναβάσ. Κῦρος δ᾽ ἐκείνῳ δῶρα ἃ νομίζεται παρὰ βασιλέως τίμια, ἵππον χρυσοχάλινον καὶ στρεπτὸν χρυσοῦν, ἃ ψέλια καὶ ἀκινάκην καὶ στολὴν Περσικήν. Atque adeo eiusmodi ornamenta nemini, citra Regis beneficium, vsurpare licebat. Idem Xenophon lib. 1. παιδ. πῦνος δὲ δῶρα γιγνώσκεται, ὥσπερ ἔνια τῶν βασιλέως, ψέλια, καὶ στρεπτοὶ, ἃ ἵπποι χρυσοχάλινοι. οὐ γὰρ δὴ ἔξεστιν ἐκεῖ ταῦτα ἔχειν, ᾧ ἂν μὴ βασιλεὺς δῷ. Suis etiamnum temporibus apud Persas, Procop. lib. 1. de bello Pers. scribit, οὔτε δακτυλίῳ χρυσῷ, οὔτε ζώνῃ, οὔτε περόνῃ, χρῆσθαι, οὔτε ἄλλῳ ὅτῳ οὖν θέμις, ὅτι μὴ ἐκ βασιλέως ἀξιωθέντι. Sed & apud Iosephum lib. XI. Antiquit. cap. VI. & Esther. cap. VI. relatum extat, Artaxerxem, cum Mar-

dochæum qui ſtructas ſibi a duobus ſpadonibus inſidias prodiderat, eximiis honoribus proſequi vellet, Amanum ſententiam de ea re rogaſſe. Illum vero ita cenſuiſſe: Vir quem dignatur Rex honore proſequi, veſte Regia indui debet, & Torque collo circundato, equo imponi quo Rex vehi ſolet, circunducique per vicos vrbis, alio ſuperdicente, Huiuſmodi honores conſequi eum, quem Rex honorare vellet. Quod Artaxerxes probans, Mardochæum hiſce Honoribus impertitus eſt. Darius etiam ei ex tribus corporis cuſtodibus, qui ſapientius & verius de propoſitis quæſtionibus reſpondiſſet, hæc apud Ioſephum lib. XI. Antiquit. cap. IIII. pollicetur: τοῦτο γέρας δώσειν νικητήριον πορφύραν ἐνδύσασθαι, καὶ ἐν ἐκπώμασι χρυσοῖς πίνειν, καὶ ἐπὶ χρυσίου καθεύδειν, καὶ ἅρμα χρυσοχάλινον, καὶ κίδαριν βυσσίνην, καὶ περιαυχένιον χρυσοῦν, καὶ μετ' αὐτὸν ἕξειν προεδρίαν διὰ τὴν σοφίαν. καὶ συγγενὴς μου ἐπικληθήσεται. Eademque præmia, lib. III Eſdræ cap. III. proponuntur in hæc verba: Δώσει αὐτῷ Δαρεῖος ὁ βασιλεὺς δωρεὰς μεγάλας, καὶ ἐπινίκια μεγάλα καὶ πορφύραν περιβαλέσθαι, καὶ ἐν χρυσώμασι πίνειν, καὶ ἐπὶ χρυσῷ καθεύδειν, καὶ ἅρμα χρυσοχάλινον, καὶ κίδαριν βυσσίνην, καὶ μανιάκην περὶ τὸν τράχηλον. καὶ δεύτερος καθιεῖται Δαρείου, διὰ τὴν σοφίαν αὐτοῦ· καὶ συγγενὴς Δαρείου κληθήσεται. Lucian. in lib. de hiſtoria conſcribenda: ἢ φοβεῖται Ἀρταξέρξην, ἰατρὸς αὐτοῦ ὤν, ἢ ἐλπίζει κάνδυν πορφυροῦν, καὶ στρεπτὸν χρυσοῦν, καὶ ἵππον τῶν Νισαίων λήψεσθαι, μισθὸν τῶν ἐν τῇ γραφῇ ἐπαίνων.

Nec aureo tantum Torque, verum, & Armillis aureis, & Acinace aureo, donatos eos quibus honorem habitum Reges vellent, oſtendit Xenophon lib. I. Ἀναβάσ. de Artapate loquens, in hunc modum, Οἱ δὲ ἑαυτὸν ἐπισφάξαι, σπασάμενον τὸν Ἀκινάκην· εἶχε γὰρ χρυσοῦν, καὶ Στρεπτὸν δὲ ἐφόρει καὶ ψέλλια, καὶ τὰ ἄλλα, ὥσπερ οἱ ἄριστοι τῶν Περσῶν. ἐτετίμητο γὰρ ὑπὸ Κύρου, δι' εὔνοιάν τε, καὶ πιστότητα. Vnde Cyaxares ad Cyrum lib. II. παιδ. Εἴπερ πορφυρίδα ἐνδὺς, καὶ ψέλλια λαβὼν, καὶ Στρεπτὸν περιθέμενος, χολῇ κελεύοντι ὑπήκουόν σοι. Mithridati etiam ob egregiam in bello, aduerſus Cyrum, nauatam operam, præmia hæc dedit Artaxerxes: ὡς καλὴν μὲν ἐσθῆτα σοι ταύτην Μιθριδάτης, ὁ βασιλεὺς ἔδωκε· καλὰ δὲ Στρεπτά. καὶ ψέλλια· πολλοῦ δὲ ἄξιος ὁ Ἀκινάκης· ἣν μακάριόν σε καὶ περίβλε-

πτον

τῶν ἅπασι πεποίηκεν, vt Plutarch. in Artaxerxe memorat. Datamen quoque, ob eam rem, quod Thieium Dynasten Paphlagoniæ captum ad se perduxisset, Artaxerxes ita remuneratus est: *optima* (ipsamet enim Æmilii Probi verba ponam) *veste contexit, quam Satrapæ Regii gerere consueuerant: ornauit etiam Torque atque Armillis aureis, ceteroque regio cultu.*

Atque hoc ornamentorum genus a Medis, & Babyloniis, originem duxit. Testis Iosephus, apud quem, lib. x. Antiquitat. cap. 11. Balthasar Medorum Rex, per præconem pronuntiari iussit, Quicunque litterarum, quæ in pariete scriptæ erant, sententiam explicasset, daturum se ei Στρεπτὸν περιαυχένιον χρύσεον, (siue, χρύσεον περὶ τὸν αὐχένα στρεπτὸν) καὶ πορφυρᾶν ἐσθῆτα φορεῖν, ὡς οἱ τῶν χαλδαίων βασιλεῖς. Sulpicius Seuerus, de Daniele, lib. 11. sacræ histor. *Nam & Nabuchodonosor eum regno præfecerat, & Balthasar veste purpurea, & Torque aureo donatum, tertium regni principem constituerat.* Tertullian. in li. de Idololatr. *Igitur purpura illa, & aurum, ceruicis ornamentum, eodem more apud Ægyptios & Babylonios insignia erant dignitatis, quo more nunc Prætexta, vel Trabea, vel Palmata, & Corona aurea Sacerdotum prouincialium. sed non eadem condicione. Tantum enim honoris nomine, conferebatur his, qui familiaritatem Regum merebantur. Vnde & Purpurati Regum vocabantur a purpura, sicut apud nos a toga candida, Candidati.*

Porro ad aureos Torques, Acinaces, Armillas, etiã aurea equorum fræna accedebant: cuiusmodi ornamentorum auidissimos Persas extitisse, Dio Chrysostom. Oratio. 11. de regno ita scribit: οὐκοῦν φαίνεται χρυσοφορίας ἐπαινῶν ὁ Ὅμηρος, καὶ ζῶντα εἰς πόλεμον, ψελλίων τε καὶ στρεπτῶν· ἔτι δὲ χρυσῶν φαλάρων, καὶ χαλινῶν· ὁποῖα τοὺς Πέρσας φασὶν ἐπιτηδεύειν. Vnde inter Persicos nobilium virorum cultus, Curtius lib. III. aurea vasa, & aureos frenos ponit. Huiusmodi autem aureis frenis instructos equos, Χρυσοχαλίνους Græci vocant. Xenophon lib. VIII. παιδ. οἱ δὲ αὐτοῦ Κύρῳ τρεφόμενοι ἵπποι παρῆσαν χρυσοχάλινοι. Et ita quoque Crasso, Equum χρυσοχάλινον, Surenæ iussu adductum, Plutarchus in Crasso, narrat. Nec singulares tantum equi, eo modo ornabantur;

verumetiam qui curribus rhedisve iungebantur. Inde χρυσοχάλινον ἅρμα, Esdræ cap. I. Virgata autem fuisse Equorum Regiorum strata, Xenophon lib. VIII. παιδ. docet.

Atque huiusmodi erant honoratorum, apud Persas, insignia, quæ vtiq; Hippocrati pollicebatur Artaxerxes, cum futurum eum ἰσότιμον τοῖς ἀρίστοις litteris suis denuntiabat. Idemque sentit Plutarchus in Themistocle, cum ait eum, τιμώμενον, ὅμοια Περσῶν τοῖς ἀρίστοις: quod genus loquendi vsurpans Plato in Alcibiade I. ὑπ' αὐνούχων, ait, οἱ αὖ δοκοῦσι τῶν περὶ βασιλέα ἄριστοι εἶναι.

Interdum Reges, his quos amore & beneuolentia complectebantur, aut quos demereri studebant, oppida aliquot fruenda donabant, ex quorum reditu alerentur, & ea quæ ad victum cultumque corporis necessaria essent, sibi pararent. Et ita, Pytharchũ Cyzicenum a Cyro septem vrbium reditu donatum, Athenęus, prompto ex Agathoclis libris testimonio, refert. Demaratum etiam Lacedæmoniorum Regem, regno patriaque pulsum, Xerxes ὑπεδέξατο μεγαλωστί, καὶ γῆν τε καὶ πόλιας ἔδωκε, vt Herodot. lib. VI. ait. Plutarch. in Alexand. ἰσχυρᾶς δὲ τῆς μάχης γινομένης, ἐνίκησεν ὁ καλούμενος Αλέξανδρος, καὶ δωρεὰν ἔλαβεν, δώδεκα κώμας, καὶ στολὴν Περσικὴν χρῆσθαι. Sane cum Darius, priuatæ adhuc fortunę, amiculo (quod πυῤῥὴν χλανίδα, Herodotus huius historiæ parens, lib. III. vocat) Sylosontis Samii delectatus, curiosiore contemplatione fecisset vt vltro sibi, & quidem a cupido, daretur, postea regno potitus, quam grata muneris illius æstimatio animo eius hæsisset, ostendit. *Totam* namque, vt Valerius Max. lib. V. cap. II. scribit, *vrbem, & insulam Samiorum, Sylosonti fruendam tradidit*. Sylosontem autem illum Polycratis Samii tyranni fratrem fuisse, ab eoque priuatum relictum, Strabo, lib. XIIII. ait: addirque, Δαρείῳ δὲ τῷ Υστάσπεως χαρισάμενος ἐσθῆτα, ἧς ἐπεθύμησεν ἐκεῖνος, φοροῦντα ἰδών, (οὔπω δὲ ἐβασίλευε) τότε βασιλεύσαντος ἀντέλαβε δῶρον, τὴν τυραννίδα. Ælian Variæ Histor lib IIII. cap. V. Καὶ Δαρεῖος δὲ ὁ Υστάσπου παρὰ Συλοσῶντος λαβὼν ἱμάτιον, ἔτι ἰδιώτης ὤν, ὅτε ἐκράτησε ἐγένετο τῆς βασιλείας ἔδωκεν αὐτῷ τῆς πατρίδος τὴν ἀρχήν, τῆς Σάμου χρύσεια χαλκείων, φαίη τις ἄν. *Non enim*, vt eleganter Valerius ait, *Pretium rei æstimauit,*

sed

sed occasio liberalitatis est honorata, magnuq; a quo donum proficisceretur, quam ad quem perueniret prouisum. Cuius historiæ qui pleniorem cognitionem desiderabit, poterit ex ipso fonte, id est Herodoti lib. III. sitim explere. Ita Alexander in eo ludrico certamine, in quo singulari prælio decernere duces voluit, cum ille qui Alexandri nomen sumpserat victoriam reportasset, δωρεὰν, ait, ἔλαβεν δώδεκα κώμας, καὶ στολῇ Περσικῇ χρῆσθαι, quemadmodum Plutarch. in Alexandro scribit.

Nonnumquam etiam vrbes complures in alimenta donantes, eas ita partiebantur, vt pani præbendo, vrbs vna: vino suppeditando, altera: obsoniis, alia, attribueretur. Cuiusmodi liberalitatis genus erga Themistoclem exercuisse eos, historiarum monumentis proditum est. Quod princeps scripsit Thucydides, lib. I. his verbis, μνημεῖον μὲν οὖν αὐτοῦ, scilicet Themistoclis, ἐν Μαγνησίᾳ ἐστὶ τῇ Ἀσιανῇ, ἐν τῇ ἀγορᾷ. ταύτης γὰρ ἦρχε τῆς χώρας, δόντος βασιλέως αὐτῷ, Μαγνησίαν μὲν, ἄρτον, ἣ προσέφερε πεντήκοντα τάλαντα τοῦ ἐνιαυτοῦ· Λάμψακον δὲ, οἶνον· (ἐδόκει γὰρ πολυοινότατον τῶν τότε εἶναι) Μυοῦντα δὲ, ὄψον. Hunc secutus Strabo, lib. XIIII. de Myunte agens, ταύτην, ait, ὄψον λέγει) Θεμιστοκλεῖ δοῦναι Ξέρξης, ἄρτον δὲ Μαγνησίαν, οἶνον δὲ, Λάμψακον. Diodor. Sicul. li. XI. de Xerxe, ἐδωρήσατο, ait, δ' αὐτῷ (videlicet Themist.) καὶ πόλεις τρεῖς, πρὸς διατροφὴν καὶ ἀπόλαυσιν εὐθέτους· Μαγνησίαν μὲν τὴν ἐπὶ τῷ Μαιάνδρῳ, πλεῖστον τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν πόλεων ἔχουσαν σῖτον, εἰς ἄρτους· Μυοῦντα δὲ, εἰς ὄψον, ἔχουσαν θάλατταν εὔιχθυν· Λάμψακον δὲ, ἀμπελόφυτον ἔχουσαν χώραν πολλὴν, εἰς οἶνον. Quibus, interpretis vice, Æmilius Probus, e Latio prodiens, accedet: cuius, de Themistocle, in eius vita, verba sunt hæc, *Magnis muneribus ab Artaxerxe donatus, in Asiam rediit, domiciliumq; Magnesiæ sibi constituit. Namq; hanc vrbem ei Rex donauerat, his vsus verbis, quæ ei panem præberet: ex qua regione, quinquaginta ei Talenta quotannis redibant: Lampsacum, vnde vinum sumeret: Myuntem, ex qua obsonium haberet.* Vnde adhibenda interpretatio est hisce Plutarchi, lib. de Fort. Alexand verbis, φυγὼν ἔσχε δωρεῶν μεγάλων παρὰ βασιλέως, καὶ τρεῖς πόλεις ὑποφόρους ἔλαβε, τὴν μὲν εἰς σῖτον, τὴν δὲ εἰς οἶνον, τὴν δὲ εἰς ὄψον. Verum in eo Probus a

Strabone, & Diodoro, itidemque Plutarcho in Themistocle diffidere videtur, quod non a Xerxe, vt illi, sed, cum Thucydide, Themistoclem, ab Artaxerxe, muneribus, quibus de agimus, donatum scribit. Quod discidium facile componi potest. Ille enim Probi, Artaxerxes Mnemon, Xerxis quoque nomen obtinet. Μυοῦς autem, vrbs Ioniæ fuit, quemadmodum Stephanus Philonis auctoritate, & Apollodori, primo Chronicorum, scribit, citans ex Strabonis XII. verba hæc, quæ habentur circa finem, καὶ τὸ περὶ Μαγνησίαν καὶ Μυοῦντα: quæ mirum est conquisisse illū, cum potuisset certius & clarius testimonium petere ex alio Strabonis libro XIIII. loco, in quo est, πόλις Μυοῦς, μία τῶν Ἰάδων. Videat ergo Thucydidis interpres, quo auctore fretus, Μυοῦντα, πόλιν esse Καρίας, scripserit.

Quidam addunt, non in Cibaria modo, sed & in Vestiarium, atque adeo in Stratum, quo, vt Virgil. lib. IIII. Æneid. loquitur, *membra reponeret*, Themistocli Xerxem, vrbes nominatim concessisse. Plutarchus in Themistocle, πόλεις δ' αὐτῷ μὲν οἱ πλεῖστοι δοθῆναι λέγουσιν, εἰς ἄρτον καὶ οἶνον καὶ ὄψον, Μαγνησίαν καὶ Λάμψακον καὶ Μυοῦντα. δύο δ' ἄλλας προστίθησιν ὁ Κυζικηνὸς Νεάνθης, καὶ Φανίας, Περκώτην καὶ Παλαίσκηψιν, εἰς στρωμνὴν καὶ ἀμπεχόνην. Athenæus lib. I. ὅτι Θεμιστοκλῆς ὑπὸ βασιλέως ἔλαβεν δωρεὰν τὴν Λάμψακον εἰς οἶνον, Μαγνησίαν δ' εἰς ἄρτον, Μυοῦντα δ' εἰς ὄψον, Περκώτην δὲ καὶ τὴν Παλαίσκηψιν, εἰς στρωμνὴν καὶ ἱματισμόν. Id quod & Interpres Aristophanis in Equites, ad versum, Ὁ Θεμιστοκλέους γὰρ θάνατος, &c. adnotat: cuius verba, post tot classicos auctores, adscribere superuacuum censerem, nisi leui densis mendi tollendi causa: Apud eum enim ita scribitur, δωρεὰς χαρισάμενος ὁ βασιλεὺς, δωρεῖται αὐτῷ τρεῖς πόλεις· Μαγνησίαν, εἰς σῖτον· Λάμψακον, εἰς οἶνον· Μυοῦντα, εἰς ὄψον. ὡς δὲ Κλεάνθης, καὶ Περκώτην εἰς στρωμνὴν, καὶ Παλαίσκηψιν, εἰς στολήν. vbi, pro Κλεάνθης, emenda, ex Plutarcho, Νεάνθης. hic est enim Neanthes Cyzicenus, Historicus, quem Attali sæculo vixisse, Athenæus lib. XV. tradit: qui Ἑλληνικῶν libros complures scripserat, quorum tertium, ac quintum, citat idem Athenæus lib. III. & XIII. sextum etiam, lib. VII. Suidas, Νεάνθης Κυζικηνὸς ῥήτωρ, μαθητὴς Φιλίσκου τοῦ Μιλησίου. Ac ne cui in

supra

ſupra citatis locis ex varietate nominis Περκώτης & Περκώπης error obiiciatur, ſciat, auctore Stephano, vtramque ſcripturam rectam eſſe: eamque Troadis vrbem, olim Περκώπην: poſtea Περκώτην appellatam. Timagoram etiam ab Artaxerxe iis muneribus honoribuſque cumulatum, quibus nullus vnquam Græcorum poſt hominum memoriam fuerat, Athenæus lib. II. ita ſcribit: Ἀρταξέρξης σκηνὴν μὲν ἔδωκεν αὐτῷ διαφέρουσαν τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος, καὶ κλίνην ἀργυρόποδα. ἔπεμψε δὲ καὶ στρώματα πολυτελῆ, καὶ τὸν ὑποστρώσοντα φάσκων, οὐκ ἐπίστασθαι τοὺς Ἕλληνας ὑποστρωννύειν. καὶ ἐπὶ τὸ συγγενικὸν ἄριστον ἐκαλεῖτο ὁ Κρὴς οὗτος, τὸν βασιλέα ψυχαγωγήσων· ὅπερ οὐδενὶ πρότερον τῶν Ἑλλήνων ἐγένετο, ἀλλ' οὐδ' ὕστερον. Paulo aliter Plutarchus in Pelopida, de eodem Timagora, οὐ γὰρ μόνον χρυσίον, οὐδ' ἀργύριον, ἔλαβεν, ἀλλὰ καὶ κλίνην πολυτελῆ, καὶ στρώτας θεράποντας, ὡς, Ἑλλήνων οὐκ ἐπισταμένων. ἔτι δὲ βοῦς ὀγδοήκοντα, καὶ βουκόλους, ὡς δὴ πρὸς ἀρρωστίαν τινὰ γάλακτος βοείου δεόμενος. τέλος δὲ, κατέβαινεν ἐπὶ θάλασσαν ἐν φορείῳ κομιζόμενος, καὶ τέσσαρα τάλαντα τοῖς κομίζουσι μισθὸς ἐδόθη παρὰ βασιλέως. Timagoram autem hunc, Cretenſem Athenæus appellat, eumque Themiſtoclis æmulatione incenſum, ad Artaxerxem ſeſe contuliſſe narrat. Plutarchus vero, ab Athenienſibus Legatum ad Artaxerxem miſſum, ac poſt reditum, quod ingentia illa ab Artaxerxe munera cepiſſet, merito damnatum, capite pœnas luiſſe, in Pelopida ſcribit. Verum vt illius cupiditas infamata, ita ex diuerſo Pelopidæ continentia ſumme laudata, quod in ea re modum tenuit: vt qui nō in totū Artaxerxis muneribus moroſe abſtinuerit, ſed iis dūtaxat, quæ Xeniorū, amicaliſq; teſſeræ, modum excedebant. Hoc enim ſibi vult Plutarchus (quod non omnes interpretes capiunt cum de Pelopida in eius vita ait, τῶν δὲ δώρων οὐδὲν ὅ,τι μὴ χάριτος ἦν σύμβολον καὶ φιλοφροσύνης, δεξάμενος. Idem Artaxerxes, Antalcidæ Laconi coronam capiti detractam, dein, vnguento pretioſiſſimo delibutam & perfuſam, miſit, vt Dipnoſophiſtar. Athenæus lib. II. ſcribit. Ad hæc, lectum argenteis pedibus (καὶ στρωμνὴν καὶ σκηνὴν οὐρανόγραφον ἀνθινήν, καὶ θρόνον ἀργυροῦν, καὶ ἐπίχρυσον σκιάδιον, καὶ φιάλας λιθοκολλήτους χρυσᾶς, καὶ ἀργυρᾶς δὲ μεγάλας ἑκατόν, καὶ κρατῆρας ἀργυροῦς· καὶ παιδίσκας ἑκατόν,

καὶ παῖδας ἰκαβὺν· χρυσοῦς τε ἑξακισχιλίους, χωρὶς τῶν εἰς τὰ ἐπιτήδεια καθ' ἡμέραν διδομένων· τραπέζας ἐλεφαντόποδας τῶν ἐπιθημάτων, ἐκ τῆς καλυμμένης σφενδάμνου πεποιημένων, eidem Artaxerxem donasse, Athenæus lib. II. refert. Plutarch. in Pelopida, de Artaxerxe, καί τοι δοκεῖ μάλιστα τῶν Ἑλλήνων Ἀνταλκίδαν τιμῆσαι τὸν Λακεδαιμόνιον, ὅτι τὸν στέφανον, ὃν πίνων περιέκειτο, βάψας εἰς μύρον, ἀπέστειλεν. Idem Plutarch. de Artaxerxe, hæc in libro vitæ eius scribit, τὸν Ἀνταλκίδαν ὑπερηγάπησεν, εἰς Πέρσας ἀναβάντα. καὶ ποτὲ λαβὼν ἕνα τῶν ἀνθινῶν στεφάνων, καὶ βάψας εἰς μύρον τὸ πολυτελέστατον, ἀπὸ δείπνου, ἔπεμψε τῷ Ἀνταλκίδᾳ, καὶ πάντες ἐθαύμασαν τὴν φιλοφροσύνην.

Sed & Exercitu donari, eximii apud Persas doni loco habebatur. Auctor Herodot. lib. IX. in narratione de Xerxe & Artaxynta, in qua ait, Περσικὸν δὲ κάρτα, ὁ στρατὸς, δῶρον.

Verum omnium regiorum munerum præstantissimum erat, Mola aurea. Et ita Megabyzo cuius maxime opera Babylonem ceperat, Xerxes præter alia multa, Molam auream dono dedit, sex Talenta pendentem. Quod apud Persas omnium Regiorum munerum pretiosissimum fuisse, Ctesias in Persicis scribit.

Interdum autem Reges, his quibus gratificari volebant, potestatem faciebant postulandi, quæcunque liberet. Sic Xerxes, vt est apud Herodot. lib. IX. Artaxyntæ consuetudine delectatus, ἐκέλευσε αὐτὴν αἰτῆσαι ὅ τι βούλεταί οἱ γενέσθαι, ἀντὶ τῶν αὐτῷ ὑπουργημένων· πάντα γὰρ τεύξεσθαι αἰτήσασαν. Assuerus etiam Estherem, vt eius historiæ cap. V. refertur, ita interrogasse dicitur, τί θέλεις Ἐσθὴρ, καὶ τί σου ἐστὶ τὸ ἀξίωμα, ἕως ἡμίσους τῆς βασιλείας μου, καὶ ἔσται σοι. Quod & Iosephus lib. XI. Antiquitat. cap. VI. narrat his verbis: τὴν Ἐσθῆραν ἐκέλευσεν αὐτῷ δηλοῦν τί βούλεται· μηδενὸς γὰρ ἀτυχήσειν, μηδ' ἂν τὸ μέρος τῆς βασιλείας ἐθελήσῃ λαβεῖν. Demarato quoque Xerxem permisisse petere quod vellet, Seneca lib. VI. de Benefic. cap. XXXI. scribit. Quod Plutarchus in Themistocle sentit, cum Demaratum iussum ait, αἰτεῖσθαι τὴν δωρεάν.

Sane in eo sollemni & anniuersario epulo, quod a Regibus eo die quo imperium susceperant, præbebatur, cui Persicum nomẽ erat Tycta, nefas erat Regi quidquam eorum

quæ

quæ inter pocula postularentur denegare, quemadmodum Herodotus lib. IX. tradit.

Posterioribus quoque Persarum temporibus, eodem etiam modo liberales se & munificos Reges erga bene merentes exhibuerunt. Testis Procopius libro primo de Armenio quodam, cuius magna extabant in Pacuuium Persarum Regem merita, agens: διὸ δὴ αὐτὸν ὁ πανοῦργος, ὅ τι ἂν βούλοιτο αἰτήσασθαι, ἠξίου, ἰσχυρισάμενος ὅτι δὴ οὐδενὸς πρὸς αὐτοῦ ἀτυχήσει. ὁ δὲ, ἄλλο οἱ οὐδὲν γενέσθαι ἠξίου. & ibidem de Iacobo Cyro recluso: Καβάδης μὲν οὖν αἰτεῖν τὸν ἄνδρα ἐκέλευσεν ὅ τι ἂν αὐτῷ βουλομένῳ εἴη· χρήματα οἰόμενος αὐτὸν μεγάλα αἰτήσειν· καί τι καὶ νεανιευσάμενος, ὡς οὐδενὸς πρὸς αὐτοῦ ἀτυχήσει.

Sed & Regem designatum, ab eo qui designauerat, donum petere moris erat, καὶ διδόναι τὸν ἀναδειχθέντα ἂν περ ᾖ δυνατόν. auctor Plutarch. in Artaxerxe. Itaque cum Aspasiam Cyri pellicem, quam Artaxerxes vxorem duxerat, cedere sibi patrem, Darius, Rex ab eo designatus, postulasset, Legis apud Persas sancte religioseque seruatæ vinculo, polliceri coactus est: Sed cum honeste negare non posset quod temere promiserat, arte promissum elusit, vt cum eodem Plutarcho Iustinus lib. X. scribit.

Denique, liberalitate & munificentia Persarum Reges animos subditorum sibi deuinciebant. Maximas enim largitiones fecisse eos, Xenophon lib. VIII. παιδ. testatur: Διαμένει inquiens, δὲ ἔτι καὶ νῦν, βασιλεῦσιν, ἡ πολυδωρεία. In Donatiuis vero suis, quem ordinem modumque tenerent, idem Xenophon Oeconomico exponit: cuius verba ipsa subieci, φασὶν δέ τινες, ὅταν δῶρα διδῷ ὁ βασιλεὺς, πρῶτον μὲν εἰσκαλεῖν τοὺς πολέμῳ ἀγαθοὺς γεγονότας, ὅτι οὐδὲν ὄφελος πολλὰ ἀροῦν, εἰ μὴ εἶεν οἱ ἀρήξοντες. δεύτερον δὲ, τοὺς κατασκευάζοντας τὰς χώρας ἄριστα, καὶ ἐνεργοὺς ποιοῦντας, λέγοντα, ὅτι οὐδ' ἂν οἱ ἄλκιμοι δύναιντο ζῆν, εἰ μὴ εἶεν οἱ ἐργαζόμενοι.

Lautia vero, seu sollemnia munera, quæ Legatis exterarum gentium ad se missis, Persarum Rex præstare solitus erat, huiusmodi erant, vt Ælian. lib. I. Var. histor. cap. XXII. tradit, Τάλαντον μὲν ἑκάστῳ Βαβυλώνιον ἐπισήμου ἀργυρίου. ταλαντιαῖαι δὲ, φιάλαι δύο ἀργυραῖ. δύναται δὲ τὸ τάλαντον τὸ Βαβυλώνιον, δύο καὶ ἑβδομήκοντα μνᾶς Ἀττικάς. ψέλλιά τε, καὶ ἀκινάκην

ἐδίδου, καὶ Στρεπτὸν χιλίων Δαρεικῶν ἄξια ταῦτα· καὶ στολὴν, ἐπ' αὐτοῖς, Μηδικήν· ὄνομα δὲ τῇ στολῇ, Δωροφορική. Supra alias autem Græciæ legationes, Thebanam, quam Pelopidas obiuit, Artaxerxem, ipsius præcipue Legati admiratione motum, plurimi fecisse, Plutarchus in Pelopida tradit.

Reges Persarum hospitium quandoque cum iis apud quos diuerterant, contrahere: quandoque etiam, societatem & amicitiam cum aliis gentibus inire ac iungere consueuerant. Et ita, Xerxes Pythii Lydi muneribus, bono quoque vultu, & oratione delectatus, apud Herodotum lib. VII. inter cetera quibus eum ornat, ξεῖνον, ait, τέ σε ποιεῦμαι ἐμὸν, καί τοι τῶν στατήρων ἀποπλέων, παρ' ἐμεωυτοῦ δοὺς τὰς ἑπτὰ χιλιάδας. Xenophon lib. de Agesilai laudib. litteras refert Agesilao a Rege Persarum allatas περὶ ξενίας καὶ φιλίας: posteaque Agesilaum ait τὴν βασιλέως ξενίαν, aspernatum. At Pelopidas, legatus a Thebanis ad Regem Artaxerxem missus, cum alia quæ petierat, impetrauit, tum hoc, τοὺς Θηβαίους πατρικοὺς φίλους νομίζεσθαι βασιλέως: vt Plutarchus in illius ducis vita scribit.

Hoc loco, de Regii iurisiurandi conceptione, solemnique fidei Regum vinculo, recte atque ordine mihi videor esse dicturus. Persarum Reges per Mithrem, hoc est, diuinum Solis numen, iurabant. Apud Xenophontem lib. VII. παιδ. Cyrus μὰ τὸν Μίθρην iurat. Plutarch. in Apophthegmat. Artaxerxem Mnemonem, Νὴ τὸν Μίθραν, Iurantem inducit. Qua verborum formula eiusdem Artaxerxis iusiurandum concipitur, ab Æliano lib. I. Variæ histor. cap. XXXIII. Xenophon etiam in Oeconomico, Cyrum minorem iisdem conceptis verbis iurantem facit, in hunc modum, ὄμνυμί σοι τὸν Μίθρην. Apud Q. Curtium lib. IIII. Darius, *Solem hunc Mithrem, sacrumque & æternum inuocat ignem, vt militibus suis, dignam vetere gloria, maiorumque monumentis, fortitudinem inspirarent*. Sed & apud Herodotum Tomyris ἥλιον ἐπόμνυμι, τὸν Μασσαγετῶν δεσπότην. De hac autem Iurisiurandi formula sensisse videtur Valerius Maxim. cum lib. IX. cap. II. ait, Darium *sanctissimo Persis iureiurando obstrictum*.

Reges vero, Dextra data, fidem suam obstringebant, eatque hoc sanctissimum fidei pignus: & vt Diodorus Sic.

lib.

lib. XVIII. loquitur, ἡ πίστις αὕτη βεβαιοτάτη παρὰ τοῖς Πέρσαις.
Proinde, vt ibidem Diodorus narrat, cum Sidonii aduersus Regem Artaxerxem rebellassent, Mentor, qui in ea ciuitate opibus auctoritateque pollebat, sibi cauens, Thessalionem famulorum fidissimum ad Regem, gratiam hanc ab eo inire studens, misit, qui ei nuntiaret, sibi in animo esse, Sidonios populares suos prodere, & cum eo in bellum aduersus Ægyptios proficisci, fortemque ac fidelem operam ei polliceretur, vt qui locorum gnarus esset. Quem nuntium grato animo Rex accepit, defectionisque se Mentori gratiam facere, ac veniam dare dixit, dummodo promissa impleret: dona quoque amplissima daturum se recepit. At Thessalio, nudo Regis sermone minime contentus, insuper, fidei vinculum, Dextram Regis postulauit, hoc ei a domino nominatim mandatum esse dicens. Quam rem in contumeliam Rex accipiens, quasi dicto suo fides non haberetur, in dubiumque verba eius vocarentur, continuo a lictoribus rapi Thessalionem, & vltore gladio feriri iussit. At ille, cum facturum quidem Regem quod ei libuisset, exclamaret, sed Mentorem cui ea omnia præstare quæ pollicebatur, in promptu erat, nihil prorsus effecturum, quod Rex ei fidem dare detrectasset, percussit eo dicto animum Regis: qui pœnitentia ductus, sententiam mutauit, reuocatoque Thessalioni Dextram porrexit, & eum abire permisit. Xenophon in lib. de Agesilai laudibus, Κότυς δ' ὁ τῶν Παφλαγόνων ἄρχων, βασιλεῖ μὲν οὐχ ὑπήκουσε Δεξιὰν πέμποντι. Sic fide data, Artaxerxem sibi Mentorem conciliasse, Georg. Gemistus Plethón narrat lib. II. his verbis: Μέντορα δὲ, διὰ τὸ Δεξιὰν δοῦναι, προσεποίησε· μεγίστη γὰρ αὕτη παρὰ Πέρσαις πίστις. Æmilius Probus in Datame, de Mithridate, *Namque is pollicitus est Regi, se eum interfecturum si ei Rex promitteret, vt quodcumque vellet, liceret impune facere, fidemque de ea re, more Persarum, Dextra dedisset: hanc vt accepit, simulat se suscepisse cum Rege inimicitias.* Darius certe, multis vulneribus a Cognatis confossus, cum, spirans adhuc, ab vno ex Alexandri militibus, quem captiuus Persicæ linguę peritus comitabatur, ex voce, indigenam adesse cognouit, perferri quædam Alexandro iussit, & in his hæc; Quod ad necis suæ vltionem

pertinebat, iam non suam, sed exempli, communemque omnium Regum esse causam: quam negligere illi & indecorum esset, ac periculosum: quippe cum in altero, iustitiæ eius, in altero, etiam vtilitatis causa versaretur. In quam rem, *vnicum pignus fidei Regiæ, Dexteram se ferendam Alexandro dare*, dixit: posteaque, porrecta manu, expirauit. Et hoc est quod Plutarchus in Alexandro, Darium, data Polycrati manu, in his nouissimis vocibus defecisse refert: Ἀλέξανδρος ἀποδώσει σοι τὴν χάριν, Ἀλεξάνδρῳ δὲ οἱ θεοί, τῆς εἰς μητέρα καὶ γυναῖκα, καὶ παῖδας τοὺς ἐμοὺς, ἐπιεικείας, ᾧ ταύτην δίδωμι τὴν δεξιὰν διὰ σοῦ. Sed & apud Xenophont. lib III παιδ. Κύρ. Cyrus Gobriam alloquens, Ἐγὼ ἀληθευόμενος δίδωμί σοι τὴν ἐμὴν καὶ λαμβάνω τὴν σὴν δεξιάν. θεοὶ δὲ ἡμῖν μάρτυρες ἔστωσαν. Eodemque modo, obsides Hyrcanii Cyro fidem dant, & accipiunt. Nam cum Cyrus eos interrogasset, num haberent quo fidem obligarent, & vera se dicere testarentur: ipsi vicissim καὶ σὺ, aiunt, ἡμῖν θεῶν τε πιστὰ ποίησον, καὶ δεξιὰν δὸς, ἵνα φέρωμεν καὶ τοῖς ἄλλοις ταῦτα ἅπερ ἂν αὐτοὶ λάβωμεν παρὰ σοῦ. ἐκ τούτου, τὰ πιστὰ δίδωσιν αὐτοῖς, ἦ μὴν, ἐὰν ἐμπεδῶσιν ἃ λέγουσιν, ὡς φίλοις καὶ πιστοῖς χρήσεσθαι αὐτοῖς. Idem & apud Parthos receptum fuisse, Ioseph. lib. XVIII. Antiq. Iud. cap. XII. ita scribit: ὁ δὲ Ἀρτάβανος τούς τε πατρῴους θεοὺς ἐπώμνυτο, μηδὲν κακὸν δράσειν αὐτούς· καὶ τὴν δεξιὰν ἐδίδου· ὅπερ μέγιστον παρὰ πᾶσι τοῖς ἐκείνῃ βαρβάροις παράδειγμα τοῦ θαρσεῖν γίνεται τοῖς ὁμιλοῦσιν. οὐ γὰρ ἂν ψεύσαιτό τις, δεξιῶν ὑπ' αὐτοῦ δόσεως γενομένης, οὐδὲ πιστεύειν ἐνδοιάσειεν, εἰ τοιᾶσδε ἀσφαλείας δόσις γένοιτο, παρὰ τῶν ἐν ὑποψίᾳ ἀδικήσειν καθεστηκότων. Dio Chrysost. περὶ ἀπιστίας· Τισαφέρνης δὲ οὐκ ὤμοσε μὲν τοῖς περὶ Κλέαρχον· τί δὲ ὁ βασιλεύς; οὐχὶ καὶ τοὺς βασιλείους θεοὺς καὶ τὴν δεξιὰν ἀπέστειλε;

Ex quibus lumen accipit, quod Q. Curtius lib. VI. scribit, Alexandrum, *fidem, quo Persæ more accipiebant, Nabarzani dedisse*. Idemque, lib. VIII. de eodem Alexandro, *Lætus*, ait, *simplicitate Barbari, Rex Dextram, fidei suæ pignus, dedit*.

Ceterum, vt ad ea quæ restant gradum promoueamus, Venatu sæpe Persarum Reges exercebantur, eique rei studiose operam dabant. Nec singulis modo mensibus, semel atque iterum, verumetiam sæpius, venatum proficiscebantur,

tur, mediam custodum corporis partem secum ducentes. Xenophon lib. I. παιδ. ὅταν δὲ ἐξίῃ βασιλεὺς ἐπὶ θήραν, ἐξάγει τὴν ἡμίσειαν τῆς φυλακῆς. ποιεῖ δὲ τοῦτο πολλάκις τοῦ μηνός. Hoc a Cyro ideo institutum, idem lib. VIII. παιδ. tradit, quod eiusmodi exercitationem ad militarem proxime accedere, & ad bellicos labores perferendos assuefacere, diceret. Vt enim belle a Cicerone scriptum est, *Venatu ad similitudinem bellicæ disciplinæ exercemur.* Cuiusmodi corporis exercitationem in principe summe laudat Plinius in Panegyr. in quo Traianum adloquens, *Quæ enim*, ait, *remissio tibi, nisi lustrare saltus, excutere cubilibus feras, superare immensa montium iuga, & horrentibus scopulis gradum inferre, nullius manu, nullius vestigio adiutum?* Et mox, *Olim hæc experientia iuuentutis, hæc voluptas erat: his artibus futuri duces imbuebantur, certare cum fugacibus feris, cursu: cum audacibus, robore: cum callidis, astu: nec mediocre pacis decus habebatur, submota campis irruptio ferarum, & obsidione quadam liberatus agrestium labor. Vsurpabant gloriam istam illi quoq; Principes, qui obire non poterant. Vsurpabant autem, vt domitas fractasq; claustris feras, ac deinde in ipsorum quidem ludibrium emissas, mentita sagacitate colligerent. Huic* (videlicet Traiano) *par capiendi quærendiq; sudor, summeque & idem gratissimus labor, inuenire.* Eandem etiam vt bono principi apte conuenientem, Dio Chrysostom. Oratio. III. de Regno valde commendat his verbis, ὁ δὲ ἀγαθὸς βασιλεὺς, κάλλιστον εὕρεμα ἡγήσατο, κυνηγεσίαν. καὶ τούτῳ μάλιστα χαίρει, δι' οὗ τὸ μὲν σῶμα γίνεται ῥωμαλεώτερον· ἡ ψυχὴ δὲ ἀνδρειοτέρα, τὰ πολεμικὰ δὲ ἅπαντα ἀσκεῖται· καὶ γὰρ ἱππεῦσαι καὶ δραμεῖν, ἀναγκαῖον, καὶ ὑφίστασθαι πολλὰ τῶν ἀλκίμων θηρίων, ἐ καύματος ἀνέχεσθαι, καὶ ψῦχος ὑπομένειν· πολλάκις δὲ καὶ λιμοῦ καὶ ψύχους πειραθῆναι, διά τε τῆς ἐπιθυμίας ἐθίζοντα καρτερεῖν μεθ' ἡδονῆς. His igitur de causis crebro, & magna alacritate, magno etiam comitatu, frequentique iuuentutis concursu, Venatio peragebatur. Quod & Parthorum Reges factitasse accepimus. Proinde Germanici morte nuntiata, Regum Regem ad indicium maximi luctus, & exercitatione venandi, & conuictu Megistanum, abstinuisse, quod apud Parthos iustitii instar est, Suetonius in Calig. cap. V. refert.

Darium autem Regem in venatu ferarum, Herodotus lib. III. narrat, ἀποθρώσκοντα ἀπ' ἵππου, στραφῆναι τὸν πόδα. καὶ κως ἰσχυροτέρως ἐστράφη. ὁ γάρ οἱ ἀστράγαλος ἐξεχώρησε ἐκ τῶν ἄρθρων. Verum quibus armis instructos esse oporteret Iuuenes qui Regem venantem adsectabantur; Xenoph. lib. I. παιδ. exponit. Assyrios quoq; reges venatu exerceri solitos, Suidas in verbo Σαρδανάπαλος testatur.

Venationis autem causa, tanta Canum Indicorum multitudo alebatur, vt ad præbenda iis cibaria, quattuor in Babylonis planitie, magni vici adtributi essent, aliorum tributorum immunes, quemadmodum Herodotus lib. I. tradit. Nobiles enim ad venandum canes in India esse, latratuque abstinere, cum videre feram, leonibus maxime infestos, Curt. lib. IX. scribit.

Non semper autem in campis apertis Reges venabantur, sed & Viuariis inclusas feras agitabant. Sed enim vt laboriosam illam & martiam venationis speciem Dio Chrysostomus laudibus effert, ita mollem hanc, desidem & ignauam improbat: propterea quod eo modo feras, velut carcere clausas, in promptu potestateque habentes Persæ, non tantum earum inuestigandarum labore leuabantur, sed & extra omnem aleam positi, animos indulgent vacui ab omni metu periculi, quod adeunt qui se feris obiiciunt, easque acrius insequuntur. Ipsamet Dionis verba, quibus Περσικὴν istam θήραν vellicat, in medium proferre non pigebit. Ea sic habent, ἐκεῖνοι μὲν γὰρ (de Persis loquitur) Παραδείσοις περιλαβόντες, ὁπότε ἐπιθυμήσειαν, ὥσπερ ἐν εἱρκτῇ, τὰ θηρία ἔκτειναν, ὡς μήτε ζητοῦντας πονεῖν, μήτε αὖ κινδυνεύοντας, ἅτε ἀσθενῆ, καὶ δεδουλωμένα. ὁμοίως δὲ ἀφῃροῦντο τὴν ἐπὶ τοῦ αἱρεῖν χαρὰν, καὶ τὴν ἐπὶ τοῦ φθάσαι σπουδὴν, καὶ τὴν ἐπὶ τοῦ συμβῆναι ἀγωνίαν. ὅμοιον γὰρ ἐποίει, ὥσπερ οἱ πολεμικοὶ φάσκοντες εἶναι, ἀφέντες τὸ τοῖς πολεμίοις μάχεσθαι, τοὺς αἰχμαλώτους οἴκοι λαβόντες ἔκτειναν. Nec alia Astyagis sententia fuit, qui eiusmodi venatione nugas agi pronuntians, apud Xenophont. lib. I. παιδ. causam hanc addit, ὅμοιον γὰρ ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι, οἷόνπερ εἴ τις δεδεμένα ζῷα θηρῴη. Imperatoris quoque Gratiani in simili venationis genere ignauia, nec maleuolorum sermones, in quos incurrit, nec Amm. Marcellini

lib. XXXI. linguam notamque effugit. Nemini vero licebat sagittam, iaculum, telumve in feras contorquere, priusquam Rex animum ea voluptate expleuisset. Itaque cum Regem Artaxerxem, inter venandum, leo adortus esset, periculiq; illius, quod a fera Regi imminebat, propulsandi causa, Megabyzus bestiam eam sese in pedes erigentem iaculo feriens occidisset, indignatus Rex quod occupasset feram cædere, antequam in eam telum misisset, eum decollari iussit, quemadmodum Ctesias in Persicis refert. Astyagem etiam, cum venationi interesset, vetuisse, ne quisquam feras iaculo peteret, πρὶν Κῦρος ἐμπλησθείη βάλλων, Xenophon lib. I. narrat. Illam tamen obseruantiam postea abrogatam supra docuimus.

Verum, quo promissi fidē impleamus, tempus est, vt ad formam regendis Persarum prouinciis datam, accedamus.

Vniuersum autem Persarum imperium, in Præfecturas, & Prouincias, quas illi SATRAPIAS, earumque rectores, SATRAPAS appellabant, distributum erat. Herodotus li. I. ἡ ἀρχὴ τῆς χώρης ταύτης, τὴν οἱ Πέρσαι Σατραπηΐην καλέουσι. Rursusque lib. III. Ἀρχὰς, a Persis Σατραπηΐας vocari tradit. Isocr. in Paneg. οἱ καταδοξάζοντες αὐτῶν ἐπὶ τὴν θάλατταν, οὓς καλοῦσι Σατράπας. Suidas, Σατραπεία, ἐπαρχία. Hes. Σατράπαι, ἄρχοντες, στρατηλάται· Περσικὴ ἡ λέξις. Satrapæ etiam, χωρῶν ἄρχοντες vocantur in Artaxerxis Epistola quæ Esther cap. VIII. ponitur. Herodianus lib. V. a Cyro ad Darium vsque qui ab Alexandro victus est, Asiam omnem μέχρι Ἰωνίας, καὶ Καρίας, ὑπὸ Σατράπαις Περσικοῖς διοικεῖσθαι scribit. Plutarchus in Themistocle, Πέρσης ἀνὴρ ἐπιξύνης ὄνομα, σατραπεύων τῆς ἄνω Φρυγίας. & ibidem, λόγον τοῦ Λυδίας Σατράπη προσελθεῖν. Philost. li. I. de vita Apollonii, Σατράπης ὁ ἐπὶ τῶν μεγάλων πυλῶν Βαβυλῶνος. SATRAPAE autem verbo vtuntur Plinius, lib. V. cap. V. Curtius lib. IIII. & VI. & Æmil. Prob. in Agesilao. SATRAPEN etiā apud Terentium Heautontimor. Act. III. Sc. I. Æm. Prob. in Conone, & Curtium pluribus locis, legere est. SATRAPAS tamen vt plurimū, Curtius. *Pratores* vocat, vt *Mesopotamia pratores* apud eum, lib. X. Orontem etiam Cicero lib. V. de Finibus *Darii Pratorem* appellat. Iustinus vero SATRAPEN, *Præfectum*

vocat. Veluti lib. v. *ad Tisaphernen Præfectum Darii Regis profugit.* Æmilius Probus in Datame, *ab Ariobarzane præfecto Lydiæ & Ioniæ.*

In Satraparum vero, & Satrapiarum numero, non leuiter variari notandum est. Darium quidē, primum, CCCLX. SATRAPAS constituisse, iisque tres summos SATRAPAS præfecisse, Iosephus lib. x. Antiquit. Iudaic. cap. XIIII. tradit. Hic est Darius, Medorum Rex, quem Babyloniorum regno, Baltasarem Nabuchodonosoris nepotem exuisse, D. Hieronym. in Esaiæ cap. XII. tradit. Quem Georg. Cedrenus, Artaxerxis quoque, Astyagis & Nabogiadi nominibus appellatum, Cyrique auum fuisse, ait. Iosephus vero, Astyagis filium facit. Cui Danielis historia in Satrapiarum numero haudquaquam consentit. Eius enim libri, cap. v. refertur, eundem Darium, prouinciarum, quæ sub ditione eius erant, Præsides seu SATRAPAS CXX. habuisse: qui quidem Triumuiris, quibus ille summam rerum commiserat, actus sui rationem reddere tenebantur. At Darius Hystaspis filius, ad commodiorem tributorum quæ gentibus sibi subditis imperabat, præstationem, alias aliis non finitimas modo, sed & longe locorum interuallo disiunctas nationes attribuens, ἀρχὰς (quemadmodum Herod. lib. III. scribit) κατεστήσατο εἴκοσι, τὰς αὐτοὶ καλέουσι Σατραπηΐας. Rursus hunc ipsum Darium CXXVII. Satrapias fecisse, disertis verbis Ioseph. lib. XI. Antiquit. cap. IIII. significat, cum ait ipsum lautissimo conuiuio accepisse τοὺς τῶν Μήδων ἡγεμόνας, καὶ Σατράπας τῆς Περσίδος, καὶ Τοπάρχας τῆς Ἰνδικῆς ἄχρι τῆς Αἰθιοπίας, καὶ τοὺς στρατηγοὺς τῶν ρκζ΄ Σατραπειῶν. Quod & lib. III. Esdræ, cap. IIII. confirmatur. Illic enim narratur, Darium cœnam dedisse Στρατηγοῖς, καὶ Τοπάρχαις τοῖς μετ᾽ αὐτὸν, ἀπὸ τῆς Ἰνδικῆς, μέχρι τῆς Αἰθιοπίας, ἐν ταῖς ἑκατὸν καὶ εἴκοσι ἑπτὰ Σατραπείαις. Quem numerum ab Artaxerxe seruatum, Iosephus lib. XI. Antiquit. Iudaic. cap. VI. docet, his verbis: παραλαβὼν δὲ τὴν βασιλείαν ὁ Ἀρταξέρξης, καὶ καταστήσας ἀπὸ Ἰνδίας ἄχρις Αἰθιοπίας τῶν Σατραπειῶν, ἑκατὸν εἴκοσι ἑπτὰ οὐσῶν, ἄρχοντας. Et alio eiusdem capitis loco, ἐκέλευσε γράφειν τοῖς ἔθνεσιν ὑπὲρ τῶν Ἰουδαίων, τοῖς τε οἰκονόμοις καὶ Ἄρχουσιν, ἀπὸ Ἰνδικῆς, ἕως τῆς Αἰθιοπίας, ρκζ΄ Σατραπειῶν

τραπειῶν ἡγουμένοις. Estheris quoque cap. I. de eodem Artaxerxe scribitur, οὗτος ὁ Ἀρταξέρξης ἀπὸ τῆς Ἰνδικῆς ἑκατὸν εἴκοσι ἑπτὰ χωρῶν ἐκράτησεν. Eiusdem libri cap VIII. Epistola Artaxerxis ponitur cum inscriptione huiusmodi, Βασιλεὺς μέγας Ἀρταξέρξης, τοῖς ἀπὸ τῆς Ἰνδικῆς, ἕως Αἰθιοπίας, ἑκατὸν εἴκοσι ἑπτὰ Σατραπείαις, χωρῶν ἄρχουσι, χαίρειν. Verum mihi non liquere ingenue fateor, quæ Platonis mens fuerit, cum de Dario lib. III. de Legib. scribit in hunc modum: ἐλθὼν δ' εἰς τὴν ἀρχὴν, καὶ λαβὼν αὐτὴν ἕβδομος, διείλετο, ἑπτὰ μέρη τεμόμενος, ὧν καὶ νῦν ἔτι σμικρὰ ὀνείρατα λέλειπται· καὶ νόμους ἠξίου θέμενος οἰκεῖν, ἰσότητα ἵνα κοινὴν εἰσφέρων· καὶ τὸν τοῦ Κύρου δασμὸν, ὃν ὑπέσχετο Πέρσαις, εἰς τὸν νόμον ἐνέδει, vel vt alii legunt, ἐνέδει. Falluntur certe in huius vocis, ἕβδομος, interpretatione, qui eam ita accipiunt, quasi septimus in Perside regnauerit Darius. Non enim ordine, & numero, Rex Persarum septimus, sed, ex septem magorum interfectoribus, vnus, reliquorum suffragiis Rex renuntiatus & appellatus est. At qui me angit scrupulus, in sequentibus verbis positus est. Illam enim quam a Dario factam ait ἀρχῆς εἰς ἑπτὰ μέρη partitionem, nec probabili quidem quæ mihi satisfaciat, coniectura adsequi adhuc potui.

At postquam Parthi rerum potiti sunt, illas Persarum Satrapias, in duodeviginti Regna diuiserunt: ex quibus vndecim, *Inferiora*; reliqua septem, *Superiora*, appellabantur. Plin. lib. VI. cap. XIII. *Nanq; Persarum Regna, quæ nunc Parthorum intelligimus, inter duo maria, Persicum & Hyrcanum, Caucasi iugis attolluntur, vtrinq; per deuexa laterum.* Idem eiusdē lib. c. XXV. *Ipsa Persis, aduersus occasum sita, obtinet litora* DL M *passuum: etiam in luxum diues, in Parthorum iampridem translata nomen.* Et mox, *Regna Parthorum duodeviginti sunt omnia. Ita enim diuidunt Prouincias, circa duo (vt diximus) maria: Rubrum, a meridie, Hyrcanum a Septemtrione. Ex his, vndecim Superiora dicuntur: incipiunt a confinio Armeniæ, Caspiisque littoribus: pertinent ad Scythas: cum quibus ex æquo degunt. Reliqua septem Regna, Inferiora appellantur.* Enimuero, ab vno Satrape interdum plures Prouinciæ regebantur. Sic, Lydiæ Ioniæque totiusque Phrygiæ eundem Satrapam, Æmilius Prob. in

Datame,& Arrian.lib.I.commemorant. Herodot. quoque lib. III. Oroetem, νομὸν τόν τε Φρύγιον καὶ Λύδιον καὶ Ἰωνικὸν, obtinuisse refert. Apud Arrianum lib.VI. Stasanor, ὁ Ἀρείων καὶ ὁ Ζαραγγῶν, Satrapes. Ibidem Phratrophernes Παρθυαίων καὶ Ὑρκανίων Satrapes. Sed & Xerxe regnante vnum eundemque τῆς Συρίας, καὶ Φοινίκης, καὶ Σαμαρείας ἔπαρχον fuisse, ex Iosepho lib. XI. Antiquit. cap. VIII. & Esdræ III. cap. VI. patet. quibus in locis ἔπαρχος appellatur, qui alias Satrapes. Similique modo, quas alii Σατραπείας, Plutarchus in Apophthegmatis, ἐπαρχίας vocat. Isocrates in Panegyrico, Hecatomnum qui Satrapiam Cariæ obtinebat, Καρίας Ἐπίσταθμον vocat, vt Harpocration, in decem Rhetor. Lexico, interpretatur. Curtius lib. V. de Alexandro, *Vxiorum deinde gentem subactam, Susianorum Satrapæ contribuit.* Pharnabaso autem *summum imperium maritimæ oræ* Darium dedisse, Q. Curtius lib. III. narrat. Cuius oræ maritimæ Satrapem, Sardibus morari & consistere consueuisse, Pausanias in Laconicis docet. Pausaniæ verba sunt hæc; ἤλαυνεν ἐπὶ τὰς Σάρδεις. ἦν γὰρ δὴ τῆς Ἀσίας τῆς κάτω μέγιστον μέρος πλουσιώτατα ἡ Λυδία, καὶ αἱ Σάρδεις πλούτῳ τε καὶ παρασκευῇ προεῖχον· τῷ τε Σατραπεύοντι ἐπὶ θαλάσσῃ, τοῦτο οἰκητήριον ἀπεδέδεικτο, καθάπερ γε αὐτῷ βασιλεῖ, τὰ Σοῦσα.

Solebant vero Satrapiæ filiis Regum decerni, vt ex Herodoti lib. VII. ex Ctesiæ Epitome, & Xenophont. li. I. Ἀναβάσ. apparet. Darium vtique, Cyro, minori natu filio, ciuitates, quarum Præfectus erat, testamento legasse, Iustinus lib. V. narrat. Hystaspem etiam Artaxerxis filium natu minorem, quo tempore pater ab Artabano obtruncatus est, obtinuisse τὴν ἐν Βάκτροις σατραπείαν, Diodor. Sic. lib. XI. refert. Reges minoribus natu filiis Satrapias supremis iudiciis relinquere consueuisse, declarat etiam Cyrus apud Xenophon. lib. VIII. παιδ. dum hæc moriens nuncupat; σὺ μὲν, ὦ Καμβύση, τὴν βασιλείαν ἔχε· σοὶ δὲ, ὦ Ταναοξάρη, Σατράπην εἶναι δίδωμι Μήδων τε καὶ Ἀρμενίων καὶ τρίτων Καδουσίων. Porum quoque victum Alexander, vt Plutarchus in eius vita scribit, ἀφῆκεν ἄρχειν ὧν ἐβασίλευε, Σατράπην καλούμενον.

Satrapæ ergo prouinciis præerant, eorumque fidei & curæ prouinciæ committebantur. Horum vtique muneri & officio incumbebat, prouincialibus imperare, eorum vtilitatibus prospicere, tributa cogere, primisque custodibus stipendia exsoluere: & quidquid insuper facto opus esset, effectum dare, & vt Xenophon lib. VIII. παιδ. ait, ἄρχειν τῶν ἐνοικούντων, καὶ τὸν δασμὸν λαμβάνοντας, τοῖς τε φρουροῖς φρουραρχοῖς δοῦναι μισθὸν, καὶ ἄλλο τελεῖν ὅ τι ἂν δέῃ. Huiusmodi prouinciarum Præsides, Regem de toto prouinciarum quas regebant statu, certiorem faciebant: litterisque & per nuntios, vt se res haberent, significabant. Mandatis enim, quæ illis dabantur, continebatur, vt prouincias ita regerēt, vti e re publica, fide & religione eorum esse videretur. Quibus etiam imperasse Cyrum, vt quoad eius fieri posset, ea omnia imitarentur, sequerentur, obseruarent, quæ ipsum agere viderant, Xenophon ibidem scribit.

Porro in consilium a Persarum Regibus SATRAPAE, & prouinciarum Præsides, adhibebantur. Id ex eo apparet, quod Esdræ lib. III. cap. III. scribitur: Ἐκάλεσε πάντας τοὺς Μεγιστᾶνας τῆς Περσίδος καὶ τῆς Μηδείας, καὶ Σατράπας, καὶ στρατηγοὺς, καὶ τοπάρχας, καὶ ὑπάτους· καὶ ἐκάθισεν ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ. Esther quoque cap. III. ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν, ἐγγύς τοῦ βασιλέως memorantur.

Cum vero Reges Persarum, aliquos in consilium adhibentes, eos adsidere iubebant, in medio loco ipsos consedisse docet Lucian in Nauigio, seu Votis, his verbis, ἐγὼ δὲ, κατὰ μέσον, ὡς νόμος βασιλεῦσι τῶν Περσῶν, ἐπειδὰν αὐτοὶ συμπαρεδρεύειν αὐτοῖς βούλωνται. Sed & a prouincialibus coli & obseruari Satrapas, Persis placuisse, Xenophon lib. VIII. παιδ. ita scribit, οἱ κατὰ τὴν Ἀσίαν ὑπὸ βασιλεῖ ὄντες, θεραπεύουσι τὰς τῶν ἀρχόντων θύρας. Quinetiam pro foribus Prætorii stetisse in prouinciis, iuuenes bene ac liberaliter educatos, qui Præsidum mandatis parerent, eosque venatum proficiscentes comitarentur, idē Xenophon eod. lib. demonstrat. Satrapas autem e publico annonas accepisse, indicio est quod Philostratus lib. I. de vita Apollonii, vinum his cottidie præbitum narrat.

Eos etiam Regios sub se Scribas habuisse, quibus inter

cetera quæ ad eorum munus pertinebant, recitandæ dabantur literæ quæ a rege mittebantur, apparet ex Herodoto lib. III. Satellitio quoque instructos, & satellitibus stipatos huiusmodi Satrapas fuisse, idem eodem lib. ostendit. Oroetem enim Lydiæ Ioniæque præfectum, vt ille ait, χίλιοι Περσέων ἐδορυφόρεον. Ceterum Satrapis in fide & officio manentibus, casteque & integre munus suum obeuntibus, non temere successores dabant: vt a peritis & assuetis, facilius prouinciæ continerentur. Artaxerxes tamen regnum ordinans, τῶν ὑπαρχόντων σατραπῶν τοὺς ἀλλοτρίως ἔχοντας πρὸς αὐτὸν ἀπέστησε· τῶν δὲ ἑαυτοῦ φίλων ἐπιλέξας τοὺς εὐθέτους, παρέδωκε τὰς σατραπείας, quemadmodum Diodor. Sic. lib. XI. scribit. Nec vero ἀνεκλόγιστοι, aut ἀνυπεύθυνοι, huiusmodi Satrapæ erant: quinimmo, si prouincias phanave expilasse, prouinciales spoliasse, vexasse, pecunias extorsisse, aut alias male versati esse dicerentur, Repetundarum postulari poterant, conuictique, non remoueri modo, cum existimationis macula atque nota: sed etiam grauiter in exemplum coerceri, & pro delicti modo plecti solebant. Alexander quidem, vt Arrianus lib. VII. narrat, Abulidem Susiorum Satrapen, & Oxatrem eius filium, quod in Susios multa auare ac superbe commisisse perpetrasseque deprehensi essent, occidi iussit. Eiusdem Alexandri aures, prouincialium de Satrapis querelis patuisse ex eo apparet, quod idem Arrianus, lib. VI. narrat, Orxinem Persidis præfectum, quod phana spoliasset, sepulcra violasset, multosqꝫ Persarum iniuste peremisset, damnatum, & in crucem actum, Peuceste in locum eius suffecto.

Contra, qui probe laudabiliterque prouincias rexerant, & a Rege gratiam inibant, & aliis super alios honoribus dignitatibusque cumulabantur. Vnde eueniebat, vt nihil magis bonis Præsidibus ad sequentes honores prodesset, quam peractus optime Magistratus: eaque ratione, Magistratus, Magistratu: honore, honor petebatur. Et cum omnia benefacta in luce collocari iuuet, vberrimum virtutis industriæque suæ fructum, fortes viri capiebant, Regem bene functi administratique muneris, testem & conscium habere. Ac plane vere Plinius Panegyrico adserit,

vtile ac salutare esse Præsidibus prouinciarum, hanc habere fiduciam, paratum esse sanctitati industriæque suæ maximum præmium, iudicium Principis, suffragium Principis. additq; , ante Traiani imperium, si quis quid benefecisset, Cæsarem nescisse, aut si sciesset, testimonium non reddidisse: Ita *eadem* illa (inquit) *seu negligentia, seu malignitas Principum, cum male consulti impunitatem, recte factis nullum præmium polliceretur: nec illos a crimine & sorde, nec hos deterrebat a laude. At nunc si bene aliquis prouinciam rexerit, huic quæsita virtute dignitas offertur: patet enim omnibus honoris & gloriæ campus.*

Licet autem summam Satrapis, quorum spectatam fidem habebant, potestatem Reges concessissent, in eorum nihilominus Satrapias aliquem ex principibus viris, quotannis, cum imperio velut Inspectorem mittebant: qui Satrapis, si qua in re auxilio egerent, opem & suppetias ferret: ipsos etiam si negligentius in officio versarentur, coerceret, curua corrigeret, & quæ e republica esse viderentur, ordinaret: sin minus, ad Regem referret, vt malis quibus prouincia premeretur, suo arbitrio mederetur: quorum in prouincias aduentu, gaudio exultans plebs, tanquam ipsis prouinciis præsentia sua, Rex ea bona circumferret, Regis Filium, Fratrem, Oculum, in eas terras descendisse, sermonibus iactabat. Qua de re ipsamet Xenoph. ex lib. I. παιδ. verba apponam: Ἐφοδεύει ἀνὴρ κατ' ἐνιαυτὸν ἀεὶ, στράτευμα ἔχων ὅς. ἢν μέν τις τῶν Σατραπῶν ἐπικουρείας δέηται, ἐπικουρεῖ· ἢν δέ τις ὑβρίζῃ, σωφρονίζει· ἢν δέ τις ἢ δασμῶν φορᾶς ἀμελῇ, ἢ τῶν ἐνοίκων φυλακῆς, ἢ ὅπως ἡ χώρα ἐνεργὸς ᾖ, ἢ ἄλλο τι τῶν τεταγμένων παραλίπῃ, ταῦτα πάντα κατευτρεπίζει· ἢν δὲ μὴ δύνηται, βασιλεῖ ἀπαγγέλλει· ὁ δὲ, ἀκούων, βουλεύεται περὶ τοῦ ἀτακτοῦντος. καὶ οἱ πολλάκις λεγόμενοι, ὅτι Βασιλέως υἱὸς καταβαίνει, βασιλέως ἀδελφὸς, βασιλέως ὀφθαλμός. καὶ ἐνίοτε οὐκ ἐκφαινόμενοι οὗτοι τῶν ἐφόδων εἰσίν· ἀποτρέπεται γὰρ ἕκαστος αὐτῶν ὁπόθεν ἂν βασιλεὺς κελεύῃ. Quinetiam præter Satrapas, qui toti prouinciæ præerant, quidam Vrbibus & oppidis: quidam vero earundem vrbium Arcibus præficiebantur. Nec enim vni eidemque, Vrbis, & Ἀκροπόλεως, siue Arcis, custodiam mandabant: sed alii erant, Vrbium; alii, Arcium, Cu-

ſtodes: quod Xenophon in Oeconomico perſpicue tradit. Hoc enim pro certo ponens atque ſtatuens, non minus ſategiſſe Reges Perſarum, ὅπως ἡ γῆ ἐνεργὸς ἔσται ὑπὸ τῶν κατοικούντων, ἢ ὅπως οἱ φυλάξονται ὑπὸ τῶν φρουρούντων: addit, καὶ εἰσὶ δ᾽ αὐτῷ οἱ Ἄρχοντες διατεταγμένοι ἐφ᾽ ἑκάτερον, οὐχ οἱ αὐτοὶ, ἀλλ᾽ οἱ μὲν ἄρχουσι τῶν κατοικούντων τε καὶ τῶν ἐργατῶν, καὶ δασμοὺς ἐκ τούτων ἐκλέγουσι· οἱ δ᾽, ἄρχουσι τῶν ὡπλισμένων φρουρῶν.

Aliis plane Vrbium, aliis Arcium cuſtodiam attributam fuiſſe, indicat Curtius lib. v. his verbis, *Rex, Perſidis fines aditurus, Suſa vrbem Archelao, & præſidium trium millium, tradidit: Xenophilo, arcis cura mandata eſt.* Eodem lib. Alexandrum, *arci Babylonis Agathone præſidere iuſſo, cum* DCC. *Macedonum trecentisque mercede conductis: Pratores qui regioni Babyloniæ, & ciuitati praeſſent*, Menætam & Apollodorum reliquiſſe, narrat. Arrianus quoque libro III. Alexandrum Suſianis reliquiſſe Satrapen Abuliten, φρούραρχον δὲ, ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν Σούσων Mazarum, narrat. Diuerſa vero Præfecti Vrbi, & Cuſtodis Arcis, munia erant: & ille quidem, τῶν ἐνοικούντων ἄρχων, καὶ τῶν ἔργων ἐπιμελούμενος, defixos tam in Agricolas, quam in Opifices qui in ſordida ſellulariaque arte verſantur, & in illam omnem ciuitatium fecem, oculos habebat: id agens, & ſedulo curans, vt quam quiſque noſſet artem, in hac ſe exerceret, & ne inerti otio, vrbis regioniſque incolæ, marceſcerent. Atque vt libere, ac tuto, animoque otioſo & ab omni periculi metu vacuo, pro ſe quiſque diligenti agrorum culturæ, vrbaniſque artificiis operam impenderet, ad officium Arcis Cuſtodis pertinebat, ne quam oppidani a præſidiariis militibus, vel ab hoſtibus, iniuriam acciperent. Præfectus ergo vrbi, rationem otii negotiique ab vnoquoque exigere neceſſe habebat, rationibus & ipſe reddendis Regi obnoxius. Eius enim culpæ Agricolarum artificumque deſidia atque ignauia imputabatur, ſi modo ab illis Phrurarchus, id eſt arcis cuſtos, iniuriam propulſaſſet. Etenim, ἐὰν φρούραρχος μὴ ἱκανῶς τῇ χώρᾳ ἀρήγῃ, agricolæque vel opifices non poſſent ἐργάζεσθαι διὰ τὴν ἀφυλαξίαν, eius rei periculum Phrurarchus præſtabat. Quapropter Ἄρχοντος ſeu Præfecti muneri quoque incumbebat Phrurarchum

rarchum officii sui admonere, cessantemque aut detrectantem, reum ἀφυλαξίας apud Regem agere. Vicissimque, si παρέχοντος τοῦ Φρουράρχου εἰρήνην τοῖς ἔργοις, ὁ Ἄρχων ὀλιγάνθρωπόν τε παρέχηται καὶ ἀργὸν τὴν χώραν, cum Phrurarchus socordiæ reum postulabat. Ita alter, quasi obseruator actus, alterius, erat: deteriorisque status tam ciuitatium, quam vicorum & pagorum qui ad eas pertinebant, in alterutrum eorum culpa reiiciebatur: denique si pecora derelinquerentur, agricultura desereretur, mercatorum negotiatio conquiesceret, artes βαναυσικαὶ (quas Crœsus apud Xenophont. lib. VII. παιδ. πηγὰς τῶν καλῶν, verissime appellat) iacerent, huius vel illius vitio ea res adscribebatur. Satrapen vero in prouincias missum, tam Φρουράρχου, quam Ἄρχοντος τῶν ἐνοικούντων, personam sustinuisse, & vtriusque partibus functum, Xenophon in Oeconomico scribit. Satrapes ergo, ne quid ex horum vel illorum Magistratuum desidia vrbes regionesve, detrimenti caperent, videbat: rusticæ & vrbanæ plebi consulebat: communique & publicæ vtilitati inseruiens, omnibus æqualiter hominibus securitatem præstabat. Officio quoque Præfecti vrbi continebatur, tributa exigere, & vt ea ex fide penderentur, sollicite attendere. Nec vero quidquam tributis decedere, aut deperire, poterat, agris qui in eius tutela erant optime cultis, & opificibus bene opus suum facientibus. Cyrum etiam, vbi primum φρουροὺς καὶ φρουράρχους vrbibus a se subactis imposuit, his præcepisse, ἄλλο μηδὲν οὐδὲν πολυπραγμονεῖν, ἢ τὰ τείχη διασώζειν, Xenophon lib. VIII. παιδ. scribit.

Hoc amplius, quietis quoque publicæ ac securitatis tuendæ causa, per regiones ac prouincias, stationes militum dispositas habebant, quibus Tribunus præerat, qui, χιλίαρχος τῶν κατὰ τὴν χώραν φυλακῶν, vocatur a Xenophonte, lib. VIII. παιδ. Porro tam Chiliarchi isti, quam Arcium Phrurarchi illi, non a Satrapis, sed ab ipsomet Rege constituebantur, cui vni parebant, nec alterius cuiusquam dicto audientes erant. Hoc ideo constitutum, vt si quis Satraparum, vel fastu elatus, vel opibus, aut clientium multitudine fretus, res nouas moliretur, aut se int[illegible] alius

gereret, aduersarios paratos præsto haberet, qui eius conatus frangerent, & vim reprimere possent. Auctor idem Xenophon lib. VIII. παιδ. qui hoc tradit in hæc verba, τοὺς μέντοι ἐν ταῖς ἄκραις φρουράρχους, καὶ τοὺς χιλιάρχους τῶν κατὰ τὴν χώραν φυλακῶν οὐκ ἄλλῳ ἢ ἑαυτοῦ ἐβούλετο ἀκούειν. ταῦτα δὲ προενοεῖτο, ἐννοῶν ὅπως, εἴ τις τῶν σατραπῶν ὑπὸ πλούτου καὶ πλήθους ἀνθρώπων ἐξορίσειε, καὶ ἐπιχειρήσειε μὴ πείθεσθαι, εὐθὺς ἀντιπάλους ἔχοι ἐν τῇ χώρᾳ. Et aliquot interpositis, ὡς δὲ τότε Κῦρος κατεστήσατο, οὕτως ἔτι καὶ νῦν βασιλέως εἰσὶν αἱ ἐν ταῖς ἄκραις φυλακαὶ, καὶ οἱ χιλίαρχοι τῶν φυλακῶν ἐκ βασιλέως εἰσὶ καθεστηκότες, καὶ παρὰ βασιλεῖ ἀπογεγραμμένοι. Atque hisce velut frenis cohibendam Satraparum potestatem censuerunt.

Quinetiam Philostratus in Apollonii vita, lib. I. ἐν Βαβυλῶνος ὁρίοις Φρουρὰν a Rege constitutam refert, ἣν οὐκ ἂν παρῆλθέ τις μὴ ἐρωτηθεὶς ἑαυτόν τε, καὶ πόλιν, καὶ ἐφ' ὅτι ἥκοι.

Habebant autem Persarum Reges in singulis prouinciis Ærarium, Ærariique præfectos: Et ita, Tyridatem *pecuniæ* quæ ex vna Satrapea redigebatur, *custodem*, Curtius libro V. memorat. Eodemque libro Bagophanem arcis Babylonicæ, & *Regiæ pecuniæ* eius regionis *Custodem*, Alexandro obuiam egressum narrat. Extat Darii Epistola apud Ioseph. lib. XI. Antiquit. Iud. cap. IIII. qua sumptus ad templi Hierosolymitani constructionem, ἐκ τοῦ βασιλικοῦ Γαζοφυλακίου τῶν φόρων τῆς Σαμαρείας, suppeditari mandat. Apud eundem Ioseph. eiusdem lib. cap. V. Xerxes Esdræ præberi iubet sacrorum sumptus, ἐκ βασιλικοῦ Γαζοφυλακίου. Eaq; de re scripsisse se τοῖς Γαζοφύλαξι τῆς Συρίας καὶ τῆς Φοινίκης. Sic & Esdræ cap. VII. ab Artaxerxe Edictum ad omnes qui thesauris suis, trans flumen, præpositi erant, emissum, vt quidquid ab eis Esdras sacerdos, Scriba legis Dei cæli, postulasset, ilico præstaretur. Strabo lib. XV. Persarum Reges, licet Susa valde ornassent, nihilominus etiam coluisse Persepolin, & Pasargadas scribens, addit, illic, Gazam & Thesaurum Regum fuisse. Pasargadis quoque, Κύρου τοῦ προτέρου θησαυροὺς reconditos Arrian. lib. III. scribit. Pecuniæ ergo quæ thesauris inferebatur, Custodes habebant. Cuiusmodi pecuniam, GAZAM, Persico sermone appellatam, non est

ignotum,

ignotum. Q. Curtius lib. III. *Ante solis ortum, pecuniam Regiam (GAZAM Persæ vocant) cum pretiosissimis rerum, efferri iubet.* Pomponius Mela lib. I. cap. XI. *In Palæstina, est ingens & munita admodum, Gaza: sic Persæ ærarium vocant: & inde nomen est, quod cum Cambyses armis Ægyptum peteret, huc belli & opes & pecuniam intulerat.* Helychius. Γάζα, παρὰ Πέρσαις. βασίλεια, ἢ οἱ ἐκ τῶν πολλῶν φερόμενοι φόροι. Suidas vero, Γάζαν, θησαυρὸν interpretatur. Seruius in lib. I. & II. Æneid. *Gazam, Persarum lingua, census, & diuitias*, significare notat: & esse numeri singularis tantum. Huiusmodi autem ærarii præfecti, & hi quibus Gazæ cura credita erat, Γαζοφύλακες, vocantur a Iosepho lib. XI. Antiquit. Iudaic. cap. I. & IIII. & Γαζοφυλακοῦντες a Diod. Sic. lib. XVII. *Regiæ pecuniæ custodem* vocant Æmilius Probus in Datame, & Q. Curtius lib. V. Vetus Bibliorum interpres, in Esther cap. III. *Arcarium Gazæ* vertit.

Porro fidem prope excedit, ingens & immensa auri vis quam thesauris Darii reconditam, historiarum monumentis proditum inuenio. Primum enim in Damasci Gaza, *summam pecuniæ signatæ*, fuisse *Talenta duo milia & sexcenta: facti argenti pondus, quingenta æquasse*, Curtius libro III. scribit. Idem lib. V. post Darium secundo prælio victum, Arbela, Alexandro tradita refert, Regia supellectili, & *quatuor millium Talentum Gaza* repleta. At Diodor. lib. XVIII. sectione II. ἀργυρίου τάλαντα τρισχίλια, Arbelis reperta narrat. Susis vero per deditionem receptis, Alexander, vt idem Diodorus eodem lib. refert, εὗρεν ἀσήμου χρυσοῦ καὶ ἀργύρου πλείω τῶν τετρακισμυρίων ταλάντων· καὶ ἐνακισχίλια τάλαντα χρυσοῦ, χαρακτῆρα Δαρεικὸν ἔχοντα. Plutarchus quoque τετρακισμύρια τάλαντα νομίσματος, & prætерea ἄλλην κατασκευὴν καὶ πολυτέλειαν ἀδιήγητον, καὶ πορφύρας Ἑρμιονικῆς τάλαντα πεντακισχίλια, Susis inuenta, in Alexan. vita scribit. Eo loci etiam Arrianus lib. III. ἀργυρίου τάλαντα ἐς πεντακισμύρια, fuisse, narrat. Curtius lib. V. *vt vero vrbem* (Susa intellige) *intrauit, incredibilem pecuniæ summam ex Thesauris egessit, L. millia Talentum argenti non signati forma, sed rudi pondere. Multi Reges tantas opes longa ætate cumulauerant, liberis posterisque, vt arbitrabantur; quas vna hora in externi*

Regis manus intulit. Erat enim Susis & Perſepoli ſanctius
ærarium,in quod,præſidii cauſa,tantas opes a Cyro,ad Da-
rium vſque, Reges intulerant. Teſtis Diodorus lib. XVIII.
his verbis, ταῦτα, ἐκ πολλῶν χρόνων, οἱ βασιλεῖς ἄθικτα διετή-
ρησαν, πρὸς παράλογα τῆς τύχης ἀπολιπόντες αὐτοῖς καταφυγάς.
Idem eodem libro de Perſepolitanis theſauris, οὗτοι, ait, ἀπὸ
Κύρου τοῦ πρώτου Περσῶν βασιλεύσαντος, μέχρι τῶν ὑποκειμένων
καιρῶν, ἠθροισμένων τῶν προσόδων, ἔγεμον ἀργυρίου τε καὶ χρυσίου.
Itaque in Perſepolitana arce, Alexandrum, δώδεκα μυριά-
δας ταλάντων, εἰς ἀργυρίου λόγον ἀγομένου τοῦ χρυσίου, inueniſſe
refert. Curtius in eius vrbis Gaza, fuiſſe *Centum & viginti
milia Talenta*, ait. Acceſſiſſe ad hanc pecuniæ ſummam,
captis Paſargadis, *ſex milia Talentum*. Deniq; post Darium
tribus prœliis victum, direptam eius, Damaſci, Gazam, *ad-
huc* XL. *milia Talenta clauſa*, reperta fuiſſe ab Alexandro,
Iuſtin. lib. XI. ſcribit. Strabo etiam lib. XV. χωρὶς τῶν ἐν Βαβυ-
λῶνι, καὶ ἐν τῷ στρατοπέδῳ, αὐτὰ τὰ ἐν Σούσοις, καὶ τὰ ἐν Περσίδι,
τέτταρας μυριάδας. τινὲς δὲ, καὶ πέντε λέγουσι. ἄλλοι δὲ, πάντα
πάντοθεν συναχθῆναι παραδεδώκασιν εἰς Ἐκβάτανα, ὀκτὼ καὶ
δέκα μυριάδας ταλάντων. τὰ δὲ Δαρείῳ φυγόντι, ἐκ τῆς Μηδίας
συνεκκομισθέντα, Τάλαντα ὀκτακισχίλια. quin & Athenæus
lib. XII. ex Chare Mitylenæo refert, cubili Regio contiguas,
ad caput, fuiſſe ædes, quinq; lectis inſtructas: in quibus auri
Talenta quinquies mille, ꝑpetuo adſeruabãtur: Id *Ceruical
Regium* appellabãt: Cubilis vero pedibus, alias ædes triũ le-
ctorũ capaces, vbi argenti talentorũ tria millia erant repo-
ſita: quas, *Subſellium, Scabellumve* Regis appellabant.

Illa vero infinita auri vis, immenſa Regum Gaza, e tri-
butis conficiebatur & conflabatur. Strabo lib. XV. Perſarum
Gazophylacia ab Alexandro direpta, narrans, addit, ἃ το-
σούτοις χρόνοις ἐξεπεπλήρωτο, οἷς ἐδασμολόγησαν Πέρσαι τὴν
Ἀσίαν. Idẽ eodẽ libro, inter ea quæ Perſis ἔθιμα fuiſſe tradit,
ἐν Σούσοις, ait, ἑκάστῳ τῶν βασιλέων ἐπὶ τῆς ἄκρας, ἰδίᾳ πεποιῆσθαι
οἴκησιν, καὶ θησαυροὺς, καὶ παραθέσεις ὧν ἐπράττοντο φόρων, ὑπο-
μνήματα τῆς οἰκονομίας. Plane Cyro & Cambyſe regnanti-
bus, nulla dum Tributa, Stipendiaque, gentibus, quæ iis
parebant, impoſita erant: ſed munera duntaxat Regibus
ferebantur. Primus Darius Hyſtaſpis filius, cum totum

Perſa-

Persarum imperium in prouincias Satrapiasque diuisisset, Tributum singulis indixit. Auctor Herodotus lib. III. Sed & Strabo lib. XV. τὸν δὲ διατάξαντα τοὺς φόρους, Δαρεῖον εἶναι. Quod vt rectum est, ita, quæ apud eundem auctorem sequuntur, τὸν μακρόχειρα, καὶ κάλλιστον ἀνθρώπων, πλὴν τοῦ μήκους τῶν βραχιόνων, euertuntur a Plutarcho, & Æmilio Probo: quos si duces sequamur, non iste Darius, sed Artaxerxes Xerxis filius, eo habitu corporis cum esset, Μακρόχειρος cognomen inuenit, διὰ τὸ τὴν ἑτέραν χεῖρα μακροτέραν ἔχειν, vt Plutarch. in Apophthegmatis scribit, id est, vt idem initio vitæ Artaxerxis Mnemonis exponit, dextram sinistra longiorem. Vnde & *Longimanus* a Latinis appellatur. Sed hæc obiter dicta sint. Ad Darium redeamus. Is prudenter cogitans, neq; quietem gentium sine armis, neq; arma sine stipendiis, neque stipendia sine Tributis haberi posse, Persis Tributa imposuit. Onera enim imperii (ita quippe ex Plinii ore loquor) vt, pro vtilitate publica, Tributa institui, ita singulorũ iniuriis coegerunt. Horũ vtriq; a Dario indictorũ tributorum causa, Persę cum Cambysem, Domini; Cyrum, Patris appellatione ornarent; Darium, Institorē, seu Propolam vocitarunt, vt Herodot. lib. III. refert. Κάπηλος enim, quo verbo Herod. vtitur, Suidæ est. μεταβολεύς: μεταβολεὺς autem Interpreti Aristophanis in Pluto, est, ὁ κατὰ τὴν κοτύλην πωλῶν, ὥσπερ οἱ νῦν λεγόμενοι Κάπηλοι, quem ab ἐμπόρου, καὶ παλιγκαπήλου & αὐτοπώλου, separat, eorumq; verborũ differentias exponit. Eustathio vero μεταβολεῖς, sunt, ὀβολῶν καὶ ἀλφίτων, καὶ τῶν τοιούτων, οἱ αὐτὰ καταλλάσσοντες. illius vero, vulgi ore triti dicti interpretationē, adfert Suidas in verbo Κόρυς.

Quanquam æquum se, & moderatum, Darius, in Tributi descriptione præstitit Nam, vt Plutarch. in Apophthegmat. scribit, τοὺς φόρους τοῖς ὑπηκόοις τάξας, μετεπέμψατο τοὺς πρώτους τῶν ἐπαρχιῶν, καὶ περὶ τῶν φόρων ἠρώτησε, μὴ βαρεῖς εἰσίν. φησάντων δὲ, μετρίως ἔχειν, ἐκέλευσε, τελεῖν τοὺς ἡμίσεις ἕκαστον. Ionib' autē subactis, q aduersus Darium rebellauerant, Artaphernes Sardiũ Pręses, per *Parasangas*, (ita enim Persæ tricena stadia appellabant) conferre iussit tributa: quæ, vti ab Artapherne imposita fuerant, suis etiamnum temporibus Ærario a prouincialibus illata, Herodot. lib. VI. refert.

Tributarias autem functiones in viginti partes, Darius distribuit: quarum enumerationem ac distributionem Herodot.lib.III ponit.

Ad hoc caput pertinent hæc Plinii lib. VI. cap. XXVI. verba; *Apamia, ex qua Orientem petentes excipit oppidum apprime munitum, quondam stadiorum LXV, amplitudine, & Satraparum Regia appellatum, quo Tributa conferebantur, nunc in arcem redactum.* Herodot. lib. V. Cyprum ait Regi magno pensitasse Tributi nomine quingenta talenta. Xenoph.lib.VII. παιδ. καὶ Κίλικες δὲ καὶ Κύπριοι, πάνυ προθύμως αὐτῷ συνεστράτευσαν. ὧν ἕνεκα οὐδ' ἔπεμπε πώποτε Πέρσην Σατράπην οὔτε Κιλίκων οὔτε Κυπρίων, ἀλλ' ἤρκουν αὐτῷ ἀεὶ οἱ ἐπιχώριοι βασιλεύοντες δασμὸν μέντοι ἐλάμβανε, καὶ στρατιάς, ὁπότε δέοιτο, ἐπήγγελλεν αὐτοῖς.

Horum tributorum colligendorum gratia, Reges, in singulis prouinciis φορολόγους habebant, vt ex cap. III. & IIII. Esdræ, patet; & φορολογουμένους, vt Diodor. lib. XVI. Negotium etiam Satrapis, aliisque qui in Magistratu potestateve erant, datum vt a prouincialibus, ex fide Tributa pensitarentur, supra ostendimus.

In summa autem, subductis rationibus, in Regium fiscum, ex annuis tributis, quaterdecies millena, quingena sexagena Talenta Euboica, Herodoto teste, quotannis redigebantur. Iustinus vero lib. XIII. Alexandro, in annuo vectigali tributo, *Tricena millia Talentum* fuisse refert. Persarum plane agri immunes erant, vt Herodot.lib.III.ait.

Tributa autem arcæ inferri non solebant: sed eorum condendorum ratio ea erat, quam Herodot. lib. III. exponit. Liquefactum enim aurum, argentumque, in fictiles fidelias infundebatur: expletæ mox fideliæ, subinde frangebantur, ex eoque auro argentove, quoties pecuniæ Rex indigeret, tantum concidebatur, quantum vsus postulabat.

Enimuero præter tributa ac stipendia, singulis regionibus quæ sub Persarum Imperio erant, aliquid ad alendum Regem & eius exercitum, indictum fuisse, Herodot. lib. I. significat his verbis, βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ εἰς τροφὴν αὐτοῦ τε, καὶ τῆς στρατιῆς, διαραίρηται πάρεξ τοῦ φόρου, γῆ πᾶσα ὅσης ἄρχει. Strabo lib. XV. de Regibus Persarum, πράττεσθαι δ' ἐκ μὲν τῆς

παρα

παραλίας, ἀργύρεον· ἐκ δὲ τῆς μεσογαίας, ἃ φέρει ἑκάστη χώρα, ὥστε καὶ χρώματα καὶ φάρμακα, καὶ τρίχα ἐρίων, ἤτοι τοιοῦτο θρέμμα, καὶ θρέμματα ὁμοίως. Atque ita ab Armeniis, equos tributarios illatos, Xenophon lib. IIII. Αναβάσ. ostendit. Ἀνηρώτων, inquiens, τὸν κωμάρχην διὰ τοῦ περσίζοντος ἑρμηνέως, τίς εἴη ἡ χώρα· ὁ δὲ ἔλεγεν, ὅτι Ἀρμενία. καὶ πάλιν ἠρώτων, ἵνα ἵπποι τρέφοιντο· ὁ δ᾽ ἔλεγεν, ὅτι βασιλεῖ δασμός. Ex duodecim autem, quibus annus constabat, mensibus, Babyloniæ Satrapea, mensibus quatuor; Asia vero vniuersa, reliquis anni partibus, Regem alebat: subiicitque Herodotus eo quem supra laudaui loco, Tritæchmæ Artabazi filio, quem Rex ei tractui præfecerat, quotquot diebus, singulas argenti plenas Artabas præstitas. Herodot. lib. VI. de Artapherne Sardium præside, ταῦτα τε ἐνόμισαν ποιέειν, καὶ τὰς χώρας σφέων μετρήσας κατὰ παρασάγγας, τοὺς οἱ Πέρσαι τὰ τριήκοντα στάδια· κατὰ δὲ τούτους μετρήσας, φόρους ἔταξε ἑκάστοισι. Plin. lib. XII. cap. IIII. *Vnam e peculiaribus Indiæ Virgilius celebrauit Ebenum, nusquam alibi nasci professus: Herodotus eam Æthiopiæ intelligi maluit: in Tributi vicem Regibus Persidis, & materiæ eius centenas phalangas tertio quoque anno pensitasse Æthiopas, cum auro & ebore, prodendo. Non omittendum id quoque, vicenos dentes Elephantorum grandes, quoniam ita significauit, Æthiopas eadem causa pendere solitos. tanta ebori auctoritas, vrbis nostræ trecentesimo decimo anno: tunc enim auctor ille historiam eam condidit Thuriis in Italia.* Extat ille Herodoti locus lib. III. in hæc verba, ἀγινέουσι δὲ, καὶ τὸ μέχρι ἐμεῦ, δύο χοίνικας ἀπύρου χρυσίου, καὶ διηκοσίας φάλαγγας ἐβένου, καὶ πέντε παῖδας Αἰθίοπας, ἐλέφαντος ὀδόντας μεγάλους εἴκοσι. Ad hæc erant ei peculiares equi, præter bello destinatos: admissarii, octingenti, cum equarum, a quibus admittebantur, sexdecim milibus: nam singuli a vicenis admittebantur. Præterea canum Indicorum multitudo alebatur, vt supra diximus.

Enimuero Persarum Reges, vt Xenophon lib. VIII. παιδ. Κύρ. docet, Ministros, seu officiales quosdam, habebant qui *Regum Aures*, & *Oculi*, appellabantur. Apuleius lib. de Mundo, aulæ Persicæ fastum ex Aristotele describens, *Sed inter eos*, ait, *Aures Regiæ, & Imperatoris Oculi, quidam ho-*

mines vocabantur: per quæ officiorum genera, Rex ille ab hominibus Deus esse credebatur, cum omnia, quæ vbicunque gererentur, ille Otacustarum delatione discebat. Aristides Oratio. Panegyr. Cyzicena: Ὁ μὲν γὰρ τῶν Περσῶν βασιλεὺς ἐδόκει δὲ, διαφόρους κεκτῆσθαι τὸν καλούμενον Βασιλέως ὀφθαλμὸν καὶ Βασιλέως ὦτα. Aristophanes in Comœdia quæ Ἀχαρνῆς inscribitur, Καὶ νῦν, ait, ἄγοντες ἥκομεν Ψευδαρτάβαν τὸν βασιλέως ὀφθαλμόν: ad quem locum Scholiastes, οὕτω ἐκάλουν τοὺς Σατράπας, δι' ὧν πάντα ὁ βασιλεὺς ἐπισκοπεῖ· ὡς βασιλέως ὦτα, οἱ ὠτακουσταὶ, δι' ὧν ἀκούει τὰ πραττόμενα ἑκάστῳ πανταχοῦ· οἷς ὡς συμμάχοις χρῆται. Citatque Aristotelis ex lib. III. Politic. locũ, quo velut rem absurdam, plurium Oculorum, & Aurium, obsequia ridet. Dio Chrysostom. Orat. III. de Regno, ὁ μὲν Πέρσης ἕνα τινὰ ἔχειν, Ὀφθαλμὸν βασιλέως λεγόμενον· καὶ τοῦτον οὐ πάνυ σπουδαῖον ἄνθρωπον, ἀλλ' ἐκ τῶν ἐπιτυχόντων· ἀγνοῶν ὅτι τοῦ ἀγαθοῦ βασιλέως οἱ φίλοι πάντες εἰσὶν ὀφθαλμοί. Hesychius, βασιλέως ὀφθαλμός. ἐπέμπετό τις ὑπὸ βασιλέως ἐπίσκοπος, ὃς ἐφεωρᾶτο τὰ πράγματα· ὃν τοῦ βασιλέως Ὀφθαλμὸν ἐκάλουν. Suidas, Ὀφθαλμὸς βασιλέως, ἀντὶ τοῦ μέγα δυνάμενος παρὰ βασιλεῖ. οὕτω δὲ ἐκάλουν τοὺς Σατράπας δι' ὧν πάντα ὁ βασιλεὺς ἐπισκοπεῖ· ὡς βασιλέως ὦτα, τοὺς ὠτακουστὰς δι' ὧν ἀκούει τὰ πραττόμενα ἑκάστῳ πανταχοῦ. At Tzetzes histor. Chil. x. cap. CCCL. huius vocis interpretationem largius porrigens, a Persis ait Ὀφθαλμοὺς βασιλέως vocatos, τοὺς προβλέπτους ἄνδρας καὶ εὐεργέτας. Heliodor. lib. VIII, Περσῶν γὰρ βασιλείας αὐλῆς Ὀφθαλμοὶ καὶ Ἀκοαὶ, τὸ εὐνούχων γένος· οὐ παίδων, οὐ συγγενείας τὸ πιστὸν τῆς εὐνοίας μεταστρωώσης, ἀλλὰ μόνου τοῦ πιστεύσαντος ἀναρτώσης. Atque hunc Magistratum in Artaxerxis comitatu, gessit Artasyris, vt Plutarchus in Artaxerxe scribit. Æschylus quoque in Persis, Alpistum Persam, Xerxis ὀφθαλμὸν, memorat. Ad quem locum Interpres, οἱ Περσῶν γὰρ βασιλεῖς εἶχον δύο τινὰς οἷς ἐπέτρεπον τὴν τῶν κοινῶν ἐπιτήρησιν· οὓς Βασιλέως ἐκάλουν ὀφθαλμούς. Ibidemque ex quorundam sententia ait, ad Oculi Regii officium pertinuisse, ἀριθμεῖν τὰ στρατεύματα. Ad eos vtique qui Aurium Regiarum partibus & munere fungebantur, Apollonium, cum propter vestitus nouitatem, tum quod venerari Regis statuam recusaret, perductum, Philostrat. li. I. de vita Apollonii

Ionii narrat. Idem alio loco, Σατράπης δὲ, ait, τῇ φρουρᾷ ταύτῃ ἐπίσκοπος βασιλέως τις (οἶμαι) ὀφθαλμός. Oculorum autem & Aurium Regis Perſarum munus erat, obſeruare & audire quid vbique toto Regno diceretur agereturve, & ad Regem referre. Quo fiebat vt is vbique locorum pro præſenti haberetur. Idque conſequutum eſſe Cyrum beneficiis & honoribus adficiendo ſuos, narrat Xenophon, libro VIII. παιδ. Nam dum is ampliſſimis muneribus eos qui opportuna & commoda ei retuliſſent renũtiaſſentq; muneraretur, perfecit vt multi ſedulo inſpicerent auſcultarentq; ea quæ e re Principis fore exiſtimarent. Hinc factum eſt, vt vulgo iactatum ſit, Perſarum Regem multos habere Oculos, Aureſque multas. Regibus plane hanc aurium & oculorum copiam non deeſſe, qu[illegible]n vera modo perferat renuntietque, ſed & inſuper aliquid de ſuo, cumuli ſeu auctarii loco, addat, Lucian. de mercede conduct. ita ſcribit, ὥσπερ γὰρ καὶ ὀφθαλμοὶ βασιλέως πολλοί, οὐ μόνον τἀληθῆ ὁρῶντες, ἀλλ' ἀεί τι προσεπιμετροῦντες, ὡς μὴ νυστάζειν δοκοῖεν.

Prætereа cohortem, Reges Perſarũ habebant, quæ decem milibus Equitum Perſarũ, quos Ἀθανάτους, i. IMMORTALES, vocabant, conſtabat. Heſychius, Ἀθάνατοι, τάγμα ἱππέων, παρὰ Πέρσαις, μυρίων ἀνδρῶν. Suidas, Ἀθάνατοι, μύριοι Περσῶν ἐπίλεκτοι. Idem in verbo Ξέρξης· εἶχε δὲ ἐπιλέκτους μυρίους οὓς Ἀθανάτους ἐκάλει. Curtius libro III. *Proximi ibant, quos Perſæ* IMMORTALES *vocant, ad decem milia. Cultus opulentiæ Barbaræ, non alios magis honeſtabat. Illi, aureos Torques, illi veſtem auro diſtinctam habebant: manicatasque Tunicas, gemmis adornatas.* Confirmat & hunc Immortalium numerum Procopius lib. I. de Bello Perſico. Hoc autem nomine, eam ob cauſam appellabantur, quod in demortuorum, eorumve qui morbo ſontico laborantes, cauſariam miſſionem meruiſſent, locum, alii ſufficerentur, integro ſemper manente numero, quemadmodum Herod. li. VII. docet in hunc modũ: Ἐκαλέοντο δὲ Ἀθάνατοι οἱ Πέρσαι οὗτοι ἐπὶ τοῦδε· εἴ τις αὐτέων ἐξέλιπε τὸν ἀριθμόν, ἢ θανάτῳ βιασθεὶς, ἢ νούσῳ, ἄλλος ἀνὴρ ἀναίρητο· καὶ ἐγίνοντο οὐδαμὰ οὔτε πλεῦνες μυρίων, οὔτε ἐλάσσονες. κόσμον δὲ πλεῖστον παρείχοντο διὰ πάντων Πέρσαι, καὶ αὐτοὶ ἄριστοι ἦσαν.

Vnde Pausanias in Phocicis, Gallorum TRIMARCISIAM πρὸς μίμησιν τῶν ἐν Πέρσαις ἀριθμοῦ τῶν μυρίων, οἱ ἐκαλοῦντο Ἀθάνατοι, institutam sibi videri ait. Hoc tantum intererat, quod in eorum qui in acie ceciderant locum, Persæ quidem confecto demum prælio, alios succenturiabant: Galli vero, in pugna ipsa, cæsis vel sauciis Equitibus, integros sufficiebant: confestimque, nulla interposita mora, Equitum deficientium numerum supplebant.

Fuisse autem, ex omni Persica gente delectorum Equitum turmam istam, indicat Herodotus, qui Immortales hosce, μυρίους Πέρσας ἀπολελεγμένους, lib. VII. vocat: item Diodorus Sicul. cum lib. XI. ait, προσέπεμψε τοὺς τῶν Περσῶν ἐπιλέκτους, ὀνομαζομένους Ἀθανάτους, καὶ δοκοῦντας ταῖς ἀνδραγαθίαις προτερεύειν τῶν συστρατευομένων. Vnde Suidas in Ἀθανάτων interpretatione, eos μυρίους Περσῶν ἐπιλέκτους definit.

Non ex alia vero, quam ex Persarum gente, in has vexillationes conscriptos fuisse, præter supra citatos locos, indicio est, quod Herodotus lib. VIII. ait, Mardonium a Xerxe præmissum, delegisse sibi Πέρσας πάντας, τοὺς Ἀθανάτους καλουμένους. Polydamantem autem a Dario euocatum, tres ex hac Immortalium cohorte, singulari prælio, Susis occidisse, Pausanias Eliacor. lib. II. narrat.

Ex his vero qui in *Immortalium* numeros relati erant, Doryphori, seu hastati, mille, iiq; fortissimi ac præstantissimi, legebantur, qui, quod aurea mala, hastis præfixa, ferrent, Μηλοφόροι vocabantur: de quibus Athenæus lib. XII. ex Heraclide Cumano hæc adducit: ἦσαν δὲ οὗτοι (videlicet οἱ Μηλοφόροι) τῶν Δορυφόρων, καὶ τὸ γένος πάντες Πέρσαι, ἐπὶ τῶν σαυρωτήρων μῆλα χρυσᾶ ἔχοντες, χίλιοι τὸν ἀριθμὸν, ἀριστίνδην ἐκλελεγμένοι ἐκ τῶν μυρίων Περσῶν τῶν Ἀθανάτων καλουμένων. Quem Athenæi locum Eustathius in lib. IX. Odyss. attigit. Hesychius, Μηλοφόροι, θεραπεία τις βασιλικὴ τοῦ βασιλέως. Diodor. lib. XVII. sectio. I. συνῆσαν δ' οὗτοι, οἱ τε Μηλοφόροι πολλοὶ ταῖς ἀνδραγαθίαις, καὶ κατὰ τὸ πλῆθος. Eorum etiam Arrian. lib. III. mentionem facit. Themistius Oratio. V. ἢ ὅτι ἐδορυφόρουν αὐτὸν αἰχμοφόροι καὶ Μηλοφόροι χρυσοῖ ἐσταλμένοι.

Non temere autem, aut sorte, conscriptos fuisse eiusmodi Melophoros, verum Ἀριστίνδην, Athenæus ait. Hoc quid valeat

valeat explicat Moschopulus, περὶ χεδῶν, in hunc modum. Ἀριστίνδην ἐκλέγει, ὅταν καὶ τοὺς ἀρίστους ποιεῖται τὴν ἐκλογήν.

Melophoros autem in aula excubasse indicat Athenæus lib. XII. De Regalibus enim concubinis, & Regum consuetudine cum illis, loquens, ait, χρῆται δὲ αὐταῖς καὶ πολλάκις ὁ βασιλεὺς διὰ τῆς τῶν Μηλοφόρων αὐλῆς. Αὐλὴν vero, idem Athenæus lib. V. olim significasse ἀναπεπτόμενον τόπον, scribit νῦν δὲ, vt subricit, τὰ βασίλεια λέγουσιν Αὐλάς· ἤτοι, διὰ τὸ μεγάλους ἔχειν τοὺς πρὸ τῶν οἴκων ὑπαιθρίους τόπους· ἢ, διὰ τὸ παραυλίζεσθαι καὶ παρακοιμᾶσθαι τοὺς Δορυφόρους τοῖς βασιλείοις. Idem Athenæus lib. XII. ex Clearcho Solensi tradit, a Medis ad Persas transiisse Μηλοφορίαν, μὴ μόνον ὧν ἔπαθον τιμωρίαν, ἀλλὰ καὶ τῆς τῶν δορυφορούντων τρυφῆς, εἰς ὅσον ἦλθον ἀνανδρίας ὑπόμνημα. δύναται γὰρ, ὡς ἔοικεν, ἡ παράκαιρος ἄμα καὶ μάταιος αὐτῶν περὶ τὸν βίον τρυφὴ καὶ τοὺς ταῖς λόγχαις καθωπλισμένους ἀργύρας ἀποφαίνειν.

Alexandrum quoque post Darium victum, horum Melophororum satellitio vsum, Ælian. lib. IX. Var. histor. cap. III. ita scribit: Καὶ περὶ τούτοις μὲν Πέρσαι πεντακόσιοι, οἱ καλούμενοι Μηλοφόροι, περὶ αὐτὴν (scilicet Alexandri σκηνὴν, ἐντὸς εἱστήκεσαν, πορφυρᾶς καὶ μηλίνας ἠσθημένοι στολάς. Quod & Athenæus lib. XII. iisdem prope verbis ex Phylarcho refert: ex quorum locorum collatione, didici, mendose in Aldina Athenæi editione scriptum, ποικίλμασιν ἐκπεμπόμενοι πολυτελέσιν, cum legendum sit ἐκπεπονημένοι. Et quod Athenæus, οὐρανίσκους, ab Æliano ὄροφον dici, notandum est.

Persarum porro Reges, latus tam ab externis quam domesticis hostibus, magno stipatorum satellitumque agmine muniebant, qui Δορυφόροι & Αἰχμοφόροι, passim a Græcis auctoribus, ideo quod hastati essent, appellantur: αἰχμὰς enim eos, cum Acinacibus gestasse, apparet ex Herodoto lib. III qua parte Oroetæ cædem narrat. Huiusmodi autem satellitum, quibus corporis custodiam mandabant, cohortes, ex Persarum potissimum gente conscribebantur. Corporis enim custodes, non alios quam populares suos, sibi adsciscebant quos & inuiolatam fidem illis præstitisse Q. Curtius lib. VI. docet: apud quem Nabarzanes, in suis ad Alexandrum literis queritur, agitasse Darium *custodiam*

corporis sui, contra ius fasq; peregrino militi tradere, damnata popularium fide, quam per ducentos annos inuiolatam Regibus suis præstitissent. Quanquam Darium, cui Ochus nomen erat, ex Hebræis tres adolescentes spectatæ fidei, corporis custodes habuisse, Iosephus lib. XI. Antiquit. Iud. cap. IIII. & Sulpic. Seuer. lib. II. histor. Sacr. scribunt. Hi sunt, qui Esdræ lib III cap. III. τρεῖς νεανίσκοι σωματοφύλακες, οἱ φυλάσσοντες τὸ σῶμα τοῦ βασιλέως, dicuntur. Atque hi spiculatores, *Regiam*, vt Æmilius Probus in Datame loquitur, *tuebantur*.

Pro foribus certe Palatii excubasse eos, ex II. & III. cap. Esther, & Ioseph lib XI. Antiquit. Iud intelligitur.

Cyrum etiam sibi, ex Persis decem milia Spiculatorum conscribsisse, qui noctu interdiuque Regiam custodirent, cum ipse intus otium ageret, Xenophon lib. VII. ita scribit: Λαμβάνει οὖν τούτων (scilicet Persarum) μυρίους δορυφόρους, οἳ κύκλῳ μὲν νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐφύλαττον περὶ τὰ βασίλεια, ὁπότε ἔσω ῥᾳθυμοίη· ὁπότε δὲ ἐξίοι που, ἔνθεν καὶ ἔνθεν τεταγμένοι ἐπορεύοντο. Eamque custodiæ diligentiam seruatam ad sua vsque tempora, subiicit.

His corporis custodibus, Præfectus dabatur: cuiusmodi Præfecturam gessisse, Ariochum, Ioseph. lib X Antiquit. Iudaic. cap XI tradit, cum de Daniele loquens, ait, προσελθὼν Ἀριόχῳ, τῷ τὴν τῶν σωματοφυλάκων τοῦ βασιλέως ἀρχὴν πεπιστευμένῳ Eodemque munere Artabanum functum, in Xerxis comitatu, Diodor. Sicul. lib. XVII docet, qui eum τῶν Δορυφόρων ὑφηγούμενον vocat. Duo etiam Eunuchi, Ἀρχισωματοφύλακες Regis, memorantur, cap. III. Esther.

Porro honori non modico ducebatur, in huiusmodi spiculatorum & custodum corporis numeros referri. Existimandi copiam præbet Ioseph. lib. XI. Antiquit. Iudaic. cap. IIII. qui de Zorobabele, cui vetus cum Rege Dario amicitia intercesserit, σωματοφυλακεῖν, inquit, αὐτὸν μετ' ἄλλων δύο κριθεὶς ἄξιος, ἀπέλαβεν ἧς ἤλπισε τιμῆς. Alexander quoque, vt Diodor. Sicul. lib. XVII. loquitur, Τοὺς ἐπιφανεστάτους τῶν ἀνδρῶν δορυφορεῖν ἔταξεν· ἐν οἷς ἦν καὶ ὁ Δαρείου ἀδελφὸς Ὀξάθρης.

Reges ergo magna Satellitum manu stipabantur: eorumque

rumque latera, obiecti ac circumfusi Stipatores, defendebant, qui incurrentibus periculis se opponerent. Curtius lib. III. *Ipsum Regem dimicaturum, tria milia delectorum Equitum, assueta corporis custodia, sequebantur.* Horum etiam Σωματοφυλάκων nocturnis excubiis somnum Reges muniebant, vt Xenophontis paulo ante adducta verba testantur. Vnde apud Iosephum lib. x. Antiquitat. cap. IX. de Rege scribitur: φυλάττεται δὲ ὑπὸ χρηματιζόντων, καὶ εὐνοίᾳ δεδεμένων ὑπὸ τοῦ φόβου. καταλιπεῖν γὰρ οὐδεὶς τολμᾷ κοιμώμενον, οὐδὲ τὰ ἴδια, ἀναχωρήσας, ποιεῖται φροντίδα· ἀλλ' ἓν ἔργον ἡγούμενος ἀναγκαῖον, τὸ φυλάττειν τὸν βασιλέα, οὕτω προσμένει.

Tutissima quidem Regum custodia, in eorum qui parent, animis ac beneuolentia posita est: quo satellitio stipati, securam Principes, omni amoto metu, vitam degunt: animoque tranquillo, libere cibum ac somnum capiunt: alioquin omnia tuta timent: ipsisque rerum experimentis cognoscimus, verissimum esse quod Imperator Marcus Philosophus, apud Herodianum lib. I. prædicat, οὐ Δορυφόρων φρουρὰν ἱκανὴν ῥύεσθαι τὸν Ἄρχοντα, εἰ μὴ προϋπάρχοι ἡ τῶν ὑπηκόων εὔνοια. Hoc, vnico Traiani exemplo confirmasse contentus ero: Gratissimum enim Senatui populoque Romano fuisse, Plinius in Panegyr. ait, quod ille primo statim die, latus suum credidit omnibus. *Neq; enim*, adiicit, *stipatus satellitum manu, sed circumfusus vndiq;, nunc Senatus, nunc equestris ordinis flore, prout alterutrum frequentia genus inualuisset, silentes quietosq; lictores tuos subsequebare.* Et mox, *Quanto nunc tutior, quanto securior, eadem domus, postquam eius, non crudelitatis, sed amoris excubiis, non solitudine & claustris defenditur: & quid ergo? Nos discimus experimento, fidelissimam esse custodiam Principis, ipsius innocentiam. Hæc arx inaccessa, hoc inexpugnabile munimentum, munimento non egere.* Sed tamen, ad ingenitam Persis erga Reges suos venerationem, etiam, salutis & maiestatis causa, corporis custodes accedere, placuit. Eoque exemplo aliarum gentium principes, eiusmodi custodibus latus tegendum censuerunt.

Ex illis autem Δορυφόροις vnum, sellæ aureæ pedibus Regis, e curru descendentis, subiiciendæ causa, regium

currum ſequi ſolitum, docet Athenæus, lib. XII. ex Dinone narrans, Regem Perſarum nunquam curru deſiluiſſe, ſed ſemper, pedibus ſellæ aureæ impoſitis, deſcendiſſe, ſic vt nunquam ſolum contingeret: addit, αὐτῷ (ſcilicet Regi magno) χρυσοῦς δίφρος ἐτίθετο· καὶ τούτῳ ἐπιβαίνων κατῄει· καὶ ὁ βασιλέως Δορυφόρος εἰς τοῦτο εἵπετο.

Regii autem ſtipatores, æs non merebant, ſed a Rege annonas capiebant, eiſque, ex Regalis menſæ reliquiis, vti ſupra diximus, cibaria præſtabantur. Quemadmodum enim apud Græcos, mercenariis militibus in ſtipendium pecunia numerabatur, ſic Perſarum ſatellites, annonas, a Rege, in ſtipendii rationem accipiebant. Quod Athenæus lib. IIII. docet, in hæc verba: τὰ δὲ πλεῖστα τούτων τῶν ἱερείων καὶ τῶν σιτίων, οὓς τρέφει βασιλεὺς, τῶν τε δορυφόρων καὶ τῶν πελταστῶν, τούτοις ἐκφέρεται εἰς τὴν αὐλήν· οὗ ἰδεῖν ἅπαντα, μερίδας ποιήσαντες τῶν κρεῶν καὶ τῶν ἄρτων ἴσας, διαιροῦνται. ὥσπερ δὲ οἱ μισθοφόροι ἐν τῇ Ἑλλάδι μισθὸν ἀργύριον λαμβάνουσιν, οὕτω τὰ σιτία παρὰ τοῦ βασιλέως εἰς ὑπόλογον λαμβάνουσιν.

Ceterum inter eorum ordines qui Regum lateri proximi erant, quidam Συγγενεῖς, id eſt, vt Curtius lib. III. & IIII. & Iuſtinus lib. X. in extremo, loquuntur, COGNATI, vocabantur. de quibus eiuſdem Curtii ex lib. III. verba apponam: *Exiguo interuallo, quos Cognatos Regis appellant, decem & quinque milia hominum. Hæc vero turba muliebriter propemodum culta, luxu magis, quam decoris armis, conſpicua erat: Dorypbori vocabantur.* Diodor. lib. XVII. ſectio. I. Δαρεῖος τοῦ λαιοῦ κέρατος ἡγούμενος, συναγωνιστὰς εἶχε τοὺς Συγγενεῖς, ἱππεῖς ἐπιλέκτους ταῖς ἀρεταῖς καὶ εὐνοίαις χιλίους, συνειλημμένους εἴλῃ. iſtos etiam Συγγενεῖς, acie inſtructa, circa Darium locatos, Arrianus lib. III. refert. ſed & Curt. lib. IX. Darium decem legatos Cognatorum principes, ad Alexandrum miſiſſe, refert. & idem Arrian lib. VII. Et ita Συγγενεῖς quoq; accipe apud Diodor lib. XVII. in quo eſt, καὶ τῶν φίλων καὶ τῶν Συγγενῶν ἐπελέγετο (de Dario ſermo fit) τοὺς ἀρίστους· ὧν τοὺς μὲν τὰς ἁρμοζούσας ἡγεμονίας κατεμέριζε, τοὺς δὲ μεθ' ἑαυτοῦ κινδυνεύειν προσέταττεν. Ho, Diodori Arrianique interpretes, minus perite, *Conſanguineos*, reddunt. Honorariam vero appellationem huiuſmodi fuiſſe, nec vllo ſanguinis iure, aut

re, aut aliquo naturali cognationis vinculo, competiisse, ex eo planum fit, quod, inter cetera victoriæ præmia, tribus satellitibus hoc quoque Darium proposuisse, Καὶ Συγγενής μου (vel ἐμὸς) κληθήσεται, Esdræ lib. III. cap. III. & IIII. & apud Iosephum lib XI. Antiquit. cap. IIII. legimus. Alexandrum etiam hoc Cognatorum nominis honore Persas quosdam adfecisse, Arrian. lib. VI narrat his verbis, καλέσας εἴσω, τῶν Περσῶν τοὺς ἐπιλέκτους, τάς τε ἡγεμονίας αὐτοῖς τῶν τάξεων διένειμε· καὶ ὅσους Συγγενεῖς ἀπέφηνε, τούτοις δὲ νόμιμον ἐποίησε φιλεῖν αὐτὸν μόνοις. Quæ res Macedonum animos non leuiter offendit: quorum querelas Callinices perferens, ita cum Alexandro, apud eundem Arrianum expostulat: Περσῶν μέν τινας ἤδη πεποίησαι σαυτοῦ Συγγενεῖς, καὶ καλοῦνται Πέρσαι συγγενεῖς Ἀλεξάνδρου. καὶ φιλοῦσί σε· Μακεδόνων δὲ οὔπω τὶς γέγευται ταύτης τῆς τιμῆς Cui satisfaciens Alexander, ἀλλ' ὑμᾶς τε ἔφη ξύμπαντας, ἐμαυτοῦ τίθεμαι Συγγενεῖς· καὶ τό γε ἀπὸ τούτου, οὕτω καλέσω. Quo dicto, Callinices, προσελθὼν, ἐφίλησεν αὐτὸν, καὶ ὅστις ἄλλος φιλῆσαι ἤθελησε. Vnde colligitur Cognatos istos Regis, non adorandæ tantum purpuræ ius habuisse: verum, & ad oris osculum admissos. Peculiarem etiam a Rege, his Cognatis cœnam datã, quæ Συγγενικὸν ἄριστον vocabatur, cui extraneus nullus adhibebatur, supra documus.

Erant & principes quidam viri ab honoris æqualitate ὁμότιμοι appellati, quorum apud Xenophontem lib. I. & II. παιδ. non semel fit mentio. Hi assiduo pro foribus regiæ stantes, præsto erant ad obsequia, manentes donec a Rege dimitterentur Chrysantem namque Persis auctorem fuisse censendi, ἐντίμους ἀεὶ παρεῖναι ἐπὶ θύρας, καὶ παρέχειν αὐτοῖς χρῆσθαι ὅ τι βούλεται, ἕως ἂν ἀφίῃ Κῦρος. Xenophon lib. VIII. παιδ. scribit. Proinde, vt subiicit ἐφοίτων ἐπὶ τὰς θύρας Κύρου, οἱ ἔντιμοι σὺν τοῖς ἵπποις καὶ ταῖς αἰχμαῖς Idem lib. VII. ἐν Πέρσαις ἐπὶ τοῖς ἀρχείοις τοὺς ὁμοτίμους διάγειν tradit. Regiæ foribus adstare, consistereque, ex Cyri præcepto, proceres & primates omnes, apud Persas vsu receptum fuit. Ideoque apud Plutarch. in Themistocle τῶν ἐπὶ θύρας appellatione, non corporis modo custodes, vt quidam interpretantur, sed Purpuratos ac Torquatos quoslibet accipe. Quod perspicue idem Plutarchus in Pelopida, docet, ἐπεὶ

inquiens, τοῖς ἐπὶ θύραις Σατράπαις καὶ στρατηγοῖς καὶ ἡγεμόσιν ὀφθεὶς, θαῦμα καὶ λόγον παρέσχεν. Sic cap. xxx. Esther, *Omnes serui Regis, qui erant pro porta Regis*, vt habet vetus versio. Nam Seruos omnes apellatos eos qui in aulico aliquo officio ministerioque versabantur, non dubium est: quos ad fores Palatii considere & morari consueuisse constat.

Persarum etiam & Parthorum proceres, ac purpuratos, MEGISTANAS interdum appellari obseruandum est. Esdræ namque lib. III. cap. III. legimus, rescriptum, πᾶσι τοῖς Μεγιστᾶσι τῆς Μηδείας καὶ τῆς Περσίδος· πάντας τοὺς Μεγιστᾶνας τῆς Περσίδος καὶ Μηδείας, καὶ Σατράπας, καὶ στρατηγοὺς. καὶ τοπάρχας. Daniel. quoque lib. III. τότε Ναβουχοδονόσορ ἐξανέστη ἐν σπουδῇ, καὶ εἶπε τοῖς Μεγιστᾶσιν αὐτοῦ. Iudith. cap II. Nabuchodonosor, συνεκάλεσε πάντας τοὺς θεράποντας αὐτοῦ, καὶ πάντας τοὺς Μεγιστᾶνας αὐτοῦ. in Euangel. D. Marci cap. VI Herodes dicitur cœnam exhibuisse, τοῖς Μεγιστᾶσιν αὐτοῦ καὶ τοῖς χιλιάρχοις. Ioseph. lib. XX. Antiquit. cap. II. de Artabano in regnum restituto, καὶ Ἀρτάβανης οὕτω διʼ Ἰζάτου πάλιν εἰς τὴν ἀρχὴν καθίσταται, πρότερον αὐτῆς ἐκπεσὼν διὰ τοὺς Μεγιστᾶνας. Alexander Aphrodis. in Topic. ὁ τιμῆς ὀρεγόμενος παρὰ βασιλέως, ἢ παρὰ Μεγιστάνων. Hesychius, Μεγιστᾶνες, οἱ ἐν ὑπεροχῇ ὄντες. Suidas, Μεγιστᾶνες, οἱ τοῦ βασιλέως περίβλεπτοι ὑπʼ ἐξουσίᾳ. Quod nomen Latini quoque auctores vsu suum fecerunt. Nam & *Megistanas Babylonios*, Q. Curtius lib. V. dixit: & Suetonius, in Caligula, cap. V. Parthorum regem, in luctu, *Megistanum conuictu abstinuisse*, refert. Tacitus lib. XV. Annal. *Megistanas Armenios, qui primi a nobis defecerant, pepulit sedibus.* Seneca Epist. XXI. *Omnes illos Megistanas & Satrapas, & Regem ipsum ex quo Idomenei titulus petebatur.*

Fuit & apud Partho-Persas, celso dignitatis gradu, Magistratus, qui SVRENAS vocabatur: quo in officio positos, noui Regis frontem, patrio gentis more, Diademate reuinxisse, proximumque a Rege locum obtinuisse, iam in transitu docuimus. De cuius Magistratus auctoritate, potestateque, fastu etiam Regalique magnificentia eius, qui hoc officium, quo tempore Crassus a Parthis victus cæsusque est, gerebat, integrum Plutarchi locum, quem supra strictim

ſtrictim attigi, ſubiicere operæpretium cenſui. Verba in Craſſo ſic habent: οὐδὲ γὰρ ἦν τῶν τυχόντων ὁ Σουρήνας, ἀλλὰ πλούτῳ μὲν καὶ γένει καὶ δόξῃ, μετὰ βασιλέα δεύτερος· ἀνδρείᾳ δὲ καὶ δεινότητι τῶν καθ' αὐτον, ἐν Πάρθοις πρῶτος· ἔτι δὲ μεγέθει καὶ κάλλει σώματος, ὡς οὐδεὶς ἕτερος. ἐξήλαυνε δὲ καθ' ἑαυτὸν ἀεὶ, χιλίαις σκευοφορούμενος καμήλοις, καὶ διακοσίας ἀπήνας ἐπήγετο παλλακίδων. ἱππεῖς δὲ κατάφρακτοι χίλιοι, πλείονες δὲ τῶν κούφων, παρέπεμπον. εἶχε δὲ τοὺς σύμπαντας ἱππεῖς ὁμοῦ πελάτας τε καὶ δούλους, μυρίων οὐκ ἀποδέοντας. κατὰ γένος μὲν οὖν, ἐξ ἀρχῆς ἐκέκτητο, βασιλεῖ γινομένῳ Πάρθων, ἐπιτιθέναι τὸ Διάδημα πρῶτος. Eadem & in Appiani Parthicis curioſus lector inueniet: abſque vlla vel ſyllabæ vnius varietate, niſi quod pro ἀλλὰ, ἄλλως: pro δεινότητι, νεότητι: pro ὡς οὐδεὶς, ὅσος οὐδεὶς, ſcriptum eſt. Strabo lib. xvi. Σίννακα ἐν ᾗ Κράσσος διεφθάρη, δόλῳ ληφθεὶς ὑπὸ Σουρήνα τοῦ τῶν Πάρθων στρατηγοῦ. Tacitus lib. vi. Annalium, *Sed vbi diem ex die prolatabant, multis coram & adprobantibus, Surena, patrio more, Tiridatem inſigni regio euinxit.* Quod genus loquendi, idem lib. xv. vſurpans, *Simul*, ait, *Diademate caput Tiridatis euinxit.* Manſiſſe etiam ad ſua vſque tempora, hanc Magiſtratus huius dignitatem, Ammianus Marcellinus non ſemel docet. Sic enim lib. xxiiii. *Surena, poſt Regem, apud Perſas, promeritæ dignitatis.* Rurſuſque lib. xxx. *Aduenit Surena, poteſtatis ſecundæ poſt Regem.* Eodemque lib. Surenæ datum a Sapore Perſarum Rege negotium, refert, vt ea quæ Victor Comes, & Vrſicius ſuſceperant, armis repeteret. Zoſimus lib. iii. ὁ γὰρ Σουρήνας (ἀρχῆς δὲ τοῦτο παρὰ Πέρσαις ὄνομα) λόχον ἔν τινι τόπῳ, &c. Et iterum eodem li. Σουρήνας τε καὶ ἄλλοι τῶν ἐν δυνάμει περὶ αὐτοὺς ὄντων, ἐξέπεμψαν. Inuenitur & SVRENAE nudum nomen, apud Suidam: cui tamen in vocis huius interpretatione, vox faucibus hæſit.

Reges porro Ianitorem & Oſtiarium habebant. πυλουρὸν vocat Herodotus, lib. iii. vbi de Syloſonte ait: ἵζετο ἐς τὰ πρόθυρα τῶν βασιλῆος οἰκίων, καὶ ἔφη Δαρείου εὐεργέτης εἶναι. ἀγγέλλει ταῦτα ἀκούσας ὁ πυλουρὸς τῷ βασιλέϊ. cui imperat Darius, αὐτὸν παράγετε ἔσω, ἵνα εἰδέω τίς θέλων λέγει ταῦτα. παρῆγε ὁ πυλουρὸς τὸν Συλοσῶντα. Quinetiam pro portis Palatii, ex-

cubias, corporis custodes agebant. Quæ res, septem Persis consilia de Magorum cæde agitantibus, negotium facessere videbatur. Dario enim censenti, noctu adoriendos adgrediendosque esse, Othanes dubitationem ita mouet, ἐξηγέο αὐτὸς ὅτεῳ τρόπῳ πάρειμεν ἐς τὰ βασιλήια, καὶ ἐπιχειρήσομεν αὐτοῖσι. φυλακὰς γὰρ δὴ διεστεώσας οἶδας που καὶ αὐτός, εἰ μὴ ἰδών, ἀλλ' ἀκούσας· τὰς τέῳ τρόπῳ περήσομεν; Cui respondet Darius, ὑμεῖς δὲ ἴστε φυλακὰς τὰς κατεστεώσας, ἐούσας οὐδὲν χαλεπὰς παρελθεῖν. τοῦτο μὲν γάρ, ἡμέων ἐόντων τοιῶν, οὐδεὶς ὅστις οὐ παρήσει.

Post istos qui atria seruabant Ostiarios, quique primo aditu arcebant eos, quos summouendos censebant, occurrebant alii foribus Regiæ adstantes ἀγγελίας εἰσφέροντες, quos Latini auctores *Internuntios* vertunt: per quos adeuntium desideria, preces, postulationesque ad Regem perferebantur. Ordinem hunc Ostiariorum, Excubitorum, Admissionaliumque, non obscure patefacit Herodot. lib. III. narrans vti Magi a septem Persis oppressi fuerint: Καταιδεόμενοι γὰρ οἱ φύλακοι ἄνδρας τοὺς Περσέων πρώτους, καὶ οὐδὲν τοιοῦτο ὑποπτεύοντες ἐξ αὐτῶν ἔσεσθαι, παρίεσαν, θείῃ πομπῇ χρεωμένους· οὐδ' ἐπηρώτα οὐδείς. ἐπεί τε δὲ καὶ παρῆλθον ἐς τὴν αὐλήν, ἐνέκυρσαν τοῖσι τὰς ἀγγελίας ἐσφέρουσι Εὐνούχοισι· οἵ σφέας ἱστόρεον ὅ τι θέλοντες ἥκοιεν. καὶ ἅμα ἱστορέοντες τούτους, τοῖσι Πυλουροῖσι ἀπείλεον, ὅτι σφέας παρῆκαν. Eandemque facti seriem breuiter recitans Zonaras, Annalium Tomo I: οἱ δὲ ἑπτὰ ἄνδρες ἐν τῇ ὁδῷ τὰ κατὰ τὸν Πρηξάσπην μαθόντες, ὥρμησαν εὐθὺς ἐπὶ τὰ βασίλεια καὶ εἰσῄεσαν, παρὰ τῶν φυλάκων μὴ κωλυόμενοι. ᾐδοῦντο γὰρ τὴν ὑπεροχὴν τῶν ἀνδρῶν. παρελθόντες δὲ εἰς τὴν αὐλήν, ἐνέτυχον τοῖς Ἀγγελιαφόροις Εὐνούχοις, οἳ σφᾶς ἠρώτων, ὅτου χρῄζοντες ἥκοιεν, ἐκώλυόν τε προσωτέρω ἰέναι. Cuiusmodi Ἀγγελιαφόρου officio apud Cambysen functum Prexaspem, Herodot. lib. III. ita scribit: λέγεται γὰρ εἰπεῖν αὐτὸν (de Cambyse verba facit) πρὸς Πρηξάσπεα, τὸν ἐτίμα τε μάλιστα, καί οἱ τὰς ἀγγελίας ἐφόρεε οὗτος.

Per hos Internuntios Responsa his a quibus adibantur, Reges dabant. Iustinus lib. I. de Ninya Nini & Semiramidis filio: *Raro a viris visus, in feminarum turba consenuit: posteri quoque eius, id exemplum sequuti, Responsa gentibus, per Internun-*

ternuntios dabant. Moris vtique fuisse apud Persas, ἀνδράσι μὲν ἰδίᾳ, γυναιξὶ δὲ καθ᾽ ἕτερον καιρὸν χρηματίζειν, Heliodor. lib. VIII histor. Æthiopicæ tradit.

CHILIARCHVM etiam fuisse, τὸν τὰς εἰσαγγελίας εἰσκομίζοντα τῷ βασιλεῖ, καὶ τοὺς δεομένους εἰσάγοντα, Ælian. lib. I. Var. Histor. cap. XXI. ostendit. Plutarchus in Themistocle, ἐντυγχάνει πρῶτον Ἀρταβάνῳ τῷ χιλιάρχῳ, λέγων, Ἕλλην μὲν εἶναι. βούλεσθαι δ᾽ ἐντυχεῖν βασιλεῖ περὶ μεγίστων πραγμάτων. Eius quoque Chiliarchi, seu Tribuni, partes fuisse, exterarum gentium legatos, ad Regem missos, aut eos qui cum Rege agere vellent, ad eumque quoquo modo adfectabant viam, admittere: nec vllũ sine hoc admissum, Æmil. Prob. in Conone, docet Illic enim refert, Cononem a Pharnabazo, ad Regem Artaxerxem, Tisaphernis, qui ab eo defecerat, accusandi gratia, missum, *primum, ex more Persarum, ad Tithraustem Chiliarchum, qui secundum imperii gradum tenebat,* accessisse: seque ostendisse cum Rege colloqui velle. Hoc Chiliarchi munere Bagoam Eunuchum, in Artaxerxis aula, functum, Diodorus lib. XVII. refert. Sacam etiam Astyagis pincernam, Admissionalis partes obiisse, Xenophon lib. I. παιδ. significat his verbis, ὁ δὲ Σάκας ἄρα καλός τε ὢν ἐτύγχανε, καὶ τιμὴν ἔχων προσάγειν τοὺς δεομένους Ἀστυάγους, καὶ ἀποκωλύειν οὓς μὴ καιρὸς αὐτῷ δοκοίη εἶναι προσάγειν. Eaque gratia Sacam ἐπὶ εἰσόδου stetisse, accessuque & aditu prohibuisse eos qui intromittendi non esse videbantur, ibidem ait. Reges autẽ, Persici sermonis ignaros Græcos, per Interpretem audiebant: atque ita, Sylosontis Samii verba, a Dario exaudita, Herodotus, lib. III. refert: Παρῆγε ὁ πυλουρὸς τὸν Συλοσῶντα. στάντα δὲ ἐς μέσον ἠρώτεων οἱ Ἑρμηνέες, τίς τε εἴη. Themistoclem quoque, vbi primum in Artaxerxis conspectum colloquiumque venit, per Interpretem locutum, Plutarchus in Themistocle scribit. Sic etiam cum peregrinis egisse Reges, indicat Herodot. lib. III. sermones a Dario, coram Græcis, habitos cum Indis, narrans, his verbis, παρεόντων τῶν Ἑλλήνων, καὶ δι᾽ Ἑρμηνέος μανθανόντων τὰ λεγόμενα.

Habebant & Reges, Cubicularios, quos Plutarchus in lib. πρὸς ἡγεμ. ἀπαιδ. & in Alexandri vita, Κατευνάστας

Diodorus verò Sicul. lib. xv. & idem Plutarch. in Apophthegmat. Καζαγγιμιστὰς, vocant.

Ad domestica autem Ianitorum, Cubiculariorum, & eorum qui a Responsis, & a Poculis erant, ministeria, Eunuchorum opera vti consueuerant. Cyrus enim intelligens se custodibus corporis egere, & homines nusquam facilius capi, quam esculentis & potulentis, balneis, somno, lecto, existimauit sibi fidissimos ad eam rem esse deligendos. Itaque spadones ad eiusmodi officia adsumpsit, & vt Xenophon, lib. vii. παιδ. tradit, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν θυρωρῶν, πάντας τοὺς περὶ τὸ ἑαυτοῦ σῶμα θεραπευτῆρας, ἐποιήσατο Εὐνούχους. Diodor. Sicul. lib. xi. Ἀνακοινωσάμενος δὲ τὴν ἐπιβουλὴν πρὸς Μιθριδάτην τὸν Εὐνοῦχον, ὃς ἦν Καζαγγιμιστὴς τοῦ βασιλέως, καὶ τὴν κυριωτάτην ἔχων πίστιν. Plutarchus in Alexandro, τῶν δὲ θαλαμηπόλων τις Εὐνούχων, οἳ συνεαλώκεισαν ταῖς γυναιξὶν, ἀποδρὰς ἐκ τοῦ στρατοπέδου, καὶ πρὸς Δαρεῖον ἀφιππασάμενος. In Hebræo etiam codice lib. Esther cap. ii. Bagathen & Tharen Eunuchos, Ianitores fuisse, & in primo palatii limine resedisse, refertur. Spadonum certe fida ministeria, Philostratus libro ii. de vita Apollonii, prædicat. Quod genus hominum odio habuisse, Imperat. Alexander Seuerus dicitur. *Eunuchos* enim ille, (vt in eius vita a Lampridio relatum extat) *nec in Consiliis, nec in Ministeriis habuit: qui soli, Principes perdunt: dum eos more gentium, aut Regum Persarum, volunt viuere: qui a populo, etiam amicissimum principem semouent, qui Internuntii sunt, aliud quam respondetur sæpe referentes, claudentes Principem suum, & agentes ante omnia ne quid sciat.* Et alio eiusdē libri loco, *Eunuchos*, ait Lampridius, *de ministerio suo abiecit, & vxori, vt seruos, seruire iussit. Et cū Heliogabalus mancipium Eunuchorum fuisset, ad certum numerum eos redegit: nec quicquam in Palatio curare voluit, nisi balneas feminarum: cum plerosq; Eunuchos rationibus & procurationibus præposuisset Heliogabalus, hic illis & veteres sustulit dignitates. Idem, tertium genus hominum Eunuchos esse dicebat, nec videndum, nec in vsu habendum a viris, sed vix a feminis nobilibus.* Denique ait noluisse Alexandrum, *ad aulicis suas vendi dispositiones. quod factum fuerat*

sub

ſub Heliogabalo, cum ab Eunuchis omnia venderentur. quod genus hominum, inquit, *idcirco ſecreta omnia in Aula noſſe cupiunt, vt ſoli ſcire aliquid videantur, & habeant vnde vel gratiam, vel pecuniam requirant.* Dii boni, quantum diuerſiis Alexander ab illo cuius principatu, *Omnia ceſſerunt, Eunucho Conſule, monſtra.*

Eunuchi quoque circa Reginas erant, quemadmodum ex Curtio lib. IIII. liquet, his verbis, *atque iter facienti, Spado ex captiuis qui Darii vxorem comitabantur, deficere eam nuntiat.* & infra, *e Spadonibus, qui circa Reginam erant, Tyriodes inter trepidationem lugentium elapſus.* Idem probatur, Eſther cap. IIII. his verbis, ἡ δὲ Ἐσθὴρ προσκαλέσατο Ἀχραθαῖον τὸν Εὐνοῦχον αὐτῆς, ὃς παρειστήκει αὐτῇ. Eoque reſpexiſſe videtur Terentius, Eunucho, Act. I. Sc. 2. cum ait, *Eunuchum dixti velle te: quia ſolæ vtuntur his Reginæ.* Hos etiam pellicibus & concubinis Regis, cuſtodes adhibitos, ſupra oſtendimus.

Inſuper, Perſarum Reges, Scribas habebant, quos Γραμματιστὰς βασιληίους, Herodot. lib. III. vocat. Γραμματεῖς vocantur, Eſdræ lib. I. cap. IIII. & Eſther cap. VIII. & apud Ioſeph. lib. XI. Antiq. cap. VI. *Scribæ Darii* meminit Q. Curtius. Herodotus lib VII. de Xerxe, διεξελαύνων ἐπ᾽ ἅρματος παρ᾽ ἔθνος ἓν ἕκαστον ἐπυνθάνετο, καὶ ἀπέγραφον οἱ Γραμματισταί, ἕως ἐξ ἐσχάτων ἐς ἔσχατα ἀπίκετο. Huiuſmodi Scribas præliis interfuiſſe vt ea deſcriberent, Ioh. Tzetza, Hiſtor. Chiliade I. his quos de Xerxe conſcripſit, verſibus docet: Χρυσῷ θρόνῳ καθήμενος, ὥρα τὴν ναυμαχίαν· Καὶ Γραμματεῖς παρείστατο, μέλλοντες ταύτην γράφειν. Per hos Edicta & Reſcripta conſcribebantur, & ad prouinciarum Præſides dirigebantur, vt apparet ex cap. III. Eſther. καὶ ἐκλήθησαν οἱ Γραμματεῖς τοῦ βασιλέως, μηνὶ πρώτῳ, τῇ τρισκαιδεκάτῃ, καὶ ἔγραψαν, ὡς ἐπέταξεν Ἀμὰν, τοῖς Στρατηγοῖς, καὶ τοῖς ἄρχουσι κατὰ πᾶσαν χώραν. Rurſuſq; cap. VIII. Ἐκλήθησαν δὲ οἱ Γραμματεῖς, &c. καὶ ἐγράφη τοῖς Ἰουδαίοις ἐγράφη δὲ διὰ βασιλέως. Ioſeph. lib. XI. Antiquit. cap. VI. μεταπεμφθέντας οὖν τοὺς βασιλικοὺς Γραμματεῖς, ἐκέλευε γράφειν τοῖς ἔθνεσιν ὑπὲρ τῶν Ἰουδαίων.

Hoc loco libet interponere, etſi ſeiunctum ab inſtituto

orationis cursu est, vti, quaque verborum formula, Rescripta, Edicta, Decretaque Regia, & vt Plautus loquitur, *Basilica edictiones*, conciperentur.

Edictorum & Rescriptorum initiis fere adscribi solebat, Βασιλεὺς οὕτως (seu, τάδε) λέγει. Et ita, apud Ioseph. lib. XI. Antiquit. Iudaic. cap. I in Edicto Cyri, Κῦρος ὁ βασιλεὺς λέγει. Eiusdemque lib. cap. III. in Rescripto Cambysis, Βασιλεὺς Καμβύσης τάδε λέγει. Sic cap. V E dræ, Οὕτως εἶπε Κῦρος ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν. Similiterque Xerxis ad Pausaniam Epistola, quæ a Thucydide lib. I. refertur, principium habet huiusmodi, Ὧδε λέγει βασιλεὺς Ξέρξης Herodotus lib. V. Darii ad Histiæum literas adducit, hoc modo conceptas: Ἱστιαῖε, βασιλεὺς Δαρεῖος τάδε λέγει Ἐγὼ φροντίζων, &c. Sic etiam Iudith, cap. II. Nabuchodonosor Holophernem ἀρχιστράτηγον τῆς δυνάμεως, affatur: Τάδε λέγει ὁ βασιλεὺς ὁ μέγας, ὁ κύριος πάσης τῆς γῆς· Ἰδοὺ σὺ ἐξελεύσῃ ἐκ προσώπου μου καὶ λήψῃ, &c. Eandemque illis temporibus, verborum formulam, aliis principibus placuisse, Herodotus lib. III docet: de Amasi loquens in hunc modum, γράψας ἐς βιβλίον τάδε, ἐπέστειλε ἐς Σάμον· Ἄμασις Πολυκράτει ὧδε λέγει. Orœtis quoque ad Polycratem Samium epistola, hanc habet inscriptionem, apud eundem Herodot. eodem lib. Ὀροίτης Πολυκράτει ὧδε λέγει.

Artaxerxes vtique Officialibus suis rescribens, εἰρήνην & πᾶσιν, illis precatur, Esdræ cap. IIII. Vicissimque Præsides Dario scribentes, eiusdem Esdræ cap. V. Epistolam ita inscribunt: Δαρείῳ τῷ βασιλεῖ εἰρήνη πᾶσα. Darii quoque litteræ, quas scripsisse eum, πᾶσι τοῖς λαοῖς, φυλαῖς, γλώσσαις, τοῖς οἰκοῦσιν ἐν πάσῃ τῇ γῇ, Danielis cap VI. refertur, initium habebant huiusmodi, Εἰρήνη ὑμῖν πληθυνθείη Ἐκ προσώπου μου, ἐτέθη δόγμα, τοῦ ἐν πάσῃ ἀρχῇ τῆς βασιλείας μου, &c.

Artaxerxis autem Decretum, Esdræ cap. VII. refertur in hæc verba, Ἐγὼ Ἀρθασασθὰ βασιλεὺς, ἔθηκα γνώμην πάσαις ταῖς γάζαις, ταῖς πέραν τοῦ ποταμοῦ.

Sanctionem vero Cyrus, suo de sacris Hierosolymitanis præcepto, si quis aliter, seu aduersus ea fecisset, subiunxit huiusmodi, τοὺς δὲ παρακούσαντας τούτων καὶ ἀκυρώσαντας, ἀνασταυρωθῆναι βούλομαι, καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν εἶναι βασιλικάς. quum

quemadmodum Iosephus, lib. xi Antiquit. cap. i. refert. Eademque Sancti o aliquis verbis, apud eundem Iosephum lib xi cap. iv ita citatur, τοὺς δὲ παραβαίνοντας τι τῶν ἐπεσταλμένων, συλληφθέντας ἐκέλευσεν ἀνασταυρωθῆναι, καὶ τὴν οὐσίαν αὐτῶν εἰς τὴν βασιλικὴν καταταγῆναι κτῆσιν. Darii quoque Edicto Esdræ i cap. vi. Sanctio subicitur huiusmodi: ὅσοι ἂν παραβῶσι τι τῶν προειρημένων καὶ τῶν προγεγραμμένων, ἢ καὶ ἀκυρώσωσι, ληφθῆναι ξύλον ἐκ τῶν ἰδίων αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τούτου κρεμασθῆναι.

Rescripta porro Principum, non vna lingua concipiebantur, sed secundum varia nationum, quibus imperabāt, idiomata Sic Esther cap i ἀπέστειλεν εἰς πᾶσαν τὴν βασιλείαν κατὰ χώραν, κατὰ τὴν λέξιν αὐτῶν. Et cap. iii de Scribis, Καὶ ἔγραψαν τοῖς ἄρχουσι τῶν ἐθνῶν κατὰ τὴν αὐτῶν λέξιν. item cap. viii. ἔγραψαν ἑκατὸν εἴκοσι ἑπτὰ Σατράπαις, κατὰ χώραν καὶ χώραν, κατὰ τὴν αὐτῶν λέξιν.

Persarum vero Regis ad Lacedæmonios litteras, quas Athenienses interceperunt, Assyrio sermone scriptas fuisse, Thucydides lib. iiii. refert.

Rescripta porro Anulo Regio obsignabantur. Docet hoc Esther, cap. viii in quo ita est, Ἐγράφη δὲ διὰ τοῦ βασιλέως, καὶ ἐσφραγίσθη τῷ δακτυλίῳ αὐτοῦ. Xenophon lib i. Ἑλλην. καὶ ἐπιστολὴν τε ἔφρασε, τοῖς κάτω πᾶσι, τὸ βασιλικὸν ἔχουσαν σφράγισμα. Ioseph. lib xi Antiquit cap vi. γράφει δὲ ἃ βούλεται περὶ τῶν Ιουδαίων ἐκεῖνον ἐκ τοῦ βασιλέως ὀνόματος, καὶ σημειωσάμενον αὐτοῦ τῇ σφραγῖδι. πέμπει εἰς πᾶσαν τὴν βασιλείαν τοὺς γὰρ ἀναγνωσθέντας τὰ ὑπὸ τοῦ βασιλικοῦ σημαντῆρος ἠσφαλισμένας ἐπιστολὰς, οὐδὲν περὶ τῶν ἐγγεγραμμένων ἀντιπράξοι. Ita Curtius lib. vi de Alexandro: *Is eras quoque quas in Europam mitteret, veteris Anuli gemma obsignabat: iis quas in Asiam scriberet, Darii Anulus imprimebatur.* Eius rei ergo Rex Anulum signatorium gestabat, quem, vbi res poscebat, digito detractum, fido alicui ex amicis dabat, obsignandi causa. De Artaxerxe namque cap. iii. Esther scribitur: Περιελόμενος τὸ δακτύλιον, ἔδωκεν εἰς χεῖρας τῷ Ἀμὰν σφραγίσαι κατὰ τὸ γεγραμμένον κατὰ τῶν Ιουδαίων. Idem princeps eiusdem lib. cap. viii ita loquitur: Γράψατε καὶ ὑμεῖς ἐκ τοῦ ὀνόματός μου, ὡς δοκεῖ ὑμῖν, καὶ σφραγίσατε τῷ δακτυλίῳ μου.

Moxque adiicit, ad firmandam auctoritatem literarum quibus Regis signum impressum erat: ὅσα γὰρ γράφεται τοῦ βασιλέως ἐπιτάξαντος, καὶ σφραγισθῇ τῷ Δακτυλίῳ μου, οὐκ ἔστιν αὐτοῖς ἀντειπεῖν. Idemq; cap. VIII. ἔλαβε δὲ ὁ βασιλεὺς τὸν Δακτύλιον ὃν ἀφείλατο Αμὰν, καὶ ἔδωκε Μαρδοχαίῳ. Huiusmodi Anulum, Alexander iam animam agens, præclusa voce, exemptum digito, Perdicæ tradidit, vt a Curtio lib. vlt. & Iustino lib. XII. memoriæ proditum est. Sigilli quoq; & σφραγῖδος Δαρείου meminit lib III. Herodot. Regius autē Anulus quale haberet ἐπισφράγισμα, siue χαρακτῆρα, vnus, quod sciā, Thucydidis Interpres attigit. Ad eum siquidē Thucydidis locum, quo σφραγῖδα Xerxis Pausaniæ ostensam refert, ἡ σφραγὶς, inquit, τοῦ Περσῶν βασιλέως, εἶχε, κατὰ μέν τινας, τὴν βασιλέως εἰκόνα· κατὰ δέ τινας, τὴν Κύρου τοῦ πρώτου βασιλέως αὐτῶν· κατὰ δέ τινας, τὸν Δαρείου ἵππον, δι' ὃν χρεμετίσαντα ἐβασίλευσε.

Rescripta porro, Edicta & Decreta Regum, in Scriniis & archiis adseruabantur. Eaque in Gazophylaciis & Bibliothecis reposita fuisse, vnde, vbi res poscebat, promebantur, ex cap. V. li. I. Esdiæ perspicue demōstratur. Edicta vero proscribi, vnde de plano recte legi possent, & in celeberrimis vrbis Regiæ locis, figi, solita, ex Iosepho lib. XI. Antiquit. cap. VI. & ex cap. III. Esther, colligitur. In Prouincias vero, per Veredarios, Tabellarios, Cursoresque, emittebantur: quos LXX. Interpretes Βιβλιογράφους vocant, Esther, cap. IIII. & Βιβλιοφόρους eiusdem lib. cap. VIII. Aristoteles vero lib. de Mundo, Ἀγγελιαφόρους.

Litteræ vero quas Persarum Regibus eorum Officiales & ministri scribebant, his plerumq; verbis inchoabantur, Γνωστὸν ἔστω τῷ βασιλεῖ, vt ex c. IIII. & V. Esdræ apparet, vel, vt est apud Iosephum lib. XI. Antiquit. cap. II. Γνῶναί σε χρή.

Præter Scribas ordinarios, qui Regibus erant ab Epistolis, alium fuisse qui πάντα τὰ πραττόμενα, siue τὰ προσπίπτοντα, in scriptis redigeret, apparet ex Iosepho lib. XI. Antiquit. Iud. cap. II. & III. Ac plane actis mandari, & in commentarios referri, quæcunque suis temporibus memoratu digna gererentur, statuerenturque, Reges curabant: quemadmodum Diodor. Sic. lib. II. de Ctesia agens, indicat. Sic, Eunuchorum aduersus Regem Artaxerxem conspirationem,

nem, indicio Mardochæi detectam patefactamque, iussit Rex, ad memoriam posteri temporis sempiternam, literis mandari, & in Bibliothecam Regiam reponi, Esther cap. II. Cuiusmodi libri, ὑπομνήματα vocantur a Iosepho: & βίβλος ὑπομνηματισμῶν, cap. IIII. Esdræ, & γράμματα μνημόσυνα τῶν ἡμερῶν, Esther cap VI. Eos libros adiri, inspicique, re ita exigente, consueuisse, Iosephus lib. XI. Antiquit. cap. II. ostendit. Illic enim prouinciales Magistratus Samariæ a Cambyse petunt, ὅπως ἐπισκέψηται τὰ τῶν πατέρων βιβλία. Quibus ille ita respondet, Ἐκέλευσα ἐπισκέψασθαι τὰ τῶν προγόνων μου βιβλία· καὶ εὑρέθη ἡ πόλις ἐχθρὰ βασιλεῦσιν ἀεὶ γεγενημένη. Darium quoque monitum a Satrapis, vt eosdem commentarios consuleret, eiusdem libri cap. IIII. narrat. Ibidemque Zorobabel Satrapas rogat, vt ad Darium scribant, ὅπως ἐπισκεψάμενος τὰ τῶν βασιλέων ὑπομνήματα, inueniat a Cyro mandatam fuisse Scribę, templi instaurationem. Eodemque loco, de Dario, Προσέταξεν ἐν τοῖς βασιλικοῖς ὑπομνήμασι ζητηθῆναι τὰ περὶ τούτων. Sic & cap. IIII. Esdræ, Scribę & alii, Artaxerxem rogant, ἵνα ἐπισκέψηται ἐν βίβλῳ ὑπομνηματισμῶν. Eosdem rerum gestarum commentarios, sibi quandoque legi & recitari Reges iubebant, vt indicat Ioseph. lib. XI Antiquit. Iud cap. VI de Artaxerxe loquens his verbis, τὸν γραμματέα, κομίσαντα καὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων τὰ ὑπομνήματα καὶ τῶν ἰδίων πράξεων, ἀναγινώσκειν αὐτῷ προσέταξεν.

Huiusmodi autem Commentarios de rebus quæ in Cyri tempora inciderant, Ecbatanis inuentos, idem Iosephus lib. XI Antiquit. cap. IIII narrat. Nam cum Darius iussisset Regios huius generis libros, ad rerum gestarum fidem, cõquiri: εὑρέθη, ait ille, ἐν Ἐκβατάνοις, τῇ βάρει τῇ ἐν Μηδίᾳ, βιβλίον, ἐν ᾧ τάδε ἦν ἀναγεγραμμένα, Ἐν τῷ πρώτῳ τῆς βασιλείας ἔτει Κῦρος ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε, & reliqua. Quanquam Esdræ cap. V. Darius monetur Cyri commentarios requirere, ἐν τῷ οἴκῳ τῆς γάζης Βαβυλῶνος. Secundũ quę, eiusdem lib. cap. VI. Dario scribitur, καὶ ἐπεσκέψατο ἐν ταῖς Βιβλιοθήκαις, ὅπου γάζα κεῖται ἐν Βαβυλῶνι. In Medorum tamen arce repertos eos Commentarios refert. Ex his, vt locum hunc concludã, efficitur, Persicos Reges, Scrinia Memoriæ & Epistolarum,

item Bibliothecas habuisse. In illo autem Esdræ loco, qui Hebraicam linguam callent, Bibliothecam, *domum thesaurorum*, interpretantur, traduntque duplicis generis Bibliothecas extitisse. Vnas, in quibus libri qui ad sapientiam & doctrinam pertinebant, adseruabantur: Alias vero, in quibus Ratiociniorum publicorum codices, & ad rem nummariam pertinentia volumina, reponebantur.

Iam Archiatros in comitatu suo Persarum Reges habuisse, quibus se liberosque suos in ægritudine corporum committebant, ex Herodoti lib. III. liquet. Et quidem peregrinorum, nō etiam indigenarum, Medicorum opera vsos Reges Persarum, argumento sunt, Ægyptii illi Archiatri, quos, vt ibidem Herodot. refert, Darius ob imperitiam, & quia morbo suo, non æque atque Democedes Crotoniates, medicinam fecissent, in crucem agi iussit: quibus tamen Democedes capitalis huius inscitiæ veniam impetrauit.

Medicas vtique artes in Ægypto inclaruisse, eoque nomine Alexandriam vel maxime nobilitatam, Ammian. Marcellin. lib. XXII. testatur. Etenim eam vrbem, olim liberalibus studiis floruisse, ac ne suis quidem temporibus, in eadem vrbe, doctrinas varias siluisse narrans, adiicit, *Medicinæ autem (cuius in hac vita nostra, nec parca, nec sobria, desiderantur vitæ nostræ adminicula crebra) ita studia augentur, in dies, vt licet opus ipsum redoleat, pro omni tamen experimento sufficiat medico, ad commendandam artis auctoritatem, si Alexandriæ se dixerit eruditum.*

Porro de Democede, Archiatro, præter Herodotum videndus Suidas, & Io. Tzetzes Historicor versuum Chiliad. III. cap. XCVII. In hoc Persicorum Archiatrorum ordine, & numero, non infimum locum Ctesias Gnidius tenet, quem Persicarum rerum bonum auctorem, in primis, indictum tacitus præterire non possum. a me ergo is hoc μνημόσυνον feret, quod ei lubens, merito, do dicoque. Hunc Artaxerxis Mnemonis Archiatrum fuisse, prælioque quod inter ipsum & Cyrum fratrem commissum est, interfuisse, atque adeo curasse vulnus Regi a fratre inflictum, constat ex Xenophonte, lib. I. Ἀναβάσ. & Plutarcho in Artaxerxe. Xenophontis verba quæ & Plutarchus strictim attigit, sunt,

ποιῇ

πειδ (videlicet Cyrus minor Artaxerxem fratrem) κατὰ τὸ στέρνον, καὶ ἐτρώσεν διὰ τοῦ θώρακος, ὥς φησι Κτησίας ὁ ἰατρός· καὶ ἰάσασθαι αὐτὸς τὸ τραῦμα φησί. Et mox, ὁπόσοι μὲν τῶν ἀμφὶ βασιλέα ἀπέθανον, Κτησίας λέγει· παρ᾽ ἐκείνῳ γὰρ ἦν. A quibus Diod. Siculus dissentiens, in Cyri minoris partibus, Ctesiam fuisse, eoque prælio captum, in Artaxerxis potestatem venisse, & propter artis præstantiam, a Rege ad curam corporis adsumptum, lib. II. ita scribit, Κτησίας δὲ ὁ Κνίδιος, τοῖς κατ᾽ Ἡρόδοτον μὲν χρόνοις ὑπῆρξε, κατὰ τὴν Κύρου στρατείαν ἐπὶ Ἀρταξέρξην τὸν ἀδελφόν· γενόμενος δὲ αἰχμάλωτος, καὶ διὰ τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην ἀναληφθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ἑπτακαίδεκα ἔτη διετέλεσε τιμώμενος ὑπ᾽ αὐτοῦ. οὗτος οὖν φησιν, ἐκ τῶν βασιλικῶν διφθερῶν, ἐν αἷς οἱ Πέρσαι τὰς παλαιὰς πράξεις, κατά τινα νόμον, εἶχον συντεταγμένας, πολυπραγμονῆσαι τὰ καθ᾽ ἕκαστα, καὶ συνταξάμενον τὴν ἱστορίαν εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐξενεγκεῖν. Strabo de Cnido loquens, lib. XIIII. ἐντεῦθεν δὲ καὶ Κτησίας, ὁ ἰατρεύσας μὲν Ἀρταξέρξην, συγγράψας δὲ τὰ Συριακὰ, καὶ τὰ Περσικά. Extat & apud Suidam, de Ctesia, elogium huiusmodi, Κτησίας, Κτησιάρχου ἢ Κτησιόχου, Κνίδιος ἰατρός· ὃς ἰάτρευσεν, ἐν Πέρσαις, Ἀρταξέρξην, τὸν Μνήμονα κληθέντα· καὶ συνέγραψε Περσικὰ ἐν βιβλίοις εἴκοσι καὶ τρισί. Præterea περὶ τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν φόρων, libros scripsisse eum, Athenæus lib. x. docet: quorum tertium, lib. II. laudat. Apud Stobæum quoque, Serm. XCVIII. eiusdem de Montibus liber x. citatur. Atque Ctesiam hunc potissimum ducem & auctorem in Assyriorum historia conscribenda, sese secutum esse, Diodorus Siculus profitetur. Meminit & huius Cnidii Ctesię Plin. lib. II. cap. CVI. Vnus in huius Ctesiæ historia, fidem desiderat Plutarchus, qui in Artaxerxe famæ eius non parcit his verbis, Κτησίας, ὡς ἔοικε, φιλότιμος ὢν, καὶ οὐχ ἧττον φιλολάκων καὶ φιλοκλέαρχος, ἀεί τινας, ἐν τῇ διηγήσει, χώρας ἑαυτῷ δίδωσιν, ἐν αἷς γενόμενος, πολλὰ καὶ καλὰ μιμνήσκεται Κλεάρχου καὶ τῆς Λακεδαίμονος. Nec vero æquum ei fuisse Plutarchum, hæc initio vitæ Artaxerxis ab eo posita declarant, ἀλλά τοι Κτησίαν, & cetera. Hippocratem vtique, summum medicorum, quibus ad se præmiis allicere Artaxerxes tentauerit, laudata non semel a nobis eius Regis Epistola declarat.

In domestico etiam Regum ministerio fuisse quosdam qui horas nuntiarent, indicat Iosephus, lib. xi. Antiq. cap. vi cum de Artaxerxe loquens, ait, τίς εἴη τῆς νυκτὸς ὥρα, παρὰ τῶν ἐπὶ τοῦτο τεταγμένων, ἐπυνθάνετο· μαθὼν δὲ, ὡς ὄρθρος ἐστὶν ἤδη. Alios præterea fuisse Vesti Regali excipiendæ destinatos, disertis verbis tradit Curtius lib iii. *Proximum* inquiens, *his* (scilicet Cognatis) *agmen, soliti Vestem excipere Regalem.*

In publicum vero prodeuntes Reges, cum alii anteambulones multi, tum etiam Σκηπτοῦχοι, id est, Sceptrigeri, anteibant, quemadmodum Xenophon lib. viii. παιδ. docet. Cuiusmodi aulici muneris, idem Xenophon lib. i. Ἀναβάσεως mentionem facit, narrans, Cyro minore mortuo, τὸν Εὐνοῦχον ὃς ἦν οἱ Σκηπτοῦχος τὴν τιμὴν, ὄνομα δὲ Ἀρταπάτης, ἑαυτὸν ἐπαποκτεῖναι τῷ νεκρῷ: quem Xenophontis locum Ælianus lib. vi. de Animalibus, cap. xxv. citat. Sedisse autē in equis, Sceptuchos istos magno numero, eosq; cum peltis: præfuisse etiam iis aliquem non infimæ sortis, Xenoph. duobus lib. viii. παιδ. locis docet: in quorum vno est, ἐφείποντο δὲ οἱ περὶ αὐτὸν Σκηπτοῦχοι ἐφ' ἵππων κεκοσμημένοι σὺν τοῖς παλτοῖς, ἀμφὶ τοὺς τριακοσίους. In altero vero, Γαδάτας δὲ τῶν Σκηπτούχων ἦρχεν αὐτοῦ. Ῥαβδοφόρους etiam & Ὁπλοφόρους Astyagis, Athenæus lib. xiiii. memorat. Nec vero Stratores a quibus equis imponerentur, Regibus defuisse, arguit Xenophon lib. iiii. Ἀναβάσ. his verbis, ὕπαρχος δ' αὐτοῦ ἦν Τηρίβαζος, ὃ καὶ βασιλεῖ φίλος γενόμενος· καὶ ὁπότε παρείη, οὐδεὶς ἄλλος βασιλέα ἐπὶ τὸν ἵππον ἀνέβαλλεν.

Ex Ministris etiam Regiis vnus hospitum recipiendorum curam gerebat, quem τὸν ἐπὶ ξενίων, Plutarch. in Apophthegmat. vocat.

Postremo multa officiorum, munerum, ministeriorumque aulicorum & procurationum genera, principalibus vsibus deseruientia, instituisse Cyrum, Xenophon, lib. viii. παιδ. Κύρ. refert: veluti Dispensatores, Actores, Susceptores, Arcarios, Procuratores patrimonii & rei priuatæ, qui reditus eius colligerent, & sumptibus suppeditarent, quos προσόδων ἀποδέκτορας, & κτημάτων φύλακας, vocat. Item Curatores Operum, quos Ἔργων ἐπιστάτας: nec non Curatores

tores domus Regiæ, qui ea quæ ad victum pertinebant, procurarent, quos τῶν εἰς τὴν δίαιταν ἐπιτηδείων Ἐπιμελητὰς appellat. Alios etiam qui Equorum & Canum curam gererent, quos ἵππων καὶ κυνῶν Ἐπιμελητὰς vocat.

Ceterum Cyrus Cursum publicum instituit, quo mutatis ad celeritatem equis, per veredarios, breui temporis momento certior fieret omnium quæ in remotissimis & longo locorum interuallo disiunctis regni partibus gererentur. Mansiones autem, & Stationes equorum vti dispositæ essent, Xenophon docet lib. VIII. Pæd. his verbis, Σκεψάμενος γὰρ πόσην ἂν ὁδὸν ἵππος καθανύσειε τῆς ἡμέρας ἐλαυνόμενος, ὥστε διαρκεῖν, ἐποιήσατο ἱππῶνας τοσοῦτον διαλείποντας, καὶ ἵππους ἐν αὐτοῖς κατέστησε, καὶ τοὺς ἐπιμελουμένους τούτων· καὶ ἄνδρα ἐφ' ἑκάστῳ τῶν τόπων ἔταξε τὸν ἐπιτήδειον παραδέχεσθαι τὰ φερόμενα γράμματα, καὶ παραδιδόναι· καὶ παραλαμβάνειν τοὺς ἀπειρηκότας ἵππους, καὶ ἄλλους πέμπειν νεαλεῖς. ἔστι δ' ὅτε οὐδὲ τὰς νύκτας φασὶν ἵστασθαι ταύτην τὴν πορείαν, ἀλλὰ τῷ ἡμερινῷ ἀγγέλῳ τὸν νυκτερινὸν διαδέχεσθαι. Herodotus etiam lib. VIII. Xerxem cladis a se ad Salaminem acceptæ nuntios in Persidem misisse narrans, subiicit, nihil his nuntiis pernicius transcurrisse in rebus humanis: eamq; rem hunc in modum a Persis constitutam, ὅσων ἂν ἡμερέων ἡ πᾶσα ὁδός, τοσοῦτοι ἵπποι τε καὶ ἄνδρες διεστᾶσι, κατ' ἡμερησίην ὁδὸν ἑκάστην τεταγμένοι· τοὺς οὔτε νιφετός, οὐκ ὄμβρος, οὐ καῦμα, οὐ νὺξ εἴργει μὴ οὐ κατανύσαι τὸν προκείμενον ἑωϋτῷ δρόμον τὴν ταχίστην. ὁ μὲν δὴ πρῶτος δραμὼν, παραδιδοῖ τὰ ἐντεταλμένα τῷ δευτέρῳ· ὁ δὲ δεύτερος, τῷ τρίτῳ· τὸ δὲ ἐνθεῦτεν ἤδη κατ' ἄλλον διεξέρχεται παραδιδόμενα κατάπερ Ἕλλησι ἡ λαμπαδηφορίη, τὴν τῷ Ἡφαίστῳ ἐπιτελέουσι. τοῦτο τὸ δράμημα τῶν ἵππων καλέουσι Πέρσαι, Ἀγγαρήϊον. Huiusmodi ergo Veredarios, seu tabellarios, Ἀγγάρους vocabant. Ioseph. lib. XI. Antiq. Iud. cap. VI. de Artaxerxe, Διέπεμψε δὲ τοὺς Ἀγγάρους λεγομένους, εἰς πᾶν ἔθνος, ἑορτάζειν αὐτοῖς τοὺς γάμους παραγγέλλων. Suidas certe, τοὺς τῶν βασιλέων ἀγγέλους, a Persis Ἀγγάρους appellatos scribit. Idem etiam Ἀγγάρους interpretatur, τοὺς ἐκ διαδοχῆς γραμματοφόρους, Persicamq; vocem esse ait. Hesychius quoq; Ἄγγαρον, λέξιν Περσικὴν esse scribit, significareq; τοὺς ἐκ διαδοχῆς βασιλικοὺς γραμματοφόρους.

Ἀγγάρους autem istos etiam, Persico sermone, ASTANDAS

dictos, Suidas auctor est, Ἀστάνδαι, inquiens, οἱ ἐκ διαδοχῆς γραμματοφόροι. οἱ δὲ αὐτοὶ καὶ Ἄγγαροι· τὰ δὲ ὀνόματα, Περσικά. Hesychius, Ἀστάνδης, ἡμεροδρόμος. Eustath. in Odyss. τ, κυρίως δὲ κατὰ Αἴλιον Διονύσιον, Ἄγγαροι οἱ ἐκ διαδοχῆς γραμματοφόροι. οἱ δ' αὐτοὶ (φησὶ) καὶ Ἀστάνδαι, Περσικῶς. Nec vile aut ignobile munus hoc fuisse videtur. Darium enim quem Alexander regno exuit, hoc munere functũ apud Ochum & Arsem Reges, Plutarchus non semel testatur. Etenim lib. 1. de Fort. Alexand. inter fortunæ ludos, Δαρεῖος, ait, ἦν σὸν ἔργον, ὃν ἐκ δούλου καὶ Ἀστάνδου βασιλέως, κύριον Περσῶν ἐποίησας. Et lib. 11. καὶ στολὴν ἐνδυσάμενος Ἀστάνδου, περιέθετο τὴν βασιλικήν. Idem in Alexandri vita, Dario Alexandri speciem in somniis obuersatam narrans, τὸν δὲ Ἀλέξανδρον, ait, ἔχοντα στολὴν, ἣν αὐτὸς ἐφόρει πρότερον, Ἀστάνδης (sic enim emendo) ὢν βασιλέως, ὑπηρετεῖν αὐτῷ.

Hic & Aulæ Parthorum Persicæ officia aliquot adscribere, non erit alienum. In his numerat Procopius CHANARANGEM: Ex eius enim lib. 1. de bello Persico hæc verba descripsi, παρελθὼν δὲ τῶν τις ἐν Πέρσαις λογίμων, ὄνομα μὲν Γουσαναστάδης, χαναράγγης τὸ ἀξίωμα. εἴη δ' αὖ ἐν Πέρσαις στρατηγὸς τοῦτό γε πρὸς αὐταῖς ταῖς ἐσχατιαῖς τῆς Περσῶν γῆς τὴν ἀρχὴν ἔχων, ἐν χώρᾳ ἣ τοῖς Ἐφθαλίταις ὅμορός ἐστι. Atque hoc Chanarangis munus post patris mortem Vuarames gessit, & vt ille loquitur, τὸ τοῦ χαναράγγου ἀξίωμα ἔχει. Persicam etiam potestatem ANDRASTADARANSALANEM, idem Procopius lib. 1. de bello Persico memorat, τὸν δὲ Σεόσην ΑΝΔΡΑΣΤΑΔΑΡΑΝΣΑΛΑΝΗΝ εὐθὺς ἀνεῖπε. δύναται δὲ τοῦτο, τὸν ἐπὶ ἀρχαῖς τε ὁμοῦ καὶ στρατιώταις ἅπασιν ἐφεστῶτα. ταύτην ὁ Σεόσης τὴν ἀρχὴν πρῶτος καὶ μόνος ἐν Πέρσαις ἔσχεν. οὔτε γὰρ πρότερον, οὔτε ὕστερον, τινὶ γέγονε. Et alias eodem lib. ἐκ Περσῶν δὲ ἀνὴρ δυνατώτατός τε καὶ ἐξουσίᾳ πολλῇ χρώμενος, ὄνομα μὲν Σεόσης, Ἀνδρασταδαρανσαλάνης τε τὸ ἀξίωμα, καὶ Μεβόδης τὴν μαγίστρου ἔχων ἀρχήν. Ex eodem genere est & MYRRHANES. Idem Procopius eod. lib. 1. στρατηγὸς δὲ ἅπασιν ἐφειστήκει, Πέρσης ἀνὴρ, Μιρράνης μὲν τὸ ἀξίωμα· οὕτω γὰρ τὴν ἀρχὴν καλοῦσι Πέρσαι. His addo OVARIZEM, ex eodem Procop. lib. in quo est, καὶ Στρατηγὸν ἄνδρα Πέρσην, Οὐαρίζην μὲν τὸ ἀξίωμα.

Ne illud quidem, vt ad institutum huius libri pertinens, silentio prætermittendum mihi videtur, vti Babylonem ingrediens Alexander, ab oppidanis exceptus fuerit, quique potissimum obuiam illi processerint: quod Q. Curtius lib. v. narrat his verbis, *Plures obuiam egressi sunt: inter quos, Bagophanes, Arcis, & regiæ pecuniæ Custos, ne studio a Mazæo vinceretur, totum iter floribus coronisq; constrauerat, argenteis altaribus vtroq; latere dispositis, quæ nō ture modo, sed omnibus odoribus cumulauerat: Dona eum sequebantur, greges Pecorum, Equorumq;: Leones quoq; & Pardales caueis præferebantur. Magi deinde suo more Carmen canentes: Post hos Chaldæi, Babyloniorumque non Vates modo, sed etiam artifices, cum fidibus sui generis ibant: Hi, laudes Regum canere soliti: Chaldæi, siderum motus, & statas vices temporum, ostendere. Equites deinde Babylonis, suo equorumq; cultu, ad luxuriam magis quam ad magnificentiam exacto, vltimi ibant. Rex armatis stipatus, oppidanorum turbam, post vltimos pedites ire iussit. Ipse cum curru vrbem, ac deinde Regiam, intrauit.*

Ceterum, Persarum Regibus, non minus quam Augusto Cæsari, exitum facilem, siue εὐθανασίαν, in votis fuisse coniectura adsequi licet. Reges venenis vtebantur ita lenibus, vt possent sine dolore perire. Cuius Rei gratia, in suos, matrisque (nec enim alium quenquam in societatem venire patiebantur) vsus, quæsitum reconditumque venenum habebant, ex Dicæri (id auiculæ paruæ apud Indos nomen) excremento, effusisque: quod, milii magnitudine, potu dilutum, quisquis ebibisset, modico post temporis interuallo, omnis doloris expers, & sine vllo cruciatu, vitam cum morte commutabat. Vnde missum ab Rege Indorum, huiusmodi ἀποπάτημα, gratissimum & acceptissimum, simulque pretiosissimum Regi magno munus fuit. καὶ ἐν τοῖς δώροις (ait Ælianus, lib. IIII. cap. XLI. de Animal.) τοῖς μέγα τιμίοις τῷ Περσῶν βασιλεῖ ὁ Ἰνδῶν πέμπει καὶ τοῦτο. ὁ δὲ, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων προτιμᾷ λαβὼν, καὶ ἀποθησαυρίζει, κακῶν ἀνιάτων ἀντίπαλόν τε καὶ ἀμυντήριον, εἰ ἀνάγκη καταλάβοι. ἐγνώκει οὐδὲ εἷς ἐν Πέρσαις αὐτὸ ἄλλος, ὅτι μὴ βασιλεύς τε αὐτὸς, καὶ μήτηρ ἡ βασιλέως.

Sed & Plinius lib. XXIIII. cap. XVII. inter Herbas mirabiles, *Theombrotion* numerans, *nasci* ait, XXX. *schœnis a Choaspe, pauonis picturis similem, odore eximio. Hanc autem a Regibus Persarum comedi, aut bibi, contra omnia corporum incommoda, instabilitatemq; mentis: eandem, Semnion, a potentia maiestate, appellari.* Idemque eodem cap. *Helianthe, cum adipe leonino decocta, addito croco & palmeo vino, perungi Magos & Persarum Reges, vt fiat corpus aspectu iucundum: ideo eandem Heliocallidem nominari.* Præterea, *Latacem dari solitam a Persarum Rege, Legatis, vt quocumque venissent, omnium rerum copia abundarent*, idem Plin. lib. XXXI. cap. IIII. tradit. Idem ipse, *Palmarum* omnium clarissimas fuisse scribit, quas *Regias* appellauere, *ab honore: quoniam Regibus tantum Persidis seruabantur, Babylone nata, vno in horto.*

Nec de aliena minus quam de sua salute sollicitus Cyrus, cum animaduertisset plerosque omnes, dum prospera valetudine fruuntur, magis de ea tuenda conseruandaque, ac victus ratione sanis corporibus accommodata, quam de conquirendis parandisque morborum profligandorum remediis laborare: huic quoque rei subueniendum sibi esse statuit. Medicos ergo, quemadmodum Xenophon libro VIII. παιδ. refert, qui ceteris præstare videbantur, ad se vocatos consuluit; & quæcunque ad sanandos morbos, medicamenta, seu esculenta potulentave, seu instrumenta, conducere ab his edoctus cognouit, ea omnia parata in condito habuit, vsui futura his qui in aduersam valetudinem incidissent: & pro cuiusque morbi genere, salutaria ægrotantibus, in tempore, medicamenta suppeditabat.

Extremam huius libri partem, Regum funera sibi vindicant: quæ omni apparatu atque honore celebrabantur. Matrem certe, & coniugem Darii, prouolutas ad pedes Leonnati, orasse, vt priusquam interficerentur, *Darii corpus*, ipsis, *patrio more, sepelire*, permitteretur: *functas supremo in Regem officio, se impigre morituras*, Curtius lib. III. narrat. Sed & Alexandrum omnem honorem funeri vxoris Darii, *patrio Persarum more*, seruasse, idem Curtius, lib. VI. scribit. Ipsi etiam Dario, Alexandri beneficio, ταφὴν βασιλικὴν

con-

contigisse, Arrianus lib. III. refert. Plutarchus in Alexandro, Darium ait audita vxoris morte exclamasse, indoluisseque eam ἄμοιρον κεῖσθαι ταφῆς βασιλικῆς cui respondit Eunuchus cubicularius, οὔτε ἀποθανοῦσα κόσμου τινὸς ἄμοιρος γέγονεν. Diodor. Sicul. lib. XVII. ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, τῆς τοῦ Δαρείου γυναικὸς ἀποθανούσης, ὁ Ἀλέξανδρος ἔθαψεν αὐτὴν μεγαλοπρεπῶς. Iustinus lib. XI. de morte Darii, *quæ vbi Alexandro nuntiata sunt, viso corpore defuncti, tam indignam illo fastigio mortem lacrymis prosecutus est, corpusque Regio more sepeliri, & reliquias eius maiorum tumulis inferri iussit.* Post excessum vero Regum, pro maximi luctus publici argumento, Ignem sacrum æternumque extingui solitum constat. Proinde Alexander, iusta Hephæstioni faciens, πᾶσι (vt Diodor. Sicul. lib. XVIII. scribit) τοῖς κατὰ τὴν Ἀσίαν οἰκοῦσι προσέταξε, τὸ παρὰ τοῖς Πέρσαις ἱερὸν Πῦρ καλούμενον ἐπιμελῶς σβέσαι, μέχρις ἂν τελέσῃ τὴν ἐκφοράν· τοῦτο δ' εἰώθεισαν οἱ Πέρσαι ποιεῖν, κατὰ τὰς τῶν βασιλέων τελευτάς.

Persarum vtique Reges sua habebant Mausolea, seu Regia monumenta, quibus corpora eorum inferri & condi consueuerant. βασιλικὰς θήκας, Arrian. & Ælian. appellant. Sic enim ille lib. III. de reb. gest. Alexan. Ἀλέξανδρος δὲ τὸ μὲν σῶμα τοῦ Δαρείου ἐς Πέρσας ἔπεμψε, θάψαι κελεύσας ἐν βασιλικαῖς θήκαις, καθάπερ καὶ οἱ ἄλλοι οἱ πρὸ Δαρείου βασιλεῖς. Hic vero lib. VI. Var. histor. cap. VIII. de Artaxerxe, qui & Ochus cognominatus est, ἐτάφη δὲ εἷς ἄλλος ἀντ' αὐτοῦ, καὶ ἀπετέθη ταῖς βασιλικαῖς θήκαις.

In Persepolitana autem arce, Regum Mausoleum, seu Conditorium, fuisse, Strabo lib. XV. tradit. Diodor. Sicul. lib. XVII. in huius arcis descriptione, ὄρος ἐστὶν τὸ καλούμενον βασιλικὸν, ἐν ᾧ τῶν βασιλέων ὑπῆρχον τάφοι. At Cyri monumentum Pasargadis fuisse, ἐν παραδείσῳ πύργον οὐ μέγαν, τῷ δάσει τῶν δένδρων ἐναποκεκρυμμένον, κάτω μὲν στερεὸν, ἄνω δὲ στέγην ἔχοντα καὶ σηκὸν, στενὴν τελέως ἔχοντα τὴν εἴσοδον, Strabo lib. XV. auctor est. Quibus consentanea Arrianus lib. VI. scribit. Εἶναι γὰρ, inquiens, ἐν Πασαργάδαις, ἐν τῷ παραδείσῳ τῷ βασιλικῷ, τοῦ Κύρου τὸν τάφον, καὶ περὶ αὐτὸν ἄλσος ἐμπεφυτεῦσθαι δένδρων παντοίων· καὶ ὕδατι εἶναι κατάρρυτον, καὶ πόαν βαθεῖαν πεφυκέναι ἐν τῷ λειμῶνι. Καὶ αὐτὸν δὲ τὸν τάφον, τὰ κάτω, λίθου τετραπέδο-

ἐς τετράγωνον σχῆμα, πεποιῆσθαι· ἄνωθεν δὲ, οἴκημα ἐπεῖναι λίθινον ἐστεγασμένον, θυρίδα ἔχον, φέρουσαν ἔσω, στενὴν, ὡς μόλις ἂν ἑνὶ ἀνδρὶ οὐ μεγάλῳ, πολλὰ κακοπαθοῦντι, παρελθεῖν.

Loculo autem aureo, aut Arcula aurea, Cyri corpus conditum, Arrianus ibidem, ait, his verbis, ἐν δὲ τῷ οἰκήματι πύελον χρυσῆν (ita enim scribi satius est) κεῖσθαι, ἵνα τὸ σῶμα τοῦ Κύρου ἐτέθαπτο. Et paulo post, πύελος ἔκειτο, ἣ τὸ σῶμα τοῦ Κύρου ἔχουσα. Cui consentiens Strabo, in eo Cyri monumento Πύελον χρυσῆν inuentam, ait. Πύελον autem Suidas, θήκην interpretatur, citans hæc verba, τῇ πυέλῳ τοῦ ἱερῶν λειψάνων τοῦ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων Πέτρου. Hesychius vero λάρνακα exponit. hæc ideo, ne quis ab interpretibus Strabonis Arrianique, fallatur, quorum ille πύελον, *alueolum*; hic vero, *Vrnam* vertit. at Curtius lib. x, *Solium in quo corpus iacebat*, vocat. Addit Arrianus, in eo Cyri monumento fuisse, κλίνην παρὰ τῇ πυέλῳ· πόδας δὲ εἶναι τῇ κλίνῃ χρυσοῦς σφυρηλάτους, καὶ τάπητα ἐπιβλημάτων Βαβυλωνίων· καὶ Κανδύας πορφυροῦς, ὑποστρώματα. ἐπεῖναι δὲ καὶ ΚΑΝΔΥΣ, καὶ ἄλλους χιτῶνας, τῆς Βαβυλωνίου ἐργασίας, καὶ ἀναξυρίδες Μηδικαὶ καὶ στολαὶ ὑακινθινοβαφεῖς, λέγει ὅτι ἔκειντο· αἱ μὲν, πορφυραῖ· αἱ δὲ, ἄλλης καὶ ἄλλης χρόας. καὶ Στρεπτοὶ, καὶ Ἀκινάκαι, καὶ ἐνώτια, χρυσοῦ τε καὶ λίθων, κολλητά. καὶ τράπεζα ἔκειτο. quo loco, quid verbo Κανδύας, Arrianus sentiat, Res est arbitrio non dirimenda meo. Κανδύκης quidem, Hesychio est ξίφος, quod prima facie aliquid esse videtur, propterea quod in Cyri sepulcro Acinacem inuentum, Curtius ait: sed hoc aliquid, nihil est: hæc enim Interpretatio, ab adiuncto verbo πορφυροῦς, refellitur. Strabo etiam, æque atque Arrianus, in Cyri monumento fuisse κλίνην τε χρυσῆν, καὶ τράπεζαν σὺν ἐκπώμασι, καὶ πύελον χρυσῆν, καὶ ἐσθῆτα πολλὴν, κόσμον τε λιθοκόλλητον, ex Aristobulo refert. Verum contradicit Curtius, qui ab illis Græcis auctoribus quantum discrepet, palam facient ipsa eius verba quæ subieci. *Forte* (ait ille lib. x.) *sepulcrum Cyri Alexander iussit aperiri in quo erat conditum eius corpus: cui dare volebat inferias. Auro argentoque repletum esse crediderat: quippe ita fama Persæ vulgauerant. Sed præter clypeum eius putrem, arcus duos Scythicos, & acinacem, nihil repperit. Ceterum, corona aurea imposita amiculo*

amiculo, cui assueuerat ipse, Solium in quo corpus iacebat, velauit: miratus tanti nominis Regem, tantis praeditum opibus, haud pretiosius sepultum esse, quam si fuisset e plebe. Attamen conciliari facile Latinus noster auctor Graecis potest, ipsomet Graecorum interuentu, qui bis apertum Cyri sepulcrum fuisse, non obscure significant. Ac primum quidem, Alexandri iussu, Aristobulus id ingressus, ea omnia repperit, quae eo illata erant: postea, ita violatum expilatumque, vt nihil, vel tantiuis pretii, reliquum, auaritia τυμβωρύχων fecerit, iidem aiunt. Ideoque cum id, interiecto aliquo tempore, iterum inspici Alexander iussit, ea dumtaxat, quae Curtius memorat, inuenta sunt.

Huius Cyri sepulcri custodiam, Magis mandatam ac creditam fuisse: iisque cottidie in alimenta Ouem; singulis vero mensibus, Equum praestari consueuisse, Strabo, lib. xv. cum Arriano lib. vi. scribit. Plinius lib. vi. Natur. histor. cap. xxvi. *Inde, ad Orientem Magi obtinent Pasargadis Castellum, in quo Cyri sepulcrum est.* Solinus in Polyhisto. *Deinde tractus hic procedit vsque ad Castellum quod Magi obtinent, Pasargadis nomine: hic Cyri sepulcrum.* Ceterum Daniel, gratia apud Darium Regem florens, Turrim, Ecbatanis construxit, quae Iosephi etiamnum aetate extabat: & spectantibus recentissimae structurae videbatur, ac si ea ipsa die qua spectabatur, absolutum opus esset: tantam nouitatis speciem, & tam integram pulchritudinē habebat, nulla vetustatis iniuria laesam. In ea Turri, Medorum, Persarum, atque Parthorum Reges humari solitos, idem Iosephus, lib. x. Anquit. Iud. cap. xiiii. tradit: idque ad sua vsque tempora obseruatum: & Turris eius custodiam sacerdoti Iudaicae gentis creditam, eiusque fidei mandatam, ait.

Tumulis autem Regum, Titulos superaddi, carminaq; incidi consueuisse, testantur Epigrammata, quae Cyri & Darii vtriusque monumentis incisa fuisse, accepimus. Cyri quidem sepulcro Aristobulus, referente Strabone lib. xv. litteris prodiderat, inscriptum fuisse: Ὦ ἄνθρωπε, ἐγὼ Κῦρός εἰμι, ὁ τὴν ἀρχὴν τοῖς Πέρσαις κτησάμενος, καὶ τῆς Ἀσίας βασιλεύς. μὴ οὖν φθονήσῃς μοι τοῦ μνήματος. Onesicritus vero scriptum reliquerat, Turrim x. Tabulatis excelsam fuisse,

& in ſuperiore Tabulato, Cyrum conditum, cum Græco Epigrammate, Perſicis litteris inſculpto, in hęc verba, Ἐνθάδ' ἐγὼ κεῖμαι Κῦρος βασιλεὺς βασιλήων: in eandemque ſententiam, aliud Perſico ſermone Epigramma: Ariſtum vero Salaminium, longe tempore poſteriorem, ſcripſiſſe. Idem Strabo ait, Turrim illam duo Tabulata habuiſſe, ingentemque fuiſſe: ac tranſlato a Medis ad Perſas imperio exſtructam (hoc enim illic valent Græca hæc verba, ἐν τῇ Περσῶν διαδοχῇ ἱδρυθέν) & bilingue Epigramma, Perſicum nimirum & Græcum, eiuſdem vtrunque ſententiæ, adſcriptum. Quæ legentem me admiratio ſubit, cur in Cyri elogiis, PATRIS PATRIAE cognomen, illi cunctis totius populi ſuffragiis, vt Herodot. lib. III. & Xenoph. lib. VII. παιδ. teſtantur, delatum, quod longe & multum reliquis in eum congeſtis ornamentis, antecellit, ab iſtis buſtuariis vatibus, ſit prætermiſſum.

Ex hoc more, Strabo lib. XV. Oneſicriti auctoritati, Darii monumento inſcriptum fuiſſe, Φίλος ἦν τοῖς φίλοις· Ἱππεὺς καὶ Τοξότης ἄριστος ἐγενόμην· Κυνηγῶν ἐκράτουν· πάντα ποιεῖν ἠδυνάμην. Darii vtique Hyſtaſpis filii, monumento, Titulum fixum huiuſmodi, Ἠδυνάμην καὶ οἶνον πίνειν πολλὸν, καὶ τοῦτον φέρειν καλῶς, Athenæus lib. X. & Euſtathius in Σ. Ὀδυσσ. referunt.

Antiquum autem & vetus eſſe, ſepulcris Regum, Titulos inſcribi, Nini Epitaphium demonſtrat: quod ex Phœnice Colophonio, Athenæus, libro XII. exſcribſit in hæc verba,

Ἐγὼ Νῖνος πάλαι ποτ' ἐγενόμην πνεῦμα·
Νῦν δ' οὐκ ἔτ' οὐδὲν, ἀλλὰ γῆ πεποίημαι·
Ἔχω δ' ὁκόσον ἔδαισα, χὠκόσ' ἤεισα,
Χὠκόσ' ἐράσθην, & reliqua.

Hunc quoque morem, Sardanapali ſepulcro inſcriptum Epitaphium confirmat: de quo Diodor. Sicul. lib. II. talia ſcribit: Ἐπὶ τοσοῦτο δὲ προήχθη τρυφῆς, καὶ τῆς αἰσχίστης ἡδονῆς, καὶ ἀκρασίας, ὥστε Ἐπικήδειον εἰς αὑτὸν ποιῆσαι, καὶ παραγγεῖλαι τοῖς διαδόχοις τῆς ἀρχῆς μετὰ τὴν ἑαυτοῦ τελευτὴν ἐπὶ τὸν τάφον ἐπιγράψαι, τὸ συγγραφὲν μὲν ὑπ' ἐκείνου βαρβαρικῶς, μεθερμηνευθὲν δὲ ὕστερον ὑπό τινος Ἕλληνος,

Ταῦτ'

Ταῦτ' ἔχω ὅσσ' ἔφαγον καὶ ἐφύβρισα, καὶ μετ' ἔρωτος,
Τέρπν' ἔπαθον· τὰ δὲ πολλὰ καὶ ὄλβια κεῖνα, λέλειπται.

Quem Diodori locum, sed pleniorem, Ioan. Tzetzes histor. Chil. III. cap. XCV. citat in hunc modum:

Γράφει (videl. Diod.) καὶ τὸ ἐπίγραμμα τὸ τοῦ Σαρδαναπάλου
Ὃ γεγραμμένον πέφυκε γράμμασιν Ἀσσυρίοις,
Καὶ ἐξελληνιζόμενον ταῦτα δηλοῖ τὰ ἔπη·
Εὖ εἰδὼς ὅτι θνητὸς ἔφυς, σὸν θυμὸν ἄεξε,
Τερπόμενος θαλίῃσι· θανόντι τοι οὔτις ὄνησις.
Καὶ γὰρ ἐγὼ σποδός εἰμι, Νίνου μεγάλης βασιλεύσας·
Ταῦτ' ἔχω ὅσσ' ἔφαγον, & reliqua.

At Strabo, etiam statuam Sardanapali monumento cum inscriptione superpositam tradit. De Anchiala enim, (quam Sardanapali κτίσμα, ex Aristobulo, esse tradit) loquens, ἐνταῦθα δ' εἶναι, ait, μνῆμα τοῦ Σαρδαναπάλου, καὶ τύπον λίθινον, συμβάλλοντα τοὺς τῆς δεξιᾶς χειρὸς δακτύλους, ὡς ἂν ἀποκροτοῦντα. ἔνιοι δὲ καὶ ἐπιγραφὴν εἶναι Ἀσσυρίοις γράμμασι τοιάνδε. Σαρδανάπαλος ὁ Ανακυνδαράξου παῖς, Ἀγχιάλην καὶ Ταρσὸν ἔδειμεν (sic enim emenda, id est, exstruxit, condidit) ἡμέρῃ μιῇ· σὺ δ' ὦ ξένε ἔσθιε, πῖνε, παῖζε. adiicit deinde versus hosce:

Εὖ εἰδὼς ὅτι θνητὸς ἔφυς, τὸν θυμὸν ἄεξε,
Τερπόμενος θαλίῃσι· θανόντι τοι οὔτις ὄνησις.
Καὶ γὰρ ἐγὼ σποδός εἰμι, Νίνου μεγάλης βασιλεύσας.
Ταῦτ' ἔχω ὅσσ' ἔφαγον καὶ ἐφύβρισα καὶ μετ' ἔρωτος
Τέρπν' ἔπαθον· τὰ δὲ πολλὰ καὶ ὄλβια κεῖνα, λέλειπται.
Ἡ δὲ σοφὴ βιότοιο παραίνεσις ἀνθρώποισιν·

Ὡς πάντα τὰ ἀνθρώπινα οὐκ ὄντα τοῦτου ἄξια τοῦ ἀποκροτήματος. μέμνηται δὲ καὶ Χοιρίλος τούτων. Quæ vero apud eum auctorem sequuntur, ea abundant, nec ταυτολογίας vitio vacant. Eosdem etiam versus Sardanapali sepulcro inscriptos fuisse, ex Chrysippo Athenæus lib. VIII. refert: nec alia ulla inter Strabonis & Athenæi codices hac in re differentia intercedit, nisi quod apud Athenæum non Ταῦτ' ἔχω, sed Κεῖν' ἔχω: nec μετ' ἔρωτος, sed, σὺν ἔρωτι: nec κεῖνα λέλειπται, verum πάντα λέλυνται, scribitur. Postremis vero versibus hæc sunt a Chrysippo addita,

Ἡ δὲ σοφὴ βιότοιο παραίνεσις· οὐ δέ ποτ' αὐτῆς

Λήσομαι, ἐκτήσθω δ' ὁ θέλων τὸν ἀπείρονα χρυσόν. Sunt qui in illis verſibus legendum cenſeant, non τέρπν' ἔπαθον, ſed τέρπν' ἐδάην, prout lib. II. Ἀνθολογίας legitur: quod & adgnoſcere videtur Cicero, qui vertit, *quæq; exſaturata libido Hauſit.* Varie etiam ab Antiquis huius Sardanapali monumenti inſcriptionem referri, Suidas in verbo Ὀχεύω memorat, in hunc modum: ἔσθιε, πῖν', ὄχευε· ὡς τἆλλα οὐδενός ἐστιν ἄξια. ἐν ἄλλοις, ὡς τἆλλα οὐ τούτου ἐστὶν ἄξια, τοῦ τῶν δακτύλων ἀποκροτήματος. τὸ γὰρ ἐφεστὼς τῷ μνήματι ἄγαλμα, ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς ἔχον τὰς χεῖρας πεποίηται, ὥστε ἂν ἀποληκοῦν τοῖς δακτύλοις, ἀνεζωσμένον Λυδιστί, μαρμάρεον τὴν ὕλην. Straboni conſentiens Suidas, de Sardanapalo, ex Calliſthene ſcribit hæc, Ἐν Νίνῳ δὲ ἐπὶ τοῦ μνήματος αὐτοῦ, τοῦτ' ἐπιγέγραπται· Σαρδανάπαλος ὁ Ανακυνδαράξου παῖς, Ἀγχίαλον καὶ Ταρσὸν ἐν ἡμέρῃ μιῇ ἐδείματο· σὺ δέ, ὦ ξένε, ἔσθιε καὶ πῖνε, καὶ παῖζε· ὡς τἆλλα τὰ ἀνθρώπινα (ita repono) οὐκ ὄντα τούτου ἄξια· τουτέστι, τοῦ τῶν δακτύλων ἀποκροτήματος. τὸ γὰρ ἐφεστὼς τῷ μνήματι ἄγαλμα, ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς ἔχον τὰς χεῖρας, πεποίηται, ὡς ἂν ἀπολησκοῦν τοῖς δακτύλοις. ταυτὸ καὶ ἐν Ἀγχιάλῳ τῇ πρὸς Ταρσῷ ἐπιγέγραπται, ἥτις νῦν καλεῖται Ζεφύριον. quo loci, τὸ Ἀποληκοῦν, eſt, vt Strabo loquitur, ἀποκροτοῦν. Nam & Heſychius, Ἀπλέκησεν, τοῖς δακτύλοις ἐψόφησεν, interpretatur. Idem Suidas de Sardanapalo: οὗτος ἐσφάγη ὑπὸ Περσῶν. οἱ δὲ κόλακες καὶ μιμηταὶ τῆς ἐκείνου φιλοσαρκίας καὶ γαστριμαργίας καὶ οἰστρηλασίας, ἐπέγραψαν, ὡς ἐξ αὐτοῦ δῆθεν, ἐν τῷ τάφῳ αὐτοῦ, τό, Τόσσ' ἔχω, καὶ τὰ ἑξῆς. Arrianus lib. II. de Anchialo, καὶ τὸ μνῆμα τοῦ Σαρδαναπάλου, ἐγγὺς ἦν τῶν τειχῶν τῆς Ἀγχιάλου· καὶ αὐτὸς ἐφεστήκει ἐπ' αὐτῷ Σαρδανάπαλος συμβεβληκὼς τὰς χεῖρας ἀλλήλαις ὡς μάλιστα ἐς κρότον συμβάλλονται. καὶ ἐπίγραμμα ἐπεγέγραπτο αὐτῷ Ἀσσύρια γράμματα. οἱ μὲν Ἀσσύριοι, καὶ μέτρον ἔφασκον εἶναι τῷ ἐπιγράμματι· ὁ δὲ νοῦς ἦν αὐτῷ ὃν ἔφραζε τὰ ἔπη, ὅτι, Σαρδανάπαλος ὁ Ανακυνδαράξου παῖς Ἀγχίαλον καὶ Ταρσὸν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ ἐδείματο. σὺ δὲ ὦ ξένε, ἔσθιε καὶ πῖνε, καὶ παῖζε· ὡς τἆλλα τὰ ἀνθρώπινα, οὐκ ὄντα τούτου ἄξια· τὸν ψόφον αἰνισσόμενος ὅνπερ αἱ χεῖρες ἐπὶ τῷ κρότῳ ποιοῦσι. καὶ τὸ παῖζε ῥᾳδιουργότερον ἐγγεγράφθαι, ἔφασαν τῷ Ἀσσυρίῳ ὀνόματι. Quod autem ait Strabo etiam Chœrilum horum mentionem

nem facere, suffragatorem habet Athenæum, qui lib. x. Sardanapali sepulcro, ἐν στήλῃ λιθίνῃ, Χαλδαϊκοῖς γράμμασιν incisum fuisse Titulum scribit, quem Chœrilus in Græcum transferens, numeris adstrinxit, in hunc modum, ἐγὼ δὲ ἐβασίλευσα, καὶ ἄχρι ἑώρων τοῦ ἡλίου φῶς, ἔπιον, ἔφαγον, ἠφροδισίασα· εἰδὼς τόν τε χρόνον ὄντα βραχὺν ὃν ζῶσιν οἱ ἄνθρωποι, καὶ τοῦτον πολλὰς ἔχοντα μεταβολὰς καὶ κακοπαθείας· καὶ ὧν ἂν καταλίπω ἀγαθῶν, ἄλλοι ἕξουσι τὰς ἀπολαύσεις· διὸ κἀγὼ ἡμέραν οὐδεμίαν παρέλιπον τοῦτο ποιῶν. Quorum numerorum legitimum sonum neque digitis neque aure callere me non infitior. Versus certe longiusculos huius Chœrili ἐποποιοῦ, citat idem Athenæus lib. x I. Sed & hi versus, a Clemente Alexandrino, lib. II. στρωματέων referuntur, iisdem cum Strabone verbis: male tamen Τέρπ' ἔπαθον, pro Τέρπν' ἔπαθον ibi legitur. Vnum etiam huius Epitaphii versum citat Plutarchus lib. I. de Fort. Alexand. his verbis, τοῖς δὲ Σαρδαναπάλου μνημείοις ἐπιγέγραπται, Ταῦτ' ἔχω ὅσσ' ἔφαγον καὶ ἐφύβρισα. Integros vero omnes versus, Interpres Aristophanis, εἰς Ὄρνιθας, ex Apollodoro & Hellanico recenset: apud quem, aliter atque apud Strabonem, scribitur, Εὖ εἰδὼς ὅτι θνητὸς ἔφυς, σὸν θυμὸν ἄεξε. item, pro βασιλεύσας, βασιλεύων: pro μετ' ἔρωτος, μετ' ἐρώτων. Reliqui versus, qui in Strabone desunt, apud eum Interpretem, ex Athenæo supplendi emendandique sunt. Præterea prioris inscriptionis, postrema verba sic habent, πῖνε, παῖζε, ὄχευε· ὡς τἄλλα οὐδενός ἐστιν ἄξια. Illos autem versus, Ταῦτ' ἔχω, &c. sale suo condiens Cicero, lib. v. Tusculanar. Quæstion. Latii iure ita donauit: *Quomodo igitur iucunda vita potest esse, a qua absit prudentia, absit moderatio? ex quo Sardanapali opulentissimi Syriæ Regis error adgnoscitur, qui incidi iussit in busto:*

Hæc habeo quæ edi, quæq; exsaturata libido
Hausit: at illa iacent multa & præclara relicta.

Quid aliud, inquit Aristoteles, in bouis, non in Regis sepulcro inscriberes? Hæc habere se mortuum dicit, quæ ne viuus quidem diutius habebat quam fruebatur. Qui Aristotelis locus, in his libris qui salui ad nos enatarunt, nusquam comparet. Demersus est ergo naufragio eorum voluminum, quæ scripsisse eum quamplurima, Diogenes Laert. in eius

vita, auctor est: quæque temporum iniuria amissa, triste nobis & acerbum sui desiderium reliquerunt.

Atque hic Persarum Reges, ad alia properans, valere iubeo.

DE REGIO PERSARVM PRINCIPATV LIB. II.

QVÆ ad Persicorum Regum maiestatem, fastum, magnificentiam, summumque in stolata sua mancipia Imperium, pertinebant, abunde libro superiore exposuisse mihi videor. Sequitur, vt de populi Persici vita, religione, legibus, moribus, institutis, dicam. Ordiar autem primum a sacris, & vnde illi rerum agendarum, inde ego dicendi initium faciam.

Persæ, cum æternum mundi opificem Deum Opt. Max. ignorarent, pro arbitrio, sibi numina, reliquorum gentilium exemplo finxerunt. Erroris quippe caligine obductus eorum animus, e tenebris emergere, & altius arcana penetrare, veræque religionis penetralia rimari non poterat. IOVEM quidem coluisse eos, argumento est, quod in pompa, currum Ioui sacrum traducebant, quemadmodum Herodot. lib. IIII. Xenoph. lib. VIII. παιδ. & Curtius lib. III. memoriæ prodiderunt. Idem Xenophon, Cyrum sæpe IOVEM precantem, inducit, vt ecce lib. VII. παιδ. μετὰ δὲ ταῦτα αἰτησάμενος Δία πατρῷον, ἡγεμόνα εἶναι καὶ σύμμαχον, ἀνέβαινεν ἐπὶ τὸν ἵππον. Quem etiam Darius apud Plutarch. lib. II. de Fortu. Alexand. ita inuocat, Ζεῦ πατρῷε Περσῶν. Strabo lib. XV. de Persis, τὸν οὐρανὸν ἡγούμενοι Δία.

Præ ceteris verò, quibus cultum impendebant, numinibus, SOLEM venerabantur. Pleni sunt testimoniorum libri: Hoc enim Herodot. lib. I. Strabo lib. XV. Iustin. lib. I. Macrobius lib. I. cap. VI. & alii complures scriptum reliquerunt. Proinde SOLI sacer currus, Regem in publico procedentem, anteire solebat, vt Xenophon lib. VIII παιδ. refert. Darius etiam postquam Alexandri erga matrem, vxorem, & filias

& filias continentiam intellexit, dicitur manus ad SOLEM tendens tollensque, clara voce, sic vt exaudiri posset, precatus, vt aut se, aut Alexandrum regnare vellent, quemadmodum Athenæus lib. VIII. narrat.

Persas vtique, ætate sua, Solem in linteo depictum adorasse, Tertullianus Apologet. declarat his verbis, *Ad Persas si forte deputabimur: licet Solem nō in linteo depictum adoremus, habentes ipsum vtiq; in suo clypeo: deniq; inde suspicio, quod innotuerit nos ad Orientis regionem precari.*

Huic Deo, ceu gratam & decoram hostiam, Equum Persæ immolabant. Iustinus lib. I. *Nam & Persæ Solem vnum Deum credunt: eique Equos sacratos esse ferunt.* Xenophon lib. VIII. παρῆγ. ἵπποι ἄγονται θῦμα τῷ Ἡλίῳ. Et ita, Persarum Regem, cum rem diuinam faceret, Equum album Soli mactasse, Philostrat. lib. I. de vita Apollonii scribit his verbis. λευκὸν δὲ ἄρα ἵππον τῶν σφόδρα Νισαῖον, καταθύειν ἔμελλε τῷ Ἡλίῳ, φαλάροις κοσμήσας, ὥσπερ εἰς πομπήν. in eoque venuste ludens Himerius Rhetor, ἐν προπεμπτηρίῳ λόγῳ, ait, τῶν ἐμῶν πώλων, ἔξαρχος πῶλος ἱερὸς καὶ ἀγέρωχος, οἵους ἡλίῳ θεῷ Νισαῖοι πώλους πωλεύουσιν. τοῦτον ἐγὼ τὸν πῶλον ψαλίοις κοσμήσας Μουσῶν, καὶ ταῖς Χαρίτων μίτραις ὅλον ποιήσας ἀνάδετον, ὥσπερ θεῷ τινι τῆς ἐμῆς ἀγέλης ἀπαρχὰς φέρων, ἀνέθηκα. Huius rei rationem non illepidam reddit Ouid. lib. I. Fastor. his versibus,

Placat Equo Persis radiis Hyperiona cinctum:
Ne detur celeri victima tarda Deo.

Eandemq; causam adfert Herodotus, lib. II. in extremo, cur Massagetæ Soli, quem summopere venerabantur, Equos mactarent: θεῶν δὲ μοῦνον ἥλιον σέβονται, τῷ θύουσιν ἵππους. νόμος δὲ οὗτος τῆς θυσίης, τῶν θεῶν τῷ ταχίστῳ πάντων τῶν θνητῶν τὸ τάχιστον δατέονται. Plutarchus tamen in Parallelis, de Xerxe, βουθυτεῖν δὲ, ait, μέλλοντος ἐπὶ τοῦ τοῦ Ἡλίου βωμοῦ.

Nec minus, apud Armenios, Soli Equos sacratos Xenophon lib. IIII. Αναβάσ. docet. καὶ ἵππον, inquiens, ὃν εἰλήφει, παλαιότερον, δίδωσι τῷ Κωμάρχῃ ἀναθρέψαντι, καταθῦσαι, ὅτι ἤκουσεν αὐτὸν ἱερὸν εἶναι τοῦ Ἡλίου.

Enimuero translato ad Parthos Persarum imperio, ad Partho-Persas Solis quoque veneratio transiit. Eos enim

Solem, patrio more, salutasse, Herodian. auctor est, de Artabani exercitu loquens, in hunc modum, *ἀσπασάμενοι δὲ τὸν ἥλιον, ὡς ἔθος αὐτοῖς, οἱ βάρβαροι.* Proinde Saporis Regis Persarum iussu, Simeonem, cum aliis multis, quod Solem adorare recusasset, vltimo supplicio adfectum, Sozomen. lib. II. Histor. Ecclesiast. cap. VIII. & IX. tradit. Atque ad posteriora vsque tempora mos hic mansit: vt ex Perosæ Persarum Regis non ineleganti historia planum fit: cuius Procopium auctorem habeo. Is enim lib. I. de Bello Pers. narrat Perosam Persarum Regem Euthalitarum insidiis circumuentum: eique capto has salutis expediendæ, & libertatis adipiscendæ, condiciones, Euthalitarum Regem tulisse, vt se tanquam dominum, adoraret, fidemque, iureiurando sollemni adhibito, daret, Persas non amplius eos bello persecuturos. Qua de re Magos, quos in comitatu suo habebat, Perosas consuluit. Illi autem responderunt, quod ad iusiurandum attinebat, liberum ei esse facere quæ liberet: at, quod ad *προσκύνησιν*, astu doloque fallendum esse hostem: *εἶναι γὰρ αὐτοῖς νόμον, ἐς τοῦ ἡλίου ἀνατολὰς προσκυνεῖν ἡμέρᾳ ἑκάστῃ.* Ea propter tempus in hac re obseruandum, vt mane Regem Euthalitarum conueniret, ac tum ad Solem Orientem conuersus, eum adoraret: atque hoc modo patrio more seruato, facti ignominiam eum vitaturum. cuiusmodi fallacia euasisse Perosam, ibidem narrat.

Solem autem MITHRAE nomine coluisse Persas, nemo est qui nesciat. Strabo lib. XV. *τιμῶσι τὸν ἥλιον, ὃν καλοῦσι Μίθραν.* Suidas, *Μίθραν νομίζουσιν οἱ Πέρσαι εἶναι τὸν ἥλιον· καὶ τούτῳ θύουσι πολλὰς θυσίας. οὐκ ἂν οὖν εἰς αὐτὸν δυνήσαιτό τις τελεσθῆναι, εἰ μὴ διὰ τινῶν βαθμῶν παρελθὼν τῶν κολάσεων, δείξει ἑαυτὸν ὅσιον καὶ ἀπαθῆ.* Hesychius, *Μίθρας, ὁ ἥλιος παρὰ Πέρσαις· Μίθρης ὁ πρῶτος ἐν Πέρσαις θεός.* Dionysius Areopagita Epist. VII. ad Polycarpum, *μάλιστα μὲν οὖν τοῦτο ταῖς Περσῶν ἱερατικαῖς ἐμφέρεται φήμαις, καὶ εἰσέτι Μάγοι τὰ μνημόσυνα τοῦ τριπλασίου μίθρου τελοῦσιν.* Cyrillus Catechesi VII. Manem in Persidem profectum, aduersarios illic offendisse, *καὶ ἀνταγωνιστὰς, τοὺς τοῦ Μίθρα.* Itaque sanctissimum Regum iusiurandum, *per Mithrem* concipiebatur: vt libro superiore demonstrauimus.

In *Antro* autem, Deum Mithrem cultum fuisse, Lactantius Placiad. in lib. I. Statii Thebaid. tradit. Iul. Firmicus lib. I. cap. V. de errore profanæ religion. *Persæ & Magi omnes qui Persicæ regionis incolunt fines, ignem præferunt omnibus elementis, & putant debere præponi.* & mox, *hunc Mithram dicunt. Sacra vero eius in speluncis abditis tradunt, vt semper obscuro tenebrarum squalore demersi, gratiam splendidi ac sereni luminis non videant. Mithræ* quoque militem, initiatum *in Spelæo*, hoc est specu, ait Tertullianus lib. de corona milit. Vnde D. Hieronym. Epist. ad Lætam, *Specum Mithræ* dixit.

In istis vero Mithræ initiis mysteriisque, Militi, qui initiabatur, Coronam, interposito gladio, oblatam, quam capiti suo accommodaret: Diabolum insuper, ipsas res sacramentorum diuinorum æmulatum, Tinxisse, Signasse in frontibus, celebrasse Panis oblationem, imaginem resurrectionis induxisse, Tertullian. eo, quem modo laudaui, lib. auctor est. Idem lib. de Præscription. aduersus hæretic. de Diabolo, *Tinguit & ipse quosdam vtique credentes & fideles suos, expiationem delictorum de lauacro repromittit, & sic adhuc initiat Mithra, signat illic in frontibus milites suos. Celebrat & panis oblationem, & imaginem resurrectionis inducit, & sub gladio redimit coronam.* Quinetiam variis cruciatibus corporis, probari solitos eos qui Mithræ initiabantur, indicat Gregor. Nazianzen. aduersus Iulian. Imper. Inuectiua I. de Marco Arethusio martyrium passo, loquens, Εἵλκετο, ait, διὰ πλατειῶν, ὠθεῖτο καθ' ὑπονόμων, τῶν τριχῶν εἵλκετο, οὐκ ἔστιν ὅτου μὴ μέρους τοῦ σώματος, μιγνυμένης τῇ αἰκίᾳ τῆς ὕβρεως, παρὰ τῶν ἀξίως ἐν Μίθρου ταῦτα κολαζομένων. Idem Orat. εἰς τὰ ἅγια φῶτα: Οὐδὲ Μίθρου κολάσεις ἔνδικος, καὶ τοῦ μυεῖσθαι τὰ τοιαῦτα ἀνεχομένων. ad quem locum, Nicetas, eos qui Mithræ sacris imbuendi erant, per duodecim suppliciorum genera deductos, nempe per famem, per ignem, per frigus, per verbera, aliosque huius generis cruciatus, notat. Nonnus etiam in suis ad Gregor. Nazianzen. notis, Mithræ, hostias a Persis cæsas, sacraque in eius honorem facta, ait, additque, eius Dei mysteriis non potuisse initiari quenquam, nisi prius per quosdam suppliciorum gradus trans-

iſſet. Fuiſſe tormentorum gradus LXXX. partim remiſſiores, partim intentiores. Primum enim leuioribus ſuppliciis, deinde grauioribus adfici. Igni quoque & aqua, aliiſque variis ſuppliciorum generibus excruciabantur: ac demum poſt decurſa omnia eiuſmodi tormenta, exantlatoſque cruciatus, ſacris imbutos fuiſſe. Rurſuſque alio loco, ad Mithrę ſacra admiſſum neminem, niſi qui prius omnia tormentorum genera patienter pertuliſſet, pietatiſque ſuæ, & fortitudinis animi, in perferendis ac tolerandis doloribus, ſpecimen edidiſſet. Fuiſſe autem LXXX. cruciatuum genera, quorum gradatim ac ſtatuto ordine perpetiendorum, ei qui initiandus erat, neceſſitas imponebatur. Verbi gratia, primum ei diebus multis fodienda foſſa, aperiundaq; erat aqua: deinde in ignem coniicere ſeſe, poſtea in ſolitudine morari, cibo omni per aliquot dies abſtinere, neceſſe habebat: atque ita ad alia progredi, quouſque LXXX. illis ſuppliciorum generibus defunctus eſſet. Quibus perdurans, ſi ſaluus ſuperſteſque euaſiſſet, tum demum ſacris Mithriacis initiabatur. Tertullianus aduerſus Marcionem lib. I. cap. XIII. *Sicut aridæ & ardentis naturæ ſacramenta, leones, Mithræ philoſophantur.*

Præterea Perſæ, auctore Zoroaſtre, OROMAZUM, vel, vt aliis placet, OROMAGDAM, nec non & inter læua numina, ARIMANEM, ceu Veiouem aut Auerruncum Deum, colebant, vt Plutarchus in lib de Iſide & Oſiride, Laertius in proœmio, & Agathias lib. II. docent. Plutarch. in Alexandro, τὸ σὸν ἱερὸν φῶς, ὃ πάλιν ἀναλάμψαι λαμπρότερον ὁ Κύριος Ὡρομάσδης. Arimanem autem Heſychius Ditem patrem, ſeu Plutonem facit: ſic enim explicat, Ἀρειμάνης, ὁ Ἅιδης, παρὰ Πέρσαις. Xerxes plane lætitia ob Themiſtoclis aduentum exultans, ab Arimane precatus dicitur, vt hoſtibus ſuis eandem ſemper mentem, viros præſtantes & fortes patria pellendi, iniiceret, quemadmodum Plutarch. in Themiſtocle ſcriptum reliquit.

Atque hi erant *Patrii Perſarum Dii*: per quos, milites ſuos Darius obteſtatur, apud Curt. lib. III. per quos, Tyriotes dicta ſua firmat, apud eundem lib. IIII. quos & ibidem Darius manus ad cælum tendens precatur: quos & Beſſus, fidei

fidei suæ testes, apud eundem lib. v. inuocat: quibus deniq; sacrificium rite factum, lib. vi. narrat. Hos etiam θεοὺς πατρῴους, in precationibus inuocatos, apud Xenophontem aliquoties legimus. Sed & Histiæus apud Herodotum lib. v. iurat in hunc modum, θεοὺς ἐπόμνυμι τοὺς βασιληΐους. Herodot. lib. III. καὶ δὴ ὑμῖν τάδε ἐπισκήπτω, θεοὺς βασιληΐους ἐπικαλέων. Darium quoque Plutarchus lib. II. de Fortuna Alexand. ita precantem facit, Ζεῦ πατρῷε Περσῶν, καὶ βασίλειοι θεοί: quam Darii precationem Curtius lib. IIII. ita concipit, *Dii Patrii, primum mihi stabilite regnum: deinde, si de me iam transactum est, precor ne quis potius Asiæ Rex sit quam iste tam iustus hostis.* Sic & βασιλείους θεοὺς accipe apud Dionem Chrysost. περὶ ἀπιστ. Artabanus Parthorum Rex apud Ioseph. lib. XI. Antiq. Iudaic. cap. vlt. τούς τε πατρῴους θεοὺς ἐπώμνυτο. Quæ cum ita se habeant, quæro quid sibi velit Strabo, qui de Carmanis agens, Persis vnicum Deum, Martem ita adsignat, ὄνον τε θύουσι τῷ Ἄρει, ὃν Πέρσαι σέβονται θεῶν μόνον. Liceat in re obscura coniectura vti. Equidem aut verbum Πέρσαι, vt subdititium reiiciendū delendumq; est: aut, quod magis est, scripserat Strabo, ὅνπερ σέβονται: quæ, dictante forte aliquo, cū oscitans librarius excepisset, facili lapsu, duas separatas syllabas in vnum contraxit: & a prioris vocabuli extremo, περ: a sequenti, σε, mutuatus, inde conflauit vocē Πέρσαι: quam alienam esse, propositoq; minime congruere, nemo est qui non videat. Absurde certe Carmanorum religioni, Persicam, quæ suo loco separatim ab eo tractatur, intermisceri palam est: nec aliud in animo, aut in ore habuit Strabo, q̄ Carmanos, Marti, quem vnum Deum esse credunt, Asino facere. Quod si Persis tribueret, pugnantia cum iis quæ eo ipso libro postea tradit, loqueretur.

Lunā quoq; & Venerem, Persas diuinorum numinum loco & numero habuisse, perspicue Strabo lib. xv. scribit.

Nec vero clarissima solum illa mundi lumina, cælo fixa, verumetiam ipsum terris conceptum, terrestremque nostrum Ignem, qui, vt Seruius in VI. Æneid. loquitur, *constat de ligno & aere*, summa obseruantia ac veneratione colebant, quemadmodum Strabo lib. xv. docet. Maxim. Tyr. Serm. XXXVIII. τὸ δὲ βαρβαρικὸν, ὁμοίως ἅπαντες μὲ

ξωνεταὶ τοῦ θεοῦ, κατεσήσαντο δὲ αὐτοῖς σημεῖα ἄλλοι ἄλλα· Πέρσαι μὲν, Πῦρ, ἄγαλμα ἐφήμερον, ἀκόρεστον, καὶ ἀδηφάγον. Theodorit. lib. v. histor. Eccles. cap. xxxix de Persis, θεὸν γὰρ τὸ Πῦρ ὑπειλήφασι. Euagrius lib. v. Ecclesiast. Histor. cap. xiiii. Persarum Regis Chosrois supellectilem a Curte Scytha, captam memorans, πάντα, ait, τὰ βασιλικὰ κειμήλια, τά τε σκευοφόρα τῶν ζώων, σὺν καὶ αὐτοῖς φορτίοις φέρων· ἐν οἷς καὶ τὸ Χοσρόου σέβασμον πῦρ, ὃ θεὸς κατεσήκει. Eustath. in Dionys. de situ orb. de Persis, τιμῶσι τὸ Πῦρ. Isidor. lib. viii. Origin. cap. iii. *in Persia primum orta est ars Magica: ad quam Nemroth gigas, post confusionem linguarum, abiit: ibiq; Persas Ignem colere docuit. Nam omnes in illis partibus Solem colunt, qui ipsorum lingua*, EL *dicitur*. Vnde & Samaritanos, quod a Persis originem ducerent, *Ignem, more Persarum, coluisse*, D. Ambrosius in Epistola I. ad Corinth. cap. ix. scribit. Clemens Alexandrinus in Protreptico, Περσῶν δὲ οἱ Μάγοι τὸ Πῦρ τετιμήκασι, καὶ τῶν τὴν Ἀσίαν κατοικούντων πολλοί. Et paulo post, πρὸς δὲ, καὶ Μακεδόνες, ὥς φησι Διογένης ἐν πρώτῳ Περσικῶν. ὥς μοι Σαυρομάτας καταλέγειν; οὓς Νυμφόδωρος ἐν Νομίμοις βαρβαρικοῖς τὸ Πῦρ σέβειν ἱστορεῖ; ἢ τοὺς Πέρσας, καὶ τοὺς Μήδους, καὶ τοὺς Μάγους; θύειν ἐν ὑπαίθρῳ τούτους ὁ Δίνων λέγει, θεῶν ἀγάλματα μόνα, τὸ Πῦρ καὶ Ὕδωρ, νομίζοντας.

Atque vt Romani Ianum in sacris præfabantur, ita Persis, *Ignis* in sacrificando princeps erat: eique primo supplicabatur: atque adeo cuicumque Deo rem diuinam facerent, *Ignem* primum inuocasse, eique precationes fecisse, Strabo significat li. xv. cum ait: ὅτῳ δ' ἂν θύωσι θεῷ, πρώτῳ τῷ πυρὶ εὔχονται. Apud Persas etiam, vt Plut. in lib. de primo Frigido tradit, τῶν ἱκετευμάτων μέγιστον ἦν καὶ ἀπαραίτητον, εἰ Πῦρ λαβὼν ὁ ἱκετεύων, καὶ ἐν ποταμῷ βεβηκὼς, ἀπόλοιτο, μὴ τυχὼν, τὸ Πῦρ ἐς τὸ ὕδωρ ἀφήσειν. ἐτύγχανε μὲν γὰρ ὧν ἐδεῖτο· τυχὼν δὲ, ἐκολάζετο, διὰ τὴν ἀπειλὴν, ὡς παράνομον καὶ κατὰ τῆς φύσεως γενομένην.

Ignis autem, diuinis illis honoribus a Persis cultus, perpetuo, focis, accensus, sic vt numquam deficeret, adseruabatur: eumque Regibus præferri solitum, ac demum illis vita functis extinctum, supra docuimus. Vnde Persicus ille sacer Ignis, *Æternus* a Curtio appellatur lib. IIII. Illic enim

Darius milites suos ad prælium strenue ineundum cohortatus, ad extremum eos per *patrios Deos, æternumq; Ignem qui præfertur altaribus*, obtestatur. Eademque ratione ἄσβεστον Πῦρ, a Strabone lib. xv. appellatur, & a Socrate, διηνεκὲς καιόμενον Πῦρ. Apud eum namque lib. VII histor. Ecclesiast. cap. VIII. de Rege Persarum scribitur, εἰώθει δὲ ὁ βασιλεὺς, ἐν οἴκῳ τινὶ, τὸ διηνεκὲς καιόμενον Πῦρ προσκυνεῖν. Hoc illud est, τὸ παρὰ Πέρσαις ἱερὸν Πῦρ καλούμενον, apud Diodor. Siculum lib. XVII. Claudianus lib. I. de laudibus Stiliconis, *penetralibus Ignem Sacratum rapuere adytis.*

Sacro autem huic & æterno Igni, dicata Sacraria quædam Persas habuisse constat: quæ Πυρεῖα, & Πυραθεῖα, a Græcis auctoribus nuncupantur: quorum custodia Magorum fidei, curæ, ac vigilantiæ credebatur. Strabo lib xv. ἔστι δὲ καὶ Πυραθεῖα σηκοί τινες ἀξιόλογοι. ἐν δὲ τούτοις μέσοις, βωμὸς, ἐν ᾧ πολλή τε σποδὸς, καὶ Πῦρ ἄσβεστον φυλάττουσιν οἱ Μάγοι. καθ' ἡμέραν δὲ εἰσιόντες, ἐπάδουσιν ὥραν σχεδόν τι, πρὸ τοῦ πυρὸς, τὴν δέσμην τῶν ῥάβδων ἔχοντες: ad quem vtique ritum, pertinent Phœnicis Colophonii de Nino Rege versus, qui ab Athenæo lib XII. citantur:

Οὐ παρὰ Μάγοισι Πῦρ ἱερὸν ἀνέστησεν,
Ὥσπερ νόμος, ῥάβδοισι τοῦ θεοῦ ψαύων.

Theodorit. lib. v. histor. Ecclesiast. c. XXXIX. Πυρεῖα δὲ καλοῦσιν ἐκεῖνοι, τοῦ πυρὸς τοὺς νεώς. Suidas Πυρεῖον interpretatur θυμιατήριον: & hæc ex vetusto quodam auctore, de Imperatore Heraclio, verba citat, ὁ δὲ Ἡράκλειος τάς τε πόλεις καθῄρει, καὶ τὰ Πυρεῖα διέστρεφε τῶν Περσῶν. Quod Heraclii factum celebrat Io. Tzetzes, histor. vers. Chil. III. cap. LXVI. in hunc modum:

Καὶ πῦρ Περσῶν κατέσβεσεν, ὅπερ εἰς σέβας εἶχον·
Ἐκ κεραυνοῦ μὲν ἀναφθὲν ὑπὸ Περσέως πάλαι,
Λυχνοκαΐας δὲ πυρσοῖς τοῖς ἀεὶ διαδόχοις,
Καὶ συνεχέσι δὲ πυραῖς, μεγάλαις, λαβροτάταις,
Ἐπιμελῶς τηρούμενον μέχρι τοῦ τότε χρόνου,
Ὑφ' Ἡρακλείου δὲ σβεσθὲν μέγα πένθος Περσίδι.

Nec hoc quoq; tacuit Zonaras, in Heraclio. Nam Annaliũ Tom. II. Ἡράκλειος δὲ, ait, καὶ εἰς τὴν ἐνδοτέρω Περσίδα εἰσέβαλε, καὶ τάς τε πόλεις καθῄρει, καὶ τὰ τεμένη τοῦ Πυρὸς,

αὐτῷ ἐκείνῳ τῷ τιμωρηθέντι παρ' αὐτοῖς, συνδιέφθειρε.

Πυρεῖον vero Hesychius interpretatur, ἀγγεῖον κεράμιον εἰς πυρὸς ἔνθεσιν. At ignem qui procedenti Cyro præferebatur, foculis gestatum Xenophon libro VIII. παιδ. tradit: καὶ Πῦρ, inquiens, ὄπισθεν αὐτῶ ἐπ' ἐσχάρας μεγάλης ἄνδρες εἵποντο φέροντες.

Descendisse autem ad nouissima vsque Persarum tempora eandem ignis venerationem, testis est Agathias, qui lib. II. Ignem sanctissimum habitum apud Persas scribit: cumque perpetuum seruatum a Magis, qui exactissimam diligentiam ei custodiendo adhibebant, iidemque arcana peragebant sacra. Ædiculis vero adseruatum, ibidem, Socrati congruenter scribit.

Enimuero huius quo deagimus cultus Ignis originem, ab eodem, quo & Tzetzes capite, Georg. Cedrenus arcessit. de Perseo enim verba faciens, ἐπεὶ, ait, ἤνεξαν, ἄφνω κεραυνὸς, ὡς σφαῖρα πυρὸς, οὐρανόθεν κατηνέχθη. & mox, Καὶ γνοὺς τοῦ Πυρὸς ἐκείνου πῦρ ἀνάψας ὁ Περσεὺς, εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ βαστάζων, εἴς τε τὰ ἴδια βασίλεια ἀγαγὼν, καὶ ἱερὸν τοῦ Πυρὸς κατασκευάσας, καὶ ἱερεῖς εὐλαβεῖς ἄνδρας ἐπιστησάμενος· ἀλλὰ μὴν καὶ ἐν Ἰωπόλει, καὶ ἐν πάσῃ τῇ ὑπ' αὐτοῦ γῇ· καὶ ὡς ἐξ οὐρανοῦ κατενεχθέντα θεὸν σέβεσθαι τὸ Πῦρ ἐκεῖνο θεσπίσας, ἐδίδαξε πυρσολατρεῖν, μάγους Μοτοὺς τοῦ Πυρὸς ἱερεῖς καλέσας. Hinc, Amm. Marcell. lib. XXIII. de Magis, *feruntq; etiam, (si iustum est credi) Ignem calitus lapsum, apud se, sempiternis foculis custodiri: cuius portionem exiguam, vt faustam, praisse quondam Asiaticis Regibus dicunt.*

Vsque adeo autem *Ignem* coluisse Persas, vt &, eo nomine quælibet πυροειδῆ, venerarentur, Eustathius in suis Dionys. de situ orbis commentariis, adnotat. Nam & ea de causa, Pyropo, ceu flammas imitanti, honorem exhibuisse eos, Strabo lib. XV. testatur, his verbis: τὸ πυρωπὸν ἐσθημάτων ἐν τιμῇ· διὸ οὐδὲ νεκρῷ προσφέρουσι, καθάπερ οὐδὲ τὸ πῦρ κατὰ τιμήν.

Quinetiam Aquam, Persæ, diuini numinis instar colebant: eique, non secus atque Igni, diuinos honores tribuebant, quemadmodum Strabo lib. XV. & Agathias lib. II. scribunt. Sidon. Apollin. Panegyr. Leon. *Magus iuratur ab illis Ignis.*

Ignis, & Vnda, Deus. Fluuios etiam *Persas coluisse*, Arnob. lib. vi. & Clemens Alex. in προτρεπτικῷ tradunt: in tantum, vt nec lotio nec sputo fœdari & inquinari Flumina fas esset. Proinde in Flumine, vt Herod. lib. i. & Strabo lib. xv. & Agathias consentiunt, neque lauabant, neque vesicam leuabant, nec inspuebant: nec cadauer, aut alia quæ spurca, polluta, aut contaminata, viderentur, in profluentem abiiciebant. Ac ne manus quidem, vt iidem testantur, viuo flumine Persæ abluebant. Verba Herodoti, quibus hæc quæ dixi comprobantur, sunt hæc, ἐς ποταμὸν δὲ οὔτε ἐνουρέουσι, οὔτε ἐμπτύουσι· οὐ χεῖρας ἐναπονίζονται, οὐδὲ ἄλλον οὐδένα περιορῶσι, ἀλλὰ σέβονται ποταμοὺς τῶν πάντων μάλιστα. Strabonis vero, libro xv. verba sunt hæc, εἰς ποταμὸν οὔτ' οὐροῦσιν, οὔτε νίπτονται Πέρσαι, οὐδὲ λούονται, οὐδὲ νεκρὸν ἐμβάλλουσιν, οὐδ' ἄλλα τῶν δοκούντων εἶναι μιαρῶν. sic enim emendo.

Ex hac apud Persas recepta Fluminum veneratione, fidem facile inueniet, quod a Tacito libro vi. Annalium relatum extat, Tiridatem cum Vitellii copiis ad ripam Euphratis consistentem, *placando amni Equum adornasse, prosperi* nimirum *transgressus* causa, vt ibidem innuit, id est, vt felicibus auspiciis flumen illud traiiceretur. Cuius rei gratia, Vitellium quoque more Romano Suouetaurilibus fecisse: Sacrisq; peractis litatum egregie, ac ponte nauibus effecto, exercitum transmissum narrat.

Tellurem quoque Matrem, vt Deum, Persæ venerabantur: cui & hostias mactatas a Cyro, Xenophon lib. viii. παιδ. refert.

In summa, Persæ, vt Strabo, lib. xv. scribit, colebant Ἥλιον καὶ Σελήνην, καὶ Ἀφροδίτην, καὶ Πῦρ, καὶ Γῆν, καὶ Ἀνέμους, καὶ Ὕδωρ. Quæ ille, Herod. duce & auspice scripsit, apud quem lib. i. legere est, θύουσι δὲ ἡλίῳ τε καὶ σελήνῃ, καὶ γῇ καὶ πυρὶ, καὶ ὕδατι καὶ ἀνέμοισι. τούτοισι μὲν δὴ μούνοισι θύουσι ἀρχῆθεν.

Vnde, Solis Lunæque defectus, qui Peloponesiaci belli tempore contigerunt, Aristophani ioci materiam, in Comœdia quæ Εἰρήνη inscribitur, præbuerũt. Illic enim Trygæus vinitor, Mercurio, tanquam grande arcanum, aperit,

Solem & Lunam, propitia Persis a quibus summopere colebantur, numina, consilia in necem aliorum Deorum agitasse. id enim agere sidera illa, vt bello superiores Persæ, victoresque discedant: eoque modo subacta deletaque Græcia, sibi solis cultores suppetant, ceteris numinibus desint. Sed ipsummet Trygæum cum Mercurio sermones cædentem, & ore floridi, doctrinaque florentis, nostratis interpretis (qui versum versu feliciter reddens, ipsius prope auctoris gloriam æquat) Latina verba fundentem in scenam producamus:

TRYG. *Nam Luna iampridem, atq; Sol nefariis*
Consilia vestrum moliuntur in caput,
Qui Græciam omnem prodiderunt Barbaris.
MERC *Quianam ista faciunt?* TR. *Quod solum ne, per Iouem,*
Litare vobis subq; placare, iis solent
Voluntq; Barbari: inde iure postulant
Omnes semel nos funditus perbitere:
Quo, nempe, sacra cælitum cedant sibi.
MERCVR *Ergo dierum hinc illa diminutio*
Et praua detrita orbita aurigatio.
TR. *Ita est amice Mercuri.*

Ad quæ verba, Interpres, οἱ βάρβαροι τὸν Ἥλιον καὶ τὴν Σελήνην τιμῶσιν, ὡς Ἡρόδοτος ἱστορεῖ. & mox, ἐπιεικῶς δὲ οἱ βάρβαροι τόν τε Ἥλιον καὶ τὴν Σελήνην θεὸν μᾶλλον πάντων σέβουσι· διὰ τοῦτο καὶ τὴν Δῆλον καὶ τὴν Ἔφεσον οὐ διελυμήναντο. ὁ μὲν γὰρ Ἥλιος, Ἀπόλλων ἐνενόμιστο· ἡ δὲ Ἄρτεμις, Σελήνη.

Enimuero, cum transmisso ab Alexandri exercitu Tigri, ingens ob Lunę defectionem religio, & ex ea, formido quædam Macedonum animis incussa esset, Alexander, vt est apud Curtium lib. IIII. duces principesque militum frequentes adesse Prætorio: Ægyptiosque vates, quos cœli ac siderum peritissimos esse credebat, quid sentirent, expromere, iussit. At illi qui satis scirent temporum orbes implere destinatas vices, Lunamq; deficere, cum aut terram subiret, aut Sole premeretur, rationem quidem ipsis perceptā, non edocuerunt vulgus: ceterum, adfirmarunt, SOLEM GRAECORVM: LVNAM ESSE PERSARVM: *quotiens illa*

illa deficeret, ruinam stragemque illis gentibus portendi: veteraque exempla recensuerunt Persinis Regum, quos auersis Diis pugnasse, Luna ostendisset defectio. Similiterque Xerxe castra mouente e Sardibus, cum Sol defecisset, defectu eiusmodi territus Xerxes consuluit Magos, quid ostentū illud portenderet. οἱ δ', vt est apud Herodotum lib. VII. ἔφασαν, ὡς Ἕλλησι προδεικνύει ὁ θεὸς ἔκλειψιν τῶν πολίων· λέγοντες Ἥλιον εἶναι Ἑλλήνων προδέκτορα, σελήνην δὲ, σφέων. Denique Diogenes Laertius in procemio librorum de vitis Philosophor. Magos credidisse ait, θεοὺς εἶναι, καὶ Πῦρ, καὶ Γῆν, καὶ Ὕδωρ.

Sed iam ad Persicorum sacrorum ritus accedamus. Persæ Diuis suis neque templa, aut delubra, neque aras vel altaria ponebant: nullas etiam Deorum pictas fictasve imagines, aut sculpta signa, habebant: numina, apud eos, absq; simulacris colebantur. Quinimmo insaniæ arguebant eos qui Deos ex hominibus ortos credentes, eos humana forma adsimilabant. hæc Herodotus suggerit, lib. I. his verbis, Ἀγάλματα μὲν καὶ νηοὺς καὶ βωμοὺς οὐκ ἐν νόμῳ ποιευμένους ἱδρύεσθαι· ἀλλὰ καὶ τοῖσι ποιεῦσι μωρίην ἐπιφέρουσι· ὡς μὲν ἐμοὶ δοκέειν, ὅτι οὐκ ἀνθρωποφυέας ἐνόμισαν τοὺς θεοὺς, κατάπερ οἱ Ἕλληνες, εἶναι. Strabo lib. XV. Πέρσαι τοίνυν ἀγάλματα μὲν καὶ βωμοὺς οὐχ ἱδρύονται.

Magos quoque signa & simulacra Deorum damnasse improbasseque, Diogenes Laert. docet; qui inter cetera eorum doctrinæ capita, ait eos ξοάνων καταγινώσκειν. Clemens Alexandrinus in Protreptico, de Magis tractans, Ἀγάλματα μὲν θεῶν οὐ ξύλα καὶ λίθους ὑπειλήφασιν, ὥσπερ Ἕλληνες· οὐδὲ μὴν ἴβιδας καὶ ἰχνεύμονας, καθάπερ Αἰγύπτιοι· ἀλλὰ Πῦρ τε, καὶ Ὕδωρ, ὡς φιλόσοφοι. μετὰ πολλὰς μέν τοι ὕστερον περιόδους ἐτῶν, ἀνθρωποειδῆ ἀγάλματα σέβειν αὐτοὺς. Βήρωσσος ἐν τρίτῃ Χαλδαϊκῶν παρίστησι, τοῦτο Ἀρταξέρξου τοῦ Δαρείου τοῦ Ὤχου εἰσηγησαμένου· ὃς πρῶτος, τῆς Ἀφροδίτης Ταναΐδος τὸ ἄγαλμα ἀναστήσας ἐν Βαβυλῶνι καὶ Ἐκβατάνοις, Πέρσαις καὶ Βάκτροις, καὶ Δαμασκῷ καὶ Σάρδεσιν, ὑπέδειξε σέβειν. Veneri ergo Tanaidi templum condidisse Artaxerxem, ait. Strabo vero eam Naitidem vocat, lib. XV. eum ait, ταῦτα δὲ ἐν τοῖς τῆς Ναΐτιδος καὶ τοῦ Ὠμανοῦ ἱεροῖς νενόμισται. At Plutarchus in

Artaxerxe: τῆς γὰρ, ait, Ἀρτέμιδος τῆς ἐν Ἐκβατάνοις, ἣν Ἀναῖτιν καλοῦσιν. Quid autem ſint ξόανα & vnde dicta, aperit Clemens Alexandrinus in προτρεπτικῷ, his verbis: καὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων οἱ ἔτι παλαιότεροι ξύλα ἱδρύοντο περιφανῆ, καὶ κίονας ἵστων ἐκ λίθων, ἃ δὴ καὶ ξόανα προσηγόρευον, διὰ τὸ ἀπαξεσθαι τῆς ὕλης.

Magis itaq; auctoribus, Perſarum Regem, templa Græciæ inflammaſſe, Cicero lib. II. de Legib. ait, *quod parietibus includerent Deos, quibus omnia deberent eſſe patentia ac libera, quorumque hic mundus omnis, Templum eſſet, & domus.* Aſconius, in II. Verrin. *Perſas merito Diis hominibusque inuiſos*, a Cicer. dici notat: *quia, non ſolum hoſtes erant, vtpote Barbari, verumetiam, more gentis ſuæ, nulla Diis, in terris, templa condenda eſſe credebant, præſertim cum vni Soli, quem venerarentur, vix mundus ipſe ſufficeret.* Illud vero Perſarum inſtitutum reprehendens Cicero, illo de Legibus lib. *Melius*, inquit, *Græci, atq; noſtri: qui vt augerent pietatem in Deos, eaſdem illos vrbes, quas nos, incolere voluerunt. Adfert enim hæc opinio religionẽ vtilem ciuitatibus.* Quamquam per aliquot, ab vrbe condita, annorum ſpatium, Romæ, Perſico more, cultos Deos, D. Auguſtinus lib. IIII. de Ciuitate Dei, cap. XXXVI. ex Varrone, docet, in hunc modum: *Dicit etiam*, de Varrone verba facit, *antiquos Romanos, pluſquam annos centum & ſeptuaginta, Deos ſine ſimulacro coluiſſe.* QVOD SI ADHVC, *inquit*, MANSISSET, CASTIVS DII OBSERVARENTVR. *Cuius ſententiæ ſuæ teſtem adhibet inter cetera, etiam gentem Iudæam: nec dubitat eum locum ita concludere, vt dicat:* QVI PRIMI SIMVLACRA DEORVM POPVLIS POSVERVNT, EOS CIVITATIBVS ET METVM DEMPSISSE, ET ERROREM ADDIDISSE: *prudenter exiſtimans Deos facile poſſe in ſimulacrorum ſtoliditate contemni. Quod vero non ait*, ERROREM *tradiderunt, ſed*, ADDIDERVNT, *iam vtiq; fuiſſe etiam ſine ſimulacris intelligi vult errorem.* Idem D. Auguſtinus lib. VI. de Ciuitate Dei, cap. X. Senecam in eo libro quem contra ſuperſtitiones condiderat, cum de ſimulacris ageret, talia ſcripſiſſe ait. *Sacros, immortales inuiolabileſq; deos, in materia viliſſima atq; immobili*

mobili dedicant, habitus illis hominum, ferarumq; & piscium, quidam vero mixto sensu, diuersis corporibus, induunt: Numina vocant, quæ si spiritu accepto subito occurrerent, monstra haberentur.

Verum vt ex diuerticulo, in viam, id est a Quiritibus, ad Persas redeamus: omnia Græcorum fana subuertisse spoliasseque Persas, post Diodorum Sicul. lib. vi. D. Hieron. in Esaiæ cap. xxxvii. auctor est. Incendio vero absumptas, illis faces admouentibus, ædes sacras fuisse constat: quem casum deplorans Æschylus in Persis, ait:

Οἳ γῆν μολόντες Ἑλλάδ', οὐ θεῶν βρέτη
Ἠιδοῦντο συλᾶν, οὐδὲ πιμπράναι νεώς.
Βωμοὶ δ' ἄϊστοι, δαιμόνων θ' ἱδρύματα
Πρόρριζα φύρδην ἐξανέστραπται βάθρων.

Isocrates in Panegyrico, de Persis, οἳ καὶ τὰ τῶν θεῶν ἕδη καὶ τοὺς νεὼς συλᾶν ἐν τῷ προτέρῳ πολέμῳ καὶ καταπιμπράναι ἐτόλμησαν. Vnde Alexander apud Curtium, lib. iii. queritur, *Diis dedita templa, ruinis & ignibus esse deleta* a Persis. Quo nomine, Cicero ii. in Verr. Persas, *Diis, hominibusq;, bellum indixisse*, ait. Acriter etiam & amare in eos Max. Tyrius Serm. xxxviii. inuehitur: quod tantopere huic fero & agresti Deo dediti essent, cui & vorandas ipsas vrbes, templa, delubra, signaque Deorum, absumenda præbuissent: Eos enim alloquens, περὶ ἓν μάλιστα, ait, ἀσχολεῖσθε τὸ ἀγριώτατον καὶ ὀξύτατον, οὐ ξύλων αὐτῷ τροφὴν χορηγοῦντες μόνον, οὐδ' ἱερείων, οὐδὲ θυμιαμάτων, ἀλλὰ τούτῳ τῷ ἀγάλματι καὶ τούτῳ τῷ θεῷ καὶ τὴν Ἐρετρίαν ἀναλῶσαι δεδώκατε, καὶ τὰς Ἀθήνας αὐτάς, καὶ τὰ Ἰώνων ἱερά, καὶ τὰ Ἑλλήνων ἀγάλματα.

Ab hac tamen templorum clade immunes fuisse Delum & Ephesum, eorumque templa intacta reliquisse Persas, quod illa, Apollini, qui idem est cum Sole: hæc, Dianæ, quæ Luna esse perhibetur, sacra essent, Interpres Aristophanis in Irenam tradit. Cicero lib. i. in Verrem, *Latonam ex longo errore & fuga grauidam, & iam ad pariendum vicinam, temporibus exactis confugisse Delum, atque ibi Apollinem Dianamque peperisse: qua ex opinione hominum illa insula eorum Deorum sacra putatur: tantaque eius auctoritas religionis & est & semper fuit, vt ne Persæ quidem,*

cum bellum toti Græciæ, Diis hominibusq; indixiſſent, & mille numero nauium claſſem ad Delum appuliſſent, quidquam conarentur aut violare, aut attingere: hoc tu fanum depeculari homo improbiſſime atq; amentiſſime audebas.

Enimuero non tam religionis impulſu, quam vindictæ cauſa, templis Græciæ bellum indixiſſe Xerxem, Herodot. lib. v. oſtendit. Nam quod Athenienſes Sardibus ignes intuliſſent, vnaq; templum Cybeles incendio conflagraſſet, inde Perſas offenſos, & hoc obtentu poſtea templa Græcorum cremaſſe, tradit.

Porro ea templa a Perſis deleta, Græci inſtaurari vetuerunt: vt extaret ad memoriam poſteri temporis ſempiternam hoſtilis eorum impietatis monumentum, quemadmodum Pauſanias in Phocicis ita ſcribit: ἀλλὰ Ῥωμαῖοι μὲν δι' εὐσέβειαν τὴν ἐς τὸν Ἀπόλλωνα, Ἀβαίοις δεδώκασιν αὐτονόμους σφᾶς εἶναι. στρατεία δὲ ἡ μετὰ Ξέρξου, κατέπρησε καὶ τὸ ἐν Ἄβαις ἱερόν. Ἑλλήνων δὲ τοῖς ἀντιστᾶσι τῷ βαρβάρῳ, τὰ κατακαυθέντα ἱερὰ μὴ ἀνιστάναι σφίσιν ἔδοξεν, ἀλλὰ ἐς τὸν πάντα ὑπολείπεσθαι χρόνον τοῦ ἔχθους ὑπομνήματα. καὶ τοῦδε ἕνεκα οἵ τε ἐν τῇ Ἁλιαρτίᾳ ναοὶ καὶ Ἀθηναίοις τῆς Ἥρας ἐπὶ ὁδῷ τῇ Φαληρικῇ.

Vnde Iones vt magni animi plenos Iſocrates in Panegyrico ſummis efferri laudibus æquum cenſet, quod diris deuouiſſent, execratique eſſent eos qui a Perſis incenſa templa refeciſſent, reædificaſſentve. Verba Iſocratis ita habent: Διὸ καὶ τοὺς Ἴωνας ἄξιον ἐπαινεῖν, ὅτι ἐμπρησθέντων τῶν ἱερῶν ἐπηράσαντο, εἴ τινες οἰκοδομήσαιεν, ἢ πάλιν εἰς τὰ ἀρχαῖα καταστῆσαι βουληθεῖεν· οὐκ ἀποροῦντες ὅθεν ἐπισκευάσωσιν, ἀλλ' ἵνα ὑπόμνημα τοῖς ἐπιγιγνομένοις ᾖ τῆς τῶν βαρβάρων ἀσεβείας, καὶ μηδεὶς πιστεύῃ τοῖς τοιαῦτα εἰς τὰ τῶν θεῶν ἕδη ἐξαμαρτεῖν τολμήσασιν· ἀλλὰ καὶ φυλάττωνται, καὶ δεδίωσιν, ὁρῶντες αὐτοὺς οὐ μόνον τοῖς σώμασιν ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀναθήμασι πολεμήσαντας.

Atque adeo apud Platæas aduerſus Xerxis copias dimicaturi Græci, pæne in procinctu, vno ore, communique conſenſu, conceptis verbis, ex animi ſententia, ſeſe iureiurando obſtrinxerunt, fanorum quæ a Barbaris incenſa & diruta erant, nullum omnino inſtauraturos, ſed eandem locorum faciem poſteris relicturos, parietinaſque ſeſe ad eos tranſmiſſuros, vt Barbaricæ impietatis ſempiternum exſta-

exstaret monumentum. Etenim inter eius sollemnis iurisiurandi capita, hoc vel præcipuum, vltimum certe & quod agmen cogeret, fuit, καὶ τῶν ἱερῶν, τῶν ἐμπρησθέντων καὶ κατα-βληθέντων ὑπὸ τῶν Βαρβάρων, οὐδὲν ἀνοικοδομήσω, ἀλλ' ὑπό-μνημα τοῖς ἐπιγινομένοις ἐάσω καταλείπω, τῆς τῶν βαρβάρων ἀσεβείας: quemadmodum Lycurgus Orat. contra Leocratem, & Diodor. Sicul. lib. xi. litteris prodiderunt.

Plane vindictæ a Persis expetendæ causa, Persepolitanæ vrbi faces ab Alexandro subditas fuisse, Diodor. lib. xv. ita scribit: ἐνέπρησε δὲ ὁ Ἀλέξανδρος τὰ ἐν Περσεπόλει βασίλεια, τιμωρῶν τοῖς Ἕλλησιν, ὅτι κἀκείνων ἱερὰ καὶ πόλεις οἱ Πέρσαι πυρὶ καὶ σιδήρῳ διεπόρθησαν. Curtius quoque lib. v. Thaidem inter pocula, ad id Persepolis incendium calcar addidisse refert: cum adfirmaret, maximam eum apud omnes Græcos initurum gratiam, si regiam Persarum iussisset incendi: expectare hoc eos, quorum vrbes Barbari delessent. *Ebrio scorto,* ait ille, *de tanta re ferenti sententiam, vnus & alter, & ipsi mero onerati, assentiuntur. Rex quoq; fuit auidior quam patientior. Quin igitur vlciscimur Græciam, & vrbi faces subdimus? Omnes incaluerant mero. itaq; surgunt temulenti ad incendendam vrbem, cui armati pepercerant. Primus Rex ignem Regiæ iniecit, tum conuiuæ, & ministri, pelliceſq;.*

Cum ergo Persæ templorum parietibus Deos suos non includerent: sub dio, illis, in editissimis quibusque locis, arcibus, collibus, sacra faciebant. Herodotus lib. I. οἱ δὲ νομίζουσι Διὶ μὲν, ἐπὶ τὰ ὑψηλότατα τῶν ὀρέων ἀναβαίνοντες, θυσίας ἔρδειν, τὸν κύκλον πάντα τοῦ οὐρανοῦ Δία καλέοντες. Xenophon lib. VIII. παιδ. his verbis de Cyro loquens, ἔθυε, ait, Διΐ τε πατρῴῳ καὶ ἡλίῳ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς, ἐπὶ τῶν ἄκρων, ὡς Πέρσαι θύουσιν. Strabo lib. xv. de Persis, Θύουσι δὲ ἐν ὑψηλῷ τόπῳ, τὸν οὐρανὸν ἡγούμενοι Δία.

Et quidem ἐν καθαρῷ τόπῳ sacrificasse eos, ibidem Strabo, post Herodot. lib. I. scribit. Diis autem omnibus quos colere & venerari more gentis receptum esset, hostias Persæ cædebant, vt Herodot. lib. I. indicat. Immolabant autem mactabantque Ioui maximas hostias, veluti Tauros, vt & Soli Equos. Xenophon lib. VIII παιδ. de sacrificio Cyri, ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο πρὸς τὰ τεμένη, ἔθυσαν τῷ Διῒ, καὶ ὡλοκαύτωσαν

τοὺς ζωύρους· ἔπειτα τῷ ἡλίῳ ὁλοκαύτωσαν τοὺς ἵππους· ἔπειτα Γῇ σφάξαντες, ὡς ἐξηγήσαντο οἱ μάγοι, ἐποίησαν· ἔπειτα δὲ ἥρωσι τοῖς Συρίαν ἔχουσι. De Regum autem in ſacrificiis magnificentia, diximus lib. ſuperiore: quibus adde ex Herodoto lib. VII. Xerxem, in tranſitu, Mineruæ Ilienſi, βοῦς χιλίας mactaſſe.

Sane, rem diuinam facturos Perſas, neque Aras erexiſſe, neque ignem accendiſſe, neque Libamentis, Tibiis, Infulis, Vittiſve, aut Molis ſalſis, vſos, inuenio. Verum vt quisque Diuis ſacra facere inſtituerat, in locum purum, victimam ducens, Deum illum quem placare in animo habebat, operto capite, Corona, eaque præcipue Myrtea, Tiaræ circundata, inuocabat. Teſtis Herod. lib. I. cuius ipſa verba, vt fides penes auctorem ſit, ponam: οὔτε βωμοὺς ποιεῦνται, οὔτε πῦρ ἀνακαίουσι, μέλλοντες θύειν. οὐ σπονδῇ χρέωνται, οὐχὶ αὐλῷ, οὐ στέμμασι, οὐχὶ οὐλῇσι. τῶν δὲ ὡς ἑκάστῳ θύειν θέλει, ἐς χῶρον καθαρὸν ἀγαγὼν τὸ κτῆνος, καλέει τὸν θεὸν, ἐστεφανωμένος τὴν τιάραν μυρσίνῃ μάλιστα.

Coronatos ſacrificaſſe Perſas oſtendit Xenophon lib. III. παιδ. his verbis, Κῦρος μὲν ἐστεφανωμένος ἔθυε· παρήγγειλε δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ὁμοτίμοις ἐστεφανωμένοις πρὸς τὰ ἱερὰ παρεῖναι. Hoſtiam quoque coronatam fuiſſe, indicat Strabo lib. XV. θύουσι δὲ, inquiens, ἐν καθαρῷ τόπῳ κατευξάμενοι, (ſic enim emendo) παραστησάμενοι τὸ ἱερεῖον ἐστεμμένον.

Quiſquis autem rem diuinam faciebat, non pro ſe priuatim, ſed pro populo faciebat: nec a Diis vt ſibi ſpeciatim bona tribuerent, petebat: verum, vt genti vniuerſæ bene eſſet, fauſtumque felix ac ſalutare, Regi, populoque Perſico eſſet, optabat: nec aliter quam ſub communi & generali Perſarum nomine, ipſius ſacrificantis perſona Diis commendabatur. Appellatione enim Populi, eum quoque qui ſacra faceret contineri cenſebant. Omnibus certe ſacris, pro ſalute Regis vota nuncupabantur. Hæc ita eſſe, Herodori verba declarant, quæ ita habent: ἑωυτῷ μὲν δὴ τῷ θύοντι ἰδίῃ μούνῳ οὔ οἱ ἐγγίνεται ἀρᾶσθαι ἀγαθά· ὁ δὲ, πᾶσι τοῖσι Πέρσῃσι κατεύχεται εὖ γίνεσθαι, καὶ τῷ βασιλέϊ· ἐν γὰρ δὴ τοῖσι ἅπασι Πέρσῃσι καὶ αὐτὸς γίνεται.

Mactatæ vero hoſtiæ membratim proſectæ carnes Perſæ coque-

coquebant, mollissimumque aliquod ac tenerrimum gramen, maxime vero Trifolium, substernentes, ei carnes elixas imponebant. Magus autem sacrificio adstans, Theogoniam accinebat: siquidem hanc illi existimabant esse incantationem: modico dein interuallo interposito, qui immolauerat, carnes auferebat, & iis vescebatur vtebaturve pro vt ferebat animus. Auctor Herod. lib. I. cuius verba subieci, ἐπεὰν δὲ διαμιστύλας κατὰ μέρεα τὸ ἱρήϊον, ἑψήσῃ τὰ κρέα, ὑποπάσας ποίην ὡς ἁπαλωτάτην, μάλιστα δὲ τὸ τρίφυλλον, ἐπὶ ταύτης ἔθηκε ὦν πάντα τὰ κρέα. διαθέντος δὲ αὐτοῦ, μάγος ἀνὴρ παρεστεὼς ἐπαείδει θεογονίην. & mox, ἐπισχὼν δὲ ὀλίγον χρόνον, ἀποφέρεται ὁ θύσας τὰ κρέα, καὶ χρᾶται ὅ τι μιν ὁ λόγος αἱρέει. At Strabo lib. XV. Magum qui sacrum peragebat, membratim conscissas hostiæ carnes, in partes his qui intererant, tribuisse, ac sua quemque parte accepta abiisse, scribit, nullo vel tantillo Diis relicto. Credebant enim Deos solam hostiæ animam velle: Omentique dumtaxat partem aliquam exiguam flammæ imponebant: vt quosdam tradidisse, idem Strabo scribit, cuius verba de toto hoc ritu sunt hæc, μελίσαντος δὲ τοῦ μάγου τὰ κρέα τοῦ ὑφηγουμένου τὴν ἱερουργίαν, ἀπίασι διελόμενοι, τοῖς θεοῖς οὐδὲν ἀπονείμαντες μέρος· τῆς γὰρ ψυχῆς φασὶ τοῦ ἱερείου δεῖσθαι τὸν θεὸν, ἄλλου δὲ οὐδενός. ὅμως δὲ τοῦ ἐπίπλου τι μικρὸν τιθέασι, ὡς λέγουσί τινες, ἐπὶ τὸ πῦρ. Quæ Strabonis verba Eustath. in I. Iliad. sua fecit hoc modo: τῶν δὲ ἱερείων οἱ Μάγοι τὰ κρέα διελόμενοι, τοῖς θεοῖς οὐδὲν ἀπένεμον, λέγοντες, τῆς ψυχῆς τοῦ ἱερείου δεῖσθαι τὸν θεόν, ἄλλου δὲ οὐδενός· τοῦ δὲ ἐπίπλου μικρόν τι ἐπὶ τὸ πῦρ τιθέασιν.

Persæ ergo honorem Diis, sola victimarum cæde habebant: neque exta vlla iis dabant, cum nihil eorum Diis cordi esse censerent. Persicum vero illum Omenti in flammis liquefaciendi ritum confirmat Catullus Epigrammate de Magis, cum ait:

Gnatus vt accepto veneretur carmine diuos,
Omentum in flamma pingue liquefaciens.

Hostias autem quas cædebant, interdum totas igne absumebant; quod erat ὁλοκαυτοῦν. Xenoph. li. VIII. παιδ. ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο πρὸς τὰ τεμένη, ἔθυσαν τῷ Διΐ, καὶ ὡλοκαύτωσαν τοὺς ταύρους· ἔπειτα τῷ ἡλίῳ, καὶ ὡλοκαύτωσαν τοὺς ἵππους. Interdum

vero partem dumtaxat cremabant: reliquas vero carnes epulis asseruabant. Idem Xenophon eodem lib. τοῖς δὲ νικῶσι πᾶσιν ἐδίδου βοῦς τε, ὅπως ἂν θύσαντες ἑστιῷντο. D. Hieronymus in Esaiam, cap. LVI. *Differentiam hostiarum & Holocaustorum in Leuitico plenius discimus. Holocausta sunt, quæ super altare integra concremantur: Victimæ & Hostiæ, quarum pars offertur altari, pars sacerdotibus traditur.*

Nec Superis Inferisve tantum Diis, verumetiam Terrestribus, & Semonibus, sacra Persæ faciebant. Hinc, Cyrum, postquam Ioui, Tauro; Soli, Equo, fecisset: Telluri deinde Matri, atque Heroibus, hostias immolasse, Xenophon lib. VIII. ita scribit, ἔπειτα Γῇ σφάξαντες, ὡς ἐξηγήσαντο οἱ Μάγοι, ἐποίησαν· ἔπειτα δὲ Ἥρωσι τοῖς Συρίαν ἔχουσι. Idem Xenophon lib. III. παιδ. de Cyro, συμπαρεκάλει δὲ καὶ Ἥρωας γῆς Μηδίας οἰκήτορας καὶ κηδεμόνας. Et mox, ἐπεὶ δὲ τάχιστα διέβη τὰ ὅρια, ἐκεῖ αὖ καὶ Γῆν ἱλάσκετο χοαῖς, καὶ θεοὺς θυσίαις, καὶ Ἥρωας Ἀσσυρίας οἰκήτορας ηὐμενίζετο. His etiam parentasse, inferiasque misisse Magos, Herodot. lib. VII significat his verbis, χοὰς δὲ οἱ Μάγοι τοῖσι Ἥρωσι ἐχέαντο. Aliter autem Igni, aliter Aquæ, sacra fecisse Persas, Strabo lib. XV. scribit. Hoc enim valent prima eius clausulæ quam integram subiici verba: quorum vim Interpres in ipso limine impingens ignorauit: Διαφερόντως δὲ τῷ Πυρὶ καὶ τῷ Ὕδατι θύουσι· τῷ μὲν πυρί, προστιθέντες ξηρὰ ξύλα τὸ λέπους χωρίς, πιμελὴν ἐπιτιθέντες ἄνωθεν εἶθ᾽ ὑφάπτουσιν, ἔλαιον καταχέαντες, οὐ φυσῶντες, ἀλλὰ ῥιπίζοντες τοὺς δὲ φυσήσαντας, ἢ νεκρὸν ἐπὶ πῦρ θέντας, ἢ βόλβιτον, θανατοῦσι. τῷ δὲ ὕδατι, ἐπὶ λίμνην ἢ ποταμὸν ἢ κρήνην ἐλθόντες, βόθρον ὀρύξαντες, εἰς τοῦτον σφαγιάζουσι, φυλαττόμενοι μή τι τοῦ πλησίον ὕδατος αἱμαχθείη, ὡς μιαινοῦντες. Εἶτ᾽ ἐπὶ μυρσίνην ἢ δάφνην διαθέντες τὰ κρέα, ῥαβδοις λεπτοῖς ἐφάπτονται οἱ Μάγοι, καὶ ἐπᾴδουσιν, ἀποσπένδοντες ἔλαιον ὁμοῦ γάλακτι καὶ μέλιτι κεκραμένον, οὐκ εἰς πῦρ, οὐδ᾽ εἰς ὕδωρ, ἀλλ᾽ εἰς τοὔδαφος. τὰς δ᾽ ἐπῳδὰς ποιοῦνται πολὺν χρόνον ῥάβδων μυρικίνων λεπτῶν δεσμὸν κατέχοντες. Certis porro & sollemnibus verbis, Persas Igni sacra facientes, vsos, Maxim. Tyr. Serm. XXXVIII. docet, θύουσι, inquiens, Πέρσαι Πυρί, ἐπιφορῶντες αὐτῷ τὴν Πυρὸς τροφήν, ἐπιλέγοντες, Πῦρ δέσποτα ἔσθιε. quæ, an ille arbitrio suo finxerit, an ex ritu-

ritualibus Persicæ gentis libris hauserit, in medio relinquo.

Ad sacrorum etiam Persicorum ritus, pertinent hæc Xenophontis lib. VIII. παιδ. verba de Cyro, ἔθυσε τὰ νομιζόμενα ἱερεῖα, καὶ τοῦ χοροῦ ἡγήσατο Πέρσαις κατὰ τὰ πάτρια.

Ceterum Persas Ture Diis supplicasse, aut diuis suis Tura dedisse, apud eos auctores qui res Persicas litteris mandarunt, legere me non memini. Proinde ad Persarum Regem perductus Apollonius Tyaneus, iussusque vna cum eo, patrio Persarum more, sacrificare, talibus dictis respondit, Σὺ μὲν, ὦ βασιλεῦ, θῦε τὸν σαυτοῦ τρόπον· ἐμοὶ δὲ, τὸν ἐμαυτοῦ συγχώρησον θῦσαι. καὶ δραξάμενος τοῦ λιβανωτοῦ, Solem precatus est, ac deinde, ἐφαπτόμενος τοῦ πυρὸς, ὅπη εὔσημόν τε καὶ καθαρὸν φαίνοιτο, Θῦε ἔφη λοιπὸν, ὦ βασιλεῦ, κατὰ τὰ σαυτοῦ πάτρια· τὰ γὰρ πάτρια τὰ ἐμὰ τοιαῦτα. καὶ ἀνεχώρησε τῆς θυσίας, ὡς μὴ κοινωνοίη τοῦ αἵματος.

Vinum vero Persas Patera Diis dedisse, ex Athenæo colligitur, qui Persica lingua, pateram hanc, CONDY, vocatam scribit lib. XI. eiusque poculi formam ibidem exponit. cui coniecturæ fauere videtur Claudianus lib. I. de laudib. Stilicon. his versibus, *Rex ipse micantem*

Inclinat dextra Pateram, secretaq; belli, Et vaga testatur voluentem sidera Mithrem. Xerxem quoque priusquam in Græciam traiiceret, aurea phiala libasse, Votaque Soli fecisse, vt quod in animo habebat, adgrediebaturque, bene verteret, ac deinde, Phialam in mare cum aureo Cratere & Acinace, abiecisse, Herod. li. VII. narrat, ὡς δὲ ἐπανέτελλε ὁ ἥλιος, σπένδων ἐκ χρυσέης φιάλης Ξέρξης ἐς τὴν θάλασσαν, εὔχετο πρὸς τὸν Ἥλιον, μηδεμίαν οἱ συντυχίην τοιαύτην γενέσθαι, ἥ μιν παύσει καταστρέψασθαι τὴν Εὐρώπην, πρότερον ἢ ἐπὶ τέρμασι τοῖσι ἐκείνης γένηται. εὐξάμενος δὲ, ἐσέβαλε τὴν φιάλην ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ χρύσεον κρητῆρα, καὶ Περσικὸν ξίφος, τὸ ἀκινάκην καλέουσι.

Epulas etiam Diis libasse Persas & velut cœnæ primitias iis dedisse, docet Xenophon lib. VII. παιδ. ὁ δὲ Κῦρος, ὥσπερ εἶχεν ἑστηκὼς, ἀπαρξάμενος ἠρίστα, καὶ μετεδίδου ἀεὶ τῷ μάλιστα δεομένῳ· καὶ σπείσας καὶ εὐξάμενος, ἔπιε· καὶ οἱ ἄλλοι δὲ οἱ περὶ αὐτὸν, οὕτως ἐποίουν. Sane cum Alexandri pedibus, vnus ex Regiis pueris, mensam quæ Darii fuerat, subdidisset, inde

ſpadonem ingemuiſſe, Curtius lib. v. refert. Quod conſpicatus Alexander, cauſam mæſtitiæ requiſiuit. *Ille indicat, Darium veſci in ea ſolitum, ſeque ſacram eius menſam ad ludibrium recidentem ſine lacrymis conſpicere non poſſe. Subiit ergo Regem verecundia violandi hoſpitales Deos: iamq; ſubduci iubebat, cum Philotas, Minime vero feceris Rex, ſed omen quoq; accipe, menſam ex qua libauit hoſtis epulas, tuis pedibus ſubiectam eſſe.*

Poſtremo, Perſæ, cum nihil rite nihilque prouidenter homines, ſine Deorum ope, conſilio, honore, auſpicari crederent, omnium rerum agendarum initium a patriorum Deorum inuocatione capiebant: vt Cyri exemplis Xenophon non ſemel teſtatur. Sic Xerxes expeditionem aduerſus Græcos parans, apud Herod. lib. VII. νῦν δὲ, ait, διαβαίνωμεν, ἐπευξάμενοι τοῖσι θεοῖσι, τοὶ Περσίδα γῆν λελόγχασι.

Iam vero ſacra omnia, publica priuataque, obibant Magi: nec vllum abſq; eorum interuentu rite ſacrificium peragebatur. Herodot. li. I. ἄνευ γὰρ δὴ Μάγου, οὔ σφι νόμος ἐστὶ θυσίας ποιέεσθαι. Ammian. Marcellin. lib XXIII. de Magorum genere agens, *Eius*, ait, *myſteriis, Perſicæ poteſtates, in rebus faciendis diuinis, ſolemniter vtebantur. Eratq; piaculum, aras adire, vel hoſtiam contrectare, antequam Magus, conceptis precationibus, libamenta diffunderet præcurſoria.* Claudianus lib. I. de laudibus Stiliconis,

Rituque, Iuuencos,

Chaldæo, ſtrauere Magi. Magi plane Regibus ac populo præibant, quibuſnam Diuis, quoque modo, res diuina facienda eſſet: quod Græci ἐξηγεῖσθαι & ὑφηγεῖσθαι dicunt. Xenophon lib. VIII. σφάξαντες οἷς ἐξηγήσαιντο οἱ Μάγοι. Idem Xenophon lib. VII. παιδ. τοὺς δ᾽ ἐκέλευσεν, ὁπόστε περὶ τὸν Κροῖσον γενήσεσθαι, πρῶτον μὲν τοῖς θεοῖς ἐξελεῖν, ὁποῖα ἂν οἱ Μάγοι ἐξηγῶνται. Et aliâs eodem lib. ἐπεὶ δὲ εἰσῆλθεν ὁ Κῦρος, πρῶτον μὲν Ἑστίᾳ ἔθυσεν, ἔπειτα Διὶ βασιλεῖ, καὶ εἴ τινι ἄλλῳ θεῷ οἱ Μάγοι ἐξηγοῦντο. Strabo lib. XV. τῶν Μάγων ὑφηγουμένων τὴν ἱερουργίαν. Idem lib XV. de Calano Indo. συνακολουθῆσαι γὰρ αὐτὸν, ὡς ἐγκωμιαστὴν τοῦ βασιλέως, ἔξω τῶν Ἰνδικῆς ὅρων, παρὰ τὸ κοινὸν ἔθος τῶν ἐκεῖ φιλοσόφων. ἐκείνους γὰρ συνεῖναι τοῖς αὐτόθι βασιλεῦσιν, ὑφηγουμένους τὰ περὶ τοὺς θεοὺς, ὡς τοὺς Μάγους τοῖς Πέρσαις.

Secun-

Secundum quæ, Perſarum Regi ſacrificanti Magi adſtant, apud Philoſtratū lib. I. de Vita Apollon. non ſecus ac Cyro, apud Xenophont. lib. VIII. παιδ. quo loci, narrans, Cyrum, cum res ſecundæ erant maxime, tum maxime meditatum, pium ſe Deorum cultorem oſtendere, adiicit, καὶ τότε πρῶτον κατεστάθησαν οἱ μάγοι ὑμνεῖν τε ἀεὶ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ τοὺς θεοὺς, καὶ θύειν ἀν' ἑκάστην ἡμέραν οἷς οἱ Μάγοι θεοῖς ἐποίουν.

Magos autem ſapientiæ ſtudiis, & rerum diuinarum notitia, Perſis præluxiſſe: vt apud alias gentes, Druidas, Gymnoſophiſtas, Brachmanas, Strabo li. v. & Diogenes Laert. in proœmio libr. quos de vitis Philoſophorum conſcripſit, tradunt. Apuleius Apologia I. *Nam ſi, quod ego apud plurimos lego, Perſarum lingua* MAGVS *eſt, qui noſtra, Sacerdos, quod tandem eſt crimen ſacerdotem eſſe? & rite noſſe, atque ſcire, atq; callere, leges cerimoniarum, fas ſacrorum, ius religionum? Siquidem Magia id eſt, quod Plato interpretatur,* θεῶν θεραπείαν, *cum commemorat quibuſnam diſciplinis, puerum Regium adoleſcentem Perſæ imbuant.* Suidas, Μάγοι, παρὰ Πέρσαις, οἱ φιλόσοφοι καὶ φιλόθεοι. Heſych. τὸν θεοσεβῆ, καὶ θεολόγον, καὶ ἱερέα, *Magum* a Perſis vocatum: Theodor. libro v. hiſt. Eccleſ. cap. XXXIX. τοὺς τὰ στοιχεῖα θεοποιοῦντας, a Perſis *Magos* appellari. Eos τὴν Περσῶν θρησκείαν, ὥσπερ τι φῦλον καὶ ἱερατικὸν, κατὰ διαδοχὴν γένους ἄρχῆθεν ἐπιτροπεύειν, Sozomenus lib. II. hiſtor. Eccleſ. cap. VIII ſcribit. Appianus lib. II. de bellis ciuilib. Ἀλέξανδρος ἐξελάσας τοὺς Βραχμᾶνας, οἳ δοκοῦσιν Ἰνδῶν εἶναι μετεωρολόγοι τε καὶ σοφοί, καθὰ Περσῶν οἱ Μάγοι.

Sane Magorum ſcitis omnia publica priuataque ſacra ſubiiciebantur: vt eſſet quo conſultum plebs veniret, ne quid diuini iuris, negligendo patrios ritus, peregrinoſque adſciſcendo, turbaretur. *Nyctegreto* autem herba, quæ & *Chenonychos* appellatur, *Magos, Parthorumque Reges, vti ad vota ſuſcipienda,* Plinius, lib. XXI. cap. XI. tradit. Ipſos etiam Reges, Magorum ſacris initiatos fuiſſe, Cic. lib. I. de Diuinat. ſcribit. Dio Chryſoſt. Orat XLIX. Magos Regibus a conſiliis fuiſſe ait, ὅτι τῆς φύσεως ἦσαν ἔμπειροι, καὶ τοὺς θεοὺς εἰδεῖεν ὡς δεῖ θεραπεύειν. Magos vtique a Cambyſe ſuſcepiſſe τὰ Περσῶν βασιλεῖα ὅτε εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐστρατεύετο, Dio

Chryſoſtom. Orat. de Fide, refert. Vnde *Magos* Regiarum ædium cuſtodes Conſtantinus Manaſſes appellat. Plin. lib. xxx. cap. I. de Magica arte tractans, *In tantum*, ait, *faſtigii adoleuit, vt hodieq; etiam in magna parte gentium prævaleat, & in Oriente, Regum Regibus imperet.* Auctoritate quoq; & gratia apud Reges plurimum Magos valuiſſe, Socrates lib. VII. hiſtor. Eccleſiaſtic. cap. VIII. ſcribit. Nec non Diuus Hieron. in Danielis cap. II. *Magos Philoſophos fuiſſe Chaldæorum, & ad artis eorum ſcientiam, Reges & Principes eiuſdem gentis omnia facere*, tradit.

Denique maximo Magos olim in pretio & honore apud Perſas fuiſſe, Euſtathius in Commentariis Dionyſii de ſitu orbis, ſcribit. Quin & Agathias, lib. II. ſuis etiamnum temporibus, Perſas, ſumma obſeruantia ac veneratione Magos ſuos coluiſſe: eorum conſilio ac vaticiniis omnia publica negotia geſta: de conſilii eorum ſententia, bene de Repub. meritis, præmia decreta: nocentibus, contra, pœnas irrogatas ſcribit: proindeque cognitionibus Principum ac Magiſtratuum interfuiſſe, nec quidquam iuſtum, licitum, legitimumve habitum, quod non eſſet eorum ſententiis comprobatum. Suidas, *Μαγική· ταύτην ἐφεῦρον Μῆδοι καὶ Πέρσαι· ἡ διαφέρουσα τῆς γοητείας καὶ αὐτῆς φαρμακείας.*

Magorum vero ortum, progreſſum, incrementa, nemo melius Ammiano Marcellino expoſuit. Is enim lib. XXIII. poſtquam, ex Platone, MAGIAM *diuinorum incorruptiſſimum cultum* definiit, addit: *Cui ſcientiæ, ſeculis priſcis, multa ex Chaldæorum arcanis, Bactrianus addidit Zoroaſtres: deinde Hyſtaſpes, prudentiſſimus Darii pater, qui cum ſuperioris Indiæ ſecreta fidentius penetraret, ad nemoroſam quandam venerat ſolitudinem, cuius tranquillis ſilentiis præcelſa Brachmanorum ingenia potiuntur: eorumq; monitu rationes mundani motus & ſiderum, puroſque ſacrorum ritus, quantum colligere potuit, eruditus, ex his quæ didicit, aliqua ſenſibus Magorum infudit: quæ illi, cum diſciplinis præſentiendi futura, per ſuã quiſq; progeniem, poſteris ætatibus tradunt. Ex eo, per ſæcula multa, ad præſens, vna eademq; proſapia multitudo creata, Deorum cultibus dedicatur.* Cuius Magorum originis apud veteres numerus erat exilis; verum, vt ibidem

Ammian.

Ammian. Marcellin. *aucti paulatim, in amplitudinem gentis solidæ concesserunt & nomen: villasq; inhabitantes nulla murorũ firmitudine communitas, & legibus suis uti permissi, religionis respectu sunt honorati.* Plin. lib. xxx. c. I. Magicam, sine dubio, ortam in Perside a Zoroastre, inter auctores conuenire ait. *Sed vnusne hic fuerit, an postea & alius, non satis constat. Eudoxus, qui inter sapientiæ sectas, clarissimam vtilissimamq; eam intelligi voluit, Zoroastrem hunc sex millibus annorũ ante Platonis mortem fuisse prodidit. Sic & Aristoteles. Hermippus qui de tota ea arte diligentissime scripsit, & vicies centum millia versuum a Zoroastre condita, indicibus quoq; voluminum eius positis, explanauit, præceptorem, a quo institutum diceret, tradidit Azonacem, ipsum vero quinque millibus annorum ante Troianum bellum fuisse.* Et paulo post, *Primus extat (vt equidem inuenio) commentatus de ea Osthanes, Xerxem Regem Persarum bello, quod is Græciæ intulit, comitatus, ac velut semina artis portentosæ sparsisse, obiter infecto, quacunque commeauerat, mundo. Diligentiores paulo ante hunc ponunt Zoroastrem alium Proconnesium. Quod certum est, hic maxime Osthanes ad rabiem, non auiditatem modo scientiæ eius, Græcorum populos egit:* Ac demum, *non leuem & Alexandri magni temporibus auctoritatem addit professioni secundus Othanes, comitatu eius exornatus, planeq;. quod nemo dubitet, orbem terrarum peragrauit.* Clemens lib. IIII. Recognition. Persas genus suum ducere ab vno ex filiis Cham, qui *Mesraim* appellabatur, quẽ post obitum, *Zoroastrem*, hoc est viuum sidus, nominauere: Eum autem, igne a dæmone immisso, crematum, tradit: cineres lectos, & ad Persas delatos, vt ab iis, tanquam cœlo in terras delapsus ignis, perpetuis seruaretur excubiis, ac pro Deo coleretur. Plutarch. in lib. de Iside & Osiride, post relatam eorum sententiam qui duos esse Deos credebant, quasi aduersarios & *ἀντιτέχνους*: quorum alter Bona, alter Mala, operaretur: illumque, *Deum*; hunc, *Dæmonem*, appellabant: idem & sensisse Zoroastrem ait: qui ἐκάλει τὸν μὲν (videlicet Bonum Genium) Ὡρομάζην, seu Ὡρομάσδην· τὸν δὲ, scilicet malum Genium, Ἀρειμάνιον· μέσον δὲ ἀμφοῖν, τὸν Μίθρην εἶναι· διὸ καὶ Μίθρην Πέρσαι τὸν μεσίτην ὀνομάζουσιν. Ac

illi quidem, votorum ſoluendorum & gratiarum agendarum cauſa, felices; huic contra, malorum auerruncandorum cauſa, diras & furuas hoſtias mactandas dicebat. A quo edocti Magi, vt ibidem refert, herbam quandam OMOMI appellatam, in mortario tundentes, Ditem inuocabant & tenebras: deinde, admixto lupi iugulati ſanguine efferebant & abiiciebant in locum obſcurum & quo ſolis radii non pertingerent. Quin & de Stirpibus, & de Beſtiis ita opinabantur, alias τοῦ Ἀγαθοῦ Θεοῦ, alias, τοῦ κακοῦ Δαίμονος εἶναι. Alia præterea multa de Oromaſde & Arimane fabuloſa, ab iis narrari ſubiicit.

Suidas etiam, Zoroaſtrem ipſius Magorum appellationis auctorē facit, Ζωροάστρης, inquiens, Περσομήδης· ὃς πρῶτος ἤρξατο τῆς παρ' αὐτοῖς πολιτευομένης ὀνόματος τῶν Μάγων.

Totam autem Magorum doctrinam Diogenes Laertius in Procemio librorum quos de vitis philoſophorum conſcripſit, paucis complectitur, hoc modo: τοὺς δὲ Μάγους περί τε θεραπείας θεῶν διατρίβειν, καὶ θυσίας καὶ εὐχὰς, ὡς αὐτοὺς μόνους ἀκουομένους· ἀποφαίνεσθαί τε περί τε οὐσίας θεῶν καὶ γενέσεως, οὓς καὶ πῦρ εἶναι καὶ γῆν καὶ ὕδωρ· τῶν δὲ ξοάνων καταγινώσκειν, καὶ μάλιστα τῶν λεγόντων ἄρρενας εἶναι θεοὺς καὶ θηλείας· περί τε δικαιοσύνης λόγους ποιεῖσθαι, καὶ ἀνόσιον ἡγεῖσθαι πυρὶ θάπτειν· καὶ ὅσιον νομίζειν μητρὶ ἢ θυγατρὶ μίγνυσθαι, ὡς ἐν τῷ εἰκοστῷ τρίτῳ φησὶν ὁ Σωτίων. ἀσκεῖν τε καὶ μαντικὴν, καὶ πρόρρησιν, καὶ αὐτοὺς θεοὺς ἐμφανίζεσθαι λέγοντας· ἀλλὰ καὶ εἰδώλων πλήρη εἶναι τὸν ἀέρα, κατὰ ἀπόρροιαν ὑπὸ ἀναθυμιάσεως εἰσκρινομένων ταῖς ὄψεσι τῶν ὀξυδερκῶν· προκοσμημάτων τε καὶ χρυσοφορίας ἀπαγορεύειν. τούτων δὲ ἐσθὴς μὲν, λευκή· στιβὰς δὲ, εὐνή· καὶ λάχανον τροφὴ, τυρός τε καὶ ἄρτος εὐτελής· καὶ κάλαμος, ἡ βακτηρία· ᾧ κεντοῦντες (φασὶ) τοῦ τυροῦ, ἀνῃροῦντο καὶ ἀπήσθιον. τὴν δὲ γοητικὴν μαντείαν οὐδ' ἔγνωσαν, φησὶν Ἀριστοτέλης ἐν τῷ Μαγικῷ, καὶ Δείνων ἐν τῇ πέμπτῃ τῶν ἱστοριῶν. Subiicit deinde Laertius ex Dinonis v. hiſtoriar. Ariſtotelis li. I de Philoſophia, Hermippo lib. I. de Magis, Eudoxo ἐν περιόδῳ, Theopompo lib. VIII. Philippicor & Eudemo Rhodio, duo, Magos principia ſtatuiſſe, Ἀγαθὸν δαίμονα καὶ Κακόν: illū, Ioue, & OROMASDEM: hunc, Ditem & ARIMANEM, appellari. Magos præterea cenſuiſſe, mortales quandoque reuicturos, & ſem-

& ſempiterno æuo fruituros, καὶ ἔσεσθαι ἀθανάτους, καὶ τὰ ὄντα τοῖς αὐτῶν ἐπικλήσεσι διαμενεῖν. Credidiſſe etiam eos, γεννητοὺς τοὺς Θεούς. Denique eos qui de Magorum diſciplina ſcripſerant, Herodotum mendacii inſimulaſſe ait. Neque enim iacula in Solem, miſiſſe Xerxem, vt ille memoriæ prodidit, nec compedes Mari inieciſſe: propterea quod a Magis, numinum loco, Sol & Aqua, colerentur. Ex quibus perſpicue apparet, Magos Perſis, falſa illa ſua numina colendi, auctores fuiſſe. Clemens Alexandr. in προτρεπτικῷ: Περσῶν δὲ οἱ Μάγοι, τὸ Πῦρ τετιμήκασι. Et mox, εἴ μοι Σαυρομάτας καταλέγειν, οὓς Νυμφόδωρος ἐν Νομίμοις βαρβαρικοῖς, τὸ Πῦρ σέβειν ἱστορεῖ; ἢ τοὺς Πέρσας καὶ τοὺς Μήδους, καὶ τοὺς Μάγους; θύειν ἐν ὑπαίθρῳ τούτους ὁ Δίνων λέγει, θεῶν ἀγάλματα μόνα, τὸ Πῦρ καὶ Ὕδωρ, νομίζοντας. Vitruuius in Præfatione lib. VIII. *Thales Mileſius omnium rerum principium, Aquam, eſt profeſſus: Heraclitus, Ignem: Magorum ſacerdotes; Aquam & Ignem.* Perſas etiam Πυρὶ θύειν, vt Ægyptios Ὕδατι, Lucian. in Ioue Tragœdo ſcribit. Epiph. lib. III. contra hæreſ. cap. vlt παρὰ Πέρσαις, Μαγουσαῖοι καλούμενοι, οἱ εἴδωλα μὲν βδελυττόμενοι, εἰδώλοις δὲ προσκυνοῦντες. Πυρὶ καὶ Σελήνῃ, καὶ Ἡλίῳ. Vnde, Tyridatem qui Armeniacum de ſe triumphum adferens, ad Neronē venit, cum Magus eſſet, nauigare noluiſſe, Plin. lib. XXX. cap. II. refert, quoniam *exſpuere in Maria, aliisq; mortalium neceſſitatibus violare naturam eam, fas non putant.*

Conuenienter etiam iis quæ a Laertio traduntur, Agathias lib. II. Perſas, duo prima rerum omnium principia ſtatuere: vnum Bonum, & optima quæque gignens: alterum, pernicioſum, ac peſſimum: ac Bonum quidem Deum, ſeu Creatorem, OROMASDEM; (ſic enim emendo) Cacodæmonem vero, ARIMANEM, ab illis appellari, tradit. Apud Plutarchum in Alexandro, Eunuchus cubicularius ad Darium, οὐδὲν ἔχεις αἰτιάσασθαι τὸν πονηρὸν Δαίμονα Περσῶν.

Signa quidem & ſimulacra Deorum, ex diſciplinæ inſtituto, Magos euertiſſe, inter omnes conſtitiſſe, Laertius tradit. Eodemque teſte, ab his Magis Gymnoſophiſtas originem traxiſſe, Clearchus libro I περὶ παιδείας, tradiderat. Ægyptiis etiam antiquiores eſſe, Ariſtoteles lib. I. de Philoſophia ſcripſerat. A Sacerdotibus vtiq; Ægyptiis hæc diffe-

rebant, quod nullius animantis cæde ſeſe Magi polluebant: præter ea dumtaxat, quæ Diis immolabant, cum Ægyptii ſuis manibus quidvis, homine ac cane exceptis, occiderent.

Quædam etiam Magorum arcana aperit Dio Chryſoſtom. Orat. Boryſthenica: quæ ſubiungere, vel ea maxime gratia, e re eſſe cenſui, quod illos Ioui Solique ſacros currus, quos in pompa traduci, apud Perſas, conſueuiſſe, ex Herodoto, Xenophonte, & Curtio, liquet, myſticum quendam habuiſſe ſenſum inde intelligere licet. Primum autem Dio, Zoroaſtrem, a quo Magi originem repetunt, ſapientiæ iuſtitiæque amore captum atque incenſum, a vulgi conſuetudine ſeſe ſubtraxiſſe, ac ſeceſſiſſe in montem: ibiq; ſeorſim per aliquod tempus ætatem egiſſe, ponit. Deinde habitatione illa relicta, perpetuo Igne, cælitus delapſo & immiſſo coruſcum, ardentemque, conſpiciendum ſe præbuiſſe, copiamque ſui feciſſe, non paſſim quidem omnibus, verum dumtaxat τοῖς ἄριστα πρὸς ἀλήθειαν πεφυκόσι, καὶ τοῦ θεοῦ συνιέναι δυναμένοις, οὓς Πέρσαι Μάγους ἐκάλεσαν, ἐπισταμένους θεραπεύειν τὸ δαιμόνιον, οὐχ ὡς Ἕλληνες ἀγνοίᾳ τοῦ ὀνόματος οὕτως ὀνομάζουσιν αὐτοὺς γόητας· ἐκεῖνοι δὲ τά τε ἄλλα δρῶσι κατὰ λόγους ἱερούς, καὶ δὴ τῷ Διῒ τρέφουσιν ἅρμα Νισαίων ἵππων. Et mox, τῷ δέ γε Ἡλίῳ ἕνα ἵππον. ἐξηγοῦνται δὲ τὸν μῦθον, οὐχ ὥσπερ οἱ παρ' ἡμῖν Προφῆται τῶν Μουσῶν, ἕκαστα φράζουσι, μετὰ πολλῆς πειθοῦς· ἀλλὰ μάλα αὐθαδῶς. εἶναι γὰρ δὴ τοῦδε ξύμπαντος, μίαν ἀγωγήν τε καὶ ἡνιόχησιν, ὑπὸ τῆς ἄκρας ἐμπειρίας τε καὶ ῥώμης γιγνομένην ἀεί, καὶ ταύτην ἄπαυστον, ἐν ἀπαύστοις αἰῶνος περιόδοις· τοὺς δὲ Ἡλίου καὶ Σελήνης δρόμους, καθάπερ ἵππων, μερῶν εἶναι κινήσεις· ὅθεν ὑπ' αὐτῶν ὁρᾶσθαι σαφέστερον. τῆς δὲ τοῦ ξύμπαντος κινήσεως καὶ φορᾶς, μὴ ξυνεῖναι τοὺς πολλούς, ἀλλ' ἀγνοεῖν τὸ μέγεθος τοῦδε τοῦ ἀγῶνος. Philo Iudæus lib. ὅτι πᾶς σπουδαῖος ἐλεύθερος, Perſarum Magos ita commendat, τὰ φύσεως ἔργα διερευνώμενοι πρὸς ἐπίγνωσιν ἀληθείας, καθ' ἡσυχίαν τὰς θείας ἀρετὰς τρανωτέραις ἐμφάσεσιν, ἱεροφαντοῦνταί τε, καὶ ἱεροφαντοῦσι. Cic. lib. 1. Tuſculanar. quæſtion. *Magorum mos eſt, non humare corpora, niſi a feris ſint antea laniata.*

Futura vero prædixiſſe, Deorumque voluntatem prodidiſſe Magos, vel vnus Cicero lib. 1. de Diuinatione, locuples

teſtis

testis esset. *In Persis*, ait ille, *augurantur & diuinant Magi: qui congregantur in fana, commentandi causa atque inter se colloquendi.* Strabo lib. xvi. priscis temporibus Μάντεις, seu Vates, in pretio fuisse scribit, cuiusmodi erant Magi apud Persas: παρὰ δὲ τοῖς Πέρσαις, ait, οἱ Μάγοι καὶ νεκυομάντεις, καὶ ἔτι οἱ λεγόμενοι λεκανομάντεις, καὶ ὑδρομάντεις. Ælian. lib. ii. Var. hist. cap. xvii. ἡ τῶν ἐν Πέρσαις Μάγων σοφία, τά τε ἄλλα οἶδεν ὁπόσα αὐτοῖς εἰδέναι θέμις, καὶ οὖν καὶ μαντεύσασθαι. Vnde Lucian. ἐν μακροβίοις, *Magos* vocat γένος μαντικὸν καὶ θεοῖς ἀνακείμενον. Cicero lib. i. de Diuinat. *Quid ergo, quæ Magi Cyro illi principi interpretati sunt, ex Dionysii Persici libris proferam? Nam cum dormienti ei Sol ad pedes visus esset, ter eum scribit frustra appetiuisse manibus, cum se conuoluens Sol elaberetur, & abiret: ei Magos dixisse, quod genus sapientum & doctorum, habebatur in Persis, ex triplici appellatione Solis, triginta annos Cyrum regnaturum esse portendi: quod ita contigit: nam ad septuagesimum peruenit, cum quadraginta natus annos regnare cœpisset.* Herba autem *Theangelide pota, Magos diuinasse*, Plin. lib. xxiiii. cap. xvii. tradit. Ibidemque de Aglaophonti herba, quæ & Marmaritis, ait *Magos vtique ea vti, cum velint Deos euocare.*

Magos etiam ex notis corporis prædixisse, Velleius Patercul. lib. ii. ait.

Magos quoque de prodigiis & ostentis consultos, indicio est quod Valer. Max. lib. i. cap. vii. de Xerxe refert, *prius quam Athenas deleret, Lacedæmonis inuadendæ consilia agitanti, admirabile inter cœnam prodigium incidit. Infusum namque pateræ eius vinum, nec semel, sed iterum ac tertio, in sanguinem versum est. Qua de re consulti Magi, monuerunt, vt ab incepto abstineret.*

Horum & sobrietatem & abstinentiam continentiamque vetustas prædicat. D. Hieronymus aduersus Iouinianum lib. ii. *Eubulus quoque, qui historiam Mithræ multis voluminibus explicuit, narrat, apud Persas, tria genera Magorum; quorum primos, qui sint doctissimi & eloquentissimi, excepta farina & olere, nihil amplius in cibo sumere.* Clemens Alexandrin. lib. iii. στρωματ. Ἀμέλει δ' ἀλλὰ φροντίδος ἐστὶ καὶ τοῖς Μάγοις, οἴνου τε ὁμοῦ καὶ ἐμψύχων καὶ ἀφροδισίων ἀπέχεσθαι. Ob eam certe

victus rationem & ſobrietatem, ætatem eos in longos annos produxiſſe, Lucianus in Macrobiis ſcribit. Ac plane Strabo lib. xv. eos σεμνοῦ τινος βίου ζηλωτὰς appellat.

Non alios vero Magi, quam indigenas, & Perſide ortos, doctrina ſua, niſi Regis permiſſu, imbuebant, quemadmodum Philoſtr. in Protagora docet, cum ait, οὐ γὰρ παιδεύουσι τοὺς μὴ Πέρσας, οἱ Περσῶν Μάγοι, ἢν μὴ ὁ βασιλεὺς ἐφῇ.

Atque hos Perſarum Magos, Pythagoras adiiſſe fertur, beatæ vitæ comparandæ cauſa, cuius cupiditate incredibili ardebat, vt Cicero lib. v. de Finib. ſcribit. Plin. lib. xxx. cap. I. in Magices commendatione, *Certe Pythagoras, Empedocles, Democritus, Plato, ad hanc diſcendam nauigauere, exiliis verius quam peregrinationibus ſuſceptis. Hanc reuerſi prædicauere, hanc in arcanis habuere. Democritus, Apollonicem Captidenem, & Dardanum e Phœnice illuſtrauit, voluminibus Dardani in ſepulcrum eius petitis, ſuis vero ex diſciplina eorum editis*. Democritum vtique poſt Pythagoram, *Magorum ſtudioſiſſimum*, idem Plinius lib. xxxiiii. cap. xvii. vocat. Apollonius etiam Tyaneus, hanc ſibi in Perſide, morandi, cum ad Indos iter haberet, cauſam fuiſſe aiebat, cum vt Regem intueretur, tum, σοφίαν, ἥπερ ἐστὶ Πέρσαις ἐπιχώριος, μελετωμένη Μάγοις ἀνδράσιν, καταμαθεῖν δεόμενος, εἰ τὰ θεῖα, ὥς λέγουσι, σοφοί εἰσιν. Idemque aliquamdiu cum iis conuerſatus, poſt multa, bis in die, videlicet meridie, & circa medias noctes, habita colloquia, cum eſſet ex eo quæſitũ quid de iis ſentiret, reſpondiſſe fertur, Σοφοὶ μὲν, ἀλλ᾽ οὐ πάντα. Vtrunque Philoſtrat. lib. v. de Vita Apollonii, ſcribit.

Porro apud Perſas, Mulierum quoque ſacerdotia erant. Mulieres autem quæ in Sacerdotium Solis legebantur, caſte continenterque viuebant: eiſque perpetua ab omnibus viris pudicitia imperabatur. Iuſtinus lib. x. & Plutarchus in Artaxerxe memorant: qui in hac quidem continentia temperantiæque lege congruunt: verum in eo diſcrepant, quod ille, *Solis* ſacerdotibus; hic, *Dianæ* quæ Ecbatanis, *Anaitis* nomine, colebatur, hanc pudicitiæ legem dictam ait.

Perſas vero feſtos dies aliquos egiſſe dubium non eſt. Nam & annua feſtiuitate celebraſſe eos MAGOPHONIA, id eſt,

id est, diem quo Magi imperii incubatores & vsurpatores, a Septemuiris Persis interfecti fuere, Herodot. lib. III. & Agathias lib. II. narrant. Natales etiam Regum dies vt supra ex Platonis Alcibiade I. docuimus, festi Persis erant. Suum etiam quisque natalem magna lætitia & festiuitate, genio plus solito indulgens, transigebat, vt Herodot. lib. I. tradit his verbis, ἡμέρην δὲ ἁπασέων μάλιστα ἐκείνην τιμᾶν νομίζουσι τῇ ἕκαστος ἐγένετο. ἐν ταύτῃ δὲ πλέω δαῖτα τῶν ἄλλων δικαιεῦσι προτίθεσθαι· ἐν τῇ, οἱ εὐδαίμονες αὐτῶν, βοῦν καὶ ἵππον καὶ κάμηλον καὶ ὄνον προτιθέαται, ὅλους ὀπτοὺς ἐν καμίνοισι· οἱ δὲ πένητες αὐτέων, τὰ λεπτὰ τῶν προβάτων προτιθέαται.

Mithræ etiam quosdam dies dicatos fuisse, quibus Regi vino se onerare, fas erat: saltare vero vni illi concessum, Athenæus docet, ex Duridis historiar. VII. citans hæc, Ἐν μόνῃ τῶν ἑορτῶν τῶν ἀγομένων ὑπὸ Περσῶν τῷ Μίθρῃ, βασιλεὺς μεθύσκεται, καὶ τὸ Περσικὸν ὀρχεῖται. Ex eodem genere erat etiam Saccarum festum, quod a Dione Chrysostomo, Orat. IIII. de Regno describitur: in qua, Diogenes Alexandrum alloquens, ait, οὐκ ἐννενόηκας τὴν Σακκῶν ἑορτήν, ἣν Πέρσαι ἄγουσιν; λαβόντες τῶν δεσμωτῶν ἕνα τῶν ἐπὶ θανάτῳ, καθίζουσιν εἰς τὸν θρόνον τοῦ βασιλέως, καὶ τὴν ἐσθῆτα διδόασιν αὐτῷ τὴν αὐτήν, καὶ τρυφᾶν, καὶ ταῖς παλλακαῖς χρῆσθαι, τὰς ἡμέρας ἐκείνας, ταῖς βασιλέως· καὶ οὐδεὶς οὐδὲν αὐτὸν κωλύει ποιεῖν ὧν βούλεται· μετὰ δὲ ταῦτα, ἀποδύσαντες καὶ μαστιγώσαντες, ἐκρέμασαν. Quod ludicrum seriam admonitionem in se continere docet, ὅτι πολλάκις ἀνόητοι ἄνθρωποι καὶ πονηροὶ, τῆς ἐξουσίας ταύτης (videlicet Regalis,) καὶ τοῦ ὀνόματος τυγχάνουσιν· ἔπειτα χρόνον τινὰ ὑβρίσαντες, αἴσχιστα καὶ τάχιστα ἀπώλοντο. οὐκοῦν τότε ἐπειδὰν τὸν ἄνθρωπον ἐκ τῶν δεσμῶν, εἰκός ἐστιν, τὸν μὲν ἀνόητον καὶ ἄπειρον τοῦ πράγματος, χαίρειν καὶ μακαρίζειν ἑαυτὸν τοῖς γιγνομένοις· τὸν δὲ εἰδότα, ὀδύρεσθαι, καὶ μὴ θέλειν ἑκόντα συνακολουθεῖν, ἀλλὰ μᾶλλον ὥσπερ εἶχε, μένειν ἐν ταῖς πέδαις. Hoc etiam Saccarū festo, æque ac Saturnalibus, seruos veste, q̄ Regali haud dissimilis esset, indutos, p quinq; dies dominis imperasse, totique familiæ præfuisse, Athenæus lib. XII. ita ex Beroso narrat, Βήρωσος δ' ἐν πρώτῳ Βαβυλωνιακῶν, τῷ Λώῳ φησὶ μηνὶ, ἑκκαιδεκάτῃ, ἄγεσθαι ἑορτὴν, Σακέας προσαγορευομένην, ἐν Βαβυλῶνι ἐπὶ ἡμέρας πέντε· ἐν αἷς ἔθος εἶναι ἄρχεσθαι τοὺς δεσπότας

ὑπὸ τῶν οἰκετῶν, ἀφηγεῖσθαί τε τῆς οἰκίας ἕνα αὐτῶν ἐνδεδυκότα στολὴν ὁμοίαν τῇ βασιλικῇ· ὃν καὶ καλεῖσθαι Ζωγαίνην. Cuius festi etiam a Ctesia in Persicis mentionem fieri scribit.

Inter eos autem festos dies, qui sua ætate in Perside celebrabantur, præcipuum illum fuisse, Agathias lib. II. scribit, quem *Vitiorum interitum* vocabant: in quo, Serpentium & venenatorum, necnon ferarum bestiarum, pleraque interficiebant, & Magis offerebant, pro insigni pietatis argumento: hac via gratam se rem bonis Diis, molestam vero læuis numinibus, facere credentes.

Nec statas tantum & sollemnes Ferias, verumetiam repentinas, & quæ extra ordinem, Regum iussu & imperio indicebantur, Persæ habebant: quales, Artaxerxem, dimissis quoque versum toto regno nuntiis, pro salute & incolumitate regni, indixisse, refert Iosephus Antiquit. lib. XI. cap. VI.

Atque hæc fere sunt quæ de prisca Persarum superstitione, ex veterum libris elici possunt. Alio ergo mutata velificatione contendamus, & tanquam e cælo in terras migrantes, a diuino Persarum iure, ad humanum transeamus.

Persarum Monarchiam bonis legibus, institutis ac moribus, fundatam fuisse constat. Persicas certe leges commendans, laudibusque efferens, Xenophon lib. I. παιδ. eximium aliquid ac præcipuum, eas, supra aliorum populorum leges, habuisse notat. Siquidem plerique omnes Legislatores rectam puerorum adolescentiumque educationem (quæ morum caput est) insuper habentes, parentumque arbitrio liberorum institutionem relinquentes: ipsis etiam qui iustæ ætatis essent, vitam, prout liberet, degere permittentes: in vetandis dumtaxat coercendisque criminibus elaborarunt: prohibentes, verbi gratia, ne quis furtum, rapinam, iniuriam, cædem, vim, stuprum, adulterium, faceret, aut quod aliud crimen, sciens, dolo malo, admitteret: pœnamque iis qui aduersus legum præcepta peccassent, constituerunt. Cuiusmodi leges sanxisse eos qui primi vrbes condiderunt, populumque per agros & siluas palantem, ac di[illegible]ersum, in cœtus & congregationes compulerunt, Horatius in Arte Poet. cecinit. At Persæ, ne admitte-

mitterentur quæ legibus illis interdicebantur, ſedulo curabant: nec a vitiis criminibuſve, ciues pœnæ metu deterrebant: ſed mentes ab iis, cogitationeſq; ipſo virtutis amore abducebant. Criminibus enim peccatiſque obuiam euntes, vt virtutem colere & amplecti, vitia odiſſe atque auerſari: atque adeo, a teneris (quod aiunt) vnguiculis, diſcerent iuſtitiam moniti, & non temnere diuos: ciuium ab ineunte ætate mores ita formabant, nihil vt nota, animaduerſioneve, aut ſupplicio, dignum committerenr: bonosque eos efficere ſatagentes, vt ne in crimen incideret quiſquam, neve legum laqueis irretitus obſtrictuſve teneretur, omni arte ac ſtudio præcauebant.

Hunc ergo ſibi propoſitum ſcopum, qua potiſſimum via & ratione Perſici legiſlatores attigerint, idem Xenophon eod. lib. accurate exponit. Scholam enim ſeu ludum publicum, in quo boni mores, bene beateque viuendi artes ac præcepta docerentur, fuiſſe Perſis *Forum* quoddā *Liberale* ſeu *Ingenuum* appellatū, ait. Cuius appellationis etymon hoc adfert, quod *Forum* illud non eſſet rerum venalium forum, boariū puta, ſuarium, aut olitorium, vel mercibus exponendis diſtrahendiſque, aut opificiis exercendis, comparatum. Quinimmo ab eo Foro mercatores, negotiatores, opificeſque omnes, qui in ſordida arte verſarentur, ſummoti erant: vt ne turbæ huius ac fæcis ciuitatis clamoribus contentionibuſque, eorum qui illic in bonis diſciplinis inſtituebantur, quique illic bene ac liberaliter educabantur, animi quies interturbaretur, aut ſtrepitu aliquo eorum animi auocarentur. Xenoph. li. 1. παιδ. ἔστιν αὐτοῖς ἐλευθέρα ἀγορὰ καλουμένη, ἔνθα τά τε βασίλεια, καὶ τὰ ἄλλα ἀρχεῖα πεποίηται· ἐντεῦθεν τὰ μὲν ὤνια, καὶ οἱ ἀγοραῖοι, καὶ αἱ τούτων φωναὶ καὶ ἀπειροκαλίαι ἀπελήλανται εἰς ἄλλον τόπον, ὡς μὴ μιγνύηται ἡ τούτων τύρβη τῇ τῶν πεπαιδευμένων εὐκοσμίᾳ. In cuius loci interpretatione, qui ἐλευθέραν Ἀγορὰν *Forum liberum* verterunt, non ſatis verborum Græcorum vim ac poteſtatem expreſſiſſe mihi videntur. Hanc autem Fori huius appellationem, Xenoph. forte a foro eiuſdem nominis duxit, quod in Theſſalia extitiſſe, Ariſtoteles lib. VII. Politicor cap XII. addita vocum harum notatione, ita ſcribit: πρέπει δὲ ὑπὸ μὲν

τούτων τόπων, τοιαύτης Ἀγορᾶς εἶναι κατασκευὴν, οἵαν καὶ περὶ Θετταλίαν ὀνομάζουσιν, ἣν Ἐλευθέραν καλοῦσιν. αὕτη δέ ἐστιν, ἣν δεῖ καθαρὰν εἶναι τῶν ὠνίων πάντων, καὶ μήτε βάναυσον μήτε γεωργὸν, μήτε ἄλλον μηδένα τοιοῦτον, παραβάλλειν, μὴ καλούμενον ὑπὸ τῶν ἀρχόντων. Ingenui ergo Persæ in liberali solo Foro versabantur. Forum vero rerũ venalium nõ attingebant, omnique penitus commercio abstinebant. Strabo lib. xv. Ἀγορᾶς δ' οὐχ ἅπτονται· οὔτε γὰρ πωλοῦσιν, οὔτ' ὠνοῦνται. Immo vero apud Persas, nulla eiusmodi Fora fuisse, aperte adserit Herodot. lib. I. quo loco, Cyrum Lacedæmoniorum legato respondisse refert, se nunquam pertimuisse homines illos quibus locus erat in media vrbe publicus, quo conuenientes, mutuo sese inuicẽ iureiurando fallerent. Quæ verba, vt ille ait, ἐς πάντας τοὺς Ἕλληνας ἀπέῤῥιψε, ὅτι ἀγορὰς κτησάμενοι, ὠνῇ τε καὶ πρήσει χρέωνται. αὐτοὶ γὰρ οἱ Πέρσαι ἀγορῇσι οὐδὲν ἐώθασι χρῆσθαι, οὐδέ σφί ἐστι τὸ παράπαν ἀγορή. Hunc Persarum morem Themistius Oratione I. sic attigit: οὐδὲ τὸν Περσικὸν νόμον αἰσχυνόμενος, ὃς διεχώρισε τῆς ἀγορᾶς τοὺς τῇ ἐλευθέρους διατριβάς. οὐκ ἐπιτρεπόμενοι δὲ οὔτε οἰκίαν οἰκοδομῆσαι εἰς ἣν οὔτε μεταλλείας ἐμισθώσαντο, οὔτε τέχνας.

In eo autem Liberali Foro, Xenophon fuisse ait, τά τε βασίλεια, id est, Regiam seu Palatium: καὶ τὰ Ἀρχεῖα, id est Iudicum Prætoria, Auditoria, Magistratuum Secretaria, Conuentus, Curias, denique loca in quibus principes viri, ad ius reddendum, docendum, interpretandum, iuuentutisque mores effingendos, considebant. Nam qui Ἀρχεῖα, *Principia* vertunt, ex incertis incertiores lectores dimittunt. Suidas quidem Ἀρχεῖα interpretatur, Κριτῶν χωρία. Eodemque sensu Aristotel. hanc vocem non semel vsurpat: veluti lib. VII. Politicor. cap. XII. τῶν δὲ ἀρχείων ἔτι περὶ τὰ συμβόλαια ποιεῖσθαι. Et li. de Mundo, ἐξίασιν ἄρχοντες ἐπὶ τὰ ἀρχεῖα. Sic & apud Charondam in Legibus, citante Stobæo, Serm. XLII. ὁ ἱερὸς καὶ Ἀρχεῖα ὑπεραίρων τῇ πολυτελείᾳ τῶν ἰδίων, μὴ εὐδοξείτω. vbi Ἀρχεῖα, inter Δημόσια, ponit.

Igitur, iisdem Fori huius liberalis septis, & Regum, & Principum virorum, qui Morum Magistri erant, sedes, continebantur.

Forum autem illud Persarum in quattuor partes, seu classes,

classes, tributum fuisse Xenophon ait: quarum vna Puerorum, secunda Adolescentum, seu Epheborum; tertia Virorum, & eorum in quibus virilis vigor completus erat; quarta Seniorum, & eorum qui ætatis beneficio, seu stipendiorum numero, vacationem militiæ habebant. Hisce enim ætatum (Pueritiæ nimirum, Adolescentiæ, Iustę seu perfectæ ætatis, & Senectutis, gradibus atque incrementis) tota Persica institutio distinguebatur. Quod significant Xenophontis verba hæc: Διῄρηται δὲ αὕτη ἡ Ἀγορὰ, ἡ περὶ τὰ Ἀρχεῖα, εἰς τέτταρα μέρη. τούτων δ' ἔστιν ἓν μὲν, Παισίν· ἓν δὲ, Ἐφήβοις· ἄλλο, τελείοις Ἀνδράσιν· ἄλλο, τοῖς ὑπὲρ τὰ Στρατεύσιμα ἔτη γεγονόσι.

Pueritiam autem vsque ad decimum & septimum annum Persæ porrigebant: Adolescentiam vero, a decimo septimo anno, vsque ad vigesimum & septimum impletum: Inde vsque ad quinquagesimum annum, Virilem ætatem: quam deinceps excipiebat Senectus.

Ac pueri quidem prima luce, aut certe bene mane, in Forum liberale veniebant: eodem loci & Ephebi, nec non quos firmata viros iam fecerat ætas, cottidie conueniebāt. Seniores etiam, non modo diebus, quibus se ibidem sistere suique potestatem facere, necesse habebant, verumetiam quotiescunq; otium dabatur, frequentes sese adsiduosque præbebant. Hoc amplius, Ephebi quoque in Archiis assidue morari & cubare, corporaque illic somno & cibo curare consueuerant: excipiebantur tamen hi qui vxores duxerant. illi enim non citabantur, ac ne requirebantur quidem, nisi prædicta die vt adessent, denuntiatum esset: Cælibes vero & qui vxoribus carebant Iuuenes, cum armis gymnicis quibus exercebantur, semper Magistratibus apparebant. Hæc nos Xenophon docet hisce verbis: οἱ μὲν παῖδες, ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, καὶ οἱ τέλειοι ἄνδρες· οἱ δὲ γεραίτεροι, ἡνίκ' ἂν ἕκαστος προχωρῇ· πλὴν ἐν ταῖς τεταγμέναις ἡμέραις, ἐν αἷς δεῖ αὐτοὺς παρεῖναι. οἱ δὲ ἔφηβοι, καὶ κοιμῶνται περὶ τὰ ἀρχεῖα, σὺν τοῖς γυμνικοῖς ὅπλοις πλὴν τῶν γεγαμηκότων· οὗτοι δὲ οὔτε ἐπιζητοῦνται ἢν μὴ προρρηθῇ παρεῖναι, οὔτε πολλάκις ἀπεῖναι καλόν.

Singulis vero Archiis præerant duodecim viri: nā & Persicus populus in tribus XII. diuidebatur. Ac Pueris quidem

præficiebantur, ex Senioribus lectiſſimi viri, qui illos longe optimos effecturi videbantur: ſimiliterq; Ephebis, ex Viris qui iuſtæ ætatis eſſent, præfecti ac magiſtri dabantur, qui quam optimos effecturi viderentur. Sic enim Xenophon: Ἀρχοντες δ' ἐφ' ἑκάστῳ τούτων τῶν μερῶν εἰσὶν δώδεκα· (δώδεκα γὰρ καὶ Περσῶν φυλαὶ διῄρηνται) καὶ ἐπὶ μὲν τοῖς παισὶν ἐκ τῶν γεραιτέρων ᾑρημένοι εἰσὶν οἳ ἂν δοκῶσι τοὺς παῖδας βελτίστους ἂν ἀποδεικνύναι· ἐπὶ δὲ τοῖς ἐφήβοις, ἐκ τῶν τελείων ἀνδρῶν οἳ ἂν αὐτοὺς τοὺς ἐφήβους βελτίστους δοκῶσι παρέχειν. ἐπὶ δὲ τοῖς τελείοις ἀνδράσιν, οἳ ἂν δοκῶσι παρέχειν αὐτοὺς μάλιστα τὰ τεταγμένα ποιοῦντας, καὶ τὰ παραγγελλόμενα ὑπὸ τῆς μεγίστης ἀρχῆς. Εἰσὶ δὲ καὶ τῶν γεραιτέρων προστάται ᾑρημένοι, οἳ προστατεύουσιν ὅπως καὶ αὐτοὶ τὰ καθήκοντα ἀποτελῶσιν. Iam in puerorum quidem inſtitutione, plurimum ſtudii & diligentiæ Perſæ adhibebant. Ac primum, Liberi, non prius in conſpectum Patrum veniebant, quam, vt Strabo ait, *quartum*; vt Herodotus, *quintum*; vt Valer. Maxim. *ſeptimum*, annum impleuiſſent: quorum trium auctorum leuiter in hac re diſſidentes locos ſubiicere, operæ pretium duxi. Herodotus lib. I. πρὶν δὲ ἢ πενταέτης γένηται, οὐκ ἀπικνέεται εἰς ὄψιν τῷ πατρί· ἀλλὰ παρὰ τῇσι γυναιξὶ δίαιταν ἔχει. τοῦ δὲ εἵνεκα τοῦτο ποιέεται, ἵνα ἢν ἀποθάνῃ τρεφόμενος, μηδεμίαν ἄσην ἀνδῇ τῷ πατρὶ προσβάλλῃ. Strabo lib. XV. τὰ δὲ τρεφόμενα, μέχρι τῶν τεττάρων ἐτῶν, οὐκ ἄγεται τοῖς γονεῦσιν εἰς ὄψιν. Valerius Maximus lib. II. cap. VI. *Iam Perſarum admodum probabile inſtitutum fuit: quod liberos ſuos non prius aſpiciebant, quam ſeptimum impleuiſſent annum: quo paruulorum amiſſionem æquiore animo ſuſtinerent.*

Et quoniam a teneris aſſueſcere multum eſt, & quo ſemel eſt imbuta recens, hunc ſeruat odorem teſta diu: præcipue Pueri veridici eſſe, & vera loqui docebantur: vt eſſet in verbis & dictis fides, omniſque vanitas & fucus abeſſet. Xenophon lib. I. παιδ. de Cyri diſciplina, ἐγένετο οὖν ἐκ τούτου φρήτρα, ἣ καὶ νῦν χρώμεθα ἔτι, ἁπλῶς διδάσκειν τοὺς παῖδας, ὥσπερ τοὺς οἰκέτας πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς διδάσκομεν, ἀληθεύειν καὶ μὴ ἐξαπατᾶν, μηδὲ κλέπτειν, μηδὲ πλεονεκτεῖν· εἰ δὲ παρὰ ταῦτα ποιοῖεν, κολάζειν· ὅπως σὺν τοιούτῳ ἔθει ἐθισθέντες, πρᾳότεροι πολῖται γένοιντο. Stobæus Sermo. XLII. ex Nicolao

περὶ

περὶ ἐθῶν· οἱ δὲ παῖδες αὐτῶν (de Persis loquitur) ὥσπερ μαθήματα, τὸ ἀληθεύειν διδάσκονται. Atq; adeo veritatis colendæ præcepta, Persicæ iuuentutis auribus inculcabantur, & animis infigebantur, a quinto ætatis anno ad vicesimum vsque, vt Herodotus tradit: vel, vt Strabo, ad vicesimum & quintum vsque. illius verba lib. I. sic habent: παιδεύουσι δὲ τοὺς παῖδας, ἀπὸ πενταέτεος ἀρξάμενοι μέχρι εἰκοσαέτεος, ἀληθίζεσθαι. Hic vero, lib. XV. ἀπὸ δὲ πέντε ἐτῶν, ait, ἕως τετάρτου καὶ εἴκοσι, παιδεύονται ἀληθεύειν. Suidas in verbo Κῦρος· οὗτος φιλοσοφίας, εἰ καί τις ἄλλος, ἐμπειρος ἦν· ἥντινα παρὰ τοῖς Μάγοις ἐπαιδεύθη. Δικαιοσύνην τε καὶ Ἀλήθειαν ἐδιδάχθη, κατὰ δή τινας πατρίους νόμους καθεστῶτας Περσῶν τοῖς ἀρίστοις.

Proinde summo probro, vitioque, Mendacium apud Persas ducebatur. Herodot. lib. I. αἴσχιστον δὲ αὐτοῖς, τὸ ψεύδεσθαι νενόμισται· δεύτερον, τὸ ὀφείλειν χρέος. Nec immerito certe, Mendacium, vt ingenuo & liberali homine indignum, detestabantur: quod & seruile vitium Plutarchus, περὶ παιδ. ἀγωγ. appellat.

In primis etiam, Iustitiam Persæ a pueris edocebantur, & ius suum cuiq; tribuere, in illis liberalis fori Ἀρχείοις addiscebant: Ac quemadmodum pueri, apud Græcos, in ludos itabant, litterarum liberaliumve artium discendarum causa: sic apud Persas in nobili liberalis illius Fori ludo, a Magistris, qui non litigandi illis, sed iuris vias tradebant, veræ germanæque iustitiæ disciplina erudiebantur: Qua de re hæc Xenophon lib. I. παιδ. Οἱ μὲν δὴ παῖδες εἰς τὰ διδασκαλεῖα φοιτῶντες, διάγουσι μανθάνοντες δικαιοσύνην, καὶ λέγουσιν ὅτι ἐπὶ τοῦτο ἔρχονται, ὥσπερ παρ' ἡμῖν οἱ τὰ γράμματα μαθησόμενοι.

Atque quo certius discerent, tenaciusque eorum memoriæ hæreret, vti quoque modo, lites, iurgia, controuersias, lege, more, iure, ex bono & æquo dirimi, iudiciaque legitime exerceri oporteret, in rem eos præsentem perducebant: vt exemplis ob oculis propositis, quæ, vt ille ait, sensibus solent admouere lucem, & regere & regi discerent, duce ac magistra Iustitia. Itaque, sicut Augustus liberis Senatorum, quo celerius Reipublicæ assuescerent, protinus virili toga, latum clauum sumere, & Curiæ interesse per-

misit, quemadmodum Sueton. in August. cap. XXXVI. refert: ita apud Persas receptum fuit, vt Pueri, iudiciis quæ exercebantur interessent: eoque modo, ius reddere, & controuersias distrahere discerent. Sed postea, corruptis moribus, iniuriæ magis quam iuris exempla; ex ea causarum auditione Persicos auditores reportasse Xenophon lib. VIII. παιδ. queritur: καὶ ὅτι γε οἱ παῖδες ἀκούοντες ἐκεῖ πρόσθεν τὰς δίκας δικαίως δικαζομένας, ἐδόκουν μανθάνειν δικαιότητα, καὶ τοῦτ' παντάπασιν ἀνέστραπται. σαφῶς γὰρ ὁρῶσι νικῶντας ὁπότεροι ἂν πλεῖον διδῶσιν.

Nec vero monitis tantum præceptorum, aut legum sapientiæve præceptis, verum etiam re ipsa, iustas, de his quæ incidebant, controuersiis, ferre sententias, legitimasq; pro cuiusque delicti modo & mensura, multas pœnasque irrogare & infligere docebantur. Itaque in ipsorummet Puerorum disceptationibus audiendis, diiudicandisque, bonam diei partem, iidem illi publici Iustitiæ præceptores impendebant.

Inter ipsos enim Prætextatos, siue puberes, siue proximos pubertati, controuersiæ sæpe incidebant, ob res, verbi gratia, subreptas, raptasve, ob conuicium dictum, iniuriam factam, fraudemve aliquam admissam. Huiusmodi igitur quæstionibus motis, audientiam notionemque, qui iurisdictioni & Archio puerili præerant, adcommodabant: & si quidem probationem implesset, reumque peregisset is qui nomen detulerat, reo conuicto, noxiæ parem pœnam infligebant: sin vero per calumniam accusationem instituisse accusator compertus esset, eum talionis pœna, aut alia legitima damnabant. Xenophontis auctoritatem nemo defugiet. Ei ergo testimonium denuntiabo, οἱ δὲ Ἄρχοντες αὐτῶν (videlicet τῶν Παίδων) διατελοῦσι τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ἡμέρας δικάζοντες αὐτοῖς. γίνεται γὰρ δὴ καὶ παισὶ πρὸς ἀλλήλους, ὥσπερ ἀνδράσιν, ἐγκλήματα καὶ κλοπῆς καὶ ἁρπαγῆς, καὶ βίας καὶ ἀπάτης, καὶ κακολογίας, καὶ ἄλλων οἵων εἰκός. οὓς δ' ἂν ἀναγνῶσι τούτων τι ἀδικοῦντας, τιμωροῦνται. κολάζουσι δὲ καὶ οὓς ἂν ἀδίκως ἐγκαλοῦντας εὑρίσκωσι. Quos autem illic Xenophon Ἄρχοντας, alio eiusdem libri loco, παίδων Διδασκάλους: & quæ Ἀρχεῖα, eadem & δικαιοσύνης διδασκαλεῖα, vocat.

Ab huiusmodi vero præceptoribus, præter Veritatem & Iustitiam, etiam Ingeniorum parentem Sobrietatem, cupiditatum, voluptatum, libidinum domitricem, Abstinentiam, Continentiam, Temperantiam, discebant. Quas tot egregias virtutes, non tam verbis quam factis, absque quibus dicta erubescunt, Rectores docebant. Nam cum certissimum sit, ἔργα ὑστεροφθίζεσθαι τῶν λόγων, magis exemplo suo quam præceptis, sobrie frugaliterque vesci, ac continenter viuere, ventrique ac gulæ moderari, discipulos suos docebant, & ad sui imitationem accendebant. Siquidem ad discendam temperantiam & continentiam, multum conferebat, quod Seniores ipsos, temperanter degere, nec prius abire cibi sumendi causa, quam Rectores, eos dimisissent, oculis Pueri cernerent: tum etiam, quod non apud Matres, sed apud Præceptorem, nec nisi signo dato a Rectoribus, cibum Pueri capiebant: ea propter illi, domo esculenta adferebant, pro Cibo quidem, Panem; pro Obsonio, Nasturtium: Potus vero gratia, vbi siti laborarent, Poculum, quo e proximo flumine aquam haurire possent. Omnia hæc (vt æs alienum more candidatorum profitear) mutua sumpsisse me a Xenophonte, ingenue adgnosco: cuius verba, chirographi mei expungendi causa, subieci: διδάσκουσι δὲ τοὺς Παῖδας καὶ σωφροσύνην. μέγα δὲ συμβάλλεται εἰς τὸ μανθάνειν σωφρονεῖν αὐτοὺς, ὅτι καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ὁρῶσιν ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν σωφρόνως διάγοντας. Et aliquot interiectis, Διδάσκουσι δὲ καὶ ἐγκρατεῖς εἶναι γαστρὸς καὶ ποτοῦ. μέγα δὲ καὶ εἰς τοῦτο συμβάλλεται ὅτι ὁρῶσι τοὺς πρεσβυτέρους οὐ πρόσθεν ἀπιόντας γαστρὸς ἕνεκα πρὶν ἂν ἀφῶσιν οἱ Ἄρχοντες· καὶ ὅτι οὐ παρὰ μητρὶ σιτοῦνται οἱ παῖδες, ἀλλὰ παρὰ τῷ Διδασκάλῳ, ὅταν οἱ Ἄρχοντες σημήνωσι. φέρονται δὲ οἴκοθεν σῖτον μὲν, Ἄρτον· ὄψον δὲ, Κάρδαμον· πιεῖν δὲ, ἤν τις διψῇ, Κώθωνα, ὡς ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀρύσασθαι. Eorum ergo continentiam in victu summa siccitas & integritas valetudinis sequebatur. Rectissime enim Horat. Sat. 2. lib. 2.

Aspice quæ victus tenuis, quot quantaq; secum
Adferat: in primis valeas bene. Nam simul assis
Miscueris elixa, simul Conchylia Turdis:
Dulcia se in Bilem vertent, stomachoq; tumultum

Lenta feret Pituita. Vides vt pallidus omnis
Cœna surgat de dubia? & cetera.

Atq; hoc modesto victu, adhibita etiam corporis exercitatione, eam siccitatem consequebantur, vt neque spuerent, neq; mungerent, neq; exsufflarent. Xenophon lib. I. παιδ. αἰσχρὸν μὲν γὰρ ἔτι καὶ νῦν ἐστὶ Πέρσαις, καὶ τὸ ἀποπτύειν, καὶ τὸ ἀπομύττεσθαι, καὶ τὸ φύσης μεστοὺς φαίνεσθαι. Rursusq; lib. VIII. Νόμιμον ἦν αὐτοῖς μήτε πτύειν, μήτε ἀπομύττεσθαι· (δῆλον δὲ ὅτι ταῦτα οὐ τοῦ ἐν τῷ σώματι ὑγροῦ φειδόμενοι ἐνόμισαν, ἀλλὰ βουλόμενοι διὰ πόνων καὶ ἱδρῶτος τὰ σώματα στερεοῦσθαι) νῦν δὲ τὸ μὴ πτύειν μηδὲ ἀπομύττεσθαι ἔτι διαμένει, τὸ δὲ πονεῖν οὐδαμοῦ ἐπιτηδεύεται). Varro Catone, vel de liberis educandis, citante Nonio in voce, Siccum, *Persæ propter exercitationes pueriles modicas, eam sunt consequuti corporis siccitatem, vt neq; spuerent, neq; emungerentur, sufflatove corpore essent.* Cuius loci concisam particulam, idem Nonius citat, in verbo *Emungerentur*.

De Persarum vero moderatione in victu, Xenophon lib. V. παιδ. scribit hæc, ἐπεὶ δὲ κατενόησε τὴν μετριότητα τῶν σίτων· ἐπ' οὐδενὶ γὰρ βρώματι οὐδὲ πόματι Πέρσης ἀνὴρ τῶν πεπαιδευμένων, οὔτε ὄμμασιν ἂν ἐκπεπληγμένος καταφανὴς γένοιτο, οὔτε ἁρπαγῇ, οὔτε νοῷ, μὴ οὐχὶ προσνοεῖν, ἅπερ ἂν καὶ μὴ ἐν σίτῳ ὤν· ἀλλὰ ὥσπερ οἱ ἱππικοὶ, διὰ τὸ μὴ ταράσσεσθαι ἐπὶ τῶν ἵππων, δύνανται ἅμα ἱππεύοντες καὶ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν καὶ λέγειν τὸ δέον, οὕτω καὶ ἐκεῖνοι ἐν τῷ σίτῳ οἴονται δεῖν φρόνιμοι καὶ μέτριοι φαίνεσθαι. τὸ δὲ κεκινῆσθαι ὑπὸ τῶν βρωμάτων καὶ τῆς πόσεως, πάνυ αὐτοῖς χοιρινὸν καὶ θηριῶδες δοκεῖ εἶναι.

Hoc amplius, etiam Magistratibus, monitoribus, præceptoribusque parere, Pueri docebantur: Seniorumque exemplo, ad eam obedientiam excitabantur: quod vel Seniores obnixe, & omni studio, Principibus obsequi, & eorum iussa impigre capessere, conspicerent. Hæc ita Xenophon lib. I. παιδ. Διδάσκουσι δὲ αὐτοὺς καὶ πείθεσθαι τοῖς ἄρχουσι. μέγα δὲ καὶ εἰς τοῦτο συμβάλλεται, ὅτι ὁρῶσι τοὺς Πρεσβυτέρους καὶ πειθομένους τοῖς Ἄρχουσιν ἰσχυρῶς.

Illi quoque non linguæ solum, verumetiam animi ac virtutis Magistri, discipulis suis, Fabularum inuolucris, ac figmentis ficta, vitæ regendæ, fingendisq; moribus, vtilia præcepta exponebant. Laudes etiam Deorum, ac res a claris viris

viris fortiter gestas, vel numeris, vel soluta oratione, decantandas proponebant. Quod Strabo lib. xv. non obscure significat: διδασκάλοις τε λόγων τοῖς σωφρονεστάτοις χρῶνται· οἳ καὶ τὸ μυθῶδες πρὸς τὸ συμφέρον ἐπισυνάγοντες αὔξουσι, καὶ μέλους χωρὶς, καὶ μετ᾽ ᾠδῆς, ἔργα θεῶν τε καὶ τῶν ἀρίστων ἀναδιδόντες.

Præterea herbarum & eorum quæ terra nascerentur vires, a pueris, Persæ discebant, vt nossent quæ salutaria corpori, quæ contrâ noxia essent: & illa, sicubi vsus posceret, conquirere; hæc, vitare & fugere possent. Xenophon li. VIII. παιδ. ἀλλὰ καὶ τῶν φυομένων ἐκ τῆς γῆς τὰς δυνάμεις οἱ παῖδες πρόσθεν μὲν ἐμάνθανον, ὅπως τοῖς μὲν ὠφελίμοις χρῷντο, τῶν δὲ βλαβερῶν ἀπέχοιντο.

Atque, vt earum quas supra commemorauimus, virtutum amore & studio: ita, ex diuerso, peculiari quorumdam vitiorum, & in his, vt iam diximus, Mendacii odio Persæ imbuebantur.

Secundum Mendacium, Persæ in proximo, vt Herodot. lib. I. ait, turpitudinis gradu, ponebant, æris alieni molem: & illi vitio, hoc vicinum & adfine malum ducebant, cum propter plurima, tum hac præcipue de causa, quod æris alieni comites esse, fallaciam, infitiationem, perfidiam, turpem sui occultationem, impudentiamque censerent: & eum qui multis creditoribus obnoxius esset, cogi plerunq; verba pro re dare. Plutarchus in libello περὶ τοῦ μὴ δεῖν δανείζεσθαι· Καίτοι Πέρσαι γε τὸ ψεύδεσθαι, δεύτερον ἡγοῦνται τῶν ἁμαρτημάτων· πρῶτον δὲ, τὸ ὀφείλειν· ὅτι καὶ τὸ ψεύδεσθαι τοῖς ὀφείλουσι συμβαίνει πολλάκις. Appian. lib. I. de bellis Ciuilibus. ἀποστρεφῶνται γάρ μοι δοκοῦσιν οἱ πάλαι Ῥωμαῖοι, καθάπερ Ἕλληνες, τὸ δανείζειν ὡς καπηλεύειν, ὡς βαρὺ τοῖς πένησι καὶ δύσεργον καὶ ἐχθροποιόν· ᾧ λόγῳ καὶ Πέρσαι τὸ κιχρᾶσθαι, ὡς ἀπατηλόν τε καὶ φιλοψευδές. Vere ergo Automedon in Epigrammatis, primum felicitatis gradum statuit, nihil cuiquam debere:

Εὐδαίμων, πρῶτον μὲν ὁ μηδενὶ μηδὲν ὀφείλων·
Εἶτα δ᾽ ὁ μὴ γήμας· τὸ τρίτον, ὅστις ἄπαις.

Proinde Augustus, vt est apud Macrob. Saturnal. lib. II. cap. IIII. relata ad se magnitudine æris alieni, quam quidam Eques Romanus, dum vixerat, excedentem ducenties, ce-

lauerat, culcitam emi cubicularem in eius auctione sibi iussit, & præceptum mirantibus hanc rationem reddidit: *Habenda est ad somnum culcita, in qua ille, cum tantum deberet, dormire potuit.* Eiusmodi quoque *Alienum æs, homini ingenuo, acerbam esse seruitutem*, Mimus pronuntiat.

Ingrati præterea animi crimen summe detestatos Persas accepimus: nec immerito: cum, & vno ingrati nomine, omnia vitia contineri verissime dictum sit! & generaliter, versiculo Græco definitum, Ingrato homine terram peius nihil ferre: nec vero vllum vitium est, quod magis in odia hominum incurrat.

Ingrati ergo apud Persas actio prodita erat: legibusque & moribus receptum, vt in iudicium crimenque, vocari posset, is qui beneficii accepti immemor, gratias cum posset, non retulisset. Quem Persarum morem, causis etiam additis, Xenophon lib. I. παιδ. eleganter exsequitur: δικάζουσι δὲ καὶ ἐγκλήματος οὗ ἕνεκα ἄνθρωποι μισοῦσι μὲν ἀλλήλους μάλιστα, δικάζονται δὲ οὐδ' ἥκιστα, ἀχαριστίας· καὶ ὃν ἂν γνῶσι δυνάμενον μὲν χάριν ἀποδιδόναι, μὴ ἀποδιδόντα δέ, κολάζουσι καὶ τοῦτον ἰσχυρῶς. οἴονται γὰρ τοὺς ἀχαρίστους καὶ περὶ θεοὺς ἂν μάλιστα ἀμελῶς ἔχειν, καὶ περὶ γονέας, καὶ πατρίδα καὶ φίλους. ἕπεσθαι δὲ δοκεῖ μάλιστα τῇ ἀχαριστίᾳ ἡ ἀναισχυντία. καὶ γὰρ αὕτη μεγίστη δοκεῖ εἶναι ἐπὶ πάντα τὰ αἰσχρὰ ἡγεμών. Persicam quoque hanc contra Ingratos legem, alii etiam auctores memorant. Ammianus Marcellinus, lib. XXIII. de Persis, *Leges apud eos, impendio formidatæ, inter quas diritate exuperant latæ contra Ingratos.* Themist. Orat. III. οὐδὲν γὰρ ὅλως φιλίαν ὕπεισιν, ἢ μᾶλλον τῆς ἀχαριστίας, οὔτε διαλύουσιν ἀχαριστίας. καὶ διὰ τοῦτο ὁ Περσικὸς νόμος δίκας εἰσπράττεται ἀχαριστίας, ὅτι μάλιστα ἐμποιεῖ μῖσος ὅπῃ ἂν ᾖ· οὐ γὰρ μηδεὶς κολάζῃ νόμος, ἐντεῦθεν τοῦ αὐτῆς μισοῦσι μὲν ἀλλήλους, οὐ δικάζονται δέ, ἀλλὰ κρύπτουσι τὸ ἔχθος. Iohannes Tzetzes Histor. versuum Chilia. III. cap. XCVIII.

Καὶ τὸν Κῦρον σοι φημὶ χαρίτων μνήμονα εἶναι·
Νόμος κοινὸς τοῖς Περσικοῖς ἐστὶ κατ' ἀχαρίστων.
Τοὺς δυναμένους σύμπαντας χάριν ἀποδιδόναι,
Καὶ μὴ διδόντας, ἰσχυρῶς εὐθύνειν καὶ κολάζειν.
Τοὺς ἀχαρίστους οἴονται καὶ γὰρ πρὸς τὴν πατρίδα,
Καὶ πρὸς γονεῖς καὶ πρὸς θεὸν ἀσεβεστάτους εἶναι.

Itaque

Itaque, vtrum consulto & sciens prudens, an μνημονικῶς, vt fit, ἁμαρτήματι, Seneca lib. II. de Beneficiis, cap. VII. scripserit, *Excepta Macedonum gente non est, in vlla, data aduersus Ingratum actio*, aliis iudicandum relinquo: constanter quippe in vetustis omnibus codicibus, *Macedonum*, non *Medorum*, vt quidam emendant, scribitur. Vtut sit, nullam eo nomine neque ordinariam, neque extraordinariam actionem, alibi competisse ait. *Aduersus maleficium omne consensimus, & homicidii, veneficii, parricidii, violatarum religionum, alibi atq; alibi diuersa pœna est, sed vbique aliqua. Hoc frequentissimum crimen nusquam punitur, vbique improbatur. Neq; absoluimus illud: sed cum difficilis esset incertæ rei æstimatio, tantum odio damnauimus & inter ea reliquimus, quæ ad vindices Deos mittimus.* Ac deinde multas rationes adfert, propter quas, crimen hoc, in legem cadere non debeat.

Nec minus inuisum Persis, Desertionis crimen fuit. Acerbas enim aduersus Desertores latas a Persis leges, Ammian. Marcellin. lib. XXXIII. notat.

Persas vero summa obseruantia ac pietate parentes suos coluisse, argumento est, quod vel in conspectum matris considere nefas erat, nisi illa permisisset, vt Q. Curtius lib. V. docet, quo loci Alexander Sisygambim Darii matrem, quam omni honore, ac filii quoque pietate, prosequebatur, alloquens, *Quotiescunq;*, ait, *ad te veni, donec vt considerem annueres, restiti.* Ac plane Tertullianus in lib. de Oratione, *Irreuerens esse adsidere sub conspectu, contraq; conspectum eius, quem maxime reuerearis, ac venereris*, ait. Cyaxarem filiæ nuptias cum ingenti dote Cyro obtulisse, Xenophon lib. VIII. παιδ. refert. Is vero non nisi patris matrisque assensu fas sibi esse ducens matrimonium contrahere, respondit, βούλομαι σὺν τῇ τοῦ πατρὸς γνώμῃ, καὶ τῇ τῆς μητρὸς, ταῦτά σοι συναινέσαι.

Sed & Persæ hac rara laude gloriabantur, quod apud eos nullus vnquam inuentus esset, qui parentibus suis impias man⁹ attulisset. Nā si quis tale quid patrasset, diligenti sup hoc inquisitione habita, compertū semper, aut subiectum suppositumq; fuisse partū, aut adulterinū, vel obliquum a

matre genus duxisse: nec adduci poterant vt crederent, tantum scelus, in alios quam spurios, aut vulgo quæsitos liberos, cadere posse: alienumque a natura, & parum credibile esse, vt certus parens, a iustis liberis, interimeretur. Quod fide mea esse non iubeo, sed fides penes auctorem esto, id est Herodotum, quem in iure sistere satis habeo: & is litem excipiens, hæc pro se lib. I. allegat; ἀποκτεῖναι δὲ οὐδένα κω λέγουσι τὸν ἑωυτοῦ πατέρα, ἢ μητέρα· ἀλλὰ ὁκόσα ἤδη τοιαῦτα ἐγένετο, πάσαν ἀνάγκην φασὶ ἀναζητεόμενα ταῦτα ἀνευρεθῆναι, ἤτοι ὑποβολιμαῖα ἐόντα, ἢ μοιχίδια. οὐ γὰρ δή φασι εἰκὸς εἶναι τόν γε ἀληθέως τοκέα ὑπὸ τοῦ ἑωυτοῦ παιδὸς ἀποθνήσκειν. Cuius fidem quoq; secutus Nicolaus περὶ ἐθῶν, vt est apud Stobæum Sermone XLII. ἐὰν δέ τις πατέρα κτείνῃ, ὑποβολητὸν αὐτὸν οἴονται. Plane, Artaxerxes Mnemon, (quemadmodum Æmilius Prob. ait,) cum matris suæ scelere amisisset vxorem, *tantum indulsit dolori, vt eum pietas vinceret.*

Illud satis constat, Persarum moribus, Filiosfamilias in patrum potestate fuisse. Atque adeo Aristoteles lib. VIII. Ethicorum, patriam potestatem apud Persas tyrannicam fuisse ait: vsos enim liberis suis, vt seruis. Quod & Romæ olim obtinuisse non est ignotum. Patria enim in Pop. Rom. potestas, proxime ad dominicam accedebat: Filiorumque familias status, parum a seruili conditione distabat: cum in illos, æque atque in mancipia, vitæ & necis ius patres haberent.

Postremo, vt moralem hanc institutionis Persicæ partem absoluam, Persis quæcumque factu, eadem & dictu turpia censebantur: nec minus verborum quam factorum obscænitas vitabatur: nec dicere licebat, quod non & facere, fas iusque esset. Herodotus lib. I. ἅσσα δέ σφι ποιέειν οὐκ ἔξεστι, ταῦτα οὐδὲ λέγειν ἔξεστι. Nicolaus περὶ ἐθῶν, vt est apud Stobæum, Sermo. XLII. Πέρσαις ὁ μὴ ποιεῖν ἔξεστιν, οὐδὲ λέγουσιν.

Liberi autem omnium Persidis procerum, in Regiæ vestibulo, seu pro foribus, erudiebantur: vbi multa summæ continentiæ ac temperantiæ documenta excipere, erat: turpe autem & indecorum, nihil nec cernere nec audire. Contemplabantur item Pueri, quibus Rex honorem haberet, & quos,

& quos ignominia notaret. Quo fiebat, vt a primis ætatis annis, & imperare & parere discerent. Quod Xenophon lib. 1 Ἀναβάσ. ita scribit: πάντες γὰρ οἱ τῶν ἀρίστων Περσῶν παῖδες, ἐν ταῖς βασιλέως θύραις παιδεύονται ἔνθα πολλὴν μὲν σωφροσύνην καταμάθοι ἄν τις, αἰσχρὸν δ' οὐδὲν οὔτε ἀκοῦσαι οὔτ' ἰδεῖν ἐστί. θεῶνται δ' οἱ παῖδες καὶ τοὺς τιμωμένους ὑπὸ βασιλέως καὶ ἀκούουσι, καὶ ἄλλους ἀτιμαζομένους· ὡς εὐθὺς παῖδες ὄντες, μανθάνουσιν ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι. In prouinciis quoq; idē obseruatum, vt nobiliorum filii, pro foribus Satraparum continentiæ præceptis instituerentur, idem Xenophon eodem libro ita scribit: ὁπόσοι δ' αὖ γῆν καὶ Ἀρχεῖα λάβωσιν, ἀναγκάζειν τούτους ἐπὶ θύρας ἰέναι, καὶ σωφροσύνης ἐπιμελουμένους, παρέχειν αὐτοὺς τῷ Σατράπῃ χρῆσθαι ὅ,τι δέηται. παιδεύεσθαι δὲ καὶ τοὺς γιγνομένους. παῖδας ἐπὶ θύραις, ὥσπερ παρ' αὐτῷ. & mox, ταῦτα δὲ Κύρου οὕτως τότε τάξαντος, ἔτι καὶ νῦν τῷ αὐτῷ τρόπῳ πᾶσαι αἱ τῶν Ἀρχόντων θύραι ὁμοίως θεραπεύονται.

Iam, vt ad ea quæ restant Persicæ institutionis capita, quæ quidem in corporis exercitatione versabantur, accedam, summa cura pueri, vt Xenophon lib. 1. παιδ. auctor est, discebant τοξεύειν, καὶ ἀκοντίζειν. Clemens Alexandrin. lib. 1. Pædag. cap. VIII. ἀλλὰ τοξεύειν μόνον οἱ παῖδες αὐτοῖς μανθάνουσι. Est autem Τοξεύειν, arcu sagittas mittere, seu *Sagittare*: quod verbum optimæ notæ est, ac ne quis de eius latinitate dubitet, patronos adsertoresque habet, Curtium. lib. VII. Iustinum lib. XLI. Ἀκοντίζειν vero, *Iaculari*, id est, vt Quintilian. lib. VIII. cap. XII. interpretatur, *Iaculum emittere*. Iaculum autem, excusso lacerto vibrari, intorqueri, dirigi, non est ignotum. Apud Persas, vtique Equitandi, & Iaculandi, laus vigebat. A pueris ergo Equos ascendere, in equis sedere, ferocitate exultantes domare, flectere, & ex ingenti curriculo, in exiguum gyrum compellere, denique ex equis pugnare, Persæ discebant. Et quidem, a quinto anno, ad vicesimum vsque, vt Herodotus lib. 1. ait: aut, ad quartum & vicesimum vsque, vt Strabo lib. XV. Pueri, Equitare, Iaculari, & Tela mittere docebantur. Herodoti verba sunt hæc: παιδεύουσι τοὺς παῖδας ἀπὸ πενταέτεος ἀρξάμενοι, μέχρι εἰκοσαέτεος, τρία μοῦνα, Ἱππεύειν, καὶ Τοξεύειν, καὶ Ἀληθίζεσθαι. Strabo vero lib. XV. Ἀπὸ δὲ, ait, πέντε ἐτῶν ἕως τετάρτου καὶ

εἴκοσι παιδεύονται, Τοξεύειν, καὶ Ακοντίζειν, καὶ Ἱππάζεσθαι. In eodemque exercitio perstabant etiam hi qui ad virilem ætatem peruenerant. Xenoph. lib. I. παιδ. οἱ δ' αὖ μέσοι φυλακὰς διατρίβουσι μελετῶσι τά τε ἄλλα ἃ Παῖδες ὄντες ἔμαθον, καὶ Τοξεύειν, καὶ Ακοντίζειν· καὶ διαγωνιζόμενοι ταῦτα πρὸς ἀλλήλους, διατελοῦσιν. vnde Himerius ἐν μελέταις· Πέρσαι τε τόξα σπουδάζουσι· καὶ πᾶς ὁ βίος ἐκείνοις φαρέτρα καὶ βέλη. Athenæus quoque, lib. X. Persas, ἱππεύειν μανθάνειν, ait.

Eadem Equitandi, Iaculandique, ad Partho-Persas quoque disciplina & cura transiit. Iustin. lib. XLI. *Hos pari ac liberos suos cura habent, & Equitare, & Sagittare, magna industria docent.* Herodian. lib. VI. Τόξοις τε [illegible] ἵπποις οὐκ ἐς τὸ πολεμεῖν μόνον χρῶνται, ὥσπερ Ῥωμαῖοι, ἀλλ' ἐκ παίδων σὺν αὐτοῖς ἀναστρέφονται, καὶ θηρῶντες, οὔτε τὰς φαρέτρας ποτὲ ἀποτιθέμενοι, οὔτε τῶν ἵππων ἀποβαίνοντες· ἀεὶ δὲ αὐτοῖς χρώμενοι, ἢ κατὰ πολεμίων, ἢ κατὰ θηρίων.

Et hæc sunt, in quibus PVERI Persici ad septimum & decimum vsque annum, tempus, studium, operamque ponebant: Ad quem annum vbi peruenerant, in Epheborum ordinem allegebantur; puerilitateque posita, Epheborum albo adscribebantur. Xenophon lib. I. παιδ. μέχρι μὲν δὴ ἓξ ἢ ἑπτὰ καὶ δέκα ἐτῶν ἀπὸ γενεᾶς, οἱ Παῖδες ταῦτα πράττουσιν· ἐκ τούτου δὲ, εἰς τοὺς Εφήβους ἐξέρχονται.

EPHEBORVM autem (hoc enim Latio nomen vsus pridem mancipauit) alia erat, atque Puerorum condicio, aliusque vitæ modus. Hi enim summo mane in Forum liberale venientes, vespere domum redibant. Illi vero, toto decennii, postquam e pueris excesserant, spatio, in Archiis, interdiu noctuque versabantur, eoq; loci, cibum somnumque capientes, adsidue morabantur: tum vrbis tuendæ custodiendæque causa, tum etiam colendæ obseruandæque temperantiæ gratia. Quanto enim ad vitia procliuior proniorque adolescentia est, eo maiore cura & diligentia indigere eam censebant. Ideoque in Rectorum conspectu, adolescentiæ anni transigebantur: præstoque Ephebi erant, si qua publica necessitas eorum operam desideraret. Ita Virorum, Senumque, cœtibus permixti, alienoque potius arbitrio viuentes, quam suo, adfines earum rerum non erant,

quas

quas fert adolescentia. Tales enim Iuuenes euadere fere vsuuenit, quales sunt ii quorum consuetudine delectantur. Quinetiam liberalis illius fori finibus ac cancellis circumscripti Ephebi, vagandi & hac illac cursitandi facultatem non habebant, nec temere inde, nisi venationis causa, excedebant. Venatum enim proficiscens Rex (quod sæpius singulis mensibus contingebat) mediam Epheborum partem, reliquis in Regia relictis, educebat. Inermes vero, venationis causa, nequaquam egrediebantur: verum cum armatura, non quidem omnino graui, sed nec penitus leui. Etenim, lorica excepta, militaribus præliaribusque armis instructi, Regi sese comites addebant. Primum quidem, mucrone quem *Copidem* vocabant, in vagina recondito, accingebantur: aut *Sagari*, de quibus armorum generibus, dabitur libro proximo dicendi locus. Præterea Arcus cum Pharetra, ex qua sagittę depromerentur, ab humeris pendebat: Scutum etiam cum Paltis, id est hastilibus, duobus, gestabant; quorum alterum mitterent, & altero, si opus esset, cominus vterentur. Summo autem studio, venationi operam publice Persæ dabant, & Rex ipse, in Venatione, æque ac in bello, agminis ductor erat. Nam & venabatur ipse, & vt alii quoq; venarentur satagebat. Eique rei non mediocris diligentia adhibebatur, quod Venatio ferarum, quasi meditatio quædam bellicæ disciplinæ, aut velitatio, videretur. Etenim diluculo surgere, frigus & æstum tolerare, assuefacit, itineribus & cursibus exercet. Necesse etiam est, sagittam dirigere in feram, & Iaculo eandem petere vbicunq; occurrerit. Animum quoq; incalescere & exacui necesse est in venatione, siquæ sese ferox & valida fera obiecerit. Nam ferire oportet occurrentem sibi, & ab eius incursu cauere. Quare vix a venatione quidquam abest eorum quæ inter bellandum accidunt.

Exeuntes autem Venatu Ephebi, in prandium eadem quæ Pueris vsitata fuisse diximus cibaria & obsonia, sed aliquanto largius & copiosius, vti par erat, ferebant: Et quidem, nulla tenus ante peractam venationem prandebant: Immo vero si feræ capiendæ causa diutius immorari oporteret, aut alioquin diem venando extrahere & eximere

vellent, prandium in cœnam differebatur; & in cœna, ve-
ſcebantur iis quæ prandio parata deſtinataque fuerant. Po-
ſtridie vero prandio abſtinentes, inediæque ad cœnam vſ-
que patientes, venabantur: biduum illud in venatione
tranſactum, pro vno die computantes, quod vnius diei ci-
bum conſumpſiſſent. Cui abſtinentiæ aſſueſcebant, vt in
bello, ſicubi res exigeret, eadem ferre & perpeti poſſent. Nec
enim difficile quidquam eſt, quod in naturam conſuetudo
perduxerit. *Cogita*, ait Seneca, lib. de Tranquillit. animi, c. x.
*compeditos, primo ægre ferre onera & impedimenta crurum:
deinde vbi non indignari illa, ſed pati propoſuerunt, Neceſſitas,
fortiter ferre docet; Conſuetudo, facile.* Carne autem (quod
& de Parthis Iuſtinus lib. XLI. notat) non niſi venatibus
quæſita veſcebantur: alioquin obſonium aliud nullum il-
lis præter merum Naſturtium apponebatur. Ac ne pericu-
lum horum quæ dixi præſtem, auctorem laudabo eum, cu-
ius ore Muſas quaſi locutas ferunt: nec enim paginam nos,
Atticæ Muſæ verbis, implere, vitio vertet is, qui in Stobæo
longe plura ex iiſdem ſcriptis congeſta, æqui bonique con-
ſulet. Xenophon igitur lib. 1. παιδ. de Epheborum vitæ ra-
tione, hæc quæ ſequuntur ſcribit: Δέκα ἔτη ἀφ' οὗ ἂν ἐκ Παί-
δων ἐξέλθωσι, κοιμῶνται μὲν περὶ τὰ Ἀρχεῖα, ὥσπερ προείρηται,
καὶ φυλακῆς ἕνεκα τῆς πόλεως, καὶ σωφροσύνης· δοκεῖ γὰρ αὕτη ἡ
ἡλικία μάλιστα ἐπιμελείας δεῖσθαι. Παρέχουσι δὲ καὶ τὴν ἡμέραν
ἑαυτοὺς, μάλιστα τοῖς Ἄρχουσι, χρῆσθαι, ἤν τι δέωνται ὑπὲρ τοῦ
κοινοῦ. καὶ ὅταν μὲν δέῃ, πάντες μένουσι περὶ τὰ Ἀρχεῖα· ὅταν δὲ ἐξίῃ
Βασιλεὺς ἐπὶ θήραν, ἐξάγει τὴν ἡμίσειαν τῆς φυλακῆς. ποιεῖ δὲ
τοῦτο πολλάκις τοῦ μηνός. ἔχειν δὲ δεῖ τοὺς ἐξιόντας, Τόξα παρὰ τὴν
φαρέτραν, καὶ ἐν κολεῷ Κοπίδα, ἢ Σάγαριν· ἔτι δὲ καὶ Γέρρον, καὶ
Παλτὰ δύο· ὥστε τὸ μὲν ἀφιέναι, τῷ δ', ἂν δέῃ, ἐκ χειρὸς χρῆσθαι.
Διὰ τοῦτο δὲ, δημοσίᾳ τοῦ θηρᾶν ἐπιμέλονται· καὶ βασιλεὺς, ὥσπερ
καὶ ἐν πολέμῳ, ἡγεμὼν αὐτοῖς ἐστὶ, καὶ αὐτός τε θηρᾷ, καὶ τῶν ἄλλων
ἐπιμελεῖται, ὅπως ἂν θηρῶσιν· ὅτι ἀληθεστάτη δοκεῖ αὕτη ἡ μελέ-
τη, τῶν πρὸς τὸν πόλεμον εἶναι. καὶ γὰρ πρῲ ἀνίστασθαι ἐθίζει, καὶ
ψύχη καὶ θάλπη ἀνέχεσθαι· γυμνάζει δὲ καὶ ὁδοιπορίαις, καὶ δρόμοις·
ἀνάγκη δὲ καὶ τοξεῦσαι θηρίον, καὶ ἀκοντίσαι, ὅπου ἂν παραπίπτῃ.
καὶ τὴν ψυχὴν δὲ πολλάκις ἀνάγκη θήγεσθαι ἐν τῇ θήρᾳ, ὅταν τι τῶν
ἀλκίμων θηρίων ἀνθιστῆται. παίειν μὲν γὰρ δεῖ τὸ ὁμόσε γιγνόμενον,
φυλά-

φυλάξασθαι δὲ τὸ ἐπιφερόμενον. ὥστε οὐ ῥᾴδιον εὑρεῖν τί ἐν τῇ θήρᾳ ἄπεστι τῶν ἐν πολέμῳ παρόντων. ἐξέρχονται δὲ ἐπὶ τὴν θήραν, ἄριστον ἔχοντες πλεῖον μὲν, ὡς τὸ εἰκὸς, τῶν παίδων, τἆλλα δὲ ὅμοιον. καὶ θηρῶντες μὲν, οὐκ ἂν ἀριστήσαιεν· ἢν δέ τι δέῃ θηρίου ἕνεκα ἐπικαταμεῖναι, ἢ ἄλλως βουληθῶσι διατρῖψαι περὶ τὴν θήραν, τὸ ἄριστον τοῦτο δειπνήσαντες, τὴν ὑστεραίαν αὖ θηρῶσι μέχρι δείπνου. καὶ μίαν ἄμφω ταύτας τὰς ἡμέρας λογίζονται, ὅτι μιᾶς ἡμέρας σῖτον δαπανῶσι. τοῦτο δὲ ποιοῦσι τοῦ ἐθίζεσθαι ἕνεκα, ἵνα καὶ ἐάν τι ἐν πολέμῳ δεήσῃ, δύνανται τοῦτο ποιεῖν. καὶ ὄψον δὲ τοῦτο ἔχουσιν οἱ τηλικοῦτοι, ὅ,τι ἂν θηράσωσιν· εἰ δὲ μὴ, τὰ Κάρδαμον.

De Venatione etiam Persarum Strabo, li.xv. scribit hęc; θηρεύουσι δὲ, Σαύνια ἀφ' ἵππων βάλλοντες καὶ τοξεύματα, καὶ σφενδονοῦντες. Vocis autem illius Σαύνια, interpretatio, ab Hesychio petenda est: qui, Σαύνιον, ait esse, ἀκόντιον βαρβαρικόν. Addit Strabo, οὐχ ἅπτονται δὲ τῶν θηρευμάτων οἱ παῖδες, ἀλλὰ κομίζειν οἴκαδε, ἔθος.

Eninuero hanc Venationis exercitationem Persis familiarem, Cyro acceptam fert Xenophon: a quo institutam, ob eas quas exposuimus causas, lib. VIII. παιδ. tradit, his verbis: τῆς πολεμικῆς δ' ἕνεκα ἀσκήσεως ἐπὶ θήραν ἐξῆγεν, οὕσπερ ἀσκεῖν ταῦτα ᾤετο χρῆναι· ταύτην ἡγούμενος, καὶ ὅλως ἀρίστην ἄσκησιν πολεμικὴν εἶναι, καὶ ἱππικῆς δὲ ἀληθεστάτην. καὶ γὰρ ἐπόχους ἐν παντοδαποῖς χωρίοις αὕτη μάλιστα ἀπεργάζεται, διὰ τὴν τοῦ λαμβάνειν φιλοτιμίαν καὶ ἐπιθυμίαν· καὶ τὴν ἐγκράτειαν δὲ καὶ πόνους, καὶ ψύχη καὶ θάλπη, καὶ λιμὸν καὶ δίψος, δύνασθαι φέρειν, ἐν ταύτῃ μάλιστα προσεθίζει τοὺς κοινῶνας. καὶ νῦν δ' ἔτι βασιλεὺς, καὶ οἱ ἄλλοι οἱ περὶ βασιλέα, ταῦτα ποιοῦντες διατελοῦσιν.

Quod si quando longius exire & spatiari non liceret, Vinariis & septis inclusas feras Reges agitabant. Xenophon lib. VIII. παιδ. καὶ γὰρ ἐπὶ θήραν τοὺς μὲν ἄλλους ἐξῆγεν, ὁπότε μὴ μένειν ἀνάγκη τις εἴη· αὐτὸς δὲ καὶ ὁπότε ἀνάγκη εἴη, οἴκοι ἐθήρα τὰ ἐν τοῖς Παραδείσοις θηρία τρεφόμενα. Philostrat. lib. I. de vita Apollon. Μέλλων δὲ ποτὲ πρὸς θήραν γυμνάσασθαι τῶν ἐν τοῖς Παραδείσοις χωρίων, ἐς οὓς Λέοντες ἀπόκεινται τοῖς βαρβάροις καὶ Ἄρκτοι, καὶ Παρδάλεις, ἠξίου τὸν Ἀπολλώνιον παρατυχεῖν οἱ θηρῶντι. Acre hoc venationis studium, Parthis quoque, quasi

Saltatione quoque Perſæ exercebantur: eamque rem ad concinnum corporis motum, roboriq; adiungendam agilitatem, valere cenſebant. Xenophon lib. VIII. παιδ. ὀρχεῖσθαι δεῖ τὸ Περσικόν. Athenæus lib. x. Πέρσαι γὰρ, ὥσπερ ἱππεύειν, οὕτω καὶ ὀρχεῖσθαι μανθάνουσι· καὶ νομίζουσι τὴν ἐκ τῆς ἐργασίας ταύτης κίνησιν, ἐμμελῆ τινὰ λαμβάνειν γυμνασίαν τῆς τοῦ σώματος ῥώμης. Ibidemque Perſarum Regem, illis dumtaxat, qui Mithræ ſacri erant, diebus, Perſico more, ſaltaſſe, reliquos vero omnes Saltationibus tum abſtinuiſſe, ſcribit. Idem Athenæus varia Saltationum genera recenſens, lib XIIII. Perſicam ſilentio non prætermiſit. Cuius formam exprimit Xenophon lib. v. Αναβάσ. Κύρ. Τέλος δὲ, τὸ Περσικὸν ὠρχεῖτο, κρούων τὰς πέλτας· καὶ ὤκλαζε καὶ ἐξανίστατο· καὶ ταῦτα πάντα ἐν ῥυθμῷ ἐποίει πρὸς τὸν αὐλόν. Herodianus etiam lib IIII. in ſimulatis nuptiis Antonini Caracallæ, cum Artabani filia, Partho-Perſas hoc quoque ſaltationis genere, lætitiæ qua exultabant, documēta dediſſe, refert in hunc modum: πᾶν δὲ τὸ πλῆθος βαρβάρων ἀνθεσι τοῖς ἐπιχωρίοις κατεστεμμένον, ἐσθῆτι χρυσῷ καὶ βαφαῖς διαφόροις πεποικιλμένον, ἑώρταζε· πρός τε αὐλοὺς καὶ σύριγγας, τυμπάνων τε ἤχους, ἐσκίρτων ἀρρύθμως.

Iam vero, Epheborum opera vtebantur Magiſtratus, ſi qua in re præſidio opus eſſet, ad latrones, facinoroſosque homines, conquirendos, & ad alia quæ viribus corporis aut velocitate gerenda eſſent. Xenophon lib. I. παιδ. χρῶνται δὲ τοῖς μέχρι τῶν ἐφήβων αἱ ἀρχαὶ, ἤν τι ἢ φρουρῆσαι δέῃ, ἢ κακούργους ἐρευνῆσαι, ἢ λῃστὰς ὑποδραμεῖν, ἢ καὶ ἄλλο τι ὅσα ἰσχύος ἢ τάχους ἔργα ἐστί. Vnde in transcurſu notandum eſt, eos qui ciuitatibus oppidisque præerant, ſollicite egiſſe, vt malis hominibus Prouinciam purgarent; eaque de cauſa, graſſatores, fures, homicidas, diligenter conquiſiſſe; vt prout quisque deliquiſſet, in eum animaduerterent: & hoc modo conſecutos Præſides, vt quieta ac pacata eſſet prouincia quam regebant.

Præterea Strabo, de Perſarum diſciplina, lib. xv. ſcribit hæc: Απαιτοῦσι δὲ (de Magiſtris loquitur) καὶ λόγον ἑκάστου μαθήματος, ἅμα καὶ μεγαλοφωνίαν, καὶ πνεῦμα. καὶ τὸ ὑπομένειν ἐκπονοῦντες καῦμα δὲ, καὶ πρὸς ψῦχος, καὶ ὄμβρον καὶ χειμάῤῥου

μάρρυ διαβάσεις, ὥστ' ἄβροχα φυλάττειν καὶ ὅπλα καὶ ἐσθῆτα· καὶ ποιμαίνειν δὲ καὶ ἀγραυλεῖν, καὶ καρποῖς ἀγρίοις χρῆσθαι, τερμίνθῳ, δρυοβαλάνοις, ἀχράδι. Καλοῦνται δὲ οὗτοι Κάρδακες, ἀπὸ κλοπείας τρεφόμενοι· Κάρδα γὰρ τὸ ἀνδρῶδες καὶ πολεμικὸν λέγεται. ἡ δὲ καθ' ἡμέραν δίαιτα, ἄρτος μετὰ τὸ γυμνάσιον, καὶ μάζα· καὶ κάρδαμον, καὶ ἁλῶν χόνδρος· καὶ κρέα ὀπτά, ἢ ἑφθὰ ἐξ ὕδατος· ποτὸν δέ, ὕδωρ. Et paulo post: δείλης δὲ φυτουργεῖν καὶ ῥιζοτομεῖν ἀσκοῦσι, καὶ ὁπλοποιεῖν, καὶ λίνα καὶ ἄρκυς φιλοτεχνεῖν.

Talia fuisse Xenophon Epheborum & Adultorum munia ait: quo in statu, totos decem annos agebant. Decennio vero expleto, iustæ perfectæque ætatis habebantur, & in Virorum ordinem allegebantur ac cooptabantur: Vnde, si tempora ad calculos reuocentur, facile quiuis, vel me tacente, intelliget, Persas virilis vigoris initium, septimo & vicesimo anno definisse.

Postquam vero ex Ephebis excesserant, nouam vitæ rationem Persę ordiebantur: ad cuius metas, decurso demum quinque & viginti annorum curriculo, perueniebant.

Et illi quidem Magistratibus, non secus ac Ephebi, præsto erant, si qua in re, publicas vtilitates ope, consilio, iuuare possent: nec a Magistratibus officium suum operamve requiri patiebantur; quibus vltro sese offerentes adsidueq; sistentes, eorum quæ imperarentur, nihil quidquam detrectabant, solam obsequii sibi gloriam vindicantes. Vtebantur autem eorum opera Magistratus, in his rebus, quæ coniunctas prudentiæ vires exigerent. Quippe iam consilioque manuque (vt Ouidius loquitur) boni, strenuam domi forisque, pro salute communi operam nauabant: & sicubi militiæ munera obeunda erant, iam non Telis & Iaculis, Sagittis, Paltis & aliis missibilibus, quibus antea in pueritia & in adolescentia assueuerant, instruebantur: verum armis quibus cominus pugnarent, induebantur. Ærea enim Lorica pectus tegebant: Læua, craticium, seu ex cratibus compactum, Scutum: Dextra, Machæram, aut Copidem gestabant: quo habitu Persæ, cum in armis erant, depingebantur.

Atque Virilis hic ordo, seminarium erat Magistratuum, indeque legebantur omnes qui ad munera publica voca-

Lenta feret Pituita. Vides vt pallidus omnis
Cœna surgat de dubia? & cetera.

Atq; hoc modesto victu, adhibita etiam corporis exercitatione, eam siccitatem consequebantur, vt neque spuerent, neq; mungerent, neq; exsufflarent. Xenophon lib. I. παιδ. αἰσχρὸν μὲν γὰρ ἔτι καὶ νῦν ἐστὶ Πέρσαις, καὶ τὸ ἀποπτύειν, καὶ τὸ ἀπομύττεσθαι, καὶ τὸ φύσης μεστοὺς φαίνεσθαι. Rursusq; lib. VIII. Νόμιμον ἦν αὐτοῖς μήτε πτύειν, μήτε ἀπομύττεσθαι· (δῆλον δὲ ὅτι ταῦτα οὐ τοῦ ἐν τῷ σώματι ὑγροῦ φειδόμενοι ἐνόμιζον, ἀλλὰ βουλόμενοι διὰ πόνων καὶ ἱδρῶτος τὰ σώματα στερεοῦσθαι) νῦν δὲ τὸ μὴ πτύειν μηδὲ ἀπομύττεσθαι ἔτι διαμένει· τὸ δὲ πονεῖν οὐδαμοῦ ἐπιτηδεύεται). Varro Catone, vel de liberis educandis, citante Nonio in voce, Siccum, *Persæ propter exercitationes pueriles modicas, eam sunt consequuti corporis siccitatem, vt neq; spuerent, neq; emungerentur, sufflatove corpore essent.* Cuius loci concisam particulam, idem Nonius citat, in verbo *Emungerentur*.

De Persarum vero moderatione in victu, Xenophon lib. V. παιδ. scribit hæc, ἐπεὶ δὲ κατενόησε τὴν μετριότητα τῶν σίτων· ἐπ' οὐδενὶ γὰρ βρώματι οὐδὲ πώματι Πέρσης ἀνὴρ τῶν πεπαιδευμένων, οὔτε ὄμμασιν ἂν ἐκπεπληγμένος καταφανὴς γένοιτο, οὔτε ἁρπαγῇ, οὔτε νοῷ, μὴ οὐχὶ προσνοεῖν, ἅπερ ἂν καὶ μὴ ἐν σίτῳ ὤν· ἀλλὰ ὥσπερ οἱ ἱππικοὶ, διὰ τὸ μὴ ταράττεσθαι ἐπὶ τῶν ἵππων, δύνανται ἅμα ἱππεύοντες καὶ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν καὶ λέγειν τὸ δέον, οὕτω καὶ ἐκεῖνοι ἐν τῷ σίτῳ οἴονται δεῖν φρόνιμοι καὶ μέτριοι φαίνεσθαι. τὸ δὲ κεκινῆσθαι ὑπὸ τῶν βρωμάτων καὶ τῆς πόσεως, πάνυ αὐτοῖς χωικὸν καὶ θηριῶδες δοκεῖ εἶναι.

Hoc amplius, etiam Magistratibus, monitoribus, præceptoribusque parere, Pueri docebantur: Seniorumque exemplo, ad eam obedientiam excitabantur: quod vel Seniores obnixe, & omni studio, Principibus obsequi, & eorum iussa impigre capessere, conspicerent. Hæc ita Xenophon lib. I. παιδ. Διδάσκουσι δὲ αὐτοὺς καὶ πείθεσθαι τοῖς ἄρχουσι. μέγα δὲ καὶ εἰς τοῦτο συμβάλλεται, ὅτι ὁρῶσι τοὺς Πρεσβυτέρους καὶ πειθομένους τοῖς Ἄρχουσιν ἰσχυρῶς.

Illi quoque non linguæ solum, verumetiam animi ac virtutis Magistri, discipulis suis, Fabularum inuolucris, ac figmentis ficta, vitæ regendæ, fingendisq; moribus, vtilia præcepta exponebant. Laudes etiam Deorum, ac res a claris

viris

viris fortiter gestas, vel numeris, vel soluta oratione, decantandas proponebant. Quod Strabo lib. xv. non obscure significat: διδασκάλοις τε λογίων τοῖς σωφρονεστάτοις χρῶνται· οἳ καὶ τὸ μυθῶδες πρὸς τὸ συμφέρον ἐπιπλέκοντες αὔξουσι, καὶ μέλους χωρὶς, καὶ μετ᾽ ᾠδῆς, ἔργα θεῶν τε καὶ τῶν ἀρίστων ἀναδιδόντες.

Præterea herbarum & eorum quæ terra nascerentur vires, a pueris, Persæ discebant, vt nossent quæ salutaria corpori, quæ contra noxia essent: & illa, sicubi vsus posceret, conquirere; hæc, vitare & fugere possent. Xenophon li. VIII. παιδ. ἀλλὰ καὶ τῶν φυομένων ἐκ τῆς γῆς τὰς δυνάμεις οἱ παῖδες πρόσθεν μὲν ἐμάνθανον, ὅπως τοῖς μὲν ὠφελίμοις χρῷντο, τῶν δὲ βλαβερῶν ἀπέχοιντο.

Atque, vt earum quas supra commemorauimus, virtutum amore & studio: ita, ex diuerso, peculiari quorumdam vitiorum, & in his, vt iam diximus, Mendacii odio Persæ imbuebantur.

Secundum Mendacium, Persæ in proximo, vt Herodot. lib. I. ait, turpitudinis gradu, ponebant, æris alieni molem: & illi vitio, hoc vicinum & adfine malum ducebant, cum propter plurima, tum hac præcipue de causa, quod æris alieni comites esse, fallaciam, infitiationem, perfidiam, turpem sui occultationem, impudentiamque censerent: & eum qui multis creditoribus obnoxius esset, cogi plerunq; verba pro re dare. Plutarchus in libello περὶ τοῦ μὴ δεῖν δανείζεσθαι· Καίτοι Πέρσαι γε τὸ ψεύδεσθαι, δεύτερον ἡγοῦνται τῶν ἁμαρτημάτων· πρῶτον δὲ, τὸ ὀφείλειν· ὅτι καὶ τὸ ψεύδεσθαι τοῖς ὀφείλουσι συμβαίνει πολλάκις. Appian. lib. I. de bellis Ciuilibus, ἀπεστρέφοντο γάρ μοι δοκοῦσιν οἱ πάλαι Ῥωμαῖοι, καθάπερ Ἕλληνες, τὸ δανείζειν ὡς καπηλικὸν, ὡς βαρὺ τοῖς πένησι καὶ δύστερον καὶ ἐχθροποιόν· ᾧ λόγῳ καὶ Πέρσαι τὸ κιχρᾶσθαι, ὡς ἀπατηλόν τε καὶ φιλοψευδές. Vere ergo Automedon in Epigrammatis, primum felicitatis gradum statuit, nihil cuiquam debere:

Εὐδαίμων, πρῶτον μὲν ὁ μηδενὶ μηδὲν ὀφείλων·
Εἶτα δ᾽ ὁ μὴ γήμας τὸ τρίτον, ὅστις ἄπαις.

Proinde Augustus, vt est apud Macrob. Saturnal. lib. II. cap. IIII. relata ad se magnitudine æris alieni, quam quidam Eques Romanus, dum vixerat, excedentem ducenties, ce-

lauerat, culcitam emi cubicularem in eius auctione sibi iussit, & præceptum mirantibus hanc rationem reddidit: *Habenda est ad somnum culcita, in qua ille, cum tantum deberet, dormire potuit.* Eiusmodi quoque *Alienum æs, homini ingenuo, acerbam esse seruitutem*, Mimus pronuntiat.

Ingrati præterea animi crimen summe detestatos Persas accepimus: nec immerito: cum, & vno ingrati nomine, omnia vitia contineri verissime dictum sit: & generaliter, versiculo Græco definitum, Ingrato homine terram peius nihil ferre: nec vero vllum vitium est, quod magis in odia hominum incurrat.

Ingrati ergo apud Persas actio prodita erat: legibusque & moribus receptum, vt in iudicium crimenque, vocari posset, is qui beneficii accepti immemor, gratias cum posset, non retulisset. Quem Persarum morem, causis etiam additis, Xenophon lib. I. παιδ. eleganter exsequitur: δικάζουσι δὲ καὶ ἐγκλήματος οὗ ἕνεκα ἄνθρωποι μισοῦσι μὲν ἀλλήλους μάλιστα, δικάζονται δὲ οὐδ' ἥκιστα, ἀχαριστίας· καὶ ὃν ἂν γνῶσι δυνάμενον μὲν χάριν ἀποδιδόναι, μὴ ἀποδιδόντα δέ, κολάζουσι καὶ τοῦτον ἰσχυρῶς. οἴονται γὰρ τοὺς ἀχαρίστους καὶ περὶ θεοὺς ἂν μάλιστα ἀμελῶς ἔχειν, καὶ περὶ γονέας, καὶ πατρίδα καὶ φίλους. ἕπεσθαι δὲ δοκεῖ μάλιστα τῇ ἀχαριστίᾳ ἡ ἀναισχυντία. καὶ γὰρ αὕτη μεγίστη δοκεῖ εἶναι ἐπὶ πάντα τὰ αἰσχρὰ ἡγεμών. Persicam quoque hanc contra Ingratos legem, alii etiam auctores memorant. Ammianus Marcellinus, lib. XXIII. de Persis, *Leges apud eos, impendio formidatæ, inter quas diritate exuperant latæ contra Ingratos.* Themist. Orat. III. οὐδὲν γὰρ ὅλως φιλίαν οὔτε συνδεῖ μᾶλλον εὐχαριστίας, οὔτε διόλλυσιν ἀχαριστίας. καὶ διὰ τοῦτο ὁ Περσικὸς νόμος δίκας εἰσπράττεται ἀχαριστίας, ὅτι μάλιστα ἐμποιεῖ μῖσος ὅπη ἂν ᾖ· οὗ δὲ μηδεὶς κολάζει νόμος, συγχωροῦσι περὶ αὐτῆς μισοῦσι μὲν ἀλλήλους, οὐ δικάζονται δέ, ἀλλὰ κρύπτουσι τὸ ἔχθος. Iohannes Tzetzes Histor. versuum Chilia. III. cap. XCVIII.

Καὶ τὸν Κῦρόν σοι φημὶ χαρίτων μνημονεύειν·
Νόμος κοινός τις Περσικὸς ἐστὶ κατ' ἀχαρίστων.
Τοὺς δυναμένους σύμπαντας χάριν ἀποδιδόναι,
Καὶ μὴ διδόντας, ἰσχυρῶς εὐθύνειν καὶ κολάζειν.
Τοὺς ἀχαρίστους οἴονται καὶ γὰρ πρὸς τὴν πατρίδα,
Καὶ πρὸς γονεῖς καὶ πρὸς θεοὺς ἀσεβεστάτους εἶναι.

Itaque

Itaque, vtrum consulto & sciens prudens, an μνημονικῷ, vt sit, ἁμαρτήματι, Seneca lib. II. de Beneficiis, cap. VII. scripserit, *Excepta Macedonum gente non est, in vlla, data aduersus Ingratum actio*, aliis iudicandum relinquo: constanter quippe in vetustis omnibus codicibus, *Macedonum*, non *Medorum*, vt quidam emendant, scribitur. Vtut sit, nullam eo nomine neque ordinariam, neque extraordinariam actionem, alibi competiisse ait. *Aduersus maleficium omne consensimus, & homicidii, venefici, parricidii, violatarum religionum, alibi atq; alibi diuersa pœna est, sed vbique aliqua. Hoc frequentissimum crimen nusquam punitur, vbique improbatur. Neq; absoluimus illud: sed cum difficilis esset incertæ rei æstimatio, tantum odio damnauimus & inter ea reliquimus, quæ ad vindices Deos mittimus.* Ac deinde multas rationes adfert, propter quas, crimen hoc, in legem cadere non debeat.

Nec minus inuisum Persis, Desertionis crimen fuit. Acerbas enim aduersus Desertores latas a Persis leges, Ammian. Marcellin. lib. XXIII. notat.

Persas vero summa obseruantia ac pietate parentes suos coluisse, argumento est, quod vel in conspectum matris considere nefas erat, nisi illa permisisset, vt Q. Curtius lib. V. docet, quo loci Alexander Sisygambim Darii matrem, quam omni honore, ac filii quoque pietate, prosequebatur, alloquens, *Quotiescunq;*, ait, *ad te veni, donec vt considerem annueres, restiti.* Ac plane Tertullianus in lib. de Oratione, *Irreuerens esse adsidere sub conspectu, contraq; conspectum eius, quem maxime reuerearis, ac venereris*, ait. Cyaxarim filiæ nuptias cum ingenti dote Cyro obtulisse, Xenophon lib. VIII. παιδ. refert. Is vero non nisi patris matrisque assensu fas sibi esse ducens matrimonium contrahere, respondit, βούλομαι σὺν τῇ τοῦ πατρὸς γνώμῃ, καὶ τῇ τῆς μητρὸς, ταῦτά σοι συναινέσαι.

Sed & Persæ hac rara laude gloriabantur, quod apud eos nullus vnquam inuentus esset, qui parentibus suis impias manus attulisset. Nā si quis tale quid patrasset, diligenti sup hoc inquisitione habita, compertū semper, aut subiectum suppositumq; fuisse partū, aut adulterinū, vel obliquum a

matre genus duxisse: nec adduci poterant vt crederent, tantum scelus, in alios quam spurios, aut vulgo quæsitos liberos, cadere posse: alienumque a natura, & parum credibile esse, vt certus parens, a iustis liberis, interimeretur. Quod fide mea esse non iubeo, sed fides penes auctorem esto, id est Herodotum, quem in iure sistere satis habeo: & is litem excipiens, hæc pro se lib. I. allegat; ἀποκτεῖναι δὲ οὐδένα κω λέγουσι τὸν ἑωυτοῦ πατέρα, ἢ μητέρα· ἀλλὰ ὁκόσα ἤδη τοιαῦτα ἐγένετο, πᾶσαν ἀνάγκην φασὶ ἀναζητεόμενα ταῦτα ἀνευρεθῆναι, ἤτοι ὑποβολιμαῖα ἐόντα, ἢ μοιχίδια. οὐ γὰρ δὴ φασὶ εἰκὸς εἶναι τόν γε ἀληθέως τοκέα ὑπὸ τοῦ ἑωυτοῦ παιδὸς ἀποθνήσκειν. Cuius fidem quoq; secutus Nicolaus περὶ ἐθῶν, vt est apud Stobæum Sermone XLII. ἐὰν δέ τις πατέρα κτείνῃ, ὑπόβλητον αὐτὸν οἴονται. Plane, Artaxerxes Mnemon, (quemadmodum Æmilius Prob. ait,) cum matris suæ scelere amisisset vxorem, *tantum indulsit dolori, vt eum pietas vinceret.*

Illud satis constat, Persarum moribus, Filiosfamilias in patrum potestate fuisse. Atque adeo Aristoteles lib. VIII. Ethicorum, patriam potestatem apud Persas tyrannicam fuisse ait: vsos enim liberis suis, vt seruis. Quod & Romæ olim obtinuisse non est ignotum. Patria enim Pop. Rom. potestas, proxime ad dominicam accedebat: Filiorumque familias status, parum a seruili conditione distabat: cum in illos, æque atque in mancipia, vitæ & necis ius patres haberent.

Postremo, vt moralem hanc institutionis Persicæ partem absoluam, Persis quæcumque factu, eadem & dictu turpia censebantur: nec minus verborum quam factorum obscænitas vitabatur: nec dicere licebat, quod non & facere, fas iusque esset. Herodotus lib. I. ὁκόσα δέ σφι ποιέειν οὐκ ἔξεστι, ταῦτα οὐδὲ λέγειν ἔξεστι. Nicolaus περὶ ἐθῶν, vt est apud Stobæum, Sermo. XLII. Πέρσαις ὃ μὴ ποιεῖν ἔξεστιν, οὐδὲ λέγουσιν.

Liberi autem omnium Persidis procerum, in Regiæ vestibulo, seu pro foribus, erudiebantur: vbi multa summæ continentiæ ac temperantiæ documenta excipere, erat: turpe autem & indecorum, nihil nec cernere nec audire. Contemplabantur item Pueri, quibus Rex honorem haberet, & quos

& quos ignominia notaret. Quo fiebat, vt a primis ætatis annis, & imperare & parere discerent. Quod Xenophon lib. 1. Αναβασ. ita scribit: πάντες γὰ οἱ τῶν ἀρίστων Περσῶν παῖδες, ἐν ταῖς βασιλέως θύραις παιδεύονται ἔνθα πολλὴν μὲν σωφροσύνην καταμάθοι ἄν τις, αἰσχρὸν δ' οὐδὲν οὔτε ἀκοῦσαι οὔτ' ἰδεῖν ἐστί. θεῶνται δ' οἱ παῖδες καὶ τοὺς τιμωμένους ὑπὸ βασιλέως καὶ ἀκούουσι, καὶ ἄλλους ἀτιμαζομένους. ὡς εὐθὺς παῖδες ὄντες, μανθάνουσιν ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι. In prouinciis quoq; idē obseruatum, vt nobiliorum filii, pro foribus Satraparum continentiæ præceptis instituerentur, idem Xenophon eodem libro ita scribit: ὁπόσοι δ' αὖ γῆν καὶ Ἀρχεῖα λάβωσιν, ἀναγκάζειν τούτους ἐπὶ θύρας ἰέναι, σωφρονοῦντας ἐπιμελουμένους, παρέχειν αὐτοὺς τῷ Σατράπῃ χρῆσθαι ἤν τι δέηται. παιδεύειν δὲ καὶ τοὺς γιγνομένους παῖδας ἐπὶ θύρας, ὥσπερ παρ' αὐτῷ. & mox, ζῶντα δὲ Κύρου οὕτως τότε πάξαντος, ἔτι καὶ νῦν τῷ αὐτῷ τρόπῳ πᾶσαι αἱ τῶν Αρχόντων θύραι ὁμοίως θεραπεύονται.

Iam, vt ad ea quæ restant Persicæ institutionis capita, quæ quidem in corporis exercitatione versabantur, accedam, summa cura pueri, vt Xenophon lib. 1. παιδ. auctor est, discebant τοξεύειν, & ἀκοντίζειν. Clemens Alexandrin. lib. 1. Pædag. cap. VIII. ἀλλὰ τοξεύειν μόνον οἱ παῖδες αὐτοῖς μανθάνουσι. Est autem Τοξεύειν, arcu sagittas mittere, seu *Sagittare*: quod verbum optimæ notæ est, ac ne quis de eius latinitate dubitet, patronos adsertoresque habet, Curtium. lib. VII. Iustinum lib. XLI. Ἀκοντίζειν vero, *Iaculari*, id est, vt Quintilian. lib. VIII. cap. XII. interpretatur, *Iaculum emittere*. Iaculum autem, excusso lacerto vibrari, intorqueri, dirigi, non est ignotum. Apud Persas, vtique Equitandi, & Iaculandi, laus vigebat. A pueris ergo Equos ascendere, in equis sedere, ferocitate exultantes domare, flectere, & ex ingenti curriculo, in exiguum gyrum compellere, deinque ex equis pugnare, Persæ discebant. Et quidem, a quinto anno, ad vicesimum vsque, vt Herodotus lib. 1. ait: aut, ad quartum & vicesimum vsque, vt Strabo lib. XV. Pueri, Equitare, Iaculari, & Tela mittere docebantur. Herodoti verba sunt hæc: παιδεύουσι τοὺς παῖδας ἀπὸ πενταέτεος ἀρξάμενοι, μέχρι εἰκοσαέτεος, τρία μοῦνα, Ἱππεύειν, καὶ Τοξεύειν, & Αληθίζεσθαι. Strabo vero lib. XV. Ἀπὸ δὲ, ait, πέντε ἐτῶν ἕως τεττάρων καὶ

ἔτησι παιδεύονται, Τοξεύειν, καὶ Ἀκοντίζειν, καὶ Ἱππάζεσθαι. In eodemque exercitio perstabant etiam hi qui ad virilem ætatem peruenerant. Xenoph. lib. I. παιδ. αἱ δ' αὖ μένουσι φυλαὶ διατρίβουσι μελετῶσαι τά τε ἄλλα ἃ Παῖδες ὄντες ἔμαθον, καὶ Τοξεύειν, καὶ Ἀκοντίζειν· καὶ διαγωνιζόμενοι ταῦτα πρὸς ἀλλήλους, διατελοῦσιν. vnde Himerius ἐν μελέταις· Πέρσαι τε τόξα σπουδάζουσι· καὶ πᾶς ὁ βίος ἐκείνοις φαρέτρα καὶ βέλη. Athenæus quoque, lib. x. Persas, ἱππεύειν μανθάνειν, ait.

Eadem Equitandi, Iaculandique, ad Partho-Persas quoque disciplina & cura transiit. Iustin. lib. XLI. *Hos pari ac liberos suos cura habent, & Equitare, & Sagittare, magna industria docent.* Herodian. lib. VI. Τόξοις τε καὶ ἵπποις οὐκ εἰς τὸ πολεμεῖν μόνον χρῶνται, ὥσπερ Ῥωμαῖοι, ἀλλ' ἐκ παίδων σὺν αὐτοῖς ἀναστρέφονται, καὶ θηρῶντες, οὔτε τὰς φαρέτρας ποτὲ ἀποτιθέμενοι, οὔτε τῶν ἵππων ἀποβαίνοντες· ἀεὶ δὲ αὐτοῖς χρώμενοι, ἢ κατὰ πολεμίων, ἢ κατὰ θηρίων.

Et hæc sunt, in quibus PVERI Persici ad septimum & decimum vsque annum, tempus, studium, operamque ponebant: Ad quem annum vbi peruenerant, in Epheborum ordinem allegebantur; puerilitateque posita, Epheborum albo adscribebantur. Xenophon lib. I. παιδ. μέχρι μὲν δὴ ἓξ ἢ ἑπτὰ καὶ δέκα ἐτῶν ἀπὸ γενεᾶς, οἱ Παῖδες ταῦτα πράττουσιν· ἐκ τούτου δὲ, εἰς τοὺς Ἐφήβους ἐξέρχονται.

EPHEBORVM autem (hoc enim Latio nomen vsus pridem mancipauit) alia erat, atque Puerorum condicio, aliusque vitæ modus. Hi enim summo mane in Forum liberale venientes, vespere domum redibant. Illi vero, toto decennii, postquam e pueris excesserant, spatio, in Archiis, interdiu noctuque versabantur, eoq; loci, cibum somnumque capientes, adsidue morabantur: tum vrbis tuendæ custodiendæque causa, tum etiam colendæ obseruandæque temperantiæ gratia. Quanto enim ad vitia procliuior proniorque adolescentia est, eo maiore cura & diligentia indigere eam censebant. Ideoque in Rectorum conspectu, adolescentiæ anni transigebantur: præstoque Ephebi erant, si qua publica necessitas eorum operam desideraret. Ita Virorum, Senumque, cœtibus permixti, alienoque potius arbitrio viuentes, quam suo, adfines earum rerum non erant,

quas

quas fert adolescentia. Tales enim Iuuenes euadere fere vsuuenit, quales sunt ii quorum consuetudine delectantur. Quinetiam liberalis illius fori finibus ac cancellis circumscripti Ephebi, vagandi & hac illac cursitandi facultatem non habebant, nec temere inde, nisi venationis causa, excedebant. Venatum enim proficiscens Rex (quod sæpius singulis mensibus contingebat) mediam Epheborum partem, reliquis in Regia relictis, educebat. Inermes vero, venationis causa, nequaquam egrediebantur: verum cum armatura, non quidem omnino graui, sed nec penitus leui. Etenim, lorica excepta, militaribus præliaribusque armis instructi, Regi. sese comites addebant. Primum quidem, mucrone quem *Copidem* vocabant, in vagina recondito, accingebantur: aut *Sagari*, de quibus armorum generibus, dabitur libro proximo dicendi locus. Præterea Arcus cum Pharetra, ex qua sagittę depromerentur, ab humeris pendebat: Scutum etiam cum Paltis, id est hastilibus, duobus, gestabant; quorum alterum mitterent, & altero, si opus esset, cominus vterentur. Summo autem studio, venationi operam publice Persæ dabant, & Rex ipse, in Venatione, æque ac in bello, agminis ductor erat. Nam & venabatur ipse, & vt alii quoq; venarentur satagebat. Eique rei non mediocris diligentia adhibebatur, quod Venatio ferarum, quasi meditatio quædam bellicæ disciplinæ, aut velitatio, videretur. Etenim diluculo surgere, frigus & æstum tolerare, assuefacit, itineribus & cursibus exercet. Necesse etiam est, sagittam dirigere in feram, & Iaculo eandem petere vbicunq; occurrerit. Animum quoq; incalescere & exacui necesse est in venatione, si quæ sese ferox & valida fera obiecerit. Nam ferire oportet occurrentem sibi, & ab eius incursu cauere. Quare vix a venatione quidquam abest eorum quæ inter bellandum accidunt.

Exeuntes autem Venatu Ephebi, in prandium eadem quæ Pueris vsitata fuisse diximus cibaria & obsonia, sed aliquanto largius & copiosius, vti par erat, ferebant: Et quidem, nulla tenus ante peractam venationem prandebant: Immo vero si feræ capiendæ causa diutius immorari oporteret, aut alioquin diem venando extrahere & eximere

vellent, prandium in cœnam differebatur: & in cœna, vescebantur iis quæ prandio parata destinataque fuerant. Postridie vero prandio abstinentes, inediæque ad cœnam vsque patientes, venabantur: biduum illud in venatione transactum, pro vno die computantes, quod vnius diei cibum consumpsissent. Cui abstinentiæ assuescebant, vt in bello, sicubi res exigeret, eadem ferre & perpeti possent. Nec enim difficile quidquam est, quod in naturam consuetudo perduxerit. *Cogita*, ait Seneca, lib. de Tranquillit. animi, c. x. *compeditos, primo ægre ferre onera & impedimenta crurum: deinde vbi non indignari illa, sed pati proposuerunt, Necessitas, fortiter ferre docet; Consuetudo, facile.* Carne autem (quod & de Parthis Iustinus lib. XLI. notat) non nisi venatibus quæsita vescebantur: alioquin obsonium aliud nullum illis præter merum Nasturtium apponebatur. Ac ne periculum horum quæ dixi præstem, auctorem laudabo eum, cuius ore Musas quasi locutas ferunt: nec enim paginam nos, Atticæ Musæ verbis, implere, vitio vertet is, qui in Stobæo longe plura ex iisdem scriptis congesta, æqui bonique consulet. Xenophon igitur lib. 1. παιδ. de Epheborum vitæ ratione, hæc quæ sequuntur scribit: Δέκα ἔτη ἀφ' οὗ ἂν ἐκ Παίδων ἐξέλθωσι, κοιμῶνται μὲν περὶ τὰ Ἀρχεῖα, ὥσπερ προείρηται, καὶ φυλακῆς ἕνεκα τῆς πόλεως, καὶ σωφροσύνης· δοκεῖ γὰρ αὕτη ἡ ἡλικία μάλιστα ἐπιμελείας δεῖσθαι. Παρέχουσι δὲ καὶ τὴν ἡμέραν ἑαυτοὺς, μάλιστα τοῖς Ἄρχουσι, χρῆσθαι, ἤν τι δέωνται ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ. καὶ ὅταν μὲν δέῃ, πάντες μένουσι περὶ τὰ Ἀρχεῖα· ὅταν δὲ ἐξίῃ Βασιλεὺς ἐπὶ θήραν, ἐξάγει τὴν ἡμίσειαν τῆς φυλακῆς. ποιεῖ δὲ τοῦτο πολλάκις τοῦ μηνός. ἔχειν δὲ δεῖ τοὺς ἐξιόντας, Τόξα παρὰ τὴν φαρέτραν, καὶ ἐν κολεῷ Κοπίδα, ἢ Σάγαριν· ἔτι δὲ καὶ Γέρρον, καὶ Παλτὰ δύο· ὥστε τὸ μὲν ἀφιέναι, τῷ δ', ἂν δέῃ, ἐκ χειρὸς χρῆσθαι. Διὰ τοῦτο δὲ, δημοσίᾳ τοῦ θηρᾶν ἐπιμέλονται· καὶ βασιλεὺς, ὥσπερ καὶ ἐν πολέμῳ, ἡγεμὼν αὐτοῖς ἐστι, καὶ αὐτός τε θηρᾷ, καὶ τῶν ἄλλων ἐπιμελεῖται, ὅπως ἂν θηρῶσιν· ὅτι ἀληθεστάτη δοκεῖ αὐτῇ ἡ μελέτη, τῶν πρὸς τὸν πόλεμον εἶναι. καὶ γὰρ πρῲ ἀνίστασθαι ἐθίζει, καὶ ψύχη καὶ θάλπη ἀνέχεσθαι· γυμνάζει δὲ καὶ ὁδοιπορίαις, καὶ δρόμοις· ἀνάγκη δὲ καὶ τοξεῦσαι θηρίον, καὶ ἀκοντίσαι, ὅπου ἂν παραπίπτῃ. καὶ τὴν ψυχὴν δὲ πολλάκις ἀνάγκη θήγεσθαι ἐν τῇ θήρᾳ, ὅταν τι τῶν ἀλκίμων θηρίων ἀνθιστῆται. παίειν μὲν γὰρ δεῖ τὸ ὁμόσε γιγνόμενον, φυλά-

φυλάξασθαι δὲ τὸ ἐπιφερόμενον. ὥστε οὐ ῥᾴδιον εὑρεῖν τι ἐν τῇ θήρᾳ ἄπεστι τῶν ἐν πολέμῳ παρόντων. ἐξέρχονται δὲ ἐπὶ τὴν θήραν, Ἄριστον ἔχοντες πλεῖον μὲν, ὡς τὸ εἰκὸς, τῶν παίδων, τἆλλα δὲ ὅμοιον. καὶ θηρῶντες μὲν, οὐκ ἂν ἀριστήσαιεν· ἢν δέ τι δέῃ θηρίου ἕνεκα ἐπικαταμεῖναι, ἢ ἄλλως βουληθῶσι διατρῖψαι περὶ τὴν θήραν, τὸ Ἄριστον τοῦτο δειπνήσαντες, τὴν ὑστεραίαν αὖ θηρῶσι μέχρι δείπνου. καὶ μίαν ἄμφω τούτω τὼ ἡμέρας λογίζονται, ὅτι μιᾶς ἡμέρας σῖτον δαπανῶσι. τοῦτο δὲ ποιοῦσι τοῦ ἐθίζεσθαι ἕνεκα, ἵνα καὶ ἐάν τι ἐν πολέμῳ δεήσῃ, δύνωνται τοῦτο ποιεῖν. καὶ ὄψον δὲ τοῦτο ἔχουσιν οἱ τηλικοῦτοι, ὅ,τι ἂν θηράσωσιν· εἰ δὲ μὴ, τὸ Κάρδαμον.

De Venatione etiam Persarum Strabo, li.xv. scribit hęc; θηρεύουσι δὲ, Σαύνια ἀφ' ἵππων βάλλοντες καὶ τοξεύματα, καὶ σφενδονοῦντες. Vocis autem illius Σαύνια, interpretatio, ab Hesychio petenda est: qui, Σαύνιον, ait esse, ἀκόντιον βαρβαρικόν. Addit Strabo, οὐχ ἅπτονται δὲ τῶν θηρευμάτων οἱ παῖδες; ἀλλὰ κομίζειν οἴκαδε, ἔθος.

Enimuero hanc Venationis exercitationem Persis familiarem, Cyro acceptam fert Xenophon: a quo institutam, ob eas quas exposuimus causas, lib. VIII. παιδ. tradit, his verbis: τῆς πολεμικῆς δ' ἕνεκα ἀσκήσεως ἐπὶ θήραν ἐξῆγεν, οὕσπερ ἀσκεῖν ταῦτα ᾤετο χρῆναι· ταύτην ἡγούμενος, καὶ ὅλως ἀρίστην ἄσκησιν πολεμικῶν εἶναι, καὶ ἱππικῆς δὲ ἀληθεστάτην. καὶ γὰρ ἐπόχους ἐν παντοδαποῖς χωρίοις αὕτη μάλιστα ἀπεργάζεται, διὰ τὴν τοῦ λαμβάνειν φιλοτιμίαν καὶ ἐπιθυμίαν· καὶ τὴν ἐγκράτειαν δὲ καὶ πόνους, καὶ ψύχη καὶ θάλπη, καὶ λιμὸν καὶ δίψος, δύνασθαι φέρειν, ἐν τούτῳ μάλιστα προσείθιζε τοὺς κοινῶνας. καὶ νῦν δ' ἔτι βασιλεὺς, καὶ οἱ ἄλλοι οἱ περὶ βασιλέα, ταῦτα ποιοῦντες διατελοῦσιν.

Quod si quando longius exire & spatiari non liceret, Viuariis & septis inclusas feras Reges agitabant. Xenophon lib. VIII. παιδ. καὶ γὰρ ἐπὶ θήραν τοὺς μὲν ἄλλους ἐξῆγεν, ὁπότε μὴ μένειν ἀνάγκη τις εἴη· αὐτὸς δὲ καὶ ὁπότε ἀνάγκη εἴη, οἴκοι ἐθήρα τὰ ἐν τοῖς Παραδείσοις θηρία τρεφόμενα. Philostrat. lib. I. de vita Apollon. Μέλλων δὲ ποτὲ πρὸς θήραν γίγνεσθαι τῶν ἐν τοῖς Παραδείσοις χωρίων, ἐς οὓς Λέοντες ἀπόκεινται τοῖς βαρβάροις καὶ Ἄρκτοι, καὶ Παρδάλεις, ἠξίου τὸν Ἀπολλώνιον παρατυχεῖν οἱ θηρῶντι. Acre hoc venationis studium, Parthis quoque, quasi

successionis cuiusdam iure, insitum ingenitumque fuisse, Iustin. lib. XLI. & Herodian. lib. VI. demonstrant. Vnde Vononem apud Augustum, cui a Phraate obses datus fuerat, educatum, petitum Roma, acceptumque Regem, quamuis gentis Arsacidarum, vt externum tamen, aspernatos Parthos, Tacitus lib. II. Annal. narrans, addit, *Accendebat dedignantes, & ipse diuersus a maiorum institutis, raro Venatu, segni Equorum cura, quoties per vrbes incederet, lectica gestamine.* Eandemque desidiam in Sardanapalo tanquam a maiorum institutis degenerante, notatam, Suidas de eo loquens, ita scribit, ἔνδον τὸ σύμπαν ἐν τοῖς βασιλείοις διατρίβων, ὅπλων μὲν οὐχ ἁπτόμενος, οὐδ᾽ ἐπὶ θήραν ἐξιὼν, ὥσπερ οἱ παλαιοὶ βασιλεῖς. Apud Plutarch. in Artaxerxe, Cyrus fratris Artaxerxis ignauiam arguebat, τῷ, ἐν μὲν τοῖς κυνηγεσίοις μηδὲ ἐφ᾽ ἵππου, ἐν δὲ τοῖς κινδύνοις, μηδ᾽ ἐπὶ θρόνου καθῆσθαι.

Cursu præterea exerceri Persas, moris fuisse, a Strabone accepi, qui Tubæ sono ante lucem excitatos, velut ad arma capienda, aut ad Venationem, in vnum locum cogi consueuisse, lib. XV. scribit. Iis vero per quinquagenos dispositis ac distributis, ducem ex Regis aut Satrapæ alicuius liberis constitutum, quem currentem, sequi iubebant: curriculo quod triginta aut quadraginta stadia pateret, definito: qua de re Strabonis verba sunt hæc: συνάγουσι δὲ εἰς ἕνα τόπον ψόφῳ χαλκοῦ, πρὸ ὄρθρου, διεγείροντες ἐπὶ ἐξοπλισίαν ἢ θήραν· τάξαντες δ᾽ ἀνὰ πεντήκοντα ἡγεμόνα τὸν βασιλέως ἕνα παίδων αὐτοῖς, ἢ Σατράπου, τρέχοντι κελεύουσιν ἕπεσθαι, χωρίον ἀφορίσαντες τριάκοντα ἢ τετταράκοντα σταδίων. adiicit post aliquot interposita Strabo, ἄθλα δ᾽ ἐστὶ καὶ ὑπὸ βασιλέως ἄθλα δρόμου, καὶ τῶν ἐν τοῖς πεντάθλοις. id est, vt Interpres, *Cursus & ceterorum quæ in quinquenniis exercentur, præmia ab Rege proponuntur.* Verum, Dii melius, quam vt credam, tam imperite & oscitanter, vocem πεντάθλους Interpretem, quisquis est, vertisse. Liquet enim mihi deierare, scripsisse illum, *Quinquertiis*, Festo duce & auctore: qui *Quinquertium*, ait, *vocabant antiqui, quem Græci, πένταθλον, vt indicat hic versus: Omnis æqualis vincebat Quinquertio.* Strabonis autem, quod obiter dictum sit, in Latinam linguam conuertendi, Nicolaus V. Pontifex Max. negotium Guarino Veronensi

&

&Gregorio Tifernati dedit. Hos laborem hunc inter se partitos, ex vetustis quibusdam Epistolis didici, Guarinumq; Europæ descriptionem; Gregorium, Asiæ atque Africæ arripuisse. quod imperfectum relictum opus, post excessum Pontificis, Iacobus Antonius Marcellus, Patricius Venetus, Equestris ordinis vir, confectum & absolutum, sua opera reddidit. Translationis vero fronti, Guarinus titulum inscripserat in hæc verba: *Strabo recte & acute perspiciens, mūdi designator acutissimus atq; solertissimus, vt ex Latinis, peragrandi orbis viam commonstraret, Guarini Veronensis interpretamento. Italis quoq; se aperuit, Pontificante Nicolao V. eodemque mandante.* Sed hæc a re proposita recedunt, quæ tamen interlocutum me, non piget. Vt igitur ad ordinem redeam: ad illum, vnde digressi sumus, Strabonis locum, commodissime accedent, quæ de Gymnicis Persarum agonibus Xenophon lib. 1. παιδ. refert. Ait enim reliquas Tribus quæ domi manentes, venatum non exibant, in his se exercuisse, quæ, Pueri cum essent, didicissent: Iaculis nimirum, & telis mittendis, eaque inuicem decertando agitasse. Publice enim instituta erant iaculandi sagittandique certamina, præmiaque victoribus proposita. In ea autem Tribu, in qua plures peritissimi & fortissimi extitissent, summo, non hi modo qui tum temporis ei præerant, verumetiam Magistri qui præstantissimos illos Iaculatores & Sagittarios erudierant, a popularibus suis, honore adficiebantur. Xenophontis hac de re, verba sic habent: αἱ δ' αὖ μένουσαι φυλαὶ, διατρίβουσι μελετῶσαι τά τε ἄλλα ἃ παῖδες ὄντες ἔμαθον, καὶ τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν· καὶ διαγωνιζόμενοι ταῦτα πρὸς ἀλλήλους διατελοῦσιν. εἰσὶ δὲ καὶ δημόσιοι τούτων ἀγῶνες, καὶ ἆθλα προτίθεται. ἐν ᾗ δ' αὖ τῶν φυλῶν πλεῖστοι ὦσι δαημονέστατοι καὶ ἀνδρικώτατοι καὶ εὐπιστότατοι, ἐπαινοῦσιν οἱ πολῖται, καὶ τιμῶσιν οὐ μόνον τὸν νῦν ἄρχοντα αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ὅστις αὐτοὺς παῖδας ὄντας ἐπαίδευσε. Hac Sagittandi peritia, apud Persas, Catenes excelluisse fertur: qui *adeo certo ictu,* (a Curtio lib. VII. hæc sermo) *destinata, feriebat, vt aues quoq; exciperet. Nam & si forsitan, Sagittandi tam celebri vsu, minus admirabilis videri ars hæc possit: tamen ingens visentibus miraculum, magnoque honori Cateni fuit.*

Saltatione quoque Persæ exercebantur: eamque rem ad concinnum corporis motum, roboriq; adiungendam agilitatem, valere censebant. Xenophon lib. VIII. παιδ. ὀρχεῖσθαι δεῖ τὸ Περσικόν. Athenæus lib. x. Πέρσαι γὰρ, ὥσπερ ἱππεύειν, οὕτω καὶ ὀρχεῖσθαι μανθάνουσι· καὶ νομίζουσι τὴν ἐκ τῆς ἐργασίας ταύτης κίνησιν, ἐμμελῆ τινα λαμβάνειν γυμνασίαν τῆς τοῦ σώματος ῥώμης. Ibidemque Persarum Regem, illis dumtaxat, qui Mithræ sacri erant, diebus, Persico more, saltasse, reliquos vero omnes Saltationibus tum abstinuisse, scribit. Idem Athenæus varia Saltationum genera recensens, lib XIIII. Persicam silentio non prætermisit. Cuius formam exprimit Xenophon lib. v. Αναβάσ. Κύρ. Τέλος δὲ, τὸ Περσικὸν ὠρχεῖτο, κρούων τὰς πέλτας καὶ ὤκλασε καὶ ἀνίστατο· καὶ ταῦτα πάντα ἐν ῥυθμῷ πρὸς τὸν αὐλὸν ἐποίει. Herodianus etiam lib IIII. in simulatis nuptiis Antonini Caracallæ, cum Artabani filia, Partho-Persas hoc quoque saltationis genere, lætitiæ qua exultabant, documēta dedisse, refert in hunc modum: πᾶν δὲ τὸ πλῆθος βαρβάρων αὔθεσι τοῖς ἐπιχωρίοις κατεστεμμένον, ἐσθῆτι χρυσῷ καὶ βαφαῖς διαφόροις πεποικιλμένον, ἑώρταζε· πρός τε αὐλοὺς καὶ σύριγγας, τυμπάνων τε ἤχους, ἐσκίρτων ἀρρύθμως.

Iam vero, Epheborum opera vtebantur Magistratus, si qua in re præsidio opus esset, ad latrones, facinorosqsque homines, conquirendos, & ad alia quæ viribus corporis aut velocitate gerenda essent. Xenophon lib. I. παιδ. χρῶνται δὲ τοῖς μένουσι τῶν ἐφήβων αἱ ἀρχαὶ, ἤν τι ἢ φρουρῆσαι δεήσῃ, ἢ κακούργους ἐρευνῆσαι, ἢ λῃστὰς ὑποδραμεῖν, ἢ καὶ ἄλλο τι ὅσα ἰσχύος ἢ τάχους ἔργα ἐστί. Vnde in transcursu notandum est, eos qui ciuitatibus oppidisque præerant, sollicite egisse, vt malis hominibus Prouinciam purgarent; eaque de causa, grassatores, fures, homicidas, diligenter conquisisse; vt prout quisque deliquisset, in eum animaduerterent: & hoc modo consecutos Præsides, vt quieta ac pacata esset prouincia quam regebant.

Præterea Strabo, de Persarum disciplina, lib. xv. scribit hæc: Απαιτοῦσι δὲ (de Magistris loquitur) καὶ λόγον ἑκάστου μαθήματος, ἅμα καὶ μεγαλοφωνίαν, καὶ πνεῦμα, καὶ πλευρὸν ἀσκοῦντες· καὶ πρὸς καῦμα δὲ, καὶ πρὸς ψῦχος, καὶ ὄμβρου καὶ χειμάρρου

μάρρου διαβάσεις, ὥστ' ἄβρεχα φυλάττειν καὶ ὅπλα καὶ ἐσθῆτα· καὶ ποιμαίνειν δὲ καὶ ἀγραυλεῖν, καὶ καρποῖς ἀγρίοις χρῆσθαι, τερμίνθῳ, δρυοβαλάνοις, ἀχράδι. Καλοῦνται δὲ οὗτοι Κάρδακες, ἀπὸ κλοπίας τρεφόμενοι· Κάρδα γὰρ τὸ ἀνδρῶδες καὶ πολεμικὸν λέγεται. ἡ δὲ καθ' ἡμέραν δίαιτα, ἄρτος μετὰ τὸ γυμνάσιον, καὶ μάζα· καὶ κάρδαμον, καὶ ἁλῶν χόνδρος· καὶ κρέα ὀπτὰ, ἢ ἑφθὰ ἐξ ὕδατος· ποτὸν δὲ, ὕδωρ. Et paulo post: δείλης δὲ φυτουργεῖν καὶ ῥιζοτομεῖν ἀσκοῦσι, καὶ ὁπλοποιεῖν, καὶ λίνα καὶ ἄρκυς φιλοτεχνεῖν.

Talia fuisse Xenophon Epheborum & Adultorum munia ait: quo in statu, totos decem annos agebant. Decennio vero expleto, iustæ perfectæque ætatis habebantur, & in Virorum ordinem allegebantur ac cooptabantur: Vnde, si tempora ad calculos reuocentur, facile quiuis, vel me tacente, intelliget, Persas virilis vigoris initium, septimo & vicesimo anno definisse.

Postquam vero ex Ephebis excesserant, nouam vitæ rationem Persæ ordiebantur: ad cuius metas, decurso demum quinque & viginti annorum curriculo, perueniebant.

Et illi quidem Magistratibus, non secus ac Ephebi, præsto erant, si qua in re, publicas vtilitates ope, consilio, iuuare possent: nec a Magistratibus officium suum operamve requiri patiebantur; quibus vltro sese offerentes adsidueq; sistentes, eorum quæ imperarentur, nihil quidquam detrectabant, solam obsequii sibi gloriam vindicantes. Vtebantur autem eorum opera Magistratus, in his rebus, quæ coniunctas prudentiæ vires exigerent. Quippe iam consilioque manuque (vt Ouidius loquitur) boni, strenuam domi forisque, pro salute communi operam nauabant: & sicubi militiæ munera obeunda erant, iam non Telis & Iaculis, Sagittis, Paltis & aliis missibilibus, quibus antea in pueritia & in adolescentia assueuerant, instruebantur: verum armis quibus cominus pugnarent, induebantur. Ærea enim Lorica pectus tegebant: Læua, craticium, seu ex cratibus compactum, Scutum: Dextra, Machæram, aut Copidem gestabant: quo habitu Persæ, cum in armis erant, depingebantur.

Atque Virilis hic ordo, seminarium erat Magistratuum, indeque legebantur omnes qui ad munera publica voca-

bantur: exceptis puerorum Magiſtris, quorũ lectio, vti fieret, ſupra docuimus. Horum omnium auctoritatem præſtabit, idem ipſe Xenophon, qui ſe iam toties nexu obligauit. Æquis igitur animis eius orationẽ, quæ melle dulcior fluit, accipiamus: ταῦτα μὲν δὴ, ait, οἱ Ἔφηβοι πράττουσιν· ἐπειδὰν δὲ τὰ δέκα ἔτη διατελέσωσιν, ἐξέρχονται εἰς τοὺς τελείους ἄνδρας. ἀφ' οὗ δ' ἂν ἐξέλθωσι χρόνου ἐκ τῶν Ἐφήβων, οὗτοι αὖ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη διάγουσιν ὧδε. πρῶτον μὲν. ὥσπερ οἱ Ἔφηβοι παρέχουσιν ἑαυτοὺς ταῖς Ἀρχαῖς χρῆσθαι ἢν τι δέῃ περὶ τοῦ κοινοῦ, ὅσα φρονούντων τε ἤδη ἔργα ἐστὶ, καὶ ἔτι δυναμένων. ἢν δέ που δεήσῃ στρατεύεσθαι: Τόξα μὲν οἱ οὕτω πεπαιδευμένοι οὐκέτι ἔχοντες οὐδὲ Παλτὰ, στρατεύονται· τὰ δ' ἀγχέμαχα ὅπλα καλούμενα, Θώρακά τε περὶ τοῖς στέρνοις, καὶ γέρρον ἐν τῇ ἀριστερᾷ, οἷόνπερ γράφονται οἱ Πέρσαι ἔχοντες ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ, Μάχαιραν, ἢ Κοπίδα. καὶ αἱ ἀρχαὶ δὲ πᾶσαι ἐκ τούτων καθίστανται), πλὴν οἱ τῶν παίδων διδάσκαλοι.

At poſteaquam XXV. annos perfectæ ætatis Viri in ciuilibus militaribusve muneribus & officiis τέλειοι iſti Ἄνδρες conſumpſerant, annos iam nati quinquaginta, aut eo plus, Senilem ordinem ingrediebantur. Apud Perſas enim inter Seniores numerari incipiebant, quotquot ætatis annum ſupra quinquageſimum agebant. Cuius ætatis beneficio, militiæ vacationem habebant, nec ad delectum reſpondere, aut peregre extra patrium ſolum proficiſci, cogebantur: ſed domi manentes, morantesque, iudicandi munere fungebantur, & iudiciis publicis priuatisque operam dabant. Nec de pecuniariis modo cauſis Seniores cognoſcebant: verumetiam capitalium criminum quæſtiones ac iudicia exercebant. Ad eos etiam reliquorum Magiſtratuum, qui Rempublicam gererent, & ius populo dicerent, creatio pertinebat. Quod ſi quis ex Ephebis, aut perfectæ ætatis Viris, quid prætermiſiſſet eorum quæ legibus ſancita conſtitutaque eſſent, aut etiam aduerſus legum præcepta quid commiſiſſet, a Tribunis & Phylarchis, reus poſtulabatur. Accuſandi etiam cuilibet ex populo facultas erat: propterea quod publica erant huiuſmodi iudicia, popularesque accuſationes. Poſtulabantur autem apud Seniores; qui cauſa cognita, reoque audito, ſententiam ferebant:

bant: ac conuictum, ordine mouebant. Semel vero ordine motus, infamia notabatur, &, vt ignominiosus, reliquum vitæ degebat. Quorum ne quis a me fidem requirat, reum debendi delegabo, & quidem idoneum ac locupletem, Xenophontem, qui hæc omnia, παιδ. 1. firmat his verbis: ἐπειδὰν δὲ τὰ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη διατελέσωσιν, εἴησαν μὲν ἂν οὗτοι πλεῖόν τι ἢ πεντήκοντα ἔτη γεγονότες ἀπὸ γενεᾶς· ἐξέρχονται δὲ τηνικαῦτα εἰς τοὺς γεραιτέρους, ὄντας τε καὶ καλουμένους. οἱ δ᾽ αὖ γεραίτεροι οὗτοι, στρατεύονται μὲν οὐκέτι ἔξω τῆς ἑαυτῶν· οἴκοι δὲ μένοντες, δικάζουσι τά τε κοινὰ πάντα καὶ τὰ ἴδια. καὶ θανάτου δὲ οὗτοι κρίνουσι, καὶ τὰς ἀρχὰς οὗτοι πάσας αἱροῦνται· καὶ ἤν τις ἢ ἐν ἐφήβοις ἢ ἐν τελείοις ἀνδράσιν ἐλλίπῃ τι τῶν νομίμων, φαίνουσι μὲν οἱ φύλαρχοι ἕκαστον, καὶ τῶν ἄλλων ὁ βουλόμενος· οἱ δὲ γεραίτεροι ἀκούσαντες, ἐκκρίνουσιν· ὁ δὲ ἐκκριθεὶς, ἄτιμος τὸν λοιπὸν βίον διατελεῖ.

Enimuero, a vicesimo anno ad quinquagesimum vsq; Persas, Magistratus gessisse, munera publica subiisse, stipendia quoque meruisse, Strabo lib. xv. tradit, στρατεύουσι δὲ, inquiens, καὶ ἄρχουσιν, ἀπὸ εἴκοσι ἐτῶν ἕως πεντήκοντα, πεζοί τε, καὶ ἱππεῖς. Atque ita, ex Strabonis sententia, Munerum publicorum vacationem, quinquagesimus ętatis annus dabat.

Ad Honores porro & Magistratus, idonei quique ex his qui sub imperio Regum erant, nullo habito nationis gentisve delectu, admittebantur. Xenophon lib. IIII. παιδ. Καὶ νῦν δ᾽ ἔτι ἰδεῖν ἐστὶν Ὑρκανίους καὶ πιστευομένους καὶ ἀρχὰς ἔχοντας, ὥσπερ καὶ Περσῶν καὶ Μήδων οἳ ἂν δοκῶσιν ἄξιοι εἶναι. Nec vero, vt idem lib. I. παιδ. scribit, Persarum quisquam, si modo Pueritiæ Adultæque ætatis curriculum in publicis iustitiæ scholis confecisset, a dignitatibus arcebatur. Non enim omnes omnino Persæ liberalibus illis studiis imbuebantur, erudiebanturq; : sed hi demum qui parentes, pro impensę, quæ ad eam institutionem necessario facienda erat, modo, locupletes sortiti essent. Soli namq; patresfamiliarum, quibus amplæ facultates, & ad liberos in illis Magistrorum vmbraculis, ac scholasticis exercitationibus, educandos, sufficientes erant: ex se natos in eos ludos in quibus ad iustitiam Pueri edocebantur, mittebant. At quibus res erat angusta domi, quique huic oneri ferundo, sumptibusque suppeditandis, propter fortunarum tenuitatem, non

erant, hi liberos apud se continebant, & artificio aliquo instruebant: nec alii prorsus in Epheborum classes referebantur, ac deinde ex Ephebis in Virorum consortium adsumebantur, quam qui in illis publicis Iustitiæ Scholis educati institutique fuerant. Atque his solis ad honores muneraque ciuilia aditus patebat: reliquis exclusis, qui legitimis pueritiæ rudimentis, adolescentiæque tyrociniis non fuissent imbuti. Sed nec, ad senile illud otium cum dignitate, pertingere poterant, nisi qui Puerorum Epheborumque disciplina eruditi, ac per eos quos diximus gradus, laboribus citra vllam reprehensionem defuncti, ad senilem tandem portum appulissent. Hæc me Xenophon docuit, cuius verba ipsa e lib. 1 παιδ. subieci: τούτων δ' οὐδεὶς ἀπελήλαται, Νόμῳ, τιμῶν καὶ ἀρχῶν· ἀλλ' ἔξεστι πᾶσι Πέρσαις. πέμπειν τοὺς ἑαυτῶν παῖδας εἰς τὰ κοινὰ τῆς δικαιοσύνης διδασκαλεῖα. ἀλλ' οἱ μὲν δυνάμενοι τρέφειν τοὺς παῖδας ἀργοῦντας, πέμπουσιν· οἱ δὲ μὴ δυνάμενοι, οὐ πέμπουσιν. οἱ δ' ἂν παιδευθῶσι παρὰ τοῖς δημοσίοις διδασκάλοις, ἔξεστιν αὐτοῖς ἐν τοῖς ἐφήβοις νεανισκεύεσθαι· τοῖς δὲ μὴ διαπαιδευθεῖσιν οὕτως, οὐκ ἔξεστιν. οἱ δ' ἂν ἐν τοῖς ἐφήβοις διατελέσωσι τὰ νόμιμα ποιοῦντες, ἔξεστι τούτοις εἰς τοὺς τελείους ἄνδρας συναλίζεσθαι, καὶ ἀρχῶν καὶ τιμῶν μετέχειν. οἱ δ' ἂν αὖ ἐν τοῖς τελείοις διαγένωνται ἀνεπίληπτοι, οὗτοι τῶν γεραιτέρων γίνονται. οὕτω μὲν δὴ οἱ γεραίτεροι, διὰ πάντων τῶν καλῶν ἐληλυθότες, καθίστανται· καὶ ἡ πολιτεία αὕτη ᾗ οἴονται χρώμενοι βέλτιστοι ἂν εἶναι.

Porro inter cetera quæ ad rectam nec satis vnquam laudatam Persarum disciplinam spectant, non infimum locum obtinet, quod Risum, maximeque solutum & effusum, continuisse eos, nec in publico cachinnum sustulisse accepimus. Turpe quoque & inhonestum apud eos habebatur, non modo in propatulo, sed ne quidem in conspectu cuiusquam, vesicam leuare, aut aluum soluere, ventremve exonerare, aut vomitu cibum egerere: sed hæc domi, sub tecto, clam omnibus, ac remotis arbitris, peragebantur. Testimonium dictis nostris perhibet Herodotus lib. 1. Etenim inter ea quæ Deiocem Medum primitus instituisse vetuisseve refert, hæc lib. 1. numerat: γελᾶν τε, καὶ πτύειν ἀντίον· καὶ ἅπασι τοῦτό γε εἶναι αἰσχρόν. Idem eodem lib. 1. de Persarum institutis: καί σφι οὐκ ἐμέσαι ἔξεστι, οὐχὶ οὐρῆσαι ἀντίον ἄλλου.

ἄλλου. Xenophon lib. I. παιδ. Κύρ. Αἰσχρὸν μὲν γὰρ καὶ νῦν ἔτι καὶ τὸ ἰόντα πού φανερὸν γενέσθαι ἢ τοῦ οὐρῆσαι ἕνεκα, ἢ καὶ ἄλλου τινὸς τοιούτου. ταῦτα δὲ οὐκ ἂν ἐδύναντο ποιεῖν, εἰ μὴ καὶ διαίτῃ μετρίᾳ ἐχρῶντο, καὶ τὸ ὑγρὸν ἐκπονοῦντες ἀνήλισκον, ὥστε ἄλλῃ ποι ἀποχωρεῖν. Ide lib. VIII. παιδ. Ἐμελέτησε δὲ καὶ ὡς μηδὲ πτύοντες μηδὲ ἀπομυττόμενοι φανεροὶ εἶεν, μηδὲ μεταστρεφόμενοι ἐπὶ θέαν μηδενὸς, ὡς οὐδὲν θαυμάζοντες. Amm. Marcell. li. XXIII. *Super his, nec stando mingens, nec ad requisita natura secedens, facile visitur Persa. ita obseruantius hæc, aliaq; pudenda, declinant.*

In more quoque positum fuisse apud Persas, vt dum itinera conficerent, neque ederent quidquam neq; biberent: ac neque vrinam facientes, vel aluum exinanientes, conspicerentur, idem Xenophon lib. VIII. παιδ. docet. Verum ætate sua, non iam eos, vt olim, longinquas excursiones, sed tam breues fecisse, vt non mirum si interim, necessariis illis corporis fulturis, naturalibusque deiectionibus, abstinerent, scribit, his verbis: ἦν αὐτοῖς ἐπιχώριον, τὸ, μεταξὺ πορευομένους, μήτε ἐσθίειν, μήτε πίνειν, μήτε τῶν διὰ ταῦτα ἀναγκαίων μηδὲν ποιοῦντας φανεροὺς εἶναι· νῦν δ' αὖ τὸ μὲν τούτων ἀπέχεσθαι ἔτι διαμένει, τὰς μέντοι πορείας οὕτω βραχείας ποιοῦνται ὡς μηδ' ἂν ἔτι θαυμάσαι τὸ ἀπέχεσθαι τῶν ἀναγκαίων. Et hoc ad sua vsque tempora mansisse in Perside, prisci illius moderati, exercitationumque laboribus firmati victus, argumentum, Xenophon lib I. παιδ. scribit. Persas enim Pane & Nasturtio, famem; sitim, aquæ potione expleuisse ait: quam Persarum frugalitatem ex eo auctore, Cicero lib. V. Tusculanar. quæstion. commendat: *Persarum a Xenophonte victus exponitur: quibus negat, ad panem quidquam adhiberi, præter Nasturtium.* Idem lib. II. de Finib. *Sit voluptas non minor in Nasturtio illo, quo vesci Persas solitos scribit Xenophon, quam in Syracusanis mensis, quæ a Platone grauiter vituperantur.* D. Hieronymus lib. II aduersus Iouinianum, *Persarum Regis Cyri vitam Xenophon octo voluminibus explicat, polenta, & cardamo, & sale, ac pane cibario eos asserens victitare.* Nec has Persis insuaues epulas fuisse, censebit, ait Xenophon, quisquis apud se cogitauerit, quibus eas condimentis condirent, fame nimirum & siti. Quis enim nescit quam volupe sit, famem quouis panis genere, ac Maza ipsa,

depellere: quam item auide ac iucunde arripiant aquam, qui diuturnam sitim explere cupiunt? Nam & Virgilius Ecloga v. inter ea quæ gratissima sunt ac suauissima, ponit,

Quale per æstum,
Dulcis aquæ saliente sitim restinguere riuo.

Mazam autem, quo verbo Xenophon vtitur, Hesychius interpretatur, ἄλφιτα πεφυρμένα ὕδατι καὶ ἐλαίῳ. Suidas vero τρυφερὸν ἄρτον. Nam vt ibidem ait, ὅστις Ἀλφιτοσιτεῖ, ὕδατι μεμιγμένην τὴν Μάζαν ἐσθίει· ὅστις δὲ Ἀρτοσιτεῖ, ὕδατι δεδευμένον Ἄρτον.

De Persarum etiam victus ratione, hæc Strabo lib. xv. ἡ δὲ καθ' ἡμέραν δίαιτα, Ἄρτος μετὰ τὸ γυμνάσιον, καὶ Μάζα, καὶ Κάρδαμον, καὶ ἁλῶν χόνδρος, καὶ κρέα ὀπτὰ, ἢ ἑφθὰ ἐξ ὕδατος· ποτὸν δὲ, ὕδωρ. D. Hieronym in Daniel. cap. vii. *Regiæum & parcioris victus, in morem Lacedæmoniorum, Regnum Persarum fuit: ita vt in Pulmento, Sale vteretur, & Cardamo. Legamus Cyri maioris infantiam.*

Nasturtio autem delectatos Persas, quod lotii inhibendi sistendiq; vim haberet, Suidas ita scribit, Κάρδαμα· ἐπισχετικὰ οὔρων τὰ Κάρδαμα, καὶ πλύσματος. καὶ διὰ τοῦτο φασὶ τοὺς Πέρσας χρῆσθαι· φυλάττονται γὰρ πολλὰ πτύειν τε οὐρεῖν, καὶ ἀπομύττεσθαι. Quam tamen Nasturtii vim, Dioscorides lib. ii. cap. clxxxviii. Cassianus in Geoponic. lib. xii. cap. xxvii. Plinius lib. xx cap. xiii. cum ceteras eius vires accurate recenserent, ne attigerunt quidem.

Parce etiam ac duriter, nec sine magno labore, Persas ab initio victitasse, propter egestatem, & regionis asperitatem, idem Xenophon lib. viii. παιδ. docet: de Cyro enim loquens: εἰδὼς οὖν, ait, Πέρσας τοὺς οἴκοι, κακοβιωτάτους μὲν ὄντας διὰ πενίαν, ἐπιπονώτατα δὲ ζῶντας διὰ τὴν τῆς χώρας τραχύτητα. Plato lib. iii. de Legib. ποιμένων ὄντων Περσῶν, τραχείας χώρας ἐκγόνων, σκληρὰν καὶ ἱκανὴν ποιμένας ἀπεργάζεσθαι μάλα ἰσχυροὺς, καὶ δυναμένους θυραυλεῖν καὶ ἀγρυπνεῖν, καὶ εἰ στρατεύεσθαι δέοι, στρατεύεσθαι. Proinde Sandanis Lydus, vt est apud Herodotum libro i. hac ratione Crœsum a bello Persis inferendo dehortabatur, quod aduersus eos expeditionem pararet, a quibus nec spolia, nec commoda vlla reportare posset: propterea quod, σιτέονται, (aiebat ille) οὐχ ὅσα

ἐθέλου-

ἐξέλαυσιν, ἀλλ' ὅσα ἔχουσι, χώρην ἔχοντες τρηχέην. πρὸς δὲ, οὐκ οἴνῳ διαχρέωνται, ἀλλὰ ὑδροποτέουσι. οὐ σῦκα δὲ ἔχουσι τρώγειν, οὐκ ἄλλο ἀγαθὸν οὐδέν. Verum antiquos illos rigidosque Persarum mores paulatim Medicus Lydiusque luxus ita infecit corrupitque, vt priscam frugalitatem, parsimoniam, continentiamque funditus euerterit. Itaque in veteris illius, simplicis & sine arte, mensæ, locum, lauta & opipara conuiuia subierunt. Sed & qui prius abstemii & aquæ potores erant, Mero sese onerare & ingurgitare, Persæ cœpere. Itaque vt vinosos eos Herodotus lib. I. mordet, his verbis, Οἴνῳ δὲ κάρτα προσκέαται. Maxime vero in eam intemperantiam prolapsi sunt, Regibus exemplo præeuntibus. Quis enim historiam nouit, qui ignoret, quam fuerint vino dediti, Cambyses, Darius, Artaxerxes? de Cambyse Herodot. lib. III. & Senecam lib. III. de Ira cap. XIIII. non amplo illo præconis boatu, sed exili voce, aut libello, cito. Reliquorum temulentiam inscripta eorum monumentis epitaphia loquuntur: Nam & Merobibos, & Multobibos, (liceat mihi Plautinos sales imitari) sese extitisse iactitant, atque gloriantur. Xenophon lib. VIII. παιδ. disciplinam veterem in præceps ruere cœpisse censet, ex quo Ἀρταξέρξης ὁ βασιλεὺς, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, ἥττους τοῦ οἴνου ἐγένοντο. Quinetiam postquam cibo potioneque fames ac sitis depulsa erat, poculis non temperasse Persas, sed maioribus poposcisse, meroq; feruide indulsisse, refert Ælianus Variæ histor. lib. XII. cap. I. ὡς δὲ ἦλθε τὸ πρῶτον πρὸς Κῦρον ἡ Ἀσπασία, ἔτυχε μὲν ἀπὸ δείπνου ὢν, καὶ πίνειν ἔμελλε κατὰ τὸν τρόπον τὸν Περσικόν. μετὰ γὰρ τὸ ἐμπλησθῆναι τροφῆς, οἱ Πέρσαι τῷ τε οἴνῳ, καὶ ταῖς προπόσεσιν εὖ μάλα ἀποσχολάζουσιν, οἱονεὶ πρὸς τὸν πότον, ὡς πρὸς ἀντίπαλον, ἀποδυόμενοι. Persas quoque sibi inuicem propinasse, conuiuasque insuper suos ad bibendum compulisse, ex eo satis aperte colligitur, quod Estheris cap. I. legitur: in illo Assueri conuiuio quod tanto apparatu instructum fuit, nullum extitisse qui inuitos ad bibendum cogeret: cum ita Rex constituisset. Verum disertis verbis Persicum hunc morem adstruit Iosephus lib XI. Antiq cap. VI. vbi de Artaxerxe scribit, προσέταξε δὲ καὶ τοῖς διακόνοις, μὴ βιάζεσθαι πίνειν, τὸ ποτὸν αὐτοῖς συνεχῶς προσφέροντας [illegible] παρὰ Πέρσαις

γίνεται· ἀλλ' ἐπιτρέπειν αὐτοῖς, καὶ πρὸς ὃ βούλεται τῶν κατακειμένων ἕκαστος, φιλοφρονεῖσθαι. id est, vt Rufinus vertit, *Præcepit itaq; Ministris, ne cogerent bibere eos, potionem eis offerentes: quod apud Persas fieri solet: imo vt concederent vnicuique discumbentium, vt quemadmodum vellet epularetur.* Athenæus lib. XII. de Alexandro Magno, καὶ τὸν ἄκρατον προθύμως προπίνων, καὶ τοὺς ἄλλους ἀναγκάζειν.

Huic etiam temulentiæ, solitas suas, Bacchus lætitiæ dator, & sine quo friget Venus, faces admouebat. Nam vt Tertullian. in lib. aduersus Psychicos eleganter ait, *Monstrum haberetur libido sine gula, cum hæc duo, tam vnita atq; concreta sint, vt si disiungi omnino potuissent, ipsi prius ventri pudenda non adhærerent.* Idemque lib. II. aduers. Marcionem, *Comites gulæ* dicit, *libidinem & luxuriam, quæ fere ventris castigatione frigescunt.* Ergo mersi vino & madētes Persæ, in Triclinia vbi cœnabant, mulieres induci iubebant: sed an iustas vxores & matronas, an vero pellices & concubinas dumtaxat? subsisto. Vt enim hoc adfirmat, ita illud negat, Plutarchus lib. I. Symposiacor. cap. I. quo tractat, εἰ δεῖ φιλοσοφεῖν παρὰ πότον· Καὶ πάνυ γε, σεμνῶς κατεφρονοῦμενοι, λέγουσι μὴ δεῖν ὥσπερ οἰκοδέσποιναν ἐν οἴνῳ φθέγγεσθαι φιλοσοφίαν· καὶ τοὺς Πέρσας ὀρθῶς φασὶ, μὴ ταῖς γαμεταῖς, ἀλλὰ ταῖς παλλακίσι, συμμεθύσκεσθαι, καὶ συνορχεῖσθαι. Cuius loci Interpretem in medium adduco Macrobium. Is enim, quod in transcursu dictum sit, vltimum Saturnaliorum suorum librum ex Plutarchi Symposiacis magna ex parte contexuit. sic igitur ille lib. VII. Saturnal. cap. I. Plutarchi verba in Latinum conuertit: *Doceat nos vel peregrina institutio, vel disciplina a Parthis petita, qui solent, cum concubinis, non cum coniugibus, inire conuiuia: tamquam has, & in vulgus produci, & lasciuire quoq;: illas, non nisi domi abditas tueri deceat tectum pudorem.*

Stat & ab his partibus D. Ambrosius libro de Helia, c. XV. *Prætercam certe ego citharam, psalteria, tympana, quæ cognouimus conuiuiis huiusmodi frequenter adhiberi: vt vino & cantu excitentur libidines. Pleriq; etiam, Persico more, mulieres dignas temulentorum consortio, induci iubent: & ab his phialas accipiunt, atque illis se substernunt sedentibus: & hunc*

ritum

ritum sacrata habent obseruationes in ebrietatis ministerium.

Contrarium Herodotus adstruere videtur, eorum Legatorum ore, qui a Megabyzo ad Amyntam Macedonum Regem missi fuerant, vt Dario Regi terram & aquam poscerent: Nam cum illi benigne & comiter cœna opipara accepti essent, ab Amynta hospite petierunt, vt mulieres accersi iuberet, quod dicerent, esse hoc in more positum apud Persas, vt qui splendidam & ingentem cœnam exhibuissent, non concubinas modo, verumetiam matresfamilias intromitterent. Herodoti verba lib. v. sic habent: Ἀμύντης ἐδέκετο τοὺς Πέρσας φιλοφρόνως. ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἐγίνοντο διαπίνοντες, εἶπαν οἱ Πέρσαι τάδε· Ξεῖνε Μακεδών, ἡμῖν νόμος ἐστὶ τοῖσι Πέρσῃσι, ἐπεὰν δεῖπνον προτιθώμεθα μέγα, τότε καὶ τὰς παλλακὰς καὶ τὰς κουριδίας γυναῖκας ἐσάγεσθαι παρέδρους. σύ νυν, ἐπεί περ προθύμως μὲν ἐδέξαο, μεγάλως δὲ ξεινίζεις, Δαρείῳ δὲ βασιλέϊ διδοῖς γῆν τε καὶ ὕδωρ, ἕπεο νόμῳ τῷ ἡμετέρῳ. εἶπε πρὸς ταῦτα Ἀμύντης, Ὦ Πέρσαι, νόμος μὲν ἡμῖν γέ ἐστι οὐκ οὗτος, ἀλλὰ κεχωρίσθαι ἄνδρας γυναικῶν· ἐπεί τε δὲ ὑμεῖς ἐόντες δεσπόται προσχρηΐζετε τουτέων, παρέσται ὑμῖν καὶ ταῦτα. εἴπας τοσαῦτα ὁ Ἀμύντης μετεπέμπετο τὰς γυναῖκας. αἱ δ' ἐπεί τε καλεόμεναι ἦλθον, ἐπεξῆς ἀντίαι ἵζοντο τοῖσι Πέρσῃσι. Et vt nuper Plutarcho Macrobium, ita huic quoque Iustinum interpretem adhibebo. Sic igitur li. vii. hanc historiam exponit: *Megabysus, ait, Legatis ad Amyntam regem Macedoniæ missis, obsides in pignus futuræ pacis dari sibi postulabat. Sed Legati benigne excepti, inter epulas ebrietate crescente, rogant Amyntam, vt apparatui epularum adiiciat ius familiaritatis, adhibitis in conuiuium suum filiis & vxoribus: id apud Persas haberi pignus ac fœdus hospitii. quæ vt venerunt, petulantius Persis eas contrectantibus, filius Amyntæ Alexander rogat patrem, respectu ætatis ac grauitatis suæ, abiret conuiuio, pollicitus se hospitum temperaturum iocos. Quo digresso, mulieres quoq; paululum e conuiuio euocat, cultius exornaturus, gratioresque reducturus. In quarum locum matronali habitu exornatos iuuenes supponit, eosque petulantiam legatorum ferro, quod sub veste gerebant, compescere iubet.* Facit & ad hanc rem Assueri historia: qui lautissimam & omni apparatus genere instructissimam cœnam proceribus Persicis dans,

Vuasten Reginam ad eas sollennes epulas, per Eunuchos, euocauit. At illa ire detrectauit, patrium morem causata, quo mulieres virilibus conuiuiis summouebantur arcebanturque: nec alterius quam coniugis oculis conspiciendas se præbebant. Et recusasse quidem illam eo accedere, Hester. cap. I. refertur. Verum qua de causa, quoque obtentu, eius libri auctor silentio suppressit. At quod illic omissum est, suppletur ex Iosepho, qui eam vnam, quam supra attulimus, causam fuisse ait, cur illa, Regi, & instanti, obsequi renuerit. Iosephi igitur ex Antiquitat. lib. XI. cap. VI. verba ipsa subiungam: πέμψας, (ait ille de Artaxerxe loquens) ἐκέλευσεν αὐτὴν (Οὐαστὴν βασίλισσαν) εἰς τὸ συμπόσιον ἥκειν, ἵνα ἀυτὴν τοῖς γυναῖκας ἁπάσας ὑπερβάλλουσαν. ἡ δὲ φυλακῇ τῶν παρὰ Πέρσαις νόμων. οἳ τοῖς ἀλλοτρίοις βλέπεσθαι τὰς γυναῖκας ἀπηγορεύκασιν, οὐκ ἐπορεύετο. Nicolaus quoq; Lyranus, ad cap. I. Esther ait, Mulieres *comedisse, segregatas a viris. Nam consuetudo,* inquit, *erat apud Persas, quod coniuges, maxime nobilium, non dabant se aspectibus aliorum virorum.* His consentanea Iustinus lib. XLI. de Partho-Persarum moribus scribit hoc modo, *Feminis non conuiuia tantum virorum, verumetiam conspectum, interdicunt.*

Atque huius vinolentiæ inhibendæ moderandæque causa, apud Persas quoque legibus cautum fuisse, ne maiores calices, quas Προχοΐδας vocabant, epulis inferrentur: Xenophon tradit, & sua tempestate, eam quidem consuetudinem permansisse, ait: verumtamen tantum potasse eos, vt ipsi e conuiuiis auferrentur, nedum inferrent: cum ipsis præ temeto pedes labarent. Xenophontis lib. VIII. παιδ. verba sunt hæc: ἦν δὲ αὐτοῖς νόμιμον, μὴ προχοΐδας εἰσφέρεσθαι εἰς τὰ συμπόσια· δῆλον ὅτι νομίζοντες τὸ μὴ ὑπερπίνειν, ἧττον ἂν καὶ σώματα καὶ γνώμας σφάλλειν· νῦν δὲ τὸ μὲν μὴ εἰσφέρεσθαι ἔτι αὖ καταμένει· τοσοῦτον δὲ πίνουσιν. ὥστε ἀντὶ τοῦ εἰσφέρειν, αὐτοὶ ἐκφέρονται, ἐπειδὰν μηκέτι δύνωνται ὀρθούμενοι ἐξιέναι. Quem Xenophontis locum Athenæus lib XI. laudans, Προχοΐδας ἤγουν κύλικας, interpretatur.

Non eo minus tamen, inter Scyphos, summa de republica consilia conferre Persæ solebant. Verum si qua de re inter pocula deliberauerant, de eo iterum postridie referre sole-

ſolebant: & ſiquidem ſobriis idem placuiſſet, quod bene potis, id amplectebantur probabantque: ſin minus, repudiabant. Quinetiam de quibuscunque ſobrii conſilia inierant, eadem, cum mero incaluerant, in disquiſitionem vocabant. Huius moris non alium quam Herodotum teſtem citant Athenæus lib. IIII. & Scholiaſtes Ariſtophan. in Equites ad verba, Οἶνον γὰρ εὕρεις. Eodem ergo teſte ipſe quoq; vtar: cuius verba ſunt hæc, lib. I. μεθυσκόμενοι δὲ εἰώθασι βουλεύεσθαι τὰ σπουδαιότατα αὐτῶν πράγματα. τὸ δ' ἂν ἅδῃ σφίσι βουλευομένοισι, τοῦτο τῇ ὑστεραίῃ νήφουσι προτιθεῖ ὁ στέγαρχος ἐν τοῦ ἂν ἐόντες βουλεύωνται. καὶ ἢν μὲν ἅδῃ καὶ νήφουσι, χρέωνται αὐτῷ· εἰ δὲ μὴ ἅδῃ, μετιεῖσι. τὰ δ' ἂν νήφοντες προβουλεύσωνται, μεθυσκόμενοι ἐπιδιαγινώσκουσι. Suidas in verbo, οἶνον πιεῖν· Ἡρόδοτος δὲ λέγει Πέρσας οὕτω κρατεῖν τὸν τύπον. εἰ μὲν οὖν εἰσηγήσαιντό τινα νήφοντες, βουλεύεσθαι περὶ τούτου ἐν μέθῃ· εἰ δὲ εἰσηγήσαιντο ἐν μέθῃ, τοῦτο κυροῦν νήφοντας. Athen. lib. V. ἐν ἐνίοις δὲ καὶ τῶν Περσικῶν συμποσίων ἐγίνοντο τινὲς καὶ βουλαί. Max. Tyr. Orat. XII. de Lege Conuiuiorum vbi conſilia de Rep. capiebantur apud Perſas, ἐπαινῶ περὶ τούτων τὸν Περσικὸν νόμον τὸν ἀρχαῖον, δι' ὃν Πέρσαι τῆς ἐλευθερίας ἀπελαύοντο· ἀνέκειντο τοῖς Πέρσαις αἱ βουλαὶ εἰς τὰς εὐωχίας, ὥσπερ τοῖς Ἀθηναίοις εἰς τὰς ἐκκλησίας, Ἀττικῆς. ἐκεῖ μὲν γὰρ νόμος κολάζων τὴν μέθην. ἐπήγειρεν αὐτῶν τὰς ἀρετὰς τῇ εὐωχίᾳ. Similiterque Ammian. Marcellin. lib. XVIII. *inter epulas, de apparatu bellorũ, & ſeriis rebus, apud Perſas, Graiorum more veterum, conſultari*, tradit.

Sane Perſas inter epulas belli conſilia agitaſſe Q. Curtius lib. VII. narrat. Atque adeo impenſius placuiſſe, certioraque habita ea conſilia quæ temulenti ceperant, quam quæ ſobrii, teſtatur Strabo lib. XV. his verbis, ἐν οἴνῳ, τὰ μέγιστα βουλεύονται, καὶ βεβαιότερα, τὰ ἐν νήψει, ἡγοῦνται.

Enimuero Regum exemplo, purpuratis quoque dubias cœnas appoſitas Athenæus lib. IIII. ſignificat: οὕτω δὲ, inquiens, καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις Πέρσαις τοῖς ἐν δυναστείᾳ οὖσιν, ἀθρόα πάντα τὰ σιτία ἐπὶ τὴν τράπεζαν παρατίθεται. Strabo lib. XV. Δειπνοῦσι πολυτελῶς Πέρσαι, τιθέντες καὶ ὁλομελῆ, καὶ πολλὰ καὶ ποικίλα. Ælianus libro V. cap. I. de Tacho Ægyptio, qui quamdiu patrio more frugaliter vixit, proſperrima valetudine vſus eſt; ἐπεὶ δὲ εἰς Πέρσας ἀφίκετο, καὶ εἰς τὴν ἐκείνων

τρυφὴν ἐξέπιπτε, τὸ ἄηθες τῶν σιτίων οὐκ ἐνεγκὼν, ὑπὸ δυσεντερίας τὸν βίον κατέστρεψε, τῆς τρυφῆς ἀπαλλαξάμενος θάνατον. Æmil. Prob. in Pausania, *Epulabatur, more Persarum, luxuriosius quam qui aderant perpeti possent.* Suidas in verbo Παυσανίας· ἐσθῆτι καὶ τραπέζῃ ἐχρῆτο Μηδικῇ. Hinc & Περσικὴν τρυφὴν mensæ, dixit Maximus Tyrius Sermone XI. Satraparum etiam mensas Cyrus voluit ea esse ferculorum copia instructas, vt & ad famulos alendos, & ad amicos, eosque qui præclari aliquid gessissent demerendos, satis esset. Ita enim Satrapas alloquitur lib. VIII. παιδ. ἔσω δὲ παρ' ὑμῖν τράπεζα, ὥσπερ ἡ ἐμὴ, τρέφουσα μὲν πρῶτον τοὺς οἰκέτας, ἔπειτα δὲ, καὶ ὡς φίλοις μεταδιδόναι, ἐκείνους κεκοσμημένη, καὶ ὡς τὸν καλόν τι ποιοῦντα καθ' ἡμέραν ἐπιγεραίρειν.

Vulgo tamen, Persas Cibis vsos perpaucis, Bellariis vero multis, neque iis exquisitis, vel admodum bonis. Herodotus lib. I. scribit: indeque Persas dicere solitos, Græcos finem edendi fecisse, dum esurirent: propterea quod secundis mensis nihil illis vllius pretii apponeretur: quod si quid appositum fuisset, non esse modum facturos. Verba Herodoti sunt hæc; σίτοισι δὲ ὀλίγοισι χρέωνται, ἐπιφορήμασι δὲ πολλοῖσι καὶ οὐκ ἁλέσι· καὶ διὰ τοῦτο φασὶ Πέρσαι, τοὺς Ἕλληνας σιτεομένους, πεινῶντας παύεσθαι· ὅτι σφι ἀπὸ δείπνου παραφορέεται οὐδὲν λόγου ἄξιον· εἰ δέ τι παραφέροιτο, ἐσθίοντας ἂν οὐ παύεσθαι.

Præ ceteris autē festis diebus summa lætitia & hilaritate natales dies transigebant. Itaque genium eo die lautius curantes, copiosius conuiuia parabant. Ac locupletiores quidem, solidos & integros Boues, Camelos, Equos, Asinos, eosque in fornacibus tostos & assatos, apponebant: humiliores vero ac tenuiores, Natalem suum minorum pecorum cæde celebrabant. Auctor Herodotus lib. I. cuius verba Athenæus lib. IIII. exscripsit.

Ceterum bis die cibo ventrem (vt Salustius loquitur) onerare, moris non erat. Idque ita institutum, vt solidum rebus agendis, corporique exercendo diem impenderent. Xenophon lib. VIII παιδ. scribit, καὶ μὴν, inquiens, πρόσθεν μὲν ἦν αὐτοῖς μονοσιτεῖν νόμιμον, ὅπως ὅλῃ τῇ ἡμέρᾳ χρῷντο καὶ εἰς τὰς πράξεις καὶ εἰς τὸ διαπονεῖσθαι. νῦν γε μὴν τὸ μὲν μονοσιτεῖν ἔτι διαμένει· ἀρχόμενοι δὲ τοῦ σιτίου, ἡνίκαπερ οἱ πρῳαίτατα ἀριστῶντες,

σῶντες, μέχρι τούτου ἐσθίοντες καὶ πίνοντες διάγουσιν ἔστι περὶ οἱ ὀψιαίτατα κοιμώμενοι. Sermone autem bono & lepido (quod caput cœnæ Cic. lib. II. de Finib. appellat) vſos Perſas in epulando, demonſtrat Plutarchus lib. I. Sympoſiacωn: τὸν Γωβρύαν φησὶ συνδειπνοῦντα τῷ Κύρῳ, τά τε ἄλλα θαυμάζειν τῶν Περσῶν, καὶ ὅτι τοιαῦτα μὲν ἀλλήλους ἠρώτων, ἃ ἥδιον ἦν ἐρωτηθῆναι, ἢ μὴ σκωφθῆναι. καὶ εἰ γὰρ ἐπαινοῦντες ὑπερ πολλάκις, καὶ περιοίσαντες, πῶς οὐκ ἄξιον ἦν ἀγαπᾶν τὴν εὐτραπελίαν ἐκείνων καὶ τὴν σύνεσιν, ὧν καὶ σκώμματα τοῖς σκωπτομένοις ἡδονὴν καὶ χάριν παρεῖχε; Cuius rei exempla Xenophon lib. v. παιδ. ſuppeditat.

Perſas tandem ad priſcam maiorum frugalitatem, tempeſtate ſua, rediiſſe, Ammian. Marcellin. lib. XXIII. teſtatur his verbis, *Munditias conuiuiorum & luxum, maxime potandi auiditatem, vitantes vt luem: nec apud eos extra regales menſas, hora eſt præſtituta prandendi, ſed venter vnicuique, velut ſolarium eſt: eoq; monente, quod inciderit editur: nec quisquam poſt ſatietatem ſuperfluos ſibi ingerit cibos: Immane, quantum reſtricti & cauti vt inter hoſtiles hortos gradientes, nonnunquam & vineta, nec cupiant aliquid, nec contingant, venenorum & ſecretarum artium metu.* Parthorum quoque mores deſcribens Iuſtinus lib. XLI. *in cibum parcos* fuiſſe eos, ſcribit. Procopius, lib. II. de bello Perſico, μονότροποι γὰρ, εἴπερ ἄλλοι τινὲς, οἱ Πέρσαι εἰσὶν, καὶ τὰ ἐς τὴν δίαιταν ὑπὲρ ἄγαν σκληροί.

Ad menſam vero, eximia forma Pueri conſiſtebant, iiq; ad nutum dominorum intuentes, diligenter miniſtrabant: aderant Vnguenta, Coronæ: incendebantur odores. Duras vero Miniſtratorum illorum partes Ammian. Marcellin. lib. XXIII. prædicat. De Perſis namq; agens: *Cutes viuis hominibus detrahunt particulatim vel ſolidas: nec miniſtranti apud eos famulo, menſaq; adſtãti, hiſcere vel loqui licet, vel ſpuere: ita Roſtratis pellibus labra omnium vinciuntur.*

Præterea lautiores Perſas in miniſterio habuiſſe, Piſtores, Obſonatores, Cocos, Pocillatores, Xenophon lib. VIII. παιδ. indicat in extremo: vbi, Σιτοποιοὺς, καὶ Ὀψοποιοὺς καὶ Οἰνοχόους, ἐκ παρατιθέντας, καὶ ἀναφέροντας, in Procerum cohortibus turmisq; habitos, ait.

Artifices quoque comparandarum voluptatum, qui noua edulium genera condimentave excogitarent: qui gulosius condiendi cibos, aut luxuriosius fercula struendi, viam monstrarent, acceptissimos illis fuisse, Xenophon eodem lib. non obscure significat, cum ait, καὶ μὴν τὰ πεττόμενα ἐπὶ τράπεζαν, ὅσα τε πρόσθεν εὕρηντο, οὐδὲν αὐτῶν ἀφῄρηται, ἀλλά τε ἀεὶ καινὰ ἐπιμηχανῶνται. καὶ ὄψα γε ὡσαύτως. καὶ γὰρ καινοποιητὰς ἀμφοτέρων τούτων κέκτηνται).

Abacos vero auro argentoque cælato ornasse onerasseque Persas, poculorumque & multitudine & eximio pretio delectatos, ostendit cum Xenophonte, Strabo. Xenoph. lib. VIII. παιδ. καὶ μὴν ἐκπώματα ἢν μὲν ὡς πλεῖστα ἔχωσι, τούτῳ καλλωπίζονται). Strabo lib. XV. κόσμος τε λαμπρὸς στολῆς, ἐκπωμάτων τε τῶν ἄλλων, ὥστε χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ καταλάμπεσθαι. Fertur Pausanias cum Mardonii, qui Darii Prætor erat, castris tabernaculisque potitus esset, visa supellectile eius, multo auro & argento, variis quoque velis & Aulæis, imperasse Pistoribus, Coquis, Ministratoribusque Persicis, triclinium sibi sternere, cœnamque instruere, eodem modo apparatuque, quo Mardonio solebant: Quod cum illi diligenter exsecuti essent, obstupuit Pausanias aspectu lectorum aureorum argenteorumque belle stratorum, mensarum quoque aurearum & argentearum: necnon, magnifico totius cœnæ apparatu, epularumque ac ceterarum rerum appositarum copia, quemadmodum Herodot. lib. IX. & ex eo Athenæus li. IIII. narrant: quod & Plutarchus in Apophthegm. Laconic. perstrinxit. In eiusdem quoque Mardonii impedimentis, Hilotas Laconum inuenisse Herodot. lib. IX. scribit, σκηνὰς κατεσκευασμένας χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ, κλίνας τε ἐπιχρύσους καὶ ἐπαργύρους, κρητῆράς τε χρυσέους καὶ φιάλας τε καὶ ἄλλα ἐκπώματα. σάκκους τε ἐπ' ἁμαξέων εὕρισκον, ἐν τοῖσι λέβητες ἐφαίνοντο ἐνεόντες χρύσεοί τε καὶ ἀργύρεοι.

Aureis vtique lectis discubuisse Persarum proceres, stratis pulcherrimis, textilibus stragulis, magnificis operibus pictis, ex Athenæi lib. II. & XII. colligimus. Ac plane in solemnis illius epuli descriptione, quod exhibuisse Assuerũ, refertur Esther cap. I. κλῖναι erant χρυσαῖ καὶ ἀργυραῖ ἐπὶ λιθοστρώτου Σμαραγδίνου λίθου, καὶ πιννινου καὶ παρινου λίθου· καὶ

στρωμναὶ

φαμενὰ διαφανῆς ποικίλως διηνθισμένα, κύκλῳ ῥόδα πεπασμένα. Interdum etiam Lecti auratis pedibus erant. Athenæus lib IIII. Regem Parthorum conuiuis χαμαὶ καθημένοις, ait, ἐπὶ κλίνης χρυσόποδος κατακείμενον. Idem Athenæus lib. XII. Cenaculum illud in quo nuptiale epulum Persis Alexander dedit, ἑκατοντάκλινον fuisse, ἐν ᾧ ἑκάστη ἦν κλίνη κεκοσμημένη στολῇ γαμικῇ, εἴκοσι μνῶν ἀργυρῶν· ἡ δὲ αὐτοῦ, χρυσόπους ἦν.

Iam accurate Persæ Triclinia sternebant: & in sternendis ornandisque Lectis summum studium operamque ponebant Pretiosa autem veste stragula, Lecti, tam Tricliniares, quam Cubiculares, sterni atq; ornari consueuerant. Quinetiam propriam quandam, & Græcis incognitam, Lectorum sternendorum rationem, adinuenisse eos, litteris proditum est: eique specialiter ministerio addictos habuisse famulos, quos Στρώτας Græci vocant. Atque adeo Persas, primos huiusmodi lectisterniatores (fas mihi sit Plautinam hanc, bona omnium venia, vocem mittere) in vsum inuexisse, vt explicandis stragulis suus constaret ornatus, & ordo. Athenæus lib. II. ex Heraclide tradit: πρῶτοι Πέρσαι, ὥς φησιν Ἡρακλείδης, καὶ τοὺς λεγομένους Στρώτας ἐφεῦρον, ἵνα κόσμον ἔχῃ ἡ στρῶσις, καὶ εὐαφίαν. Itaq; Artaxerxes, Timagoræ Cretensi στρώματα πολυτελῆ mittens, vna quoq; , vt Athenæus ibidem scribit, misit τὸν ὑποστρώσοντα, φάσκων, οὐκ ἐπίστασθαι τοὺς Ἕλληνας ὑποστρωννύειν Similiterq; Plutarchus, in Pelopida, Artaxerxem, Timagoræ Atheniensi (in eo enim non belle ei cum Athenæo conuenit) dono dedisse κλίνην πολυτελῆ, refert, simulque καὶ Στρώτας θεράποντας, ὡς Ἑλλήνων οὐκ ἐπισταμένων. Idem Plutarchus in Artaxerxe, ἔπεμψε δὲ κλίνην καὶ στρώματα καὶ τοὺς στρωννύντας, ὡς οὐ μεμαθηκότων Ἑλλήνων ὑποστρωννύειν. Nec satis habuisse Persas τὰς κλίνας μαλακῶς ὑποστρώννυσθαι, verumetiam, pedes, ἐπὶ ταπίδων τιθέναι, ὅπως μὴ ἀντερείδῃ τὸ δάπεδον, Xenophon, li. VIII. παιδ. scribit.

Lectos quoque interdum, Aulæis obducebant. Curtius lib VIII. *Nec quicquam eorum quæ inuicem iactata erant, Rex ignorabat: quum post Aulæam, qua lectos obduxerat, staret.*

Velis etiam atque Aulæis, quæ interdum purpura, interdum auro intexta erant, Ædes ac Tabernacula exornabantur. Testimonio est & Plutarchus, qui de Artaxerxe talia in eius vita scribit: αὐτὸς δὲ τοῦ θαλάμου τὸν ὄπισθεν τῆς κλίνης τοῖχον ἐκκόψας, καὶ θυρώσας, κατεκάλυψεν Αὐλαίᾳ τὰς θύρας. Et mox, παρὰ τὴν Αὐλαίαν ὑπολαβὼν, ἀνεχώρησεν εἰς τὸ ἐντὸς οἴκημα. Tertullianus lib. de habitu mulieb. c. VIII. de Parthis & Medis loquens, *Sed parietes Tyriis & Hyacinthinis, & illis Regiis velis, quæ vos operose resoluta transfiguratis, pro pictura abutuntur.* Plutarchus in Themistocle, ἐγγὺς γινόμενοι, τὴν αὐλαίαν ἀνέστελλον. Athenæus lib. XII. de Tabernaculo in quo Alexander, epulum nuptiale populo præbuit, περιβέβληται δὲ ἐν τῷ περιβόλῳ πολυτελεῖς Αὐλαῖαι ζωωτοὶ καὶ διάχρυσοι, κανόνας ἔχουσαι περιχρύσους καὶ περιαργύρους. Vnde apparet belluata (vt Plautus loquitur) fuisse Persarum Aulæa, & animalium figuris insignita. Quæ vero Athenæus ζωωτὰ, ea, ποικίλα Στρώματα, eodem sensu dixit Plutarch. in Themistocle. illic enim Themistoclem in secundo suo cum Artaxerxe colloquio ac congressu, respondisse refert, τὸν τοῦ Ἀνθρώπου λόγον ἐοικέναι, τοῖς ποικίλοις Στρώμασιν, dixit: ὡς γὰρ ἐκεῖνα καὶ τοῦτον, ἐκτεινόμενον μὲν, ἐπιδείκνυσθαι τὰ εἴδη· συστελλόμενον δὲ, κρύπτειν καὶ διαφθείρειν· ὅθεν αὐτῷ χρόνου δεῖν. Ex quibus efficitur, vetustum in Perside Aulæorum vsum fuisse. Sunt tamen qui Attalum Asiæ Regem, tot sæculorum interuallo a Persicis Regibus remotum, Aulæis parentem adsignent, freti Seruii auctoritate, qui & inde vocis ipsius notationem arcessit. Is enim in libro I. Æneid. ad ea verba, *Aulæis iam se regina superbis: Aulæis,* ait, *velis pictis: quæ ideo Aulæa dicta sunt, quod primum in aula Attali regis Asiæ, qui populum Romanum scripsit heredem, inuenta sunt. Ideo etiam in domibus tendebantur Aulæa, vt imitatio tentoriorum fieret, sub quibus bellantes semper habitauere maiores: vnde & in thalamis hoc fieri hodie conspicimus. Varro tamen dicit, Vela solere suspendi ad excipiendum puluerem, quia vsus cameræ ignorabatur. Vnde Horatius, Interea suspensa graues Aulæa ruinas, In patinam fecere, trahentia pulueris atri, Quantum non Aquilo Campanis excitat agris.* Qui versus Horatii a Seruio laudati, petiti sunt ex

Sat-

Sat.VIII.lib.II.Sermon.ad quem locum vet. Interpres, *Aulæa*, inquit, *cortinæ, vela. Apud veteres tensis Auleis exercebantur conuiuia: vnde permansit consuetudo militibus, vt tentoria habeant: sub cameris autem tendebantur, vt si quid pulueris caderet, ab ipsis exciperetur.* Idem Seruius in lib. III. Georgic. ad versum, *Purpurea intexti tollant aulæa Britanni: Aulæa* dicta tradit *ab aula Attali regis, in qua primum inuenta sunt Vela ingentia, postquam is populum Romanum scripsit heredem.* quæ verba a me, breuitatis studio, auulsa sunt a multis aliquot quæ antecedunt: quibus, inter cetera, continetur, Augustum, postquam vicit Britanniam, donasse populo *Aulæa, id est, vela inimica*: quod postremum quid sit nescio. Nam qui vt ab hoste capta ea vela, *inimica* appellari in animum induceret suum, ipse sibi somnia fingeret. Reddamus ergo Seruio meliorem, id est suam, mentem. Equidem prima facie Seruium scripsisse *vela mimica* credebam: postea consultis manuscriptis codicibus, inueni in his scriptum, *Aulæa, id est, velamina*. Donatus in præfatione commentarior. in Terent. *Aulæa quoq; in Scena, in terra sternuntur, quod pictus ornatus erat ex Attalica Regia, Romam vsque perlatus: pro quibus, Siparia, ætas posterior accepit. Est autem minutum velum, quod populo obsistit, dum fabularum actus commutantur.* Cuius loci, verba aliquot, suspicione non vacant. Nam si *in terra sternerentur Aulæa*, vt prima verba sonant, populi oculis obstare in actuum mutatione, non poterant: atque ita, summa imis non consentiunt. Deinde, qui potuit *minutum velum* esse, cum eo Scena obtenderetur, populoque prætenderetur, dum fabularum actus mutaretur? nec minuta ea vela fuisse ostendit Lucretius lib. IIII. his versibus:

Et volgo faciunt id lutea russaq; vela,
Et ferrugina, cum magnis intenta theatris
Per malos volgata trabesq; trementia fluitant,
Namq; ibi consessum caueai subter, & omnem
Scenai speciem patrum, matrumq;, deorumq;
Inficiunt, coguntq; suo fluitare colore:
Et quanto circum mage sunt inclusa theatri
Mœnia, tam magis hæc intus perfusa lepore

Omnia conrident correpta luce diei.

Quamobrem scripsisse Donatum, illic quidem, *in scena intenta*: vel, *intexta*: hic vero, *Mimicum velum*, vero simile est. Isidorus Origin. lib. XIX. cap. XVII. *Aulaa, vela picta & grandia: qua ideo Aulaa dicta sunt, quod primum in aula Attali Regis Asia, cui successit populus Romanus, inuenta sunt.* Inscite vtique Nonius, hæc ex Varronis lib. III. de Vita Pop. Ro. verba, citans, *Quot ex hereditate Attalica, Aulaa, Chlamydes, Palla aurea: Aulaa*, interpretatur, *genus vestis peregrinum*: subiicitque, *& est tanquam Paludamentum Barbarici habitus militaris.*

Sane, vt Aulæorum inuentorem fuisse Attalum, indeq; Aulæis (quæ vox Græca est) nomen impositum, a vero alienum est, ita veritati consentaneum, Attalum primum inuenisse, aurum velis intexere: cum duntaxat colores diuersos eorum picturæ inserere Babylon docuisset. Plinius, de pictis vestibus agens, lib. VIII. cap. XLVIII. *Acu facere id Phryges inuenerunt, ideoq; Phrygiones appellati sunt: Aurum intexere in eadem Asia inuenit Attalus Rex. Vnde nomen Attalicis. Colores diuersos pictura intexere, maxime Babylon celebrauit, & nomen imposuit. Plurimis vero liciis texere, qua Polymita appellant, Alexandria instituit.*

Romanis quidem huiusmodi Stragula, Attali beneficio, qui populum Romanum ex asse heredem reliquit, innotuere: in cuius bonis inuenta illa Vela ingentia, Scenarum ædiumque περιπετάσματα: quorum, tunc primum fulgor, aciem oculorum Latinorum perstrinxit. Quæ res existimandi copiam præbuit, Aulæa inde nomen traxisse, quod ex Attalica aula, in orbem Romanum migrassent. Indeque *Aulaa Attalica*, dixit Propertius, Elegia XXXIII. lib. II & *Attalicum Torum*, idem Eleg. XIIII, eiusdem lib. II. id est, Attalicis Aulæis instratum. Vestes quoque auro intextæ, *Attalica* appellatæ, ab eodem Propertio Elegia XVIII. lib. III. & Plinio, lib XXXVI. cap. XV. & lib. XXXVII. cap. I.

Persæ porro non parietes tantum Aulæis & velis magni pretii, tegere & exornare, verumetiam ipsum ædium solum, ac pauimentum, Tapetibus sternere solebant. Nec super

ſuper dura vel herbida humo, niſi ſubſtratis tapetibus, conſidere moris erat. Et ita, Xenophon lib. IIII. Ἑλληνικῶν, Ageſilaum Lacedæmonium, & Pharnabazum Perſam in colloquium veniſſe narrans, ait, Ageſilaum humi iacuiſſe ſuper herbam: huic vero famulos Aulæa in quibus molliter Perſæ ſedere conſueuerant, ſubſtrauiſſe: verba eius ſunt hæc, ὑπερπηθέντων δὲ αὐτῷ τῶν θεραπόντων ῥαπτὰ, ἐφ' ὧν καθίζουσιν οἱ Πέρσαι μαλακῶς, ᾐδέσθη ἐντρυφῆσαι. Cyrum ſubſterni iuſſiſſe Cyaxari ſub palmeto, τῶν Μηδικῶν πίλων, Xenophon lib. V. refert.

Non ſunt, & in Perſico luxu Vnguenta omittenda, quibus delibutos fuiſſe maduiſſeque Perſas, minimi negotii eſt probare. Plin. lib. XIII. cap. I. *iam Roſæ ſucco reperto. Nominatur enim id quoque in olei laude. Perſarum eſſe debet gentis Vnguentum. Sed & Parthi madent eo, & accerſita commendatione, ingluuie natum virus extingunt. Primum, quod equidem inueniam, caſtris Darii Regis expugnatis, in reliquo eius apparatu Alexander cepit ſcrinium Vnguentorum. Poſtea voluptas eius, a noſtris quoque, inter laudatiſſima atq; etiam honeſtiſſima vitæ bona, admiſſa eſt.* Artaxerxes, vt eſt apud Athenæum lib. II. Ἀνταλκίδᾳ τῷ Λάκωνι, τὸν αὑτοῦ στέφανον εἰς μύρον βάψας, ἔπεμψε. Quinetiam Perſas, vnguentis corpora in balneis fricare conſueuiſſe, ex eo colligo, quod Alexander cum animaduertiſſet milites ſuos, vnguentatos e balneis prodire, nec iam oleo, ſed vnguentis, & odoribus, dum lauarentur, perfundi, Perſicoque more, in ſeruitio & miniſterio habere cubicularios, & qui eos fricarent in balneis: benigne prudenterq; eos obiurgaſſe dicitur, quod victores, in eorum quos vicerant mores, turpiter indecoreque tranſirent. Id vt planius noſcatur, ipſius Plutarchi verba in Alexandro ſubiiciam: ἐπεὶ δὲ τοὺς περὶ αὐτὸν ἑώρα παντάπασιν ἐκτετρυφηκότας, καὶ φορτικοὺς ταῖς διαίταις καὶ πολιτείαις ὄντας, μύρῳ δὲ χρωμένους, ἰέναι πρὸς ἄλειμμα καὶ λουτρὸν, ὅσους οὐδὲ ἐλαίῳ, τρίπτας δὲ καὶ κατευναστὰς περιαγομένους, ἐπετίμησεν πρᾴως καὶ φιλοσόφως· θαυμάζειν φάμενος, εἰ τοσούτους ἠγωνισμένοι καὶ τηλικούτους ἀγῶνας, οὐ μνημονεύουσιν ὅτι τῶν καταπονουμένων οἱ καταπονήσαντες ἥδιον καθεύδουσιν· οὐδὲ ὁρῶσι, τοῖς Περσῶν βίοις τοὺς ἑαυτῶν παραβάλλοντες, ὅτι δουλικώτατον μὲν

ἐστὶ τὸ τρυφᾶν, βασιλικώτατόν δὲ τὸ πονεῖν. καίτοι πῶς ἄν τις, ἔφη, δι' ἑαυτοῦ θεραπεύσειεν ἵππον, ἢ λόγχην ἀσκήσειεν ἢ κράνος, ἀπειθικὼς τοῦ φιλτάτου σώματος ἅπτεσθαι ταῖς χερσί; οὐκ ἴστε, εἶπεν, ὅτι τοῦ κρατεῖν πέρας ἡμῖν ἐστί, τὸ μὴ ταὐτὰ ποιεῖν τοῖς κεκρατημένοις;
Vnde apparet in ministerio Persas habuisse Τρίπτας, a quibus destringerentur, & fricarentur: eaque gratia, vt Romanis mulieribus Ornatrices, ita Persis Ornatores inseruisse, ostendit Xenophon, lib. VIII. παιδ. in eorum familia recensens, Κοσμητὰς οἳ ὑπογράφουσί τε καὶ ἐντρίβουσιν αὐτοὺς, καὶ τὰ ἄλλα ῥυθμίζουσι.

Persas, antequam cibum caperent, lauare solitos, indicio est, quod Xenophon lib. VIII. παιδ. de Cyro scribit, ἐπεὶ δὲ ὥρα ἦν, οἱ τεταγμένοι προσιόντες, λούσασθαι αὐτὸν ἐκέλευον. ὁ δὲ ἔλεγεν, ὅτι ἡδέως ἀναπαύοιτο· οἱ δ' αὖ τεταγμένοι, ἐπεὶ ὥρα ἦν, δεῖπνον παρετίθεσαν.

Persas vtique, Balneatores, circa se occupatos, seruos habuisse, testis est Xenophon eodem lib. in famulitio Persarũ numerans, Λουτροχόους. Lecticarios etiam seruos, quorum humeris gestarentur, habuisse Persas, indicio est, quod Artaxerxem Timagoræ donasse φορεῖς τοὺς κομίζοντας αὐτὸν ἄχρι θαλάσσης, μαλακῶς ἔχοντα, Plutarch. in Artaxerxe refert. Idem in Pelopida, de Timagora loquens, τέλος δὲ κατέβαινεν ἐπὶ θάλασσαν, ἐν φορείῳ κομιζόμενος· καὶ τέσσαρα τάλαντα τοῖς κομίζουσι, μισθὸς ἐδόθη παρὰ βασιλέως.

Ex quibus efficitur, Persas, vrbanam familiam habuisse variis & officiorum & ministeriorum generibus descriptam, vt ex Xenophontis lib. VIII. παιδ. supracitatis locis apparet. Acerbe autem potestatẽ in seruos exercebant: in quos vitæ necisque ius habuisse eos, Ammian. Marcellinus lib. XXIII. tradit. De Persis enim agens, *iuxta*, inquit, *in aduersis rebus & prosperis callidi, superbi, crudeles, vitæ necisque potestatem, & in seruos, & in plebeios vindicantes obscuros.*

Etiam illud, priusquam a Persicis epulis discedam, admonebo, Persarum culinas Allio oppleri consueuisse, quod eius odore, serpentes & alia venenata animalia fugari exploratum haberent, vt tradit Simeo Magister Antiochenus in Syntagmate de Cibarior. Facultatib. de Allio tractans, his verbis, φεύγουσι δὲ τοῦτο καὶ οἱ ὄφεις, ὥσπερ καὶ τὰ πήγανα· καὶ

διὰ

διὰ τοῦτο οἱ Πέρσαι τὸ πρὶν τὰ μαγειρεῖα αὐτῶν σκορόδων ἐνεπίμπλων. Ac nec illud prætermittendũ censeo, quod de Persicarum epularum reliquiis, ab Athenæo traditum exstat. Etenim cœna peracta, reliquias circumstantibus diuisas ait: cum magna & panis oblongiorumque copia, semper, sublatis mensis, superesset, inter famulos ac seruos, ab eo qui ferculis seu mensæ præerat, viritim distribuebatur: eaq; singulis Diaria cibaria erant. Qua de re Athenæi verba lib. IIII. sunt hæc: οὕτω δὲ καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις Πέρσαις, τοῖς ἐν δυναστείᾳ οὖσιν, ἀθρόα πάντα τὰ σιτία ἐπὶ τὴν τράπεζαν παρατίθεται· ἐπειδὰν δὲ οἱ σύνδειπνοι δειπνήσωσι, τῶν ἀπὸ τῆς τραπέζης περιλειπομένων (καταλείπεται δὲ πλεῖστα κρέα καὶ ἄρτοι) ὁ τῆς τραπέζης ἐπιμελούμενος, δίδωσιν ἑκάστῳ τῶν οἰκετῶν· καὶ ταῦτα λαβὼν τὴν καθ' ἡμέραν ἔχει τροφήν.

Sed tandem aliquando, Persicis mensis remotis, ad alia properemus.

Persis licuisse, liberorum quærendorum gratia, quas, & quot vellent, Vxores ducere: Vxoribus etiam, Pellices Concubinasque insuper adiungere, certo certius est. Herodotus lib. I. γαμέουσι δ' ἕκαστος αὐτῶν πολλὰς μὲν κουριδίους γυναῖκας, πολλῷ δ' ἔτι πλεῦνας παλλακὰς κτῶνται. Strabo lib. XV. de Persis, γαμοῦσι δὲ πολλάς, καὶ ἅμα παλλακὰς τρέφουσι, πολυτεκνίας χάριν. Ammianus Marcellinus lib. XXIII. de Persis, *effusius plerique soliti solui in Venerem, ægreque contenti multitudine Pellicum, puerilium stuprorum expertes, pro opibus quisq; adsciscere matrimonia, plura vel pauca. Vnde apud eos per libidines varias caritas dispersa torpescit.* Similiterque Iustinus lib. XVI. de Parthis, *Vxores, dulcedine varia libidinis, singuli plures habent.* Agathias lib. II. *Quippe potentes apud Persas, inferiores damnis adficiunt, magnaq; inuicem crudelitate ac diritate se vexant: quodq; omnium maxime absurdum est, cuiuis fas est innumeras prope ducere vxores, & nihilominus ab expertibus matrimonii adulteria designantur.* Quanquam olim πολυγαμίαν, Persas verisimile est, non libidinis modo stimulis amplexos, verumetiam, quod apud eos, vt Herod. scribit, post bellicam fortitudinem in pretio habebatur numerosæ sobolis procreatio: cum in multitudine populi, robur imperii positum esse censerent. Itaque patri-

bus, & proletariis, qui quamplurimos liberos suscepissent, tanquam egregium aliquid præstitissent, Regem annua munera misisse, ait Herodot. lib. 1. in hunc modum: ἀνδραγαθίη δ' αὕτη ἀποδέδεκται, μετὰ τὸ μάχεσθαι εἶναι ἀγαθὸν, ὃς ἂν πολλοὺς ἀποδέξῃ παῖδας. τῷ δὲ τοὺς πλείστους ἀποδεικνύντι, δῶρα ἐκπέμπει ὁ βασιλεὺς, ἀνὰ πᾶν ἔτος· τὸ πολλὸν δ' ἡγέαται ἰσχυρὸν εἶναι. Iisdem etiam præmia, quotannis, a Regibus proposita decretaque, Strabo lib. xv. refert.

In eorum vero coniunctionibus, neque pudoris naturalis, neque honestatis publicæ, ratio habebatur. Nulla enim reuerentia seruata, matribus sororibusque iungebantur: quæ eis in manum, iustarum vxorum loco, conueniebant. Philo in lib. de specialib. legib. μητέρας γὰρ οἱ ἐν τέλει Περσῶν, τὰς αὐτῶν ἄγονται· καὶ τοὺς φύντας ἐκ τούτων, εὐγενεστάτους νομίζουσι. καὶ βασιλείας τῆς μεγίστης, ὡς λόγος, ἀξιοῦσιν. οὗ τί ἂν γένοιτο δυσσεβέστερον ἀνοσιούργημα, πατρὸς εὐνὴν τετελευτηκότος, ἣν ἄψαυστον ὡς ἱερὸν ἐχρῆν φυλάττεσθαι, καταισχύνειν; Tertullian. Apologetico, *Persas cum suis matribus misceri Ctesias refert.* Minucius in Octauio, *Ius est apud Persas misceri cũ matrib.*

Magos etiam censuisse, fas & ius esse, μητρὶ ἢ θυγατρὶ μίγνυσθαι, Diogenes Laert. in proœmio tradit. Immo vero non alia inter Magos recepta coniugia, indicat Strabo; cuius lib. xv. de Magis verba, sunt hæc, τούτοις δὲ, καὶ μητράσι συνέρχεσθαι νενόμισται. Hinc Catullus,

Nascatur Magus ex Gelli, matrisque, nefando
Coniugio, & discat Persicum haruspicium.
Nam Magus ex matre & gnato gignatur oportet,
Si vera est Persarum impia relligio.

At Alexandei Dario victo incestas istas & nefarias nuptias, & a naturali verecundia abhorrentes, inhibuit. Is enim, vt Plutarch. in lib. de eius Fortuna scribit, docuit Πέρσας σέβεσθαι μητέρας, ἀλλὰ μὴ γαμεῖν.

Nec cum matribus modo, sed & cum filiabus ac sororibus misceri apud Persas (honos sit castis auribus) fas & iura sinebant. Diogen. Laert. lib. ix. in Pyrrhone, Πέρσαι γὰρ οὐκ ἄτοπον ἡγοῦνται θυγατρὶ μίγνυσθαι. Ath. lib. v. Ἀντισθένης δ' ἐν θατέρῳ τῶν Κύρων, κακολογῶν Ἀλκιβιάδην, καὶ παράνομον εἶναι λέγων, καὶ εἰς γυναῖκας, καὶ εἰς τὴν ἄλλην δίαιταν. συνεῖναι γάρ φησιν

αὐτὸν κῲ μητρὶ, κῲ θυγατρὶ, ἢ ἀδελφῇ, ὡς Πέρσαις. B. Hieron. lib. II. aduers. Iouin *Persæ, Medi, Indi. & Æthiopes, regna non mediocria, & Romano regno paria, cum Matribus, & magis cum filiabus & nepotibus, copulantur.* Et ita Atossa Cyri filia, Cambysi fratri nupsit, vt ait Herodotus lib. III. Artaxerxes filiam suam Atossam duxit in matrimonium, dein & alteram, Amestrim, vt Plutarchus in Artaxerxe auctor est. Darium quoque nouas res molientem Atossæ sorori pollicitum se eam ducturum, licet eam pater in matrimonio haberet, Plutarchus eod. lib. scribit. Vnde autem sororum matrimonium in vsum venerit, idem exponit Herodot. lib. III. Eum certe nefandum morem, ab Assyriis ad Persas transiisse, Constantinus Manasses in Annalibus tradit. Lucian. in libello περὶ θυσιῶν, de Ioue: ἔγημε δὲ πολλὰς μὲν ἄλλας, ὑστάτην δὲ, τὴν Ἥραν τὴν ἀδελφὴν κατὰ τοὺς Περσῶν τε κῲ Ἀσσυρίων νόμους. Qua in re, caprinam Persarum libidinem, Clemens Alexand. acriter exagitat. de illis enim loquens lib. I. Pædagogi cap. VIII. ait, ποιήσαντες δὲ, ἀδελφαῖς κῲ μητράσι καὶ γυναιξὶ, γαμετοῖς τε ἅμα, καὶ παλλακίσιν ἀνάρμα θέμεις, ἐπιμίσγονται. καθάπερ οἱ κάπροι, εἰς συνουσίαν ἠσκημένοι. Agathias quoque lib. II. iisdem obscenis libidinibus, sua tempestate volutatos Persas narrat, monstraque hæc in solas terras deportanda abominatur. Qua de re, pro Græcis ipsius auctoris, quæ nobis nō suppetunt, verbis, Latina Interpretis subiicere cogor. de Persis ergo agens, ait, *non solum cum sororibus suis & consobrinis impudenter congrediuntur: sed cum filiabus & genitores, proh scelus, miscentur, & quod omnium est impiissimum (ô natura, ô leges) cum matribus filii. Persis autem fuisse nuper id sceleris adinuentum ex eo, quod narraturi mox sumus, nosse quis poterit. Ferunt quondam magnā Semiramidem illam Assyriam fuisse eo temeritatis euectam, vt cum Nino filio habere congressum voluerit, iuuenemq; pertentasse: huncq; renuentem concubitum, remque permoleste ferentem, pergentem ad facinus matrem protinus occidisse, patrareq; id maluisse quam scelus committere. Non enim si id lege permittebatur, Ninū duxerim ad id crudelitatis venisse. Sed quid est opus nimiū vetusta repetere? Paulo antequam Macedones tantas res gererent, & Persæ destruerentur:*

Artaxerxem Darii ferunt Parisatidem matrem, quum eodem malo afficeretur, quo & Semiramis, & secum rem habere percuperet, haudquaquam necasse: sed eiecisse iracundius, & repulsasse, quia nec pium id esset, nec patrium, nec in vita hominum consuetum.

In nuptiis vero contrahendis tempora quoque Persas seruasse, inuenio. nam vt Strabo lib. xv. scribit, apud eos Nuptiæ in initio verni æquinoctii celebrabantur. Sponsus vero ad lectum genialem accedebat, sumpto prius malo, vel cameli medulla, nec alium præterea cibum eo die gustabat, sumebatve. Hoc ita Strabo lib. xv. *οἱ δὲ γάμοι κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας ἐπιτελοῦνται· παρέρχεται δ' ἐπὶ τὸν θάλαμον προφαγὼν μῆλον ἢ καμήλου μυελὸν, ἄλλο δ' οὐδὲν τὴν ἡμέραν ἐκείνην.* Quo autem ritu nuptiæ apud Persas peragerentur, docet Arrianus lib. vi. qui vti Alexander cum Persica nuptias iunxerit, & a suis iungi iusserit, ita exponit: *οἱ γάμοι δὲ ἐποιήθησαν νόμῳ τῷ Περσικῷ· θρόνοι ἐτέθησαν τοῖς νυμφίοις ἐφεξῆς. καὶ μετὰ τὸν πότον ἧκον αἱ γαμούμεναι· καὶ παρεκαθέζοντο ἑκάστη τῷ ἑαυτῆς· οἱ δὲ, ἐδεξιώσαντό τε αὐτὰς καὶ ἐφίλησαν.*

Nec Reges modo, vt supra lib. i. probauimus, sed priuati quique Pellicum copia & multitudine abundabant, vt testatur Suidas; cuius, in voce Ἀρβαζάκιος, & rursus in Μουσουργοί, verba sunt hæc; *ὥσπερ Ὀρόντην τὸν Πέρσην φασὶν εἰπεῖν ὅτι τῶν δακτύλων ὁ μικρότατος, καὶ μύρια σημαίνει, καὶ ἕνα ἀριθμόν· οὕτω καὶ ἐκεῖνοι τὰς Ἑταίρας, κατὰ μονάδα καὶ μυριάδα, ἠρίθμουν.* Pellices autem istas Gynæconitide inclusas, testatur Plutarch. qui Themistoclem donis muneribusque, sibi Satrapis Lydiæ pellices conciliasse, earumque gratia, ad placandum Satrapem, vsum, narrat, in Themistoclis vita, his verbis: *φοβηθεὶς ὁ Θεμιστοκλῆς, εἰς τὴν γυναικωνῖτιν κατέφυγε· καὶ τὰς παλλακίδας αὐτοῦ θεραπεύσας χρήμασιν, ἐκεῖνόν τε κατεπράϋνε τῆς ὀργῆς, καὶ πρὸς τὰ ἄλλα παρεῖχεν ἑαυτὸν εὐλαβέστερον ἤδη.*

Parthos quoque, quos *in libidinem profectos* fuisse, Iustinus lib. xli. scribit, Pellicum greges aluisse, & in suo comitatu habuisse, exemplo Surenæ, quod apud Plutarchum in Crasso extat, planum fit.

Licet

Licet autem Persis, & vxorum, & pellicum, multitudo placeret, adulterium tamen, & lecti genialis iniurias, vindicasse eos, Iosephus lib. xi. cap. vi. indicat, cum ait, οἱ τῶν Περσῶν νόμοι, τοῖς ἀλλοτρίοις βλέπειν τὰς γυναῖκας ἀπείρηκασι. Atq; adeo non iustas Vxores modo, sed & Pellices diligenter obseruasse Persas, Plutarchus in Themistocle, tradit: τὸ βαρβαρικὸν φῦλον τὸ πολὺ, καὶ μάλιστα τὸ Περσικὸν, εἰς ζηλοτυπίαν τὴν περὶ τὰς γυναῖκας, ἄγριον φύσει καὶ χαλεπὸν ἐστίν. οὐ γὰρ μόνον τὰς γαμετὰς, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀργυρωνήτους καὶ παλλακευομένας ἰσχυρῶς παραφυλάττουσιν. ὡς ὑπὸ μηδενὸς ὁρᾶσθαι τῶν ἐκτὸς, ἀλλ' οἴκοι μὲν διαιτᾶσθαι κατακεκλεισμένας· ἐν δὲ ταῖς ὁδοιπορίαις, ὑπὸ σκηνὰς κύκλῳ περιπεφραγμένας, ἐπὶ τῶν ἁρμαμαξῶν ὀχεῖσθαι, τοιαύτην τῷ Θεμιστοκλεῖ σκευασθεῖσαν τὴν ἔντευξιν. Ἔφορος δὲ καὶ Δείνων καὶ Κλείταρχος καὶ Ἡρακλείδης, ἔτι δ' ἄλλοι πλείονες, πρὸς αὐτὸν ἀφικέσθαι τὸν Ξέρξην. Sic & Parthos, licet πολυγάμους, *nulla delicta adulterio grauius vindicasse*, Iustinus lib. xli. scribit.

Ad hanc vero Vxorum Pellicumque turbam, παιδεραστίαν accessisse, quis credat? Ac plane, ab hoc Persas crimine, Ammianus Marcellinus vindicat, qui, *puerilium stuprorum expertes* fuisse, lib. xxiiii. adserit. Contradicit tamen Herodotus lib. i. cuius verba scribæ vice recitabo, nec quidquam addam de meo. Ea sic habent: καὶ εὐπαθείας τε παντοδαπὰς πυνθανόμενοι ἐπιτηδεύουσι· καὶ δὴ καὶ ἀπ' Ἑλλήνων μαθόντες, παισὶ μίσγονται. Quod reprehendit Plutarchus in libro περὶ τῆς Ἡροδότου κακοηθείας, hoc modo: Πέρσας μὲν φησι παισὶ μίσγεσθαι παρ' Ἑλλήνων μαθόντας· καίτοι πῶς Ἕλληνες Πέρσαις διδασκάλεια ταύτης ὀφείλουσι τῆς ἀκολασίας, παρ' οἷς ὀλίγου δεῖν ὑπὸ πάντων ὁμολογεῖται παῖδας ἐκτετμῆσθαι, πρὶν Ἑλληνικὴν ἰδεῖν θάλασσαν. Molles quoque cinædos, & muliebria passos, probrosos apud Persas habitos, testimonio est, quod apud Curtium lib. vi. Oxines Persa ait, *nec moris esse Persis, mares ducere eos, qui stupro effeminarentur.*

Sane Persæ pueris virilitatem exsecabant: ac forma præstantissimos quosque mares castrabant. Herodotus lib. vi. de Persis: ὡς γὰρ δὴ ἐπεκράτησαν τῶν πολίων, παῖδάς τε τοὺς εὐειδεστάτους ἐκλεγόμενοι, ἐξέταμνον, καὶ ἐποίευν ἀντὶ εἶναι ἐνόρχιας, εὐνούχους· καὶ παρθένους τὰς καλλιστευούσας, ἀνασπάστους παρὰ

βασιλῆα. Dio Chrysostom. Orat. xxi. quæ de pulchritudine inscribitur, Persas pulchritudinem adamasse, hoc argumento probat, ὅτι καλοὺς Εὐνούχους ἐποίουν. Et ita Hermotimo, qui auctoritate & gratia supra ceteros Eunuchos apud Xerxem valuit, virilitatem a Panionio Chio, qui venalitiariam negotiationem exercebat, ademptam, idem Herodot. lib. viii. narrat, his verbis, ἁλόντα γὰρ αὐτὸν (videlic. Hermotimum) ὑπὸ πολεμίων, καὶ πωλεόμενον, ὠνέεται Πανιώνιος, ἀνὴρ Χῖος, ὃς τὴν ζόην κατεστήσατο ἀπ' ἔργων ἀνοσιωτάτων. ὅκως γὰρ κτήσαιτο παῖδας εἴδεος ἐπαμμένους, ἐκταμὼν, ἀγινέων ἐπώλεε ἐς Σάρδις τε καὶ Ἔφεσον χρημάτων μεγάλων. παρὰ γὰρ τοῖσι βαρβάροισι τιμιώτεροί εἰσι οἱ εὐνοῦχοι, πίστιος εἵνεκα τῆς πάσης, τῶν ἐνορχίων) ἄλλους τε δὴ ὁ Πανιώνιος ἐξέταμε πολλοὺς, ἅτε ποιεύμενος ἐκ τούτων τὴν ζόην.

A Persis autem ortam puerorum castrationem, ipsamq; Spadonum appellationem, Stephanus de vrbibus tradit, Σπάδα, inquiens, ἐσ' ἑτέρας κώμη Περσική ἐν ᾗ πρῶτη Εὐνουχισμὸς γεγονέ· ὅθεν Σπάδων λέγεται). Donatus in Eunuchum Act. i. Scen. ii. *Eunuchos a Persis institutos putant, ex captiuis. a Babyloniis enim Hellanicus auctor est id habuisse.* Ac plane ab Assyriis & Medis luxum hunc manasse, non dubium est. Nam & Babyloniorum Regem Nabuchodonosorem, ex Iudaica iuuentute quosdam; nec non & ex aliis gentibus, bello captos, in ipso ætatis flore, castrari curasse, Iosephus libro x. Antiquitatũ Iudaic. cap. xvi. ostendit his verbis: Ποιήσας τινὰς αὐτῶν ἐκτομίας. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ τοὺς ἐκ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ὅσα κατεστρέψατο, ληφθέντας, ἐν ὥρᾳ τῆς ἡλικίας διαθείς. D. Hieronymus in caput i. Danielis scribit, Hebræos arbitrari Danielem, & Ananiam, & Misaelem, & Asariam, fuisse Eunuchos. Athenæus lib. xii. Clearchum Solensem lib. iiii. Vitarum, περὶ Μήδων τρυφῆς disseruisse refert: & inter cetera, ὅτι διὰ ταύτης, πολλοὺς εὐνουχίσαιεν τῶν περιχώρων. Atque adeo omnium primam Semiramidem mares castrasse, Ammianus Marcellinus lib. xiiii. auctor est, *Postremo*, inquiens, *multitudo spadonum a senibus in pueros desinens, coloris obliuidi, distortaque liniamentorum compage deformis: vt quaqua incesserit quisquam, cernens mutilorum hominum agmina, detestetur memoriam Semirami-*

miramidis reginæ illius veteris, quæ teneros mares castrauit omnium prima, velut vim iniectans naturæ. Causam ergo castrandi Medis fuisse, τρυφὴν Athenæus ait. Vnde Claudianus in Eutropium, lib. I.

seu Persica, ferro,
Luxuries, vetuit nasci lanuginis umbram.

Sed quo τρυφή? an vt in longius tempus forma & læuitas vultus proferretur, formosioresque diutius permanerent? cui sententiæ lubens adquiesco: ne de ea, quam exornogente peius aliquid sentire aut suspicari videar. Quamquam qua id fini, non celat Petronius Arbiter, Satyrico,

Persarum, inquiens, *ritu, male pubescentibus annis*
Subripuere viros: exsectaq; viscera ferro
In venerem fregere: Atq; vt fuga mobilis æui
Circūscripta mora, properantes differat annos. Quin & M. Seneca Controuers. IIII. lib. X. *Principes viros contra naturā, diuitias suas exercere, excisorum greges habere: exoletos suos, vt ad longiorem patientiam impudicitiæ idonei essent, amputare*, iure ac merito queritur. Quorum verborum vestigia legens D. Hieronymus lib. I. aduers. Iouinian. ait, *& in longam securamque libidinem exsectus Spado.* Hæc vero, ferro truncata iuuentus, atq; exsecta virum, despectui apud Persas æque atque in orbe Romano, aut Græco, non habebatur. Tacitus lib. VI. Annal. de Abdo Partho, quem *adempta virilitatis* fuisse ait: *Non despectum id apud Barbaros, vltroque potentiam habet.* Et huic potissimum hominum generi, quasi multis de causis fidissimo, custodiam curamque corporis sui credendam, Cyrum censuisse, Xenophon lib. VII παιδ. memoriæ prodidit. Fidei certe causa, pretiosiores fuisse ceteris, adfirmat Herodot. lib. VIII. παρὰ τοῖσι βαρβάροισι, inquiens, τιμιώτεροί εἰσι οἱ Εὐνοῦχοι, πίστιος εἵνεκα τῆς πάσης, τῶν ἐνορχίων. Proinde Regibus, & in cubiculo, & in mensa, circumfusi, eorum saluti inuigilabant. Argumento est, quod Ælian. lib. II. Var. hist. cap. X. Magos ait præcepisse Εὐνούχων ἑνὶ, τῷ πλησίον παρεστώτων, φυλάξαι τὸν Ὦχον, τῆς τραπέζης παρεπιθείσης. Memoratur & a Ctesia, Xerxis cubicularius Pharnacia Eunuchus, cuius ope, Secundianus Regium cubiculum ingressus, ipsum Xerxem, somno vinoque sepultum, interemit.

Spadones quidem sine vlla flagitii suspicione, omnique stupri vel adulterii amoto metu, in Gynæconitide (qua de ædium parte vide Vitruu. lib 1. cap. x.) diu noctuque versatos, testatur Philostratus lib. 1. de vita Apollonii: Θαυμά-ζω ἐμαυτὸν ἐξ ὅτου ποτὲ οἱ βάρβαροι τοὺς Εὐνούχους σώφρονάς τε ἡγοῦνται, καὶ ἐς τὰς γυναικωνίτιδας ἐσάγονται· ἐπειδὴ γὰρ ἡ τομὴ τὸ ἀφροδισιάζειν ἀφαιρεῖται σφᾶς, ἀνεῖνται σφίσιν αἱ γυναικωνίτιδες, κἂν ξυγκαθεύδειν ταῖς γυναιξὶ βούλωνται. Eunuchos quidem recte Custodes virginibus mulieribusve apponi Heliod. lib. ix. histor. Æthiopic. indicat, propterea quod ἔχει τι ζηλότυπον τὸ εὐνούχων γένος· ὧν γὰρ ἀπεστέρηνται, τούτων εἰς κώλυμα τοῖς ἄλλοις προβέβληνται. Clemens Alexandrinus, lib. III Pædagog. cap. IIII. Εὐνοῦχοι πολλοὶ, καὶ οὗτοι μαστροποὶ, τὸ ἀξιόπιστον τοῦ μὴ δύνασθαι φιληδεῖν, ταῖς εἰς ἡδονὰς ἐθέλουσι ῥᾳθυμεῖν, ἀνυπόπτως διακονούμενοι. Ideoque Adulterii postulatum quendam qui se pro Eunucho gerebat, a Iudicibus absolutum, quod credibile eis non videretur, crimen hoc, in eiusmodi personam cadere, Lucianus in Eunucho scribit: καὶ μοιχὸς ἑάλω ποτὲ, ὡς ὁ Ἀξων φησὶν, ἄρθρα ἐν ἄρθροις ἔχων. ἀλλὰ τότε μὲν ἐς τὸν εὐνοῦχον ἀναφυγὼν, καὶ τοῦτο χρησφύγετον εὑράμενος, ἀφείθη, ἀπιστησάντων τῇ κατηγορίᾳ τῶν τότε δικαστῶν, ἀπό γε τῆς φανερᾶς ὄψεως. Vnde Phauorinus, inter cetera quæ sibi mira contigerant, hoc secundo loco numerabat, quod adulterii, licet Eunuchus, postulatus esset, quemadmodum Philostratus lib. 1. de vitis Sophistarum narrat, quem tamen pro Hermaphrodito habitum ait, his verbis: διφυὴς δὲ ἐτέχθη, καὶ ἀνδρόθηλυς· καὶ τοῦτο ἐδηλοῦτο μὲν καὶ παρὰ τοῦ εἴδους· ἀγενείως γὰρ τοῦ προσώπου, καὶ γηράσκων εἶχεν· ἐδηλοῦτο δὲ καὶ τοῦ φθέγματος· ὀξυηχὲς γὰρ ἠκούετο, καὶ λεπτὸν καὶ ἐπίτονον, ὥσπερ ἡ φύσις τοὺς Εὐνούχους ἥρμοσε. θερμὸς δὲ οὕτω τις ἦν τὰ ἐρωτικὰ, ὡς καὶ μοιχοῦ λαβεῖν αἰτίαν, ἐξ ἀνδρὸς ὑπάτου. Sed quando in Phauorini mentionem incidimus, religio mihi esset, clarissimum Galliarum nostrarū lumen, maximumque Arelatæ (vnde ortus erat) decus & ornamentum, intactum dimittere. Nec vero Latinam Græcamque tanti Sophistæ facundiam disserendiq; subtilitatem, sapientiæque studiis mixtam omnis generis doctrinam, infractam etiam aduersus Hadrianum Imperatorem libertatem, silentio

ſentio præterire fas eſt. Nota ſunt quæ Agellius, ab eius ore pendens, & vix a latere diſcedens, ab eo excepta, litteris mandauit: non obſcura etiam, quæ de eo Philoſtratus, Xiphilinus in Hadriano, & Suidas memoriæ prodiderunt. Spartianus in Hadriano, *Grammaticos, Rhetores, Muſicos, Geometras, Pictores, Aſtrologos habuit: præ ceteris, vt multi adſerunt, eminente Phauorino.* Illud haud ſcio an a quoquā adhuc animaduerſum ſit, ad eum ſpectare quæ Lucianus in Eunucho ait, καί τις ἀκαδημαϊκὸς εὐνοῦχος ἐκ Κελτῶν, ὀλίγον πρὸ ἡμῶν εὐδοκιμήσας ἐν τοῖς Ἕλλησιν. ὁ Διοκλῆς δὲ κἀκεῖνος αὐτὸν, εἰ παρελθὼν καὶ τῶν ὁμοίων μεταποιεῖτο, εἶρξεν ἄν, οὐ καταπλαγεὶς αὐτοῦ τὴν παρὰ τοῖς πολλοῖς δόξαν. Cyrillus apud Suidam in voce Σπάδων & εὐνοῦχοι· εἰώθασι γὰρ οὐ μόνοι οἱ Σπάδωνες, καὶ τὰ μέλεα τῆς αἰσχρουργίας ποσῶς ἔχοντες, ἀσελγαίνειν ἀμέτρως καὶ ἀκολασταίνειν ἀναιδῶς καὶ ἀκορέστως· ἀλλά γε καὶ οἱ τελέως ἀπόκοποι, καὶ ἐκτετμημένοι ζῶντα. Verum vt ad inſtitutum de Eunuchis ſermonem reuertamur, eos a veneris pruritu omnino alienos priſca quoque ſæcula non exiſtimarunt. D. Auguſtinus lib. VI. contra Iulianum Pelag. cap. XIIII. *Nam vtique concupiſcere viuentis ſentientisque naturæ eſt, ita vt non deſit concupiſcentia; quam ſpadonum quoque caſtitas frenet: minus quidem laborioſa, quia vbi materiam de qua operetur non inuenit, minus aduerſus eam libido conſurgit. Eſt tamen, pudiceque comprimitur, ne concumbendi quamuis irritus ipſe conatus, in eam turpitudinem veniat, propter quam Calligonum Valentiniani iunioris Eunuchum gladio nouimus vltore punitum, meretricis confeſſione conuictum. Neque enim & in libro Eccleſiaſtico adhiberetur inde ſimilitudo atque diceretur: Videns oculis & ingemiſcens, quaſi Spado complectens virginem & ſuſpirans; niſi & ipſi mouerentur concupiſcentiæ carnalis affectibus, licet deſtituti carnis effectibus.* Et hic eſt Calligonus præpoſitus cubiculi Valentiniani, cuius D. Ambroſ. Epiſt. XXXIII mentionem facit.

Nec mulieribus tantum, ſed & paruulis, rectores cuſtodesque Eunuchi apponebantur. Apud Eunuchos enim ac mulieres, infantes pueroſque educatos, docet Plato lib. III. de Legibus: διεφθαρμένην δὲ παιδείαν ὑπὸ τῆς λεγομένης εὐδαιμονίας τὴν Μηδικὴν περιεῖδεν ὑπὸ γυναικῶν τε καὶ εὐνούχων

παιδευθεῖεν αὐτῷ τοὺς υἱεῖς. Dio Chrysostom. Orat. XXXI. Persas, ait, μέχρι πολλοῦ τρέφεσθαι ὑπό τε γυναικῶν καὶ εὐνούχων τῶν πρεσβυτέρων· παῖδας δὲ μετὰ παίδων, καὶ μειράκια μετὰ μειρακίων, μὴ πάνυ συνεῖναι. Pueros quoque Eunuchis in disciplinam rectius quam aliis tradi, Bagoas apud Lucianum in Eunucho ita contendit: καίτοι καὶ ἐτόλμα παρεληλυθέναι ὁ Βαγώας λέγειν, ὡς πολὺ ἐπιτηδειότερος εὐνοῦχος τοῖς νέοις διδάσκαλος, οὐδὲ διαβολὴν ἔνια πρὸς αὐτοὺς ἐνδέξασθαι δυνάμενος, οὐδὲ τὸ Σωκράτους ἐκεῖνο ἔγκλημα παθεῖν ἄν, ὡς διαφθείρων τὰ μειράκια.

Iam vt reliqua Persicarum deliciarum genera exsequar, Musicæ expertes Persas non fuisse constat. Musicæ quoque, non virilis modo, sed & muliebris voluptate captos delinitosque illos, documento sunt, quæ de Musurgis libro superiore diximus. Nam, vt Macrobius lib. II. in somn. Scipionis, cap. III. ait, *ideo in hac vita omnis anima Musicis sonis capitur (vt non solum qui sunt habitu cultiores, verum vniuersas quoq; Barbaras nationes, cantus, quibus vel ad ardorem virtutis animentur, vel ad mollitiem voluptatis resoluãtur, exerceant) quia in corpus defert memoriam Musicæ, cuius in cælo fuit conscia.* Carmina certe quædam, patrio more, & in Deorum & in Regum laudes, cecinisse Persas, testatur Strabo lib. XV. de Magistris enim Persarum loquens ait: καὶ μέλους χωρὶς καὶ μετ᾽ ᾠδῆς, ἔργα θεῶν τε καὶ τῶν ἀρίστων ἀνδρῶν ἀναδιδόντες. Athenæus lib. XIIII. τὸ παλαιὸν γὰρ καὶ τῶν ἡρώων τὰς πράξεις καὶ τῶν θεῶν τοὺς ὕμνους δι᾽ ᾠδῆς ἐποιοῦντο, vt ex Homero docet: & mox subiicit, τὸ δὲ ἔθος τοῦτο καὶ παρὰ τοῖς βαρβάροις ἐσώζετο, ὥς φησι Δίνων ἐν τοῖς Περσικοῖς. Zosimus lib. III. ἐπίσησιν παρὰ πᾶσιν ἐλπίδα, τοῖς Πέρσαις, ᾄσματα λέγουσιν ἐπιχώρια, τὴν μὲν τοῦ σφῶν βασιλέως ἀνδρίαν ὑμνοῦντα, διαβάλλοντα δὲ τὴν τοῦ Ῥωμαίων βασιλέως ἀνέφικτον ἐπιχείρησιν· ῥᾷον γὰρ ἔφασκον αὐτὸν τὴν τοῦ Διὸς αἱρήσειν αὐλὴν ἢ τὸ Φρούριον. Eustathius in Dionys. περιήγησιν: λέγεται δὲ Περσικὴ τις εἶναι ᾠδή, ἧς τὰς ὠφελείας ἐξ διαθρυλοῦνται.

Sane Persę vix vllum vnquam pedibus iter conficiebant, sed vel in equis sedentes, vel curru vecti: Proinde Agesilaus, quemadmodum in eius Encomio Xenophon scribit, Persas captiuos nudos, & sub corona venire iussit: vt mi-

lites

sites eorum corpora intuerentur, tum candida, quia nunquam exuerentur; tum pinguia & mollia, διὰ τὸ ἀεὶ ἐπ' ὀχημάτων εἶναι.

Nec vero mollitiei aut deliciarum gratia, illo itineris labore, supersedebant: sed hoc bonis moribus iam inde a priscis temporib' introductum erat: vt enim adsidua equitatione optimi equites euaderent Persæ, non facile eorum quisquam pedester, aliquo excurrens vel proficiscens videbatur, sed semper in equo sedens. Verum postea corruptis moribus, versa res in luxum. Equos enim, vt mollius illis insiderent, plurima stragula veste, insternebant: atque adeo plura strata equis quam lectis iniiciebant. Vtrumque Xenophon lib VIII παιδ. ita scribit: ἔθισθεν μὲν ἐπιχώριον αὐτοῖς μὴ ὁρᾶσθαι πεζῇ πορευομένοις, οὐκ ἄλλου τινὸς ἕνεκα, ἢ τοῦ ὡς ἱππικωτάτους γίγνεσθαι· νῦν δὲ στρώματα πλείω ἔχουσιν ἐπὶ τῶν ἵππων ἢ ἐπὶ τῶν εὐνῶν· οὐ γὰρ τῆς ἱππείας οὕτως ὥσπερ τοῦ μαλακῶς καθῆσθαι ἐπιμέλονται.

Persicæ quoque mulieres & lecticis, & carruchis, quas proprio ac speciali nomine HARMAMAXAS vocant, vehebantur. Maximus Tyrius Sermone XXXIIII. θαυμάζεις λάσιαν Μηδικὴν, καὶ τράπεζαν βαρβαρικὴν, καὶ Ἁρμάμαξαν Περσικὴν. Xenophon lib. III παιδ. ἀναβάντες ἐπὶ τὰς Ἁρμαμάξας σὺν ταῖς γυναιξὶν. Item lib. VII. παιδ. ἐν δὲ μὴν εἰς τὴν ἁρμάμαξαν ἐν ᾗ περ αὐτὴ ὠχεῖτο. Et alias, ὁ ἀρχὸς τῶν Ἁρμαμαξῶν. Cuiusmodi HARMAMAXAS mulis iungi solitas, ex Ctesiæ fragmentis colligimus. Opertis autem, non patentibus lecticis, gestatas, ita vt, haud vllas corporis partes cuiquam conspiciendas præberent, Diodorus libro XVI. significat, cum de Persicis mulieribus loquens, ait, αἳ ἄγουσιν γυναῖκας, ἐπ' ἀπήναις πολυτελέσι μόγις καλυπτομιζόμεναι, καὶ γυμνὸν μέρος τοῦ σώματος οὐδὲν φαίνουσαι. Has vero lecticas pretiosis tapetibus velisque ornatas & constratas fuisse, indicat idem Diodor. li. XI. in quo eas, πολυτελέσι παραπετάσμασι κεκοσμημένας, memorat. sed & ἁρμάτων πολυχρύσων quibus Persicæ mulieres vehebantur, idem Diodo. Sicul. lib. XVII. mentionem facit.

Persæ porro, cum luxuria diffluerent, delicateque ac molliter viuerent, molliter quoque cubare, quo dulciores somnos caperent, studebant. Idq; stratorum & culcitarum

mollitie consequebantur. Argumento est illa Cyri ad eos Oratio lib. v. παιδ. τράγημα δὲ νομίζετε οὐχ ὁπόσα πρόβατα φύεται, ἀλλ' ὁπόσα φρύγανα ὄρη τε καὶ πεδία ἀνίησι. Idem libro VI παιδ. τραγημάτων δὲ ἐνδεηθέντες, μὴ δείσητε ὡς οὐχ ἡδέως ἀριστήσοντες.

Opulentiam vtique Persarum in supellectili & instrumento ædium, potius quam in nummis positam fuisse, Strabo lib. XV. scribit. Censebant enim vasa & aliam supellectilem ex auro & argento, πρὸς τὰς δωρεὰς κεχαρισμένα μᾶλλον, καὶ πρὸς κειμηλίων ἀπόθεσιν· τὸ δὲ νόμισμα τὸ πρὸς τὰς χρείας ἀρκοῦν, ἱκανὸν εἶναι, κἄπλειν δὲ πάλιν τὸ τοῖς ἀναλώμασι σύμμετρον.

Fictilibus vero vsos apud Persas, eos quos ignominia Reges notarent, Athenæus lib. XI. ex Ctesia, ita scribit, καὶ γὰρ Κτησίας παρὰ Πέρσαις φησὶν, ὃν ἂν βασιλεὺς ἀτιμώσῃ, κεραμίοις χρῆται.

Hortos etiam diligenter Persæ colebant, agrique non exiguum modum, septis claudebant, vt planum fit ex his quæ libro superiore de Paradisis diximus. Xenophon Pharnabazi Prætorium describens, inter cætera quæ in eo conspiciebantur, ait, καὶ θῆραι, αἱ μὲν ἐν περιειργασμένοις παραδείσοις, αἱ δὲ καὶ ἀναπεπταμένοις τόποις, παγκάλαι. Apud eundem Cyrus iunior παραδείσους καὶ δένδρων καὶ θηρίων μεστοὺς sibi a patre relictos ait, in quibus delectabatur. Quibus accedere velim, hæc Zosimi, ex lib. III. verba: Παραγίνεται δὲ καὶ εἰς περίβολον, ὃν βασιλέως θήραν ἐκάλουν. ἦν δέ τι τειχίον, χωρίον ἀπειληφὸς ἔνδον πολὺ, δένδρεσι πεφυτευμένον παντοδαποῖς. ἐν τούτῳ θηρίων παντοίων ἀναποκλειόμενα γένη, τρυφῆς τε οὐκ ἠπορημένων, διὰ τὸ καὶ ταύτην ἐπιτετάχθαι· καὶ παρεῖχον τῷ βασιλεῖ τὸ θηρᾶν, ἡνίκα ἂν βουληθείη, ῥᾳστώνην. Apud Xenophon. lib. VIII. Hæc Cyrus Satrapis, κτᾶσθε δὲ καὶ Παραδείσους, καὶ θηρία τρέφετε. In illis vero septis, arbores tam pomiferas frugiferasque, quam infructuosas, & præter vmbram nihil daturas, conserebant ac ponebant.

Sed nec contenti arboribus quæ ad opacandas deambulationes gestationesve, patulis diffusæ ramis, latas præbebant spatiantibus vmbras: præterea etiam sibi manu facto opere, Vmbracula parabant: quo succederent in æstiuo tempore.

tempore meridiano. Cuius rei auctorē habeo Xenophontem lib. VIII. παιδ. ἔν γε μὴν τῷ θέρει οὐκ ἀρκοῦσιν αὐτοῖς οὔθ' αἱ τῶν δένδρων, οὔθ' αἱ τῶν πετρῶν σκιαί· ἀλλ' ἐν ταύταις ἑτέρας σκιὰς (seu σκιάδας) ἄνθρωποι μηχανώμενοι αὐτοῖς παριστᾶσι.

Vinearum quoque instituendarum curam gessisse Persas, ex eo apparet quod Athenæus lib. I. in Damasco Syriæ vrbe etiam vinum nasci adfirmat; quia ibi Persæ vineta conseuerint, vineasque posuerint. Persas quoque inter eos qui vites seuerunt, numerat Maxim. Tyr. Sermo. XI.

Persas αὐτουργοὺς fuisse ab initio, artificiisque pluribus sese exercuisse, Xenophon lib. VII. παιδ. scribit. Postea vero, inuecta in Persidem luxuria, & quod plerique omnes ad rem militarem animum appellerent, Opifices omnes, & qui in sordida arte versabantur, viles & abiecti, & nullo pene loco haberi cœpere. Herodotus lib. II. ὁρέων καὶ Θρήικας καὶ Σκύθας, καὶ Πέρσας καὶ Λυδοὺς, καὶ σχεδὸν πάντας τοὺς βαρβάρους, ἀποτιμοτέρους τῶν ἄλλων ἡγεομένους πολιητέων τοὺς τὰς τέχνας μανθάνοντας, καὶ τοὺς ἐκγόνους τούτων· τοὺς δὲ ἀπαλλαγμένους τῶν χειρωναξιέων, γενναίους νομίζοντας εἶναι, καὶ μάλιστα τοὺς ἐς τὸν πόλεμον ἀνειμένους. Nec ea propter tamen ad victum cultumque corporis necessariæ artes illiberales iacuerunt: quinimmo, vt ex Xenophontis Oeconomico patet, non agriculturam modo, sed & artificia omnia accurate Præsides prouinciarum, vrbibusq; & arcibus præfecti, tueri solebant. Ergo omnis generis opificum numero affluentem Persidem, nulla vel ad necessarios vsus, vel ad voluptates comparandas, Opificia desiderasse, constat. Erant vtique apud Persas Geruli, humeris onera portantes, quos illi, patria lingua, Gangabas vocabant, quemadmodum Curtius lib. III. scribit.

Nunc de reliquis Persarum moribus dicam. Enimuero Persæ sibi inuicem occurrentes, salutem vltro citroque dicere non solebant, sed salutis vice, sibi mutuo oscula ferebant: & quidem si pares erant, ore se osculabantur: sin alter paulo inferior, ei genas deosculandas præbebat is qui dignitate, vel generis nobilitate antecellebat. Infimæ vero sortis Persa, vbi casu in aliquem honestiore loco natum honoratumque incidebat, cum ille procumbens venera-

batur: Herodotus lib. 1. Ἐντυγχάνοντες δ' ἀλλήλοισι ἐν τῇσι ὁδοῖσι, τῷδε ἄν τις διαγνοίη εἰ ὁμοῖοί εἰσι οἱ συντυγχάνοντες. ἀντὶ γὰρ τοῦ προσαγορεύειν ἀλλήλους, φιλέουσι τοῖσι στόμασι. ἢν δὲ ᾖ οὕτερος ὑποδεέστερος ὀλίγῳ, τὰς παρειὰς φιλέονται. ἢν δὲ πολλῷ ᾖ οὕτερος ἀγεννέστερος, προσπίπτων προσκυνέει τὸν ἕτερον. Strabo lib. xv. τῶν κατὰ τὰς ὁδοὺς συναντώντων, τοὺς μὲν γνωρίμους καὶ ἰσοτίμους φιλοῦσι προσιόντας, τοῖς δὲ ταπεινοτέροις παραβάλλουσι τὴν γνάθον. καὶ δέχονται ταύτῃ τὸ φίλημα· οἱ δ' ἔτι ταπεινότεροι, προσκυνοῦσι μόνον. At non idem Indis mos. Nō enim illi quenquam, ſummo licet dignitatis gradu poſitum, adorabant. quod non interponerem, niſi in ea re ſomnum Strabonis interpreti Latino obrepſiſſe animaduertiſſem, qui adoratos ab Indis Reges ac proceres tradit: contra euidentem auctoris mentem, quæ ſe verbis ſuis perſpicue prodit: ea ſic habent, τῶν δὲ περὶ τῆς Ἰνδικῆς λεγομένων, καὶ τοῦτ' ἐστιν, ὅτι ἀντὶ τοῦ προσκυνεῖν, προσεύχεσθαι τοῖς βασιλεῦσι, καὶ πᾶσι τοῖς ἐν ἐξουσίᾳ καὶ ὑπεροχῇ, νόμος. Enimuero, quod ad oris oſculum attinet, Xenoph. in lib. de Ageſilai laudibus, ἐπιχώριον ait fuiſſe Perſis φιλεῖν οὓς ἂν τιμῶσιν. ibidemque ex hoc more, Ageſilao Pharnabazum in congreſſu, oſculi cauſa os admouiſſe refert: illum vero reſpuiſſe, cum nouum videretur.

Sed & Perſæ, oſculo dimittere & proſequi abeuntes Cognatos, eosdemq; reuerſos oſculo excipere ſolebant: quod Xenophon lib. 1. παιδ. docet his verbis, λέγεται ὅτε Κῦρος ἀπῄει, καὶ ἀπηλλάττοντο ἀπ' ἀλλήλων, τοὺς συγγενεῖς φιλοῦντας τὸν Κῦρον τῷ στόματι, ἀποπέμπεσθαι αὐτὸν νόμῳ Περσικῷ (καὶ γὰρ νῦν ἔτι τοῦτο ποιοῦσι Πέρσαι) ἄνδρα δή τινα τῶν Μήδων, μάλα καλὸν κἀγαθὸν ὄντα, ἐκπεπλῆχθαι πολὺν δὴ χρόνον ἐπὶ τῷ κάλλει τοῦ Κύρου· ἡνίκα δὲ ἑώρα τοὺς συγγενεῖς φιλοῦντας αὐτόν, ὑπολειφθῆναι. Apud Medos vero non idem obſeruatum, teſtimonio eſt quod ibidem Xenophon refert, cum fuiſſet oſculo exceptus a Cyro, rei nouitate perculſum, interrogaſſe, ἦ καὶ ἐν Πέρσαις νόμος ἐστὶν οὗτος, συγγενεῖς φιλεῖν; μάλιστα, φάναι, ὅταν γε ἴδωσιν ἀλλήλους διὰ χρόνου, ἢ ἀπίωσί ποι ἀπ' ἀλλήλων. Præcipua autem obſeruantia Perſæ colebant eos qui vicinas ędes inhabitabant: Viciniam enim illi in proxima amicitiæ parte ſtatuentes, edocti vſu quam ſit πῆμα κα-

κὸς γεί-

τῶν μέτων, primas proximis, secundas tribuebant iis qui a primis proximi; atque deinceps progredientes, quo viciniores, hoc, arctiori necessitudinis vinculo iunctos existimabant. Minimo autem eos qui sedes a se remotissimas incolebant, honore prosequi & adficere solebant. Nam cũ seipsos omnium hominum longe præstantissimos esse crederent: ceteros, prout propius habitabant, virtute præstare: at qui ab illis longissimo interuallo disiuncti erant, deterrimos esse censebant. Verba Herodoti quæ hoc ipsum docent libro 1. extant huiusmodi, τιμῶσι δὲ ἐκ πάντων τοὺς ἄγχιστα ἑωϋτῶν οἰκέοντας, μετά γε ἑωϋτούς· δεύτερα δὲ, τοὺς δευτέρους· μετὰ δὲ, κατὰ λόγον προβαίνοντες, τιμῶσι. ἥκιστα δὲ τοὺς ἑωϋτῶν ἑκαστάτω οἰκημένους ἐν τιμῇ ἄγονται· νομίζοντες ἑωϋτοὺς εἶναι ἀνθρώπων μακρῷ τὰ πάντα ἀρίστους· τοὺς δὲ ἄλλους, κατὰ λόγον τὸν λεγόμενον τῆς ἀρετῆς ἀντέχεσθαι· τοὺς δὲ ἑκαστάτω οἰκέοντας ἀπ᾽ ἑωϋτῶν, κακίστους εἶναι.

Eorum vtique qui Lepra vitiligineve laborarent, consuetudinem, conuictum, consortiumque vitabant, eosque aditu omni ciuitatium prohibebant: quod id hominum genus Soli inutilum esse crederent, eiusmodique illis morbos immissos, quod Solem offendissent. Quinetiam peregrinum eo vitio infectum finibus suis pellebant. Herodotus lib. 1. ὃς ἂν δὲ τῶν ἀστῶν λέπρην ἢ λεύκην ἔχῃ, ἐς πόλιν οὗτος οὐ κατέρχεται, οὐδὲ συμμίσγεται τοῖσι ἄλλοισι Πέρσῃσι. φασὶ δέ μιν ἐς τὸν ἥλιον ἁμαρτόντα τι, ταῦτ᾽ ἔχειν. ξεῖνον δὲ πάντα τὸν λαμβανόμενον ὑπὸ τουτέων, πολλοὶ ἐξελαύνουσι ἐκ τῆς χώρης· καὶ τὰς λευκὰς περιστερὰς, τὴν αὐτὴν αἰτίην ἐπιφέροντες. Leprosos autem (Persica lingua PISAGAS vocatos) eorumque colloquium defugisse omnes, & huiusmodi morbi simulatione Megabyzum euasisse, fugaque salutem quæsiisse, Ctesias in Persicis ita refert: ὁ δὲ Μεγάβυζος, πέντε διατρίψας ἐν τῇ ἐξορίᾳ ἔτη, ἀποδιδράσκει, ὑποκριθεὶς τὸν Πισάγαν. Πισάγας δὲ λέγεται παρὰ Πέρσαις ὁ λεπρὸς, καὶ ἔστι πᾶσιν ἀπρόσιτος. Sed an huc respexerit Hesychius, cum scribit, Κάρβανοι καὶ Περσαῖοι, οἱ ἀλφὸν ἢ λέπραν ἔχοντες· Ἕλληνες δὲ, τοὺς βαρβάρους· οἱ δὲ, τοὺς Κᾶρας, aliorum iudicium esto.

Ceterum, adunco naso homines amabāt Persæ, propterea quod Cyrus Rex, quem summopere dilexerant, eo for-

mæ habitu fuiſſet. Plutarch. in Politic. Πέρσαι δ᾽ ἔτι γρυπὸς ἦν Κῦρος, ἔτι καὶ νῦν ἐρῶσι τῶν γρυπῶν. καὶ καλλίστους ὑπολαμβάνουσι. Idem in Apophthegmat. Πέρσαι τῶν γρυπῶν ἐρῶσι, καὶ καλλίστους ὑπολαμβάνουσι, διὰ τὸ Κῦρον, ἀγαπηθέντα μάλιστα τῶν βασιλέων, γεγονέναι γρυπὸν τὸ εἶδος. Cyrum enim γρυπὸν fuiſſe Xenoph. lib. VIII. παιδ. oſtendit.

Perſæ autem innato ſibi liberalitatis ſtudio, beatius eſſe ducentes, beneficium dare, quam accipere, ad largiendum, quam accipiendum, proniores erant. Thucydid. lib II. de Odryſis, Κατεστήσαντο γὰρ τοὐναντίον τῆς τῶν Περσῶν βασιλείας τὸν νόμον, ὄντα μὲν καὶ τοῖς ἄλλοις Θρᾳξί, λαμβάνειν μᾶλλον ἢ διδόναι· καὶ αἴσχιον ἦν, αἰτηθέντα μὴ δοῦναι, ἢ αἰτήσαντα μὴ τυχεῖν. additque ſcholiaſtes, οἱ γὰρ Πέρσαι, παρέχουσι μᾶλλον ἤπερ παρὰ τῶν ἄλλων λαμβάνουσι· οἱ δὲ Θρᾷκες, τοὐναντίον· καὶ οὐκ ἦν τι πρᾶξαι παρ᾽ αὐτοῖς τὸν μὴ παρέχοντα χρήματα· ὅπερ καὶ νῦν ἐν Ῥωμαίοις.

Iam Veneficii crimen frequens fuiſſe inter Perſas argumento eſt quod Xenophon, priſcis temporibus, herbarum vires didiciſſe Perſas ſcribit, vt a noxiis cauerent, ſalutaria conquirerent. νῦν δέ, ait, ἐοίκασι ταῦτα διδασκομένοις ὅπως ὅτι πλεῖστα κακοποιῶσιν. οὐδαμοῦ γοῦν πλείους ἢ ἐκεῖ οὔτε ἀποθνήσκουσιν, οὔτε διαφθείρονται ὑπὸ φαρμάκων. Ac plane, quam fuerint in venenis miſcendis, tegendis celandiſque ingenioſi & induſtrii Perſæ, Statiræ (quæ Artaxerxis Mnemonis coniux fuit) exitus docet. Licet enim inſidias a ſocru Paryſatide ſtrui ſciens, diligentiſſime ſibi ab ea caueret, nulla tamen diligentia prouidentiaque conſequi potuit, quominus tandem veneno, quod illa miro artificio parauerat, necaretur. Molita vero nurui ſuæ necem Paryſatis dicitur hoc modo: Cultello, cuius pars veneno illita, pars altera intacta relicta erat, auiculam in epulis appoſitam, in duas partes ſecuit: & ipſa quidem eius auiculæ partem ea gladii parte quæ veneno carebat, ſectam ſibi ſumpſit comeditque: reliquam vero partem quam venenata gladii pars contigerat, Statiræ porrexit. quæ nihil fraudis ſubeſſe ſuſpicans, deglutire cunctata non eſt: eoque modo veneno interempta eſt: quam hiſtoriam Cteſias in Perſicis, & ex eo Plutarchus in Artaxerxe, referunt. Cteſiæ verba in anguſtum

stum Photius contraxit. ait enim li. XXIII. Persicorum Ctesiæ, narrari Statiræ ἀναίρεσιν διὰ φαρμάκου, τοῦτον διασκευασθέντος τὸν τρόπον· (ἐφυλάττετο γὰρ Στάτειρα λίαν μὴ παθεῖν ὃ πέπονθε) μαχαιρίου τὸ ἓν μέρος ἐπαλείφεται τῷ φαρμάκῳ· τὸ δὲ λοιπὸν, οὐ μετεῖχε. τούτῳ τέμνεται ὀρνίθιον μικρὸν, μέγεθος ὅσον ᾠοῦ. (ῥυνδάκην Πέρσαι τὸ ὀρνίθιον καλοῦσι) τέμνεται δὲ δίχα· καὶ τὸ μὲν καθαρεῦον τοῦ ἰοῦ ἥμισυ, αὐτὴ λαβοῦσα Παρύσατις ἐσθίει· τὸ δὲ προσομιλῆσαν τῷ φαρμάκῳ, ὀρέγει Στατείρᾳ. ἡ δὲ, ἐπεὶ ἐσθίουσαν τὴν ἐπιδοῦσαν ἑώρα τὸ ἥμισυ, μηδὲν συνιδεῖν δυνηθεῖσα, καὶ αὐτὴ συνεσθίει τοῦ θανάτου τὸ φάρμακον. Plutarch. in Artaxerxe, de Parysatidis & Statiræ iurgiis & contentionibus agens, ἐκ δὲ τῆς (ait) πρόσθεν ὑποψίας καὶ διαφορᾶς ἀρξάμεναι πάλιν εἰς τὸ αὐτὸ φοιτᾶν, καὶ συνδειπνεῖν ἀλλήλαις, ὅμως τῷ δεδιέναι καὶ φυλάττεσθαι, τοῖς αὐτοῖς σιτίοις καὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἐχρῶντο. γίνεται δὲ μικρὸν ἐν Πέρσαις ὀρνίθιον, ᾧ περιττωμάτιον οὐδέν ἐστιν, ἀλλ' ὅλον διάπλεων πιμελῆς τὰ ἐντός· ᾗ καὶ νομίζουσιν ἀνέμῳ καὶ δρόσῳ τρέφεσθαι τὸ ζῷον· ὀνομάζεται δὲ ῥυντάκης. τοῦτό φησιν ὁ Κτησίας μικρᾷ μαχαιρίδι, κεχρισμένῃ τῷ φαρμάκῳ κατὰ θάτερα, τὴν Παρύσατιν διαιροῦσαν, ἐκμάξαι τῷ ἑτέρῳ μέρει τὸ φάρμακον· καὶ τὸ μὲν ἄχραντον καὶ καθαρὸν, εἰς τὸ στόμα βαλοῦσαν, αὐτὴν ἐσθίειν· δοῦναι δὲ τῇ Στατείρᾳ πεφαρμαγμένον. ὁ δὲ Δείνων, οὐ τὴν Παρύσατιν, ἀλλὰ τὸν Μελάνταν τέμνοντα τῷ μαχαιρίῳ τὰ φαρμασσόμενα τῶν κρεῶν, παραθεῖναι κατὰ τὴν Στάτειραν. ἀποθνήσκουσα γοῦν ἡ γυνὴ μετὰ πόνων μεγάλων καὶ σπαραγμῶν, αὐτή τε συνῃσθάνετο τοῦ κακοῦ, καὶ βασιλεῖ παρέσχεν ὑποψίαν κατὰ τῆς μητρός.

Sed iam tempus est, ad Vestitum Persicum accedere. Persæ Tiara caput tegebant, initio a Semiramide orto, quemadmodum Iustinus lib. I. scribit. Pollux lib. VIII. Onomast. cap. XIII. inter Persica, Τιάραν numerat: ἣν, ait, καὶ Κυρβασίαν καὶ Κίδαριν, καὶ Πῖλον καλοῦσι. Dionysius Halicarnass. lib. II. de Saliis, καὶ τοὺς καλουμένους ἄπικας ἐπικείμενοι ταῖς κεφαλαῖς, πίλους ὑψηλοὺς εἰς σχῆμα συναγομένους κωνοειδὲς, οὓς Ἕλληνες προσαγορεύουσι Κυρβασίας. Persas autem omnes Tiaras gestasse, & ab eo potissimum capitis tegumento, inter reliquas gentes adgnitos, ostendit Anacreon his versibus:

Καὶ Παρθίους τις ἄνδρας

Ἐγχώρειον Τιάραις. Cimon vtique, cum aliquot naues Persicas cepisset, iis milites imposuit: quorum capita, Tiaris, vt præ se speciem Persicorum militum ferrent, texit, insigniaque his Persarum aptauit: eoque dolo Persas, nec sic opinantes, oppressit, quemadmodum Diodor. Sicul. lib. xi. narrat. Herodotus certe lib. iii. Persarum capita adeo fragilia fuisse narrans, vt ea perforare quis vel solo lapilli ictu posset: in caussa esse ait, quod a teneris, capita operire assuescerent, Pilea Tiarasque gestantes. τοῖσι δὲ Πέρσῃσι, ait, ὅτι ἀσθενέας φορέουσι, αἴτιον τόδε. σκιητροφέουσι ἐξ ἀρχῆς, πίλους Τιάρας τε φορέοντες. Tiaram namque Πῖλον vocari, Pollux lib. vii. Onomasti. cap. vii. scribit. Suidas etiam in verbo Κάνδυς, hæc ex vetusto quopiam auctore citat, ἀποδύσαντες δὲ τὸν Κάνδυν, καὶ τὰς Ἀναξυρίδας ἐξελκύσαντες, καὶ τὸν Πῖλον ἀφελόντες. Vnde & Strabo lib. xv. Tiaram, Πίλημα appellat. Ideoque Persarum successores Parthos, *Pileatos*, Martial. Epigr. xxii. lib. x. vocat. Vulgus autem Persarum, Strabo lib. xv. tradit, in capite gestasse πίλημα πυργωτὸν, vel, vt ibidem ait, ῥάκος σινδόνιόν τι περὶ τῇ κεφαλῇ: at Principes viros, Τιάρας παραπλησίας ταῖς τῶν Μάγων. Procerũ ergo Tiaras, haud absimiles fuisse Magorum Tiaris, ait. Magorum autem Tiaras, Bucculas habuisse, & ad labra vsque demissas, idem Strabo, eodem lib. docet. de Magis enim loquens, ait, Τιάρας περικείμενοι πιλωτὰς, καθηκούσας ἐκατέρωθεν, μέχρι τοῦ καλύπτειν τὰ χείλη, καὶ τὰς παραγναθίδας. Infulis vero, & filis pendentibus, Tiaras instructas fuisse, indicio est quod Ammian. Marcellin. lib. xxx. de Artaxerxe scribit, *Tiaras, ad vicem capitum, quibusdam noxiis amputabat: & ne secaret aures, more Regio, pro delictis, ex Galeris, fila pendentia præcidebat.* Plane in quibusdam Numismatis quorum faciem nobis Hubertus Goltzius vir bono publico natus, in Fastis magistratuum exhibuit, circa Triumuirorum Reip. constituendæ tempora quæ in DCCXV. ab V. C. annum inciderunt, Regalis Tiaræ Persicæ, seu Cidaris, figura quædam proponitur: Ea recta est, atque elata, summa sui parte turrita: a posteriori parte, Infulas pendentes: anteriori vero, Bucculas habet. Eius medium ambit fascia alba stellulis insignita. In Cæsaris vero Augusti nummis, ob signa a

Parthis

Parthis recepta percussis, quos idem Goltzius edidit, Parthia supplex signa illa porrigere & reddere fingitur, Tiaram vulgarem & popularem gestans in capite, Galeri forma.& Pilei quod absq; vlla oræ latitudine, æquabile ex omni parte & rotundũ erat: ac in acutum desinens, conum flexum inclinatumq; ac paululum propendens habebat.

Salutationis autem apud Persas indicium erat, Tiaram capiti detrahere. Eustath. in Dionysium de situ orbis, λέγεται δὲ καὶ σύμβολον εἶναι ἀσπασμοῦ παρὰ Πέρσαις, τὸ ἀφελέσθαι τὴν Τιάραν τῆς κεφαλῆς. Atque ita apud Heliodor. lib. VII. histor. Æthiopic. Arsaca Theagenem salutat. De Arsaca enim verba faciens, καὶ ἅμα, inquit, καὶ τῆς κεφαλῆς τὴν Τιάραν καθεῖλε, πολλὰ τῶν παρόντων κωλυόντων. τοῦτο γὰρ πεποίηνται Πέρσαι τὸν ἀσπασόμενον ἀμείβεσθαι. Tiaram etiam honoris causa deducere solebant, in eorum conspectu quos venerabantur. Sueton. in Claudio, cap. XIIII. *Precanti, Tiara deducta, diadema imposuit.* Sic & Tigranem vbi ad Pompeium venit, capiti Cidarin detraxisse, eamque ad pedes Pompeii demittere conatum, Plutarchus in Pompeio, refert his verbis: ὡς πρὸς αὐτὸν ἦλθε τὸν Πομπήϊον, ἀφελόμενος τὴν Κίταριν, ὥρμησε πρὸ τῶν ποδῶν θεῖναι, καὶ, καταβαλὼν ἑαυτὸν αἴσχιστα δὴ πάντων, προσπεσεῖν αὐτοῦ τοῖς γόνασιν. ἀλλ' ὁ Πομπήϊος ἔφθη, τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ λαβόμενος, προσαγαγέσθαι, καὶ πλησίον ἑαυτοῦ ἱδρύσασθαι. Quæ Cicero paucis complexus est, Oratio. pro Sextio, in hunc modum: *Hunc* (Tigranem videlicet) *Pompeius cum in suis Castris supplicem abiectumq; vidisset, erexit: atq; insigne Regium, quod ille de suo capite abiecerat, reposuit, & certis rebus imperatus, regnare iussit.* Sublatum quoque capiti Diadema Tyridatem imagini Neronis subiecisse, Tacitus lib. XV. Annal. narrat. Verum ad reliquum Persarum vestitum progrediamur: cuius τρυφὴν & πολυτέλειαν Thessalos æmulatos, Athenæus lib. XIIII. tradit: eamque illis causam fuisse, Persas in Græciam inducendi.

Persas, veste longa, laxa, fluitantique, indutos fuisse, vsu eius a Medis accepto, pro certo adfirmare non dubito. cuius rei si ab stirpe vsque exquiratur auctoritas, ad Semiramidem recurram, quæ prima, genus hoc vestis prodidisse fertur, ob eam quam Diodorus patefaciet causam; e cuius

lib. II. verba hæc quæ sequuntur prompsi: πρῶτον μὲν οὖν πολλῶν ἡμερῶν ὁδὸν μέλλουσα διαπορεύεσθαι, στολὴν ἐπραγματεύσατο, δι' ἧς οὐκ ἦν διαγνῶναι τὸν περιβεβλημένον πότερον ἀνήρ ἐστιν ἢ γυνή. αὕτη δ' ἦν εὔχρηστος αὐτῇ πρός τε τὰς ἐν τοῖς καύμασιν ὁδοιπορίας, εἰς τὸ διατηρῆσαι τὸν τοῦ σώματος χρῶτα· καὶ τὸ σύνολον, τοσαύτη τις ἦν αὐτῇ χάρις, ὥστ' ὕστερον Μήδους ἡγησαμένους τῆς Ἀσίας, φορεῖν τὴν Σεμιράμιδος στολὴν, καὶ μετὰ ταῦτα ὁμοίως Πέρσας. Eandemque causam cur hoc potissimum vestis genus Cyro placuerit, Xenophon lib. VIII. παιδ. adfert: στολήν τε γὰρ εἵλετο τὴν Μηδικὴν αὐτός τε φορεῖν, καὶ τοὺς κοινῶνας ταύτην ἔπεισεν ἐνδύεσθαι. αὕτη γὰρ αὐτῷ συγκρύπτειν ἐδόκει εἴ τις τι ἐν τῷ σώματι ἐνδεὲς ἔχοι, καὶ καλλίστους καὶ μεγίστους ἐπιδεικνύναι τοὺς φοροῦντας. καὶ γὰρ τὰ ὑποδήματα τοιαῦτα ἔχουσιν ἐν οἷς μάλιστα λαθεῖν ἐστι καὶ ὑποτιθεμένους τι, ὥστε δοκεῖν μείζους. Medicam hanc vestem, perlucidam fluidamque fuisse ostendit Iustinus, lib. XII. de Parthis loquens in hunc modum: *Vestis olim sui moris; postea quam accessere opes, ut Medis, perlucida, ac fluida.* Fuisse quoque eiusmodi vestes istas, ut ventorum flatibus mouerentur, fluitarentque, Ammianus Marcellin. docet, qui de Persarum vestitu, hæc libro XXIII. scribit: *Indumentis plerique eorum ita operiuntur, lumine colorum fulgentibus vario, ut licet sinus lateraque dissuta relinquant flatibus agitari ventorum, inter calceos tamen & verticem, nihil videatur intectum.* Unde facile cuiuis innotescet, cur laxum Persarum amictum Manilius dixerit, Astronomic. lib. IIII. his versibus, *Et Syriæ gentes & laxo Persis amictu Vestibus ipsa suis hærens.* Medicas vero vestes non unius generis fuisse, docet Xenophon lib. VIII. his verbis, ἐπεὶ δὲ τοῖς κρατίστοις διέδωκε τὰς καλλίστας στολὰς, ἐξέφερε δὴ καὶ ἄλλας Μηδικάς. (παμπόλλας γὰρ παρεσκευάσατο, οὐδὲν φειδόμενος οὔτε πορφυρίδων, οὔτε ὀρφνίνων, οὔτε φοινικίδων, οὔτε καρυκίνων ἱματίων) νείμας δὲ τούτων τὸ μέρος ἑκάστῳ τῶν ἡγεμόνων, ἐκέλευσεν αὐτοὺς τούτοις κοσμεῖν τοὺς αὐτοῦ φίλους, &c.

Medica ergo Persarum vestis, erat stola serica. Quod vestis genus, muliebre magis quam virile Romæ semper est habitum: nec enim aliis quam Matronis, ad talos stolam demissam, conuenire. Virisque talarem & ποδήρη vestem indecoram, Romani censuerunt. Itaque Seruius in VIII. Æneid.

Æneid. ad hæc verba, *discinctos Mulciber Afros*, hæc adnotat: *vel habitum eorum ostendit, qui vsque ad Talos fluebat: quod Plautus in Pœnulo ridet, dicens, Quæ est illa Auis? cum Afrum vidisset vestem demissam trahentem.*

Interiorem etiam Tunicam Persæ gestabant, quam CANDYN vocabant. Suidas cum Hesychio, Κάνδυς, χιτὼν Περσικός. Similiterque, inter propria Persarum vestimenta, Κάνδυς numeratur a Polluce lib. VII. cap. XIII. Philostrat. in Heroic. imagine Themistoclis transfugæ ad Persas, ὧν ἀξιοῖ ἐπαίρεσθαι ζωγράφος, ἐι Τιάραν καλῶς μεμίμηνται, καὶ Καλάσειριν, ἢ Κάνδυν. Et Regium quidem CANDYN, ἀλιπόρφυρον fuisse, Pollux tradit: cuiusmodi CANDYN, licet ἐχασμῶον, non licuisse priuato induere, Plutarchus in Artaxerxe, de Tyribaso agens, docet. Procerum vero Candys purpureus erat: reliquorum, scorteus. hoc enim significant Pollucis lib. VII. cap. XIII. verba hæc: ὁ δὲ Κάνδυς, ὁ μὲν βασίλειος, ἁλιπόρφυρος· ὁ δὲ τῶν ἄλλων, πορφυροῦς· ἔστι δ᾽ ὅτε καὶ ἐκ δερμάτων. Ac plane scorteam fuisse Persarum vestem, ex eo apparet, quod Sardanis Lydus expeditionem, aduersus Persas, quam Crœsus animo agitabat, dissuadens, Persas vocat ἄνδρας οἳ σκυτίνας μὲν ἀναξυρίδας, σκυτίνην δὲ τὴν ἄλλην ἐσθῆτα φορέουσιν.

CANDYS vtique, quemadmodum Pollux, lib. VII. cap. XIII. tradit, χειριδωτὸς ἦν χιτὼν, κατὰ τοὺς ὤμους ἐναπτόμενος. Vnde apparet, Tunicas istas Persicas, manuleatas fuisse, manicasque habuisse, vt lib. I. diximus. A Medis autem, inter alia, ad Persas manasse πορφυροῦς χιτῶνας, καὶ τοὺς Κάνδυς, Xenophon lib. I. παιδ. scribit. Persarum enim, ante Medos subactos, vilia indumenta fuisse, Herodot. lib. I. & Xenophon lib. II. παιδ. testes sunt. Postquam vero, Medis adempto Imperio, rerum potiti sunt, a moribus antiquis desciuerunt, & in eorum quos vicerant voluptatis castra transfugerunt, vt Strabo lib. XV. scribit. Eoque modo, vt scite quidam in dissimili argumento cecinit, *Victores suos natio victa pressit*. Quod & Romanis post Antiochum victum accidisse, Liuius lib. XXXIX. scribit. Luxuriæ enim peregrinæ originem in vrbem a deuictis gentibus inuectam, illic narrat. Verum aliquam inter principum virorum, & vulgi

Tunicas, differentiam intercessisse. Strabo lib. xv. tradit his verbis: ἐσθὴς δὲ, τοῖς ἡγεμόσι μὲν, χιτὼν χειριδωτὸς διπλοῦς, ἕως γόνατος· ὁ ὑπενδύτης μὲν, λευκός· αἴθινος δ' ὁ ἐπάνω. ἱμάτιον, θέρους μὲν, πορφυροῦν ἢ αἴθινον· χειμῶνος δ', αἴθινον. τοῖς δὲ πολλοῖς χιτὼν ἕως μεσοκνημίων, καὶ διπλοῦς. CANDYM autē, etiam ab Aristophane in Vespis Κανδύκην appellari, Pollux lib. VII. cap XIII. notat. Persicam etiam quandam Tunicam chiridotam, Κάπυριν appellatam, idem ibidem adiicit. Præterea, eodem capite, ὁ δὲ, ait, Σαράγης, Μήδων ἦν φόρημα, περιφυρεὺς, μεσόλευκος χιτών. Quarum duarum vocum, secundum auctorem, βεβαιωτὴν que nullum habeo. ac plane, quod ad postremam attinet, mendosam esse scripturam, mihi facile persuaserim. apud Hesychium enim inuenio. Σάραπις, Περσικὸς χιτὼν μεσόλευκος: citatq; hæc Ctesiæ, καὶ διαρρήξαμένη τὸν Σάραπιν, καὶ τὰς τρίχας καθτιλμένη, ἐπίλυτό τε καὶ βοὴν ἐποίει. ex quibus Ctesiæ verbis colligitur, tam virile quam muliebre hoc vestis genus fuisse. Vsurparat & hãc vocem Democritus Ephes. lib. I. de Ephesi phano; cuius verba, non minus ad Persarũ, quam Ionum in vestitu luxum pertinētia, subiicere non grauabor: nec vero longa esse. quibus nihil est quod demere possis, iure quisquam queri poterit: τὰ δὲ τῶν Ἰώνων, ait, ἰοβαφῆ καὶ πορφυρᾶ, καὶ κρόκινα ῥόμβοις ὑφαντά· αἱ δὲ κεφαλαὶ, κατ' ἴσα διειλημμέναι ζώοις. καὶ σαράπεις μήλινοι καὶ πορφυροῖ, καὶ λευκοί· οἱ δὲ, ἁλουργεῖς· καὶ καλασίρεις κορινθιουργεῖς. εἰσὶ δὲ αἱ μὲν, πορφυραῖ τούτων· αἱ δὲ, ἰοβαφεῖς· αἱ δὲ, ὑακίνθιναι. λάβοι δ' ἄν τις καὶ φλογίνας καὶ θαλασσοειδεῖς. ὑπάρχουσι δὲ καὶ Περσικαὶ καλασίρεις, αἵπερ εἰσὶ κάλλισται πασῶν. ἴδοι δ' ἄν τις φησὶ καὶ τὰς καλουμένας ἀκταίας· ἔστι δὲ καὶ πολυτελέστατον ἐν τοῖς Περσικοῖς περιβλήμασι. ἔστι δὲ τοῦτο σπαθητὸν, ἰσχύος καὶ κουφότητος χάριν. καταπέπασται δὲ χρυσοῖς κέγχροις. οἱ δὲ κέγχροι, νῆμα ἐκ πορφυροῦ πάντες εἰς τὴν εἴσω μοῖραν ἅμμα τ' ἔχουσιν ἀνὰ μέσον. Verum quas Democritus, Persicas; Pollux, Ægyptias Calasires facit, lib. VII. c. XVI. his verbis: Ἐκ δὲ λίνου, λινοῦς χιτὼν ὃν Ἀθηναῖοι ἐφόρουν ποδήρη. καὶ αὖθις Ἴωνες. Καλάσειρις χιτὼν θυσανωτὸς Αἰγύπτιος. Quod & Aristophanis Interpres confirmat, ad ea Ορνίθων verba, Οπτωπῶ δ' ὀφθαλμόν. Ait enim, ὁ δὲ Καλάσιρις, χιτὼν πλατύσημος. φησὶ δὲ Κηφισόδωρος, ἐν Αἰγυπτίων ἡ λέξις. Helych. Καλάσιρις, χιτὼν πλατύσημος.
ἢ ἄνω-

ἡνιοχικὸς καὶ ἱππικὸς χιτών. ἔνιοι δὲ λινοῦν καὶ ποδήρη χιτώνιον. ἰσχνὸν Ἀριστοφάνης Θεσμοφοριαζούσαις. Vnde emenda Suidā, apud quem Καλάσιρις χιτὼν πλατύς. οὕτως Αἰγύπτιοι. Sed vox quædam ex illo Democriti loco resonans, adhuc meo gradu remoram facit. Nec enim Ἀκταίας vestes silentio præteruehi me, eximiū earum pretium patitur: de quibus Eustathii in lib. I. Odyss. obseruationem adscribam. ὡς δὲ, ait, θάλασσα, οὐ μόνον στοιχειακὸν ὄνομα ἦν, ἀλλὰ καὶ ἱματίῳ προσουφαίνετο, δῆλον ἐκ τοῦ εἰπόντος, πορφυρᾶς περιβολὰς, καὶ ἰοβαφεῖς. καὶ ὑακινθίνας, καὶ φλογίνας. καὶ θαλασσοειδεῖς. ἴσως δὲ, καὶ ἀπὸ ἀκτῆς θαλασσίας, παρώνυμόν ἦν τι φόρημα, ὡς δηλοῖ ὁ γράψας, τό, Φορῶντες δὲ καὶ Ἀκταίας. ἔστι δὲ, φασὶ, τοῦτο ἀπαθητὸν, ἰσχύος καὶ κουφότητος χάριν. εἰ μή που, ἐκ τοῦ ἄγω, τὸ κλῶ, ἡ εἰρημένη Ἀκταία, γίνεται· κατακλᾶται γὰρ τὰ ἀπαθούμενα. Hesychius autem ἀκταῖον interpretatur παραθαλάσσιον.

Eandemque, *Thalassinam*, forte dixit Lucretius lib. IIII. hoc versu, *teriturq; Thalassina vestis Assidue, & Veneris sudorem exercita potat.*

Variam autem & Versicolorem vestem, quæque vario colorum genere fulgeret, Persis placuisse, ostendit Ammianus, illo quem nuper laudaui, loco, indumenta Persarum *lumine colorum vario fulsisse* narrans: quod clare comprobat Ælian. lib. V. de Animalib. cap. XXI. de Pauone loquens hoc modo, δεικνὺς φιλοπόνως τὸ τῆς πτερώσεως πολύμορφον, ὑπὲρ τὴν τῶν Μήδων ἐσθῆτα, καὶ τὰ Περσῶν ποικίλματα, τὴν ἑαυτοῦ στολὴν ἐπιδεικνύμενος. Tertullianus lib. de habitu muliebri cap. VIII. de Parthis & Medis differens, *Proinde & vestium de coloribus honorem serui eorum ferunt.* Persas etiam χρώμασι πεποικιλμένας vestes gestasse, indicat Diodor. Sic. lib. VI. *Auro ac purpura distinctas* Persarum *Vestes*, Curtius lib. III. inter reliquam Damasco exportatam prædam, memorat.

Eaque ratione crediderim Senecam in ludo de morte Claudii, dixisse, *Pictaque Medi Terga fugacis*, quod nimirum Medorum amicula versicoloria essent. Illam enim Triumphalem vestem, *quæ Toga Picta* nomen obtinuit, Halicarnas. lib. III. πορφυρᾶν ἐσθῆτα ποικίλην vocat: idemque ποικίλοις ἀλουργίσιν indutos Triumphantes ait. Ibidemq; Hetruscos, Regi Tarquinio, hæc quibus Reges suos

ornare consueuerant, insignia attulisse refert: χιτῶνα πορφυρῶν χρυσόσημον, καὶ περιβόλαιον πορφυρῶν ποικίλον, οἷα Λυδῶν τε καὶ Περσῶν ἐφόρουν οἱ βασιλεῖς. Eodem etiam sensu, *Pictam Togam*, apud Propert. Eleg. IIII. lib. IIII. *Picta Strata*, apud Ouid. lib. VIII. Metamorphos. *Picta Tapeta*, apud Virgil. lib. VII. Æneid. accipere debemus. Cuiusmodi vestium luxum reprehendens Clemens Alexandrin. παιδαγωγ. lib. II. cap. X τό τε χρυσῷ πεποιημένα, καὶ τὰ ἁλουργοβαφῆ. καὶ ζώων τε περινενημένον γε τι τρύφημα τοῦτο· τόν τε μυροβαφῆ ἐκεῖνον κροκωτὸν, καὶ τῶν ὑμένων τῶν περιόπτων τὰ πολυτελῆ καὶ ποικίλα ἱμάτια ἔχοντα. Pollux lib. VII. cap. XIII. ὁ δὲ καλάσιρις, χιτών ἐστιν, ὁ ἔχων ζῶα ἢ αὐτὴ ἐνυφασμένα. καὶ ζωωτὸς δὲ χιτὼν ἐκαλεῖτο καὶ ζωδιωτός. Pantheam etiam viro in militiam proficiscenti dedisse, χιτῶνα πορφυρῶν ποδήρη σπαλιδωτὸν τὰ κάτω, καὶ λόφον ὑακινθινοβαφῆ, Xenophon lib. VI παιδ. narrat, id est tunicam quæ rugas & sinus habebat. Σπαλίδες enim, vnde Σπαλιδωτῶν nomen manat, Pollux lib. VII. interpretatur τὰς ἐξεπίτηδες ὑπὸ δεσμοῦ γιγνομένας κατὰ τέλη τοῖς χιτῶσιν ἐπιπτυχάς, μάλιστα ἐπὶ λινῶν χιτωνίσκων.

Erat & Persicæ vestis genus CAVNACES. Aristophanes Vespis, Οἱ μὲν καλοῦσι Περσίδ᾽· οἱ δὲ, Καυνάκην: ad quem versum Scholiastes, Καυνάκης δὲ, χλαῖνα Περσικὴ ἀλεεινὴ, παρὰ τὸ ἀλεαίνειν. ὁ δὲ Παλαμήδης φησὶν, Καυνάκης, ἐστὶ Περσικὸν ἱμάτιον ἔχον ἐκ τοῦ ἑτέρου μέρους μαλλοὺς· ἄλλως, Καυνάκης εἶδος ἱματίου ὅπερ καὶ Περσίδα καλοῦσιν. Quæ postrema verba, Suidas inde exscripsit. Pollux lib. VII. Onomast. cap. XIII. Βαβυλωνίων δ᾽ ἐστὶ Καυνάκης. Vnde Arrianum lib. VI. in eo, quem lib. superiore adduxi loco, vbi Κανάκας πορφυροῦς legitur, Καυνάκας scripsisse verisimile est. Persicas vero mulieres non fuisse Μονοχίτωνας, nec vlla sui corporis parte nudas, aperte Diod. Sic. lib. XVII. πάθος δὲ ἦν δεινότατον περὶ τὰς αἰχμαλωτιζομένας γυναῖκας. αἱ γὰρ περίεργοι, διὰ τρυφὴν, ἐπ᾽ ἀπήναις πολυτελέσι μόγις κατακομιζόμεναι, καὶ γυμνὸν μέρος τοῦ σώματος οὐδὲν φαίνουσαι, τότε μονοχίτωνες, καὶ τὰς ἐσθῆτας περιῤῥήξασαι, μετ᾽ ὀδυρμῶν ἐκ τῶν σκηνῶν ἐξεπήδων, ἐπιβοώμεναι θεούς.

Persæ etiam manus aduersus frigora & aeris iniurias, Manicis ac Chirothecis muniebant. Xenoph. lib. VIII. παιδ.

ἀλλὰ

ἀλλὰ μὴν καὶ ἐν τῷ χειμῶνι οὐ μόνον κεφαλὴν καὶ σῶμα καὶ πόδας ἀρκεῖ αὐτοῖς ἐσκεπάσθαι, ἀλλὰ καὶ περὶ ἄκραις ταῖς χερσὶ χειρῖδας δασείας καὶ δακτυλήθρας ἔχουσιν.

Nec brachia tantum, ſed & crura, Perſæ velamentis tegebant, ex Semiramidis inſtituto, vt Iuſtinus lib. 1. ſcribit. Cuiusmodi Crurum velamenta, Ἀναξυρίδας a Græcis vocari, a Latinis Braccas, & Feminalia, iam notauimus. Vnde inter ea quæ τῶν Περσῶν ἴδια eſſe Pollux ait, Ἀναξυρίδας recenſet. Σκυτίνας autem (id eſt, ſcorteas) primum fuiſſe Perſarum Braccas, Herodotus lib. 1. tradit. Poſtea, increſcente inualeſcenteque luxu, purpureis, ianthinis, coccineis, & aliis id genus Braccis vti cœpere. Perſæ ergo non ſubligaculis modo, aut Campeſtribus, pudenda velabant, ſed & crura ipſa ac tibias, Braccis ad genua vsque pertingentibus tegebant.

Mulieres vero latis & fimbriatis Zonis cinctas fuiſſe, Scholiaſtes Æſchyli in Perſis tradit. Ideo enim βαθυζώνους Περσίδας ab Æſchylo appellatas tradit, διὰ τὸ κροσσωτὰς ζώνας ἔχειν, id eſt, zonas fimbriis ſeu villis prætextas. Heſych. namq; Κροσσοὺς eſſe dicit τὰ κάτω τῶν ἱματίων τὰ ῥαμματώδη & alias, Κροσσοὺς, τὰ κατώτατα τῶν ἱματίων: Suidæ vero Κροσσὸς eſt ὁ μαλλός.

Poſtremum in veſtitu Perſico locum Calcei obtinent. Suum autem ac proprium gens Perſarum calceamentum habuit. Strabo lib. xv. ὑπόδημα eos habuiſſe κοῖλον, διπλοῦν, refert. Clemens Alexandr. lib. II. παιδαγωγ. cap. XI χαίρειν οὖν ἐατέον τὰς ἐπιχρύσους καὶ διαλίθους τῶν σανδαλίων ματαιοτεχνίας, καὶ κρηπῖδας Ἀττικὰς, καὶ τὰς Σικυωνίας, καὶ τοὺς κοθόρνους Περσικάς τε καὶ Τυρρηνικάς. Vilibus autem ſoccis aut crepidis calceatos, ab initio, Perſas fuiſſe, omnes conſentiunt. Itaq; Περσικὰς vilis calceamẽti genus definit Stephanus de vrbibus, & muliebre fuiſſe videri, ita ait, Περσικαὶ, εἶδος εὐτελοῦς ὑποδήματος. ἔοικε δὲ γυναικεῖον εἶναι. Euſtath. in Dionyſ. de Situ orbis, αἱ παρωνομαζόμεναι αὐτοῖς Περσικαὶ ἐμβάδες, ὥς τινες φασὶν, ὑπόδημα εὐτελὲς ἦν. Heſychius, Περσικαὶ, εὐτελῆ ὑποδήματα. Suidas, Περσικαί· ὅτι Περσικαί εἰσι μὲν δένδρα· ἔστι δὲ καὶ ὑποδήματος εἶδος γυναικεῖον. quæ ille ſumpſit ex Scholiaſte Ariſtoph. Νεφέλαις.

Præter illum, quem recensuimus, Vestitum, etiam alia Persæ ornamenta habebant. Nam & Torques collo, & Armillas brachiis gestasse, ex his quæ libro superiore diximus patet. Ac plane Xenophon lib. I. his quæ Persæ a Medis mutuati sunt adnumerat, Στρεπτοὺς περὶ τῇ δέρῃ, καὶ τὰ ψέλλια περὶ ταῖν χεροῖν. Nobiliores etiam Persas gestasse Στρεπτοὺς περὶ τῷ τραχήλῳ, καὶ ψέλλια ἐπὶ τῶν χειρῶν, Xenophon lib. I. Ἀναβάσ. scribit. Sed & inter ea quę Panthea Abradatæ marito dona obtulit, καὶ περιβραχιόνια, καὶ ψέλλια πλατέα περὶ τοὺς καρποὺς τῶν χειρῶν, Xenophon lib. VI. παιδ. recenset. Ammian. Marcellin. lib. XXIIII. *Armillis vti, monilibusq; aureis, & gemmis, præcipue Margaritis, quibus maxime abundant, adsuefacti, post Indiam victam & Crœsum.* Armillæ ergo, vt & Monilia, non ex auro tantum erant, sed ex gemmis, lapillis, Margaritis. Chares Mitylenæus lib. VII. de rebus ab Alexandro gestis, referente Athenæo lib. III. Dipnosophistar. de Margaritis loquens: Καλλωπίζουσι δ' ἐξ αὐτοῦ ὁρμίσκους τε καὶ ψέλλια περὶ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, περὶ ἃ σπουδάζουσιν οἱ Πέρσαι καὶ Μῆδοι, καὶ πάντες Ἀσιανοὶ, πολὺ μᾶλλον τῶν ἐκ χρυσίου γεγενημένων. Vnde apparet Margaritas perforasse Persas, vt pertusis in linea vterentur. Ceterum quem alii Στρεπτὸν, auctor lib. III. Esdræ cap. III. Μανιάκην περὶ τὸν τράχηλον vocat. Suidas μανιάκης ὁ περιαυχένιος κόσμος, citatque hæc vetusti cuiusdam auctoris verba, quæ forte de Parthis scripta erant, Μανιάκαις καὶ περιχειρίοις ἦσαν κεκοσμημένοι.

Quemadmodum autem Romæ Bullis aureis insignitos fuisse prætextatos nemo nescit, ita de Persis, κοσμοῦνται δὲ οἱ παῖδες χρυσῷ, ait Strabo lib. XV.

Inauribus etiam vsos Persas supra docui. Diodorus Sic. lib. VI. de Insulanis quibusdam, Ἐκ δὲ τῶν ὤτων, παραπλησίως τοῖς Πέρσαις, ἐξηρτημένους κρίκους. ὑποδέονται δὲ κοιναῖς χρωτὶ, καὶ τοῖς χρώμασι πεποικιλμένοις περιττότερον. Huius rei gratia aures forare solebant; quod Lydis in more positum fuisse, Xenoph. lib. III. Ἀναβάσ. ita scribit: Ἐπεὶ ἐγὼ αὐτὸν εἶδον, ὥσπερ Λυδὸν, ἀμφότερα τὰ ὦτα τετρυπημένον. Eodemq; modo, Afros aureis foratas habuisse, ex Ciceronis ioco quodam patet. Nam cum Octauius *qui natu nobilis videbatur, Ciceroni recitanti dixisset, Non audio quæ dicis, ille respondit: Certe solebas be-*

bus bene foratas habere aures. Auctor est Macrobius lib. VII. Saturnalior. cap. III. qui hoc eo dictum fuisse ait, quia *Octavius Libys oriundus dicebatur, quibus mos est aurem forare.*

Persis autem Gemmas & lapillos cordi fuisse, testatur Athenæus lib. III. qui ex Androsthenis lib. I. τοῦ τῆς Ἰνδικῆς παράπλου, Margarita apud Persas ingēti pretio cōparata ita scribit: γίνονται δὲ πορφυρᾶ τε, καὶ ὀστρέων πολὺ πλῆθος τῶν λοιπῶν· ἓν δὲ ἴδιον, ὃ καλοῦσιν ἐκεῖνοι Βέρβερι· ἐξ οὗ ἡ Μαργαρῖτις λίθος γίνεται. αὕτη δ' ἐστὶ πολυτελὴς κατὰ τὴν Ἀσίαν, καὶ πωλεῖται παρὰ Πέρσαις τε καὶ τοὺς ἄνω τόπους, πρὸς χρυσίον.

Inter eos vero lapillos qui in Perside in pretio erant, Ceraunium Plin. lib XXXVII. cap. IX numerat, *Parthorum*, vt ibidem ait. *Magus quaesitam, quoniam non aliubi inuenitur, quam in loco fulmine icto: Proximum Ceraunia nomen apud eos habet, quæ appellatur Iris.* Idem cap. sequenti, *Arizoen necessariam fuisse Magis, Regem constituentibus. Zoronision,* etiam *Magorum gemmam* esse, *narrari*, scribit. Ibidemq; *Telicardios*, ait, *colore cordis, Persas, apud quos gignitur, magnopere delectat: Maculamq; appellant.*

Persas autem crinitos & comatos fuisse, Herodot. lib. VI. indicat, qui Κομήτας eos, vocat. Eaque ratione βαθυχαιτήεντες appellantur in Epitaphio Æschyli, quod Athenæus lib. XIIII. refert, i. densa coma capillati. Persæ etiam adscititias capiti comas adcommodare, a Medis didicerunt, vt Xenophon lib. I. παιδ. docet. Inter ea enim quæ a Medis originem ducunt, numerat κόμας προσθέτους. Plutarchus in Crasso, de Surena, μηδικώτερον, ait, ἐσκευασμένος ἐντρίμμασι προσώπου, καὶ κόμης διακρίσει, τῶν ἄλλων Πάρθων ἔτι σκυθικῶς ἐπὶ τὸ φοβερὸν τῶν ἀνασίλλων κομώντων, vel (vt est apud Appianum in Parthicis) ἀνασιλλοκομώντων.

Persas etiam faciem pigmentis fucasse, idq; a Medis arripuisse, Xenoph. lib. I. παιδ. docet. Ex Medorū enim luxu, in Persidem manasse ὀφθαλμῶν ὑπογραφὴν, χρώματος ἔντριψιν, ibidem ait. Ea siquidē, vt subiicit, νόμιμα ἦν ἐν Μήδοις. Xenoph. lib. VIII. παιδ. de Cyro, ὑπογράφεσθαι δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς προσείθιζεν, ὡς εὐοφθαλμότεροι φαίνοιντο ἢ εἰσί· καὶ ἐντρίβεσθαι, ὡς εὐχροώτεροι ὁρῷντο ἢ πεφύκασιν. Persicæ autē mulieres formę & pulchritudinis præstantia, a veteribus cōmendantur.

Xenophon Αναβάσ. lib. III. καὶ Μήδων δὲ καὶ Περσῶν καλαῖς καὶ μεγάλαις γυναιξὶ καὶ παρθένοις ὁμιλεῖν. Plutarchus in Alexandro, τὰς δὲ ἄλλας αἰχμαλώτους ὁρῶν ὁ Ἀλέξανδρος κάλλει καὶ μεγέθει διαφερούσας, ἔλεγε παίζων, ὡς εἰσὶν ἀλγηδόνες ὀμμάτων αἱ Περσίδες. Ammianus Marcellin. lib. XXIII. *Ex virginibus autem, quæ speciosæ sunt captæ, ut in Perside, ubi fœminarum pulchritudo excellit, nec contrectare aliquam voluit, nec videre.*

Porro Persicæ mulieres in summo mærore & luctu, Vestes scindere, crinesque lacerare solebant. Indicat Diodorus Sicul. li. XVII. ubi, post Darium victum, mulieres, τὰς ἐσθῆτας περιρρηξαμένας, μετ' ὀδυρμῶν, ἐκ τῶν σκηνῶν excessisse refert. Curtius lib. III. *Ingens circa eam nobilium feminarum turba constiterat, laceratis crinibus, abscissaq; veste, pristini decoris immemores Reginæ.*

Idemque confirmatur Ctesiæ verbis, quæ ab Hesychio, in voce Σαράπης laudantur. Idem quoque, mæstitiæ suæ, planctusque documentum, viros dedisse, testatur Herodotus lib. III. Πέρσαι δὲ, ὡς τὸν βασιλέα εἶδον ἀνακλαύσαντα, πάντες τά τε ἐσθῆτος ἐχόμενα εἶχον, ταῦτα κατηρείκοντό τε, καὶ οἰμωγῇ ἀφθόνῳ διεχρέωντο. idem lib. VIII. ἡ μὲν δὴ πρώτη ἐς Σοῦσα ἀγγελίη ἀπικομένη, ὡς ἔχοι Ἀθήνας Ξέρξης, ἔτερψε οὕτω δή τι Περσέων τοὺς ὑπολειφθέντας, ὡς τάς τε ὁδοὺς μυρσίνῃσι πάσας ἐστόρεσαν, καὶ ἐθυμίων θυμιήματα, καὶ αὐτοὶ ἦσαν ἐν θυσίῃσί τε καὶ εὐπαθείῃσι. Curtius lib. V. *post hanc vocem spado, gemitu, non modo tabernaculum, sed etiam castra compleuit. Irrupere deinde alii, laceratisque vestibus, lugubri & Barbaro ululatu, Regem deplorare cœperunt.* Apud eundem lib. IIII. Spado Dario nuntium mortis vxoris suæ attulisse, gemens, veste lacerata, eoque habitu in Tabernaculum Regis perductus esse, dicitur. Lugubria etiam induebāt qui lugebant. Etenim πένθιμον ἐσθῆτα sumpsisse mulierem Persicam, narrat Diod. lib. XI. Curtius lib. X. *Ad Darii quoq; matrem celeriter perlata est. Abscissa ergo veste qua induta erat, lugubrem sumpsit, laceratisque crinibus humi corpus abiecit.* Et alias eodem lib. *Persæ comis suo more detonsis, in lugubri veste cum coniugibus ac liberis, non ut victorem & modo hostem, sed ut gentis suæ iustissimum Regem, vero desiderio lugebant.*

Persas

Persas quoque ob Masistii, qui in acie Platæensi, turmas equitum ducebat, cædem, præ luctu, & seipsos, & equos & iumenta totondisse, refert Herod. lib. IX. *πένθος ἐποιήσαντο Μασιστίου πᾶσα ἡ στρατιὴ καὶ Μαρδόνιος μέγιστον· σφέας τε αὐτοὺς κείροντες, καὶ τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὑποζύγια, οἰμωγῇ τε χρεώμενοι ἀπλέτῳ.* Plutarch. in Aristide, *ἐγνώσθη δὲ τοῦ κατορθώματος τὸ μέγεθος τοῖς Ἕλλησιν, οὐκ ἀπὸ τῶν νεκρῶν τοῦ πλήθους· ὀλίγοι γὰρ οἱ πεσόντες ἦσαν· ἀλλὰ τῷ πένθει τῶν βαρβάρων. καὶ γὰρ ἑαυτοὺς ἔκειρον ἐπὶ τῷ Μασιστίῳ, καὶ ἵππους, καὶ ἡμιόνους, οἰμωγῆς τε καὶ κλαυθμοῦ τὸ πεδίον ἐπίμπλασαν.* Sic & post Hephæstionis obitum, pro luctus argumento, Alexandrū Equos & Mulos tonderi, insuper etiam propugnacula murorum euerti iussisse, Plutarchus in eiusdem principis vita, scribit his verbis; *οὐδενὶ λογισμῷ τὸ πάθος Ἀλέξανδρος ἤνεγκεν, ἀλλ' εὐθὺς μὲν ἵππους τε κεῖραι πάντας ἐπὶ πένθει, καὶ ἡμιόνους ἐκέλευσεν, καὶ τῶν πέριξ πόλεων ἀφεῖλεν τὰς ἐπάλξεις.* Cuiusmodi Barbaricos luctus ridens Cicero, li. III. Tusculanar. quæst. *hinc ille* (ait) *Agamemnon Homericus, & idem Accianus, scindens identidem intonsam comam: in quo facetum illud Bionis, perinde stultissimum Regem in luctu capillum sibi euellere, quasi caluitio mœror leuaretur.*

Mulieres autem non aliud magis in contumeliam accepisse, quam lanæ admouere manus, Curtius li. III. testis est.

Ceterum, quod ad iudiciorum Persicorum formam & ordinem attinet, vix quidquam habeo quod addam ad ea quę & superiore & hoc ipso libro, iam diximus. Inde enim, vti iudicia, siue in pecuniariis siue in capitalibus causis redderentur, coniiciendi cuiq; potestatem facio. Cyrum constituisse, vt res controuersiæque omnes ad Iudices deferrentur, nec sibi quisquam in re sua Ius diceret, Xenophon lib. VIII. παιδ. ita scribit, *ὥσπερ νόμον κατεστήσατο ὁ Κῦρος, ὅσοι διακρίσεως δέοιτο, εἴτε δίκην εἴτε ἀγωνίσασθαι, τοὺς δεομένους διακρίσεως συντρέχειν τοῖς κριταῖς.* Tantum adiiciam Ammiani Marcellini de Persicis Iudicibus lib. XXIII. locum: *Ad iudicandum autem*, ait ille, *usu rerum spectati destinantur, & integri, parum alienis consiliis indigentes. Vnde nostram consuetudinem rident, quæ interdum facundos, iurisq; publici peritissimos, post indoctorum collocat terga.*

R

Rei quidem, apud Persas, in carcerem & vincula publica coniiciebantur. Et ita, Ctesias, multos coniurationis & conspirationis aduersus principem initæ reos, in carcerem coniectos, narrat. Q. Curt. lib. vi. *Otridates erat nobilis Perses, a Dario capitali supplicio destinatus cohibebatur in vinculis.* Sic & Manem εἰς φυλακὴν & custodiam coniectum & δέσμιον fuisse, Epiphan. lib. ii. cap. de Manichæis, Cyrillus Catech. vii. narrant: & quod e carcere euasisset, Δεσμοφύλακας condemnatos, ibidem Cyrill. refert. In vinculis vero & aureis & argenteis interdum habitos reos, indicio est Crœsus a Cyro compedibus aureis vinctus, vt memorat Ausonius in Ludo septem sapientum, his versibus:

Vinctumq; pedicis aureis secum iubet,
Reliquum quod esset vitæ, totum degere.

Ammian. lib. xxvii. de Sapore Persarum Rege, *captum*, ait, *Regem ipsum Arsacem, adhibitumq; in conuiuium, iussit ad latentem trahi posticam: eumq; effossis oculis, vinctum catenis argenteis (quod apud eos honoratis, vanum supplicium, æstimatur esse solatium) exterminauit ad castellum Agalana nomine.* Quo spectauit Tertullianus lib. de habitu muliebri cap. vii. cum ait, *Apud Barbaros quosdam, quia vernaculum est aurum & copiosum, auro vinctos, in ergastulis habent, & diuitiis malos onerant, tanto locupletiores quanto nocentiores: aliquando re vera inuentum est quomodo & aurum non ametur.* Aureis quoque compedibus, apud Æthiopas, vinctos reos, Herodot. lib. iii. refert.

Fuisse vero postremis temporibus apud Persas carcerem, cui Lethe nomen impositum, in quem nullus nisi capitali supplicio destinatus coniiciebatur, Procopius libro 1. de Bello Persic. ita scribit: οἱ δὲ, κτεῖναι ἄνδρα βασιλείου αἵματος, οὐδ' ὅλως ἔγνωσαν· ἀλλ' ἐν φρουρίῳ καθεῖρξαι, ὅπερ τῆς Λήθης καλεῖν νενομίκασιν. ἢν γάρ τις ἐνταῦθα ἐμβληθεὶς τύχῃ, οὐκ ἔτι νόμος σφίσι μνήμην αὐτοῦ εἶναι· ἀλλὰ θάνατος τῷ ὀνόματι, ἡ ζημία ἐστί. διὸ δὴ καὶ τὴν ἐπωνυμίαν ταύτην πρὸς Περσῶν ἔλαχεν. ἅπαξ δὲ τῶν Ἀρμενίων ἱστορία φησὶ νόμου τοῦ ἀμφὶ τῷ Λήθης φρουρίῳ παραλελύσθαι τὴν δύναμιν Πέρσαις, τρόπῳ τοιῷδε. Hanc tamen Persarum legem, Armenii cuiusdam caussa, Pacuuium Regem abrogare coactum fuisse, ibidem refert.

fert. Idem Procopius lib. I. de Romanis captis in prælio, δήσαντες, ait, τὸν ἅπαντα χρόνον ἐν σπηλαίῳ καθεῖρξαν.

Neminem vero indicta causa, aut indemnatum, capite punitum fuisse, testatur Heliodorus libro VIII. historiæ Æthiopicæ: vbi Cybele Arsacam Reginam ita affatur: πάντων γὰρ ἐν ἐξουσίᾳ σοι τυγχανούσῃ, τὸ ἀναιρεῖν δίχα κρίσεως τῶν ἐν τέλει Περσῶν, πρὸς τῶν νόμων ἀπηγόρευται. Ex quo loco præterea colligitur, iudicia de capite reddita, proceribus in consilium adhibitis, & de consilii eorum sententia, quod & sequentia eiusdem auctoris verba declarant; quibus, de Chariclea agens, ait, τὴν δὲ διὰ θανάτου τιμωρίαν ὑπὸ κρίσει τῶν ἐν τέλει Περσῶν ὑφέξουσαν. & paulo post, τούς τε δυνάστας Περσῶν, οἱ τὸ βουλεύεσθαι ὑπὲρ τῶν κοινῶν, καὶ δικάζειν τε καὶ τιμωρίας ὁρίζειν, τὴν ἰσχὺν εἶχον, ἐπὶ τὴν κρίσιν εἰς τὴν ἐξῆς παρεκάλει.

Nunc genera Pœnarum nobis enumeranda sunt, quibus nocentes adfici, patrio Persarum more consueuerant. Pœnæ vtique pro delictorum modo statutæ erant. Quarum aliæ vitam adimebant, aliæ ciuitatem auferebant, aut exilium, aut coercitionem corporis continebant. Sontibus autem morti addictis, vita non vno modo adimebatur. Nam vel caput eis amputabant, vel cruci suffigebant, vel viuos exurebant, aut in terram defodiebant, vel pelle detracta necabant, vel lapidibus obruebant. Itaq; summa seu vltima supplicia apud Persas, erant hæc, Decollatio, Crux, Crematio, Viui hominis sepultura, Pellis detractio, Lapidatio: quæ singula exemplis vel testimoniis comprobanda sunt. In primis, Capitis amputationem frequentatam in Perside, ex Xenophonte libro VIII. παιδείας liquet. & ita, Phœnicibus caput præcidi, Xerxem iussisse, Herodotus lib. VIII. narrat. Tisapherni etiam Regis magni iussu caput amputatum, Xenophon lib. III. Ἑλληνικῶν, & in Agesilao, refert. Diodorus Siculus lib. XV. de Artaxerxe, παρέδωκε τὸν Θετταλίωνα τοῖς ὑπηρέταις, καὶ προσέταξεν ἀφελεῖν τὴν κεφαλήν. Atque hoc genere pœnæ nobiliores, & honesto loco natos, adfici consueuisse; Plebeiis vero, humilioris que loci personis, non eundem honorem habitum, auctor est Xenoph. lib. II. Ἀναβάσ. cum de Menone loquens, ait,

μετὰ δὲ τὸν τῶν ἄλλων θάνατον στρατηγῶν, τιμωρηθεὶς ὑπὸ βασιλέως ἀπέθανεν, οὐχ ὥσπερ Κλέαρχος καὶ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ, ἀποτμηθέντες τὰς κεφαλὰς, (ὅσπερ κάλλιστος θανάτων ἐδόκει εἶναι) ἀλλὰ ζῶν αἰκισθεὶς ἐνιαυτὸν, ὡς πονηρὸς, λέγεται τελευτῆς τυχεῖν.

Nec tamen Gladio in eos animaduertebant, vel Securi, sed ceruicibus caput Nouacula abscindebant: vt ex Plutarcho didici. Is enim sumptum de Dario, ob coniurationem aduersus Artaxerxem patrem, supplicium, sic in Artaxerxis vita, narrat. τῷ δὲ Δαρείῳ μετὰ τῶν τέκνων ἀναχθέντι, καθίσας τοὺς βασιλείους δικαστὰς οὐ παρὼν αὐτὸς, ἀλλ' ἑτέρων κατηγορούντων, ἐκέλευσεν ὑπηρέτας τὴν ἑκάστου γραψαμένους ἀποφῆναι, ὡς αὐτὸν ἐπανενεγκεῖν. ἀποφαινομένων δὲ πάντων ὁμοίως, καὶ καταγνόντων τοῦ Δαρείου θάνατον, οἱ μὲν ὑπηρέται συλλαβόντες αὐτὸν, εἰς οἴκημα πλησίον ἀπήγαγον· ὁ δὲ δήμιος κληθεὶς ἧκε, ξυρὸν ἔχων, ᾧ τὰς κεφαλὰς ἀποτέμνουσι τῶν κολαζομένων· ἰδὼν δὲ τὸν Δαρεῖον, ἐξεπλάγη, καὶ ἀνεχώρει, πρὸς τὰς θύρας ἀποβλέπων, ὡς οὐ δυνησόμενος οὐδὲ τολμήσων αὐτόχειρ γενέσθαι βασιλέως. ἔξωθεν δὲ τῶν δικαστῶν ἀπειλούντων, καὶ διακελευομένων, ἀναστρέψας καὶ τῇ ἑτέρᾳ χειρὶ δραξάμενος τῆς κόμης αὐτοῦ, καὶ κατάγων, ἀπέτεμε τῷ ξυρῷ τὸν τράχηλον.

Plerumque vero, Dextram cum Capite, Persæ abscindebant. Et ita qui Regi parere obtemperareque detrectasset, ἀποτμηθεὶς κεφαλὴν καὶ βραχίονα ἐρρίπτετο, ait Strabo lib. xv. Cyri quidem certe in bello cæsi, caput & dextram, Mesabates Eunuchus, Regis Artaxerxis iussu, præcidit. Xenophon lib. I. Αναβάσ. ἐνταῦθα δὲ Κύρου ἀποτέμνεται καὶ κεφαλὴ, καὶ χεὶρ δεξιά. Plutarchus in Artaxerxe: λοιπὸς δ' ἦν τῇ Παρυσάτιδι Μασαβάτης ὁ τὴν κεφαλὴν ἀποτεμὼν καὶ τὴν χεῖρα τοῦ Κύρου, Μασαβάτης ὁ βασιλέως εὐνοῦχος: sed qui a Plutarcho Μασαβάτης, is in Ctesiæ fragmentis Βαγαπάτης appellatur, his verbis, τὰ περὶ Βαγαπάτου, τοῦ ἀποτεμόντος, προστάξει βασιλέως, τὴν κεφαλὴν ἀπὸ τοῦ σώματος Κύρου. Suidas in verbo Ξενοφῶν: Βασιλεὺς δὲ τὴν τοῦ Κύρου κεφαλὴν καὶ χεῖρα ἀποκόψας. Hoc vero Cyri caput, cum dextra simul, patibulo suffixum, Xenophon ostendit lib. III. Αναβάσ. cum de Artaxerxe loquens, ait, ὃς καὶ ὁμομητρίου καὶ ὁμοπατρίου ἀδελφοῦ καὶ τεθνηκότος ἤδη, ἀποτεμὼν τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν χεῖρα, ἀνεσταύρωσεν. Causam huius dextræ amputationis hanc Ctesias adfert,

quod

quod misso dextra iaculo, Artaxerxem Cyrus traiecisset At Plutarchus hoc secũdum legitimam iuris obseruationem, factum, in Artaxerxe tradit, his verbis: *ὡς δὲ ἐπέση τῷ νεκρῷ, καὶ κατὰ δή τινα νόμον Περσῶν, ἡ δεξιὰ χεὶρ ἀπεκόπη καὶ ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος, ἐκέλευσε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ κομισθῆναι· καὶ τῆς κόμης δραξάμενος οὔσης βαθείας καὶ λασίας, ἐπεδείκνυεν τοῖς ἀμφιδοξοῦσι καὶ φεύγουσι.* Ex hoc more, Crassi caput cum dextra abscissum, ad Hyrodem Parthorum Regem, a Surena transmissum, Plutarchus in Crasso refert.

Crucis etiam supplicium, apud Persas viu receptum fuisse patet, ex cap. vii. & viii Esther, vbi Amanum Cruci suffixum & patibulo quod erat altitudine L. cubitorum, refertur. Eundem Amanum *ἐκ σταυροῦ κρεμασθέντα ἀποθανεῖν* iussisse Artaxerxem, Ioseph. lib. xi. Antiquit. cap. vi narrat. Artaxerxes Esdræ cap. vi. lib. i. in sanctione edicti sui, *Ἀπ᾽ ἐμοῦ ἐτέθη γνώμη, ὅτι πᾶς ἄνθρωπος ὃς ἀλλάξει τὸ ῥῆμα τοῦτο, καθαιρεθήσεται ξύλον ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, καὶ ὀρθωμένος παγήσεται ἐπ᾽ αὐτοῦ· καὶ ὁ οἶκος αὐτοῦ τὸ κατ᾽ ἐμὲ ποιηθήσεται*) Cuiusmodi pœna etiam summa dignitate ac potestate præditi adficiebantur. Polycratem namque Samium, ab Orœte Prætore Darii in Crucem actum, Cicero lib. v. de Finib. post Herodotum lib. iiii. scribit Similiterque Artaphernes Sardium Præses, & Harpagus, Histiæum Milesium, in crucem, sed truncato prius capite, sustulerunt. Herodotus lib. vi. *Ἀρταφέρνης τε ὁ Σαρδίων ὕπαρχος, καὶ ὁ λαβὼν Ἅρπαγος, ὡς ἀπίκετο ἀγόμενος ἐς Σάρδις, τὸ μὲν αὐτοῦ σῶμα αὐτοῦ ταύτῃ ἀνεσταύρωσε· τὴν δὲ κεφαλὴν ταριχεύσαντες, ἀνήνεικαν παρὰ βασιλῆα Δαρεῖον ἐς Σοῦσα.* In Ctesiæ quoque fragmentis a Photio collectis, breuiter de Bagapate stringuntur hæc, *ὃν τρόπον τὸ δέρμα περιαιρεθεὶς ἀνεσταυρώθη ὑπὸ Παρυσάτιδος.* Sataspem, quod virgini, Zopyri filiæ, vitium obtulisset, Cruci suffigendum, Mater, quæ Darii soror erat, ea pœna (tanquam grauiorem inflictura) liberari a Xerxe impetrauit: ea lege & condicione, vt omnem ille Africæ oram circumquaque legeret, donec ad Arabicum sinum appelleret: cui decreto vt obtemperarer, bonam partem Africæ obiit, Herculis columnas præteruectus: sed emensus plurimum maris, cum eum longioris nauigationis post compl...es

mensés tædium cepiſſet, inſtituto curſu derelicto, in Ægyptum remeauit: & illinc ad Regem Xerxem regreſſus, cauſam cur vlterius progredi non potuiſſet, minus probabilem reddidit. Ideoque, quod iniuncto ſibi labore defunctus non eſſet, in crucem ſublatus eſt: vt Herodotus lib. IIII. narrat. Idem Herodotus lib. VII. Ἀρταΰκτην ἄνδρα Πέρσην λαβόντες Σηστοῦ ὕπαρχον, ζῶντα πρὸς σανίδα προσδιεπασσάλευσαν. Ipſum etiam Leonidæ Spartanorum Regis, qui ad Thermopylas occubuit, truncum, & a capite auulſum corpus, in crucem tolli, Xerxes & Mardonius eius Prætor iuſſerunt. Herodotus lib. IX. Λεωνίδεω γὰρ ἀποθανόντος ἐν Θερμοπύλῃσι Μαρδόνιός τε καὶ Ξέρξης ἀποταμόντες τὴν κεφαλὴν, ἀνεσταύρωσαν. Ideoque, vt ibidem refert, cum Pauſanias, victoria, apud Platæas, eodem Mardonio cæſo, potitus eſſet, exſtitit Ægineta non infimo inter ſuos loco, qui ſuaderet, vt par pari referens, Mardonii corpus in crucem ageret: at ille reſpondit, non recta ſuadere eum. Etenim bonis Spartanorum moribus non conuenire, in mortuum ſæuire, nec in ea re, barbarorum inhumanitatem, imitari ſe velle. Denique Alexandrum in Perſide multos, ac vel Satrapas ipſos, in crucem ſuſtuliſſe, Arrianus lib. VI. & Curtius lib. IX. teſtantur.

Viuos etiam interdum exuri conſueuiſſe facinoroſos, oſtendit Cteſias, in cuius fragmentis verba hæc reperiuntur, καὶ ἐμβάλλεται εἰς τὴν σποδὸν Ἀρτύφιος καὶ Ἀρσίτης. Et alias, ἄγχουσι περὶ βασιλέα· ὁ δὲ, εἰς τὴν σποδὸν ἐνέβαλλεν, Τισσαφέρνη δοὺς τὴν Πισούθνου σατραπείαν. Ex hoc more, Heliodorus lib. VIII. hiſtor. Æthiopic. de Chariclea agens, ait, πυρὶ καταναλωθῆναι κατέκρειναν. ἥρπαστο οὖν αὐτίκα πρὸς τῶν δημίων, καὶ μικρὸν τοῦ τείχους ἐκτὸς ἤγετο, κήρυκος, ὅτι ἐπὶ φαρμάκοις πυρὰν ἄγοιτο, συνεχῶς ἐκβοῶντος.

Præterea Pellem cutemque quandoque viuis hominibus vltimo ſupplicio damnatis, Perſæ detrahebant. Ammian. Marcellin. lib. XXIII. de Perſis agens, *Cutes viuis hominibus detrahunt, particulatim, vel ſolidas.* Huic rei argumento eſt, quod de Cambyſe Herodot. lib. V. & Valer. Maxim. lib. VI. cap. IIII. narrant, eum mali cuiuſdam Iudicis ex corpore pellem detractam ſellæ intendi, in eaque filium eius

iudica-

indicaturum considere iussisse Mesabatem quoque Eunuchum Parysatis, eodem modo vlta dicitur: sic enim de ea Plutarch in Artaxerxe loquitur, λαμβάνει τὸν Μασαβάτην· [illegible] γὰρ ἦν ἐν τοῖς ὑπεξῃρημένοις καὶ τρίτων ἐν ὑποψίᾳ βασιλεία [illegible] τοῦ πράγματος, ἐγχειρίσασα τοῖς ἐπὶ τῶν τιμωριῶν, προσέταξεν ἐκδεῖραι ζῶντα· καὶ τὸ μὲν σῶμα πλάγιον διὰ τριῶν σταυρῶν ἀναπῆξαι, τὸ δὲ δέρμα χωρὶς διαπατταλεῦσαι. Et hoc Persico supplicio adfectum Manem hæreticum Cyrillus, Catechesi VII. de Rege Persarum loquens, ita scribit: κατέκρινε, καὶ διὰ τὸν τῶν δεσμοφυλάκων φόνον, ἐκδαρῆναι τὸν Μάνην Περσικῷ νόμῳ προσέταξε· καὶ τὸ μὲν λοιπὸν σῶμα, θηρίων παραδοθῆναι βοράν· τὸ δὲ τῆς κακίστης γνώμης δοχεῖον, τὸ δέρμα, θυλάκου δίκην πρὸ τῶν πυλῶν ἀνηρτήθη, ὅτι ὁ παράκλητον ἑαυτὸν λέγων, & cetera. Theodoretus lib. I. contra hæret. cap. vlt. συλληφθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως, τὴν Περσικὴν ὑπέμεινε τιμωρίαν· καὶ τοῦ δέρματος γυμνωθεὶς, παρεδόθη κυσί. Suidas in verbo Μάνης· ὁ Περσῶν βασιλεὺς ἐξέδειρε ζῶντα, ὡς αἴτιον θανάτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ γενόμενον. Nudatum ergo pelle, canibus obiectum, Theodoretus ait: At Socrates, pellem eius, in vtris modum palea impletam, pro portis vrbis suspensam, scribit: de Mane enim agens lib. I. Ecclesiast. Histor. cap. XXII. μαθών τε, ait, αὐτὸν ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς ἐκεῖ διατρίβειν, ἀνάρπαστον ποιήσας, ζῶντα ἐξέδειρεν· καὶ ἀχύρων τὴν δορὰν πληρώσας, πρὸ τῆς πύλης τῆς πόλεως προὔθηκε. Eodemque modo Basilii a Magis damnati pellem detractam, & inde culeum seu vtrem factum, suspēsumq; e procera & in eximiam altitudinem edita arbore, Procop. lib. I. de Bello Persico narrat: Παργύρεος δὲ, Βασιλείου μὲν τὸ δέρμα ἐκδείρας, ἀσκόν τε αὐτὸ πεποιημένος, καὶ ἀχύρων ἐμπλησάμενος ὅλον, ἀπεκρέμασεν ἐπὶ δένδρου τινὸς ὑψηλοῦ λίαν. Idem & de Nachorage sumptū, more maiorū, supplicium, Agathias lib. III. refert. Ei enim, quod ex acie excessisset, Chosroes Persarum Rex, a ceruice, ad imos vsque pedes, pellem detrahi, ita vt pudenda ac genitalia ipsa inuerterentur: ac deinde in vtris formam compactam, e scopulo quodam suspendi iussit. Et hoc vtiq; supplicii genus Hormisdas Regis Persarum filius conuiuis comminatus dicitur, vt Zosimus Histor. lib. I. tradit: ἀγανακτήσας ἠπείλησε, τὸν Μαρσύα μόρον αὐτοῖς ἐπιθήσειν. οἱ μὲν οὖν πλείους ἠγνόησαν τὸν λόγον, οἷα

δὴ σὺχ ἐπιχώειον ὄντα· Πέρσης δέ τις ἐπιδημήσας τῇ Φρυγίᾳ καὶ τὸ κατὰ τὸν Μαρσύαν ἀκηκοὼς διήγημα, τὸ ἀπὸ τῆς Ορμίσδου τὴν ἔννοιαν τοῖς παρακαθημένοις ἐξεῖπεν.

Interdum vero, facinoris conuictos, Persæ viuos defodiebant: idque Persarum moribus receptum, Aristides, Oratione contra proditores mysteriorum, scribit. Quod & Persicum supplicium, Herodotus lib. VIII. pronuntiat, his verbis: Εννέα δὲ ὁδοὺς πυνθανόμενοι τὸν χῶρον τοῦτον καλέεσθαι, τοσούτους ἐν αὐτῷ παῖδάς τε καὶ παρθένους ἀνδρῶν τῶν ἐπιχωρίων ζώοντας κατώρυσσον. Περσικὸν δὲ, τὸ ζώοντας κατορύσσειν. Idem li. III. de Cambyse, ἐπέρωθι δὲ Περσέων ὁμοίους τοῖσι πρώτοισι δυώδεκα, ἐπ᾽ οὐδεμιῇ αἰτίῃ ἀξιόχρεῳ ἑλὼν, ζώοντας ἐπὶ κεφαλὴν κατώρυξε. Et hanc, Apollonidem Coum medicum, quod Amytin Xerxis ex Amystre filiam, Megabysi vxorem, quam ægram curabat, malis artibus illectam violasset, pœnam luisse Ctesias refert. Nã cum Amytis moriens, Amystri matri vltionem mandasset; illa Regis Artaxerxis permissu, prehensum Apollonidem viuum defodi curauit. Ctesiæ verba sunt: ἡ δὲ, (videlicet Amystris hæc) λαβοῦσα, ἔδησε τὸν Απολλωνίδην, δεσμοῖσι κολάζουσα· ἐπειτα ζῶντα κατώρυξεν, ὅτε καὶ Αμυτις ἀπέθανε. Idem Ctesias alibi, ἡ δὲ Παρύσατις, τὴν τε μητέρα τοῦ Τεριτούχμεω, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς Μητρώστην καὶ Ηλικον, καὶ τὰς ἀδελφὰς, δύο οὔσας χωρὶς τῆς Στατείρας, ζώσας ἐκέλευσε καταχῶσαι. Huius supplicii formam alta obliuio suppressit: credibile tamen est, scrobem defossam & capite demisso pronos obrutos. At quo ritu Vestales olim defoderentur, explicant Dionysius Halicarn. lib. II. & Plutarch. in Numa: qui lucem adferunt subterraneo illi cubiculo: in quod demissam Vestalem, Domitiani temporibus, Plinius Epist. XI. lib. IIII. refert.

Lapidibus quoque obrui interdum nocentes solebant: & ita Bagorasus, vt Ctesias refert, προστάξει βασιλέως, λιθόλευστος ἐγεγόνει. Idemque passum Pharnacyam Eunuchum, idem Ctesias ita scribit, κατελεύσθη δὲ ὁ Φαρνακύας, ὁ συναιρελὼν Σεκυνδιανῷ, Ξέρξην. At quod Curtius in extremo lib. VI. ait, *omnes a Nicomacho nominati, more patrio, dato signo, saxis obruti sunt*, caue accipias, more Persico; immo, Macedonico, vt alias eodem libro ipsemet docet, cum ait,

&

& ceteris quidem placebat, Macedonum more obrui saxis.

Veneficos vero apud Persas, proprio quodam supplicio adfectos, Plutarchus in Artaxerxe docet. De Gige enim Parysatidis ancilla, veneficii rea, scribit hæc: καὶ καταγνωσθεῖσα θάνατον. ἀποθνήσκουσι δὲ οἱ φαρμακεῖς ἐν Πέρσαις κατὰ νόμον οὕτως. λίθος ἐστὶ πλατύς· ἐφ' οὗ τὴν κεφαλὴν καθέντες αὐτῶν, ἑτέρῳ λίθῳ παίουσι καὶ πιέζουσιν, ἄχρις οὗ συνθλάσωσι τὸ πρόσωπον καὶ τὴν κεφαλήν. ἡ οὖν Γίγις οὕτως ἀπέθανε.

Interdum & viuos secabant: & ita Parysatim iussisse, τὴν Ῥωξάνην ζῶσαν κατατεμεῖν, Ctesias Persicis refert.

Postremo, noui moris supplicium describitur ab eodem Plutarcho, in eiusdem Artaxerxis vita, his verbis: ἐκέλευσε γοῦν τὸν Μιθριδάτην ἀποθανεῖν, σκαφευθέντα. τὸ δὲ σκαφευθῆναι, τοιοῦτόν ἐστι. σκάφας δύο πεποιημένας ἐφαρμόζειν ἀλλήλαις λαβόντες, εἰς τὴν ἑτέραν κατακλίνουσι τὸν κολαζόμενον ὕπτιον· εἶτα τὴν ἑτέραν ἐπάγοντες καὶ συναρμόζοντες, ὥστε τὴν κεφαλὴν καὶ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας ἔξω ἀπολαμβάνεσθαι, τὸ δὲ ἄλλο σῶμα πᾶν ἀποκεκρύφθαι, διδόασιν ἐσθίειν τῷ ἀνθρώπῳ· κἂν μὴ θέλῃ, προσβιάζονται, κεντοῦντες τὰ ὄμματα. φαγόντι δὲ, πιεῖν μέλι καὶ γάλα συγκεκραμένον ἐγχέουσιν εἰς τὸ στόμα, καὶ κατὰ τοῦ προσώπου καταχέουσιν· εἶτα πρὸς τὸν ἥλιον ἀεὶ στρέφουσιν ἐναντία τὰ ὄμματα· καὶ μυιῶν προσκαθημένων πλήθους, πᾶν ἀποκρύπτεται τὸ πρόσωπον. ἐντὸς δὲ ποιοῦντος ὅσα ποιεῖν ἀναγκαῖόν ἐστιν ἐσθίοντας ἀνθρώπους καὶ πίνοντας, εὐλαὶ καὶ σκώληκες ὑπὸ φθορᾶς καὶ σηπεδόνος ἐκ τοῦ περιττώματος ἀναζέουσιν· ὑφ' ὧν ἀναλίσκεται τὸ σῶμα, διαδυομένων εἰς τὰ ἐντός. ὅταν γὰρ ἤδη φανερὸς ᾖ τεθνηκὼς ὁ ἄνθρωπος, ἀφαιρεθείσης τῆς ἐπάνω σκάφης, ὁρῶσι τὴν μὲν σάρκα κατεδηδεσμένην· περὶ δὲ τὰ σπλάγχνα τοιούτων θηρίων ἑσμοὺς, ἐσθιόντων καὶ προσπεφυκότων. οὕτως ὁ Μιθριδάτης ἑπτακαίδεκα ἡμέρας φθειρόμενος, μόλις ἀπέθανε. Vere ergo Ammianus Marcellin. lib. xxx. Persarum nationem, *suppliciorum varietates, semper exercuisse, crudam*, ait.

Atque hæ grauioribus atrocioribusque delictis pœnæ impositæ erant. Mediocribus vero, minoribusque, leuiores irrogabantur. Nam vel exiliis sontes multabant, vel aliqua corporis parte mutilabant: Naso, puta, Auribus, Manibus, Pedibus, truncantes. Exilii Relegationisve exemplũ non aliunde quam a Megabyso petam: cui capitis pœna, in Re-

legationem versa esse narratur a Ctesia in Persicis, his verbis, προσέταξε (de Artaxerxe loquitur) τὴν κεφαλὴν τοῦ Μεγαβύζου ἀποτμηθῆναι· Ἀμίστριος δὲ καὶ Ἀμύτιος ἐκ τῶν ἄλλων τῇ παραιτήσει, τοῦ μὲν θανάτου ῥύονται· ἀνάσπαστος δὲ γίνεται εἰς τὴν Ἐρυθρὰν, ἐν τινι πόλει ὀνόματι Κύρται. Aliud paris pœnæ exemplum idem Ctesias subiicit, inquiens, ἐξορίζεται δὲ καὶ Ἀρτοξάρης ὁ εὐνοῦχος εἰς Ἀρμενίαν, ὅτι πολλάκις ὑπὲρ Μεγαβύζου βασιλεῖ ἐπαρρησιάσατο. Sunt qui existiment nocentes, interdũ in Insulas apud Persas, relegatos: in quem errorem eos Latinus Herodoti Interpres induxit, perperam acceptis verbis istis lib. VII. τὰ δὲ νησιωτικὰ ἔθνεα, τὰ ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς θαλάσσης ἑπόμενα· Νήσων δ᾽ ἐν τῇσι τοὺς Ἀνασπάστους καλεομένους, κατοικίζει βασιλεύς. Sed longe alia Herodoto mens fuit, qui hoc in animo habuit, in eas insulas, Cares quos Anaspastos vocabant, velut in coloniam missos. Arrianus lib. III. καὶ Ἰνδοὶ καὶ Κᾶρες Ἀνάσπαστοι καλούμενοι. Quod autẽ ad Aurium, Narium, Manuum, Pedum, amputationes attinet, eas in Perside vsurpatas, indicio est quod Curtius lib. x. Persas, vario suppliciorum modo Græcos captiuos adfecisse narrat, Pedibus quosdam, alios Manibus, Auribusque, amputatis, inustisque Barbararum litterarum notis, in longum sui ludibrium reseruasse. Similiterque Diodor. Sicul. libro XVIII. occurrisse illos Alexandro narrans, ἠκρωτηριασμένοι δὲ πάντες, οἱ μὲν χεῖρας, οἱ δὲ πόδας, οἱ δὲ ὦτα καὶ ῥῖνας. Iustinus li. x. *Inter hæc, DCCC. admodum Græci, occurrunt Alexandro, qui pœnam captiuitatis truncata corporis parte tulerant: rogantes, vt, sicuti Græciam, se quoque ab hostium crudelitate defenderent.* Curtius lib. III. *Nec dubitauere Persæ, quin Isso relicta, quam ceperant, Macedones fugerent. Nam etiam saucii quidam & inualidi qui agmen non poterant persequi, excepti erant. quos omnes, instinctu purpuratorum barbara feritate sæuientium, præcisis adustisque manibus circumduci, vt copias suas noscerent: satisque omnibus spectatis, nuntiare quæ vidissent Regi suo iussit.* Seneca libro III. de Ira, cap. XX. *Sicut Rex Persarum totius populi nares recidit in Syria: inde Rinocolura loci nomen est.* Confirmat hunc Persarum morem Zopyri historia, qui ἀποτεμὼν ἑαυτοῦ τὴν ῥῖνα,

καὶ

καὶ τὰ ὦτα, καὶ τὴν κόμην κακῶς περικείρας, καὶ μαστιγώσας, ἦλθε παρὰ Δαρεῖον, ad Babylonios transfugit; quorum alliciendorum inescandorumque causa, a Dario se laceratum verberibus, naresque & aures sibi præcisas finxit, quemadmodum Herodotus libro III. & Iustinus lib. I. narrant. Iisdem vterque libris Mago Cambysem vtrasque aures præcidi iussisse commemorat. Alexandrum etiam iussisse Bessum Darii percussorem tradi Oxatri Darii fratri, vt cruci adfixum mutilatis Auribus Naribusque, Barbari sagittis configerent, Curtius lib. VII. refert. Tacitus libro XII. Annalium, *Meherdates premissa Parrhacis paterni clientis secutus, dolo eius vincitur, traditurque victori. Atque ille, non propinquum, neque Arsacis de gente, sed alienigenam & Romanum increpans, Auribus decisis viuere iubet, ostentui clementia suæ, & in nos dehonestamento.* Apud Persas quoque *Aures, more regio, secari solitas pro delictis,* Ammianus Marcellinus lib. XXX. scribit. Denique Xenophon lib. I. Αναβάσ. iustitiam Cyri prædicans, Οὐ μὲν δὴ οὐδὲ τοῦτ᾽ ἄν τις εἴποι, ὡς τοὺς κακούργους καὶ ἀδίκους εἴα καταγελᾶν· ἀλλ᾽ ἀφειδέστατα πάντων ἐτιμωρεῖτο. πολλάκις δ᾽ ἦν ἰδεῖν παρὰ τὰς στειβομένας ὁδοὺς, καὶ ποδῶν καὶ χειρῶν καὶ ὀφθαλμῶν στερουμένους ἀνθρώπους. Hinc Arrianus lib. III. βαρβαρικὴν esse τῶν ἀκρωτηρίων τὴν λώβην, ait.

Interdum & Oculos noxiis effodiebant, exsculpebantque. Proinde inter exempla pœnarum, quæ sub imperio Cyri edebantur, vtrisque luminibus orbatos ponit Xenophon lib. I. Αναβάσ. & ita Arsacem captum, *effossis oculis*, in castellum quoddam Sapor Persarum Rex relegauit, quemadmodum Ammianus Marcellinus, libro XXVII. refert. Porro, vti suis temporibus Oculi, iis qui hoc pœnæ genere mulctabantur, effoderentur, eruerenturque, Procopius lib. I. de Bello Persico, docet. Etenim, de Cabade qui Blasen excæcauit: ἐξετύφλωσε, ait, τρόπῳ δὴ, ὅτῳ τυφλοὺς οἱ Πέρσαι ποιεῖν τοὺς κακούργους εἰώθασιν, ἔλαιον ἕψοντες καὶ αὐτὸ ὡς μάλιστα ζέον ἐς τοὺς ὀφθαλμοὺς οὐ μύοντας, ἐπιχέοντες· ἢ περόνην τινὰ σιδηρᾶν πυρακτοῦντες, καὶ ταύτῃ τῶν ὀφθαλμῶν τὰ ἐντὸς χρίοντες.

Ignominia etiam quandoque noxii notabantur; sed &

honoris insignia eis detrahebantur. Sic Murihani, ob rem male gestam, ornamentum ex auro & gemmis, quo redimire crines concessum ei fuerat (cuiusmodi crinale summo honori apud Persas ducebatur) detractum Procop. li 1. scribit, κόσμον ἀφεῖλεν αὐτὸν, ὃν δὴ ἀναδεῖσθαι τῇ ἐν τῇ κεφαλῇ τριχῶν εἰώθει, ἔκ τε χρυσοῦ καὶ μαργάρων πεποιημένον· ἀξίωμα δὲ τοῦτο ἐν Πέρσαις μέγα.

Publicatio etiam bonorum apud Persas locum habebat. Confiscari namque, & in fiscum cogi bona consueuisse eorum qui aduersus Regia decreta quid fecissent, ostendit Cyri rescriptum, quod a Iosepho lib. XII. Antiquit. cap. I. refertur: in cuius sanctione, iubet eos qui contra fecerint, in crucem agi, καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν εἶναι βασιλικάς, id est fisco vindicari. Idem Ioseph. eiusdem lib. Antiquitat. cap. IIII. de Cyro, τοὺς δὲ παραβάντας τι τῶν ἐπεσταλμένων, συλληφθέντας ἐκέλευσεν ἀνασταυρωθῆναι, καὶ τὴν οὐσίαν αὐτῶν εἰς τὴν βασιλικὴν καταταγῆναι κλῆσιν.

Iam quæstionem de reis, per tormenta Persas habuisse, testis est Epiphanius li. II. contra hęreses cap. de Manichęis.

Plane dura lege viuebant Persæ, apud quos vnius ob noxiam plerumque propinqui omnes plectebantur. Ammianus Marcell. lib. XXIII. *Leges apud eos impendio formidatæ: inter quas, diritate exuperant latæ contra ingratos & desertores, & abominandæ aliæ, per quas ob noxam vnius omnis propinquitas perit.* Atque ita cum Intaphernes, ex septem Magicidis vnus, contra vetitum, Regiam ingredi, Rege cum vxore cubante, ausus, ianitori ac cubiculario, aditu eum prohibentibus, aures naresque amputasset, Darius Rex ἔλαβε αὐτόν τε τὸν Ἰνταφέρνεα, καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ, καὶ τοὺς οἰκηΐους πάντας· ἐλπίδας πολλὰς ἔχων μετὰ τῶν συγγενέων μιν ἐπιβουλεύειν οἱ ἐπανάστασιν. συλλαβὼν δέ σφεας, ἔδησε τὴν ἐπὶ θανάτῳ: quemadmodum Herodotus, lib. III. scribit. Victum tamen vxoris Intaphernis precibus, fratrem eius, & liberorum natu maximum dimisisse, ibidem Herodotus refert. Sic & in Epistola Artaxerxis, apud LXX. Interpretes cap. VIII. Esther, de Amane, διὰ τὸ αὐτὸν τὸν ταῦτα ἐξεργασάμενον, πρὸς ταῖς Σούσων πύλαις ἐσταυρῶσθαι σὺν τῇ πανοικίᾳ, τὴν κατ' ἀξίαν τοῦ τὰ πάντα ἐπικρατοῦντος θεοῦ, διὰ τάχους, ἀποδόντος αὐτῷ κρίσιν.

Darium

Darium Artaxerxis filium, dum patri insidias pararet, deprehensum, cum sociis, pœnas parricidii, Diis paternæ maiestatis vltoribus, dedisse: coniuges quoque omnium, cum liberis, ne quod vestigium tanti sceleris exstaret, interfectas, Iustinus lib. x. narrat. Clementiam tamen Regũ Persicorum in liberos eorum qui ab ipsis defecerant, testatam reliquit Herodot. lib. III. his verbis, ἐπεὶ ἡμῶν ἰώθασι Πέρσαι τῶν βασιλέων τοὺς παῖδας· τῶν ἢν καὶ σφέων ἀποστέωσι, ὅμως τοῖσί γε παισὶ αὐτῶν ἀποδιδοῦσι τὴν ἀρχήν. Quod & exemplis aliquot ibidem adductis comprobat. Artaxerxis quoq; Longimani; pæne omnium gentium litteris atque linguis celebrata est humanitas, qui, vt Ammian. Marcellin. lib. xxx. scribit, *Tiaras, ad vicem capitum, quibusdam noxiis amputabat: & ne secaret Aures, more regio, pro delictis, ex galeris fila pendentia præcidebat*: Quod & libro superiore notare me memini, & nunc Plutarchi testimonio ex lib. de sera numin. vindic. confirmo; qui tamen hoc non vni Artaxerxi, sed publicis Persarum moribus, tribuere videtur, his verbis: ὡς γὰρ ἐν Πέρσαις τῶν κολαζομένων τὰ ἱμάτια καὶ τὰς τιάρας ἀποτίλλουσι, καὶ μαστιγοῦσιν· οἱ δὲ, παύσασθαι δακρύοντες ἀντιβολοῦσιν. Idemque in Apophthegmatis, φασὶ Περσῶν τοὺς ὀργιζομένους λαμβάνειν πληγὰς, ἀντὶ τοῦ σώματος, εἰς τὴν κάνδυν.

Cadauera autem punitorum, & in quos capitali supplicio animaduersum fuisset, non semper sepulta fuisse, argumento est, quod de Charidemo quem recta sibi consilia dantem, Darius abstrahi ad capitale supplicium iussit, Curtius lib. III. narrat in hunc modum: *Hæc vociferantem, quibus imperatum erat, iugulant. Sera deinde pœnitentia subiit Regem: ac vera dixisse confessus, sepeliri eum iussit*.

Postremis vero Persarum temporibus, qui Regem offenderant, stare ad Tripodem iubebantur, eoque loci exspectare, quid de his ille decerneret: cuius rei formam Procopius lib. I. de bello Persico describit his verbis: θυμωθεὶς τοίνυν ὁ Χοσρόης ἐχόμενος, στείλας τῶν οἱ ἑπομένων τινὰ, παρὰ τὸν τρίποδα τὸν Μεβόδην ἐκέλευεν ἰέναι. ὅ τι δὲ τοῦτό ἐστιν, αὐτίκα δηλώσω. Τρίπους σιδηροῦς πρὸ τῶν βασιλείων ἀεὶ ἕστηκεν. ἐπειδὰν οὖν τις τῶν Περσῶν πύθηται ὅτι δὴ αὐτῷ ὁ βασιλεὺς χαλεπῶς ἔχει, τούτῳ δὲ οὔτε ποι ἐς ἱερὸν καταφυγεῖν θέμις, οὔτε ἀλλαχόσε ἰέναι, ἀλλὰ

παρὰ τοῦτον κηδημόνα τὸν τρίποδα, τὴν βασιλέως προσδέχεσθαι ψῆφον τῶν πάντων, οὐδενὸς φυλάσσειν αὐτὸν ἀξιοῦντος. ἐνέζωστο ὁ Μεσόδης ἐν ὀχήματι οἰκτρῶς ἐκάθητο ἡμέρας πολλάς· ἕως τις αὐτὸν, Χοσρόου ἐπαγγείλαντος, λαβὼν ἔκτεινεν.

Isdigerdem etiam Persarum Regem, Magos ob fallaciam & imposturam, qua ei illuserant, decimasse, Socrates, histor. Ecclesiasticæ li. VII. cap. VIII. scriptum reliquit, παροργὴς οὖν γενόμενος ὁ βασιλεὺς, τὸ τῶν μάγων γένος ἀπεδεκάτωσε. Porro fœdissimo conuicio, apud Persas prosciffum eum, qui muliere ignauior vocaretur, Herodot. lib. III. notat.

Grauissimam etiam habitam contumeliam apud Parthos, si quis nudo asino impositus, duceretur, testis est Iosephus. Etenim lib. XVIII. Antiquit. cap. vlt. de Anilæo, qui Mithridatem bello ceperat, hæc ait: Μιθριδάτην δὲ ζωγρίᾳ λαβὼν, ἦγεν ὡς αὐτὸν, ἐπὶ ὄνον γυμνὸν ἀναβεβηκότα· ὅπερ ἀτιμιῶν μεγίστη νομίζεται παρὰ Παρθυαίοις.

Persæ religiosissime sanctissimeque fidem datam obseruabant, nefasque, vel priuati quique, nedum Reges, fallere eam vel violare ducebant. Testis Xenoph. lib. VIII. παιδείας, πρόσθεν μὲν, inquiens, βασιλεὺς, καὶ οἱ ὑπ' αὐτῷ, καὶ τοῖς τὰ ἔσχατα πεποιηκόσιν, εἴ τε ὅρκους ὀμόσειεν, ἠμπέδουν· εἴ τε δεξιὰς δοῖεν, ἐβεβαίουν. Nec minor Parthis fidei semel datæ seruandæ cura: quam etiam, eodem quo Persæ solebant modo, id est dextræ pignore ac vinculo, adstringebant. Cuius rei exemplum Iosephus lib. XVIII. Antiquitat. cap. vlt. suppeditat. Illic enim Artabanum Parthorum Regem, Asinæi & Anilæi germanorum fratrum audacia obstupefactum, ad eos armigerum & corporis custodem fidissimum misisse narrat, λέγοντα ὅτι βασιλεὺς Ἀρτάβανος, καίπερ ἠδικημένος, ὑφ' ὑμῶν ἐπιχειρήσεως αὐτοῦ τῇ ἀρχῇ γενομένης, ἐν ἐλάσσονι τὴν καθ' αὐτὸν ὀργὴν τῆς ὑμετέρας ἀρετῆς ποιησάμενος, ἀπέσταλκέ με δεξιάς τε καὶ πίστιν δώσοντα ὑμῖν, συγχωρῶν ἄδειαν τε καὶ ἀσυλίαν ὁδῶν, χρῄζων ἐπὶ φιλίᾳ προσχωρεῖν πρὸς αὐτὸν, δόλου τε καὶ ἀπάτης χωρίς. Quibus promissis diffidens Asinæus, ipse subsistit, fratrem vero suum Anilæum misit. qui cum solus venisset, sciscitatus Artabanus cur non & Asinæus vna cum eo venisset: vbi intellexit in causa fuisse metum, nequid ab eo mali pateretur, θεούς τε πατρῴους θεοὺς ἐπώμνυτο, μηδὲν κακὸν δράσειν

φράσειν αὐτοὺς πιστοὺς τῇ αὐτοῦ προσκεχωρηκότας· καὶ τὴν δεξιὰν ἐδίδου· ὅπερ μέγιστον παρὰ πᾶσι τοῖς ἐκείνῃ βαρβάροις παράδειγμα τοῦ θαρρεῖν γίνεται τοῖς ὁμιλοῦσιν. οὐ γὰρ ἂν ψεύσαιτό τις δεξιῶν ὑπ' αὐτοῦ δόσεως γενομένης, οὐδὲ πιστεύειν ἐνδοιάσειεν εἰ τοιᾶσδε ἀσφαλείας δόσις γένοιτο, παρὰ τοῦ ἐν ὑποψίᾳ ἀδικήσειν καθεστηκότων.

Honorem etiam Senibus habitum a Persis, testatur Xenophon lib. VIII. παιδ. illic enim Cyrus in extremis constitutus hæc ad filios verba facit: ἐπαιδεύθην δὲ καὶ αὐτὸς οὕτως ὑπὸ τῆσδε τῆς ἐμῆς τε καὶ ὑμετέρας πατρίδος, τοῖς πρεσβυτέροις, οὐ μόνον ἀδελφοῖς, ἀλλὰ καὶ πολίταις, καὶ ὁδῶν καὶ θάκων καὶ λόγων ὑπείκειν. καὶ ὑμᾶς δὲ, ὦ παῖδες, οὕτως ἐξ ἀρχῆς ἐπαίδευον, τοὺς μὲν γεραιτέρους προτιμᾶν, τῶν δὲ νεωτέρων προτετιμῆσθαι. ὡς οὖν παλαιὰ καὶ εἰθισμένα καὶ ἔννομα λέγοντος ἐμοῦ, οὕτως ἀποδέχεσθε.

Persis autem mos erat, floribus & odoribus vias quibus Rex incedebat sternere. Herodot. lib. VII. de ponte quo Xerxes Hellespontum continenti iunxit θυμιήματά τε παντοῖα ἐπὶ τῶν γεφυρέων καταγίζοντες, καὶ μυρσίνῃσι στορνύντες τὴν ὁδόν. Ex hoc more, Bagophanem arcis Babylonicæ custodem, obuiam Alexandro egressum, totum iter floribus coronisque constrauisse, argenteis altaribus vtroque latere dispositis, quæ non ture modo, sed omnibus odoribus cumulauerat, Curtius lib. V. memorat. Idem Curtius lib. X. vicos per quos iter erat, floribus coronisque sterni iussisse Alexandrum ait.

Sed & pro lætitiæ publicæ argumento Coronis & floribus vias stratas fuisse, Herodot. lib. VIII. ostendit. Nam cum esset Susis nuntius allatus, Xerxem, Athenas in suam potestatem redegisse, tanto inde Persas gaudio exiliisse refert, vt vias omnes Myrto sternerent, odoresque vicatim incenderent. Hic de his quæ a Persis ad reliquas gentes manarunt, breuiter differam. quo in numero est Nux, *mollusca* Plauto appellata: quæ inde *Persici mali* nomen inuenit. Macrobius lib. III. Saturnalior. cap. XVIII. *Persicum quod vulgo vocatur, & Mollusca nux dicitur, scilicet quod ceteris omnibus nucibus mollior sit. Huius rei adsertor idoneus est Sueuius vir longe doctissimus, in Eidyllio quod inscribitur Moretum. Nam cum loquitur de hortulano faciente moretum, inter cetera quæ eo mittit, & hoc pomum mitti ait, his verbis:*

Admisce tu Acca basilicis hac nunc partim,
Partim Persica: quod nomen sic deniq; fertur,
Propterea quod qui quondam cum rege potenti
Nomine Alexandro Magno, fera pralia bello
In Persas tetulere, suo post inde reuentu
Hoc genus arboris in pralatis finibus Graiis
Disseruere, nouos fructus mortalibus dantes.
Mollusca hac nux est, ne quis forte inscius erret.

Nuces quoque iuglandes, non modo Κάρυα βασιλικὰ, sed Περσικὰ, a quibusdam vocari, Dioscorides lib. I. cap. CXLI. tradit. Vnde Plinius lib. xv. cap. xxii. de Nucibus iuglandibus agens, *Et has,* inquit, *e Perside a Regibus translatas, indicio sunt Graca nomina. Optimum quippe genus earum, Persicum, atq; Basilicon vocant. Et hac fuere nomina.*

Persica quoque mala, ipsa appellatio Persidi accepta fert. Plin. lib. xv. cap. xiii. *In totum quidem Persica peregrina, etiam Asia Graciaque esse, etiam ex nomine ipso apparet, atque ex Perside aduecta.* Et mox, *Persica arbores, sero & cum difficultate transiere, vt qua in Rhodo nihil ferant, quod primum ab Ægypto earum fuerat hospitium. Falsum est venenata cum cruciatu in Persis gigni, & pœnarum causa, a Regibus translata in Ægyptum, terra mitigata. Id enim de Persea diligentiores tradunt; qua in totum alia est, myxis rubentibus similis, nec extra Orientem nasci voluit. Eam quoque eruditiores negauerunt ex Perside propter supplicia translatam, sed a Perseo Memphi satam: & ob id Alexandrum, illa coronari victores ibi instituisse, in honorem ataui sui.* Quibus verbis, Plinius eorum errorem refellit, qui Persica mala, venenata in Perside fuisse, soli vero mutatione mitigata, vim nocendi cum cælo mutasse credunt: hoc enim in Perseam arborẽ cadere, non in eam quæ mala Persica ferat: quanquam vulgi errorem sequatur Columella lib. x. qui de cultu hortorum inscribitur, his versibus:

Tunc pracox bifera descendit ab arbore ficus:
Armeniisque, & cereolis, prunisq; Damasci
Stipantur calathi, & pomis qua Barbara Persis
Miserat, (vt fama est) patriis armata venenis:
At nunc expositi paruo discrimine lethi

Ambro-

Ambrosios prabent succos, oblita nocendi.
Isidorus quoque lib. xvi. Origin. cap. vi. *Malum Persicum, ait, vocatum, quod eam arborem primus in Ægypto seuerit Perseus, a quo se oriundos Ptolemai ferebant. Hac in Perside fructum generat interfectorium, apud nos autem iucundum ac suauem.* Enimuero Persica arbor, quæ malum Persicum fert, diuersa est a Persea, quam in Ægyptiis arboribus aut fruticibus numerant, copiosissimeque describunt, Theophrastus lib. IIII. de Histor. plantar. cap. II. Plin. lib. XIII. cap. IX. *qui & Persicam arborem* eo loci nominat, quam lib. XV. cap. XIII. *Perseam.* & quod ab eo, de Persea, ex quorundam sententia traditur, confirmatur a Dioscoride & Galeno. Dioscorides lib. I. cap. CXLVI. Περσέα δένδρον ἐστὶν ἐν Αἰγύπτῳ, καρπὸν φέρον ἐδώδιμον, εὐστόμαχον, ἐφ' οὗ καὶ τὰ λεγόμενα κρανοκολάπτα φαλάγγια εὑρίσκεται· μάλιστα δὲ ἐν Θηβαΐδι. Et mox, τοῦτο δὲ ἱστόρησαν τινες, ἐν Περσίδι, ἀναιρετικὸν εἶναι· μεταφυτευθὲν δὲ εἰς Αἴγυπτον, ἀλλοιωθῆναι καὶ ἐδώδιμον γενέσθαι. Galenus lib. II. de Facultatibus Alimentor. cap. περὶ Περσέων· Εἶδον καὶ τοῦτο τὸ φυτὸν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, τῶν μεγάλων ὂν καὶ αὐτὸ δένδρων. ἱστοροῦσι δὲ τὸν καρπὸν αὐτοῦ μοχθηρὸν οὕτως ὑπάρχειν ἐν Πέρσαις, ὡς ἀναιρεῖν τοὺς φαγόντας· εἰς Αἴγυπτον δὲ κομισθέντα, ἐδώδιμόν τε γενέσθαι, παραπλησίως ἐσθιόμενον ἀπίοις τε καὶ μήλοις, ὧν καὶ τὸ μέγεθός ἐστι. Idem Galenus lib II. περὶ συνθέσεως φαρμάκων τῶν κατὰ τόπους cap. περὶ καταπλασμάτων ἐν κεφαλαλγίᾳ· ἐν Ἀλεξανδρείᾳ μόνῃ τὸ τῆς Περσαίας δένδρον εἶδον· οὐ μὴν ἐν ἄλλῳ γέ τινι τῶν ὑπὸ Ῥωμαίοις ἐθνῶν. ἔνιοι δὲ Πέρσιον ὀνομάζουσιν αὐτὸ, καὶ φασὶν ἐν Πέρσαις ὀλέθριον εἶναι τὸν καρπὸν τοῦ δένδρου τούτου, κατὰ δὲ τὴν τῶν Αἰγυπτίων χώραν, ἀβλαβὲς ὑπάρχειν. Extat Platonis Poetæ in quendam qui malorum Persicorum satietate perierat, Epigramma huiusmodi,

Ἐκ φονίων Περσῶν, φόνιον φυτὸν ἤγαγε Περσεύς,
Παιδὶ Θεογνώσιν τοῦ θανάτου πρόφασιν.

Medica vero mala, originem a Medis trahere, ipsa appellatio satis ostendit. Virgil. lib. II Georgic. *Media fert tristes succos, tardumq; saporem, Felicis mali:* ad quæ postrema verba Seruius, *apud Medos nascitur quadam arbor ferens mala, qua Medica vocantur: quam per periphrasim ostendit, eius supprimens nomen. Hanc pleriq; Citrum volunt: quod negat*

S

Apuleius in libris quos de Arboribus scripsit, & docet longe aliud esse genus Arboris. Tardum autem saporem dicit, vix intelligibilem; quod illi ad carnem mediam citri referunt: nam prima & inferior facile suum ostendit saporem. Dioscorides lib. I. cap. XXXI. τὰ δὲ Μηδικὰ μῆλα λεγόμενα, ἢ Περσικὰ, ἢ κιτρόμηλα, Ῥωμαϊστὶ δὲ Κίτρια, πᾶσι γνώριμα. Galenus lib. II. de Alimentor. Facultatibus, cap. περὶ Κιτρίων· καὶ τοῦτο Μηδικὸν ὀνομάζουσι μῆλον, οἱ μηδένα νοεῖν ἃ φθέγγονται προῃρημένοι. Plinius lib. XII. cap. III. *Malus Assyria, quam alii vocant Medicam, venenis medetur.* & mox, *tentauere gentes transferre ad sese, propter remedii præstantiam, fictilibus in vasis, dato per cauernas radicibus spiramento; qualiter omnia transitura longius, seri arctissime transferrique meminisse conueniet, vt semel quæque dicantur. Sed nisi apud Medos & in Perside, nasci noluit. Hæc est autem, cuius grana Parthorum proceres incoquere diximus esculentis, commendandi halitus gratia. Nec alia arbor laudatur in Medis.* Cum autem Plin. ait, *diximus*, reuocat nos ad cap. XLII. lib. XI. quo de anima agens, ait, *Huius quoque tamen reperta pœna est: vt neque idipsum, quo viuitur, in vita iuuaret. Parthorum populis hoc præcipue, & a iuuenta, propter indiscretos cibos: namque & vino fœtent ora nimio. Sed sibi proceres medentur grano Assyrii mali, cuius est suauitas præcipua, in esculenta addito.* Quod postremum, Plinio auctore, Seruium in suis ad II. Georg commentariis adnotasse credibile est. Inde certe illustratur quod Virgil. ait,

Animas & olentia Medi

Ora fouent illo, & senibus medicantur anhelis. id est, vt Seruius interpretatur, δύσπνοιαν, seu pulmonis vitiosum anhelitum, & δυσωδίαν oris. De hoc etiam Mediæ proprio malo, Solinus in Polyhistore, cap. XLIX. scribit hæc, *Hos terrarum ductus excipit Media, cuius arbor inclaruit, etiam carminibus Mantuanis.* & mox, *vsurpare sibi nemora ista optauerunt & aliæ nationes, per industriam transuecti germinis: sed beneficium soli Mediæ datum, natura resistente, terra alia non potuit maturari.*

Medica quoque herba, quæ in pecorum iumentorumque pabulis tantopere commendatur a Catone de re Rustica cap. XLI. Varro lib. I. de re Rustica cap. XL. Virgil. I. Georgic. Columel.

Columel. lib. II. cap. XI. a Persis, seu Medis, originem duxit. Plinius lib. XVIII. cap. XVI *Medica externa etiam Græcia, vt a Medis aduecta per bella Persarum, quæ Darius intulit: sed vel in primis dicenda.* cuius dotes ibidem prædicat. Seruius in lib. I. Georg. ad verba, *Tunc te quoque, Medica, putres Accipiunt sulci: Ad ipsam,* ait, *herbam* ἀποστροφὴν *facit: Hæc autem herba a Medis translata est in Græciam, quo tempore eam inuaserunt.* Suidas, Μηδικὴ πόα, ἡ τρίφυλλος λεγομένη. Vide & de ea Dioscoridem lib. II. cap. CLXI. His & hæc adde, Suidas, Μηδικὸς ὄρνις, ὁ Ταώς.

Præterea Gallos Gallinaceos e Perside primum prodiisse, indeq; in alias orbis terrarum regiones deuectos, Athenæus lib. XIIII. ex Menodoro Samio tradit. Vnde a Græcis, Gallus, Περσικὸς ὄρνις vocatur. Aristophanes in Auibus,

Ὄρνις ἀφ' ἡμῶν τοῦ γένους τοῦ Περσικοῦ·
Ὅσπερ λέγεται δεινότατος εἶναι πανταχοῦ,
Ἄρεως νεοττός. ad quem locum Scholiastes, μήποτε τὸν ἀλεκτρυόνα λέγει· Μῆδος γὰρ λέγεται· Ἄρεως δὲ νεοττός, ἐπεὶ ἄλκιμος καὶ μάχιμος & mox ibidem, Ἄρεως νεοττός· νεοττοί τινες ἀλεκτρυόνες λέγονται, ὡς καὶ Μηδικοί. Hes. Περσικὸς ὄρνις, ἀλεκτρυών. Suidas, Περσικὸς ὄρνις, ὁ ἀλέκτωρ, διὰ τὴν λοφίαν· ἣν ὅτι ἐν πολυτελῆ οἷς ὁ βασιλεὺς ἐχρῆτο, ἐκαλεῖτο Περσικός. καὶ μὴν παρ' Ἀριστοφάνει, οὐκ ἴδιος ὄρνις Περσικός. Ex Media vero petitos Phasianos τετράωνας, quos Ptolemæus Rex Alexandriæ in palatio alebat, Athenæus lib. XIIII. refert.

Ceterum Papyri & Chartarum, vel Parthis ipsis vsum incognitum, ostendit Plin. lib. XIII. cap XI. his verbis: *Nuper & in Euphrate nascens circa Babylonem Papyrum, intellectum est eundē vsum habere chartæ. Et tamen adhuc malunt Parthi vestibus litteras intexere.* Membranis vero vsos Persas, argumento est quod res ab illis gestæ, quæ litteris mandari consueuerant, in Membranas redigebantur. Cuiusmodi membraneis Regiorum Annalium codicibus, vsum se, in suis Persicis conscribendis, ipsemet Ctesias professus erat. quemadmodum Diodor. Sic. li. II. scribit his verbis: οὗτος οὖν, de Ctesia loquitur, φησὶν ἐκ τῶν βασιλικῶν διφθερῶν (ἐν αἷς οἱ Πέρσαι τὰς παλαιὰς πράξεις κατά τινα νόμον εἶχον συντεταγμένας) πολυπραγμονῆσαι τὰ καθ' ἕκαστα, καὶ συνταξάμενος τὴν ἱστορίαν εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐξενεγκεῖν.

Atque vt Persicarum antiquitatum studiosis, quoad eius fieri poterit, fiat satis, aliquid de Mensuris & Nummis Persicis adspergam. Persæ itinera Parasangis metiebantur. Plin.lib.VI. cap.XXVI. *Inconstantiam mensuræ, diuersitas auctorum facit, cum Persæ quoque Schœnis & Parasangis, alia mensura determinent.* Festus, *Parasanga, apud Persas, viarum mensura.* Παρασάγγης autem, vt Herodotus lib. II. rursusque lib.V. tradit, δύναται τριήκοντα στάδια. Idem lib.VI. Artaphernem Sardium præsidem, Ioniæ mensuram per Parasangas, tributi imponendi causa, egisse scribit his verbis, τὰς χώρας σφέων μετρήσας κατὰ Παρασάγγας, τοὺς καλέουσι οἱ Πέρσαι τὰ τριάκοντα στάδια. Hesychius, Παρασάγγης, μέτρον ὁδοῦ τριάκοντα σταδίους ἔχον. Suidas, Παρασάγγης, εἶδος μέτρου Περσικοῦ· ὅπερ ἐστὶ τριάκοντα στάδια, Xenophontisq; verba adducit. Idem & Agathias lib.II. Herodoti Xenophontisque auctoritate tradit: additque, Gerulos seu Baiulos humeris onera portantes, apud Lazos, singulis Parasangis confectis, onera posuisse: aliisque in eorum locum subeuntibus, paulisper quieuisse: idque factitantes, eodem spatio, itinera metiri solitos. spatia tamen ista non παρασάγγας, sed ἀναπαύλας ab eis esse nominata. Schœnis quoq; mensurã egisse Persas, Plinius, illo, lib. VI. cap. XXVI. quem paulo ante citaui, loco, docet. Callimachus apud Plutarchum, περὶ φυγῆς, Μὴ μετρεῖν Σχοίνῳ Περσίδι τὴν σοφίην.

Ea vero quæ mensura constabant, ACHANIS Persæ admetiebantur. Hesychius, Ἀχάνης· ἔνιοι μὲν Περσικὸν μέτρον. Suidas, Ἀχάνη, μέτρον ἐστὶ Περσικὸν, ὥσπερ ἡ Ἀρτάβη παρὰ Αἰγυπτίοις. ἐχώρει δὲ μεδίμνους Ἀττικοὺς με΄, ὡς μαρτυρεῖ Ἀριστοτέλης. Eustathius in II. Odysseæ, ἀλλ' αἱ Ἀχάναι, ὅ ἐστι κίσται, Περσικὰ μέτρα ἦσαν· ἐν οἷς ἀπετίθεντο ἐπισιτισμοὶ τοῖς θεωροῖς. Qua de re se alibi dicturum pollicetur: quod præstitit in eiusdem Odyss. τ. vbi ait, καθάπερ ἡ χοῖνιξ, οὕτω καὶ ἡ Ἀχάνη, μέτρον Βοιώτιον, πολλῶν τινῶν φασὶ μεδίμνων. Περσικὰ δέ, φασι, μέτρα αἱ Ἀχάναι, ἃς καὶ κίστας εἶπον τινές· εἰς ἃς ἀπετίθεντο ἐπισιτισμοὺς οἱ ἐπὶ θεωρίαν στελλόμενοι.

Porro Persas Annum habuisse in CCCLXV. dies descriptum, Curt. lib.III. auctor est. Vernũ quoq; Æquinoctium obseruasse eos, nuptiarum stata tempora, quæ ex Strabone lib.XV. supra attigimus, demonstrant. Per-

Persæ autem nummis aureis Darii forma percussis vtebantur: qui, quod eius Principis imaginem insculptam haberent, inde *Daricorum* nomen traxerunt. Χαρακτῆρα enim Δαρεικὸν habuisse eos, Diodor. lib. XVII. ait. Vnde venuste Socratem dicere solitum βούλεσθαι Δαρεικὸν ἔχειν μᾶλλον φίλον, ἢ τὸν Δαρεῖον, Plutarchus περὶ φιλαδελφίας, refert. Regi vtique Dario, quemadmodum Herodot. lib. IIII. tradit, curæ fuit, memoriam sui, ad posteros transmittere insigni aliquo opere, quod ab alio nullo Regum factum esset. Eaque de causa, ex auro quam potuit purgatissimo monetam percussit. Quem æmulatus Aryandes Ægypti Prætor, idem ex argento fecit. verum ea re comperta, insimulatum, quasi rebellaret, nouasque res moliretur, Darius morte adfecit. Darici autem, ait Harpocration, erant χρυσοῖ στατῆρες. ἠδύνατο δὲ ὁ εἷς τοῦτο, ὅπερ καὶ ὁ χρυσοῦς παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς ὀνομαζόμενος. ἐκλήθησαν δὲ Δαρεικοὶ, οὐχ ὡς οἱ πλείους νομίζουσιν, ἀπὸ Δαρείου, τοῦ Ξέρξου πατρὸς, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου βασιλέως. λέγουσι δέ τινες δύνασθαι τὸν Δαρεικὸν ἀργυρᾶς δραχμὰς ὀκτώ· ὡς τοὺς πέντε Δαρεικοὺς δύνασθαι μνᾶν ἀργυρίου. Hesychius, Δαρεικοὶ, οἱ χρόνοι στατῆρες. ἐκλήθησαν δὲ (ὥς τινες φασὶν) ἀπὸ Δαρείου τοῦ τῶν Περσῶν βασιλέως. Verum illic mendum est in verbo χρόνοι: pro quo repone χρυσοῖ. Cui non omnino consentit Suidas: non quidem primis sed nouissimis verbis. Ait enim, Δαρεικὸς, νόμισμά τι ἦν χρυσοῦν, ὅπερ Δαρεῖος πρῶτος ἐπενόησεν. Et mox, εἰσὶ μὲν χρυσοῖ στατῆρες οἱ Δαρεικοί. ἠδύνατο δὲ ἕκαστος αὐτῶν ὅπερ καὶ ὁ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς ὀνομαζόμενος χρυσός· (emenda χρυσοῦς) οὐκ ἀπὸ Δαρείου τοῦ Ξέρξου πατρὸς, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου τινὸς παλαιοτέρου βασιλέως ὠνομάσθησαν. λέγουσι δέ τινες δύνασθαι τὸν Δαρεικὸν δραχμὰς ἀργυρίου εἴκοσι· ὡς τοὺς πέντε Δαρεικοὺς δύνασθαι μνᾶν ἀργυρίου. Et ita Daricos accipe apud Plutarchum in Artaxerxe, non semel, & Lucianum in Nauigio, seu votis, & in Toxari: item apud Athenæum lib. XIIII. cum Alcibiadem ait, Timæam Agidis Lacedæmoniorum Regis vxorem, missis Daricis mille, de stupro appellasse.

Persarum etiam nummos Sagittarii nota signatos fuisse, docet Agesilai iocus, qui Asia decedens fertur amicis dixisse, ὡς τρισμυρίοις τοξόταις ἐξελαύνοιτο τῆς Ἀσίας, ὑπὸ

βασιλέως. τὸ γὰρ Περσικὸν νόμισμα, addit Plutarchus in Apophthegmat. ἐξ ὅτου ἐπίσημον εἶχεν.

Posterioribus vero temporibus Persarum Regibus argenteum tantum, non item aureum nummum nota sua signatum percutere licuisse, Procopius lib. III. de bello Gothico scribit: Καίτοι νόμισμα μὲν ἀργυροῦν ὁ Περσῶν βασιλεὺς, ᾗ βούλοιτο, ποιεῖν εἴωθε· χαρακτῆρα δὲ ἴδιον ἐμβαλλόμενον στατῆρα χρυσοῦ οὔτε αὐτὸν θέμις, οὔτε δὲ ἄλλον ὁντιναοῦν βασιλέα τῶν πάντων βαρβάρων· καὶ ταῦτα, μᾶλλον ὄντα χρυσοῦ κύριον· ἐπεὶ οὐδὲ τοῖς ξυμβάλλουσι προΐεσθαι τὸ νόμισμα τοῦτο οἷοίτε εἰσὶν, καὶ βαρβάροις τοὺς ξυμβάλλοντας εἶναι ξυμβαίνει.

Persicos quoq; nummos *Stateras* vocat Herodotus lib. III. vbi Democedi medico phialam *Stateribus* plenam dono a Darii vxoribus datam, refert: quo genere nummorum etiam Phocaenses vsos Ælianus lib. XII. Variæ histor. cap. I. indicat. *Stater* autem, vt Suidas exponit, erat τετράγωνον νόμισμα, καὶ τὸ ἑξάγιον, καὶ τὸ ζύγιον· ἢ εἶδος νομίσματος. Ἀριστοφάνης Πλούτῳ, Στατῆρσι δ' οἱ θεράποντες ἀστραγαλίζομεν:- τουτέστι, νομίσματι παίζομεν ἄρτια ἢ περιττά. Verum apud Herodotum Staterum nomine Daricos intelligendos, eius ipsius indicio prodam. Sic enim lib. VII. Pythii Lydi opulentiam memorans, χρυσίου δὲ, ait, τετρακοσίας μυριάδας στατήρων Δαρεικῶν.

Porro Persica lingua cognitu difficilis habebatur a Græcis. Vnde Themistius Oratio. II. χαλεπώτερον αὖ σμικρῆς ἢ τῆς Περσικῆς διαλέκτου. ἐκείνου δὲ καὶ ἀμπελουργὸς ἀκούων καὶ σιδηρεὺς, εἶχεν ὅ τι οἴκαδε ἀποφέρει. Proinde summæ Themistoclis memoriæ tribuitur, quod vnum intra annum optime Persice loqui didicerit, quemadmodum Quintilianus lib. XI. cap. III. scribit. Is enim, vt Valerius Maximus lib. VII. cap. VII. Diodor. Sicul. lib. XI. Plutarchus cum Æmilio Probo in eius vita, testantur, per summam iniquitatem patria pulsus, & ad Xerxem, quem paulo ante deuicerat, confugere coactus, priusquam in conspectum eius veniret, Persico sermoni se assuefecit: vt labore parta commendatione, Regiis auribus familiarem & assuetum sonum vocis adhiberet. Alcibiadem quoque linguam Persicam didicisse, Athenæus lib. XII. auctor est. Peucestem etiam ex custode corporis

poris, Satrapem Persidis ab Alexandro constitutum, Persicam linguam didicisse narrat Arrian. li. VI. Nomina autem Persica fere omnia σ littera terminari, Herodotus libro I. scribit his verbis: τὰ οὐνόματά σφι ἐόντα ὅμοια τοῖσι σώμασι καὶ τῇ μεγαλοπρεπείῃ, τελευτῶσι πάντα ἐς τωὐτὸ γράμμα, τὸ Δωριέες μὲν σὰν καλέουσι, Ἴωνες δὲ, σίγμα. ἐς τοῦτο διζήμενος εὑρήσεις τελευτῶντα τῶν Περσέων τὰ οὐνόματα, οὐ τὰ μὲν, τὰ δʼ οὔ, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως.

Sed enim non ingrata forte fuerit Persicorum quorundam vocabulorum ex diuersis coaceruata locis congeries. Persica esse nomina, CANDYS, SARAPIS, GAZA, TYCTA, OROSANGAE, MITHRA, MAGI, PARADISVS, SATRAPA, PISAGAE, ASTANDES, RYNDAX, CONDY, ARMAMAXA, GANGABAE, PARASANGAE, supra docui. His adde, CYRVM Persico sermone, Solem significare. Auctor Ctesias, qui Parysatidem Dario præter Artaxerxem, alium filium genuisse narrans, addit, καὶ τίθεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἡλίου Κῦρον. Plutarch. in Artaxeixe. ὁ μὲν οὖν Κῦρος, ἀπὸ Κύρου τοῦ παλαιοῦ τοὔνομα ἔσχεν· ἐκείνῳ δʼ ἀπὸ τοῦ Ἡλίου γενέσθαι φασί. Κῦρον γὰρ καλεῖν Πέρσας τὸν Ἥλιον. Idem & Plethon in expositione eorum quæ in Magicis Zoroastris oraculis obscurius dicuntur, scribit. Vnde apparet, toto quod aiunt cælo, Suidam in huius vocis Etymo errare. Sic enim ille, Κῦρος ὁ Περσῶν βασιλεύς, οὕτως ἐκλήθη, διὰ τὸ ἐν τῇ βασιλίνδᾳ λεγομένῃ παιδιᾷ, κυριεῦσαι τῶν ἡλίκων. DARIVS, lingua Persica, idem significat quod Græce ἐρξίης, id est coercitus. XERXES, idem quod ἀρήϊος, id est martius, seu bellator. ARTAXERXES, idem quod μέγας ἀρήϊος, id est magnus bellator. Quod nos Heiodotus lib VI. docet. Ammianus Marcellin. lib. XIX. Persas refert, in a ie, Saporem appellasse, & ACHAEMENEM, & ARTA ERXEM, quod, *Regibus imperans*, & *Bellorum victor*, interpretatur. ZOROASTREM Persica lingua ἀστροθύτην significare, Laertius ex Dinone, lib. V. historiar. scribit, in procemio lib. de vitis Philosophorum. Clemens vero, vt supra dixi, Zoroastrem *viuum sidus* significare, lib. IIII. Recognitionum ait. Herodotus lib. VII. οἱ δὲ Πέρσαι πάντας τοὺς Σκύθας καλέουσι Σάκας. Solinus in Polyhisto. cap. LII.

Scythas Persæ lingua sua SACAS *dicunt, & inuicem Scythæ Persas, Charsaros nominant.* Cyrillus Catechesi VII. αὐτὶ Κυδοράκου, Μάγον ἑαυτὸν ἐπωνόμασεν· ὅπερ κατὰ τὴν Περσῶν διάλεκτον τὴν ὁμιλίαν δηλοῖ. ἐπειδὴ γὰρ διαλεκτικὸς ἐδόκει τις εἶναι, Μάγον ἑαυτὸν ἐπωνόμασεν, οἱονεὶ ὁμιλητὴν τινὰ ἄριστον. Apud Babylonios, Spadones BAGOV vocari, Plinius lib. XIIII. cap. IIII. scribit. A Medis, Canem SPACON appellari, Herodotus lib. I. & Iustinus lib. I. testantur. TIGRIS vero, Persica lingua, Sagittam significat: & inde flumini nomen. Auctor Curtius lib. IIII. NARMALCHA amnem regum sonat, interprete Ammiano Marcell. lib. XXIIII. GANGAMELA, Persis, est Cameli domus, auctore Strabone lib. XV. & Plutarcho in Alexandro. CARDA, Persica lingua τὸ ἀνδρῶδες καὶ πολεμικὸν significat, vt ait idem Strabo lib. XI. vnde & furto viuentes ait, CARDACES appellatos. MEGABYSOS etiam στρατηγοὺς τοῦ Περσῶν βασιλέως vocari, ait Hesychius. Idem Hesychius, Παρασαγγίλογα· οἱ Πέρσαι τοὺς διαγγέλλοντας οὕτω λέγουσι. Idem verba hæc, Αβίλτακα, Αξαραπατεῖς, Αραῖοι, Αρῶς, Persica esse ait. Idem Hes. Αρξιφος αἰετὸν παρὰ Πέρσαις. Idem, Αυλίσκοι, σκῶπα, Πέρσαι. Ac rursus, Βίσαξ, ὁ βασιλεὺς παρὰ Πέρσαις. Item, Δαρεῖος, ὑπὸ Περσῶν, ὁ φρόνιμος. Sed & στρατόπεδον Περσῶν, eorum lingua PASARGADA dicebatur, vt auctor est Strabo, lib XV. Persicum gladium ACINACEM vocari Herodot. ait lib. VIII Eustathius in Odyss. τ Αἴλιος δὲ Διονύσιος λέγει ὅτι Περσικὸν ὄνομα καὶ ὁ Μανδύας· ἔοικε δὲ φησὶ φαινόλη. Piperis etiam nomen Persicum esse, docet Hippocrates, lib. II. Γυναικείων, his verbis: τὸ Ινδικὸν, ὃ καλέουσιν οἱ Πέρσαι Πέπερι. καὶ ἐν τουτέῳ ἐνὶ στρογγύλον, ὃ καλοῦσι Μυρτίδανον. Sed & ex Plauti Persa, vocabula multa Persica colligi possunt. De Persicorum nominum varietate, vide Strabonem lib. XV. in extremo. Fere ad metam peruenimus Restat enim aliud nihil, quam vt Persarum corpora terra condamus: hoc vno præmisso, finem vitæ Persarum longissimum, octuagesimum annum fuisse. Cambysis enim legati, Regi Æthiopum interroganti, χρόνον ὁκόσον μακρότατον ἀνὴρ Πέρσης ζώη: responderunt, ὀγδώκοντα ἔτεα ζόης πλήρωμα ἀνδρὶ μακρότατον προκέεσθαι, quemadmodum Herodot. lib. III. refert.

Persæ

Persæ vero magno apparatu funera celebrabant. Testis Curtius lib. III. his verbis: *Alexander postero die cum cura sepeliri militibus, quorum corpora inuenerat, Persarum quoque nobilissimis eundem honorem haberi iubet: Matrique Darii permittit, quos vellet, patrio more sepeliret. Illa paucos arta propinquitate coniunctos pro habitu præsentis fortunæ humari iussit: apparatum funerum, quo Persæ suprema officia celebrarent, inuidiosum fore existimans, cum victores haud pretiose cremarentur.* Cyrum in vltima valetudine, mandasse quædam de funere suo Xenophon lib. VIII. παιδ. scribit: quem locum Sueton. in Iulio, cap. LXXXVII. laudat. Apud Persas autem cadauera humari, non cremari vel rogo imponi, consueuisse, certum est. Apud Xenophontem lib. VIII. παιδ. Cyrus moriens filiis mandat hæc, τὸ δ' ἐμὸν σῶμα, ὦ παῖδες, ὅταν τελευτήσω, μήτε ἐν χρυσῷ θῆτε, μήτε ἐν ἀργύρῳ, μηδὲ ἄλλῳ μηδενὶ, ἀλλὰ τῇ γῇ, ὡς τάχιστα, ἀπόδοτε. Ignem enim numinis loco habebant, eumque pro Deo colebant, ac venerabantur: & ideo humana corpora voranda consumendaque Deo obiicere, nefas atque impium censebant. Proinde Cambysi vitio datum est, quod Amasidis Ægyptii Regis cadauer, cremari, contra patrium Persarum morem, iussisset. Hæc nos Herodotus lib. III. docet his verbis, Καμβύσης δὲ ἐπεὶ ἐσῆλθε ἐς τὰ τοῦ Ἀμάσιος οἰκία, αὐτίκα ἐκέλευε ἐκ τῆς ταφῆς τὸν Ἀμάσιος νέκυν ἐκφέρειν ἔξω. ὡς δὲ ταῦτα ἐπιτελέα ἐγένετο, μαστιγοῦν τὸν νέκυν ἐκέλευε, καὶ τὰς τρίχας ἀποτίλλειν, καὶ κεντοῦν, καὶ τἄλλα πάντα λυμαίνεσθαι. ἐπείτε δὲ καὶ ταῦτα ἔκαμον ποιεῦντες, (ὁ γὰρ δὴ νεκρὸς ἅτε τεταριχευμένος, ἀντεῖχέ τε καὶ οὐδὲν διεχέετο) ἐκέλευσέ μιν ὁ Καμβύσης κατακαῦσαι· ἐντελλόμενος οὐκ ὅσια. Πέρσαι γὰρ θεὸν νομίζουσι εἶναι τὸ Πῦρ. τὸ ὦν κατακαίειν τοὺς νεκροὺς, οὐδαμῶς ἐν νόμῳ οὐδετέροισι ἐστί· Πέρσῃσι μὲν, δι' ὅπερ εἴρηται, θεῷ οὐ δίκαιον εἶναι λέγουσι νέμειν νεκρὸν ἀνθρώπου. Inter argumenta librorum Ctesiæ, refertur a Photio caput hoc, καὶ περὶ τοῦ θάψαντος τὸν πατέρα διὰ τοῦ Πυρὸς, παρὰ τὸν νόμον· ἐξ οὗ καὶ ἔλεγχος Ἑλλανίκου καὶ Ἡροδότου ὡς ψευδῶν. Magos etiam ἀνόσιον ἡγεῖσθαι Πυρὶ θάπτειν, Diogenes Laert. in Procemio tradit: quod & confirmat Strabo, lib. XV. cum de honore quem Pyropo Persæ habebant, loquens, ait, διὸ οὐδὲ νεκρὸν εἰσφέρουσι, καθάπερ οὐδὲ τὸ Πῦρ.

κατ᾽ ἡμῶν. Itaque Parysatidem, caput & dextram Cyri sepeliisse, in Ctesiæ fragmentis legimus. Xenophon lib. VII. de Abradata mortuo, καὶ τοὺς μὲν εὐνούχους καὶ τοὺς θεράποντας αὐτοῦ, ὀρύττειν φασὶν ἐπὶ λόφου τινὸς θήκην τῷ τελευτήσαντι.

Quæ cum ita se habeant, mirum est quod Iustinus lib. XXXVII. scribit, legatos a Dario Persarum Rege Carthaginem missos, adferentes Edictum *quo Pœni humanas hostias immolare, & canina carne vesci, prohibebantur: mortuorum corpora cremare potius quam terra obruere, a Rege iubebantur: quibus cupide paruere.* Inter cætera vtique crimina quæ Seosi obiecta fuere, Procopius lib. I. de bello Persico, hæc narrat: Καινά τε γὰρ αὐτὸν δαιμόνια σέβειν, καὶ τελευτήσασαν ἔναγχος τὴν γυναῖκα θάψαι· ἀπειρημένον τοῖς Περσῶν νόμοις γῇ κρύπτειν ποτὲ τὰ τῶν νεκρῶν σώματα. οἱ μὲν οὖν δικασταὶ, θάνατον τούτου ἀνακατέγνωσαν.

Cera vero oblita fuisse corpora, priusquam humo mandarentur, ostendit Herodotus, qui libro I. ait, κατακηρώσαντες δὴ ὦν τὸν νέκυν Πέρσαι, γῇ κρύπτουσι. Strabo lib. XV. θάπτουσι δὲ, κηρῷ περιπλάσαντες τὰ σώματα. Cicero I. Tusculana, *Condiunt Ægyptii mortuos, & eos domi seruant: Persa iam Cera circumlitos condiunt: vt quam maxime permaneant diuturna corpora.*

Alium vero a populi Persici moribus diuersum humandi ritum Magi obseruabant. Etenim, vt Cicero lib. I. Tusculanar. Quæst. scribit, *Magorum mos erat, non humare corpora, nisi a feris essent ante laniata.* Herodotus lib. I. inter ea quæ vt parum sibi liquido comperta & explorata, de Persarum moribus scribit, ponit hæc, ὡς οὐ πρότερον θάπτεται ἀνδρὸς Πέρσεω ὁ νέκυς, πρὶν ἂν ὑπ᾽ ὄρνιθος ἢ κυνὸς ἑλκυσθῇ. μάγους μὲν γὰρ ἀτρεκέως οἶδα ταῦτα ποιέοντας· ἐμφανέως γὰρ δὴ ποιεῦσι. Strabo lib XV. τοὺς δὲ Μάγους οὐ θάπτουσιν, ἀλλ᾽ οἰωνοβρώτους ἐῶσι. Quem morem postea Parthos vsurpasse docet Iustinus: de Parthis enim lib. XLI. loquens, *Sepultura vulgo, aut auium aut canum laniatus est. Nuda demum ossa terra obruunt.* Idem etiam postremis Persarum temporibus, in vsu fuisse, Procopius testatur. Apud eum enim, lib. I. de bello Persico, Cabades Iberos Asiam incolentes ad fidem deserendam sollicitans, αὐτῶν τῷ βασιλεῖ Γουργένῃ ἐπέστελλε τά τε ἄλλα

τα ἄλλα ποιεῖν ἢ Πέρσαι νομίζουσι, καὶ τοὺς νεκροὺς τῇ γῇ ὡς ἥκιστα κρύπτειν, ἀλλ' ὄρνισί τε ῥίπτειν καὶ κυσὶν ἅπαντας.

Agathias autem libro II. hæc de Persicæ sepulturæ ritibus scribit: *Tunc demum Mermerois demortuum corpus, qui circa se erant, elatum, & extra urbem destinato in loco depositum, solum nudumque reliquerunt, canibus, simul & auibus, vel eiusmodi ceteris obscænis & sarcouoris animantibus laniandum & absumendum. Hunc ex lege seruant Persæ sepulturæ ritum, nudata vt carnibus ossa per campos dispersa iaceant, velint. Apud hos namq; in arcam vrnamve mortuos condere, vel terra obruere, haudquaquam fas est. Cadauer vero, ad quod non statim dilacerandum aduolent aues, aut canes accedant, hominis fuisse adfirmant, qui inquinatus moribus fuerit, iniquiorisque animi, & dignus plane qui in barathrum detrudatur, in prauiq; Dæmonis ditionem vt veniat. & propinqui mortuum tunc maxime deflent, vt cui nihil putent spei reliquũ esse; nec parca melioris participes fore. Quod si quamcelerrime mortuus deuoretur, beatũ hunc & felicem dicunt, huiusq; animã & demirantur quammaxime, & Deo similem faciunt, & dignam omnino quæ in campos Elysios deferatur. Accedit etiam, quod si obscuriores quidam & infimæ sortis, interea dum rem militarem exercent, grauissimo morbo acrius vrgeantur, vt vel spirantes adhuc & sobrios efferant, & quodam depositis loco, panis frustum & aquam baculumq; iuxta apponant, vt quamdiu cibũ poterunt degustare, & virium aliquid his relinquitur, eo se baculo a belluis tueantur, & conuiuas hoc abigant ad se venientes. Sin vero vel spirantes adhuc vis morbi peruicerit, atq; adeo, vt manus mouere nil queant; tum miseros illos & semimortuos, incipientesq; animam exhalare, aues canesq; deuorant, & vitæ spem demunt, si qua tunc forte fuisset. Qui vero ea ex ægritudine conualescunt, & se domũ receperunt, haud secus visi aliis sunt, vt in Tragœdicis fit tabernaculis, ac si tenebrarum e foribus prodiissent, & extenuati prorsus, oriusq; colore alienato, obuiis timorem incuterent: vnde vniuersi hos auersantur, & perinde vt omnium sceleratissimos confestim defugiunt, & tanquam apud inferos adhuc foro agentes declinant: nec pristinis & consuetis ad vitam muneribus frui, prius hos sinunt, quam ab*

Magos admissa in se inquinatio expurgetur, quam perinde ex mortis expectatione contraxerant & quasi reuiuere possint, potestatem recipiant. Idem Agathias refert, Philosophos quosdam e Perside in patriam redeuntes, incidisse in cadauer cuiusdam incesto matris coitu polluti: quod insepultum abiectum, alitibusque expositum, illi humanæ condicionis miseratione, & patrio Græcorum more, terra obruere semel atque iterum, sed frustra & incassum, conati, cum semper e terra corpus existeret atque emineret: quod cum mirum illis videretur, vni tandem ex his spectrum sese obtulit: & eum qui male illos habebat scrupulum, exemit, hoc disticho,

Μὴ θάψῃς τὸν ἄθαπτον· ἔα κυσὶ κύρμα γενέσθαι.
Γῆ πάντων μήτηρ, μητροφθόρον οὐ δέχετ' ἄνδρα.

quod male quidam sub Titulo parricidarum locant; & ad μητροφόνους seu μητροκτόνους referunt, quod de μητροφθόρῳ scriptum est. Sed his Agathiæ verbis Persis in æternum claudamus lumina noctem.

DE REGIO PERSARVM PRINCIPATV LIB. III.

OPERI instituto tanquam fastigium liber hic imponet: quo rem cognitione dignissimam, & quæ in Persicarum antiquitatum tractatione non infimum locum obtinet, describendam exponendamque suscepimus. Militarem nimirum Persarum disciplinam atque industriam: ex qua non modicam laudem ea gens olim adepta est. Ad eam certe multum studii non priuati modo, sed & Reges ipsi, adhibebant. Etenim Περσῶν βασιλέα τῶν πολεμικῶν ἔργων ἰσχυρῶς ἐπιμελεῖσθαι, Xenoph. in Oeconomico scribit. Bellicæ vtique laudes, supra ceteras semper in populo Persico eminuerunt: eximioque ac præcipuo honore, in Perside, fortitudine præstantes viri adficiebantur. Primas enim honoris & gloriæ partes, bellicæ virtuti tribuisse Persas, Herodotus lib. I. significat, cum ait, ἀνδραγαθίη δ' αὕτη ἀποδέδεικται, μετὰ τὸ μάχεσθαι

χεσθαι εἶναι ἀγαθὸν, ὃς ἂν πολλοὺς ἀποδείξῃ παῖδας. Eaque vel maxime gratia, ab ineunte ætate, Equitare, Iaculari, Sagittareque discebant: Venatu etiam exercebantur. Hæc enim iusti prælii quasi præludia erant. Et ita laboribus militaribus tolerandis, pæne a pueris adsuescebant. Amm. Marcell. lib. xxxi. de Alanis, *Iuuentus vero equitandi vsu a prima pueritia coalescens, incedere pedibus existimat vile; & omnes militaris disciplina prudentes, sunt bellatores. Vnde etiam Persa, qui sunt originales Scytha, pugnandi sunt peritissimi.* Eademque de caussa, & natare discebant, æstumque & frigus perpeti: ἅμα καὶ μεγαλοφωνίαν, καὶ πνεῦμα καὶ πλευρὸν ἀσκοῦντες· καὶ πρὸς καῦμα δὲ, καὶ πρὸς ψῦχος, καὶ ὄμβρους, καὶ χειμάῤῥων διαβάσεις, ὡς ἄβρεχα φυλάττειν καὶ ὅπλα καὶ ἐσθῆτα, quemadmodum Strabo lib. xv, & ex eo Eustathius in Dionys. de Situ Orbis, memorant.

Quinetiam vel in alta pace, gladio semper accincti ambulabant, vt Ammianus Marcell. lib. xxiii. indicat his verbis, *Omnes tamen* (de Persis loquitur) *promiscue vel inter epulas festosq; dies, gladiis cincti cernuntur: quem Græcorum veterum morem abiecisse primos Athenienses, Thucydides est auctor amplissimus.* Iosephus etiam lib. xviii. Antiquit. Iud. cap. iii. Regem Parthorum inter epulas a suis cæsum obtruncatumque narrans, subiicit, μαχαιροφορεῖν γὰρ ἔθος ἅπασιν. Quod Romanis, qui non nisi in procinctu, & sagis sumptis, gladio accingebantur, Barbaricum videbatur. Vnde Ouidius lib. v. Trist. Getas semper ense accinctos, mordet.

Equis quoque adsidue hæsisse Persas, nec vnquam, pharetras humeris suspensas posuisse, Herodianus lib. v. testatur his verbis, Τόξοις δὲ καὶ ἵπποις οὐκ εἰς τὸ πολεμεῖν μόνον χρῶνται, ὥσπερ Ῥωμαῖοι· ἀλλ' ἐκ παίδων σὺν αὐτοῖς ἀναστρέφονται, καὶ θηρῶντες διαιτῶνται, οὔτε τὰς φαρέτρας ποτὲ ἀποθέμενοι, οὔτε τῶν ἵππων ἀποβαίνοντες, ἀεὶ δὲ αὐτοῖς χρώμενοι, ἢ κατὰ πολεμίων, ἢ κατὰ θηρίων.

Iam Persæ, ex quo primum per ætatem arma ferre poterant, in numeros referebantur. A vicesimo vero anno stipendia merere cœpisse, Strabo lib. xv. docet his verbis, στρατεύουσι δὲ καὶ ἄρχουσιν ἀπ' εἴκοσιν ἐτῶν ἕως πεντήκοντα, καὶ πεζοὶ καὶ ἱππεῖς.

Nec vero vacationem militiæ quisquam habebat. Ad Delectum itaque cuncti iuniores respondere, & nomina dare, Regemque in militiam euntem sequi cogebantur. Atque adeo ægre indigneque ferebant Reges militiæ vacationem a se postulari cum in expeditionem proficiscebantur.

Proinde Darius, qui primus post ablatum Medorum Imperium, Persas & magnam partem Orientis obtinuit; cum bellum Scythis Orientem cingentibus indixisset, rogatus ab Oeobazo nobili sene, vt ex tribus liberis, vnum, in solatium, Patri relinqueret, duorum opera vteretur: plus quam rogabatur, pollicitus, omnes se illi remissurum dixit: & occisos, in conspectu parentis abiecit: quemadmodum Herodotus libro IIII. & Seneca libro III. de Ira, cap. XVI. narrant. Xerxes quoque Pythio Lydo quinque filiorum patri, vnius vacationem petenti, quem vellet, eligere permisit: deinde quem elegerat, in partes duas distractum, ab vtroque viæ latere posuit, & hac victima lustrauit exercitum, vt Herodotus libro VI. & Seneca eiusdem libri III. de Ira, cap. XVII. memoriæ prodiderunt. Graue ergo & Regibus inuisum delictum erat, militiæ munus detrectare. Cum autem copiæ conscribendæ erant, exercitusque cogendus, alicui ex Satrapis id negotii dedisse Regem, ait Herodianus lib. III. Idemque lib. V. Mercenario milite Persas ætate sua minime vsos tradit: sed nec statiuis castris exercitum habitum: verum omnem populi, ac vel ipsarum quandoque mulierum, multitudinem Regis Imperio cogi solitam: quæ mox bello peracto, suas protinus in sedes dimittebatur, absque aliis stipendiis, commodis, aut præmiis quam his, quæ cuique ex præda supererant. Verba Herodiani de Persis loquentis sunt: οὐ γὰρ δὴ μισθοφόροις χρῶνται στρατιώταις οἱ βάρβαροι ὥσπερ Ῥωμαῖοι, οὐδὲ στρατόπεδα ἔχουσι αἰεστῶτα καὶ μένοντα, πολέμου τέχνας ἐγγεγυμνασμένα· ἀλλὰ πᾶν τὸ πλῆθος τῶν ἀνδρῶν, ἔσθ' ὅπῃ καὶ τῶν γυναικῶν, ἐπὰν κελεύσῃ βασιλεύς, ἀθροίζεται. διαλυθέντος δὲ τοῦ πολέμου, ἕκαστος εἰς τὰ ἑαυτοῦ ἐπανέρχεται, τοσοῦτον ἀποκερδήσας ὅσα ἂν ἐξ ἁρπαγῆς αὐτῷ περιγένηται. Amm. Marcell. lib XXIII. *Militari cultu ac disciplina, præludiisque continuis rei castrensis & armas*

Armatura, quam sæpius formauimus, metuendi vel exercitibus maximis, equitatus virtute confisi, vbi desudat nobilitas omnis & splendor. Pedites enim in speciem Mirmillonum contecti, iussa faciũt, vt calones: sequiturq; semper hæc turba tanquam addicta perenni seruitio, nec stipendiis aliquando fulta nec donis: & gentes plurimas præter eas quas abunde perdomuit, sub iugum hæc natio miserat, ita audax & ad pulueres Martios erudita, vt bellis ciuilibus externisq; adsidue vexaretur.

Generaliter vero de Persarum armatura hæc Herodotus & Xenophon scribunt. Ille quidem lib. VII. exercitum Xerxis recensens, Πέρσαι μὲν, ait, ὧδε ἐσκευασμένοι· περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον Τιάρας, καλεομένους πίλους ἀπαγέας· περὶ δὲ τὸ σῶμα κιθῶνας χειροδωτοὺς ποικίλους, λεπίδος σιδηρέης ὄψιν ἰχθυοειδέος· περὶ δὲ τὰ σκέλεα Αναξυρίδας· ἀντὶ δὲ ἀσπίδων, γέρρα· ὑπὸ δὲ φαρετρεῶνες ἐκρέμαντο· αἰχμὰς δὲ βραχέας εἶχον, τόξα δὲ μεγάλα, ὀϊστοὺς δὲ καλαμίνους· πρὸς δὲ, ἐγχειρίδια παρὰ τὸν δεξιὸν μηρὸν παραιωρεύμενα ἐκ τῆς ζώνης. Et paulo post. Μῆδοι δὲ τὴν αὐτὴν ταύτην ἐσταλμένοι ἐστρατεύοντο. Μηδικὴ γὰρ αὕτη ἡ σκευή ἐστι, καὶ οὐ Περσική. Xenophon vero lib. VII. παιδείας: ὡπλισμένοι δὲ πάντες ἦσαν. οἱ περὶ τὸν Κῦρον, τοῖς αὐτοῖς Κύρῳ ὅπλοις, χιτῶσι φοινικοῖς, θώραξι χαλκοῖς, κράνεσι χαλκοῖς, λόφοις λευκοῖς, μαχαίραις, παλτῷ κρανεΐνῳ ἑνὶ ἕκαστος· οἱ δὲ ἵπποι, προμετωπιδίοις καὶ προστερνιδίοις καὶ παραπλευριδίοις χαλκοῖς· τὰ δ᾽ αὐτὰ ταῦτα καὶ παραμηρίδια ἦν τῷ ἀνδρί· τοσοῦτο δὲ μόνον διέφερον τὰ Κύρου ὅπλα, ὅτι τὰ μὲν ἄλλα ἐκέχριστο τῷ χρυσοειδεῖ χρώματι· τὰ δὲ Κύρου ὅπλα, ὥσπερ κάτοπτρον ἐξέλαμπεν. Vulgaria tamen Persarum Arma, siue ad nocendum, siue ad tegendum, erant hæc, Acinaces, Copis, Sagaris, Lorica, Gerra, Pelta, Tela, Iacula, Arcus, Sagittæ, Fundæ: de quibus singillatim dicam. Sane vulgarem Persicum gladium ACINACEM appellatum nemo ignorat. Herodot. lib. VII. Περσικὸν ξίφος, τὸ Ακινάκην καλέουσι. Vnde Polemon in Epitaphio Callimachi Ακινάκην Μηδικὸν dixit.

Acinaces autem Persarum breues fuisse, declarat Iosephus, dum sicariorum gladiolos adsimiles facit Acinacibus Persarum. Sic enim lib. XX. Antiquitat. de sicariis loquens. χρώμενοι ξιφιδίοις, παραπλησίοις μὲν τὸ μέγεθος τοῖς τῶν Περσῶν Ακινάκαις, ἐπικαμπέσι δέ. Herodotus lib. VII. dum Persarum

armaturam describit, habuisse eos, ait, ἐγχειρίδια παρὰ τὸν δεξιὸν μηρὸν παρῃωρούμενα ἐκ τῆς ζώνης. Moschopulus ἐν ἐκλογῇ, Ἀκινάκης. ὁ Ἀκινάκου· ἔστι δὲ ἐγχειρίδιον βαρβαρικὸν ὃ φασὶν οἱ Ἕλληνες παραμαχαιρίδιον. Vnde apparet pugiones, ex zona aut baltheo appensos habuisse, qui incumbebant in dextrum femur: cum ex altera parte sagittæ & pharetræ penderent. Plutarchus in Artaxerxe, de coniuratis qui Artaxerxi cædem inferre moliebantur, ὡς ἤδη εἶεν ἐσπασμένοι τὰ ἐγχειρίδια καὶ περιεσφιγμένους. Alexandrum etiam, priore contra Darium prælio, in femore vulneratum ἐγχειριδίῳ, Plutarchus in Alexand. narrat & certe, vt Curtius ait lib. III. *summa dumtaxat cutis in femine perstricta*, non prohibuit eum interesse conuiuio. Darius vero, cum animaduertisset, multum priore prælio, ad victoriam obtinendam adiumenti, longitudinem Gladiorum, Hastilium, Spiculorumque attulisse, τὰ μὲν ξίφη, vt Diodorus Sicul. lib. XII. narrat, καὶ τὰ ξυστὰ, πολὺ μείζω τῶν προϋπηρχημένων ἐποίησε.

Breuiores quoque fuisse Persarum gladios, indicio est quod Diodorus lib. XVII. de Dario ad Issum bello victo, narrat, τὰ ξίφη, καὶ τὰ ξυστὰ, πολὺ μείζω τῶν προϋπηρχημένων ἐποίησε, διὰ τὸ δοκεῖν διὰ τούτων πολλὰ τὸν Ἀλέξανδρον ἐν τῇ περὶ Κιλικίαν μάχῃ πεπλεονεκτηκέναι. Vaginam autem Acinacis Persicam ab eodem Dario, in eam formam qua Græci vtebantur, mutatam fuisse, Q. Curtius lib. III. scribit. ACINACEM tamen Hesychius, Suidas, & Etymologici auctor, non solum Περσικὸν ξίφος, verum etiam μικρὸν δόρυ interpretantur.

COPIDEM Persas dextra gestasse, Xenophon lib. II. παιδ. docet. Etenim arma Persarum recensens ait, Κοπὶς δὲ, ἢ Σάγαρις, τὴν δεξιάν. Idem Xenophon lib. VIII. παιδ. καὶ οἱ πεζοὶ ἔχουσι μὲν γέρρα, καὶ Κοπίδας, καὶ Σαγάρεις, ὥσπερ ἐπὶ Κύρου, τὴν μάχην ποιησόμενοι. Copidem etiam vt gladii Persici genus, Plutarchus in Alexandro memorat. Idem in Aristide, Persas in Platæensi pugna Copidibus vsos ostendit, καὶ πρὸς ἔω, inquiens, ξιφουλκίας οὐκ ὀργῶσ, ἀλλὰ ταῖς Κοπίσι καὶ τοῖς ἀκινάκαις χρώμενοι. Polemon in epitaphio Callimachi, ἢ Κοπίδι Περσικῇ, οὐκ αἰχμῇ Βαβυλωνίᾳ, ἢ πελέκει Φοινικῷ. Κοπίδα autem & μάχαιραν pro eodem vsurpat Polybius in arte

arte equestri: traditque, sublimi & edito loco plagam violentius Copide, quam ense, infligi. Copidas vero fuisse gladios falcatos, & leuiter curuatos, declarat Q. Curt. lib. VIII. *Copidas vocant, Gladios leuiter curuatos, falcibus similes, queis amputabant belluarum manus.*

SAGARI quoque vsos in præliis, & hæc illis communia cum Amazonibus arma fuisse, inuenio. Xenoph. Ἀναβάσ. lib. IIII. ἔχοντα τόξον Περσικὸν καὶ φαρέτραν, καὶ Σάγαριν οἵαν περ αἱ Ἀμαζόνες ἔχουσιν. Hesychius πελέκιον exponit, & μονόστομον. Sagarim tamen, Copidem, & μάχαιραν, vt synonyma ponit Xenoph. lib. II. παιδ. his verbis, μάχαιραν δὲ ἢ Σάγαριν, ἐν τῇ δεξιᾷ. & alias eodem lib. Κοπὶς δὲ, ἢ Σάγαρις, εἰς τὴν δεξιάν.

Præterea Persas milites loricatos fuisse, thoraceque squamis aspero, corpus texisse & muniisse, Herodot. lib. VII. docet. Illic enim eorum arma describens habuisse ait, περὶ τὸ σῶμα κιθῶνας χειριδωτοὺς ποικίλους, λεπίδος σιδηρέης, ὄψιν ἰχθυοειδέος. Idem lib. IX. de Masistio Persa qui in Platæensi acie cecidit, ἐντὸς, ait, θώρηκα εἶχε χρύσεον λεπιδωτόν· κατύπερθε δὲ τοῦ θώρηκος, κιθῶνα φοινίκεον ἐνεδεδύκεε. τύπτοντες δὲ ἐς τὸν θώρηκα αὐτοῦ, ἐποίευν οὐδέν. Xenophon lib. II. παιδ. Κύρ. Cyrum iisdem armis Persas induisse narrans, quibus Homotimi vtebantur, in his ponit, θώρακα περὶ τὰ στέρνα. Idem lib. IIII. Ἀλλὰ μὴν καὶ οἷς γε δεῖ ἄνδρα ἱππέα χρῆσθαι, ἔχομεν, θώρακας μὲν, ἐρύματα τῶν σωμάτων. Fuisse vero Persarum Loricam squameam aut squamosam, seu squamis consertam, indicant Herodotus & Strabo: quorum hic, κιθῶνα λεπιδωτόν: ille, χιτῶνα φολιδωτόν, vocat: quę duo idem valent. Nam quæ in Reptilibus, φολὶς, ea in Natantibus λεπὶς dicitur. Ac plane, Loricæ squamas tribuit Virgil. Æneid. lib. IX. cum ait, *quam nec duo taurea terga,*

Nec duplici squama Lorica fidelis & auro,
Sustinuit. Sic & Silius lib. V.
Loricam induitur: tortos huic nexilis hamos
Ferro squama rudi permistoque asperat auro.

Quinetiam θώραξ, a Possidippo, apud Athen. lib. IX. φολιδωτὸς appellatur. Priscis vero temporibus lineas fuisse loricas tradit, Xenophon lib. VI. παιδ. his verbis, ἐπεὶ δ' ἔμελλε τὸν

λινοῦν θώρηκα, ὃς ἐπιχώριος ἦν αὐτοῖς, ἐνδύνας, περιφέρει αὐτοῦ ἡ Παιδεία χρυσοῦν κράνος. Alexandrum, nouissimo contra Darium prælio, θώρακα διπλοῦν λινοῦν gestasse, ἐκ τῶν ληφθέντων ἐν Ἰσσῷ, Plutarch. in eius vita refert. Et ita armatum fuisse Aiacem Oileum, Homerus lib. II. Iliad. docet, λινοθώρηκα vocans. Cuiusmodi Loricas Iphicratem Atheniensem ducem probasse, Æmilius Probus in eius vita scribit, his verbis: *Idem, genus Loricarum mutauit: & pro ferreis atque aeneis, Lineas dedit: quo facto expeditiores milites reddidit. Nam pondere detracto, vt aeque corpus tegerent, & leues essent, curauit.* Postea ex ære & ferro cudi, apud Persas, Loricæ cœpere. Xenophon lib. VII. Pæd. ὡπλισμένοι δὲ πάντες ἦσαν οἱ περὶ τὸν Κῦρον θώραξι χαλκοῖς. Parthos etiam Plutarchus in Crasso ait in acie constitisse φλογοειδεῖς, κράνεσι καὶ θώραξι, τοῦ Μαργιανοῦ σιδήρου στίλβοντος ὀξὺ καὶ περιλαμπές, narrat. Plenius vero Suidas equitis Parthi Thoracem describit hoc modo: Θώραξ· τὸ μὲν αὐτοῦ πρόσω, στέρνα τε, καὶ μηροὺς, καὶ χεῖρας ἄκρας, καὶ κνήμας, καλύπτει· τὸ δὲ ὄπισθεν, νῶτά τε καὶ τὸν αὐχένα καὶ τὴν κεφαλὴν ἅπασαν. περόναις δὲ εἰσὶ πρὸς ταῖς πλευραῖς πεποιημέναι· αἷς ἑκάτερον τῶν μερῶν συμπορπηθὲν, ὅλον σιδηροῦν ποιεῖ φαίνεσθαι τὸν ἱππέα. κωλύει δὲ οὐδὲν ὁ σίδηρος οὔτε τὰς ἐγκλίσεις τῶν μελῶν, οὔτε τὰς συστολάς. οὕτως ἀκριβῶς πρὸς τὴν τῶν μελῶν φύσιν πεποίηται. Thoracem vero Persarum Ammianus Marcellinus libro XXV. ita designat: *Radiantes Loricæ niueis limbis circundatæ, ferrei & corusci Thoraces, longe prospecti, adesse Regis copias indicabant.* Ex quibus apparet Persis, continuum ferri tegimen fuisse; de qua posteriorum temporum armatura infra dicam. Ab Ægyptiis autem Thoracas mutuatos esse Persas Herodotus lib. I. indicat. Eos enim peregrina instituta facile sibi adsciuisse ait: ξεινικὰ δὲ νόμαια Πέρσαι προσίενται, ἀνδρῶν μάλιστα. καὶ γὰρ δὴ τὴν Μηδικὴν ἐσθῆτα νομίσαντες τῆς ἑωυτῶν εἶναι καλλίω, φορέουσι· καὶ ἐς τοὺς πολέμους, τοὺς Αἰγυπτίους θώρηκας. Σπολάδα etiam pro Thorace, quosdam gestasse, Pollux lib. VII. cap. XV. ex Xenophonte refert.

Præterea Persæ GERRA, id est e cratibus contexta scuta, clypeorum vice, gestabant. Et quidem ἀντὶ Ἀσπίδων, Γέῤῥα habuisse

habuisse eos, Herodotus lib. VII. auctor est. Harpocration, Περσικὰ μὲν ὅπλα τὰ Γέῤῥα ἐστί. Suidas, Γέῤῥα, Περσικὰ ἐστὶ κυρίως ὅπλα. Et alibi, Γέῤῥα, Ἀσπίδες Περσικαὶ ἐκ λύγων. Et mox, ἐνίοτε δὲ Διερμήνευα σκεπάσματα καὶ Περσικὰ, οἷς ἀντ' ἀσπίδων ἐχρῶντο. Similiter Strabo lib. XV. de Persis verba faciens, ὁπλίζονται, ait, γέῤῥῳ ῥομβοειδεῖ. Scuta quoque Persica, GERRA appellata, notat Ælius Dionysius: ex quo Eustathius in lib. XXII. Odyss. hæc descripsit, Γέῤῥα, ἀσπίδες Περσικαὶ, ἐκ λύγων, καὶ οἰσύϊνοι. Vnde apparet fuisse e vimine textas crates, quibus Clypeorum seu scutorum loco vtebantur. Et quidem Gerra hæc, ῥομβοειδῆ fuisse, Strabo ait lib. XV. id est figura quadrilatera: quæ æquilatera quidem, sed non rectangula. At ῥομβοειδὲς, Mathematicis est, Quadrilaterum, quod neque æquilaterum est, neque rectangulum: habet autem opposita latera, & angulos inter se æquales. Sic enim ῥομβοειδὲς definitur ab Euclide libro I. Elementorum: τετράπλευρον ὃ οὔτε ἰσόπλευρόν οὔτε ὀρθογώνιον, ἔχει δὲ τὰς ἀπεναντίον πλευράς τε καὶ γωνίας ἴσας. Ea vero GERRA, grandiora fuisse, Scutis Romanorum & Gallicis similia, Pausanias in Phocicis scribit. Ac plane totum corpus operuisse ea, ac ad pedes pertinuisse, pertigisseque, indicio mihi est Xenophon, qui lib. VIII. ποδήρη μεγάλα ὅπλα, Γέῤῥα habuisse ait. Apertiusque lib. VI σὺν ἀσπίσι ταῖς ποδήρεσι, Persas pugnasse & in acie constitisse scribit. Apud Suidam Γεῤῥοφόροι exponuntur, οἱ τὰ Γέῤῥα, ἤτοι ξυλίνας καὶ ποδήρεις ἀσπίδας, φοροῦντες. Hinc est quod Ammianus lib. XXIII. de Persis, *Pedites*, ait, *in speciem Mirmillonum contecti, iussa faciunt*. Repugnat tamen superioribus Diod. Sicul. qui Persas scutis & Peltis breuioribus vsos, leuiorique armatura tectos, lib. XVII. ita scribit, τῷ δὲ Ἑλλήνων ὑπερεχόντων ταῖς ῥώμαις, καὶ τῷ μεγέθει τῶν Ἀσπίδων, μᾶλλον ἐνεδίδοσαν οἱ Μῆδοι. Et mox de Cissiis & Sacis, κλινόμενοι δ' ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Λεωνίδην, καὶ βιαζόμενοι, ὑπεχώρησαν. Ἀσπίσι γὰρ καὶ Πέλταις μικραῖς οἱ βάρβαροι χρώμενοι, καὶ μὲν τὰς δυσχωρίας ἐπλεονέκτουν, δυκίνητοι γινόμενοι· καὶ δὲ τὰς στενοχωρίας, τοὺς μὲν πολεμίους οὐκ εὐχερῶς ἐτίτρωσκον, συμπεφραγμένους, καὶ μεγάλαις Ἀσπίσι σκεπαζομένους ὅλον τὸ σῶμα· αὐτοὶ δὲ διὰ τὰς κουφότητας τῶν σκεπαστηρίων ὅπλων ἐλαττούμενοι, πυκνοῖς τραύμασι περιέπιπτον. Quę verba vt Scutorũ Grę corũ ampli-

tudinem longitudinemque, ita ex contrario, Persicorum breuitatem declarant. Clypeos certe Græcorum, ante Iphicratis tempora, maximos fuisse, idem Diodorus lib XIII. docet, de Iphicrate loquens, in hunc modum: τῶν γὰρ Ἑλλήνων μεγάλαις ἀσπίσι χρωμένων, καὶ διὰ τοῦτο δυσκινήτων ὄντων, συνεῖλε τὰς ἀσπίδας, καὶ κατεσκεύασε πέλτας συμμέτρους· ἀμφοτέρων εὖ στοχασάμενος, τοῦ τε σκέπειν τὰ σώματα, καὶ τοῦ δύνασθαι τοὺς χρωμένους ταῖς πέλταις, διὰ τὴν κουφότητα, παντελῶς εὐκινήτους ὑπάρχειν. Quorum verborum interpretationem facit Æmilius Probus, qui in Iphicratis vita, præclarum illum Atheniensem Imperatorem pedestria arma mutasse refert. *Nam cum*, ait ille, *ante illum Imperatorem, maximis Clypeis, breuibusque Hastis, minutis Gladiis, vterentur: ille, contrario, Peltam pro Parma fecit, a quo postea Peltastæ pedites appellantur: vt ad motus concursusque essent leuiores.*

Inter Persarum arma, numerantur & *Palta*. Aliud autē est *Pelta*, aliud *Paltum*. *Pelta* enim, vt Liuius lib. XXVIII. tradit, *Cetra haud dissimilis* erat. Seruius in I. Æneid. *Peltas*, interpretatur *scuta breuissima, in modum Lunæ iam mediæ*. Vnde & *Lunatas Peltas* Virgilius appellat. Non. Marcell. *Cetra, scutum breue: Virgil. lib. VII. Læuas Cetra tegit. Pelta, scuta Amazonica.* Ac plane Plin. lib. XII. cap. V. *Peltam Amazonicam* dixit. Cuiusmodi scutis armati, *Cetrati*, & *Peltastæ* vocantur. Liuius lib. XXXI. *Nocte, Cetratos, quos Peltastas vocant, loco opportuno inter bina castra in insidiis abdiderat.* Quorum Peltastarum originem, ad auctorem Iphicratem Atheniensem, referunt Diodor. Sicul. lib. XIII. & Æmilius Prob. in Iphicrate. Suidas in Καταπέλτης: Πέλτη γὰρ ἀσπὶς μικρὰ μὴ ἔχουσα ἱμάντας· καὶ καταπελτάσται, οἱ ταύτας πέμποντες. Moschopul. ἐν ἐκλογῇ, ex Æliano de Instruendis aciebus, οἱ δὲ πελτασταὶ μέσῃ πως κέχρηνται σκευῇ. ἡ γὰρ πέλτη, μικρά τις ἐστὶν ἀσπιδίσκη καὶ κούφη, καὶ τὰ δόρατα πολὺ τῶν ὁπλιτῶν λειπόμενα.

At *Paltum*, iaculi seu hastilis genus est. Suidas Παλτά, τὰ δόρατα. ὁ δὲ Κῦρος. ἀναβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον, τὰ παλτὰ ἐπὶ τὰς χεῖρας ἔλαβε· Ξενοφῶν· καὶ Ἀρριανός, ἐξηκόντιζον εἰς τοὺς προσμαχομένους τοῦ τείχους· οἱ μὲν, παλτά· οἱ δὲ, τοξεύματα. ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ ἔχων παλτὸν ὡς ἑξάπηχυ, ἔμπροσθεν μὲν λόγχην ἔχον, ὄπισθεν δὲ

αὖ

αὐῦ τοῦ ξύλου σφαιροειδῆς. Hesych. Παλτὰ, ἀκόντια, λόγχαι. Παλτῶν, ἀκοντίων. Ἀκόντιον autem idem, δόρατιον καὶ μικρὰν λόγχην exponit, id est hastile, spiculum. Et huiusmodi Paltis armati Adolescentes, venatum proficiscebantur, vt Xenophon lib I. παιδ. scribit. Hisceque *Paltis* vsos Persas, vbi manus cum hoste conserebant, idem lib. VII. παιδ. indicat. Rursusque lib. VIII. cominus, hisce Paltis, pugnatum, ex Cyri instituto, docet his verbis, Κῦρος δὲ μὴ ἀκροβολίζεσθαι ἀποπαύσας, θωρακίσας δὲ καὶ αὐτοὺς ἐν ἵπποις, καὶ ἓν Παλτὸν ἑκάστῳ δοὺς εἰς χεῖρας, ὁμόθεν τὴν μάχην ἐποιεῖτο. Proinde quod eod. lib. scribitur, ἐφείποντο δὲ οἱ περὶ αὐτὸν Σκηπτοῦχοι, ἐφ' ἵππων κεκοσμημένοι, σὺν τοῖς Παλτοῖς, an rectum sit, in dubium vocari potest. Nam peltatos aut cetratos fuisse Sceptuchos, quod aliquando probaui, nunc non placet: ac forte Παλτοῖς scripsisse Xenophontem, primo aspectu facile sibi quisque persuaserit. Verum Peltam etiam Πέλτην a Græcis vocari Suidas docet: ait enim, Πέλτην, θωρακικὸν ὅπλον, καὶ Ἀσπὶς ἴτυν μὴ ἔχουσα. Quod autem ait ἴτυν, ab Hesychio illustratur, apud quem ἴτυς dicitur esse ἡ ἐσχάτη ἀψίς, ἡ περιφέρεια τῆς ἀσπίδος καὶ τοῦ τροχοῦ, καὶ παντὸς περιφεροῦς τὸ πλατύτατον μέρος. Idem Suidas, Peltas & Palta confundit in hunc modũ, Πέλται, λόγχαι καὶ ἀσπίδες τετράγωνα, καὶ χαλκοπέλται. Sed & Hesychius Πέλτη, εἶδος ὅπλου, δόρυ· ἢ μικρὰ ὅπλα. Πέλτη, ἀσπὶς ἴτυν οὐκ ἔχουσα, ἢ ὅπλου σκέπασμα, ἀκόντιον. Πέλτης, θράκιον ὅπλον. Denique Suidas, Πελτασταὶ, Τοξόται, οἱ τοὺς ξυστοὺς κατέχοντες. Vtut sit, huiusmodi iacula fuisse κρανέϊνα, Xenoph. lib. III. Ἑλληνικῶν, & lib. de Arte Equestri, scribit, id est cornea, seu ex corno: ex qua, tela, sagittas, venabula olim fieri consueuisse, multis Latinorum poetarum locis facile comprobari posset. Vnde & *aptam bello Cornum*, Virgil. lib. II. Georgic. dixit. Σαύνιον quoque Hesychius, ἀκόντιον βαρβαρικὸν esse ait.

Non sunt & in Persicis armis, Arcus & Pharetra prætereunda: sub Gerris enim & Scutis, ex humeris pependisse Pharetras (id est vt Hesych. interpretatur βελοθήκας) telis onustas, Herodotus lib. VII. testatur his verbis, ὑπὸ δὲ, φαρετρεῶνας ἐκρέμαντο. Strabo li. XV. παρὰ δὲ τὰς φαρέτρας, καὶ Σαγάρεις ἔχουσι. & alias eod. lib. ἔχει δ' ἕκαστος Τόξον καὶ σφενδόνην.

sed & sui temporis Persas semper cum Arcu in publicum prodiisse, Herodian. lib. v. testatur.

Breues vero fuisse Persarum Arcus, testis est, isque oculatus non auritus, Aristagoras Milesius, qui apud Herodotum lib. v. hæc de Persarum armatura Cleomeni renuntiat, ἥ τε μάχη αὐτῶν ἐστὶ τοιήδε· Τόξα καὶ Αἰχμὴ βραχέα. Attamen idem ipse Herod. lib. VII. dum Persarum armaturam recenset, αἰχμὰς δὲ, ait, βραχέας εἶχον· τόξα δὲ, μεγάλα· ὀϊστοὺς δὲ καλαμίνους. quibus verbis, Hastas breues, Arcus vero grandes, & Sagittas arundineas, fuisse docet.

Persarum autem successores Parthi, quantum sagittandi arte ac peritia ceteris gentibus præstiterint, nemo nescit. Vnde & *Sagittiferos*, Catullus Epigramm. ad Furium, eos vocat: & Ἀρηΐους & Ἀγκυλοτόξους, Dionys. in poemate de Situ Orbis, vbi addit eos nec aratro arua proscindere, nec nauigare, neq; armenta vel greges pascere: sed, a prima pueritia, equitare, & neruo sagittas aptare, arcuque emittere edoceri: ἐκ δὲ γενέθλης, ait,

Νηπίαχοι, τόξοισι καὶ ἱπποσύνῃσι μέλονται.
Αἰεὶ ἠχήεσσαν ἀνὰ χθόνα δοῦπος ἀκούεται
Ἢ βελέων· πάντῃ δὲ τ' ἀελλοπόδων δρόμος ἵππων
Θυνόντων. οὐ γάρ σφι θέμις δόρποιο πάσασθαι
Πρὶν πολέμου μόχθοισι κάρην ἱδρῶτι παλῦναι.

Totis vero lacertis ac viribus, validos arcus intendebant. Plutarchus in Crasso, οἱ δὲ Πάρθοι, διαστάντες, ἐκ μήκους ἤρξαντο τοξεύειν ἅμα πανταχόθεν, οὐ τὴν ἀκριβῆ τοξείαν· (sic enim pro τάξιν emenda ex Appiani Parthicis) ἡ γὰρ συνέχεια καὶ πυκνότης τῶν Ῥωμαίων, οὐδὲ τῷ βουλομένῳ, διαμαρτάνειν ἀνδρὸς παρεῖχεν· εὐτόνους δὲ τὰς πληγὰς καὶ βιαίους διδόντες, ἀπὸ τόξων κραταιῶν καὶ μεγάλων, καὶ τῇ σκολιότητι τῆς καμπῆς, ἠναγκασμένον τὸ βέλος ἀποστελλόντων. Nec peditibus modo, sed & ipsis equitibus suspensæ ab humeris sagittæ pendebant. Ouidius lib. II. Fastor.

Nunc petit Armenius pacem: quum porrigit Arcum
Parthus eques.

Quinetiam non tantum in aciem aduersus hostes consistentes, verumetiam terga vertentes, fugamq; capientes, sagittas aduersus insequentes emittere norant. Plutarchus in

in Crasso. ὑπέφευγον γὰρ ἅμα βάλλοντες οἱ Πάρθοι· καὶ τοῦτο κράτιστα ποιοῦσι μετὰ Σκύθας· καὶ σοφώτατόν ἐστιν ἀμυνομένους ἐπὶ τῷ σώζεσθαι, τῆς φυγῆς ἀφαιρεῖν τὸ αἰσχρόν. ἄχρι μὲν οὖν ἤλπιζον αὐτοὺς ἐκχεαμένους τὰ βέλη, καὶ ἀποστήσεσθαι μάχης, ἢ συνάψειν εἰς χεῖρας, ἐκαρτέρουν. Vnde Virgilius lib. III. Georgic. *Fidentemque fuga Parthum, versisque sagittis:* ad quem locum Seruius, *Bene*, ait, *Fidentem: tunc enim melius iaculantur sagittas.* Inde & Horatius Ode II. libro I. *Versis animosum equis Parthum* appellat: vbi interpres *Versis* ait, *id est, versis in fugam. sic. Et missam Parthi poscunt in terga sagittam.* Atq; hinc Ouidius *Parthos fugaces* lib. I. de Remed. Amor. dixit. Leo Imperator in Tactico, cap. XVIII. num. XXXVIII. *Quidam enim ex hostibus, vt Persa, cum aciem dissoluere nolint, facile terga sua obiiciunt iis qui contra eos conuersi sunt, & quasi fugiendo pugnant.*

Procopii autem ætate Persæ licet supra ceteras gentes arcus paulo momento tendere, ac coactis cornibus celeriter flectere, a pueris, didicissent, remissius tamen eos intendebant: atque ita destinata mollius feriebant: adeo vt nec scuta nec loricas traiicerent. Procopii lib. I. de bello Pers. verba sunt hæc: Πέρσαι τοξόται σχεδόν τι εἰσὶν ἅπαντες· καὶ πολὺ θᾶσσον ἢ ἄλλοι ξύμπαντες ἄνθρωποι, ποιεῖσθαι τὰς βολὰς ἐκδιδάσκονται. ἐκ δὲ τόξων μαλθακῶν τε καὶ οὐ λίαν ἐντεταμένων βαλλόμενα, θώρακι ἴσως ἢ κράνει, ἢ καὶ ἀσπίδι ἐντυχόντα Ῥωμαίου ἀνδρὸς, ἀπεκαυλίζετό τε, καὶ λυπεῖν τὸν προσπίπτοντα οὐδαμῇ εἶχε. Ῥωμαίων δὲ οἱ τοξόται, βραδύτεροι μὲν ἐς ἀεὶ εἰσίν· ἅτε δὲ ἐκ τόξων σκληρῶν τε ὑπεράγαν καὶ δεινῶς ἐντεταμένων βαλλόμενα· προσθείη δ' ἂν τις καὶ πρὸς ἀνδρῶν ἰσχυροτέρων, πολλῷ ἔτι μᾶλλον ἢ οἱ Πέρσαι οἷς ἂν ἐντύχοιεν, δ' εὐπετῶς σίνονται, ὅπλου οὐδενὸς ἐμποδὼν αὐτῶν γινομένου τῇ ῥύμῃ. Sagittarios vero sui sæculi priscis heroicorum temporum Sagittariis longe præstitisse, idem Procopius initio eius libri prædicat hoc modo: οἱ δὲ καὶ τὰ νῦν τοξόται, ἴασιν μὲν ἐς μάχην τεθωρακισμένοι τε καὶ κνημῖδας ἐναρμοσάμενοι, μέχρι ἐς γόνυ· ἤρτηται δὲ αὐτοῖς ἀπὸ μὲν τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς, τὰ βέλη· ἀπὸ δὲ τῆς ἑτέρας, τὸ ξίφος. εἰσὶ δὲ οἷς καὶ δόρυ προσαποκρέμαται, καὶ βραχεῖά τις ἐπὶ τῶν ὤμων ἀσπὶς ὀχάνου χωρίς· ῥεῖα τά τε ἀμφὶ τὸ πρόσωπον καὶ αὐχένα ἐπικαλύπτειν. ἱππεύονται δὲ ὡς ἄριστα· καὶ θέοντος αὐτοῖς ὡς τάχιστα τοῦ

ἵππου, τά τε τόξα τε οὐ χαλεπῶς ἐντείνουσιν οἷοί τέ εἰσιν ἐφ' ἑκάτερα, καὶ διώκουσί τε βάλλουσι τοὺς πολεμίους καὶ φεύγοντας. ἕλκεται δὲ αὐτοῖς κατὰ τὸ μέτωπον ἡ νευρά, παρ' αὐτὸ μάλιστα τῶν ὤτων τὸ δεξιόν, τοσαύτης ἀλκῆς ἐμπιπλῶσα τὸ βέλος, ὥστε τὸν εἰς παρατυχόντα κτείνειν, οὐδὲ ἀσπίδος ἴσως, οὐδὲ θώρακος ἀποκρούεσθαι τὴν δύναμιν τῆς ῥύμης.

Suis quoque temporibus vti ex ſagittarum numero, eorum qui in acie ceciderant, numerum inirent Perſæ, docet Procopius lib. I. his verbis: νόμος ἐστὶ Πέρσαις, ἡνίκα ἐπὶ τῶν πολεμίων τινὰς στρατεύσασθαι μέλλουσι, τὸν μὲν βασιλέα ἐπὶ θρόνου τοῦ βασιλείου καθῆσθαι· κοφίνους δὲ οἱ πολλοὺς ἐνταῦθά πη εἶναι· καὶ παρεῖναι μὲν τὸν στρατηγὸν, ὃς δὴ τῷ στρατῷ ἐπὶ τοὺς ἐναντίους ἐξηγήσασθαι ἐπίδοξος ἐστί· παριέναι δὲ τὸ στράτευμα τοῦτο ἐς τοῦ βασιλέως τὴν ὄψιν, κατ' ἄνδρα ἕνα· καὶ αὐτῶν ἕκαστον, βέλος ἐν ταῖς ταρπὰς ῥιπτεῖν· μετὰ δὲ, αὐτὰς μὲν τῇ βασιλέως σφραγῖδι κατασεσημασμένας φυλάσσεσθαι· ἐπειδὰν δὲ εἰς Πέρσας ἐπανήκοι τὸ στράτευμα τοῦτο τῶν στρατιωτῶν, ἕκαστον ἐκ τῶν ἀῤῥίχων ἓν ἀφαιρεῖσθαι βέλος. ἀριθμοῦντες οὖν τῶν βελῶν ὅσα πρὸς τῶν ἀνδρῶν οὐκ ἀνῄρηται, οἷς ἐπίκειται ἡ τιμὴ αὕτη, ἀγγέλλουσι τῷ βασιλεῖ, τὸ πλῆθος τῶν οὐκ ἐπανηκόντων στρατιωτῶν· ταύτῃ τε ὅσοι ἐν τῷ πολέμῳ τεθνήκασιν ἔνδηλοι γίνονται. οὕτω μὲν οὖν Πέρσαις ὁ νόμος, ἐς παλαιῶν, ἔχει. Atque ita ex ſagittarum vacantium numero, Cadmeam fuiſſe eam victoriam quam de Belliſario reportaſſe ſe Ezaretaus gloriabatur, ibidem ait.

Sed & Diuus Ambroſius, de Sagittariis ſuorum temporum Perſis, deque eorum pugnandi ratione hæc lib. VI. Hexaemeron, cap. V. ſcribit: *Inde gens Perſarum, ferox bellis, valida ſagittis, omniumq́; telorum iactu, quia de ſuperioribus ad inferiora, validiore niſu tela torquentur. Acies eorum velut gradientibus turribus ſepta, procedit. In mediis campis, tanquam de muro dimicant, & velut in arce quadam & ſpecula collocati, ſpectant magis bella, quam ſubeunt. Ita alieni a periculo videntur, tuti molibus beſtiarum.* Verum, vt ad priſcos Perſas regrediar, ex hac ſagittandi adſiduitate, Perſis *Pharetrata* dicitur a Virgilio lib. IIII. Georgic. & Suſa, *Pharetrata*, a Claudiano, de bello Gildonico. Veteres quoque Perſas ſagittas Equis, etiam fugæ ſeſe dantes, aduerſus hoſtes (quod a Parthis factitatum ſupra diximus) emiſiſſe, teſtatur

testatur Xenophon, lib. III. Αναβάσ. his verbis, οἱ δὲ βάρβαροι ἱππεῖς, καὶ φεύγοντες ἅμα ἐπιτίτρωσκον, εἰς τοὔπισθεν τοξεύοντες ἀπὸ τῶν ἵππων. Cuius generis Equites, sagittis ex equis vtentes, Græci ἱπποτοξότας vocant: quod nomen, ciuitatis Romanæ iure Hirtius lib. de bello Afr. donauit. Huius autem rei peritiã, vti Persæ adsequerentur, Lucianus in Hermotimo docet his verbis: ἀλλ' οὐ Πέρσαι γε οὕτω ποιοῦσιν, οὐδὲ Σκυθῶν ὅσοι τοξόται· ἀλλὰ πρῶτον μὲν αὐτοὶ κινούμενοι, ἀφ' ἵππων ὡς τὸ πολὺ τοξεύουσιν· ἔπειτα δὲ καὶ τὰ τοξευόμενα κινεῖσθαι ἀξιοῦσιν, οὐχ ἑστῶτα, οὐδὲ περιμένοντα τὸ βέλος, ἔστ' ἂν ἐμπέσῃ· ἀλλὰ διαδιδράσκοντα ὡς ἔνι μάλιστα. θηρία γοῦν τὰ πολλὰ κατατοξεύουσι, καὶ ὀρνίθων ἔνιοι τυγχάνουσι. ἢν δέ ποτε καὶ ἐπὶ σκοποῦ δέῃ πειραθῆναι τοῦ τόνου τῆς πληγῆς, ξύλον ἀντίτυπον ἢ ἀσπίδα ὠμοβοΐνην προθέμενοι, διελαύνουσι, καὶ οὕτω πιστεύουσι καὶ δι' ὅπλων σφίσι χωρήσειν τοὺς ὀϊστούς. Parthorum vtique τὴν διὰ τόξων εὔστοχον ἐμπειρίαν, prædicat Antoninus in suis ad Artabanum literis, apud Herodianum lib. IIII. In eoq; ludo a teneris quod aiunt vnguiculis edoctos Parthos, indicat Seneca Epist. XXXVI. inquiens, *si in Parthia natus esset, arcum infans statim tenderet*. Cui & adstipulatur Herodianus lib. VI. τόξοις τε καὶ ἵπποις οὐκ εἰς τὸ πολεμεῖν μόνον χρῶνται, ὥσπερ Ῥωμαῖοι· ἀλλ' ἐκ παίδων σὺν αὐτοῖς ἀνατρέφονται, καὶ θηρῶντες διαιτῶνται, οὔτε τὰς φαρέτρας ποτὲ ἀποτιθέμενοι, οὔτε τῶν ἵππων ἀποβαίνοντες, ἀεὶ δὲ αὐτοῖς χρώμενοι, ἢ κατὰ πολεμίων, ἢ κατὰ θηρίων.

Fundis quoque Persæ vtebantur, vt Strabo lib. XV. docet, inermem enim multitudinem, edoceri Fundis lapides iaculari, Cyrus instituit. Xenophon παιδ. VII. πάντας δὲ τοὺς ἀόπλους τῶν ὑποχειρίων γινομένων, σφενδονᾶν ἠνάγκαζε μελετᾶν· νομίζων τοῦτο τὸ ὅπλον δουλικώτερον εἶναι. Idem ibidem, Funditores, qui soli per se, nulli vsui essent, ita demum iuuare, & emolumenti aliquid adferre ait, si aliis copiis adiungantur: σὺν μὲν γὰρ ἄλλῃ δυνάμει, μάλα ἔστιν ἔνθα ἰσχυρῶς ὠφελοῦσι σφενδονῆται παρόντες· αὐτοὶ δὲ καθ' ἑαυτοὺς, οὐδ' ἂν οἱ πάντες σφενδονῆται μείνειαν πάνυ ὀλίγους ὁμόσε ἰόντας σὺν ὅπλοις ἀγχεμάχοις. Fundis autem saxa ingentia, & quæ mole sua manum implerent, Persæ intorquebant: ideoque non poterant, Fundarum Persicarum rotatu missa, procul ferire.

longeque pertingere. At Rhodii qui fundis plumbeas glandes iaculabantur, longius feriebant. Alexander apud Curtium lib. IIII. *Intuerentur Barbarorum inconditum agmen, alium nihil præter iaculum habere, alium Funda saxa librare, paucis iusta arma esse.* Atque ita vt funditoribus Cretensibus Persici superiores erant, ita Rhodiis inferiores. Xenophon lib. III. Αναβάσ. ἀκούω δὲ εἶναι ἐν τῷ στρατεύματι ἡμῶν Ῥοδίους· ὧν τοὺς πολλούς φασιν ἐπίστασθαι σφενδονᾶν, καὶ τὸ βέλος αὐτῶν καὶ διπλάσιον φέρεσθαι τῶν Περσικῶν σφενδονῶν. ἐκεῖναι γὰρ, διὰ τὸ χειροπληθέσι τοῖς λίθοις σφενδονᾶν, ἐπὶ βραχὺ ἐξικνοῦνται· οἱ δέ γε Ῥόδιοι, καὶ ταῖς μολιβδίσιν ἐπίστανται χρῆσθαι. Et alias eodem lib. μακρότερον γὰρ οἵ τε Ῥόδιοι τῶν Περσῶν ἐσφενδόνων, καὶ τῶν πλείστων τοξοτῶν. Rursus ibidem mox, εὑρίσκετο δὲ καὶ νεῦρα πολλὰ ἐν ταῖς κώμαις, καὶ μόλιβδος, ὥστε χρῆσθαι εἰς τὰς σφενδόνας. Fundis quoq; excussos lapides a Persis, Curtius lib. v. narrat. ac sicuti Rhodiam, ita & Balearicam fundam, plumbum iecisse ait, Ouid. lib. II. Metamorphos.

Iam Persæ Galeis in prælio non vtebantur, sed solas in capite Tiaras gestabant. Herodot. lib. VII. de Persis, περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον τιάρας, καλεομένους πίλους, ἀπαγέας. Apud eundem lib. v. de Persis scriptum est, ἔρχονται εἰς τὰς μάχας, ἔχοντες κυρβασίας ἐπὶ τῇσι κεφαλῇσι. Strabo quoq; li. XV. armaturam Persarum describens, περὶ τῇ κεφαλῇ πίλημα πυργωτὸν habuisse eos tradit. Galeatos etiam in acie non fuisse Persas, sed Pileatos, & tam domi quam militiæ, vnum idemque capitis tegmen habuisse, indicio est, quod Plutarchus in vita Artaxerxis, Tiaram capite Cyri pugnantis decidisse scribit. Et hoc est quod Xenophon lib. I. Αναβάσ. ait. Κῦρος δὲ ψιλὴν ἔχων τὴν κεφαλὴν, εἰς τὴν μάχην καθίστατο· λέγεται δὲ καὶ τοὺς ἄλλους Πέρσας ψιλαῖς ταῖς κεφαλαῖς ἐν τῷ πολέμῳ διακινδυνεύειν. Herodotus tamen lib. VII. Persarum quosdam, ænea ferreaque capitis tegumenta in bello habuisse, scribit his verbis: Πέρσαι μὲν τὴν αὐτὴν ἐσκευασμένοι, καὶ ὁ πεζὸς αὐτῶν· πλὴν ἐπὶ τῇσι κεφαλῇσι εἶχον ἔνιοι αὐτῶν καὶ χάλκεα, καὶ σιδήρεα ἐξεληλαμένα ποιήματα. Xenophon quoq; lib. VII. παιδ. eos qui Cyrum sequebantur, armatos fuisse, Κράνεσι χαλκοῖς, λόφοις λευκοῖς, scribit.

Enimuero περὶ τὰ σκέλεα ἀναξυρίδας, seu Braccas etiam

in

in prælio gestasse Persas, Herodotus lib. VII. tradit. Apud eum etiam lib. V. Aristagoras Milesius, de Persis hæc renuntiat, Ἀναξυρίδας τε ἔχοντες ἔρχονται ἐς τὰς μάχας. Sed & tunicas suas purpureas, Loricis superinduisse Persas, argumento est, quod de Masistio Herodotus lib. IX. scribit, κατύπερθε τοῦ θώρηκος κιθῶνα πορφυρεὸν ἐνδεδύκει. Persas etiam qui cum Cyro in militiam ibant, indutos fuisse χιτῶσι φοινικοῖς, θώραξι χαλκοῖς, κράνεσι χαλκοῖς, Xenophon libro VII. παιδ. narrat. Plutarchus in Artaxerxe, ὡς δὲ μόλις συνεῖδον τὸ περιθωρακίδιον φοινικοῦν, λευκοῖς χρωμένων τῶν βασιλικῶν ἁπάντων, ἔγνωσαν πολεμίους ὄντας.

Persæ porro equitatu plurimum valebant, & præcipuum eorum robur, in eo positum erat. Ammian. Marcellin. lib. XXIIII. *Tentoriis fixis prouidit sollicite, ne castra repentino equitatus Persici turbarentur accursu, cuius fortitudo in locis patentibus immane quantum gentibus est formidata.* Hieronym. in Hierem. cap. XII. *iuxta historiam omnis Persis, & vniuersa Chaldæa, & regionum illarum exercitus, gaudet equitatu.* Ac proinde cum apud eos Equitandi laus vigeret, pæne a pueritia, in equos ascendere, in equis sedere, equos flectere, iis vehi, ex equis pugnare, iaculari, sagittasque mittere, discebant. Magistros etiam qui eos in equos tollerent, habebant. Xenophon in Hipparchico, τούς γε μὴν πρεσβυτέρους τὸν Περσικὸν τρόπον ἀναβάλλεσθαι ὑπ' ἀλλήλων προσεθίσας, καὶ τούτους ὠφελήσαις ἄν. Idem περὶ ἱππικῆς: ἀγαθὸν δὲ τὸν ἱπποκόμον καὶ ἀναβάλλειν ἐπίστασθαι τὸν Περσικὸν τρόπον, ὅπως αὐτός τε ὁ δεσπότης, ἤν ποτε ἀρρωστήσῃ, ἢ πρεσβύτερος γένηται, ἔχῃ τὸν εὐπετῶς ἀναβιβάζοντα. Atque adeo (quod licet iam dictum, sermone tamen repetito, iterare nos res ipsa cogit) Iter, vel longulum, vel breue, acturi Persæ, nunquam id pedibus ingrediebantur: sed equum conscēdebant. Nec temere eorum quisquam pedester conspiciebatur: sed equo insidens, vt equitatui assuesceret, & succussatoris ac ferocis equi motus, equestremque laborem, ferre & tolerare disceret. Xenophon lib. VIII. παιδ. προέθεν μὲν ἦν ἐπιχώριον αὐτοῖς μὴ ὁρᾶσθαι πεζῇ πορευομένοις· οὐκ ἄλλου τινὸς ἕνεκα ἢ τοῦ ὡς ἱππικωτάτους γίγνεσθαι. Idem Xen. lib. IIII. Ὥστε ἔτι καὶ νῦν ἐξ ἐκείνου οὕτω χρῶνται Πέρσαι, καὶ οὐδεὶς ἂν τῶν καλῶν κἀγαθῶν ἑκὼν ὀφθείη

Περσῶν οὐδαμοῦ πεζός. Eadem & de Parthis, qui Persarum vestigiis institerunt, Iustin. lib XLI. scribit, *Equis omni tempore vectabantur. Illis bella, illis conuiuia, illis publica ac priuata officia obibant: super illos ire, consistere, mercari, colloqui: denique liberi non nisi equis incedebant.* Equitum etiam militarem decursionem Cyrus, præmio victoribus proposito, instituit. Sic enim de eo Xenophon li. VIII. παιδ. καλοῦ ὄντος τοῦ χωρίου, ἔδειξε τέρμα, ὡς ἐπὶ πέντε σταδίων χωρίου· καὶ εἶπε κατὰ φυλὰς ἀνὰ κράτος ἐνθένδε ἀφεῖναι τοὺς ἵππους. σὺν μὲν οὖν τοῖς Πέρσαις αὐτὸς ἤλαυνε, καὶ ἐνίκα. πολὺ μάλιστα γὰρ ἐμεμελήκει αὐτῷ ἱππικῆς.

Refrixisse tandem ac deferbuisse priscũ illud Equitandi studium, Xenophon lib. VIII. παιδ. docet: τὸ μέντοι τὰ ἱππικὰ μανθάνειν καὶ μελετᾶν ἀπέσβηκε, διὰ τὸ μὴ ἰέναι ὅπου ἂν ἀποφαινόμενοι εὐδοκιμοῖεν. Adsidua etiam illa & cõtinua equorum vectatio, in luxum mollitiemque versa est. Etenim non tam ornatus gratia, quam vt molliter insiderent, minusque succuterentur, Equos stragulis insternere, apud eos inualuit: eoque res progressa est, vt pluribus Equi, stratis, quam Lecti, sternerentur. Xenophon lib. VIII. παιδ. νῦν δὲ στρώματα πλείω ἔχουσιν ἐπὶ τῶν ἵππων, ἢ ἐπὶ τῶν εὐνῶν· οὐ γὰρ τῆς ἱππείας οὕτως, ὥσπερ τοῦ μαλακῶς καθῆσθαι, ἐπιμέλονται. Et hoc Persico exemplo Virgilius, *pictis Tapetis instratos alipedes*, dixit lib. VII. Æneid. Addit ibidem Xenophon, in turmas & cohortes, a proceribus & præfectis, Cubicularios, Cocos, Obsonatores, Balneatores, & alios quos in vrbano ministerio habebant, relatos: cum prius Equites ex strenuis prouinciæ cuiusque incolis legerentur, conscriberenturque. Verba eius auctoris sunt hæc: τά γε μὴν πολεμικὰ πῶς οὐκ εἰκότως νῦν τῷ παντὶ χείρους, ἢ πρόσθεν, εἰσίν; οἷς ἐν μὲν τῷ παρελθόντι χρόνῳ ἐπιχώριον (οἶμαι) ὑπῆρχε, τοὺς μὲν τὴν γῆν ἔχοντας, ἀπὸ ταύτης ἱππότας παρέχεσθαι, οἳ δὴ καὶ ἐστρατεύοντο· τοὺς δὲ φρουροῦντας, εἰ δέοι στρατεύεσθαι πρὸ τῆς χώρας, μισθοφόρους εἶναι. νῦν δὲ τούς τε θυρωροὺς καὶ τοὺς σιτοποιοὺς, καὶ τοὺς ὀψοποιοὺς, καὶ οἰνοχόους, καὶ λουτροχόους, καὶ παρατιθέντας καὶ ἀναιροῦντας, καὶ κατακοιμίζοντας καὶ ἀνιστάντας, καὶ τοὺς κοσμητὰς οἳ ὑποχρίουσί τε καὶ ἐντρίβουσιν αὐτοὺς, καὶ τὰ ἄλλα ῥυθμίζουσι, τούτους πάντας ἱππέας οἱ δυνάσται πεποιήκασιν, ὅπως μισθοφορῶσιν αὐτοῖς.

Non

Non tantum autem pretiosa veste Stragula, Stratisque magni pretii, verum etiam Aureis frenis Equos adornatos fuisse iam ante notauimus. Vnde Dionysius de situ Orbis, Persidem, vt Plinius loquitur, in luxum diuitem esse, hoc potissimum argumento probat, quod aureos Equorum frænos, & Talaria aurea haberent. Hoc enim ille canit his versibus:

Μηῶνοι δ' ἄπειρον ὄλβον ἐνὶ μεγάροισιν ἔθεντο,
Ὁππότε Μηονίην καὶ Σάρδιας ἐξαλάπαξαν.
Χρύσεά τοι κείνων μὲν ἐπὶ χροῒ τεύχεα φωτῶν,
Χρύσεα δ' αὖθ' ἵπποισιν ἐπὶ στομάτεσσι χαλινά,
Χρύσεα δ' ἀμφὶ πόδεσσιν ἐκοσμήσαντο πέδιλα·
Τόσσος γάρ σφισιν ὄλβος ἀπείριτος.

Ac vel in prælijs ipsis, Equos huiusmodi frænis instructos conscendebant. Testimonio est Masistius in Platæensi pugna, Equitatus Persici præfectus, de quo Herodot. lib. IX. scribit hæc. ὡς οὐ κατέβαινον οἱ Ἕλληνες εἰς τὸ πεδίον, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς πᾶσαν τὴν ἵππον τῆς ἵππαρχεε Μασίστιος, εὐδοκιμέων παρὰ Πέρσῃσι (τὸν Ἕλληνες Μακίστιον καλέουσι) ἵππον ἔχων Νισαῖον χρυσοχάλινόν τε καὶ ἄλλως κεκοσμημένον καλῶς.
Illo autem Equitandi, vt & Sagittandi studio, Persas a Medis (a quibus lautitias deliciasque omnes suas hauserunt) incensos, disciplinaque imbutos fuisse, Strabo lib. XI. ita scribit: ἡ γὰρ νῦν λεγομένη Περσικὴ στολή, καὶ ὁ τῆς τοξικῆς καὶ ἱππικῆς ζῆλος, καὶ ἡ περὶ τοὺς βασιλέας θεραπεία, καὶ κόσμος καὶ σεβασμὸς θεοπρεπὴς παρὰ τῶν ἀρχομένων, ἐς τοὺς Πέρσας παρὰ τῶν Μήδων ἀφῖκται. καὶ ὅτι τοῦτ' ἀληθές, ἐκ τῆς ἐσθῆτος μάλιστα δῆλον. Τιάρα γάρ τις καὶ κίδαρις καὶ πῖλος, καὶ χειριδωτοὶ χιτῶνες καὶ ἀναξυρίδες, ἐν μὲν τοῖς ψυχροῖς τόποις καὶ προσβορείοις, ἐπιτήδεια ἐστι φορήματα, οἷοί εἰσιν οἱ Μηδικοί· ἐν δὲ τοῖς νοτίοις, ἥκιστα. Ac plane Persarum, pedestres copiæ erant; Medorum, Equestris militia. Nam vt Xenophon lib. 1 παιδ. ait ἐν Πέρσαις, διὰ τὸ χαλεπὸν εἶναι καὶ τρέφειν ἵππους, καὶ ἱππεύειν ἐν ὀρεινῇ οὔσῃ τῇ χώρᾳ, καὶ ἰδεῖν ἵππον πάνυ σπάνιον ἦν.

Enimuero quæ illos Equitare docuit regio, eadem & Equos suppeditabat. Illos enim *Nisæos*, siue *Nesæos* Equos, (vtrumque enim ferri potest) veterum scriptis nobilitatos, non alia quam Medica tellus ferebat. Herodot. lib. VI.

Νισαῖοι δὲ καλέονται ἵπποι ἐπὶ τῶδε. ἔστι πεδίον μέγα τῆς Μηδικῆς, τῷ οὔνομά ἐστι Νίσαιον. τοὺς ὦν δὴ ἵππους τοὺς μεγάλους φέρει τὸ πεδίον τοῦτο. Stephanus de Vrbibus, Νησαῖον πεδίον· ἀφ' οὗ παρὰ Μήδοις οἱ Νησαῖοι ἵπποι. Amm. Marcell. lib. XXIII. de Medis loquens, *Sunt apud eos prata virentia, foetus equorum nobilium, quibus (vt scriptores antiqui docent, nósque vidimus) ineuntes prælia viri, summa vi vehi, exultantes solent; quos Nesæos appellant.* Suidas, Νίσαιον, τόπος Περσίδος· ἔνθα ἵπποι ἄριστοι γίνονται, Νισαῖοι λεγόμενοι. οἱ δὲ, ὅτι πεδίον μέγα τῆς Μηδείας, τῷ οὔνομα ἐστὶ Νίσαιον. τοὺς οὖν δὴ ἵππους τοὺς μεγάλους φέρει τὸ πεδίον τοῦτο. Idem Suidas, Ἵππος Νισαῖος. μεταξὺ τῆς Σουσιανῆς καὶ τῆς Βαχλειανῆς, τόπος ἐστὶ καλούμενος ὃς τῇ Ἑλλάδι γλώσσῃ Νίσος καλεῖται. ἐνταῦθα ἵπποι διάφοροι γίνονται. οἱ δὲ, ἀπὸ ἐρυθρᾶς θαλάσσης· εἶναι δὲ ξανθοὺς πάσας. ὁ δὲ Ἡφαιστος, τῆς Μηδείας τὸν τόπον εἶναι Νισαῖον. ὁ δὲ Πολέμων, κακῶς ... λευκὸν ἵππον Νισαῖον. ἐν δὲ δίκτυι Ὀρφεὺς λέγει. ἡ Νίσαια ... ἐστὶν ἐν Ἐρυθρᾷ κείμενος. Eustathius in Dionysium de situ ..., Ἰστέον δὲ ὅτι καὶ τὸ ᾀδόμενον Νισαῖον πεδίον ἐκεῖ που περὶ τὴν Μηδικὴν χώραν ἦν, φέρον ἵππους μεγάλους τοὺς λεγομένους Νισαίους. Vnde & Mediam εὐιπποτάτην, id est, bonorum & præstantium equorum feracissimam, vocat Max. Tyr. Sermo. ... Idem Sermo. III. ἐπιόντες αὖθις βαρβαρικοῦ στόλου, ἵππου Μηδικῆς ἁρμάτων Περσικῶν. Arrian. lib. VI. ἵππον βασιλικὸν ... Νισαίων. Themistius Oratio. V. de Rege Persarū verba faciens, ... χρυσοῦ ἅρματα αὐτῷ ... πέμπεις Νισαίων ἵππων. Lucian. in lib. de historia conscribenda, ἐλπίζει Κάνδυν πορφυροῦν, καὶ στρεπτὸν χρυσοῦν, καὶ ἵππον τῶν Νισαίων λήψεσθαι μισθὸν τῶν ἐν τῇ γραφῇ ἐπαίνων. Philostratus lib. I. de vita Apollonii, λευκὸν δὲ ἄρα ἵππον, τὸν σφόδρα, Νισαῖον, καλλιεύειν ... τῷ Ἡλίῳ. Idem in Rhodogynæ Persicæ icone, ... αὐτῇ καὶ Νισαία ἵππος μέλαινα, ἐπὶ λευκοῖς Huiusmodi Nisæo Equo Masistium, Persici Equitatus præfectum, in Platæensi pugna insedisse, Herodot. lib. IX refert.

Nisæos autem Equos procero corpore fuisse, indicat Herodotus libro III. Illic enim Indiam quadrupedes longe grandiores quam ceteras regiones ferre ait, exceptis equis. ... ab equis Medicis, qui Nisæi vocantur, equos Indicos magnitudine superari, scribit his verbis: ἐν ταύτῃ (de India loquitur)

loquitur) τὰ ἔμψυχα τετράποδά τε καὶ τὰ πτηνά, πολλῷ μέζω ἢ ἐν τοῖσι ἄλλοισι χωρίοισί εἰσι, πάρεξ τῶν ἵππων. οὗτοι γὰρ ἑσσῶνται ὑπὸ τῶν Μηδικῶν, Νισαίων καλουμένων, ἵππων.

Nec magnitudine modo, ſed & velocitate, Niſęi Equi cõmendantur, vt Suidas oſtendit, qui ὠκίστους vocat, & Amm. Marcell. qui eiuſmodi Equis, *ſumma vi vectos* Perſas ait.

Parthicos etiam Equos velocitate præſtitiſſe, Strabo lib. III. docet, qui in ea re Celtiberorum Equos Parthicis adſimilat, his verbis, ἐοικέναι δὲ τοῖς Παρθικοῖς· καὶ γὰρ ταχεῖς εἶναι καὶ εὐδρόμους μᾶλλον τῶν ἄλλων.

Equites vtique Perſæ, propter grauitatem tegumentorum armorumque, ingentibus & fortibus Equis opus habebant. Vnde, Perſarum Equos, quod ſeſſores graui armatura inſtructos ferrent, laboraſſe, & ſub pondere gemuiſſe, Arrianus lib. II. ſignificat: οἵ τε, inquiens, τῶν Περσῶν ἵπποι ἐν τῇ ἀναχωρήσει ἐκακοπάθουν, βαρέως ὡπλισμένους τοὺς ἐμβάτας σφῶν φέροντες. *Equos* etiam Perſarum, pariter atque *Equites, ſerie laminarum graues* fuiſſe, Curtius, lib. III. ait. Non tantum enim Equites Loricatos fuiſſe, ſed & ipſos Loricis tectos Equos, Xenophon lib. VIII. παιδ. docet his verbis, Κάρας τοὺς μὲν ἀκροβολίζεσθαι ἀπὸ ταινιώσας, θωρακίσας δὲ καὶ αὐτοὺς, καὶ ἵππους. Equitib⁹ quoq; Perſis, *Equisq; tegumenta fuiſſe ex ferreis laminis, ſerie inter ſe connexis*, Curtius lib. IIII. ſcribit: vel *operimentis ſcorteis*, vt Marcell. lib. XXIIII.

Equos etiam Cyri temporibus, Frontalibus, & Pectoralibus armatos fuiſſe, ac præterea, ſingulares equos, Feminalib⁹, ſeu Femoralibus, id eſt, femorum ſiue feminum tegumentis: eos vero qui curribus iungebantur, Laterariis ſiue Lateralibus, laterumve tegminibus, tectos, Xenophon lib. VI. παιδ. auctor eſt: ὥπλιζον δὲ, ait, καὶ ἵππους προμετωπιδίοις καὶ προστερνιδίοις· καὶ τοὺς μὲν μονίππους, παραμηριδίοις· τοὺς δ' ἐπὶ τοῖς ἅρμασι, παραπλευριδίοις. Idem lib. VII παιδ. οἱ δὲ ἵπποι (videlicet ὡπλισμένοι ἦσαν) Προμετωπιδίοις καὶ Προστερνιδίοις, καὶ Παραπλευριδίοις χαλκοῖς. Pollux vtique libro II. Onomaſt. παραπλευρίδια, interpretatur τὰ παρὰ ταῖς τῶν ἵππων πλευραῖς ὅπλα. Idem Xenophon libro I. Αναβάσ. Οἱ δὲ ἵπποι ἅπαντες οἱ μετὰ Κύρου, εἶχον καὶ προμετωπίδια καὶ προστερνίδια· εἶχον δὲ καὶ μαχαίρας οἱ ἱππεῖς Ἑλληνι-

λινοῦν θώρακα, ὃς ἐπιχώριος ἦν αὐτοῖς, ἐνδύσας, προσφέρει αὐτῷ ἡ Παύθεια χρυσοῦν κράνος. Alexandrum, nouissimo contra Darium prælio, θώρακα διπλοῦν λινοῦν gestasse, ἐκ τῶν ληφθέντων ἐν Ἰσσῷ, Plutarch. in eius vita refert. Et ita armatum fuisse Aiacem Oileum, Homerus lib. II. Iliad. docet, λινοθώρηκα vocans. Cuiusmodi Loricas Iphicratem Atheniensem ducem probasse, Æmilius Probus in eius vita scribit, his verbis: *Idem, genus Loricarum mutauit: & pro ferreis atque aneis, Lineas dedit: quo facto expeditiores milites reddidit. Nam pondere detracto, vt aque corpus regerent, & leues essent, curauit.* Postea ex ære & ferro cudi, apud Persas, Loricæ cœpere. Xenophon lib. VII. Pæd. ὡπλισμένοι δὲ πάντες ἦσαν οἱ περὶ τὸν Κῦρον θώραξι χαλκοῖς. Parthos etiam Plutarchus in Crasso ait in acie constitisse φλογοειδεῖς, κράνεσι καὶ θώραξι, τοῦ Μαργιανοῦ σιδήρου στίλβοντος ὀξὺ καὶ περιλαμπές, narrat. Plenius vero Suidas equitis Parthi Thoracem describit hoc modo: Θώραξ· τὸ μὲν αὐτοῦ πρόσω, στέρνα τε, καὶ μηροὺς, καὶ χεῖρας ἄκρας, καὶ κνήμας, καλύπτει· τὸ δὲ ὄπισθεν, νῶτά τε καὶ τὸν αὐχένα καὶ τὴν κεφαλὴν ἅπασαν. περόναι δέ εἰσι πρὸς ταῖς πλευραῖς πεποιημέναι· αἷς ἑκάτερον τῶν μερῶν συμπορπηθὲν, ὅλον σιδηροῦν ποιεῖ φαίνεσθαι τὸν ἱππέα. κωλύει δὲ οὐδὲν ὁ σίδηρος οὔτε τὰς ἐκτάσεις τῶν μελῶν, οὔτε τὰς συστολάς. οὕτως ἀκριβῶς πρὸς τὴν τῶν μελῶν φύσιν πεποίηται. Thoracem vero Persarum Ammianus Marcellinus libro XXV. ita designat: *Radiantes Lorica niueis limbis circundata; ferrei & corusci Thoraces, longe prospecti, adesse Regis copias indicabant.* Ex quibus apparet Persis, continuum ferri tegimen fuisse; de qua posteriorum temporum armatura infra dicam. Ab Ægyptiis autem Thoracas mutuatos esse Persas Herodotus lib. I. indicat. Eos enim peregrina instituta facile sibi adsciuisse ait: ξεινικὰ δὲ νόμαια Πέρσαι προσίενται, ἀνδρῶν μάλιστα· καὶ γὰρ δὴ τὴν Μηδικὴν ἐσθῆτα νομίσαντες τῆς ἑωϋτῶν εἶναι καλλίω, φορέουσι· καὶ ἐς τοὺς πολέμους, τοὺς Αἰγυπτίους θώρηκας. Σπολάδα etiam pro Thorace, quosdam gestasse, Pollux lib. VII. cap. XV. ex Xenophonte refert.

Præterea Persæ GERRA, id est e cratibus contexta scuta, clypeorum vice, gestabant. Et quidem ἀντὶ Ἀσπίδων, Γέῤῥα habuisse

habuisse eos, Herodotus lib. VII. auctor est. Harpocration. Περσικὰ μέν τινα ὅπλα τὰ Γέρρα ἐστί. Suidas, Γέρρα, Περσικὰ ἐστι κυρίως ὅπλα. Et alibi, Γέρρα, Ἀσπίδες Περσικαὶ ἐκ λύγων. Et mox, τινὰ δὲ Δερμάτινα σκεπάσματα καὶ Περσικὰ, οἷς ἀντ' ἀσπίδων ἐχρῶντο. Similiter Strabo lib. XV. de Persis verba faciens, ὁπλίζονται, ait, γέῤῥῳ ῥομβοειδεῖ. Scuta quoque Persica, GERRA appellata, notat Ælius Dionysius: ex quo Eustathius in lib. XXII. Odyss. hæc descripsit, Γέῤῥα, ἀσπίδες Περσικαὶ, ἐκ λύγων, καὶ οἰσυΐνοι. Vnde apparet fuisse e vimine textas crates, quibus Clypeorum seu scutorum loco vtebantur. Et quidem Gerra hæc, ῥομβοειδῆ fuisse, Strabo ait lib. XV. id est figura quadrilatera: quæ æquilatera quidem, sed non rectangula. At ῥομβοειδὲς, Mathematicis est, Quadrilaterum, quod neque æquilaterum est, neque rectangulum: habet autem opposita latera, & angulos inter se æquales. Sic enim ῥομβοειδὲς definitur ab Euclide libro I. Elementorum: τετράπλευρον ὃ οὔτε ἰσόπλευρον οὔτε ὀρθογώνιον, ἔχει δὲ τὰς ἀπεναντίον πλευράς τε καὶ γωνίας ἴσας. Ea verò GERRA, grandiora fuisse, Scutis Romanorum & Gallicis similia, Pausanias in Phocicis scribit. Ac plane totum corpus operuisse ea, ac ad pedes pertinuisse, pertigisseque, indicio mihi est Xenophon, qui lib. VIII. παιδ. μεγάλα ὅπλα τὰ Γέῤῥα habuisse ait. Apertiusque lib. VI σὺν ἀσπίσι ταῖς ποδήρεσι, Persas pugnasse & in acie constitisse scribit. Apud Suidam Γεῤῥοφόροι exponuntur, οἱ τὰ Γέῤῥα, ἤτοι ξυλίνας καὶ ποδήρεις ἀσπίδας, φοροῦντες. Hinc est quod Ammianus lib. XXIII. de Persis, *Pedites*, ait, *in speciem Mirmillonum contecti, iussa faciunt*. Repugnat tamen superioribus Diod. Sicul. qui Persas scutis & Peltis breuioribus vsos, leuioriq; armatura tectos, li. XVII. ita scribit, τῶν δὲ Ἑλλήνων ὑπερεχόντων ταῖς ἀρεταῖς, καὶ τῷ μεγέθει τῶν Ἀσπίδων, μόγις ἐνέδωκαν οἱ Μῆδοι. Et mox de Cissiis & Sacis, κλινόμενοι δ' ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Λεωνίδην, καὶ βιασθέντες, ὑπεχώρησαν. Ἀσπίσι γὰρ καὶ Πέλταις μικραῖς οἱ βάρβαροι χρώμενοι, κατὰ μὲν τὰς εὐρυχωρίας ἐπλεονέκτουν, εὐκίνητοι γινόμενοι· κατὰ δὲ τὰς στενοχωρίας, τοὺς μὲν πολεμίους οὐκ εὐχερῶς ἐτίτρωσκον, συμπεφραγμένους, καὶ μεγάλαις Ἀσπίσι σκεπαζομένους ὅλον τὸ σῶμα· αὐτοὶ δὲ διὰ τὰς κουφότητας τῶν σκεπαστηρίων ὅπλων ἐλαττούμενοι, πυκνοῖς τραύμασι περιέπιπτον. Quæ verba vt Scutorũ Græcorũ ampli-

tudinem longitudinemque, ita ex contrario, Persicorum breuitatem declarant. Clypeos certe Græcorum, ante Iphicratis tempora, maximos fuisse, idem Diodorus lib. XIII. docet, de Iphicrate loquens, in hunc modum: τῶν γὰρ Ἑλλήνων μεγάλαις ἀσπίσι χρωμένων, καὶ διὰ τοῦτο δυσκινήτων ὄντων, συνεῖλε τὰς ἀσπίδας, καὶ κατεσκεύασε Πέλτας συμμέτρους· ἀμφοτέρων δ' εὖ στοχασάμενος, τοῦ τε σκέπειν τὰ σώματα, καὶ τοῦ δύνασθαι τοὺς χρωμένους ταῖς Πέλταις, διὰ τὴν κουφότητα, παντελῶς εὐκινήτους ὑπάρχειν. Quorum verborum interpretationem facit Æmilius Probus, qui in Iphicratis vita, præclarum illum Atheniensem Imperatorem pedestria arma mutasse refert. *Nam cum*, ait ille, *ante illum Imperatorem, maximis Clypeis, breuibusq; Hastis, minutis Gladiis, vterentur: ille, contrario, Peltam pro Parma fecit, a quo postea Peltastæ pedites appellantur: vt ad motus concursusq; essent leuiores.*

Inter Persarum arma, numerantur & *Palta*. Aliud autẽ est *Pelta*, aliud *Paltum*. *Pelta* enim, vt Liuius lib. XXVIII. tradit, *Cetræ haud dissimilis* erat. Seruius in I. Æneid. *Peltas*, interpretatur *scuta breuissima, in modum Lunæ iam mediæ*. Vnde & *Lunatas Peltas* Virgilius appellat. Non. Marcell. *Cetra, scutum breue: Virgil. lib. VII. Læuas Cetra tegit. Pelta, scuta Amazonica.* Ac plane Plin. lib. XII. cap. V. *Peltam Amazonicam* dixit. Cuiusmodi scutis armati, *Cetrati*, & *Peltastæ* vocantur. Liuius lib. XXXI. *Nocte, Cetratos, quos Peltastas vocant, loco opportuno inter bina castra in insidiis abdiderat.* Quorum Peltastarum originem, ad auctorem Iphicratem Atheniensem, referunt Diodor. Sicul. lib. XIII. & Æmilius Prob. in Iphicrate. Suidas in Καταπέλτης: Πέλτη γὰρ ἀσπὶς μικρὰ μὴ ἔχουσα ἰμάντα· καὶ καταπελτάσαι, οἱ ταῦτα πέμποντες. Moschopul. ἐν ἐκλογῇ, ex Æliano de Instruendis aciebus, οἱ δὲ πελτασταὶ μέσῃ πως κέχρηνται σκευῇ. ἡ γὰρ πέλτη, μικρά τε ἐστὶν ἀσπιδίσκη καὶ κούφη, καὶ τὰ δόρατα πολὺ τῶν ὁπλιτῶν λειπόμενα.

At *Paltum*, iaculi seu hastilis genus est. Suidas Παλτά, τὰ δόρατα. ὁ δὲ Κῦρος. ἀναβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον, τὰ παλτὰ ἐπὶ τὰς χεῖρας ἔλαβε. Ξενοφῶν. καὶ Ἀρριανός, ἐξηκόντιζον εἰς τοὺς προμαχομένους τοῦ τείχους· οἱ μὲν, παλτά· οἱ δὲ, [illegible]. ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ ἔχων παλτὸν ὡς ἑξάπηχυ, ἔμπροσθεν μὲν λόγχην ἔχον, ὄπισθεν δὲ

αὐτ

αὐτῷ τοῦ ξύλου σφαιροειδές. Helych. Παλτά, ἀκόντια, λόγχαι. Παλτῶν, ἀκοντίων. Ἀκόντιον autem idem, δοράτιον καὶ μικρὰν λόγχην exponit, id eſt haſtile, ſpiculum. Et huiuſmodi Paltis armati Adoleſcentes, venatum proficiſcebantur, vt Xenophon lib I. παιδ. ſcribit. Hiſceque *Paltis* vſos Perſas, vbi manus cum hoſte conſerebant, idem lib. VII. παιδ. indicat. Rurſusque lib. VIII. cominus, hiſce Paltis, pugnatum, ex Cyri inſtituto, docet his verbis, Κῦρος δὲ μὲν ἀκροβολίζεσθαι ἀποπαύσας, θωρακίσας δὲ καὶ αὐτοὺς καὶ ἵππους, καὶ ἓν Παλτὸν ἑκάστῳ δοὺς εἰς χεῖρα, ὁμόθεν τὴν μάχην ἐποιεῖτο. Proinde quod eod. lib. ſcribitur, ἐφείποντο δὲ οἱ περὶ αὐτὸν Σκηπτοῦχοι, ἐφ' ἵππων κεκοσμημένοι, σὺν τοῖς Πελτοῖς, an rectum ſit, in dubium vocari poteſt. Nam peltatos aut cetratos fuiſſe Sceptuchos, quod aliquando probaui, nunc non placet: ac forte Παλτοῖς ſcripſiſſe Xenophontem, primo aſpectu facile ſibi quiſque perſuaſerit. Verum Peltam etiam Πέλτον a Græcis vocari Suidas docet: ait enim, Πέλτον, θωρακικὸν ὅπλον, καὶ Ἀσπὶς ἴτυν μὴ ἔχουσα. Quod autem ait ἴτυν, ab Heſychio illuſtratur, apud quem ἴτυς dicitur eſſe ἡ ἐσχάτη ἀψίς, ἡ περιφέρεια τῆς ἀσπίδος καὶ τοῦ τροχοῦ, καὶ παντὸς περιφεροῦς τὸ τελευταῖον μέρος. Idem Suidas, Peltas & Palta confundit in hunc modũ, Πέλται, λόγχαι καὶ ἀσπίδια τετράγωνα, καὶ καταπέλται. Sed & Heſychius Πέλτη, εἶδος ὅπλου, δόρυ· ἢ μικρὸν ὅπλα. Πέλτη, ἀσπὶς ἴτυν οὐκ ἔχουσα, ἢ ὅπλου σκέπασμα, ἀκόντιον. Πέλτης, θράκιον ὅπλον. Denique Suidas, Πελτασταί, Τοξόται, οἱ τοὺς ξυστοὺς κατέχοντες. Vtut ſit, huiuſmodi iacula fuiſſe κράνεινα, Xenoph. lib. III. Ἑλληνικῶν, & lib. de Arte Equeſtri, ſcribit, id eſt cornea, ſeu ex corno: ex qua, tela, ſagittas, venabula olim fieri conſueuiſſe, multis Latinorum poetarum locis facile comprobari poſſet. Vnde & *aptam bello Cornum*, Virgil. lib. II. Georgic. dixit. Σαύνιον quoque Heſychius, ἀκόντιον βαρβαρικὸν eſſe ait.

Non ſunt & in Perſicis armis, Arcus & Pharetra prætereunda: ſub Gerris enim & Scutis, ex humeris pependiſſe Pharetras (id eſt vt Heſych. interpretatur βελοθήκας) telis onuſtas, Herodotus lib. VII. teſtatur his verbis, ὑπὸ δὲ, φαρετρεῶνες ἐκρέμαντο. Strabo li. XV. παρὰ δὲ τὰς φαρέτρας, καὶ σαγάρεις ἔχουσι. & alias eod. lib. ἔχει δ' ἕκαστος Τόξον καὶ σφενδόνην.

sed & sui temporis Persas semper cum Arcu in publicum prodiisse, Herodian. lib. v. testatur.

Breues vero fuisse Persarum Arcus, testis est, isque oculatus non auritus, Aristagoras Milesius, qui apud Herodotum lib. v. hæc de Persarum armatura Cleomeni renuntiat, ἥ τε μάχη αὐτῶν ἐστὶ τοιήδε· Τόξα καὶ Αἰχμὴ βραχέα. Attamen idem ipse Herod. lib. VII. dum Persarum armaturam recenset, αἰχμὰς δὲ, ait, βραχέας εἶχον· τόξα δὲ, μεγάλα· ὀϊστοὺς δὲ καλαμίνους. quibus verbis, Hastas breues, Arcus vero grandes, & Sagittas arundineas, fuisse docet.

Persarum autem successores Parthi, quantum sagittandi arte ac peritia ceteris gentibus præstiterint, nemo nescit. Vnde & *Sagittiferos*, Catullus Epigramm. ad Furium, eos vocat: & Ἀρηΐους & Ἀσκυλοτόξους, Dionys. in poemate de Situ Orbis, vbi addit eos nec aratro arua proscindere, nec nauigare, neq; armenta vel greges pascere: sed, a prima pueritia, equitare, & neruo sagittas aptare, arcuque emittere edoceri: ἐκ δὲ γενέθλης, ait,

Νηπίαχοι, τόξοισι καὶ ἱπποσύνῃσι μέλονται.
Αἰεὶ ἠχήεσσαν ἀνὰ χθόνα δοῦπος ἀκόντων
Ἢ βελέων· πάντῃ δὲ τ' ἀελλοπόδων δρόμος ἵππων
Θυνόντων. οὐ γάρ σφι θέμις δόρποιο πάσασθαι
Πρὶν πολέμου μόχθοισι κάρην ἱδρῶτι παλῦναι.

Totis vero lacertis ac viribus, validos arcus intendebant. Plutarchus in Crasso, οἱ δὲ Πάρθοι, διαστάντες, ἐκ μήκους ἤρξαντο τοξεύειν ἅμα πανταχόθεν, οὐ τὴν ἀκριβῆ τοξείαν· (sic enim pro τάξιν emenda ex Appiani Parthicis) ἡ γὰρ συνέχεια καὶ πυκνότης τῶν Ῥωμαίων, οὐδὲ τῷ βουλομένῳ, διαμαρτάνειν ἀνδρὸς παρεῖχεν· εὐτόνους δὲ τὰς πληγὰς καὶ βιαίους διδόντες, ἀπὸ τόξων κραταιῶν καὶ μεγάλων, καὶ τῇ σκολιότητι τῆς καμπῆς, ἠναγκασμένον τὸ βέλος ἀποστελλόντων. Nec peditibus modo, sed & ipsis equitibus suspensæ ab humeris sagittæ pendebant. Ouidius lib. II. Fastor.

Nunc petit Armenius pacem: quum porrigit Arcum
Parthus eques.

Quinetiam non tantum in aciem aduersus hostes consistentes, verumetiam terga vertentes, fugamq; capientes, sagittas aduersus insequentes emittere norant. Plutarchus in

in Crasso. ὑπέφευγον γὰρ ἅμα βάλλοντες οἱ Πάρθοι· καὶ τοῦτο κράτιστα ποιοῦσι μετὰ Σκύθας· καὶ σοφώτατόν ἐστιν ἀμυνομένους ἐπὶ τῷ σώζεσθαι, τῆς φυγῆς ἀφαιρεῖν τὸ αἰσχρόν. ἄχρι μὲν οὖν ἤλπιζον αὐτοὺς ἐκχεαμένους τὰ βέλη, σχήσεσθαι μάχης, ἢ συνάψειν εἰς χεῖρας, ἐκαρτέρουν. Vnde Virgilius lib. III. Georgic. *Fidentemque fuga Parthum, versisque sagittis:* ad quem locum Seruius, *Bene,* ait, *Fidentem: tunc enim melius iaculantur sagittas.* Inde & Horatius Ode II. libro I. *Versis animosum equis Parthum* appellat: vbi interpres *Versis ait, id est, versis in fugam. sic. Et missam Parthi poscunt in terga sagittam.* Atq; hinc Ouidius *Parthos fugaces* lib. I. de Remed. Amor. dixit. Leo Imperator in Tactico, cap. XVIII. num. XXXVIII. *Quidam enim ex hostibus, vt Persæ, cum aciem dissoluere nolint, facile terga sua obiiciunt iis qui contra eos conuersi sunt, & quasi fugiendo pugnant.*

Procopii autem ætate Persæ licet supra ceteras gentes arcus paulo momento tendere, ac coactis cornibus celeriter flectere, a pueris, didicissent, remissius tamen eos intendebant: atque ita destinata mollius feriebant: adeo vt nec scuta nec loricas traiicerent. Procopii lib. I. de bello Pers. verba sunt hæc: Πέρσαι τοξόται σχεδόν τι εἰσὶν ἅπαντες· καὶ πολὺ θᾶσσον, ἢ ἄλλοι ξύμπαντες ἄνθρωποι, ποιεῖσθαι τὰς βολὰς ἐκδιδάσκονται. ἐκ δὲ τόξων μαλθακῶν τε καὶ οὐ λίαν ἐντεταμένων βαλλόμενα, θώρακι ἴσως ἢ κράνει, ἢ καὶ ἀσπίδι ἐντυχόντα Ῥωμαίου ἀνδρὸς, ἀπεκαυλίζετό τε, καὶ λυπεῖν τὸν προσπίπτοντα οὐδαμῆ εἶχε. Ῥωμαίων δὲ τὰ τοξεύματα, βραδύτερα μὲν ἐς ἀεὶ εἰσίν· ἅτε δὲ ἐκ τόξων σκληρῶν τε ὑπεράγαν καὶ δεινῶς ἐντεταμένων βαλλόμενα· προσθείη δὲ ἄν τις καὶ πρὸς ἀνδρῶν ἰσχυροτέρων πολλῷ ἔτι μᾶλλον ἢ οἱ Πέρσαι· οἷς ἂν ἐντύχοιεν, εὐπετῶς σίνονται, ὅπλου οὐδενὸς ἐμποδὼν αὐτῶν γινομένου τῇ ῥύμῃ. Sagittarios vero sui sæculi priscis heroicorum temporum Sagittariis longe præstitisse, idem Procopius initio eius libri prædicat hoc modo: οἱ δὲ καὶ τανῦν τοξόται, ἴασι μὲν ἐς μάχην τεθωρακισμένοι τε καὶ κνημῖδας ἐναρμοσάμενοι, μέχρι ἐς γόνυ· ἤρτηται δὲ αὐτοῖς ἀπὸ μὲν τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς, τὰ βέλη· ἀπὸ δὲ τῆς ἑτέρας, τὸ ξίφος. εἰσὶ δὲ οἷς καὶ δόρυ προσαποκρέμαται, καὶ βραχεῖά τις ἐπὶ τῶν ὤμων ἀσπὶς, ὀχάνου χωρίς· ῥεῖά τε τὰ ἀμφὶ τὸ πρόσωπον καὶ αὐχένα ἐπικαλύπτειν. ἱππεύονται δὲ ὡς ἄριστα· καὶ θέοντος αὐτοῖς ὡς τάχιστα τοῦ

ἵππου, τὰ τόξα τε οὐ χαλεπῶς ἐντείνοντες οἷοί τέ εἰσιν ἐφ' ἑκάτερα, καὶ διώκοντές τε βάλλουσι τοὺς πολεμίους καὶ φεύγοντας. ἕλκεται δὲ αὐτοῖς κατὰ τὸ μέτωπον ἡ νευρὰ, παρ' αὐτὸ μάλιστα τῶν ὤτων τὸ δεξιὸν, τοσαύτης ἀλκῆς ἐμπιπλῶσα τὸ βέλος, ὥστε τὸν εἰς παραπίπτοντα κτείνειν, οὐδὲ ἀσπίδος ἴσως, οὐδὲ θώρακος ἀποκρούεσθαι τὴν δυναμένου τῆς ῥύμης.

Suis quoque temporibus vti ex ſagittarum numero, eorum qui in acie ceciderant, numerum inirent Perſæ, docet Procopius lib.1. his verbis: νόμος ἐστὶ Πέρσαις, ἡνίκα ἐπὶ τῶν πολεμίων τινὰς στρατεύεσθαι μέλλουσι, τὸν μὲν βασιλέα ἐπὶ θρόνου τοῦ βασιλείου καθῆσθαι· κοφίνους δὲ οἱ πολλοὺς ἐνταῦθά πη εἶναι· καὶ παρεῖναι μὲν τὸν στρατηγὸν, ὃς δὴ τῷ στρατῷ ἐπὶ τοὺς ἐναντίους ἐξηγήσεσθαι ἐπίδοξός ἐστι· παριέναι δὲ τὸ στράτευμα τοῦτο ἐς τοῦ βασιλέως τὴν ὄψιν, κατ' ἄνδρα ἕνα· καὶ αὐτῶν ἕκαστον, βέλος ἐν τὰς ταρπὰς ῥιπτεῖν· μετὰ δὲ, αὐτὰς μὲν τῇ βασιλέως σφραγῖδι κατασεσημασμένας φυλάσσεσθαι· ἐπειδὰν δὲ εἰς Πέρσας ἐπανήκει τὸ στράτευμα τοῦτο τῶν στρατιωτῶν, ἕκαστον ἐκ τῶν ἀρρίχων ἓν ἀφαιρεῖσθαι βέλος. ἀριθμοῦντες οὖν τῶν βελῶν ὅσα πρὸς τῶν ἀνδρῶν οὐκ ἀφῄρηται, οἷς ἐπίκειται ἡ τιμὴ αὕτη, ἀγγέλλουσι τῷ βασιλεῖ, τὸ πλῆθος τῶν οὐκ ἐπανηκόντων στρατιωτῶν· ταύτῃ τε ὅσοι ἐν τῷ πολέμῳ τεθνήκασιν ἔνδηλοι γίνονται. οὕτω μὲν οὖν Πέρσαις ὁ νόμος, ἐκ παλαιῶν, ἔχει. Atque ita ex ſagittarum vacantium numero, Cadmeam fuiſſe eam victoriam quam de Belliſario reportaſſe ſe Ezaretaus gloriabatur, ibidem ait.

Sed & Diuus Ambroſius, de Sagittariis ſuorum temporum Perſis, deque eorum pugnandi ratione hæc lib.vi. Hexaemeron, cap.v. ſcribit: *Inde gens Perſarum, ferox bellis, valida ſagittis, omniumq; telorum iactu, quia de ſuperioribus ad inferiora, validiore niſu tela torquentur. Acies eorum velut gradientibus turribus ſepta, procedit. In mediis campis, tanquam de muro dimicant, & velut in arce quadam & ſpecula collocati, ſpectant magis bella, quam ſubeunt. Ita alieni a periculo videntur, tuti molibus beſtiarum.* Verum, vt ad priſcos Perſas regrediar, ex hac ſagittandi adſiduitate, Perſis *Pharetrata* dicitur a Virgilio lib.IIII. Georgic. & Suſa, *Pharetrata*, a Claudiano, de bello Gildonico. Veteres quoque Perſas ſagittas Equis, etiam fugæ ſeſe dantes, aduerſus hoſtes (quod a Parthis factitatum ſupra diximus) emiſiſſe.

testatur Xenophon, lib.III. Αναβάσ. his verbis, οἱ δὲ βάρβαροι ἱππεῖς, καὶ φεύγοντες ἅμα ἐτίτρωσκον, εἰς τοὔπισθεν τοξεύοντες ἀπὸ τῶν ἵππων. Cuius generis Equites, sagittis ex equis vtentes, Græci ἱπποτοξότας vocant: quod nomen, ciuitatis Romanæ iure Hirtius lib. de bello Afr. donauit. Huius autem rei peritiā, vti Persæ adsequerentur, Lucianus in Hermotimo docet his verbis: ἀλλ' οὐ Πέρσαι γε οὕτω ποιοῦσι, οὐδὲ Σκυθῶν ὅσοι τοξόται· ἀλλὰ πρῶτον μὲν αὐτοὶ κινούμενοι, ἀφ' ἵππων ὡς τὸ πολὺ τοξεύουσιν· ἔπειτα δὲ καὶ τὰ τοξευόμενα κινεῖσθαι ἀξιοῦσιν, οὐχ ἑστῶτα, οὐδὲ περιμένοντα τὸ βέλος, ἔστ' ἂν ἐμπίσῃ· ἀλλὰ διαδιδράσκοντα ὡς ἔνι μάλιστα. θηρία γοῦν τὰ πολλὰ κατατοξεύουσι, καὶ ὀρνίθων ἔνιοι τυγχάνουσι. ἢν δέ ποτε καὶ ἐπὶ σκοποῦ δέῃ πειραθῆναι τοῦ τόνου τῆς πληγῆς, ξύλον ἀντίτυπον ἢ ἀσπίδα ὠμοβοΐνην προθέμενοι, διελαύνουσι, καὶ οὕτω πιστεύουσι καὶ δι' ὅπλων σφίσι χωρήσειν τοὺς οἰστούς. Parthorum vtique τὴν διὰ τόξων εὔστοχον ἐμπειρίαν, prædicat Antoninus in suis ad Artabanum literis, apud Herodianum lib. IIII. In eoq; ludo a teneris quod aiunt vnguiculis edoctos Parthos, indicat Seneca Epist. XXXVI. inquiens. *si in Parthia natus esset, arcum infans statim tenderet.* Cui & adstipulatur Herodianus lib. VI. τόξοις τε καὶ ἵπποις οὐκ εἰς τὸ πολεμεῖν μόνον χρῶνται, ὥσπερ Ῥωμαῖοι· ἀλλ' ἐκ παίδων σὺν αὐτοῖς ἀνατρέφονται, καὶ θηρῶντες διαιτῶνται, οὔτε τὰς φαρέτρας ποτὲ ἀποτιθέμενοι, οὔτε τῶν ἵππων ἀποβαίνοντες, ἀεὶ δὲ αὐτοῖς χρώμενοι, ἢ κατὰ πολεμίων, ἢ κατὰ θηρίων.

Fundis quoque Persæ vtebantur, vt Strabo lib. XV. docet. inermem enim multitudinem, edoceri Fundis lapides iaculari, Cyrus instituit. Xenophon παιδ. VII. πάντας δὲ τοὺς ἀόπλους τῶν ὑποχειρίων γινομένων, σφενδονᾶν ἠνάγκαζε μελετᾶν· νομίζων τοῦτο τὸ ὅπλον δουλικώτατον εἶναι. Idem ibidem, Funditores, qui soli per se, nulli vsui essent, ita demum iuuare, & emolumenti aliquid adferre ait, si aliis copiis adiungantur: σὺν μὲν γὰρ ἄλλῃ δυνάμει, μάλα ἔστιν ἔνθα ἰσχυρῶς ὠφελοῦσι Σφενδονῆται παρόντες· αὐτοὶ δὲ καθ' ἑαυτοὺς, οὐδ' ἂν οἱ πάντες Σφενδονῆται μείνειαν πάνυ ὀλίγους ὁμόσε ἰόντας σὺν ὅπλοις ἀγχεμάχοις. Fundis autem saxa ingentia, & quæ mole sua manum implerent, Persæ intorquebant: ideoque non poterant, Fundarum Persicarum rotatu missa, procul ferire.

longeque pertingere. At Rhodii qui fundis plumbeas glandes iaculabantur, longius feriebant. Alexander apud Curtium lib. IIII. *Intuerentur Barbarorum inconditum agmen, alium nihil præter iaculum habere, alium Funda saxa librare, paucis iusta arma esse.* Atque ita vt funditoribus Cretensibus Persici superiores erant, ita Rhodiis inferiores. Xenophon lib. III. Ἀναβάσ. ἀκούω δὲ εἶναι ἐν τῷ στρατεύματι ἡμῶν Ῥοδίους· ὧν τοὺς πολλούς φασιν ἐπίστασθαι σφενδονᾶν, καὶ τὸ βέλος αὐτῶν καὶ διπλάσιον φέρεσθαι τῶν Περσικῶν σφενδονῶν. ἐκεῖναι γὰρ, διὰ τὸ χειροπληθέσι τοῖς λίθοις σφενδονᾶν, ἐπὶ βραχὺ ἐξικνοῦνται· οἱ δέ γε Ῥόδιοι, καὶ ταῖς μολυβδίσιν ἐπίστανται χρῆσθαι. Et alias eodem lib. μακρότερον γὰρ οἵ τε Ῥόδιοι τῶν Περσῶν ἐσφενδόνων, καὶ τῶν πλείστων τοξοτῶν. Rursus ibidem mox, εὑρέθησαν δὲ καὶ νεῦρα πολλὰ ἐν ταῖς κώμαις, καὶ μόλυβδος, ὥστε χρῆσθαι εἰς τὰς σφενδόνας. Fundis quoq; excussos lapides a Persis, Curtius lib. v. narrat. ac sicuti Rhodiam, ita & Balearicam fundam, plumbum iecisse ait, Ouid. lib. II. Metamorphos.

Iam Persæ Galeis in prælio non vtebantur, sed solas in capite Tiaras gestabant. Herodot. lib. VII. de Persis, περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον τιάρας, καλεομένους πίλους, ἀπαγέας. Apud eundem lib. v. de Persis scriptum est, ἔρχονται εἰς τὰς μάχας, ἔχοντες κυρβασίας ἐπὶ τῇσι κεφαλῇσι. Strabo quoq; li. XV. armaturam Persarum describens, περὶ τῇ κεφαλῇ πίλημα πυργωτὸν habuisse eos tradit. Galeatos etiam in acie non fuisse Persas, sed Pileatos, & tam domi quam militiæ, vnum idemque capitis tegmen habuisse, indicio est, quod Plutarchus in vita Artaxerxis, Tiaram capite Cyri pugnantis decidisse scribit. Et hoc est quod Xenophon lib. I. Ἀναβάσ. ait, Κῦρος δὲ ψιλὴν ἔχων τὴν κεφαλὴν, εἰς τὴν μάχην καθίστατο· λέγεται δὲ καὶ τοὺς ἄλλους Πέρσας ψιλαῖς ταῖς κεφαλαῖς ἐν τῷ πολέμῳ διακινδυνεύειν. Herodotus tamen lib. VII. Persarum quosdam, ænea ferreaque capitis tegumenta in bello habuisse, scribit his verbis: Πέρσαι μὲν τὴν αὐτὴν ἐσκευασμένοι, καὶ ὁ πεζὸς αὐτῶν· πλὴν ἐπὶ τῇσι κεφαλῇσι εἶχον ἔνιοι αὐτῶν καὶ χάλκεα καὶ σιδήρεα ἐξεληλαμένα ποιήματα. Xenophon quoq; lib. VII. παιδ. eos qui Cyrum sequebantur, armatos fuisse, κράνεσι χαλκοῖς, λόφοις λευκοῖς, scribit.

Enimuero περὶ τὰ σκέλεα ἀναξυρίδας, seu Braccas etiam in

in prælio gestasse Persas, Herodotus lib. VII. tradit. Apud eum etiam lib. V. Aristagoras Milesius, de Persis hæc renunciat, ἀναξυρίδας τε ἔχοντες ἔρχονται εἰς τὰς μάχας. Sed & tunicas suas purpureas, Loricis superinduisse Persas, argumento est, quod de Masistio Herodotus lib. IX. scribit, κατύπερθε τῦ θώρηκος κιθῶνα πορφυρεῶν ἐνδεδύκει. Persas etiam qui cum Cyro in militiam ibant, indutos fuisse χιτῶσι φοινικοῖς, θώραξι χαλκοῖς, κράνεσι χαλκοῖς, Xenophon libro VII. παιδ. narrat. Plutarchus in Artaxerxe, ὡς δὲ μόλις συνῶδον τὸ περιθωρακίδιον φοινικοῦν, λευκοῖς χρωμένων τῶν βασιλικῶν ἁπάντων, ἔγνωσαν πολεμίους ὄντας.

Persæ porro equitatu plurimum valebant, & præcipuum eorum robur, in eo positum erat. Ammian. Marcellin. lib. XXIIII. *Tentoriis fixis prouidit sollicite, ne castra repentino equitatus Persici turbarentur accursu, cuius fortitudo in locis patentibus immane quantum gentibus est formidata.* Hieronym. in Hierem. cap. XII. *iuxta historiam omnis Persis, & vniuersa Chaldea, & regionum illarum exercitus, gaudet equitatu.* Ac proinde cum apud eos Equitandi laus vigeret, pæne a pueritia, in equos ascendere, in equis sedere, equos flectere, iis vehi, ex equis pugnare, iaculari, sagittasque mittere, discebant. Magistros etiam qui eos in equos tollerent, habebant. Xenophon in Hipparchico, τούς γε μὴν πρεσβυτέρους τὸν Περσικὸν τρόπον ἀναβάλλεσθαι ὑπ' ἄλλων προσεθίσας, καὶ τούτους ὠφεληκὼς ἄν. Idem περὶ ἱππικῆς: ἀγαθὸν δὲ τὸν ἱπποκόμον καὶ ἀναβάλλειν ἐπίστασθαι τὸν Περσικὸν τρόπον, ὅπως αὐτός τε ὁ δεσπότης, ἤν ποτε ἀρρωστήσῃ, ἢ πρεσβύτερος γίγνηται, ἔχῃ τὸν εὐπετῶς ἀναβιβάζοντα. Atq; adeo (quod licet iam dictũ, sermone tamen repetito, iterare nos res ipsa cogit) Iter, vel longulum, vel breue, acturi Persæ, nunquam id pedibus ingrediebantur: sed equum conscẽdebant. Nec temere eorum quisquam pedester conspiciebatur: sed equo insidens, vt equitatui assuesceret, & succussatoris ac ferocis equi, motus, equestremq; laborem, ferre & tolerare disceret. Xenophon lib. VIII. παιδ. πρόσθεν μὲν ἦν ἐπιχώριον αὐτοῖς μὴ ὁρᾶσθαι πεζῇ πορευομένοις· οὐκ ἄλλου τινὸς ἕνεκα ἢ τοῦ ὡς ἱππικωτάτους γίγνεσθαι. Idem Xen. lib. IIII. Ὥστε ἔτι καὶ νῦν ἐξ ἐκείνου οὕτω χρῶνται Πέρσαι, καὶ οὐδεὶς ἂν τῶν καλῶν κἀγαθῶν ἑκὼν ὀφθείη,

Περσῶν οὐδαμοῦ πεζός. Eadem & de Parthis, qui Persarum vestigiis instit erunt, Iustin. lib XLI. scribit, *Equis omni tempore vectabantur. Illis bella, illis conuiuia, illis publica ac priuata officia obibant: super illos ire, consistere, merc[illegible] colloqui: denique liberi non nisi equis incedebant.* Equitum etiam militarem decursionem Cyrus, præmio victoribus proposito, instituit. Sic enim de eo Xenophon li. VIII. παιδ. καλοῦ ὄντος τοῦ χωρίου, ἔδειξε τέρμα, ὡς ἐπὶ πέντε σταδίων χωρίου· καὶ εἶπε κατὰ φυλὰς ἀνὰ κράτος ἐνταῦθα ἀφεῖναι τοὺς ἵππους. σὺν μὲν οὖν τοῖς Πέρσαις αὐτὸς ἤλασε, καὶ ἐνίκα. πολὺ μάλιστα γὰρ ἐμεμελήκει αὐτῷ ἱππικῆς.

Refrixisse tandem ac deferbuisse priscũ illud Equitandi studium, Xenophon lib. VIII. παιδ. docet: τὸ μέντοι τὰ ἱππικὰ μανθάνειν καὶ μελετᾶν ἀπέσβηκε, διὰ τὸ μὴ ἰέναι ὅπου ἂν ἀποφαινόμενοι εὐδοκιμοῖεν. Assidua etiam illa & cõtinua equorum vectatio, in luxum mollitiemque versa est. Etenim non tam ornatus gratia, quam vt molliter insiderent, minusque succuterentur, Equos stragulis insternere, apud eos inualuit: eoque res progressa est, vt pluribus Equi, stratis, quam Lecti, sternerentur. Xenophon lib. VIII. παιδ. νῦν δὲ στρώματα πλείω ἔχουσιν ἐπὶ τῶν ἵππων, ἢ ἐπὶ τῶν εὐνῶν· οὐ γὰρ τῆς ἱππείας οὕτως, ὥσπερ τοῦ μαλακῶς καθῆσθαι, ἐπιμέλονται. Et hoc Persico exemplo Virgilius, *pictis Tapetis instratos alipedes*, dixit lib. VII. Æneid. Addit ibidem Xenophon, in turmas & cohortes, a proceribus & præfectis, Cubicularios, Cocos, Obsonatores, Balneatores, & alios quos in vrbano ministerio habebant, relatos: cum prius Equites ex strenuis prouinciæ cũiusque incolis legerentur, conscriberenturque. Verba eius auctoris sunt hæc: τάγε μὴν πολεμικὰ πῶς οὐκ εἰκότως νῦν τῷ παντὶ χείρους, ἢ πρόσθεν, εἰσίν; οἷς ἐν μὲν τῷ παρελθόντι χρόνῳ ἐπιχώριον (οἶμαι) ὑπῆρχε, τοὺς μὲν τὴν γῆν ἔχοντας, ἀπὸ ταύτης ἱππότας παρέχεσθαι, οἳ δὴ καὶ ἐστρατεύοντο· τοὺς δὲ φρουροῦντας, εἰ δέοι στρατεύεσθαι πρὸ τῆς χώρας, μισθοφόρους εἶναι. νῦν δὲ τούς τε θυρωροὺς καὶ τοὺς σιτοποιοὺς, καὶ τοὺς ὀψοποιοὺς, καὶ οἰνοχόους, καὶ λουτροχόους, καὶ παρατιθέντας καὶ ἀναιροῦντας, καὶ κατακοιμίζοντας καὶ ἀνιστάντας, καὶ τοὺς κοσμητὰς οἳ ὑποχρίουσί τε καὶ ἐντρίβουσιν αὐτοὺς, καὶ τὰ ἄλλα ῥυθμίζουσι, τούτους πάντας ἱππέας οἱ δυνάσται πεποιήκασιν, ὅπως μισθοφορῶσιν αὐτοῖς.

Non

Non tantum autem pretiosa veste Stragula, Stratisque magni pretii, verum etiam Aureis frenis Equos adornatos fuisse iam ante notauimus. Vnde Dionysius de situ Orbis, Persidem, vt Plinius loquitur, in luxum diuitem esse, hoc potissimum argumento probat, quod aureos Equorum frænos, & Talaria aurea haberent. Hoc enim ille canit his versibus:

Μαιῶοι δ' ἄπ' ἐκεῖνον ὄλβον ἐνὶ μεγάροισιν ἔθεντο,
Ὁππότε Μηονίην καὶ Σάρδιας ἐξαλάπαξαν.
Χρύσεά τοι κείνων μὲν ἐπὶ χροῒ τεύχεα φωτῶν,
Χρύσεα δ' αὖθ' ἵπποισιν ἐπὶ στομάτεσσι χαλινά,
Χρυσᾷ δ' ἀμφὶ πόδεσσιν ἐκοσμήσαντο πέδιλα·
Τόσσος γάρ σφισιν ὄλβος ἀπείριτος.

Ac vel in prœliis ipsis, Equos huiusmodi frænis instructos conscendebant. Testimonio est Masistius in Platæensi pugna, Equitatus Persici præfectus, de quo Herodot. lib. IX. scribit hæc: ὡς οὐ κατέβαινον οἱ Ἕλληνες εἰς τὸ πεδίον, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς πᾶσαν τὴν ἵππον τῆς ἵππου ἄρχων Μασίστιος, εὐδοκιμέων παρὰ Πέρσῃσι (τὸν Ἕλληνες Μακίστιον καλέουσι) ἵππον ἔχων Νισαῖον χρυσοχάλινόν τε καὶ ἄλλως κεκοσμημένον καλῶς.

Illo autem Equitandi, vt & Sagittandi studio, Persas a Medis (a quibus lautitias deliciasque omnes suas hauserunt) incensos, disciplinaque imbutos fuisse, Strabo lib. XI. ita scribit: ἡ γὰρ νῦν λεγομένη Περσικὴ στολή, καὶ ὁ τῆς τοξικῆς καὶ ἱππικῆς ζῆλος, καὶ ἡ περὶ τοὺς βασιλέας θεραπεία, καὶ κόσμος καὶ σεβασμὸς θεοπρεπὴς παρὰ τῶν ἀρχομένων, ἐς τοὺς Πέρσας παρὰ τῶν Μήδων ἀφῖκται. καὶ ὅτι τοῦτ' ἀληθές, ἐκ τῆς ἐσθῆτος μάλιστα δῆλον. Τιάρα γάρ τις καὶ κίδαρις καὶ πῖλος, καὶ χειριδωτοὶ χιτῶνες καὶ ἀναξυρίδες, ἐν μὲν τοῖς ψυχροῖς τόποις καὶ προσβορείοις, ἐπιτήδεια ἐστι φορήματα, οἷοί εἰσιν οἱ Μηδικοί· ἐν δὲ τοῖς νοτίοις, ἥκιστα. Ac plane Persarum, pedestres copiæ erant; Medorum, Equestris militia. Nam vt Xenophon lib. I παιδ. ait ἐν Πέρσαις, διὰ τὸ χαλεπὸν εἶναι καὶ τρέφειν ἵππους, καὶ ἱππεύειν ἐν ὀρεινῇ οὔσῃ τῇ χώρᾳ, καὶ ἰδεῖν ἵππον πάνυ σπάνιον ἦν.

Enimuero quæ illos Equitare docuit regio, eadem & Equos suppeditabat. Illos enim *Nisæos*, siue *Nesæos* Equos, (vtrumque enim ferri potest) veterum scriptis nobilitatos, non alia quam Medica tellus ferebat. Herodot. lib. VI.

Νισαῖοι δὲ καλέονται ἵπποι ἐπὶ τοῦδε. ἔστι πεδίον μέγα τῆς Μηδικῆς, τῷ οὔνομά ἐστι Νισαῖον. τοὺς ὦν δὴ ἵππους τοὺς μεγάλους φέρει τὸ πεδίον τοῦτο. Stephanus de Vrbibus, Νησαῖον πεδίον· ἀφ' οὗ παρὰ Μήδοις οἱ Νησαῖοι ἵπποι. Amm. Marcell. lib. XXIII. de Medis loquens, *Sunt apud eos prata virentia, fœtus equorum nobilium, quibus (vt scriptores antiqui docent, nósque vidimus) ineuntes prælia viri, summa vi vehi, exultantes solent; quos Nesæos appellant.* Suidas, Νίσαιον, τόπος Περσίδος· ἔνθα ἵπποι ὤκιστοι γίνονται, Νισαῖοι λεγόμενοι. οἱ δὲ, ὅτι πεδίον μέγα τῆς Μηδείας, τῷ οὔνομα ἐστὶ Νίσαιον. τοὺς οὖν δὴ ἵππους τοὺς μεγάλους φέρει τὸ πεδίον τοῦτο. Idem Suidas, Ἵππος Νισαῖος. μεταξὺ τῆς Σουσιανῆς καὶ τῆς Βακτριανῆς, τόπος ἐστὶ καθεστηγότα· ὃς τῇ Ἑλλάδι γλώσσῃ Νίσος καλεῖται. ἐνταῦθα ἵπποι διάφοροι γίνονται. οἱ δὲ, ἀπὸ ἐρυθρᾶς θαλάσσης· εἶναι δὲ ξανθοὺς πάσας. ὁ δὲ Ἡρόδοτος, τῆς Μηδείας τὸν τόπον εἶναι Νισαῖον. ὁ δὲ Πολέμων, καλῶς φησι λευκὸν ἵππον Νισαῖον. ἐν δὲ δικτυῒ Ὀρφεὺς λέγει. ἡ Νίσαιον ... ἐστὶν ἐν Ἐρυθρᾷ κείμενος. Eustathius in Dionysium de situ orbis, Ἰστέον δὲ ὅτι καὶ τὸ ᾀδόμενον Νισαῖον πεδίον ἐκεῖ που περὶ τὴν Μηδικὴν χώραν ἦν, φέρον ἵππους μεγάλους τοὺς λεγομένους Νισαίους. Vnde & Mediam εὐιπποτάτην, id est, bonorum & præstantium equorum feracissimam, vocat Max. Tyr. Sermo. ... Idem Sermo. III. ἐπιόντος αὐτοῖς βαρβαρικοῦ στόλου, ἵππου Μηδικῆς καὶ ἁρμάτων Περσικῶν. Arrian. lib. VI. ἵππον βασιλικὸν τῶν Νισαίων. Themistius Oratio. V. de Rege Persarũ verba faciens, χρυσοῦ ἅρματα αὐτοῦ περιπόμπευε Νισαίων ἵππων. Lucianus in lib. de historia conscribenda, ἐλπίζει Κανδὺν πορφυροῦν, καὶ στρεπτὸν χρυσοῦν, καὶ ἵππον τῶν Νισαίων λήψεσθαι μισθὸν τῶν ἐν τῇ γραφῇ ἐπαίνων. Philostratus lib. I. de vita Apollonii, λευκὸν δὲ ἄγει ἵππον, τῶν σφόδρα, Νισαῖον, καταθύειν ἐμέλλεν τῷ Ἡλίῳ. Idem in Rhodogynæ Persicæ icone, περιάγεται δὲ αὐτὴν καὶ Νισαία ἵππος μέλαινα, ἐπὶ λευκοῖς. Huiusmodi Nisæo Equo Masistium, Persici Equitatus præfectum, in Platæensi pugna insedisse, Herodot. lib. IX. refert.

Nisæos autem Equos procero corpore fuisse, indicat Herodotus libro III. Illic enim Indiam quadrupedes longe grandiores quam ceteras regiones ferre ait, exceptis equis. Nam ab equis Medicis, qui Nisæi vocantur, equos Indicos magnitudine superari, scribit his verbis: ἐν ταύτῃ (de India loquitur)

loquitur) τὰ ἔμψυχα τετράποδά τε καὶ τὰ πετεινά, πολλῷ μέζω ἢ ἐν τοῖσι ἄλλοισι χωρίοισί εἰσι, παρὲξ τῶν ἵππων. οὗτοι γὰρ ἰσοῦνται ὑπὸ τῶν Μηδικῶν, Νισαίων καλουμένων, ἵππων.

Nec magnitudine modo, ſed & velocitate, Niſæi Equi cõmendantur, vt Suidas oſtendit, qui ὠκίστους vocat, & Amm. Marcell. qui eiuſmodi Equis, *ſumma vi vectos* Perſas ait.

Parthicos etiam Equos velocitate præſtitiſſe, Strabo lib. III. docet, qui in ea re Celtiberorum Equos Parthicis adſimilat, his verbis, ἐοικέναι δὲ τοῖς Παρθικοῖς· καὶ γὰρ ταχεῖς εἶναι καὶ εὐδρόμους μᾶλλον τῶν ἄλλων.

Equites vtique Perſæ, propter grauitatem tegumentorum armorumque, ingentibus & fortibus Equis opus habebant. Vnde, Perſarum Equos, quod ſeſſores graui armatura inſtructos ferrent, laboraſſe, & ſub pondere gemuiſſe, Arrianus lib. II. ſignificat: οἵ τε, inquiens, τῶν Περσῶν ἵπποι ἐν τῇ ἀναχωρήσει ἐκακοπάθουν, βαρέως ὡπλισμένους τοὺς ἐμβάτας σφῶν φέροντες. *Equos* etiam Perſarum, pariter atque *Equites, ſerie laminarum graues* fuiſſe, Curtius, lib. III. ait. Non tantum enim Equites Loricatos fuiſſe, ſed & ipſos Loricis tectos Equos, Xenophon lib. VIII. παιδ. docet his verbis, Κύρος δὲ μὴ ἀκροβολίζεσθαι ἀπέπαυσε, θωρακίσας δὲ καὶ αὐτοὺς, καὶ ἵππους. Equitib⁹ quoq; Perſis, *Equisq; tegumenta fuiſſe ex ferreis laminis, ſerie inter ſe connexis*, Curtius lib. IIII. ſcribit: vel *operimentis ſcorteis*, vt Marcell. lib XXIIII.

Equos etiam Cyri temporibus, Frontalibus, & Pectoralibus armatos fuiſſe, ac præterea, ſingulares equos, Feminalib⁹, ſeu Femoralibus, id eſt, femorum ſiue feminum tegumentis: eos vero qui curribus iungebantur, Laterariis ſiue Lateralibus, laterumve tegminibus, tectos, Xenophon lib. VI. παιδ. auctor eſt: ὥπλιζον δὲ, ait, καὶ ἵππους προμετωπιδίοις καὶ προστερνιδίοις· καὶ τοὺς μὲν μονίππους, παραμηριδίοις· τοὺς δ' ἐπὶ τοῖς ἅρμασι, παραπλευριδίοις. Idem lib. VII παιδ. οἱ δὲ ἵπποι (videlicet ὡπλισμένοι ἦσαν) Προμετωπιδίοις καὶ Προστερνιδίοις, καὶ Παραπλευριδίοις χαλκοῖς. Pollux vtique libro II. Onomaſt. παραπλευρίδια, interpretatur τὰ παρὰ ταῖς τῶν ἵππων πλευραῖς ὅπλα. Idem Xenophon libro I. Ἀναβάσ. Οἱ δὲ ἵπποι ἅπαντες οἱ μετὰ Κύρου, εἶχον καὶ προμετωπίδια καὶ προστερνίδια· εἶχον δὲ καὶ μαχαίρας οἱ ἱππεῖς ἑλληνι-

κάς. Diodor. lib. XVII. de Alexandro, καὶ τοῖς ἵπποις Περσικὰς σκευὰς περιέθηκε. Vnde ἐπισάξαι τὸν ἵππον dixit Xenoph. lib. III. Ἀναβάσ. Frontalia autem Equis adhiberi, moris fuisse in Orientis regionibus, indicio est quod Plin. lib. XXXVII. cap. XII. *Cochlidas proceræ magnitudinis olim extitisse, vt Equis Regum in Oriente, Frontalia, atq; pro phaleris, pensilia facerent.*

Igitur non Equitum modo corpora, a calce ad verticem vsque capitis, Thorace ita muniebantur, sed & Equi ipsi eodem modo tegebantur: frustra enim tam diligenter & accurate armati fuissent, nisi & Equis eodem genere cauissent. Quod Suidas, eodem loco, ita exponit, ὁπλίζουσι δὲ καὶ τὸν ἵππον ὁμοίως σιδήρῳ πάντα μέχρι τῶν ὀνύχων· διότι οὐδὲν αὐτοῖς ὄφελος ἂν εἴη τῶν ἰδίων ὅπλων, εἰ ὁ ἵππος αὐτοῖς ἀφαιροῖτο. Cuiusmodi Equites *Cataphractos* appellatos Seruius adnotat in lib XI. Æneid. ad hos versus, *Spumantemq; agitabat equum, quem pellis ahenis In plumam squamis auroq; inserta tegebat: Cataphractum, ait, eum fuisse significat. Cataphracti autem Equites dicuntur, qui & ipsi muniti ferro sunt, & equos similiter munitos habent.* Athenæus lib. V. παλαιστικὰ δ' ἦν ἡ κατάφρακτος ἵππος οἰκείως τῇ προσηγορίᾳ, τῶν ἵππων καὶ τῶν ἀνδρῶν ἐσκεπασμένων τοῖς ὅπλοις. Suidas ex Æliano, τοῦ δὲ κυρίως ἱππικοῦ τὸ μὲν ἐστὶν κατάφρακτον, ὃ καὶ τοὺς ἵππους καὶ τοὺς ἱππέας πεφραγμένους παρέχεται· τὸ δὲ, ἀκατάφρακτον. Liuius lib. XXXV. *Equitum innumerabilem vim traiici Hellesponto in Europam, partim Loricatos, quos Cataphractos vocant.* Propert. lib. III. Eleg. XI. *Neve tua Medæ lætentur cæde sagittæ: Ferreus aurato nec Cataphractus Equo.* Parthicum quoque equitatum Cataphractum fuisse, & Equites Parthos eodem quo Persæ modo armatos, docet Plutarchus in Crasso, ἐκπεπληγμένων δὲ τῶν Ῥωμαίων διὰ τὸν ἦχον, ἐξαίφνης τὰ προκαλύμματα τῶν ὅπλων καταβαλόντες, ὤφθησαν αὐτοί γε φλογοειδεῖς, κράνεσι καὶ θώραξι, τοῦ Μαργιανοῦ σιδήρου στίλβοντος ὀξὺ καὶ περιλαμπές· οἱ δ' ἵπποι καταπεφραγμένοι χαλκοῖς καὶ σιδηροῖς σκεπάσμασι: sic enim ex Appiani Parthicis emendandum est, non, vt vulgo legitur, ὑφάσμασι. Iustinus lib. XIIII. de Parthis loquens, *Munimenta ipsis equisq; Loricæ plumatæ sunt: quæ vtrumq; toto*

corpori

corpore tegunt. Huiusmodi vero Cataphractos equites, *Clibanarios* posteriora tempora appellarunt. Alexandrum, Lampridius in eius vita scribit, deuictis a se Persis ad Senatum scripsisse, *Centum & viginti Equitum millia fudimus: Cataphractarios, quos illi Clibanarios vocant, decem millia in eo bello interemimus.* Ammianus Marcell. lib. xv. *Sparsiq; Cataphracti equites, quos Clibanarios vocant Persæ, Thoracum muniti teguminibus, & limbis ferreis cincti, vt Praxitelis manu polita crederes simulacra, non viros: quos laminarum circuli tenues, apti corporis flexibus, ambiebant per omnia membra deducti: vt quocumq; artus necessitas commouisset, vestitus congrueret iunctura coharenter apta.* Nazarius Rhetor in Panegyrico Constantino dicto, *Quæ illa fuisse dicitur species, quam atrox visu? quam formidolosa? Operimento ferri, Equi atq; homines pariter obsepti (Clibanariis in exercitu nomen est) superne omnibus tectis equorum pectoribus; demissa lorica, & crurum tenus pendens, sine impedimento gressus, a noxa vulneris vindicabat.* Leo Imp. Tacticon cap. vi. num. xxxi. *Armabant autem Cataphractum equitem vndique, tum ipsum, tum equum Loricis, id est Galeis: Clibaneis, id est Thoracibus: Paramenis, id est Macharis, vel ferreis, vel ex cornibus intextis. Equos muniebant Lateralibus, & Frontalibus, id est latera & capita, & ceruices equorum, Thoracibus & Galeis, & alia certa materia tegebant.* Idemque eiusdem capitis num. iiii. Clibaniorum nomen vsurpat, & Thoraces interpretatur. Dixi & de Clibanariis quædam, lib. iii. de verborum quæ ad ius pertinent significatione. Verum Clibanariorum armaturam, nullus Heliodoro accuratius, clarius copiosiusque expressit: cuius integrum, ex lib. ix. Æthiopic. locum subiicere prolixitate ipsa non grauabor. verba sic habent: καὶ γὰρ οὖν (de cataphracto equitatu loquitur) καὶ ἔστιν ἥδε ἡ φάλαγξ Περσῶν ἀεὶ τὸ μαχιμώτατον, καὶ οἱονεὶ τεῖχος ἀρραγὲς τοῦ πολέμου προβαλλόμενον. τρόπος δὲ αὐτοῖς πανοπλίας τοιόσδε. Ἀνὴρ ἔκκριτος, ἐκ σώματος ἰσχὺν ἐπίλεκτος, κράνος μὲν ὑπέρχεται, συμφυές τε καὶ μονήλατον καὶ ὄψιν ἀνδρὸς εἰς ἀκρίβειαν, ὥσπερ τὰ προσωπεῖα, σοφιζόμενον. τούτῳ δὲ, ἐκ κορυφῆς εἰς αὐχένα, πάντα, πλὴν τῶν ὀφθαλμῶν εἰς τὸ διοπτεύειν, σκεπόμενος, τὴν μὲν δεξιὰν, κοντῷ μείζονι λόγχης

ὁπλίζει· τὴν λαιὰν δὲ εἰς τὸν χαλινὸν ἀχολεῖ. Κοπίδα δὲ ὑπὸ τὴν πλευρὰν παρηρτημένος, οὐ τὰ στέρνα μόνον, ἀλλὰ καὶ σῶμα τὸ ἄλλο ἅπαν, τεθωράκισται. ἐργασία δὲ τοῦ θώρακος τοιάδε. Σκυτάλας χαλκᾶς τε καὶ σιδηρᾶς, ὅσον σπιθαμιαίας, πάντοθεν εἰς σχῆμα τετράγωνον ἐλάσαντες, καὶ ἄλλην ἐπ' ἄλλην κατ' ἄκρα τῶν πλευρῶν ἐφαρμόσαντες, ὡς τῇ κατωτέρᾳ τὴν ὑποκειμένην ἀεὶ, καὶ τῇ πλαγίᾳ τὴν παρακειμένην ἀεὶ κατὰ τὸ συνεχὲς ἐπιβαίνειν καὶ ῥαφαῖς ὑπὸ τὰς ἐπιπτυχὰς τὴν συμπλοκὴν ἀγκιστρώσαντες, χιτῶνά τινα φολιδωτὸν ἀπεργάζονται· προσπίπτοντα μὲν ἀλύπως τῷ σώματι καὶ πάντῃ περιφυόμενον, περιγράφοντα δὲ μέλος ἕκαστον, καὶ πρὸς τὸ ἀκώλυτον τῆς κινήσεως συστελλόμενόν τε καὶ συνεκτεινόμενον. ἔστι γὰρ χειριδωτὸς, ἀπ' αὐχένος εἰς γόνυ καθειμένος, μόνοις τοῖς μηροῖς, καθὸ τῶν ἱππείων νώτων ἐπιβαίνειν ἀνάγκη, διεστελλόμενος. ὁ μὲν δὴ θώραξ, τοιοῦτος, ἀντίτυπόν τι βελῶν χρῆμα, καὶ πρὸς πᾶσαν τρῶσιν ἀπομαχόμενον· ἡ κνημὶς δὲ, ἀπ' ἄκρων ταρσῶν εἰς γόνυ διήκει, συνάπτουσα πρὸς τὸν θώρακα. παραπλησίᾳ δὲ σκευῇ καὶ τὸν ἵππον περιφράττουσι, τούς τε πόδας κνημῖσι περιδέοντες, καὶ προμετωπιδίοις τὴν κεφαλὴν δι' ὅλου σφηκοῦντες· ἐκ νώτων τε ἐπὶ γαστέρα, καθ' ἑκατέραν πλευρὰν, σκέπασμα σιδηρόπλοκον ἀπαιωροῦντες, ὡς ὁπλίζειν τε ἅμα, καὶ τῇ λαγαρότητι μὴ ἐμποδίζειν τοὺς δρόμους. οὕτως ἐσκευασμένος καὶ οἷον ἐμβεβλημένος, ἐπιβαίνει τοῦ ἵππου, οὐκ αὐτὸς ἐφαλλόμενος, ἀλλ' ἑτέρων διὰ τὸ ἄχθος ἀνατιθεμένων. κἀπειδὰν ὁ καιρὸς ἥκῃ τῆς μάχης, ἐφεὶς τοῦ χαλινοῦ τὸν ἵππον, καὶ μυωπίσας, παντὶ τῷ ῥοθίῳ κατὰ τῶν ἐναντίων ἵεται· σιδηροῦς τις ἀνὴρ φαινόμενος, ἢ καὶ σφυρήλατος ἀνδριὰς κινούμενος. ὁ κοντὸς δὲ τὰ μὲν πρὸς τῇ αἰχμῇ κατὰ πολὺ καὶ εἰς εὐθὺ προβέβληται, δεσμοῖς πρὸς αὐχένα τοῦ ἵππου ἀνεχόμενος· τὸν οὐρίαχον δὲ βρόχῳ πρὸς τοῖς ἱππείοις μηροῖς ἐξήρτηται, μὴ εἴκων ἐν ταῖς συμβολαῖς, ἀλλὰ συνεργῶν τῇ χειρὶ τοῦ ἱππέως, εὐθυνούσῃ μόνον τὴν βολήν· αὐτοῦ δὲ ἐπιτεινομένου, καὶ πρὸς τὸ σφοδρότερον τῆς τρώσεως ἀντερειδόντος, τῇ ῥύμῃ διαπείρει πάντα τὸν ὑποπίπτοντα, καὶ μιᾷ πληγῇ, δύο που φέρει πολλάκις ἀναρτήσας. Quo loci verba hæc, καὶ πρὸς τὸ ἀκώλυτον τῆς κινήσεως, sic interpretor, *utq; nihil obstet motui*, vel, *quo motus sit solutior, & absque impedimento, contrahitur & simul extenditur.* & pro ἀχολεῖ emenda, ἀσχολεῖ, id est *occupata est & versatur.* Præterea, pro ὡς τῇ κατωτέρᾳ τὴν ὑποκειμένην, legendum censeo, τὴν ὑπερκειμένην

φύλῳ : id est, *ita vt semper superior inferiori sibi subiecta & obliqua, ea qua ipsi in continuum semper est apposita, superstet.* Item vbi ἐπιβαίνειν ἀνάγκη, absque vllo inciso medio lege, id est, *qua parte tergum equi conscendere necesse est, dilatatur vel aperitur.*

Equos autem Persæ vinciebant, ac etiam pedicis impediebant, ne forte ruptis capistris effugerent, vt Xenophon Ἀναβάσ. lib. III. docet: eaque de causa ad nocturnas pugnas minus habiles & paratos fuisse, ait: propterea quod nec solui, nec frænari, nec insterni confestim equi possent: nec Loricatis facilis esset eorum ascensus. Quod ille significat his verbis: πονηρὸν γὰρ νυκτός ἐστι στράτευμα Περσικόν. οἵ τε γὰρ ἵπποι αὐτοῖς δέδενται, καὶ ὡς ἐπιπολὺ πεποδισμένοι εἰσί, τοῦ μὴ φεύγειν ἕνεκα, εἰ λυθείησαν. ἐάν δέ τις θόρυβος γίγνηται, δεῖ ἐπισάξαι τὸν ἵππον Πέρσῃ ἀνδρὶ, καὶ χαλινῶσαι δεῖ, καὶ θωρακισθέντα ἀναβῆναι ἐπὶ τὸν ἵππον. ταῦτα δὲ πάντα χαλεπὸν νυκτὸς, ἅτε καὶ θορύβου ὄντος, ποιεῖν.

Ceterum Curribus quoque Equos Persæ in bello iungebant: nec ex singulis solum equis, verumetiam ex quadrigis pugnabant. Cyrum quidem ipsum Curru in prælio vectum, ostendit Xenophon, apud quem libro IIII. παιδ. Cyrus ἐφ' ἅρματος παρελαύνων milites cohortatur. Sed & Xerxem in sua aduersus Græcos expeditione curru sublimem eminuisse, indeque vbi commodum videbatur in Harmamaxam transiisse, Herodotus lib. VII. ita scribit: τούτου δὲ ὄπισθεν αὐτὸς Ξέρξης ἐπ' ἅρματος ἵππων Νισαίων· παρεβεβήκεε δέ οἱ ἡνίοχος, τῷ οὔνομα ἦν Πατιράμφης Ὀτάνεω παῖς, ἀνδρὸς Πέρσεω. ἐξήλασε μὲν δὴ οὕτω ἐκ Σαρδίων Ξέρξης· μετεκβαίνεσκε δὲ, ὅκως μιν ὁ λόγος αἱρέοι, ἐκ τοῦ ἅρματος ἐς ἁρμάμαξαν. Ex curru quoque pugnasse Darium aduersus Alexandrum, testis est Diodorus Siculus libro XVII. de Dario loquens hoc modo, αὐτὸς μὲν ἐφ' ἅρματος ἀγωνιζόμενος, ἠκόντιζεν εἰς τοὺς ἐπιφερομένους. Eundem Darium Curt. lib. IIII. *Triumphantis magis, quam dimicantis more, Curru sublimem*, iniisse prælium, ait. Sed & libro V. *Darius*, inquit, *equo ad eundum dato, currum pristino more conscendit.* cui & Arrianus lib. II. consentit. Quadriiugum verò fuisse Darii currum, indicat Diodorus lib. XVII. περιίστα οὖν

ζυγὸν, appellans. Regum autem Aurigæ ante ipsos sedentes, Equos regebant, habenisque moderabantur: quibus manus admouere, Reges, Persica lege vetabantur, ne Regiam maiestatem minuerent. Darius tamen in Issiaco contra Alexandrum prælio, in extremum discrimen adductus, equis frænos excutientibus, eumque in confertos hostes rapientibus, ipsemet eorum inhibendorum retrahendorumq; causa, habenas suis manibus indecore adprehendere coactus est, quemadmodum idem Diodorus lib. XVII. narrat his verbis: *οἱ δὲ τὸν τοῦ Δαρείου τεθρίππου ζυγὸν ἐπέχοντες ἵπποι, τραυματιζόμενοι πυκνῶς, καὶ διὰ τὸ πλῆθος τῶν περὶ αὐτοὺς σωρευομένων νεκρῶν πλυρώμενοι, τοὺς μὲν χαλινοὺς διεσείοντο: ὀλίγου δὲ καὶ αὐτὸν τὸν Δαρεῖον εἰς τοὺς πολεμίους ἐξεκόμισαν. διὸ καὶ κινδυνεύων ἐσχάτως ὁ βασιλεὺς, αὐτὸς ἥρπασε τοὺς ῥυτῆρας, συναναγκαζόμενος λῦσαι τὴν σεμνότητα τῆς προστασίας, καὶ τὸν παρὰ Πέρσαις τοῖς βασιλεῦσι κείμενον νόμον ὑπερβῆναι.* At priore prælio, cum equi qui Darium vehebant, confossi hastis, & dolore efferati, iugum quatere, & Regem curru excutere cœpissent, ille veritus ne viuus in hostium potestatem veniret, desiliisse, & in equum, qui ad hoc ipsum sequebatur, impositus fuisse fertur, insignibus imperii, nè fugam proderent, turpiter abiectis, quemadmodum Curtius lib. IIII. narrat.

Currus autem Persicos interdum auro argentoque adornatos apud Persas testimonio est Curtius lib. x. qui Orsinem Alexandro cum muneribus occurrisse memorat: additque, *equorum domiti greges sequebantur, currusque argento & auro adornati.* Illud prætereundum non videtur, Xerxis sellam argenteis pedibus, in qua considens Naumachiam spectauit, post eius fugam, in potestatem Atheniensium venisse: quam, *αἰχμαλώτου* nomine, in Parthenone Mineruę collocarunt, vnde ab omnibus visebatur. Harpocration. *Ἀργυρόπους δίφρος, ὁ Ξέρξου· ὃς αἰχμάλωτος ἐπεκαλεῖτο· ἐφ' οὗ καθεζόμενος, ἐθεώρει τὴν ναυμαχίαν· ἀνέκειτο δὲ εἰς τὸν παρθενῶνα τῆς Ἀθηνᾶς.* Quæ verba ex eo descripsit Suidas in *Ἀργυρόπεζα*.

Erant & bellici, alterius generis, Currus. Cyrus enim priscis Curribus explosis, vt exstat apud Xenophontem lib. VI.

πεμφ. πολεμιστήρια κατεσκεύασεν ἅρματα τροχοῖς τε ἰσχυροῖς, ὡς μὴ ῥᾳδίως συντρίβηται, ἄξοσί τε μακροῖς· ἧττον γὰρ ἀνατρέπεται πάντα τὰ πλατέα. τὸν δὲ δίφρον τοῖς ἡνιόχοις ἐποίησεν, ὥσπερ πύργον, ἰσχυρῶν ξύλων. ὕψος δὲ τούτων ἐστὶ μέχρι τῶν ἀγκώνων, ὡς δύνωνται ἡνιοχεῖσθαι οἱ ἵπποι ὑπὲρ τῶν δίφρων. τοὺς δ' ἡνιόχους ἐθωράκισε πάντα, πλὴν τῶν ὀφθαλμῶν. προσέθηκε δὲ καὶ δρέπανα σιδηρᾶ ὡς διπήχεα, πρὸς τοὺς ἄξονας, ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῶν τροχῶν, καὶ ἄλλα κάτω ὑπὸ τῷ ἄξονι εἰς γῆν βλέποντα, ὡς ἐμβαλούντων εἰς τοὺς ἐναντίους τοῖς ἅρμασιν. ὡς δὲ τότε Κῦρος ταῦτα κατεσκεύασεν, οὕτω καὶ ἔτι νῦν τοῖς ἅρμασι χρῶνται καὶ οἱ ἐν τῇ βασιλέως χώρᾳ. Cyrus ergo primus currus cum falcibus in prælia induxit: cuiusmodi currus Græci, & in his Plutarchus in Lucullo, & Arrianus lib. II. ἅρματα Δρεπανηφόρα, Latini, *falcatos currus vocant:* Curtius etiam, lib. IIII. nec non Veger. lib. III. cap. XXIIII. *falcatas quadrigas.* Huiusmodi curruum descriptionem ex Xenophonte, Diodoro, Curtio, Suida, subiiciam. Xenophon lib. I. Αναβάσ. πρὸ δ' αὐτῶν, ἅρματα διαλείποντα συχνὸν ἀπ' ἀλλήλων τὰ Δρεπανηφόρα λεγόμενα· εἶχον δὲ τὰ δρέπανα ἐκ τῶν ἀξόνων εἰς πλάγιον ἀποτεταμένα, καὶ ὑπὸ τοῖς δίφροις εἰς γῆν βλέποντα, ὡς διακόπτειν ὅτῳ ἐντύχοιεν. ἡ δὲ γνώμη ἦν ὡς εἰς τὰς τάξεις τῶν Ἑλλήνων ἐλώντων καὶ διακοψόντων. Diodorus Siculus lib. XVII. de Dario, κατεσκεύασε δὲ καὶ ἅρματα Δρεπανηφόρα διακόσια πρὸς κατάπληξιν καὶ φόβον τῶν πολεμίων εὐθέτως ἐπινενοημένα. τούτων γὰρ ἑκάστου παρ' ἑκάτερον τῶν σειροφόρων ἵππων ἐξέκειτο προσηλωμένα τῷ ζυγῷ ξύστρα παραμήκη τριασπίθαμα, τὴν ἐπιστροφὴν τῆς ἀκμῆς ἔχοντα πρὸς τὴν κατὰ πρόσωπον ἐπιφάνειαν· πρὸς δὲ ταῖς καταχλίσεσι τῶν ἀξόνων ἐπ' εὐθείας ἄλλα δύο, τὴν μὲν τομὴν ὁμοίαν ἔχοντα πρὸς τὴν κατὰ πρόσωπον ἐπιφάνειαν τοῖς προτέροις, τὸ δὲ μῆκος μείζω καὶ πλατύτερα. συνήρμοστο δὲ ταῖς τούτων ἀρχαῖς δρέπανα. Curtius lib. IIII. *Ingensq́ue, vt crediderat, hostium terror, ducenta Falcatæ quadrigæ, vnicum illarum gentium auxilium, secutæ sunt: ex summo temone, hastæ perfixæ ferro, eminebant, vtrinq́ue a Iugo ternos direxerant gladios, & inter radios rotarum plura spicula eminebant. In aduersum alia deinde falces summis rotarum orbibus hærebant, & alia in terram demissæ: quicquid obuium concitatis equis fuisset amputaturæ.* Suidas, Δρεπανηφόρα τέθριππα. ἦν δὲ τὰ

Δαρείῳ ὑπ' Ἀλεξάνδρου πολεμουμένῳ τέθριππα δρεπανηφόρα κατεσκευασμένα τῷδε τῷ τρόπῳ· τῶν τροχῶν ἦσαν εἰς τὸν κύκλον περικεχαλκευμένα δρέπανα· συνέβαινέ τε ἐπερχομένων τὰς τάξεις ἀναιρεῖσθαι, καὶ τοὺς ἐμπίπτοντας, οἰκτρῶς ἀπόλλυσθαι ἐλαυνομένων. γὰρ τῶν δρεπάνων, οἱ μὲν, τῶν ποδῶν· οἱ δὲ, τῶν χειρῶν· οἱ δὲ, ἐκ τῶν ὅπλων κρατούμενοι, ἐσύροντο ἐπὶ πολὺ καὶ ἀνῃροῦντο. Ac postea ex Xenophonte citat hæc, τὰ δὴ Δρεπανηφόρα καλούμενα, εἶχον δρέπανα ἐκ τῶν ἀξόνων εἰς πλάγιον ἀποτεταμένα, καὶ ὑπὸ τοῖς δίφροις εἰς γῆν βλέποντα, ὡς διακόπτειν ὅτῳ ἐντύχανον. Auctor libelli de Rebus bellicis, qui Notitiç imperii subiicitur, Falcatum currum, quem *Currodrepanum* vocat, ita describit: *Huiusmodi pugnacis vehiculi genus, quod armis prater morem videtur instructum, reperit Parthica pugna necessitas: sed hoc, singulis bene munitis inuecti equis, duo viri, vestitu & armis, ferro diligenter muniti, citato cursu in pugnam rapiunt: cuius posterior supra currum pars cultris in ordinem extantibus communitur: videlicet ne facilis a tergo cuiquam prabeatur ascensus. Falces vero acutissima axibus eiusdem currus aptantur, in lateribus suis ansulas habentes: quibus innexi funes, pro arbitrio duorum equitum, laxati quidem explicant, repressi autem erigunt falces. Qualia vero huiusmodi machina funera hostibus immittant, vel quas turbatis ordinibus strages efficiant, dicent melius qui vsu bella cognoscunt.* Currus etiam istos, *hastas, multum vltra temonem eminentes, &c, ab vtroq; latere, demissas falces*, habuisse, ideoque immissos in hostes, obuia corpora fœde lacerasse, ordines etiam valde turbasse, Curtius lib. IIII. ostendit: quos & idcirco Darium, secundo aduersus Alexandrum prælio, ante se locauisse, idem memorat.

Aurigæ vero quadrigis hisce impositi, signo dato, laxatis habenis in confertam hostium aciem currus effundebant: quorum minime prouiso impetu, multi obterebantur, distractisq; & auulsis membris misere lacerabantur. Diodorus lib. XVII. ἔνια δὲ (videlicet ἅρματα Δρεπανηφόρα) τῇ βίᾳ τῆς ῥύμης φερόμενα, καὶ ταῖς τῶν σιδήρων ἀκμαῖς ἐνεργῶς χρώμενα, πολλὰς καὶ ποικίλας διαθέσεις θανάτων ἀπειργάζετο. τοιαύτη γὰρ ἦν ἡ ὀξύτης καὶ βία τῶν κεχαλκευμένων πρὸς ἀπώλειαν ὅπλων, ὥστε πολλῶν μὲν βραχίονας αὐτοῖς ταῖς ἀσπίσιν ἀποκόπτεσθαι,

κόπτειν, οὐκ ὀλίγων δὲ τραχήλους παρασύρειν, καὶ τὰς κεφαλὰς πίπτειν ἐπὶ τὴν γῆν βλεπόντων ἔτι τῶν ὀμμάτων, καὶ τῆς τοῦ προσώπου διαθέσεως διαφυλαττομένης· ἐνίων δὲ τὰς πλευρὰς ἐπικαιρίοις τομαῖς ἀναῤῥιπτόντων, καὶ θανάτους ὀξεῖς ἐπιφερόντων. Plutarchus in Artaxerxe, οὗ δὲ κατὰ τοὺς Ἕλληνας ἔταξε τῶν Δρεπανηφόρων τὰ ῥωμαλεώτατα, πρὸ τῆς ἑαυτοῦ φάλαγγος, ὡς, πρὶν ἐν χερσὶν γενέσθαι, διακόψοντα τὰς τάξεις, βίᾳ τῆς εἰσελάσεως. Verum Falcatos hosce currus, non quidem in desuetudinem in totum abiisse, verum neglıgentius habitos, Aurigarumq; imperitia plus plerumq; damni quam adiumenti attulisse, Xenophon lib. VIII. παιδ. ita scribit: οὐδέ γε τοῖς Δρεπανηφόροις ἅρμασιν ἔτι χρῶνται ἐφ' ᾧ Κῦρος αὐτὰ ἐποιήσατο. ὁ μὲν γὰρ, τιμαῖς αὐξήσας τοὺς Ἡνιόχους, καὶ ἀγαθοὺς ποιήσας, εἶχε τοὺς εἰς τὰ ὅπλα ἐμβαλοῦντας· οἱ δὲ νῦν, οὐδὲ γιγνώσκοντες τοὺς ἐπὶ τοῖς ἅρμασιν, οἴονται σφίσιν ὁμοίους τοὺς ἀνασκήτους τοῖς ἠσκηκόσιν ἔσεσθαι· οἱ δὲ, ὁρμῶσι μὲν, πρὶν δὲ ἐν τοῖς πολεμίοις εἶναι, οἱ μὲν, ἑκόντες ἐκπίπτουσιν· οἱ δ', ἐξάλλονται· ὥστε ἄνευ ἡνιόχων γιγνόμενα τὰ ζεύγη, πολλάκις πλείω κακὰ τοὺς φίλους ἢ τοὺς πολεμίους ποιεῖ. Darium tamen ducentos falcatos currus aduersus Alexandrum duxisse, Diodorus lib. XVII. & Curtius lib. IIII. narrant. itemq; Plutarchus in Parallelis, Δαρεῖος ὁ Πέρσης ἐπὶ Γρανικῷ πολεμήσας Ἀλεξάνδρῳ, καὶ ἑπτὰ Σατράπας ἀποβαλὼν καὶ ἅρματα δρεπανηφόρα δύο καὶ πεντήκοντα, συμβάλλειν ἔμελλε τῇ ἑξῆς. Vnde apud Curtium in sua ad milites Oratione, idem Darius, hostium paucitatem contemnens, contemplationeq; tanti ac tam ornati sui exercitus gloriabundus, *obteri*, ait, *mehercule equorũ vngulis possunt, etiamsi nil præter Falcatos Currus emisero.* Longe plures curr' huius generis Semiramidem in prælium aduersus Bactrianos duxisse, Diodorus aliena Ctesiæ, quem auctorem laudat, fide lib. II. scribit: habuisse enim eam ait, ἅρματα Δρεπανηφόρα μικρὸν ἀπολείποντα τῶν μυρίων ἑξακοσίων. qui locus Curruum Falcatorum inuentum, quod Cyro Xenophon adstruere videtur, Assyriis Regibus vindicat. Fallitur ergo Hesychius cum ait, Δρεπανηφόρα ἅρματα. τοὺς Μακεδόνας φασὶ πρώτους χρήσασθαι. Verum Semiramidem in hotum Curruum numero superauit Artaxerxes, Persarum Rex, quem Imperator Alexander Seuerus bello vicit

fuditque: si vera sunt, quæ de eo Lampridius in Alexandro prædicat. Ad bellum enim venisse eum, cum *septingentis Elephantis, Falcatisq; mille & octingentis curribus*, refert.

Militares autem Currus octiiugos, seu octo Temones habentes, quibus ligneæ turres imponebantur, Cyrum in vsum inuexisse, Xenoph. lib. VI. παιδ. tradit his verbis, Κῦρος δὲ ἰδὼν τὸ τετράρρυμον Ἀβραδάτου ἅρμα, κατενόησεν ὡς οἷόν τε εἴη καὶ ὀκτάρρυμον ποιήσασθαι, ὥστε ὀκτὼ ζεύγεσι βοῶν ἄγειν τῶν μηχανῶν τὸ κατώτατον οἴκημα. ἦν δὲ τοῦτο τριόργυιον μάλιστα ἀπὸ τῆς γῆς σὺν τοῖς τροχοῖς. τοιοῦτοι δὲ πύργοι σὺν τάξει ἀκολουθοῦντες, ἐδόκουν αὐτῷ μεγάλη μὲν ἐπικουρία γενέσθαι τῇ αὑτοῦ φάλαγγι, μεγάλη δὲ βλάβη τῇ τῶν πολεμίων τάξει. ἐποίησε δὲ ἐπὶ τῶν οἰκημάτων καὶ περιδρόμους καὶ ἐπάλξεις· ἀνεβίβαζε δὲ ἐπὶ τὸν πύργον ἕκαστον ἄνδρας εἴκοσιν. Et alio eiusdem lib. loco, οἵ τε ἵπποι εἰσὶ καταπεθωρακισμένοι οἱ ἐν τοῖς ἅρμασιν· οἵ τε ἡνίοχοι ἐν πύργοις ἑστᾶσι ξυλίνοις, τὰ ὑπερέχοντα ἅπαντα συνεστεγασμένοι θώραξι καὶ κράνεσι· δρέπανά τε σιδηρᾶ περὶ τοῖς ἄξοσι προσήρμοσται, ὡς ἐλῶντες καὶ οὗτοι εὐθὺς εἰς τὰς τάξεις τῶν ἐναντίων. Eos autem Currus, portis apertis conscendebant, quæ post sessorũ conscensum claudebantur, vt indicat Xenoph. eod. libro his verbis, ταῦτα εἰπὼν, κατὰ τὰς θύρας τοῦ ἁρματείου δίφρου ἀνέβαινεν ἐπὶ τὸ ἅρμα. ἐπεὶ δὲ ἀναβάντος αὐτοῦ κατέκλεισε τὸν δίφρον ὁ ὑφηνίοχος:-

Ceterum, vti suos Alexander ad Falcatorum curruum impetum sustinendum parauerit, Curtius lib. IIII. Diodor. XVII. Arrianus lib. III. docent. Præterea, quid de huiusmodi curribus Falcatis, qui terrori olim fuere, Vegetius lib. III. cap. XXIIII. senserit, audiamus: *Quadrigas Falcatas in bello Antiochus rex, & Mithridates habuerunt: quæ vt primo magnum intulere terrorem, ita postmodum fuere derisui. Nam difficile Currus falcatus, planum semper inuenit campum, & leui impedimento retinetur: vnoq; afflicto aut vulnerato equo, decipitur: sed maxime, hac Romanorum militum arte perierunt: vbi ad pugnam ventum est, repente toto campo Romani Tribulos abiecerunt; in quos currentes quadrigæ cum incidissent, deletæ sunt.*

In exercitum autem proficiscentes Persæ, Coniuges, Liberos, Matres, Pellices, ducere consueuerant. Curtius li. III.

de Dario, *Reliquas copias in Ciliciam ducit, insequentibus, more patrio, coniuge ac matre: virgines quoq;, cum paruo filio comitabantur patrem.* & paulo post, *uxorem matremq; Regis, & alium feminarum gregem in medium agmen acceperant.* Prætorum vero suorum coniuges, liberosque, Damasci, veluti in arce tutissima, Darium reliquisse, idem Curtius lib. III. narrat. Medos plane & Asiaticos, affectus omnes suos, secum, hoc prætextu in bellum duxisse; quod eorum conspectus animos illis adderet: simulque quod pro rerum sibi carissimarum tutela, acrius & ardentius dimicarent, Xenophon lib. IIII. παιδ. ita scribit: περιεπόλων (de Medis loquens) ἁρμαμάξας γυναικῶν τῶν βελτίστων· τῶν μὲν, γνησίων· τῶν δὲ, καὶ παλλακίδων, διὰ τὸ κάλλος συμπεριαγομένων· καὶ ζώας εἰληφότες περιῆγον. πάντες γὰρ ἔτι καὶ νῦν οἱ κατὰ τὴν Ἀσίαν στρατευόμενοι, ἔχοντες τὰ πλεῖστου ἄξια στρατεύονται, λέγοντες, ὅτι μᾶλλον μάχοιντ' ἂν εἰ τὰ φίλτατα παρείη. τούτοις γάρ φασιν ἀνάγκην εἶναι προθύμως ἀλέξειν. Huc pertinet, quod idem ipse alias eodem lib. scribit: οἱ δὲ, τὰς γυναῖκας ἀνεβίβαζον ἐπὶ τὰ ὀχήματα. Diodorus lib. XVII. οὐ μόνον γὰρ, ait, αἱ τῆς βασιλικῆς οἰκίας, ἀλλὰ καὶ τῶν συγγενῶν καὶ φίλων γυναῖκες, ἐφ' ἁρμαμάξων ὀχούμεναι κατακεχρύσων, συνηκολούθουν, κατά τι πάτριον ἔθος τῶν Περσῶν. ἑκάστη δὲ τούτων, διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ πλούτου καὶ τῆς τρυφῆς, περιῆγε πλῆθος πολυδαπάνου κατασκευῆς καὶ γυναικείου κόσμου. Darius apud Curtium lib. IIII. milites suos alloquens, *Coniuges quoq; & liberi sequuntur hanc aciem: parata hostibus præda, nisi pro carissimis pignoribus corpora opponimus.* Herodot. lib. VII. χωρὶς δὲ, χρυσόν τε πολλὸν καὶ ἄφθονον ἔχοντες, ἐνέπρεπον· ἁρμαμάξας τε ἅμα ἤγοντο· ἐν δὲ, παλλακὰς καὶ θεραπηίην πολλήν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένην. Maximus Tyr. Sermo. XIIII. Πέρσαις μὲν αἱ παλλακίδες ἕπονται, ἵνα μάχωνται καλῶς ὑπὲρ τῶν φιλτάτων. Eundemque Lydos morem seruasse, docent Xenophontis lib. IIII. παιδ. verba hæc; Κροῖσος δὲ ὁ Λυδῶν βασιλεὺς, ὡς θέρος ἦν, τάς τε γυναῖκας ἐν ταῖς ἁρμαμάξαις προεξέπεμψατο τῆς νυκτὸς, ὡς ἂν ῥᾷον πορεύοιντο κατὰ τὸ ψῦχος· καὶ αὐτὸς ἔχων τοὺς ἱππέας ἐπηκολούθει.

Reges autem Persarum, exercitum in expeditionem educentes, non prius itineri se committebant, quam accuratissime comparatis omnibus quæ militaris apparatus

exigebat. *A*nte omnia vero commeatum parabant; & ne cibaria militibus deeſſent, rei frumentariæ, qua potiſſimũ exercitus alitur ac ſuſtinetur, nec non & pecuariæ, prouidebant. Quod Herodotus ſignificat lib. I. his verbis, *στρατεύεται δὲ βασιλεὺς ὁ μέγας, καὶ σιτίοισι εὖ ἐσκευασμένοισι ἐξ οἴκου, καὶ προβάτοισι*. Cyrum etiam ſollicite curaſſe, vti exercitus commeatu abundaret, Xenophon lib. IIII. *παιδ.* ita ſcribit: *ὁ δὲ Κῦρος ἐννοήσας ὅτι ἦλθον μὲν, οὔτε σῖτα οὔτε ποτὰ ἔχοντες· (αὐτὸς δὲ τούτων οὔτε στρατεύεσθαι δυνατὸν, οὔτε ἄλλο οὐδὲν ποιεῖν) σκοπῶν δὲ ὡς ἂν ταῦτα τάχιστα καὶ κάλλιστα γένοιτο, ἐνθυμεῖται ὅτι ἀνάγκη πᾶσι τοῖς στρατευομένοις ἐστὶν, εἶναί τινα, ὅτῳ καὶ σκηνῆς μελήσει, καὶ ὅπως τὰ ἐπιτήδεια παρεσκευασμένα τοῖς στρατιώταις εἰσιοῦσιν, ἔσται.* Quinetiam Curatores Annonæ, reliquorumque commeatuum in exercitu habuiſſe Cyrum, quos *Ἐπιτρόπους* vocat, ſequentibus eiusdem loci verbis Xenophon oſtendit. Quod ſi Curator deeſſet, ſeniori manipuli, aut Tabernaculi cuiusque, eius rei curam mandatam, adiicit. *A*c plane, vt belle Vegetius lib. II. cap. III. ſcribit, *ſæpius penuria, quam pugna, conſumit exercitum, & ferro ſæuior fames eſt. Deinde reliquis caſibus poteſt in tempore ſubueniri: Pabulatio & Annona in neceſſitate remedium non habent, niſi ante condantur. In omni expeditione vnum eſt, & maximũ conſilium, ut tibi ſufficiat victus, hoſtes frangat inopia. Ante igitur quã inchoetur bellũ, de copiis expenſiſq; ſolers debet eſſe tractatus, vt pabula, frumentum, ceteraq; Annonaria ſpecies, quas a prouincialibus conſuetudo depoſcit, maturius exigantur, & in opportunis ad rem gerendam, ac munitiſſimis locis, amplior ſemper modus, quam ſufficit, aggregetur.* Sibi vtique hac in re belle cauiſſe Cambyſem aduerſus Æthiopas proficiſcentem: exercitui vero non item, minus prouiſis commeatibus, conſuluiſſe, Seneca lib. III. de Ira, cap. XX. ſcribit, *In hos enim, quia non ſupinis manibus exceperant ſeruitutem, miſſisque legatis reſponſa dederant qua contumelioſa Reges vocant, Cambyſes fremebat, & non prouiſis commeatibus, non exploratis itineribus, per inuia, per arentia, trahebat omnem bello vtilem turbam: cui intra primum iter deerant neceſſaria, nec quidquam ſubminiſtrabat ſterilis & inculta humanoq; ignota veſtigio regio. Suſtinebant famem primo tenerrima*

nerrima frondium, & cacumina arborum, tum coria igne mollita, & quicquid necessitas cibum fecerat. Postquam inter harenas, radices quoq; & herbæ defecerant, apparuitque inops etiam animalium solitudo, decimum quemque sortiti, alimentum habuerunt fame sæuius. Agebat adhuc ira Regem præcipitem, cum partem exercitus amisisset, partem comedisset: donec timuit, ne & ipse vocaretur ad sortem: tum demum signum receptui dedit. Seruabantur interim illi generosæ aues, & instrumenta epularum camelis vehebantur, cum sortirentur milites eius, quis male periret, quis peius viueret. quæ Seneca, cum ab Herodoto accepisset, meliora fecit, vt ipsa Herodoti verba, quę ex eius lib. III. subieci, demonstrant. αὐτὸς δὲ, ait de Cambyse loquens, τὸν λοιπὸν ἄγων στρατὸν, ἤιε ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας. πρὶν δὲ τῆς ὁδοῦ τὸ πέμπτον μέρος διεληλυθέναι τὴν στρατιὴν, αὐτίκα πάντα αὐτοὺς, τὰ εἶχον σιτίων ἐχόμενα, ἐπελελοίπεε. μετὰ δὲ τὰ σιτία, καὶ τὰ ὑποζύγια ἐπέλιπε κατεσθιόμενα. εἰ μὲν νῦν μαθὼν ταῦτα ὁ Καμβύσης, ἐγνωσιμάχεε, καὶ ἀπῆγε ὀπίσω τὸν στρατὸν, ἐπὶ τῇ ἀρχῆθεν γενομένῃ ἁμαρτάδι, ἦν ἂν σοφὸς ἀνήρ· νῦν δὲ, οὐδένα λόγον ποιεύμενος, ἤιε αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω. οἱ δὲ στρατιῶται, ἕως μέν τι εἶχον ἐκ τῆς γῆς λαμβάνειν, ποιηφαγέοντες διέζωον· ἐπεὶ δὲ ἐς τὴν ψάμμον ἀπίκοντο, δεινὸν ἔργον αὐτέων τινὲς ἐργάσαντο· ἐκ δεκάδος γὰρ ἕνα σφέων αὐτέων ἀποκληρώσαντες, κατέφαγον. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης, δείσας τὴν ἀλληλοφαγίην, ἀπεὶς τὸν ἐπ᾽ Αἰθίοπας στόλον, ὀπίσω ἐπορεύετο.

Ac vel Choaspiam aquam, sibi in castra, deuehi Persicæ Reges, quaqua iter facerent, curabant, vt Herodotus lib. I. scribit.

Exercitus vero commeatus Camelis vectos ostendit Herodotus lib. VII. cum ait: σῖτα δέ σφι, χωρὶς τῶν ἄλλων στρατιωτέων, κάμηλοί τε καὶ ὑποζύγια ἦγον. Idemq; eodē lib. in huiusmodi Σιτοφόρους καμήλους Leones Crestonæos irruisse narrat. quē Herodoti locū citat Ælian. lib. XVII. de Animalib. c. XXXVI. Quod Pausan. lib. II. Eliac. de mõtana Thraciæ regione loquens, confirmat his verbis: οἳ καὶ τοῦ στρατοῦ ποτε ἐπιθέμενοι τοῦ Ξέρξου, τὰς ἀγούσας τὰ σιτία Καμήλους ἐλυμήναντο. Herod. lib. I. de Cyro, ὅσαι τοῦ στρατοῦ τοῦ ἑωυτοῦ εἵποντο σιτοφόροι τε καὶ σκευοφόροι κάμηλοι, ταύτας πάσας ἁλίσας, καὶ ἀπελὼν τὸ

ἄχθεα, ἄνδρας ἐπ' αὐτὰ ἔθνεσι. Idem lib. VII. de Immortalibus, Σῖτα δὲ σφι, χωρὶς τῶν ἄλλων στρατιωτέων, κάμηλοί τε καὶ ὑποζύγια ἦγον.

Ordinariæ quoque militaris Annonæ erogationem, ad suam curam sollicitudinemque reuocasse Reges, operam, præterea dedisse, vt stipendia militibus constituta, ex fide, sua die, cuique numerarentur, ac dependerentur, Xenophon in Oeconomico tradit. Etenim de Rege Persarum loquens, ait, ἐξ ὁπόσων γὰρ ἐθνῶν δασμοὺς λαμβάνει, τέταχε τῷ ἄρχοντι ἑκάστῳ εἰς ὁπόσους δεῖ διδόναι τροφὴν ἱππέας καὶ τοξότας καὶ σφενδονήτας καὶ γερροφόρους· οἵτινες τῶν τε ὑπ' αὐτοῦ ἀρχομένων ἱκανοὶ ἔσονται κρατεῖν, καὶ ἢν πολέμιοι ἐπίωσιν, ἀρήξουσι τῇ χώρᾳ. χωρὶς δὲ τούτων, φύλακας ἐν ταῖς ἀκροπόλεσι τρέφει· καὶ τὴν μὲν τροφὴν τοῖς φρουροῖς δίδωσιν ὁ Ἄρχων ᾧ τοῦτο προστέτακται.

Vbi vero castra mouenda erant, conclamatum vti Vasa omnes colligerent, idem Xenophon lib. VIII. παιδ. scribit hoc modo: ὅταν δὲ ἀνασκευάζωνται, συντίθησι μὲν ἕκαστος σκεύη, οἷσπερ τέτακται χρῆσθαι· ἀνατίθενται δὲ αὖ ἄλλοι ἐπὶ τὰ ὑποζύγια. ὥσθ' ἅμα μὲν πάντες ἔρχονται οἱ σκευαγωγοὶ ἐπὶ τὰ τεταγμένα ἄγειν· ἅμα δὲ πάντες ἀνατιθέασιν ἐπὶ τὰ ἑαυτοῦ ἕκαστος. οὕτω δὴ ὁ αὐτὸς χρόνος ἀρκεῖ μιᾷ τε σκηνῇ καὶ πάσαις ἀνῃρῆσθαι. ὡσαύτως οὕτως ἔχει καὶ περὶ κατασκευῆς.

Porro quo ordine castra mouentes Reges Persarum procederent, progrederenturque, Xerxis Dariique exemplis planum facere, non erit inutile, nec iniucundum. De Xerxis quidem agmine Herodot. lib. VII. scribit hæc: μετὰ ταῦτα, διεξήιε στρατός. ἡγέοντο δὲ πρῶτοι μὲν οἱ σκευοφόροι τε καὶ τὰ ὑποζύγια· μετὰ δὲ τούτους, σύμμικτος στρατὸς παντοίων ἐθνέων ἀναμίξ, οὐ διακεκριμένοι. τῇ δὲ ὑπερημίσεες ἔσαν, ἐνθαῦτα διελέλειπτο, καὶ οὐ συνεμίσγοντο οὗτοι βασιλέϊ. προηγεῦντο μὲν γὰρ Ἱππόται χίλιοι, ἐκ Περσέων πάντων ἀπολελεγμένοι· μετὰ δὲ, Αἰχμοφόροι χίλιοι, καὶ οὗτοι ἐκ πάντων ἀπολελεγμένοι, τὰς λόγχας κάτω ἐς τὴν γῆν τρέψαντες. μετὰ δὲ, ἱροὶ Νησαῖοι καλεόμενοι Ἵπποι δέκα, κεκοσμημένοι ὡς κάλλιστα. Et mox, Ὄπισθεν δὲ τουτέων τῶν δέκα ἵππων, ἅρμα Διὸς ἱρὸν ἐπετέτακτο· τὸ, ἵπποι μὲν εἷλκον λευκοὶ ὀκτώ· ὄπισθε δὲ ἵππων εἵπετο πεζῇ ἡνίοχος, ἐχόμενος τῶν χαλινῶν· οὐδεὶς γὰρ δὴ ἐπὶ τοῦτον τὸν θρόνον ἀνθρώπων ἀναβαίνει. τούτου δὲ ὄπι-

δὲ ὄπισθεν, αὐτὸς Ξέρξης ἐφ' ἅρματος ἵππων Νισαίων· παρε-
βεβήκεε δέ οἱ ἡνίοχος. Et paulo post, αὐτοῦ δὲ ὄπισθεν, αἰχμοφό-
ροι Περσέων, οἱ ἄριστοί τε καὶ γενναιότατοι, χίλιοι, κατὰ νόμον τὰς λόγ-
χας ἔχοντες. μετὰ δὲ, ἵππος ἄλλη χιλίη ἐκ Περσέων ἀπολελεγμένη.
μετὰ δὲ τὴν ἵππον, ἐκ τῶν λοιπῶν Περσέων ἀπολελεγμένοι μύριοι.
οὗτος πεζὸς ἦν. καὶ τουτέων χίλιοι μὲν ἐπὶ τοῖσι δόρασι ἀντὶ τῶν
σαυρωτήρων ῥοιὰς εἶχον χρυσέας, καὶ πέριξ συνέκληιον τοὺς ἄλλους·
οἱ δὲ ἐνακισχίλιοι, ἐντὸς τουτέων ἐόντες, ἀργυρέας ῥοιὰς εἶχον. εἶ-
χον δὲ χρυσέας ῥοιὰς καὶ οἱ εἰς τὴν γῆν τρέποντες τὰς λόγχας, καὶ μῆ-
λα οἱ ἄγχιστα ἑπόμενοι Ξέρξῃ. τοῖσι δὲ μυρίοισι ἐπετέτακτο ἵπ-
πος Περσέων μυρίη. μετὰ δὲ τὴν ἵππον διέλειπε καὶ δύο σταδίους, καὶ
ἔπειτα ὁ λοιπὸς ὅμιλος ἤϊε ἀναμίξ. In transitu vero pontis
quo Xerxes Hellespontum continenti iunxit, ἤϊσαν, vt
idem Herodotus ibidem ait, πρῶτα μὲν οἱ μύριοι Πέρσαι ἐστε-
φανωμένοι πάντες. μετὰ δὲ τούτους ὁ σύμμικτος στρατὸς παντοίων
ἐθνέων· ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην οὗτοι· τῇ δὲ ὑστεραίῃ, πρῶτοι μὲν οἵ τε
ἱππόται, καὶ οἱ τὰς λόγχας κάτω τρέποντες· ἐστεφάνωντο δὲ καὶ οὗτοι.
μετὰ δὲ, οἵ τε ἵπποι οἱ ἱροὶ, καὶ τὸ ἅρμα τὸ ἱρόν. ἐπὶ δὲ, αὐτός τε
Ξέρξης, καὶ οἱ αἰχμοφόροι, καὶ οἱ ἱππόται οἱ χίλιοι. Q. Curtius
lib. III. *Patrio more Persarum traditum est, ortò sole demum
procedere. Die iam illustri, signum, e Tabernaculo Regis, buc-
cina dabatur: super Tabernaculum vnde ab omnibus conspi-
ci posset, imago Solis Crystallo inclusa fulgebat. Ordo autem
Agminis erat talis. Ignis, quem ipsi Sacrum & Æternum vo-
cabant, argenteis altaribus præferebatur: Magi proximi pa-
trium Carmen canebant: Magos trecenti & sexaginta quin-
que iuuenes sequebantur, puniceis amiculis velati, diebus to-
tius anni pares numero: quippe Persis quoque in totidem dies de-
scriptus est annus. Currum deinde Ioui sacratum albentes ve-
hebant equi: hos eximiæ magnitudinis Equus, quem Solis ap-
pellabant, sequebatur: aurea virga & alba veste regentes
equos adornabant. Haud procul erant vehicula decem, multo
auro, argento, calata. Sequebatur hæc equitatus duodecim
gentium, variis armis & moribus. Proximi ibant, quos Persæ
Immortales vocant, ad decem millia. Cultus opulentia Bar-
bari non alios magis honestabat. Illi aureos Torques, illi
vestem auro distinctam habebant: manicatasque Tunicas gem-
mis etiam adornatas. Exiguo interuallo, quos Cognatos Regis*

appellant, decem & quinque millia hominum. Hæc vero turba muliebriter propemodum culta, luxu magis quam decoris armis conspicua erat: Doryphori vocabantur. Proximum his agmen, soliti vestem excipere regalem. Hi currum Regis anteibant, quo ipse eminus vehebatur. Vtrumq; Currus latus, Deorum simulacra ex auro argentoq; expressa decorabant: distinguebant internitentes gemmæ Iugum: ex quo eminebant duo aurea simulacra cubitalia, quorum alterum Beli gerebat effigiem. Inter hæc Aquilam auream pinnas extendenti similem sacrauerant. Cultus Regis, inter omnia, luxuria notabatur: purpureæ tunicæ medium albũ intextum erat: Pallam auro distinctam aurei Accipitres, velut rostro inter se corruerent, adornabant: & Zona aurea muliebriter cinctus Acinacem suspenderat, cui ex gemma erat vagina. Cidarim Persæ Regiũ capitis vocabant insigne: hoc cærulea fascia albo distincta circuibat. Currũ decem millia Hastatorum sequebantur: hastas argẽto adornatas, spicula auro præfixa, gestabãt: dextra læuaq; Regem, ducenti ferme nobilissimi propinquorum comitabãtur. Horum agmen claudebatur triginta millibus peditum: quos equi Regis quadringenti sequebantur. Interuallo deinde vnius stadii, matrem Darii Sisygambin currus vehebat, & in alio erat coniux. Turba feminarum Reginas comitantium equis vectabatur. Quindecim dein, quas Harmamaxas appellabãt, sequebantur. In his erant liberi Regis, & quæ educabant eos, spadonumque grex, haud sane illis gentibus vilis: tum pellices Regiæ trecentæ & sexaginta vehebantur, & ipsæ regali cultu ornatuq;. Post quas, pecuniam Regis sexcenti muli, & trecenti cameli vehebant, præsidio sagittariorum prosequente. Propinquorum amicorumque coniuges huic agmini proxima, lixarumque & calonum greges, vehebantur. Vltimi erant cum suis quisq; ducibus, qui cogerent agmen, leuiter armati. Illi autem Ioui Solique sacri currus, Regem, siue rei diuinæ faciendæ gratia, siue aliam ob causam, Regia egredientem, semper anteibant, quemadmodum Xenophon lib. VIII. παιδ. testis est.

Itineris obseruatione descripta, consequens est ad Castrorum in quibus Persæ manebant, venire rationem. Non enim semper, belli tempore, ad statiua, vel mansionem, ci-

nitas munita,& quæ tam immenſas copias caperet, occurrebat:& incautum erat,plenumque diſcriminis,exercitum ſine aliqua munitione conſidere, cum militibus, ad capiendum cibum occupatis, ad facienda munera diſperſis, facile nectantur inſidiæ: noctis etiam obſcuritas, neceſſitas ſomni, Equorum item (quos vinctos, vt Xenophon lib. III. Αναβάσ. ſcribit, capiſtriſque ad præſepe alligatos, ſoluere, frænare, & inſternere, ac præ loricarum pondere, conſcendere, haud promptum erat) difficilis eductio; occaſionem ſuperantibus præſtabat. Igitur ne incauti, hoſtilibus inſidiis incurſibusve opprimerentur, caſtrorum ſeſe munitionibus tuebantur. Hisque conſtituendis diſponendisque tuta loca deligebant. Tumultuaria vero ſua caſtra Foſſa atque aggere Perſæ cingebant. Nec enim Vallo, ac ſudibus, eos caſtra muniſſe, verum foſſa lata, (quod propter foſſorum multitudinem ac copiam, innumeriſque hominibus, manum operi admouentibus, absque mora confeſtim expediebatur) caſtra muniſſe eos, Xenophon libro IIII. παιδείας, docet his verbis: οἱ μὲν οὖν Ἀσσύριοι καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς, ἐπεὶ δὴ ἐγγὺς ἀλλήλων τὰ στρατεύματα ἐγίγνετο, τάφρον περιεβάλλοντο· ὅπερ καὶ νῦν ἔτι ποιοῦσιν οἱ βάρβαροι βασιλεῖς· ὁπόταν στρατοπεδεύωνται, τάφρον περιβάλλονται εὐπετῶς, διὰ τὴν πολυχειρίαν. ἴσασι γὰρ ὅτι ἱππικὸν στράτευμα ἐν νυκτὶ ταραχῶδές ἐστι καὶ δύσχρηστον, ἄλλως τε καὶ βάρβαρον· πεποδισμένους γὰρ ἔχουσι τοὺς ἵππους ἐπὶ ταῖς φάτναις· καὶ εἴ τις ἐπ' αὐτοὺς ἴοι, ἔργον μὲν νυκτὸς λῦσαι ἵππους, ἔργον δὲ χαλινῶσαι, ἔργον δ' ἐπισάξαι, ἔργον δὲ ἐπιθωρακίσασθαι. ἀναβάντας δ' ἐφ' ἵππων ἐλάσαι διὰ τοῦ στρατοπέδου, παντάπασιν ἀδύνατον. τούτων δὴ ἕνεκα πάντων καὶ οἱ ἄλλοι καὶ ἐκεῖνοι τὰ ἐρύματα ἐπιβάλλονται. Vegetius lib. III. cap. x. *Dicat aliquis: Multi anni ſunt, quibus nullus foſſa, vel aggere valloque, manſurum circundat exercitum. Reſpondebitur, ſi fuiſſet iſta cautela, nihil nocturni aut diurni hoſtium ſuperuentus nocere potuiſſent. Perſæ imitantes Romanos, ductis foſſis caſtra conſtituunt, & quia arenoſa ſunt prope omnia, ſaccos, quos inanes portant, ex puluerulenta quæ effoditur terra complent, eorumq; cumulo aggerem faciunt. Omnes barbari, carris ſuis in orbem connexis*

ad similitudinem castrorum, securas a superuenientibus exigunt noctes. Aggerem vero sepibus ductis, vel interpositis stipitibus ramisque arborum, ne terra facile dilaberetur, erectum, verisimile est: super quem ad similitudinem muri, pinnæ & propugnacula componebantur. Mardonii tamen castra vallo & sudibus, ac veluti ligneis muris, munita fuisse, indicat Diodorus Sicul. lib. XI. Græcorum cum Mardonio congressum enarrans hoc modo: *μεγάλου δὲ ἀγῶνος ἐξ ἀμφοτέρων γινομένου, καὶ τῶν μὲν βαρβάρων ἐκ τόπων ὠχυρωμένων καλῶς ἀγωνισαμένων, τῶν δ' Ἑλλήνων βίαν προσαγόντων τοῖς ξυλίνοις τείχεσι, πολλοὶ μὲν παραβόλως ἀγωνιζόμενοι κατετραυματίσκοντο.* Et mox, *οὐ μὴν γε τὴν ὁρμὴν καὶ βίαν τῶν Ἑλλήνων ἔστεγον, οὔτε τὸ κατεσκευασμένον τεῖχος, οὔτε τὸ πλῆθος τῶν βαρβάρων.*

In castris vero, Tabernacula opportuno loco collocari consueuisse, Tentoriaque figi, quibus Duces milites que, hiberno & æstiuo tempore continerentur, Xenophon lib. VIII. παιδ. tradit: instituisseque Cyrum ait, vt Prætorium ad Orientem conuersum eo loci collocaretur, vnde non longe Doryphororum tabernaculum abesset: sua etiam gulæ ministris artificibusque loca designasse, dextras quidem pistoribus; læuas, cocis: Equis item dextras, læuas iumentis attribuisse: Alia insuper cuique pro gradu suo, loca, in quibus tentoria figerent, papiliones tenderent, in castris deputasse. Qua de re Xenophontis lib. VIII. παιδ. Κύρ. verba sunt hæc: *ὅπου ἂν στρατοπεδεύηται βασιλεὺς, σκηνὰς μὲν δὴ ἔχοντες πάντες οἱ ἀμφὶ βασιλέα στρατεύονται, καὶ θέρους καὶ χειμῶνος. εὐθὺς δὲ τόδε ἐνόμιζε Κῦρος, πρὸς ἕω βλέπουσαν ἵστασθαι τὴν σκηνήν. ἔπειτα ἔταξε πρῶτον μὲν πόσον δεῖ ἀπολιπόντας σκηνοῦν τοὺς δορυφόρους τῆς βασιλικῆς σκηνῆς· ἔπειτα σιτοποιοῖς μὲν χώραν ἀπέδειξε τὴν δεξιὰν, ὀψοποιοῖς δὲ τὴν ἀριστεράν· ἵπποις δὲ τὴν δεξιὰν, ὑποζυγίοις δὲ τοῖς ἄλλοις τὴν ἀριστεράν. καὶ τἆλλα δὲ διετέτακτο, ὥστε εἰδέναι ἕκαστον τὴν ἑαυτοῦ χώραν καὶ μέτρῳ καὶ τόπῳ.* Quemadmodum autem his qui ad victum necessaria parabant, ita in castrorum ambitu & cancellis sua ac certa tam Equitatui, quam peditatui, loca, adtributa erant, in quæ, Equitum peditumque quisque sese reciperet ac conferret. Xenophon lib. VIII. *ὥσπερ δὲ οἱ περὶ τὰ ἐπιτήδεια*

θερα-

θεράποντες, χώραν εἶχον τὴν προσήκουσαν ἕκαστοι, οὕτω καὶ οἱ ὁπλοφόροι αὐτῷ, ἐν τῇ στρατοπεδεύσει, χώραν τε εἶχον τὴν τῇ ὁπλίσει ἑκάστῃ ἐπιτηδείαν, καὶ ᾔδεσαν ταύτην ὁποία ἦν, καὶ εἰς ἀναμφισβήτητον πάντες κατεχωρίζοντο. Habuisse autē omnes copiarum duces Turmarumq; & Cohortium præfectos signa fixa in tabernaculorum suorum fastigio, vel aliubi, vnde internosci & euocari, re ita exigente, facilius possent, Xenophon lib. VIII. παιδ. significat, cum ait, εἶχον δὲ καὶ σημεῖα πάντες οἱ ἄρχοντες ἐπὶ ταῖς σκηναῖς. οἱ δὲ ὑπηρέται, ὥσπερ καὶ ἐν ταῖς πόλεσιν, οἱ σώφρονες, ἴσασι μὲν καὶ τῶν πλείστων τὰς οἰκήσεις, μάλιστα δὲ τῶν ἐπικαιρίων· οὕτω καὶ τὰς ἐν τοῖς στρατοπέδοις τάς τε χώρας τὰς τῶν ἡγεμόνων ἠπίσταντο οἱ Κύρου ὑπηρέται, καὶ τὰ σημεῖα ἐγίγνωσκον ἃ ἑκάστοις ἦν. ὥστε ὅτου δέοιτο Κῦρος, οὐκ ἐζήτουν, ἀλλὰ τὴν συντομωτάτην ἐφ' ἕκαστον ἔθεον. Tabernacula vero & Vestibulum habuisse & suos interius recessus, Curtius cum Plutarcho indicat: illius enim lib. III. verba sunt hæc, *Ille cum paucis armigeris in tabernaculum, in quo captiuæ erant, peruenit, missumq; se a Rege nuntiare iubet. At ii qui in Vestibulo erant, vt armatos conspexere, rati actum esse de dominis, in tabernaculum currunt.* Plutarchus in Alexandro, de Dario, τὸν εὐνοῦχον ἐνδοτέρω τῆς σκηνῆς ἀπαγαγών.

Regia vero tabernacula omni supellectilis luxu & opulentia instructa fuisse, ex Darii tabernaculo, quod in Alexandri potestatem cessit, liquet; de quo hæc Diod. Sic. lib. XVII. οἱ δὲ Μακεδόνες, παυσάμενοι τοῦ διωγμοῦ, πρὸς ἁρπαγὴν ὥρμησαν, καὶ μάλιστα περὶ τὰς βασιλικὰς σκηνάς, διὰ τὸ πλῆθος τῆς πολυτελείας, ἠσχολοῦντο. διόπερ πολὺς μὲν ἄργυρος, οὐκ ὀλίγος δὲ χρυσός, παμπληθεῖς δὲ καὶ πολυτελεῖς ἐσθῆτες ἐκ τῆς βασιλικῆς σκηνῆς διεφοροῦντο. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν τοῦ βασιλέως φίλων καὶ συγγενῶν καὶ τῶν ἄλλων ἡγεμόνων οὐκ ὀλίγος διηρπάγη πλοῦτος. Curtius lib. III. *Tunc vero impotentis fortunæ species conspici potuit, cum ii qui cum Dario tabernaculum exornauerant, omni luxu & opulentia instructum, eadem illa Alexandro, quasi veteri domino, reseruabant: namq; id solum intactum omiserant milites, ita tradito more, vt victorem victi regis tabernaculo exciperent.* Huius quoque Darici Tabernaculi magnificentiam, Plutarchus in Alexandro describit his verbis: τὴν δὲ Δαρείου σκηνὴν, ἐξῃρηκότας ἐκείνῳ, θεραπείας τε

λαμπρᾶς καὶ παρασκευῆς καὶ χρημάτων πολλῶν γέμουσαν. εὐθὺς οὖν ἀποδυσάμενος τὰ ὅπλα, πρὸς τὸ λουτρὸν ἐβάδιζεν, εἰπὼν, Ἴωμεν ἀπολουσόμενοι τὸν ἀπὸ τῆς μάχης ἱδρῶτα, τῷ Δαρείου λουτρῷ. Et mox, ὡς δὲ εἶδε μὲν ὅλκια καὶ κρωσσοὺς, καὶ πυέλους, καὶ ἀλαβάστρους, πάντα χρυσοῦ, ἠσκημένα περιττῶς· ὠδώδει δὲ θεσπέσιον οἷον ὑπὸ ἀρωμάτων καὶ μύρων ὁ οἶκος· ἐκ δὲ τούτου παρῆλθεν εἰς σκηνὴν ὕψει τε καὶ μεγέθει καὶ τῷ περὶ τὴν στρωμνὴν καὶ τραπέζας, καὶ τὸ δεῖπνον αὐτοῦ κόσμῳ θαύματος ἀξίαν διαβλέψας, πρὸς τοὺς ἑταίρους, Τοῦτο ἦν ὡς ἔοικεν, ἔφη, τὸ βασιλεύειν. Xerxes quoque classem recensens in naue Sidonia, ἵζετο ὑπὸ σκηνῇ χρυσέῃ, quemadmodum Herodotus lib. VII. ait. Quod autem Curtius *Tabernaculum*, Iustinus *Pretorium* vocat lib. II. his verbis, *Statimque Pretorium Regis petunt*. Tabernaculum vero Alexandri luxu Persici æmulum, Ælianus lib. IX. Var. hist. cap. III. ita describit, Αὐτῷ δὲ Ἀλεξάνδρῳ ἡ μὲν σκηνὴ ἦν κλινῶν ἑκατόν· χρυσοῖ δὲ κίονες πεντήκοντα διειλήφεσαν αὐτὴν, καὶ τὸν ὄροφον αὐτοῦ ἀνεῖχον. αὐτὸς δὲ ὁ ὄροφος διάχρυσος ἦν, καὶ ἐκπεπόνητο ποικίλμασι πολυτελέσι.

Nec Regum modo, sed & procerum Tabernacula eadem erant opulentia referta. Xenophon lib. IIII. Αναβάσ. de Teribasi Tabernaculo, καὶ ἡ σκηνὴ Τηριβάζου ἑάλω, καὶ ἐν αὐτῇ κλῖναι ἀργυρόποδες καὶ ἐκπώματα, καὶ οἱ ἀρτοποιοὶ καὶ οἱ οἰνοχόοι φάσκοντες εἶναι. Eodemque luxu, Mardonii qui Platæensi prælio occubuit, Tabernaculum instructum fuisse, docet Herodot. lib. IX. λέγεται δὲ καὶ τάδε γενέσθαι, ὡς Ξέρξης φεύγων ἐκ τῆς Ἑλλάδος, Μαρδονίῳ τὴν κατασκευὴν καταλίποι τὴν ἑωυτοῦ. Παυσανίην ὦν ὁρέοντα τὴν Μαρδονίου κατασκευὴν χρυσῷ τε καὶ ἀργύρῳ καὶ παραπετάσμασι ποικίλοισι κατεσκευασμένην, κελεῦσαι τούς τε ἀρτοκόπους καὶ τοὺς ὀψοποιοὺς κατὰ ταῦτα, καθὼς Μαρδονίῳ, δεῖπνον παρασκευάζειν. Idem Herodotus lib. IX. Helotas Laconum, Mardonio cæso, inuenisse ait, σκηνὰς κατεσκευασμένας χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ, κλίνας τε ἐπιχρύσους καὶ ἐπαργύρους, κρητῆράς τε χρυσίους, καὶ φιάλας τε καὶ ἄλλα ἐκπώματα· σάκκους τε ἐπ' ἁμαξέων εὕρισκον, ἐν τοῖσι λέβητες ἐφαίνοντο ἐνεόντες χρύσεοί τε καὶ ἀργύρεοι. In hoc vero Mardonii Tabernaculo, inuentum præsepe equorum æneum, quod inde direptum Tegeatæ donum Mineruæ fixerunt, ibidem Herodotus scribit. Persica igitur Tabernacula, omni supellectilis,

lectilis, aureæ, argenteæ, genere, lectis tricliniaribus, cubicularibusque, veste stragula, vasis esculentis, potulentis, coquinatoriis, & artificum omnium quos cultus domesticus desiderabat copia, instructa erant. Vnde mirum nemini videbitur, quod Aristides in Σμυρναϊκῷ πολιτικῷ ait, ὥσπερ εἰς πομπὴν ἐνδιδόασιν κεκοσμημένη, ταῖς τε ἰδίαις καὶ ταῖς δημοσίαις κατασκευαῖς, ἐφαμίλλως, σκηνῆς Μηδικῆς πέρα ἁβρότερα. Tentoria autem Persicis similia Ephesus Alcibiadi suppeditabat, quemadmodum Athenæus lib. XII. refert. Vnde Andocides Oratione in Alcibiadem, hæc inter cetera ei obiicit: σκηνὴν μὲν Περσικὴν Ἐφέσιοι διπλασίαν τῆς δημοσίας ἔπηξαν.

Aulæis quoque constrata fuisse huiusmodi Tabernacula, & peregre proficiscentibus Persarum proceribus, regionesque aliquas peragrantibus, iumentis dorsuariis vehi solita, Plutarchus in Themistocle indicat. Nam de eius in inferiores Asiæ partes profectione, ita scribit, τῶν δὲ τὴν σκηνὴν κομιζόντων ὑποζυγίων, ἑνὸς εἰς ποταμὸν ἐμπεσόντος, οἱ τοῦ Θεμιστοκλέους οἰκέται, τὰς αὐλαίας διαβρόχους γενομένας ἐκπετάσαντες ἀνέψυχον.

Atque vt in Tabernaculis, eorumque instrumento, & apparatu: ita & in reliquo militari cultu, omni ex parte sese Persarum luxus opulentiaque ostendebat. Etenim Persæ in acie, pretiosissimam vestem indui, armisque, quanto maximo cultu poterant, adornari solebant. Apud Curtium lib. V. Artabazus ad Darium, *Nos vero*, inquit, *pretiosissimam vestem induti armisq; quanto maximo cultu possumus, adornati, Regem in aciem sequemur, ea quidem mente, vt victoriam speremus, mortem non recusemus.* Masistium plane in acie Platæensi aurea lorica, tunica purpurea indutum fuisse, Herodot. lib. IX. refert.

Præterea Persas in bello, Torques aureos, Armillasque aureas gestasse, Dio Chrysost. Oratio. II. de Regno sic tradit, ἥκιστα φαίνεται χρυσοφορίας ἐπαινῶν ὁ Ὅμηρος, καὶ ταῦτα εἰς πόλεμον, ψελλίων τε καὶ στρεπτῶν, ἔτι δὲ χρυσῶν φαλαρίων καὶ χαλινῶν ὁποῖα τοὺς Πέρσας φασὶν ἐπιτηδεύειν. Id vel ex eo colligitur, quod Ammian. Marcell. lib. XXXI. de Themistocle refert: qui cum *post pugnã, agminaq; deleta Persarum, licentia*

obambulans, Armillas aureas vidisset humi proiectas, & Torquem, Tolle, inquit, hæc, ad comitum quendam prope adstantem, qui Themistocles non es: non quodlibet probans in duce magnanimo lucrum. Mardonium etiam contra Græcos dimicaturũ, ex vna gente Persarum, plerosq; στρεπτοφόρους καὶ ψελλιοφόρους sibi legisse, Herodot. lib. VIII. scribit. Sed & post Platæensem victoriam, Helotes cæsorum Persarum cadauera spoliantes, quemadmodum idem Herodot. libro IX scribit, ἀπό τε τῶν κειμένων νεκρῶν ἐσκύλευον ψέλλιά τε καὶ στρεπτοὺς, καὶ τοὺς ἀκινάκας, ἐόντας χρυσέους· ἐπεὶ ἐσθῆτός γε ποικίλης λόγος ἐγίνετο οὐδείς. Aristides in Panathenaico, de spoliis quæ de Persis victis, Græci victores reportaturi erant, καὶ γὰρ, ait, ἵπποι, καὶ βέλη, καὶ νῆες, καὶ ψέλια, καὶ στρεπτοὶ, καὶ κνώες, καὶ πάντα χρήματα, δῶρα τῆς τύχης ἐστὶ, προκείμενα τοῖς κρείττοσι.

Gladios quoque, & Gladiorum vaginas, gemmis lapillisque adornabant. Tertullianus de habitu muliebri cap. VII. *Gemmarum quoq; nobilitatem vidimus Romæ, de fastidio Parthorum & Medorum, ceterorumq; gentilium suorum, coram Matronis erubescentem, nisi quod nec ad ostensionem fere habentur. Latent in cingulis Smaragdi, & Cylindrinos vagina sua, solus gladius sub sinu nouit; & in peronibus uniones emergere de luto cupiunt. deniq; iam gemmatum habent, quod gemmatum esse non debet, si non comparet: aut ideo comparet vt neglectum quoq; ostendatur.* Claudian. lib. II. de rap. Proserp. *Parthica quæ tantis variantur cingula gemmis, Regales iunctura sinus.* Similiterq; de Parthis, Iustinus lib. XLI. *Auri Argentiq; nullus, nisi in armis, vsus.*

Quinetiam Aureis Phaleris, & aureis Frenis equorum, in præliis ipsis, Persas oblectatos, cum ex eo quem paulo ante citaui Dionis loco, tum ex his quæ de Masistio, apud Herodotum lib. VII. legimus, liquet. Vnde apud Curtium lib. III. Alexander milites suos, aciem Persarum *auro purpuraque fulgentem*, intueri iubebat, *suis prædam, non arma, gestantem.* Idem ipse apud Iustinum lib. XI. dicitur eos hortatus, *vt spernerent illam aciem, auro & argento fulgentem, in qua plus prædæ, quam periculi, erat: cum victoria non armorum decore, sed ferri virtute, quæratur.* Curtius etiam lib. III. de præda Damasco exportata, *Iacebant*, ait, *totis campis*

opes

opes Regia, illa pecunia stipendio ingenti militum præparata: ille cultus tot nobilium virorum, tot illustrium fœminarum, aurea vasa, aurei freni, Tabernacula Regali magnificentia ornata, vehicula quoq; a suis destituta, gentis opulentia plena. Ibidemque XXX. millia hominum, cum septem milibus Iumentorum dorso onera portantium, capta fuisse scribit. Rursus eodem lib. de castris Darii, *Sed iam illa quoq; hostis victor intrauerat, omni quidem opulentia ditia: ingens auri argentiq; pondus, non belli, sed luxuriæ apparatum, diripuerant milites.* Aristides de Castrensi Xerxis luxu, hæc in Panathenaico scribit, Κάμηλοι δὲ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου κατείλημμένον, ὅσον μήκιστον ἐστιν αὐύσαι, τοσοῦτον ὑπείχουσαι. εἰ δ' ἐπιθυμήσαις σκιᾶς, δένδρον ἦν αὐτῷ χρυσοῦν ἡ σκιά. ὥστε νύκτωρ μὲν ἀστράπτειν ἀργύρῳ καὶ χρυσῷ· μεθ' ἡμέραν δὲ, νύκτα ἐπῆγον, ὥσπερ τοξεύουσαι χελιδόνες.

Ex popularibus vero suis potissimum conscribere & comparare exercitum, Persarum Reges solebant. Et quidem, vti in Perside, & Equites, & Stationarii ac præsidiarii milites, conscriberentur, docet Xenophon lib. VIII. παιδ. ait enim ἐπιχώριον illis fuisse, τοὺς μὲν τὴν γῆν ἔχοντας, ἀπὸ ταύτης ἱππότας παρέχεσθαι· οἳ δὴ καὶ ἐστρατεύοντο· τοὺς δὲ φρουροῦντας, εἰ δέοι στρατεύεσθαι περὶ τῆς χώρας, μισθοφόρους εἶναι. Idem Xenophon lib. VIII. παιδ. Satrapis mandasse Cyrum inter cetera, ἱππέας καθιστάναι ἐκ τῶν συνεπομένων Περσῶν καὶ συμμάχων, καὶ ἁρματηλάτας. Attamen, Græcos quoque milites mercede conductos, Persæ sub signis habebant. Xenophon lib. VIII. παιδ. καὶ οὐδεὶς ἔτι ἄνευ τῶν Ἑλλήνων εἰς πόλεμον καθίσταται. οὔτε ὅταν οἱ Ἕλληνες αὐτοῖς ἀντιστρατεύωνται· ἀλλὰ καὶ πρὸς τούτους ἐγνώκασι μεθ' Ἑλλήνων τοὺς πολέμους ποιεῖσθαι. Sic Autophradatem Artaxerxis Prætorem, in suo aduersus Datamem exercitu, *Græcorum conductorum tria millia habuisse*, Æmilius Prob. refert. In exercitu quoque Darii, Thymodem *Græcis peditibus mercede conductis, triginta milibus præpositum* fuisse, Curtius lib. III. narrat: additq;, *hoc erat haud dubie robur exercitus, par Macedonicæ phalangi acies.* Arrianus lib. II. de Dario, κατὰ πρώτους μὲν, τοῦ ὁπλιτικοῦ, τοὺς Ἕλληνας τοὺς μισθοφόρους ἔταξεν ἐς τρισμυρίους, κατὰ τὴν φάλαγγα τῶν Μακεδόνων. Idem lib. I. Alexandrum narrat cum ce-

ra sepelisse Persarum proceres qui in acie ceciderant, simul etiam τοὺς μισθοφόρους Ἕλληνας, οἳ ξὺν τοῖς πολεμίοις στρατεύοντες ἀπέθανον. ὅσους δὲ αὐτῶν αἰχμαλώτους ἔλαβε, τούτους δὲ δήσας ἐν πέδαις, εἰς Μακεδονίαν ἔπεμψεν ἐργάζεσθαι.

Bellicosiores vero suos milites *Cardacas* vocitabāt. Strabo. li. XV. καλοῦνται δὲ οὗτοι Κάρδακες, ἀπὸ κλοπείας τρεφόμενοι. κάρδα γὰρ τὸ ἀνδρῶδες καὶ πολεμικὸν λέγεται. Hes. Κάρδακες, οἱ στρατευόμενοι βάρβαροι ὑπὸ Περσῶν εἰς Ἀσίαν. οὕτω καλοῦσι τοὺς στρατιώτας, ἀπὸ ἔθνους, ἢ τόπου. Arr. li. II. ἐπὶ δὲ τούτοις, τῶν Καρδάκων καλουμένων, ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἑξακισμυρίους. ὁπλῖται δὲ ἦσαν καὶ οὗτοι. Fœdā huius nominis deprauationē offendisse mihi videor apud Æmil. Prob. in Datame, quo loci Persarū copias memorās, quarū ductor Autophradates erat, *Habebat*, ait, *Barbarorū Equitū, viginti; Peditū, centū millia, quos illi Gardates appellant*. Scripserat .n. ille, nisi me animus fallit, non *Gardates*, sed *Cardaces*. Carduchos etiā Mediæ bellicosissimā gentem memorat Xenoph. lib. III. Ἀναβάσ. quos ait οἰκεῖν ἀνὰ τὰ ὄρη, καὶ πολεμικοὺς εἶναι, καὶ βασιλέως οὐκ ἀκούειν· ἀλλὰ καὶ ἐμβαλεῖν ποτε εἰς αὐτοὺς βασιλικὴν στρατιάν, δώδεκα μυριάδας· τούτων δὲ οὐδένα ἀπονοστῆσαι, διὰ τὴν δυσχωρίαν· ὁπότε μέντοι πρὸς τὸν Σατράπην τὸν ἐν τῷ πεδίῳ σπείσαιντο, καὶ ἐπιμίγνυσθαι σφῶν πρὸς ἐκείνους, καὶ ἐκείνων πρὸς αὐτούς. Quē Xenophontis locū, in Carduchorū gētis interpretatione, Steph. De vrbib. citat.

Persarum autē exercitus in Decurias, Centurias, Milliariasq; cohortes, diuidebatur. Decuriis q. præerant, Δέκαρχοι seu Δεκάρχαι, & Δεκάδαρχοι, i. Decani seu Decuriones, vocabantur: qui Centuriis, Ἑκατοντάρχαι, i. Centuriones: mille vero militibus præfecti, Chiliarchi. Sed & Myriarchas, qui decē milibus hominū præessent, constituebant. Herod. lib. VII. καὶ Χιλιάρχας τε, καὶ Μυριάρχας ἀποδέξαντες· Ἑκατοντάρχας τε καὶ Δεκάρχας, οἱ Μυριάρχαι. Xenoph. li. IIII. παιδ. de Cyro, ἀπέπεμπεν εἰς τὰς τάξεις ἑκάστους, καὶ ἐκέλευσεν ἅμα πορευομένους τοῖς αὐτοῦ ἕκαστον Δεκαδάρχοις ταῦτα σημαίνειν· τοὺς δὲ Δεκαδάρχους, τῇ δεκάδι ἕκαστον κελεύειν παραγγέλλειν. Idem lib. VIII. παιδ. καὶ τὸ μέρος ἑκάστῳ δοὺς τῶν Μυριάρχων. Quinetiam extitisse quosdā qui senis hominibus præessent, quos Ἑξαδάρχους vocabāt, idem eod. lib. indicat. Ταξιάρχας item, & Λοχαγοὺς habuisse eos, idem Xenoph. lib. VI. παιδ. scribit: additq;

ditq; , ὁ δὲ λόχος ἦν ἕκαστος ἄχρι τέτταρες. Quosdam etiam Equitatui præficiebãt, quos Ἱππάρχους appellabãt. ita *Præfectũ Equitatus* Persici Satropacẽ Curt. lib. IIII. memorat. in Xerxis quidẽ exercitu fuisse tres Hipparchos, Armamithrẽ videlicet, Titheum, & Pharnuchyem, Herod. lib. VII. refert. Præterea in Prouinciis, Ἱππάρχους cõstitutos fuisse, apparet ex inscriptione Epistolæ Darii, quã Ios. l. XI. Antiq. Iud. c. IIII. adfert. Fuisse & in exercitu Persico Ἡγεμόνας ἁρμάτων, alios itẽ Ἄρχοντας τῶν ἁρμαμαξῶν, quib⁹ mulieres vehebãtur: alios Ἄρχοντας τῶν σκευοφόρων ἁρμαμαξῶν, Xen. lib. VI. παιδ. docet.

Medicos etiam fuisse in exercitu, docet Xenoph. libro I. παιδ. his verbis, καὶ πόλεις αἱ χρῄζουσαι ὑγιαίνειν, ἰατροὺς αἱροῦνται, καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν στρατιωτῶν ἕνεκεν ἰατροὺς ἐξάγουσιν.

Copiarũ vero ducibus diem locumq; quo quisq; adesset præstitui consueuisse, ostendit Herod. lib. VII. de Xerxe loquens in hunc modũ, ἐπορεύετο ἐς Σάρδις, ἐκ Κριτάλλων ὁρμηθεὶς τῶν ἐν Καππαδοκίῃ. ἐνθαῦτα γὰρ εἴρητο συλλέγεσθαι πάντα τὸν κατ' ἤπειρον μέλλοντα ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ πορεύεσθαι στρατόν.

Solebant vero Persarum Reges milites suos recensere, & exercitum lustrare Hoc enim Xerxem fecisse Herodot. lib. VII. ita scribit: ἐπεὶ δὲ ἐγένοντο ἐν Ἀβύδῳ μέσῃ, ἠθέλησε Ξέρξης ἰδέσθαι πάντα τὸν στρατόν· καὶ προεπεποίητο γὰρ ἐπὶ κολωνοῦ ἐπίτηδες αὐτῷ ταύτῃ προεξέδρη λίθου λευκοῦ· ἐποίησαν δὲ Ἀβυδηνοί, ἐντειλαμένου πρότερον βασιλῆος. ἐνθαῦτα, ὡς ἵζετο, κατορῶν ἐπὶ τῆς ἠϊόνος, ἐθηεῖτο καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὰς νέας. Et alias eod. lib. de Xerxe, διεξελαύνων ἐπ' ἅρματος παρ' ἔθνος ἓν ἕκαστον, ἐπυνθάνετο, καὶ ἀπέγραφον οἱ γραμματισταί, ἕως ἐξ ἐσχάτων ἐς ἔσχατα ἀπίκετο καὶ τῆς ἵππου καὶ τοῦ πεζοῦ. Verum vti copiarum suarum numerum Xerxes inierit, Herodot. docet lib. VII. his verbis: συναγαγόντες ἐς ἕνα χῶρον μυριάδα ἀνθρώπων, καὶ συνάψαντες ταύτην ὡς μάλιστα εἶχον, περιέγραψαν ἔξωθεν κύκλον. περιγράψαντες δὲ, καὶ ἀπέντες τοὺς μυρίους, αἱμασιὴν περιέβαλον κατὰ τὸν κύκλον, ὕψος ἀνήκουσαν ἀνδρὶ ἐς τὸν ὀμφαλόν. ταύτην δὲ ποιήσαντες, ἄλλους ἐσεβίβαζον ἐς τὸ περιοικοδομημένον, μέχρις οὗ πάντας τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐξηρίθμησαν· ἀριθμήσαντες δὲ, κατὰ ἔθνεα διετάσσοντο. Aristides in Panathenaico, de Xerxe, φιλονεικήσας δὲ μαθεῖν ὁ πάντα ἄτοπος βασιλεὺς, ὁπόσους ἄγει χειρῶν γὰρ καὶ τοῦτ' ἐκείνῳ γενέσθαι δυνατόν· κύκλῳ καθείρξας μετρήσας τρόπον δή τινα μᾶλλον ἢ ἀριθμήσας τὴν στρατιὰν κατὰ μυριά-

ὠκοδομημένον τεῖχος μυριάνδρον, πρὸς μέτρον ἠρίθμει. Plinius lib.IIII. cap.XI. *tum locus Doriſcus decem mille hominum capax: ita Xerxes ibi dinumerauit exercitum.* Ammian. Marcellin.lib.XVIII.*quoniamq; nobis Doriſcum Thraciæ oppidum, & agminatim intra conſepta exercitus recenſites, Græcia fabuloſa narrabit?* Quod Xerxis exemplum, Darius imitatus eſſe dicitur. De eo nanque Curtius lib.III. *Caſtris,* ait, *ad Babylonem poſitis, quo maiore animo capeſſerent bellum, vniuerſas vires in conſpectum dedit: & circundato Vallo, quod decies centenum millium armatorum multitudinem caperet, Xerxis exemplo, numerum copiarum iniit.* Quinetiam quotannis Perſarum Rex ſtipendiarios mercenariosque milites recenſere & recognoſcere ſolebat: & eos quidem qui circa eius latus occupabantur, recenſebat ipſemet; alios vero procul remotos, vicaria legatorum opera recognoſcebat. Xenophon Oeconomico: βασιλεὺς δὲ κατ᾽ ἐνιαυτὸν ἐξέτασιν ποιεῖται τῶν μισθοφόρων καὶ τῶν ἄλλων οἷς ὡπλίσθαι προστέτακται· καὶ πάντας ἅμα συνάγων, πλὴν τοὺς ἐν ταῖς ἀκροπόλεσιν, ἔνθα δὴ ὁ σύλλογος καλεῖται· καὶ τοὺς μὲν ἀμφὶ τὴν αὑτοῦ οἴκησιν, αὐτὸς ἐφορᾷ· τοὺς δὲ πρόσω ἀποικοῦντας, πιστοὺς πέμπει ἐπισκοπεῖν. καὶ οἳ μὲν ἂν φαίνωνται τῶν φρουράρχων καὶ τῶν χιλιάρχων καὶ τῶν σατραπῶν τὸν ἀριθμὸν τὸν τεταγμένον ἔκπλεων ἔχοντες, καὶ τούτους δοκίμοις ἵπποις τε καὶ ὅπλοις κατεσκευασμένους παρέχωσι, τούτους μὲν τοὺς ἄρχοντας καὶ ταῖς τιμαῖς αὔξει, καὶ δώροις μεγάλοις καταπλουτίζει· οὓς δ᾽ ἂν εὕρῃ τῶν ἀρχόντων ἢ καταμελοῦντας τῶν φρουράρχων, ἢ κατακερδαίνοντας, τούτους χαλεπῶς κολάζει, καὶ παύων τῆς ἀρχῆς, ἄλλους ἐπιμελητὰς καθίστησι. Atque inde ſummam rerum bellicarum curam geſſiſſe Reges Xenophon arguit.

Ceterum vti acies ſuas Reges inſtruerent, ordinarent, diſponerentque, Cyri, Artaxerxis, Dariique exemplis, facile quisque ex Xenophonte lib. VIII. παιδ. & lib. II. Ἀναβάσ. Plutarcho in Artaxerxe, Diodoro Siculo li.XVII. Curtio lib. III. & V. Arriano lib. II. & III. intelliget. Atque vt vtroque aduerſus Alexandrum prælio, Darius præcipuum robur in ſiniſtro cornu conſtituit, ita alias in dextro cornu Perſas robuſtiſſimas copias collocatas habuiſſe, Iul. Frontin.li.II. Stratagemat. cap.III. memorat. Suis vero temporibus, Perſicam

ficam aciem Ammianus Marcell. lib.xxiiii. ordinatam fuisse scribit hoc modo, *Contra hac Persæ obiecerunt instructas cataphractorum equitum turmas, sic confertas, vt laminis aptati corporum flexus, splendore perstringerent occursantes obtutus: operimentis scorteis, equorum multitudine omni defensa: quorum in subsidiis locati manipuli peditum, contecti scutis oblongis & curuis, qua texta vimine & coriis crudis gestant, densius se commouebant. Post hos Elephanti, gradientium collium specie, motuque immanium corporum, propinquantibus exitium intentabant, documentis prateritis formidati. Hinc Imperator, cateruis peditum firmis, medium inter acies spatium, secundum Homericam dispositionem præstituit, ne locati priores, cedentes q; deformiter, cunctos auerterent secum, aut post signani pone omnes reiecti Centurias, nullo retinente, licentius verterent terga, ipse, cum leuis armatura auxiliis, per prima postremaq; discurrens.* Cataphractos etiam in media acie Persica collocatos, Heliodorus lib.ix. Æthiopic. narrat his verbis, τὸ δὲ μέσον τοῦ Περσικοῦ τοῖς καταφράκτοις μεγαλαυχούμενον κατὰ μέτωπον. Ad Persicæ quoque aciei ordinationem pertinent hæc Suidæ verba: Ἐξελιγμὸς χόρειος, ὃν καὶ Κρητικὸν καὶ Περσικὸν καλοῦσι, ὁ τὸν αὐτὸν ἐπέχων τόπον τῆς φάλαγγος, & reliqua.

Parthos autem olim in prælium Leones præmisisse, Lucretius lib.v canit, his versibus, *Et validos Parthi præ se misere Leones, Cum ductoribus armatis, sæuisque magistris: Qui moderarier his possent vinclisq; tenere. Ne quicquam, quoniam permixta cæde calentes Turbabant sæui nullo discrimine turmas, Terrificas equitum quatientes vndiq; cristas.* Sed quis veritatem a poeta, vt ab historico exigit? Eleganter vtique Lucianus historicum quemdam nimia credulitate circumuentum ridet: qui aliorum relatu litteris prodiderat Parthos Draconibus, non vt signis militaribus, sed vt immanibus belluis, ad hostes consumendos, in præliis vsos. Verba eius, lib. Quomodo historia conscribenda sit, sunt hæc: ὥστε τοὺς Δράκοντας ἔφη τῶν Παρθυαίων (σημεῖον δὲ πλήθους τοῦτο αὐτοῖς· χιλίους γὰρ οἶμαι ὁ Δράκων ἄγει) ζῶντας δράκοντας παμμεγέθεις εἶναι, γεννωμένους ἐν τῇ Περσίδι, μικρὸν ὑπὲρ τὴν Ἰβηρίαν. τούτους δὲ, τέως μὲν ἐπὶ κοντῶν μεγάλων ἐκδεδεμένους,

ὑψηλοὺς αἰωρεῖσθαι· καὶ πόρρωθεν ἐπελαυνόντων, δέος ἐμποιεῖν· ἐπ' αὐτῷ δὲ τῷ ἔργῳ, ἐπειδὰν ὁμοῦ ἴωσι, λύσαντες αὐτοὺς ἐπαφιᾶσι τοῖς πολεμίοις. ἀμέλει πολλοὺς τῶν ἡμετέρων οὕτω καταποθῆναι· καὶ ἄλλως, περισπαρεχθέντων αὖθις, ἀποπνιγῆναι καὶ συγκλασθῆναι.

Solebant vero Perſarum Reges ab his in quorum fines irruerent, quibusve bellum inferrent, Terram & Aquam, per præconem, ſeu fetialem petere, denuntiantes eo modo, vt populum, vrbes, agros, regionemque, in deditionem darent, ſeſeque in totum eorum nutui & ditioni ſubiicerent: alioquin ni imperata facerent, ſeſe eos ad internecionem vsque bello perſecuturos, minabantur. Diodor. Sicul. lib. XI. de Xerxe, Ὡς δ' ἧκεν εἰς Σάρδεις, κήρυκας ἐξέπεμψεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, προστάξας εἰς πάσας τὰς πόλεις ἰέναι, καὶ τοὺς Ἕλληνας αἰτεῖν ὕδωρ καὶ γῆν. Ariſtides in Panathenaico, de Athenis, ἐπὶ προτέρων μὲν ἡ τῶν κηρύκων περίοδος ἡ γιγνομένη κατὰ τὴν Ἑλλάδα ὑπ' ἐκείνου τε καὶ τοῦ μετ' ἐκεῖνον βασιλέως περὶ τῆς γῆς καὶ τοῦ ὕδατος, ἀπὸ ταύτης τῆς πόλεως ἦρχεν. Apud Curtium lib. III. Alexander cum milites ſuos ad prælium incitaret, admonet illos, *Darii primi, deinde Xerxis inſolentiæ, Aquam ipſam Terramq; poſtulantium* (ſic enim, qui primum Florentiæ typis excuſi ſunt, Curtii codices, habent) *vt neq; fontium hauſtum, nec ſolitos cibos relinquerent.* Proinde Darius, vt ab Herodoto lib. IIII. relatum extat, hæc Indathyrſo Scytharum Regi moras nectenti, fugaque prælium vitanti, per Equitem reſcripſit, vt ſi copias ad dimicandum idoneas habere ſe putaret, quamprimum Marte decerneret: ſin minus, aiebat ille, παυσάμενος τοῦ δρόμου, δεσπότῃ τῷ σῷ δῶρα φέρων γῆν τε καὶ ὕδωρ, ἐλθὲ ἐς λόγους. Cui Indathyrſus reſpondens Δεσπότας δὲ ἐμοὺς, Δία τε ἐγὼ νομίζω τὸν ἐμὸν πρόγονον, καὶ Ἱστίην τὴν Σκυθέων βασίλειαν, μούνους εἶναι· σοὶ δὲ ἀντὶ μὲν δώρων γῆς τε καὶ ὕδατος, δῶρα πέμψω τοιαῦτα οἷά σοι πρέπει ἐλθεῖν· ἀντὶ δὲ τοῦ ὅτι δεσπότης ἔφησας εἶναι ἐμὸς, κλαίειν λέγω. Idem Darius, teſte eodem Herodoto, lib. VI. explorare cupiens, quid in animo Græci haberent, & vtrum πολεμέειν ἑωυτῷ, ἢ παραδιδόναι σφέας αὐτούς· διέπεμπε κήρυκας, ἄλλους ἄλλῃ τάξας ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, κελεύων αἰτέειν βασιλέϊ γῆν τε καὶ ὕδωρ. Eademque Aſſyriorum Reges Legatis mandata

mandata dedisse, perferenda his quibus bellum indicebant, ex Iudith cap. 11. didici. Illic enim, Assyriorum Rex Nabuchodonosor, gentibus in quas expeditionem facturus erat, denuntiari iubet, ἑτοιμάζειν illi γῆν καὶ ὕδωρ. Vnus in Persico isto more a reliquis omnibus dissidens Plutarchus, Persas Ignem & Aquam poposcisse scribit, libro περὶ τοῦ μὴ δεῖν δανείζεσθαι, in quo est, φεῦγε πολέμιον καὶ τύραννον δανειστήν, οὐ Πῦρ αἰτοῦντα καὶ Ὕδωρ, ὡς ὁ Μῆδος, ἀλλὰ τῆς ἐλευθερίας ἁπτόμενον, καὶ προσγράφοντα τὴν ἐπιτιμίαν. Verum cum Plutarchus γῆν & ὕδωρ scripsisset, facile imperitus librarius Γῆν mutauit in Πῦρ.

Fallitur certe quisquis putat hac verborum formula Persarum Reges imperasse vti sibi commeatus pararentur. Nec enim alio spectabat petitio ista, quam vt huiusmodi oblatis primitiis, sese gentes eorum imperio, potestati, seruitio, subiicerent. Aristides in Panathenaico, & προὔλεγον δὲ μηδενὸς τὴν αἱρεῖν πλὴν ἐκείνου. αἰτεῖν μὲν γὰρ ἔφασκεν οὐδὲν τῶν ἀλλοτρίων, ἀλλ' ἀπαρχὰς Γῆς καὶ Ὕδατος· πάντων δ' εἶναι τοῦτον κύριον. Liuius lib. XXXV. *initium semper, per ius, iniusta impetrandi fieri: nisi crederent, Persas cum Aquam Terramque ab Lacedæmoniis petierunt, gleba terræ & haustu aquæ eguisse.* Ac plane Aristoteles lib. II. Rhetor. scribit, ὅτι τὸ διδόναι Γῆν καὶ Ὕδωρ, δουλεύειν ἐστί. Vnde Himerius in Polemarchico, Terram & Aquam, quam Persarum Reges poscebant, δουλείας σύμβολα appellat. Stobæus quoque, Sermone I. ex Theseo, Xerxem, Terram & Aquam, ceu ἀπαρχὰς τῆς λείας, id est prædæ primitias, postulasse scribit. Ex quo apparet, non alia de causa, quam pro seruitii indicio atque argumento illa postulata. Vnde & eas ciuitates, quæ Xerxi petenti Terrã & Aquam denegarent, testatã responsis suis reliquisse, τὴν περὶ τῆς κοινῆς ἐλευθερίας σπουδήν, Diod. Sicul. lib. XI. scribit. Itaque Atheniensibus, Lacedæmoniisque, libertatis tuendæ studiosissimis, atrox insolensque huiusmodi Persica postulatio summe semper displicuit. Vsque adeo enim colla huic Persicæ insolentiæ iugo summittere cõstanter detrectarunt, vt huius rei ergo missos a Dario legatos, hi in puteum, illi in barathrum, cõtra ius gentium, abiecerint: quæ res fecit, vt Xerxes, ad eos solos ex cunctis Græciæ

populis, huiusmodi legationem non miſerit: quemadmodum Herodotus lib. VII. ſcribit his verbis: ἐς δὲ Ἀθήνας καὶ Σπάρτην οὐκ ἀπέπεμψε Πέρσης ἐπὶ γῆς αἴτησιν κήρυκας, τῶνδε εἵνεκα· πρότερον Δαρείου πέμψαντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ μὲν αὐτέων τοὺς αἰτέοντας ἐς τὸ βάραθρον· οἱ δ', ἐς φρέαρ ἐμβαλόντες, ἐκέλευον γῆν καὶ ὕδωρ ἐκ τουτέων φέρειν παρὰ βασιλέα. τουτέων μὲν εἵνεκα οὐκ ἀπέπεμψε Ξέρξης τοὺς αἰτήσοντας. ὅτι δὲ τοῖσι Ἀθηναίοισι ταῦτα ποιήσασι τοὺς κήρυκας, συνήνεικε ἀνεθέλητον γενέσθαι, οὐκ ἔχω εἶπαι, πλὴν ὅτι σφέων ἡ χώρη καὶ ἡ πόλις ἐδηιώθη· ἀλλὰ τοῦτο οὐ διὰ ταύτην τὴν αἰτίην δοκέω γενέσθαι. Ariſtides Panathenaico, de Athenienſibus, vti legatos illos Xerxis acceperint, ſcribit hæc: καὶ οὕτω δὴ, ῥίπτουσιν εἰς τὸ βάραθρον, ὥστ' ἄλλους ἀναγγεῖλαι τῷ βασιλεῖ τὰς ἀποκρίσεις, καὶ παρὰ τῶν πεμφθέντων, μὴ ἐκγενέσθαι μαθεῖν. Iniectam tamen poſtea Lacedæmoniis religionem, quod ius gentium, Perſicorum illorum legatorum cæde, violaſſent, expiandique criminis cauſa, duos ex popularibus ſuis Sperthiem & Bulim, Xerxi dedidiſſe, qui in eos pro arbitrio animaduerteret, Herodot. lib. VII refert. Quod & Stobæus, Serm. 1. Theſei auctoritate confirmat. quibus ſeſe comitem Suidas in verbo Ξενοφῶν, addit.

Interpretem certe, Græcæ Perſicæque linguæ peritum, eodemq; legationis officio fungentem, Themiſtocles plebiſciti auctoritate nixus, morte multauit. Plutarchus in Themiſtocle, ἐπαινεῖται δ' αὐτοῦ καὶ τὸ περὶ τὸν δίγλωσσον, ἔργον, ἐν τοῖς πεμφθεῖσιν ὑπὸ βασιλέως, ἐπὶ γῆς καὶ ὕδατος αἴτησιν. ἑρμηνέα γὰρ ὄντα συλλαβὼν, διὰ ψηφίσματος, ἀπέκτεινεν, ὅτι φωνὴν Ἑλληνίδα βαρβάροις προστάγμασιν ἐτόλμησε χρῆσαι. Eadem & de Themiſtocle Ariſtides Orat. Platonica II. memorat. Idem Panathenaico, hoc Athenienſium plebiſcitum, aduerſus Interpretem factum, ita celebrat: τοῦ δ' ἑρμηνεύσαντι τὰ γράμματα, διαλεκτορίαν μὲν ἀπέδοσαν ἴσ', ἐπειδὴ περὶ Ἑλλήνων, ἔχει πλέον τὴν τῆς κρίσεως εἰκόνα· ἀπέκτειναν δὲ καὶ τοῦτον, ὡς οὐδ' ἄχρι φωνῆς διακονῆσαι προσῆκον τοῖς βαρβάροις. καὶ τὸ ἰσχυρὸν περιῆλθεν αὐτῷ. τὸν γὰρ τῆς πόλεως ἀποικον, οὐκ ἠξίουν κατὰ τῆς πόλεως καὶ τῶν Ἑλλήνων, ἑρμηνέα τοῦ φύσει πολεμίου γενέσθαι.

Quinetiam, cum Artaxerxes a Cois Hippocratem medicum

dicum ſibi dedi poſtulaſſet, denuntians exitium ipſis totique inſulæ, ni iuſſa patrarentur: illi ad minaces eius literas reſcripſerunt, in hunc modum: οὐ δώσουσιν Ἱπποκράτεα, οὐδὲ εἰ μέλλοιεν ὀλέθρῳ τῷ κακίστῳ ἀπολέσθαι· καὶ γὰρ Δαρείου καὶ Ξέρξου ἀπὸ πατέρων ἐπιστολὰς γραψάντων, γαῖαν καὶ ὕδωρ αἰτεόντων, οὐκ ἔδωκεν ὁ δῆμος, ὁρέων αὐτοὺς ὁμοίως τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις θνητοὺς ἐόντας, ἐπ' αὐτοὺς ἰόντας. quæ ego ex mutuis Artaxerxis & Inſulanorum illorum epiſtolis, quæ inter Hippocratis epiſtolas ſunt relatæ, ſumpſi.

Modeſtius vero ſeſe, erga Alexandrum, Amyntæ Regis Macedonum, filium, Athenienſes geſſerunt. Eum enim a Mardonio, ad Terram & Aquam petendam, miſſum, ſeuera comminatione caſtigatum, vrbe protinus excedere iuſſerunt, quemadmodum Harpocration, in eiusdem Alexandri nomine ſcribit his verbis: ἐστρατεύετο δὲ ὑπὸ Μαρδονίῳ, ἀφ' οὗ καὶ ἐπέμφθη ἐπὶ γῆς καὶ ὕδατος αἴτησιν πρὸς Ἀθηναίους. οἱ δὲ οὐχ ὅπως αὐτῷ προσέσχον τὸν νοῦν, ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἀπειλήσαντες, ἀπέπεμψαν. Quod ſignificat & Lycurgus contra Leocratem, cum ait. οὕτω γοῦν ἐφίλουν τὴν πατρίδα πάντες, ὥστε τὸν παρὰ Ξέρξου πρεσβευτὴν Ἀλέξανδρον, φίλον ὄντα αὐτοῖς πρότερον, ὅτι γῆν καὶ ὕδωρ ᾔτησεν, μικροῦ δεῖν κατέλευσαν. Eosdem Athenienſes, Herodotus lib. v. narrat, ſocietatis & amicitiæ cum Perſis iungendæ cauſa, legatos ad Artaphernē Sardium Preſidem miſiſſe: ad cuius aures, cum, ne fando quidem, Athenienſium nomen perueniſſet, quinam eſſent Athenienſes, & vbi gentium & locorum, ſciſcitatum: Ea re comperta, reſpondiſſe, ſi Dario Regi vellent dare Terram & Aquam, ſeſe quod petebant indulturum: ſin minus, illos excedere iuſſit. Legati inter ſe collocuti, quod exoratores redire cuperent, qui oratores venerant, daturos ſe adnuerunt. Quo nomine eos, poſt reditum, acerbe grauiterque incuſatos ait.

Qui vero eiusmodi poſtulatis parebant, Regis magni ſeſe poteſtati, imperio, dominatuique ſubiicientes, eum pro domino adgnoſcebant. Sic Amyntam Macedonum Regem, Terram & Aquam petentibus Perſis conceſſiſſe. Herodotus lib. v. ſcribit, his verbis: Μεγάβαζος δὲ, ὡς ἐχειρώσατο τοὺς Παίονας, πέμπει ἀγγέλους ἐς Μακεδονίην ἄνδρας ἑπτὰ

Πέρσαις, οἳ μετ' αὐτὸν κεῖνον ἔσαν δοκιμώτατοι ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ἐπέμποντο δὲ οὗτοι παρ' Ἀμύντην, αἰτήσοντες Γῆν τε καὶ Ὕδωρ Δαρείῳ βασιλέϊ. Et mox, οἱ ὦν Πέρσαι οἱ πεμφθέντες οὗτοι παρὰ τὸν Ἀμύντην ὡς ἀπίκοντο, αἴτεον, ἐλθόντες ἐς ὄψιν τὴν Ἀμύντεω, Δαρείῳ βασιλέϊ Γῆν τε καὶ Ὕδωρ. Insulanos quoque idem illi obsequium exhibuisse, idem Herodot. lib. VI. ita refert: οἵ τε δὴ ἄλλοι νησιῶται διδοῦσι γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ, καὶ δὴ καὶ Αἰγινῆται. Gelonem etiam Syracusanorum tyrannum, idem Herodot. lib. VII. narrat, vbi primum audiit Xerxem Hellespontum traiecisse, Cadmum Coum Delphos cùm ingenti pecuniæ vi misisse, qui dubium pugnæ expectaret euentum, mandataque ei dedisse huiusmodi, vt si quidem Xerxes superior discederet, τά τε χρήματα αὐτῷ διδόναι, καὶ Γῆν τε καὶ Ὕδωρ, τῶν ἄρχει ὁ Γέλων· ἢν δὲ οἱ Ἕλληνες, ὀπίσω ἀπάγειν. Thebanos etiam Γῆν καὶ Ὕδωρ ἐν πρώτοισι dedisse Xerxi, idem eod. lib. ait.

Porro de numero copiarum Xerxis, mira & quæ fidem humanam excedant, ab Herodoto referuntur. Grauissimũ tamen adsertorem adstipulatoremque habet Diodorum Siculum. Is enim lib. II. ex Ctesia, in exercitu quem Semiramis aduersus Bactrianos comparauit, fuisse scribit: πεζῶν μὲν ρ' μυριάδας, ἱππέων δὲ μιᾷ πλείους τῶν εἴκοσι μυριάδων, ἅρματα δὲ δρεπανηφόρα μικρὸν ἀπολείποντα τῶν μυρίων ἑξακοσίων. Ac deinde adiicit, ἔστι μὲν οὖν ἄπιστον τοῖς αὐτόθεν ἀκούουσι τὸ πλῆθος τῆς στρατιᾶς· οὐ μὴν ἀδύνατόν γε φανήσεται τοῖς ἀναθεωροῦσι τὸ τῆς Ἀσίας μέγεθος, καὶ τὰ πλήθη τῶν κατοικούντων αὐτὴν ἐθνῶν. εἰ γάρ τις (ἀφεὶς τὴν ἐπὶ Σκύθας Δαρείου στρατείαν μετὰ ὀγδοήκοντα μυριάδων, καὶ τὴν Ξέρξου διάβασιν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα τοῖς ἀναριθμήτοις πλήθεσι) τὰς χθὲς καὶ πρώην συντελεσθείσας πράξεις ἐπὶ τῆς Εὐρώπης σκέψαιτο, τάχιον ἂν πιστὸν ἡγήσαιτο τὸ ῥηθέν. Æmilius Probus in Themistocle, *Nam cum Xerxes, & mari & terra bellum vniuersæ inferret Europæ, cum tantis eam copiis inuasit, quantas neque antea, neque postea habuit quisquam.* Xerxis autem exercitum, reliquas omnes quotquot vnquam coactæ fuerunt copias, superasse, Herodotus lib. VII. ita scribit: ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου ἁλώσιος, ἐπὶ μὲν τέσσαρα ἔτεα πλήρεα παραρτέετο στρατιήν τε καὶ τὰ πρόσφορα τῇ στρατιῇ. πέμπτῳ δὲ ἔτεϊ ἀνομένῳ ἐστρατηλάτεε

χει

στρατιῇ μεγάλῃ πλήθεος. στόλων γὰρ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν πολλῷ δὴ μέγιστος οὗτος ἐγένετο. ὥστε μήτε τὸν Δαρείου τὸν ἐπὶ Σκύθας παρὰ τοῦτον μηδὲν φαίνεσθαι, μήτε τὸν Σκυθικὸν ὅτε Σκύθαι Κιμμερίους διώκοντες ἐς τὴν Μηδικὴν χώρην:- Deniq; neq; Darii, neque Scytharum in Asiam neq; Græcorum aduersus Ilium copias, neq; alios aliis adiectos exercitus cum vno hoc Xerxis conferri posse. *At* in numero harum Xerxis copiarum, veteres auctores variant. Herodot. quidem certe lib. VII. post subductam singularum quæ ex diuersis gentibus comparatæ erant copiarum rationem, summam facit bellatorum his verbis, γίνονται ἀνδρῶν αἱ πᾶσαι μάχιμοι μυριάδες διηκόσιαι, καὶ ἑξήκοντα καὶ τέσσαρες. ἐπὶ δὲ ταύτῃσι ἑκατοντάδες ἑκκαίδεκα καὶ δεκάς. Lixas vero & calones, & aliam bello inutilem turbã, numero æquasse bellatricem illam multitudinem, quæque nauibus frumentariis & onerariis imposita erat, ait. Vnde concludit, Xerxem in exercitu suo habuisse πεντακοσίας τε μυριάδας, καὶ εἴκοσι καὶ ὀκτώ· καὶ χιλιάδας τρεῖς, καὶ ἑκατοντάδας δύο, καὶ δεκάδας δύο ἀνδρῶν· *At* secundum Ctesiam, Xerxis exercitus, ex milibus octingentis constabat, prȩter Currus. *Ait* enim fuisse αὐτὸν τῶν ἁρμάτων, ὀγδοήκοντα μυριάδας. *Ad* quem numerum proxime accedit Plinius lib. XXXIII. cap. X de Pithio Bithyno loquens hoc modo, *Xerxis copias, hoc est septies centena* LXXXVIII. *millia hominum, excepit epulo.* Paulo plures fuisse Xerxis copias, Diodorus Siculus lib. XI. ita scribit, ἠριθμήθησαν δὲ τῆς πεζῆς δυνάμεως μυριάδες, πλείους τῶν ὀγδοήκοντα. Idem Diodorus alias eodem lib. de Xerxe, μετεπέμψατο τοὺς ἀπὸ τῆς Εὐρώπης συμμάχους, οὐ πολὺ λείποντας τῶν κʹ μυριάδων· ὥστε ἔχειν αὐτὸν τοὺς σύμπαντας οὐκ ἐλάττους τῶν ρʹ μυριάδων, χωρὶς τῆς ναυτικῆς δυνάμεως. ὁ δὲ σύμπας ὄχλος τῶν τε ἐν ταῖς μακραῖς ναυσὶν ὄντων, καὶ τῶν τὴν ἀγορὰν καὶ τὴν ἄλλην παρασκευὴν κομιζόντων, οὐκ ἐλάττων ἦν τῶν προειρημένων. Isocrates in Panathenaico, in Xerxis exercitu fuisse, τῆς πεζῆς στρατιᾶς πεντακοσίας μυριάδας τῶν πάντων, ἑβδομήκοντα δὲ τῶν μαχίμων. Plutarchus in Parallelis, Ξέρξης μετὰ πεντακοσίων μυριάδων Ἀρτεμισίῳ προσορμίσας. At Æmilius Probus in Themistocle. *Terrestres autem exercitus septingentorum milium peditum, equitum quadringentorum milium fuerunt.* Iustinus lib. II.

tum Xerxes, septingenta milia de regno armauerat, & trecenta milia de auxiliis: vt non immerito proditum sit, flumina ab exercitu eius siccata, Græciamque omnem vix capere exercitum eius potuisse. Dionysius Halicarnas. lib. XI. ἐνίκησαν Ἀθηναῖοί τε καὶ Λακεδαιμόνιοι, δυσὶ ναυμαχίαις, καὶ πεζομαχίᾳ μιᾷ, καταγωνισάμενοι τὸν βάρβαρον, τριακοσίας ἄγοντα μυριάδας, σὺν αὐτοῖς τοῖς συμμάχοις οὐ πλείους ὄντες ἕνδεκα μυριάδων. Plutarchus in Parallelis, Ξέρξης μετὰ πεντακοσίων μυριάδων Ἀρτεμισίῳ προσορμίσας. & alias eod. lib. Περσῶν μετὰ πεντακοσίων μυριάδων ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἐρχομένων.

Quod autem ad Xerxis classem attinet, eam mille nauium fuisse, Æschylus in Persis scribit: quo potissimum teste vt exploratæ fidei, & æquali temporum illorum, Plutarchus in Themistocle vtitur, his verbis, περὶ δὲ τοῦ πλήθους τῶν βαρβαρικῶν νεῶν, Αἰσχύλος ὁ ποιητὴς, ὡς ἂν εἰδὼς καὶ διαβεβαιούμενος ἐν τραγῳδίᾳ Πέρσαις, λέγει ταῦτα·

Ξέρξῃ δὲ (καὶ γὰρ οἶδα) χιλιὰς μὲν ἦν
Νεῶν τὸ πλῆθος· αἱ δ᾽ ὑπέρκομποι τάχει
Ἑκατὸν δὶς ἦσαν, ἑπτά θ᾽.

Cui consentiens Ctesias de Xerxo scribit hæc, τριήρεις χιλίας ἤλαυνεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ζεύγνυς τὴν Ἄβυδον. Secundum quæ, Cicero lib. I. in Verrem, Xerxem *mille numero nauium classem ad Delum appulisse* scribit. Alii ducētas prætorea addunt, in quibus princeps Herodotus lib. VII. ἐκ τῶν νεῶν τῶν ἐκ τῆς Ἀσίης, ἐουσέων ἑπτὰ καὶ διηκοσίων καὶ χιλιέων. Isocrates in Panathenaico, καὶ Ξέρξου τοῦ τότε βασιλεύοντος τριήρεις μὲν συναγαγόντος διακοσίας καὶ χιλίας. Idem in Panegyrico, de Xerxis copiis, πρὸς πλήθους τῶν δὲ τριήρων διακοσίων καὶ χιλίων, καὶ τῆς πεζῆς στρατιᾶς ἀναριθμήτου μελλούσης εἰς τὴν Ἀττικὴν εἰσβάλλειν. Diodorus Sicul. lib. XI. νῆες δὲ σύμπασαι μακραὶ πλείους τῶν χιλίων καὶ διακοσίων. Æmilius Probus in Themistocle, *huius enim classis mille & ducentarum nauium longarũ fuit; quam duo millia onerariarum sequebantur.* At Iustinus lib. III. de Xerxe, *Naues quoq; decies centum millia numero habuisse dicitur.* Vnde fabulis adnumerari non debere, Diodorus Sicul. lib. XI. censet, quæ de Xerxe referuntur: ὥστε μηδὲν, ait, θαυμαστὸν εἶναι τὸ λεγόμενον ὑπὲρ τοῦ πλήθους τῶν ὑπὸ Ξέρξου συναχθέντων. φασὶ γὰρ τοὺς ἀενάους ποταμοὺς

μοὺς διὰ τὴν τοῦ πλήθους συνέχειαν ἐπιλιπεῖν, τὰ δὲ πελάγη τοῖς τῶν νεῶν ἱστίοις κατακαλυφθῆναι. μεγίστας μὲν οὖν δυνάμεις τῶν εἰς ἱστορικὴν μνήμην παραδεδομένων αἱ μετὰ Ξέρξου γενόμεναι παραδέδονται. Et alias idem, τὴν δὲ στρατιὰν διελόμενος, ἐξαπέστελλε τοὺς ἱκανοὺς ζεῦξαι μὲν τὸν Ἑλλήσποντον, διακόψαι δὲ τὸν Ἄθω κατὰ τὸν αὐχένα τῆς Χερρονήσου· ἅμα μὲν ταῖς δυνάμεσιν ἀσφαλῆ καὶ σύντομον τὴν διέξοδον ποιούμενος, ἅμα δὲ τῷ μεγέθει τῶν ἔργων ἐλπίζων προκαταπλήξασθαι τοὺς Ἕλληνας. οἱ μὲν οὖν πεμφθέντες ἐπὶ τὴν κατασκευὴν τῶν ἔργων, ταχέως ἤνυον, διὰ τὴν πολυχειρίαν τῶν ἐργαζομένων. Quo pertinent hæc Aristotelis lib. III. Rhetorices verba, πλεῦσαι μὲν διὰ τῆς ἠπείρου, πεζεῦσαι δὲ διὰ τῆς θαλάττης· τὸν μὲν Ἑλλήσποντον ζεύξας, τὸν δ' Ἄθω διορύξας. Sic Lysias in Epitaphio, ἐξὸν γὰρ αὐτῷ χιλίαις ναυσὶ διαβιβάσαι κατὰ τὸ στενότατον τοῦ Ἑλλησπόντου τὴν πεζὴν στρατιὰν ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην, οὐκ ἠθέλησεν, ἡγούμενος τὴν διατριβὴν αὐτῷ πολλὴν ἔσεσθαι· ἀλλ' ὑπεριδὼν καὶ τὰ φύσει πεφυκότα, καὶ τὰ θεῖα πράγματα καὶ τὰς ἀνθρωπίνας διανοίας, ὁδὸν μὲν διὰ τῆς θαλάσσης ἐποιήσατο, πλοῦν δὲ διὰ τῆς γῆς ἠνάγκασε γενέσθαι· ζεύξας μὲν τὸν Ἑλλήσποντον, διορύξας δὲ τὸν Ἄθω. Cicero lib. II. de Finibus, *Vt si Xerxes cum tantis classibus tantisq; equestribus & pedestribus copiis, Hellesponto iuncto, Athone perfosso, maria ambulauisset, terramq; nauigasset: si cum tanto impetu in Græciam venisset: causam eius quis ex eo quæreret.* Iustinus lib. II. de Xerxe, *deniq; ante experimentum belli, fiducia virium, veluti naturæ ipsius dominus, & montes in planum deducebat, & conuexa vallium æquabat, & quædam maria pontibus sternebat, quædam ad nauigationis commodum per compendium ducebat.* Manilius Astronomicωn libro III.

--nec Persica bella profundo
Indicta, & magna pontum sub classe latentem,
Immissumq; fretum terris, iter æquoris vndis.

Isocrates in Panegyrico, de Xerxe, ὥστε τῷ στρατοπέδῳ πλεῦσαι μὲν διὰ τῆς ἠπείρου, πεζεῦσαι δὲ διὰ τῆς θαλάττης· τὸν μὲν Ἑλλήσποντον ζεύξας, τὸν δὲ Ἄθω διορύξας. Plutarchus περὶ εὐθυμίας· Ὅταν διαβαίνοντα τὴν σχεδίαν μακαρίσης τὸν Ξέρξην ἐκεῖνον, ὡς ὁ Ἑλλησπόντιος, ἴδε καὶ τοὺς ὑπὸ μάστιξι διορύττοντας τὸν Ἄθω, καὶ τοὺς περικοπτομένους ὦτα καὶ ῥῖνας ἐπὶ τῷ διαλυθῆ-

ναι τὴν γέφυραν. Himerius in Polemarchico, ὤφθη τότε πάσης ἐλπίδος κρείττονα θαύματα, ἵππος καθ' Ἑλλήσποντον Μηδική, καὶ δι' Ἄθω μέσου στόλος τριήρων πεμπόμενος· ἀπείχετο δ' ὁ Ξέρξης οὐδ' οὐρανοῦ τοῖς τολμήμασιν, ἀλλὰ μείζω τε μείζοσι τοῖς θαύμασιν ἀπὸ θαλάσσης ἐπ' ἤπειρον, ἀπὸ γῆς ἐπ' οὐρανὸν, καὶ ἐκεῖθεν ἐπὶ τὸν ἥλιον. τοῦ μὲν γὰρ πεζεύοντο φῶς ἀπέκρυπτεν, τῆς δὲ πλείαν τὴν φύσιν ἤμειβεν, τῆς δὲ πεζεύων τὴν χρείαν ἤλεγχεν· καὶ σταπῶ πελάγη μὲν ὑπὸ τριήρων κρυπτόμενα, στρατόπεδα τῆς ἀερίμου φύσεως κρείττονα, ἔθνη δὲ δείπνων δαπάνης ἥττονα. Interpres Æschyli in Persas, de Xerxe, ἐμφύρασι γὰρ τὸ ἑπτάστάδιον τῆς θαλάσσης ταῖς ναυσὶ συνδήσας, καὶ γῆν ἐπιβαλὼν αὐτόθεν, ὥστε ὁδὸν ποιῆσαι ἐπὶ τῶν νεῶν. Strabo lib. IX. καὶ ὁ εἰς Σαλαμῖνα πορθμὸς ὅσον διστάδιος, ὃν διαχοῦν ἐπειρᾶτο Ξέρξης· ἔφθη δὲ ἡ ναυμαχία γενομένη, καὶ ἡ φυγὴ τῶν Περσῶν. Suetonius in Caligula cap. XIX. de ponte quo Caligula Baiarum medium interuallum, & Puteolanas moles, trium millium & sexcentorum fere passuum, ponte coniunxit, contractis vndique onerariis nauibus, & ordine duplici ad ancoras collocatis, superiectoque aggere terreno, ac directo in Appiæ viæ formam. *Scio, ait, plerosque existimasse talem a Caio pontem excogitatum, æmulatione Xerxis, qui non sine admiratione aliquanto angustiorem Hellespontum contabulauerit.* Sane cum inchoatum hunc pontem ingens orta tempestas soluisset abrupissetque, inde ira succensus Xerxes, quemadmodum Herodotus lib. VII. scribit, τὸν Ἑλλήσποντον ἐκέλευσε τριηκοσίας ἐπικέσθαι μάστιγι πληγὰς, καὶ κατεῖναι ἐς τὸ πέλαγος πεδέων ζεῦγος. Valerius Maximus lib. III. cap. II. *Grauem mari ac terra Xerxem, nec fluminibus tantum terribilem, sed Neptuno quoq; compedes, & cælo tenebras minitantem.* Seneca cap. IIII. lib. in Sapientem non cadere iniuriam, *Quid tu putas, cum stolidus ille Rex multitudine telorum diem obscurasset, vllam sagittam in Solem incidisse? aut demissis in profundum cathenis Neptunum potuisse contingi?* Plutarchus περὶ ἀοργησίας Ὁ δὲ Ξέρξης, καὶ τῇ θαλάττῃ στίγματα καὶ πληγὰς ἐνέβαλε, καὶ πρὸς τὸ ὄρος ἐξέπεμπεν ἐπιστολὰς, Ἄθω δαιμόνιε οὐρανομήκης, μὴ ποιεῖν ἐμοῖς ἔργοις λίθους μεγάλους καὶ δυσκατεργάστους· εἰ δὲ μὴ, τεμὼν ῥίψω σεαυτὸν εἰς τὴν θάλασσαν. Maximus Tyr. Sermone IIII. ἀνίσταται ἡ Ἀσία, καταγγέλλεται

ὁ θεὸς

ἡ θάλαττα, Ἑλλήσποντος ζεύγνυται, Ἄθως ὀρύττεται. Suidas in verbo Ξέρξης· διώρυξε καὶ τὸν Ἄθω Μακεδονικὸν ὄρος· ἔζευξε καὶ τὸν Ἑλλήσποντον τὸν μεταξὺ Σηστοῦ καὶ Ἀβύδου· διαλυθέντος δὲ ὑπὸ χειμῶνος μέρους, πέδας τε εἰς τὴν θάλασσαν καθῆκε, καὶ ἐμαστίγου τὸ ὕδωρ. Xerxes insolentiam suam testatam reliquit literis quoq; ad Græciæ ciuitates missis; de quibus hęc Æschines in Ctesiphontem: οὐχ ὁ μὲν Περσῶν βασιλεὺς ὁ τὸν Ἄθω διορύξας, ὁ τὸν Ἑλλήσποντον ζεύξας, ὁ γῆν καὶ ὕδωρ τοὺς Ἕλληνας αἰτῶν, ὁ τολμῶν ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς γράφειν ὅτι δεσπότης ἐστὶν ἁπάντων ἀνθρώπων ἀφ' ἡλίου ἀνιόντος μέχρι δυομένου, νῦν οὐ περὶ τοῦ κύριος ἑτέρων εἶναι διαγωνίζεται, ἀλλ' ἤδη περὶ τῆς τοῦ σώματος σωτηρίας.

Hinc Lucullū, quod exciso monte iuxta Neapolim, maiore impendio, quàm villā ædificauerat, Euripū & maria admisisset, a Pōpeio Magno *Xerxem togatū* appellatum, Plin. li. I. c. LIIII. refert. Velleius Patercul. lib. II. *Lucullus, summus alioqui vir, profusa huius in ædificiis, conuictibusq; & apparatibus luxuriæ, primus auctor fuit: quem ob iniectas moles mari, & receptū suffossis montibus in terras mare, haud infacete Magnus Pompeius Xerxem togatū vocare assueuerat.* Xerxis etiam insolentiā arguit quod Aristides in Panathen. de eo loquens, ait: καὶ τοῦτο μὲν τοῖς ὑπάρχουσιν ἐκέλευεν ἑτοιμάζειν αὐτόθεν τὰς πέδας ὑπερβαλὼν, ἢ καθ' ὅσους ᾤετο τοὺς Ἀθηναίους εἶναι, ἵνα μηδεὶς ἄδετος αὐτὸν διαφύγοι, καὶ τῆς ὀργῆς ἀπολαύων, ἕως ἐξῆν.

De Cyri copiis, in sua aduersus Babylonios expeditione, hęc Xen. li. VIII. παιδ. scribit: συνήγειρε στρατιὰν εἰς Βαβυλῶνα. καὶ λέγεται αὐτῷ γενέσθαι εἰς δώδεκα μὲν ἵππων μυριάδας, εἰς δισχίλια δὲ ἅρματα δρεπανηφόρα· πεζῶν δὲ εἰς μυριάδας ἑξήκοντα.

Sane Darius, vt Æmilius Probus in Miltiade scribit, cum ex Europa in Asiam redisset, hortantibus amicis, vt Gręciam redigeret in suam potestatem, classem quingentarum Nauium comparauit: eiq; Datin præfecit, & Artaphernem, hisq; ducenta peditū milia, & decem Equitum dedit. Plutarchus in Parallelis, Δάτις ὁ Περσῶν Σατράπης μετὰ τριάκοντα μυριάδων, εἰς Μαραθῶνα παραγενόμενος πεδίον τῆς Ἀττικῆς. At Darium alterū, vtroq; aduersus Alexandrum prælio, in aciem, cum quadringentis milibus Peditū, ac centum milibus Equitum, processisse, Iustin. lib. XI. refert. Habuisse

vero cum πεζοὺς μὲν περὶ ὀγδοήκοντα μυριάδας, ἱππεῖς δ' οὐκ ἐλάττους τῶν εἴκοσι μυριάδων, Diodorus Sicul. lib. XVII. scribit. At Curtius, lib. IIII. *Summam,* ait, *totius exercitus ad Arbela, fuisse, Equites quadraginta quinque milia: pedestris acies ducenta milia expleuerat.* Arrianus lib. III. ἐλέγετο δὲ ἡ πᾶσα στρατιὰ ἡ Δαρείου, ἱππεῖς μὲν ἐς τετρακισμυρίους, πεζοὺς δὲ ἐς ἑκατὸν μυριάδας, καὶ ἅρματα δρεπανηφόρα διακόσια· ἐλέφαντες δὲ, οὐ πολλοὶ, ἀλλὰ ἐς πεντεκαίδεκα. Cæsa sunt autem priore prælio, Peditum vnum & sexaginta milia, Equitum decem milia, capta quadraginta milia. Ex Macedonibus cecidere Pedestres CXXX Equites CL. quemadmodum Iustinus lib. XI. scribit. Curtius lib. IIII. *ad Arbela cecidere Persarum, quorum numerum victores inire potuerunt, milia XL. Macedonum minus quam CCC. desiderati sunt.*

At vbi ab istis Regalibus exercitibus discesserimus, amplissimas, numero & multitudine militum, fuisse Equestres pedestresque Tissaphernis Prætoris Artaxerxis, quas Agesilaus fudit, copias, Pausanias Eliacor. II. adfirmat his verbis, γενομένης δὲ πρὸς Τισσαφέρνην Σατράπην τῶν περὶ Ἰωνίαν μάχης ἐν Ἑρμοῦ πεδίῳ, τήν τε ἵππον τὴν Περσῶν ἐνίκησεν ὁ Ἀγησίλαος, καὶ τὸ πεζὸν τότε πλεῖστον ἀθροισθὲν, μετά γε τὸν Ξέρξου καὶ πρότερον ἔτι ἐπὶ Σκύθας Δαρείου καὶ ἐπὶ Ἀθήνας στρατόν. Iam de Regibus Persarum, hoc Ammianus Marcellin. ex suorum forte temporum moribus, adnotat, Regem Persarum præliis interesse non coactum. Verba eius auctoris lib. XIX. sunt hæc, *Rex enim ipse Persarum, qui nunquam adesse certaminibus cogitur, his turbinum infortuniis percitus, nouo & nusquam antea cognito more, præliatoris militis ritu, prosiluit in confertos.* Priscos vero Persicos Reges præliis præfuisse, manusque cum hoste conseruisse, notius est, quam vt in eo probando longior consumi debeat oratio. Darium vtique, in duobus aduersus Alexandrum præliis, sublimem curru eminuisse, & *suis ad tuendum, & hostibus ad incessendum ingens incitamentum,* Curtius lib. III & IIII. refert. Acinace autem, scuto, atque arcu armatum fuisse Darium, ex eo colligere licet quod Arrian. lib. II. eum, relicto curru, scuto, atque arcu, profugisse, equisque subinde mutatis, elapsum, narrat. Eundemque Currum cum Arcu,

im

in Alexandri poteſtatem veniſſe, Plutarchus in Alexand. ſcribit.

Verum quem pot ſſimum locum in acie Rex Perſarum teneret, inueſtigandi occaſionem præbet Alexander, qui admodum puer, Legatos Perſarum ad patrem miſſos, inter cetera, interrogaſſe fertur, ποῦ τεταγμένος ὁ βασιλεὺς, ἐν ταῖς μάχαις ἀγωνίζεται, quemadmodum Plutarchus lib. II. de Alexandri fortuna refert. Sane Perſarum Rex in media acie ſtare ſolebat. Docet hoc Xenoph. lib. I. Ἀναβάσ. Cyrum enim fategiſſe narrans quid Rex in prælio ageret, addit, καὶ γὰρ ᾔδει αὐτὸν, ὅτι μέσον ἔχοι τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος. καὶ πάντες δὲ οἱ τῶν Βαρβάρων ἄρχοντες, μέσον ἔχοντες τὸ αὑτῶν, ἡγοῦντο, νομίζοντες οὕτω ἐν ἀσφαλεστάτῳ εἶναι, ἢν ἡ ἰσχὺς αὐτῶν ἑκατέρωθεν ᾖ· καὶ εἴ τι παραγγεῖλαι χρῄζοιεν, ἡμίσει ἐν χρόνῳ αἰσθάνοιτο τὸ στράτευμα. καὶ Βασιλεὺς δὴ τότε μέσον ἔχων τῆς ἑαυτοῦ στρατιᾶς, ὅμως ἔξω ἐγένετο τοῦ Κύρου εὐωνύμου κέρατος. Quem Xenophontis locum laudat Arrianus lib. II. αὐτὸς δὲ, inquiens, Δαρεῖος τὸ μέσον τῆς πάσης τάξεως ἐπεῖχε, καθάπερ νόμος τοῖς Περσῶν βασιλεῦσι τετάχθαι· καὶ τὸν νοῦν τῆς τάξεως ταύτης, Ξενοφῶν ὁ τοῦ Γρύλλου ἀναγέγραφεν. Idem lib. III. de Dario, κατὰ τὸ μέσον δὲ, ἵνα ἦν βασιλεὺς Δαρεῖος, οἵ τε συγγενεῖς οἱ βασιλέως ἐτετάχατο, καὶ οἱ μηλοφόροι Πέρσαι. De Cyro quoque Xenophon lib. VIII. παιδ. αὐτὸς μὲν δὴ, ait, πρῶτος ἑαυτὸν ἐν μέσῳ κατεπήγετο τοῦ στρατοπέδου, ὡς ταύτης τῆς χώρας ἐχυρωτάτης οὔσης. Idem lib. IIII. παιδ. de Cyro, αὐτὸς δὲ τὸ μέσον ἔχων, σὺν τοῖς Πέρσαις ἐπορεύετο.

Perſarum autem Reges, quanquam paratiſſimos milites ad præliandum viderent, eos tamen ad pugnam militari more cohortabantur. Teſtimonio ſunt Darii orationes, quibus ille milites ſuos in procinctu hortatur, apud Curtium lib. III. & IIII. Quinetiam Perſarum Reges vbi in aciem copias eduxerant, priuſquam manum cōſererent cum hoſte, de fortitudine diſſerere ſolitos, Stobæus Serm. XLII. ex Selino ita tradit, Περσῶν, inquiens, βασιλεῖς, πολεμεῖν μέλλοντες, περὶ ἀνδρίας διαλέγονται.

Sed iam inſtructa & ordinata acie, claſſicum canamus. Buccina, belli ſignum e Tabernaculo Regis datum, Curtius lib. III. refert. Diodorus Sicul. lib. XVII τῶν δὲ σαλπικτῶν

παρ' ἀμφοτέροις σημαινόντων. Heliodorus lib. IX. ἀρθέντων δὲ
ἑκατέρωθεν τῶν σημείων, καὶ τοῦ μὲν Περσικοῦ διὰ σαλπίγγων, ῥόπτροις
δὲ καὶ τυμπάνοις τῶν Αἰθιόπων τὴν μάχην ἐπισημαινόντων. Præterea
trucem & inconditum clamorem Persas, vbi hostes
in conspectu erant, sustulisse, Curtius lib. III. indicat his
verbis, *Iam in conspectu, sed & extra teli iactum, vtraq; acies
erat, cum priores Persæ inconditum & trucem sustulere clamorem.*
Diodor. Sicul. lib. XVII. οἱ Μακεδόνες πρῶτοι συναλαλάξαντες,
βοὴν ἐξαίσιον ἐποίησαν· μετὰ δὲ ταῦτα τῶν βαρβάρων ἀντιφθεγξαμένων,
συνήχησε μὲν ἡ συνεγγὺς ὀρεινὴ πᾶσα· τὸ δὲ μέγεθος
τῆς βοῆς ὑπερῆρε τὴν προγεγενημένην κραυγὴν, ὡς ἂν πεντήκοντα
μυριάδων μιᾷ φωνῇ συνηχουσῶν. Idem lib. XI. de Mardonio,
διέταξε τὴν δύναμιν ὅπως ποτὲ ἔδοξεν αὐτῷ συμφέρειν, καὶ μετὰ
βοῆς ἀπήντησε τοῖς Ἕλλησιν. & lib XVII. de his qui Darium in
acie circumdabant, οὗτοι μετὰ πολλῆς βοῆς ἐπιρράξαντες τοῖς πολεμίοις.
Ammian. Marcell. lib. XXIIII. de prælio inter Persas
& Romanos commisso, *Cum vndiq; solito more conclamaretur,
virorumq; alacritatem sonantia classica iuuarent.* Cyrum
tamen Pæanem ad committendam pugnam exorsum,
Xenophon lib. VII. παιδ. ita scribit: ὡς ἐκεῖ δὲ ἔδοξε τῷ Κύρῳ
καιρὸς ἤδη εἶναι, ἐξῆρχε παιᾶνα· συνεπήχησε δὲ πᾶς ὁ στρατός·
μετὰ δὲ τοῦτο τῷ Ἐνυαλίῳ τε ἅμα ἐπηλάλαξαν. Xenoph. lib. III.
παιδ. de Cyro, ἐξῆρχεν αὖ Διοσκούροις παιᾶνα τὸν νομιζόμενον.
οἱ δὲ θεοσεβῶς πάντες συνεπήχησαν μεγάλῃ τῇ φωνῇ. ἐν τῷ τοιούτῳ
γὰρ δὴ οἱ δεισιδαίμονες ἧττον τοὺς ἀνθρώπους φοβοῦνται. ἐπεὶ δ'
ὁ παιὰν ἐγένετο, ἅμα πορευόμενοι οἱ ὁμότιμοι φαιδροί. Parthi
vero, quibus Martem clamoribus ac sonis accenderent, exponit
Plutarch. in Crasso his verbis, ὡς δὲ ἐγγὺς ἐγένοντο καὶ σημεῖον
ἤρθη παρὰ τοῦ στρατηγοῦ, πρῶτον μὲν ἐπίμπλαντο φθογγῆς βαρείας
καὶ βρόμου φρικώδους τὸ πεδίον· Πάρθοι γὰρ οὐ κέρασιν οὐδὲ
σάλπιγξιν ἐποτρύνουσιν ἑαυτοὺς εἰς μάχην, ἀλλὰ ῥόπτρα βυρσοπαγῆ
καὶ κοῖλα περιτείναντες ἠχείοις χαλκοῖς, ἅμα πολλαχόθεν
ἐπιδουποῦσι· τὰ δὲ φθέγγεται βύθιόν τι καὶ δεινὸν ὠρυγῇ θηριώδει
καὶ τραχύτητι βροντῆς μεμιγμένον, εὖ πως συνεκεκραγότα. Nec frustra
antiquitus institutum, vt signa vndique concinerent,
clamoreq; vniuersi tollerent, quibus rebus & hostes terreri,
& suos incitari existimauerunt. Cæsar lib. III. de bello Ciuili.

bili, item Hirtius, siue Oppius, de bello Hispaniensi tradũt.

Et quoniam voce sola, inter præliorum tumultus, regi multitudo non potest, & pro necessitate rerum plura ex tempore iubenda atque facienda: Persarum vsus inuenit, quomodo quod solus Dux vtile iudicasset, per Signa totus adgnosceret & sequeretur exercitus. Horum Signorum alia Vocalia erant, alia Semiuocalia, alia Muta. Vocalia appello cum Vegetio, quæ voce humana pronuntiabantur: qualia more militiæ Centurioni petenti dedisse Imperatores Romanos, ex Suetonio & Tacito, liquet. Huiusmodi signa dedisse eum qui in Persico exercitu maximam habebat potestatem, testatur Xenophon lib. VII. παιδ. de Cyro ita loquens, ταῦτα εἰπὼν, καὶ σύνθημα παρεγγυήσας, Ζεὺς σωτὴρ καὶ ἡγεμὼν, ἐπορεύετο. Idem Xenophon lib. III. παιδ. ἕως δ' ἔτι βελῶν ἔξω ἦσαν, παρηγγύα ὁ Κῦρος σύνθημα, Ζεὺς σύμμαχος καὶ ἡγεμών. Semiuocalia vero eodem Vegetio duce & auspice appello, quæ per Σάλπιγγας data fuisse diximus. Nam indubitate harum sonis agnoscebat exercitus, vtrum irruere in hostes, stare, vel progredi, aut regredi oporteret: vtrum longe persequi fugientes, an receptui canere. Et ita Xerxem e Prætoria naue Signum vela faciendi dedisse, refert Herod. lib. VII. his verbis, ἐσβὰς ἐς Σιδωνίην νέα, ἐς τήνπερ ἐσέβαινε αἰεὶ, ὅκως τι ἐθέλοι τοιοῦτο ποιῆσαι, ἀνέδεξε σημήιον καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνάγεσθαι. Signũ etiam receptui, Buccina dedisse Persas, argumento est quod ex Xenophonte Plutarchus ἐν αἰτίοις scribit, διὸ καὶ Χρυσάνταν ἐπῄνεσεν ὁ Κῦρος, ὅτι μέλλων ἀναιρεῖν πολέμιον, καὶ τὴν κοπίδα διηρμένος, ἀκούσας τὸ Ανακλητικὸν, ἀφῆκε τὸν ἄνδρα, καὶ οὐκ ἔπαισεν, ὡς κεκωλυμένος. Darium, *Signo dato*, Falcatos currus in hostem effudisse, Curt. li IIII. refert. Muta signa erant, Vexilla. Quacunq; enim hæc ferri iusserat ductor, eo necesse erat vt signum suum comitantes milites pergerent. Signum autem pręcipuum Persarum exercitus, erat Aquila aurea, pinnas extendens, longæ hastæ præfixa. Auctor Xenophon libro VII. de Cyro: παρηγγύησε δὲ παρέχειν πρὸς τὸ Σημεῖον, καὶ ἐν ἴσῳ ἕπεσθαι. ἦν δ' αὐτῷ τὸ Σημεῖον, Αετὸς χρυσοῦς, ἐπὶ δόρατος μακροῦ ἀνατεταμένος. καὶ νῦν δ' ἔτι τοῦτο τὸ σημεῖον τῷ Περσῶν βασιλεῖ διαμένει.

Ad hoc ſignum Perſarum veriſimile eſt pertinere verba hæc Arriani, quæ a Suida in verbo ξυςὸν laudantur: τὰ σημεῖα τῆς ἐπιλέκτου στρατιᾶς, αὐτοὶ, εἰκόνες βασίλειοι, σέμματα πάντα χρυσᾶ, ἀνατεταμένα ἐπὶ ξυςῶν ἠργυρωμένων. Per flammeum autem vexillum, ſignum in exercitu Perſarum erectũ, Ammian. lib. xx. refert his verbis, *Aduentans itaque Rex, cum per optimates ſuos propius admiſſos, pacatiore colloquio flectere defenſores ad ſuum non potuiſſet arbitrium, & diem integrum dedit: & matutinæ lucis exordio, ſigno per flammeum erecto vexillum, circumuaditur ciuitas a quibusdam.*

Regale vero in bello ſignum fuiſſe, Aquilam Auream Peltæ inſidentem, docet Philoſtratus in Heroicis, cap. de Themiſtocle, his verbis: Μῆδοι ταῦτα καὶ Βαβυλὼν μέση· καὶ τὸ σημεῖον τὸ βασίλειον, ὁ χρυσοῦς ἐπὶ τῆς πέλτης ἀετός. Ac plane Aquilam auream, pinnas extendenti ſimilem, in ordine agminis recenſet Curtius, lib. III.

Eorum vero qui ſaucii ex acie receſſerant, curam Perſas habuiſſe, eique rei Ἐπιμελητὰς conſtitutos, Suidas ex Xenophonte ita tradit: Ἐπιμεληταί· παρὰ Πέρσαις ἦσαν Ἐπιμεληταὶ, ὥς φησι Ξενοφῶν, οἱ τοὺς τετρωμένους ἐν πολέμῳ ἐθεράπευον. Parthi vtique, non alios beatiores prædicabant, quam qui in acie cecidiſſent: in perpetuum, eos, per gloriam viuere exiſtimantes. Ammianus Marcellin. lib. xxiii. de Parthis, *feri ſunt illic habitatores pagorum omnium, atque pugnaces: eoſque ita certamina iuuant & bella, vt iudicetur inter alios omnes beatus, qui in prælio fuderit animam. Excedentes enim e vita, morte fortuita, conuiciis inſectantur vt degeneres & ignauos.* Enimuero, virorum fortium operam atque induſtriam, honoribus, præmiis, ac ſplendore, apud Perſas decoratam fuiſſe, ſupra docuimus. Reges etiam militaribus donis, eos qui fortiter ac ſtrenue pugnauerant, donabant. Plutarchus in Artaxerxe, μετὰ δὲ τὴν μάχην, δῶρα κάλλιστα μὲν ἐξέπεμψε καὶ μέγιστα τῷ Ἀρταξέρξου παιδὶ, τοῦ πεσόντος ὑπὸ Κύρου· καλῶς δὲ καὶ Κτησίαν καὶ τοὺς ἄλλους ἐπετίμησεν. Carem item, qui Cyro mortiferum vulnus inflixerat, quo præmio Artaxerxes adfecerit, idem Plutarchus eod. lib. exponit his verbis: ᾧ γέρας ἔδωκε τῆς πράξεως ταύτης ὁ βασιλεὺς, ἀλεκτρυόνα χρυσοῦν ἐπὶ δόρατος ἀεὶ πρὸ τῆς τάξεως ἐν ταῖς στρατιαῖς

παῖς κομίζειν· καὶ γὰρ αὐτοὺς τοὺς Κᾶρας, ἀλεκτρυόνας οἱ Πέρσαι, διὰ τοὺς λόφους οἷς κοσμοῦσι τὰ κράνη, προσηγόρευον.

Contra summo odio, Desertionis crimen prosequebantur. Diras certe & atroces aduersus Desertores latas leges. Ammianus Marcellin. lib. xxiii. scribit. Militarium etiam quarundam animaduersionum exempla suggerit Plutarchus in Artaxerxe his verbis: ἦν δέ τις ἐμμέλεια καὶ περὶ τὰς τῶν ἐξαμαρτανόντων δικαιώσεις. Ἀρβάκην μὲν γάρ τινα Μῆδον ἐν τῇ μάχῃ πρὸς Κῦρον φυγόντα, καὶ πάλιν ἐκείνου πεσόντος μεταστάντα, δειλίαν καὶ μαλακίαν καταγνούς, οὐ προδοσίαν οὐδὲ κακόνοιαν, ἐκέλευσε γυμνὴν ἀναλαβόντα πόρνην, περιβάδην ἐπὶ τοῦ τραχήλου δι᾽ ἡμέρας ὅλης ἐν ἀγορᾷ περιφέρειν. ἑτέρου δὲ πρὸς τῷ μεταψεύσασθαι δύο πεφονευκέναι καταβαλεῖν δύο τῶν πολεμίων, προσέταξε διαπεῖραι τρισὶ βελόναις τὴν γλῶτταν.

In hostes veró quandoque sæuisse Persarum Reges, argumento est, quod Leonidæ mortui corpus, in crucem sustulerunt. Ex Thebanis etiam dedititiis, quosdam interfecisse eos, quosdam vero, & in his Leontiadem, notis Regalibus compunxisse, Herodotus lib. vii. ita scribit: ὡς γὰρ αὐτοὺς ἔλαβον οἱ βάρβαροι ἐλθόντας, τοὺς μέν τινας αὐτῶν καὶ ἀπέκτειναν προσιόντας· τοὺς δὲ πλεῦνας αὐτῶν, κελεύσαντος Ξέρξεω, ἔστιζον στίγματα βασιλήια, ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ Λεοντιάδεω. Quem Herodoti locum, citat, reprehenditque ac refellit, Plutarchus, in lib. περὶ τῆς Ἡροδότου κακοηθείας: apud quem tamen perperam, τοὺς δ᾽ ἐπ πρεῦνας, pro πλεῦνας, legitur.

Quandoque etiam præmia, iis qui hostes viuos adduxissent, publico præconio decernebant. Et ita Artaxerxem ei qui, Themistoclem viuum adduxisset, ducenta talenta pollicitum, Plutarchus in Themistocle, scribit his verbis: ἤδη μὲν ἔφησεν αὐτῷ διακόσια τάλαντα ὀφείλειν· κομίσαντι γὰρ αὐτὸν, ἀπολήψεσθαι δικαίως, τὸ ἐπικηρυχθὲν τῷ ἀγαγόντι.
Reges etiam Persarum nunquam consueuisse cum illis qui ab his defecerant, in gratiam redire, priusquam corporibus eorum potiti essent, Isocrates adserit. Etenim de Euagora in eius funebri laudatione scribit hæc: πλεόνων δ᾽, οὕτως ἐνέπλησεν αὐτοὺς τοῦ πολεμεῖν, ὥστ᾽ εἰθισμένων τὸν ἄλλον χρόνον τῶν βασιλέων μὴ διαλλάττεσθαι τοῖς ἀποστᾶσι, πρὶν κύριοι γένοιντο

τῶν συμμάχων, ἄσμενοι τὴν εἰρήνην ἐποιήσαντο, λύσαντες μὲν τὸν νόμον τοῦτον, οὐδὲν δὲ κινήσαντες τῆς Εὐαγόρου τυραννίδος.

Arma etiam tradere victi iubebantur. Suidas in verbo Ξενοφῶν, de Artaxerxe, βασιλεὺς δὲ τὴν τοῦ Κύρου κεφαλὴν καὶ χεῖρα ἀποκόψας τοῖς Ἕλλησιν ἔπεμπε, ζητῶν τὰ ὅπλα, ὡς παρὰ νενικημένων· οἱ δὲ, οὐκ ἔδοσαν.

Sane in Persarum animos non cadebat illud Virgilianum, *Dolus an virtus quis in hoste requirat?* Aperto enim Marte hostem opprimendum credebant, turpeq; esse victoriam furari. Et quod de sese Heluetii apud Cæsar. lib. I. de bello Gall. prædicant, ita a patribus maioribusque suis didiceiāt, vt mag s virtute quam dolo contenderent, aut insidiis niterentur. Iustinus lib. XI. *Darius fiducia eorum nisi astu agere: adfirmans suis occulta consilia victoriæ furtiuæ nō conuenire.* Saporem etiam Persarum Regem, Amm. Marcell. lib. XVII. ita loquentem facit, *Illud apud nos nunquam acceptum fuit, quod adseritis vos exultantes, nullo discrimine virtutis ac doli, prosperos omnes laudari debere bellorum euentus.*

Deniq; οὐ πάτριον fuisse Parthis, νυκτομαχεῖν, Plutarch. in Crasso tradit. Ac plane nocte appetente, Persas armis positis, corpori operam dedisse, testis est Curt lib. V. *Iamq; nox, ait, appetebat, cum Persæ, more solito, armis positis, ad necessaria ex proximo vico ferenda discurrunt.*

Excubias etiam agebant Persæ. Itaq; apud Curtium lib. IIII. Alexander suadenti Parmenioni, vt Persas nocte adoriretur, respondet, *Vigilias agere Barbaros, & in armis stare, vt ne decipi quidem possint.* Xenophon lib. III. παιδ. καὶ τότε μὲν δειπνοποιησάμενοι, καὶ φύλακας καταστησάμενοι, καὶ πυρὰ πολλὰ περὶ τῶν φυλάκων καύσαντες, ἐκοιμήθησαν. Excubitores vero ac vigiles solebant cantu tempus fallere, cantilenisque, quibus Regis sui iustitiam virtutemque efferebant, noctem insomnem traducere. Amm. Marcell. lib. XXIIII. *Obtruncarunt vigiles omnes, ex vsu moris gentici, iustitiam felicitatemque Regis sui canoris vocibus extollentes.* Zosimus lib. III. τότε δὴ λοιπὸν ἐπὶ τὸ τεῖχος ἐλάσαντες, ἐπέστησαν παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα τοῖς Πέρσαις, ᾄσματα λέγουσιν ἐπιχώρια, τὴν μὲν τοῦ σφῶν βασιλέως ἀνδρείαν ὑμνοῦσι. διαβάλλουσι δὲ τὴν τοῦ Ῥωμαίων βασιλέως ἀνέφικτον ἐπιχείρησιν. ῥᾷον γὰρ ἔφασκον

αὐτὸν

αὐτὸν τὴν τοῦ Διὸς αἱρήσειν αὐλὴν, ἢ τὸ φρούριον.

Exploratores quoque & Speculatores, Persæ habebant, qui hostilia, silentio perspicerent, pacata clamore cognoscerent, hostiumque secreta illis nuntiarent. Sic Κατάσκοπον in Lydiam missum Araspam, ait Xenophon lib. VI. παιδ. Sed & διερευνητὰς καὶ σκοποὺς ante Equitatũ præmisisse eum, ibidem ait. Procopius lib. I. de bello Persico, ἐκ παλαιοῦ ἔν τε Ῥωμαίοις καὶ Πέρσαις δημοσίᾳ σιτίζεσθαι νόμος. οἱ δὲ, λάθρα ἰέναι παρὰ τοὺς πολεμίους εἰώθασιν· ὅπως περισκοπήσαντες ἐς τὸ ἀκριβὲς τὰ πρασσόμενα, εἶτα ἐπανιόντες, τοῖς ἄρχουσιν ἐσαγγείλωσι. τούτων πολλοὶ μὲν, εὐνοίᾳ (ὡς τὸ εἰκὸς) χρῆσθαι εἰς τοὺς ὁμογενεῖς ἐν σπουδῇ ἔχουσι· τινὲς δὲ, καὶ τοῖς ἐναντίοις προΐενται τὰ ἀπόρρητα. Vnde Suidas in verbo ἐξπλωράτωρ, post exposita multa quę Exploratorum iudustria scrutari inuestigareque solet, addit, ἔργον γὰρ τούτοις τὸ περιεργάζεσθαι τίς ἡ τῶν πραγμάτων κατάστασις, καὶ ποῖα τὰ κατὰ Ῥωμαίων σκεπτόμενα ὑπὸ Περσῶν, καὶ ἀναφέρειν ἐπὶ τὸν βασιλέα.

Vsque adeo etiam bellandi cupiditate incensos fuisse Persas, vt eorum picturæ, nihil præter cædes ac bella habuerint, docet Ammianus Marcell. lib. XXIIII. *In agro*, inquiens, *consedimus opulento, arbustis & vitibus, & cupressorum viriditate latissimo: cuius in medio diuersorium opacum est & amœnum, gentiles picturas per omnes ædium partes ostendens, Regis bestias venatione multiplici trucidantis: nec enim apud eos pingitur vel fingitur aliud, præter varias cædes & bella.* Quinetiam vti bellatores equos, Persæ instruerent, ne in acie armorum strepitu, clypeorumve crepitu turbarentur, docet Ælianus libro XVI. de Animalibus, cap. XXV. his verbis: οἱ Πέρσαι, ἵνα μὴ ὦσιν αὐτοῖς οἱ ἵπποι καταπλῆγες, ψόφοις αὐτοὺς καὶ ἤχοις χαλκοῖς προσεθίζουσι, καὶ καταμωδοῦσιν, ὡς μήποτε ἐν τῷ πολέμῳ δείσωσι τοὺς τῶν πανοπλιῶν ἀράβους, καὶ τῶν ξιφῶν τὸν πρὸς τὰς ἀσπίδας δοῦπον· εἴδωλά τε νεκρῶν διασεσαγμένα ἀχύροις, ὑποβάλλουσιν αὐτοῖς, ἵνα προσεθισθῶσι νεκροὺς ἐν τῷ πολέμῳ πατεῖν, καὶ μὴ δεδιότες ὥς τι ἐκπλῆσσειν, εἶτα μέντοι δυσωπούμενοι, ἐν τοῖς ἔργοις τοῖς ὁπλιτικοῖς ἀχρεῖοι ὦσιν.

Verũ, vt ad vrbium obsidiones veniam, earũ oppugnãdarum expugnandarumq; rationẽ, siue scalis ac machinis

admotis, siue Cuniculis in terra factis, tenuisse Persas, testantur Herodoti lib. IIII. verba hæc, ἐνθαῦτα δὴ ἐπολιόρκεον (de Persis loquitur) τὴν Βάρκην ἐπὶ μῆνας ἐννέα, ὀρύσσοντές τε ὀρύγματα ὑπόγαια, φέροντα ἐς τὸ τεῖχος, καὶ προσβολὰς καρτερὰς ποιεύμενοι. Vnde apparet, iam a priscis Persarum temporibus, Cunicularios, vt Vegetius lib. II. cap. XI. loquitur, extitisse, qui ducto sub terris cuniculo, murisque intra fundamenta perfossis, improuisi emergerent, ad vrbes hostium capiendas. Verum vti, quaque arte ac solertia faber quidam ærarius eiusmodi cuniculos deprehenderit, Herodotus illo quem modo adduxi loco, ita aperit: τὰ μὲν νυν ὀρύγματα ἀνὴρ χαλκεὺς ἀνεῦρε, ἐπιχάλκῳ ἀσπίδι, ὧδε ἐπιφρασθείς· περιφέρων αὐτὴν ἐντὸς τοῦ τείχεος, προσίσχε πρὸς τὸ δάπεδον τῆς πόλιος. τὰ μὲν δὴ ἄλλα ἔσκε κωφὰ πρὸς ἃ προσίσχε· κατὰ δὲ τὰ ὀρυσσόμενα ἤχεσκε ὁ χαλκὸς τῆς ἀσπίδος. ἀντορύσσοντες δ' ἂν ταύτῃ οἱ Βαρκαῖοι, ἔκτεινον τῶν Περσέων τοὺς γεωρυχέοντας.

Operibus etiam & munitionibus vrbes sepire Persæ nouerant. Machinas & scalas eos muris admouisse, docet Xenophon lib. VIII. de Cyro loquens in hunc modum: ὡς δ' ἐγένετο πρὸς τῷ τείχει τῷ ἐν Σάρδεσι, τάς τε μηχανὰς ἀνίστη ὡς προσβαλῶν πρὸς τὸ τεῖχος, καὶ κλίμακας παρεσκευάζετο. Idem Xenophon lib. VII. παιδ. ὁ δὲ Κῦρος, αὐτὸς μένων ἐν Σάρδεσι, μηχανὰς ἐποιεῖτο καὶ χελώνας, ὡς τῶν μὴ πειθομένων ἐρείψων τὰ τείχη. Atque adeo in vrbibus obsidendis, Balistis, Scorpionibusque vsos eos, Malleolis item & facibus, docet Ammian. Marcell. lib. XX. Ex eodem quoque apparet eos, obiectu vinearum pluteorumque tectos, iter ad fundamenta parietum subuertenda quæsiisse. Alia etiam ratione Persarum Reges vrbes expugnabant; quam Ælianus lib. V. Anim. historiæ, cap. III. explicat. vim enim Olei quod ex verme Indico conficitur exponens, eam esse ait eiusmodi, vt vel sola eius hemina in lignorum aceruum infusa eum comburat: subiicitque ex Ctesia, eodem ipso Persarum Regem olim hostium vrbes in potestatem suam redegisse, nullis neque arietibus, neque testudinibus aliisque bellicis machinis admotis. Etenim fictilia vasa vnius heminæ capacia, huiusmodi oleo impleta, deinde obstructa & obturata, in portas iaculatum. Ac vasa quidem ad portas allisa rumpebantur:

Oleum

Oleum vero portis hęrens,&gliſcens per portas incendium quod reſtingui non poterat, non modo portas ſed & homines pugnantes pariter cum armis abſumebat; vnicumque remedium repertum ad eiusmodi flammam extinguendam fuiſſe, fimum & lutum viarum. Nec abſimilem Olei medici flammeam vim, Ammianus Marcell. duobus locis lib. XXIII. prodit. *In hac*, ait, *regione Oleum conficitur Medicum; quo illitum telum ſi emiſſum lentius laxiore arcu (nam ictu extinguitur rapido) hæſerit vſquam, tenaciter cremat: & ſi aqua voluerit abluere quiſquam, æſtus excitat acriores incendiorum: nec remedio vllo quam iactu pulueris conſopitur. Paratur autem hoc modo: Oleum vſus communis herba quadam infectum condiunt harum rerum periti, ad diuturnitatem ſeruantes, & coaleſcens durant ex materia venæ naturalis, ſimilis oleo craſſiori. quæ ſpecies gignitur apud Perſas, quam (vt diximus) Naphtham vocabulo appellauere gentili.* Idem eod. lib. *Hic & Naphtha gignitur, picea ſpecie glutinoſa, ſimilisque ipſa quoque bitumini: cui etiam ſi auicula inſederit breuis, præpedito volatu ſubmerſa penitus euaneſcit: & cum hoc liquoris ardere cœperit genus, nullum inueniet humana mens, præter puluerem, extinguendi commentum.* Strabo lib. XVI. ex Eratoſthene, Aſphaltum, aliam eſſe liquidam, quam *Naphtham* vocant; aliam aridam, quam *Bitumen* dicimus: de Naphthæ vero admirabili natura ſcribit hæc, προσαφθεὶς γὰρ ὁ Νάφθας πυρὶ πλησίον, ἀναρπάζει τὸ πῦρ· κἂν ἐπιχρίσας αὐτῷ σῶμα προσαγάγῃς, φλέγεται. σβέσαι δ᾽ ὕδατι οὐχ οἷόν τε· ἐκκαίεται δὲ μᾶλλον, πλὴν εἰ πάνυ πολλῷ· ἀλλὰ πηλῷ καὶ ὄξει καὶ στυπτηρίᾳ, καὶ ἰξῷ πνιγόμενα, σβέννυται. πείρας δὲ χάριν φασὶν Ἀλέξανδρον ἐν λουτρῷ προσχέαι παιδὶ τοῦ Νάφθα καὶ προσαγαγεῖν λύχνον· φλεγόμενον δὲ καὶ τὸν παῖδα, ἐγγὺς ἐλθεῖν τοῦ ἀπολέσθαι· πολλῷ δὲ σφόδρα καταντλοῦντες τῷ ὕδατι, ἐξίσχυσαν καὶ διέσωσαν οἱ περιεστῶτες. Illud vtique Naphthæ experimentum, quod coram Alexandro quidam ex Balneariis miniſtris fecit, exponit Plutarchus in eius principis vita, vbi & Alexandrum ait valde admiratum eſſe, χάσμα τοῦ πυρὸς ἐν Ἐκβατάνοις, ὥσπερ ἐκ πηγῆς συνεχῶς ἀναφερόμενον, καὶ τὸ ῥεῦμα τοῦ Νάφθα λιμνάζοντος διὰ τὸ πλῆθος, οὐ πόρρω τοῦ χάσματος. ὃς τἆλλα μὲν ἀσφάλτῳ προσέοικεν, οὕτω δὲ εὐπαθὴς

πρὸς τὸ πῦρ ἐστὶν, ὥστε πρὶν ἢ θιγεῖν τὴν φλόγα, δι' αὐτῆς τῆς περὶ τὸ φῶς ἐξαπτομένης αὐγῆς, τοῦ μεταξὺ πολλάκις ἀέρος συνεκκαίει. Xiphilinus ex Dione, Lucullum cum Tigranocerta obsideret, καὶ αὐτὸν οἱ βάρβαροι τῇ τε τοξείᾳ, καὶ τῇ Νάφθᾳ κατὰ τῶν μηχανῶν χεομένῃ, δεινῶς ἐκάκωσαν. ἀσφαλτῶδες δὲ τὸ φάρμακον τοῦτο καὶ διάπυρον οὕτως, ὥστε ὅσοις ἂν προσμίξῃ, πάντως αὐτὰ κατακαίειν, οὐδ' ἀποσβέννυται ὑπ' οὐδενὸς ὑγροῦ ῥᾳδίως. Plinius etiam ex Limi quem Maltham vocant, tactu, eundem Lucullum cum Samosata oppugnaret, multis incommodis adfectum, lib. II. cap. CIIII. scribit. Idem eiusd. libri cap. CV. *Similis est natura Naphthæ: ita appellatur circa Babyloniam, & in Austagenis Parthiæ, profluens, bituminis liquidi modo. Huic magna cognatio ignium, transiliuntq; protinus in eam vndecunque visam. Ita ferunt, a Medea pellicem crematam, postquam sacrificatura ad aras accesserat, corona ignē rapta.* Qua in re belle illi cum Plutarcho conuenit, qui in Alexandro, εἰκότως οὖν, ait, ἔνιοι τὸν μῦθον ἀνασώζοντες πρὸς τὴν ἀλήθειαν, τοῦτο φασὶν εἶναι τὸ τῆς Μηδείας φάρμακον ᾧ τὸν τραγῳδούμενον στέφανον καὶ τὸν πέπλον ἔχρισεν. Procopius lib. V. de bello Vandal. ἀγγεῖα δὲ Θείου τε καὶ Ἀσφάλτου ἐμπλησάμενοι καὶ φαρμάκου, ὅπερ Μῆδοι μὲν Νάφθαν καλοῦσιν, Ἕλληνες δὲ, Μηδείας ἔλαιον. Suidas de Naphtha duobus in locis, in Νάφθα & in Μήδεια: οἱ μὲν Ἕλληνες, Μηδείας ἔλαιον ταύτην καλοῦσιν· οἱ δὲ Μῆδοι, Νάφθαν.

Ceterum vrbes Sagena circumuallabāt Persæ. Plutarch. in lib. πότερα τῶν ζώων, &c οἱ δὲ ἁλιεῖς, συνορῶντες ὥσπερ ἀδεξήμασι παλαισμάτων, τὰ πλεῖστα διαφευγόμενα τὰς ἀπ' ἀγκίστρου βολὰς, ἐπὶ βίας ἐτράπησαν, καθάπερ οἱ Πέρσαι, σαγηνεύοντες, ὡς τοῖς ἐγχειροῦσιν οὐδεμίαν ἐκ λογισμοῦ καὶ σοφίας διαφυγεῖν οὖσαν. Aristides in Panath. de Persis, Ἐρετρίας ἐπιβάντες, ὤχοντο φέροντες, σαγήνην τινὰ μιμησάμενοι ναυτικήν. Himerius in Polemarchico, Σαγηνείας εἰκόνα τὴν Ἐρετριέων ἔδειξαν πόρθησιν. Hes. Σαγηνεύσαντες· πολιορκηθέντας δικτύοις ἔθος οἷς· καὶ Σαγηνεύειν τοῦτο Ἕλληνες. Verum vti vrbes Sagena circumdari solerent, describit Herod. lib. VI. in hunc modū: ὅκως δὲ λάβοι τινὰ τῶν νήσων, ὡς ἑκάστην αἱρέοντες οἱ βάρβαροι, ἐσαγήνευον τοὺς ἀνθρώπους. Σαγηνεύουσι δὲ τοῦτον τὸν τρόπον. ἀνὴρ ἀνδρὸς ἁψάμενος τῆς χειρὸς, ἐκ θαλάσσης τῆς βορηΐης ἐπὶ τὴν νοτίην διή-

κουσι·

πουσι· καὶ ἐπεὰν διὰ πάσης τῆς νήσου διέρχωνται ἐκθηρεύοντες τοὺς ἀνθρώπους, αἱρέουσι δὲ καὶ τὰς ἐν ἠπείρῳ πόλιας τὰς Ἰάδας κατὰ ταὐτὰ πλὴν οὐκ ἐσαγηνεύοντες τοὺς ἀνθρώπους.

Persas etiam Muricum sternendorũ rationẽ tenuisse, ex eo planũ fit, quod Curt. lib IIII. narrat, *Nondũ ad teli iactũ peruenerant, cum Bion quidã transfuga quanto maximo cursu potuerat, ad Regẽ peruenit, nuntians Murices ferreos in terra defodisse Darium, qua hostẽ equites emissurũ esse credebat: notatumq́ certo signo locum, vt fraus euitari a suis posset.*

Persarum etiam Reges rapidissima quæq; flumina Pontibus iungere ausos, historiarum monumentis proditum est. Nam vt taceam Pontes Euphrati Tigrique impositos, Bosphoro Danubioq; iniectos a Dario pontes silentio præterire non possum, vel ipsius maxime artificis, id est Mandroclis Samij gratia, cuius nomen propter eius industriam, ab interitu & obliuione vindicare æquum censeo. Herod. lib. IIII. de Dario, ἀπίκετο τῆς Χαλκηδονίης ἐπὶ τὸν Βόσπορον, ἵνα ἔζευκτο ἡ γέφυρα. Et mox, ὁ δὲ Δαρεῖος, ὡς ἐθηήσατο τὸν Πόντον, ἔπλεε ὀπίσω ἐπὶ τὴν γέφυραν, τῆς ἀρχιτέκτων ἐγένετο Μανδροκλέης Σάμιος. ac deinde, τοῦ δὲ Βοσπόρου ὁ χῶρος τὸν ἔζευξε βασιλεὺς Δαρεῖος, ὡς ἐμοὶ δοκέει συμβαλλομένῳ, μέσον ἐστὶ Βυζαντίου τε καὶ τοῦ ἐπὶ στόματι ἱροῦ. Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα ἡσθεὶς τῇ σχεδίῃ, τὸν ἀρχιτέκτονα αὐτῆς Μανδροκλέα τὸν Σάμιον ἐδωρήσατο πασὶ δέκα. 10. Tzetzes Chiliade I, histor. XXXI.

Ὁ Μανδροκλῆς ὁ Σάμιος, ἀνὴρ ἦν ἀρχιτέκτων·
Ὃς τὸν Δαρεῖον μέλλοντα κατὰ Σκυθῶν ἐλαύνειν,
Ναυσὶ τὸν Ἑλλησπόντιον Βόσπορον γεφυρώσας,
Εἴτε περὶ τὴν Δάμαλιν, εἴτε καὶ τὸ Ἡραῖον,
Πρὸς τὴν Εὐρώπην ἐκβιβᾷ στρατεύμασιν ἀπείροις.

Idemque histor. XXXII. Mandroclem Samium τὸν Δαμαλίτην Βόσπορον γεφυρῶσαι scribit. Ctesias, στράτευμα δὲ ἀγείρας Δαρεῖος ὀγδοήκοντα μυριάδας, καὶ ζεύξας τὸν Βόσπορον καὶ τὸν Ἴστρον, διέβη ἐπὶ Σκύθας. Strabo libro VII. de Istro, ἑπτάστομος γάρ ἐστι· μέγιστον δὲ τὸ ἱερὸν στόμα καλούμενον δι' οὗ σταδίων ἀνάπλους ἐπὶ τὴν Πεύκην ἑκατὸν εἴκοσι, ἧς κατὰ τὸ κάτω μέρος, ἐποίησε τὸ ζεῦγμα Δαρεῖος. Lucianus in Nerone, seu de perfossione Isthmi, καὶ τὸν Δαρεῖον, ὡς ὁ Βόσπορος ἐγεφυρώθη αὐτῷ ἐπὶ τοὺς Σκύθας. Aristides Oratione Platon. II.

Δαρεῖος δὲ, τὸν Βόσφορον ζεύξας, ἐπὶ Σκύθας διέβη· Ξέρξης δὲ, τὸν Ἑλλήσποντον ζεύξας, ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. Admirabilem vero illam pontis, quo Xerxes Hellespontum iunxit, structuram Herodotus lib. VII. describit in hunc modum: πεντηκοντέρους καὶ τριήρεας συνθέντες, ὑπὸ μὲν τὴν πρὸς τοῦ Εὐξείνου πόντου, ἑξήκοντά τε καὶ τριηκοσίας, τοῦ μὲν πόντου, ἐπικαρσίας· τοῦ δὲ Ἑλλησπόντου, κατὰ ῥόον, ἵνα ἀνακωχεύῃ τὸν τόνον τῶν ὅπλων. συνθέντες δὲ, ἀγκύρας κατῆκαν περιμήκεας, τὰς μὲν, πρὸς τοῦ πόντου τῆς ἑτέρης, τῶν ἀνέμων εἵνεκα τῶν ἔσωθεν ἐκπνεόντων· τῆς δὲ ἑτέρης τῆς πρὸς ἑσπέρης τε καὶ τοῦ Αἰγαίου, εὔρου τε καὶ νότου εἵνεκα. διέκπλοον δὲ ὑπόφαυσιν κατέλιπον τῶν πεντηκοντέρων καὶ τριχοῦ, ἵνα καὶ ἐς τὸν πόντον ἔχῃ ὁ βουλόμενος πλέειν πλοίοισι λεπτοῖσι, καὶ ἐκ τοῦ πόντου ἔξω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, κατέτεινον ἐκ γῆς, στρεβλοῦντες ὄνοισι ξυλίνοισι τὰ ὅπλα· οὐκέτι χωρὶς ἑκάτερα τάξαντες, ἀλλὰ δύο μὲν λευκολίνου δασάμενοι ἐς ἑκατέρην, τέσσερα δὲ τῶν βυβλίνων. παχύτης μὲν ἦν αὐτή, καὶ καλλονή κατὰ λόγον δὲ ἦν ἐμβριθέστερα τὰ λίνεα, τοῦ τάλαντον ὁ πῆχυς εἷλκε. ἐπεὶ δὲ ἐγεφυρώθη ὁ πόρος, κορμοὺς ξύλων καταπρίσαντες, καὶ ποιήσαντες ἴσους τῆς σχεδίης τῷ εὔρεϊ, κόσμῳ ἐπετίθεσαν κατύπερθε τῶν ὅπλων τοῦ τόνου. θέντες δὲ ἐπεξῆς, ἐνθαῦτα αὖτις ἐπεζεύγνυον. ποιήσαντες δὲ ταῦτα, ὕλην ἐπεφόρησαν. κόσμῳ δὲ θέντες καὶ τὴν ὕλην, γῆν ἐπεφόρησαν. κατανάξαντες δὲ καὶ τὴν γῆν, φραγμὸν παρείρυσαν ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἵνα μὴ φοβέηται τὰ ὑποζύγια τὴν θάλασσαν ὑπερορῶντα, καὶ οἱ ἵπποι. Ioann. Tzetzes Chil. I. Histor. XXXII. de Xerxe,

Ἀντὶ μιᾶς γεφύρας δὲ δύο κελεύει ζεῦξαι·
Καὶ δὴ πλαγίας κατὰ ῥοῦν πληρώσαντες ὁλκάδας,
Ἀγκύραις τε στηρίξαντες, ὡς μένειν ἀσαλεύτους,
Ἀπὸ τῆς γῆς ὡς πρὸς τὴν γῆν τὴν ἀντιπεραιῶπιν,
Σχοίνους φελκώδεις εἵλκυσαν ἐπάνω τῶν ὁλκάδων·
Ἕνα πρὸς πρῴραις τῶν νεῶν, ἕτερον δὲ πρὸς πρύμναις.
Ὁ πηχυαῖος σχοῖνος δὲ, τριτάλαντος ἦν βάρει.
Τούτους γοῦν ἐντανύσαντες ἐκ γῆς τῆς ἑκατέρας,
Ξύλων κορμοῖς προσήλωσαν, ὡς ἐν ἱπποστασίοις.
Οὕτω μὲν ὀχυρώσαντες τὸ ἔδαφος, τοῖς σχοίνοις
Χειραγωγοῖς τὰ πλάγια, καὶ κλείσμασι στερροῖσι,
Μήπως ἐκ τῶν πλαγίων τις εἰς θάλασσαν ἐμπέσοι.
Ἐπεὶ δ' ἄμφω γεγόνασιν αἱ γέφυραι ζευχθεῖσαι,
Πολλὴν τὸν χοῦν ἐπιχέαντες κορμοῖς τοῖς ἐδαφίταις,
Γαιοῦσι ταύτας ἀκριβῶς.

At

At vti posterioribus seculis pontes Persæ facerent, docet Procopius lib. II. de bello Persico his verbis: ὁ γοῦν Χοσρόης γέφυραν σὺν πολλῷ τάχει πηξάμενος, ποταμὸν Εὐφράτην ἐκ τοῦ αἰφνιδίου διέβη παντὶ τῷ στρατῷ. Πέρσαις γὰρ πόνῳ οὐδενὶ διαβατοί εἰσι ποταμοὶ ἅπαντες· ἐπεὶ αὐτοῖς ὁδῷ ἰοῦσιν, ἀγκιστροειδῆ σιδήρια ἐν παρασκευῇ ἐστίν· οἷς δὴ ξύλα μικρὰ ἐς ἄλληλα ἐναρμόζοντες, γέφυραν αὐτοσχεδιάζουσιν ἐν τῷ παραυτίκα, ὅπῃ ἂν σφίσι βουλομένοις εἴη.

Enimuero vti ira animique perturbatione incitatus in Gyndem amnem Cyrus, iniuriam, quam ab eo sese accepisse crediderat, vltus sit, bellumque indictum hosti, stulte cum flumine gesserit, venuste ac lepide exponit Seneca lib. III. de Ira, cap. XXI. de Cyro sic loquens, *Nam cum Babylonem oppugnaturus festinaret ad bellum, cuius maxima momenta in occasionibus sunt, Gyndem late fusum amnem vado transire tentauit: quod vix tutum est etiam cum sensit æstatem, & ad minimum deductus est. Ibi vnus ex his Equis qui trahere Regium currum albi solebant, abreptus, vehementer commouit Regem. Iurauit itaq; amnem illum Regiis equis meatum auferentem, eo se redacturum, vt transiri calcariq; etiam a feminis posset. Huc deinde omnem transtulit belli apparatum, & tamdiu assedit operi, donec C. & LXXX. cuniculis diuisum alueum, in CCC. & LX. riuos dispergeret, & siccum relinqueret, in diuersum fluentibus aquis.* Quæ ille ex Græco fonte Herodoti hausit, cuius ex lib. I. verba, vt Græca Latinis comparentur, subiicienda censui. Ea sic habent: Τοῦτον δὴ τὸν Γύνδην ποταμὸν ὡς διαβαίνειν ἐπειρᾶτο ὁ Κῦρος, ἐόντα νηυσιπερητὸν, ἐνθαῦτά οἱ τῶν τις ἱρῶν ἵππων τῶν λευκῶν, ὑπὸ ὕβριος ἐσβὰς ἐς τὸν ποταμὸν, διαβαίνειν ἐπειρᾶτο. ὁ δέ μιν συμψήσας, ὑποβρύχιον οἰχώκεε φέρων. κάρτα δὲ ἐχαλέπαινε τῷ ποταμῷ ὁ Κῦρος τοῦτο ὑβρίσαντι· καί οἱ ἐπηπείλησε, οὕτω δή μιν ἀσθενέα ποιήσειν, ὥστε τοῦ λοιποῦ καὶ γυναῖκάς μιν εὐπετέως, τὸ γόνυ μὴ βρεχούσας, διαβήσεσθαι. μετὰ δὲ τὴν ἀπειλὴν, μετεὶς τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνα στράτευσιν, διαίρεε τὴν στρατιὴν δίχα. διελὼν δὲ, κατέτεινε σχοινοτενέας ὑποδέξας διώρυχας ὀγδώκοντα καὶ ἑκατὸν, παρ' ἑκάτερον τὸ χεῖλος τοῦ Γύνδεω τετραμμένας πάντα τρόπον.

Verum fas ne sit, addubito, venia prius tanquam ab Edicto Prætoris impetrata, Senecam in huius loci versione, in-

curiæ reum agere, qui, quos Herodotus ἱροὺς ἵππους, vertit *equos qui trahere regium currum albi solebant*, contra Herodoti, vt existimo, mentem, qui non de Regii currus equis, sed de Sacris equis albis, qui Regem, quaqua iter faceret, antecedebant, sensisse videtur. Sic enim ille lib. VII. μετὰ δὲ, ἱροὶ Νισαῖοι καλεόμενοι ἵπποι δέκα, κεκοσμημένοι ὡς κάλλιστα. Et mox, ὄπισθεν δὲ τούτων τῶν δέκα ἵππων, ἅρμα Διὸς ἱρὸν ἐπιτέτακτο· τὸ ἵπποι μὲν εἷλκον λευκοὶ ὀκτώ· ὄπισθε δὲ τῶν ἵππων εἵπετο πεζῇ ἡνίοχος, ἐχόμενος τῶν χαλινῶν. οὐδεὶς γὰρ δὴ ἐπὶ τοῦτον τὸν θρόνον ἀνθρώπων ἀναβαίνει. τούτου δὲ ὄπισθεν αὐτὸς Ξέρξης ἐπ' ἅρματος ἵππων Νισαίων. Et alio eiusdem libri loco, ἅρμα τὸ ἱερὸν ἐπὶ δὲ, αὐτός τε Ξέρξης, καὶ οἱ αἰχμοφόροι, καὶ οἱ ἱππόται οἱ χίλιοι. Curtius lib. III. *Currum deinde Ioui sacratum albentes vehebant equi: hos eximia magnitudinis Equus, quem Solis appellabant, sequebatur.*

Verum vti montem Athon Xerxes perfoderit, Herodotus lib. VII. explicat his verbis: δασάμενοι τὸν χῶρον οἱ βάρβαροι κατὰ ἔθνεα, κατὰ Σάνην πόλιν χοινοτενὲς ποιησάμενοι. ἐπεὶ δὲ ἐγίνετο βαθέα ἡ διώρυξ, οἱ μὲν κατώτατα ἑστεῶτες ὤρυσσον· ἕτεροι δὲ, παρεδίδοσαν τὸν αἰεὶ ἐξορυσσόμενον χοῦν, ἄλλοισι κατύπερθε ἑστεῶσι ἐπὶ βάθρων. οἱ δ' αὖ ἐκδεκόμενοι, ἑτέροισι, ἕως ἀπίκοντο ἐς τοὺς ἀνωτάτω· οὗτοι δὲ, ἐξεφόρεόν τε καὶ ἐξέβαλλον. τοῖσι μέν νυν ἄλλοισι, πλὴν Φοινίκων, καταρρηγνύμενοι οἱ κρημνοὶ τοῦ ὀρύγματος, πόνον διπλήσιον παρεῖχον. ἅτε γὰρ τοῦ τε ἄνω στόματος καὶ τοῦ κάτω τὰ αὐτὰ μέτρα ποιευμένων, ἔμελλέ σφι τοιοῦτον ἀποβήσεσθαι. οἱ δὲ Φοίνικες, σοφίην ἔν τε τοῖσι ἄλλοισι ἔργοισι ἀποδεικνῦνται, καὶ δὴ καὶ ἐν ἐκείνῳ. ἀπολαχόντες γὰρ μόριον ὅσον αὐτοῖσι ἐπέβαλε, ὤρυσσον, τὸ μὲν ἄνω στόμα τῆς διώρυχος ποιεῦντες διπλήσιον ἢ ὅσον ἔδει αὐτὴν τὴν διώρυχα γενέσθαι: Sed & verberibus coactos fossores acriter operi incumbere, ibidem Herodotus scribit. Idem alias eodem libro Xerxem circa Athon aggeres ad fauces fossæ congessisse, propter æstuaria maris, ne ipsæ fauces aluei obstruerentur, refert.

Naues autem, Persas olim habuisse, Longas, Actuarias, Onerarias, & quasdam quæ Equos, Impedimentaque veherent, alias quæ vectores traiicerent, ex Herodoto constat. Is enim lib. VI. Darium refert, missis in suas maritimas

tri-

tributarias prouincias præconibus, imperasse νέας τε μακρὰς, καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα ποιέεσθαι. & lib. VII. τοῖσι δὲ ἱππαγωγὰ πλοῖα, ἅμα στρατευομένοισι· τοῖσι δὲ, ἐς τὰς γεφύρας, μακρὰς νέας παρέχειν, ἄλλα ἄλλῃ ἀγινέοντας, ὁλκάσι τε καὶ πορθμηΐοισι, ἐκ τῆς Ἀσίης πανταχόθεν. Nauium vero harum quasdam triginta, quasdam quinquaginta Remorum numero fuisse, idem Herodotus eodem lib. testis est. Ait enim, τριηκόντεροι δὲ καὶ πεντηκόντεροι, καὶ κέρκουροι, καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα μικρὰ συνελθόντα ἐς τὸν ἀριθμὸν ἐφάνη τρισχίλια. Et alias, πεντηκοντέρους καὶ τριήρεας συνθέντες, ὑπὸ μὲν τὴν ἀρχὴν τοῦ Εὐξείνου πόντου. Πεντηκόντερον enim ναῦν Thucydidis Scholiastes interpretatur, τὴν ὑπὸ πεντήκοντα ἐρεσσομένην.

Ceterum primi Persarum Reges instruere in altum editas Arces: & in ascensum arduos colles emunire: multiplicibus etiam Arces muris turribusque sepire, instituerunt. Et vt Arces oppidis, ita & Arcibus præsidia militum imponere, validisque præsidiis vrbes tenere, docuerunt. Cyrus quidem certe, vt Xenophon lib. VIII. παιδ. scribit, vrbibus a se captis, φρουρὰς καὶ φρουράρχους constituit. Et alibi, Ὡς δὲ τότε Κῦρος κατεστήσατο, οὕτως ἔτι καὶ νῦν βασιλέως εἰσὶν αἱ ἐν ταῖς ἄκραις φυλακαὶ, καὶ οἱ χιλίαρχοι τῶν φυλακῶν ἐκ βασιλέως εἰσὶ καθεστηκότες, καὶ παρὰ βασιλεῖ ἀπογεγραμμένοι. Ac postea, ἔτι καὶ νῦν τῷ αὐτῷ τρόπῳ πᾶσαι μὲν αἱ ὑπὸ βασιλεῖ φυλακαὶ ὁμοίως φυλάττονται. Idem Oeconomico, de Rege Persarum loquens, χωρὶς δὲ τούτων (videlicet τῶν ἀρχόντων) φύλακας ἐν ταῖς ἀκροπόλεσι τρέφει Chiliarchi ergo qui eiusmodi præsidiariis stationariisque militibus præessent, a Rege constituebantur. Sed & hi quibus Arcium custodia credebatur, φρούραρχοι τῶν Ἀκρῶν, ab eodem Xenophonte appellantur. Cuiusmodi Arcium præfectis, nihil aliud præter nudam arcium custodiam, tutelamque murorum, mandatam, a Xenophonte didici; qui φρουράρχοις, vnum hoc munus iniunxisse Cyrum, τὰ τείχη διασώζειν, nec quidquam præterea eos satagere voluisse, scribit, vt iam supra lib. I. notauimus.

Porro Persarum gentem, hiberno tempore, vtpote frigoris impatientem, bello abstinuisse, Socrates lib. III. histor. Ecclesiast. cap. XXI. ita scribit: ὁ δὲ βασιλεὺς εἰς τὴν

Περσῶν ἐνέβαλε μικρὸν πρὸ τοῦ ἔαρος, πυθόμενος ἀσθενέστατα καὶ ἀνανδρότατα εἶναι χειμῶνος τὰ ἔθνη Περσῶν. κρυμὸν γὰρ μὴ φέροντες, ἀπόμαχοι μένουσι κατὰ τόνδε τὸν χρόνον· ἀλλὰ οὐδὲ χεῖρον, τὸ τοῦ λόγου. βάλλοι ἂν τότε ἔξω τοῦ φάρους Μῆδος ἀνήρ. Ῥωμαίους εἰδὼς καὶ χειμῶνος ἀγωνίζεσθαι δυναμένους, ἐπαφῆκε τῇ χώρᾳ τὸν στρατόν. Xerxem autem iuniores solos, delectu habito, sacramento adegisse scribit Interpres Æschyli in Persas, τοὺς γὰρ νέους μόνους ὁ Ξέρξης ἐστρατολόγησε· τοὺς δὲ γέροντας, ὡς ἀσθενεῖς ὄντας καὶ μὴ δυναμένους κινῆσαι ὅπλα, κατέλειψε γῇ Περσίδι χώρας ἐπιτηρητάς τε καὶ φύλακας. Magos vtiq; ad fauorem populi conciliandum tributa & militiæ vacationem in triennium permisisse, Iustin. lib 11. narrat. Enimuero singulari quoque prælio Persas interdum certasse, apparet ex Darii historia, quæ a Diodoro refertur lib. XVII. item ex Polydamante apud Pausaniam in Eliacis. Ad huius etiam libri institutum pertinet, quod de recepto apud Persas Adoptionum more Procopius lib. 1. de bello Persico, scribit his verbis: οὐ γράμμασιν οἱ βάρβαροι τοὺς παῖδας ποιοῦνται, ἀλλ' ὅπλων σκευῇ. Iam Persarum Reges quandoque cum vicinis Regibus societatem & amicitiam contrahebant. & ita Cambyses, ad Regem Æthiopum Legatos, narrante Herodoto lib. III. misit, δῶρα φέροντας, πορφύρεόν τε εἷμα, καὶ χρύσεον στρεπτὸν περιαυχένιον, καὶ ψέλλια, καὶ μύρου ἀλάβαστρον, καὶ φοινικηΐου οἴνου κάδον. Quæ munera Legati ornarũt his verbis: Βασιλεὺς ὁ Περσέων Καμβύσης, βουλόμενος φίλος τοι καὶ ξεῖνος γενέσθαι, ἡμέας τε ἀπέπεμψε, ἐς λόγους τοι ἐλθεῖν κελεύων, καὶ δῶρα ταῦτά τοι διδοῖ, τοῖσι καὶ αὐτὸς μάλιστα ἥδεται χρεώμενος. Interdum & a Persarum Regibus fides cum hoste fœderibus deuinciebatur. Fœderis vero apud Persas iciendi ritum Xenophon prodit lib. II. Αναβάσ. in hunc modum: οἱ δὲ βάρβαροι προσώμοσαν καὶ ἡγήσεσθαι ἀδόλως. ταῦτα δ' ὤμοσαν, σφάξαντες κάπρον καὶ ταῦρον καὶ λύκον καὶ κριὸν, εἰς ἀσπίδα βάπτοντες, οἱ μὲν Ἕλληνες, ξίφος· οἱ δὲ βάρβαροι, λόγχην. Dextras etiã dedisse eos, in fœdere ineundo, idem eodem lib. docet, de Clearcho & Tissapherne ita loquens: καὶ ὤμοσαν, καὶ δεξιὰς ἔδοσαν, Τισσαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλέως γυναικὸς ἀδελφὸς, τοῖς τῶν Ἑλλήνων στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς· καὶ ἔλαβον παρὰ τῶν Ἑλλήνων. Et mox, Οἶδα μὲν ἡμῖν ὅρκους γεγενημένους καὶ δεξιὰς δεδομένας μὴ ἀδικήσειν ἀλλήλους.

λους. Item lib. III. καὶ ἐπὶ τούτοις αὐτὸς ὀμόσας ἡμῖν, αὐτὸς δεξιὰς δοὺς. Sed & quo ritu Medi Lydiq; inter se fœdus fecerint, aperit Herodot. lib. I. his verbis: ὅρκια δὲ ποιέεται ταῦτα τὰ ἔθνεα τά πέρ τε Ἕλληνες· καὶ πρὸς τούτοισι, ἐπεὰν τοὺς βραχίονας ἐπιτάμωνται, ἐς τὴν ὁμοχροΐην, τὸ αἷμα ἀναλείχουσι ἀλλήλων. Fidem vero etiam hosti datam, sanctissime olim seruasse Persas, Xenophon lib. VIII. παιδ. in extremo docet. Testimonio est Artabani Parthorum Regis exemplum, apud Iosephum lib. XVIII. Antiquit. cap. vlt. Ex quo etiam apparet latrunculis quos ad se euocabant, Reges quandoque liberum commeatum, & remeatum, ac vt vulgo loquimur, *saluum conductum*, concessisse. Illic enim Asinæum & Anilæum fratres ad se euocasse Artabanus narratur, συγχωρῶν ἄδειαν τε καὶ ἀσυλίαν ὁδοῦ, χρήζων ἐπὶ φιλίᾳ προσχωρεῖν πρὸς αὐτόν. Apud Assyrios vtique, susceptæ pacis indicium fuisse, præ se bouem coronatum agere, Ammianus Marcellin. li. XXIII. tradit. Indigne vero tulisse Reges Persarũ quempiam suorum alicubi seruire, captosque ab hostibus, dato pretio, redemisse, Lampridius indicat in Alexandro Seuero. Illic enim victoriam quam de Persis Alexander Seuerus reportauit, narrans, *Tumq; primum*, ait, *Persæ serui apud Romanos fuerant: quos quidem, quia indigne ferunt Persarũ Reges quempiam suorum alicubi seruire, acceptis pretiis reddidit.*

Verum vt tandem aliquando receptui canam, Persis quinquagesimus annus honestam missionem dabat, militiæque tam equestris quam pedestris vacationem tribuebat. Legitimum ergo militiæ tempus, triginta annorum erat, si Straboni fides habeatur, qui a vicesimo ad quinquagesimum vsque annum militasse Persas scribit, inquiens, στρατεύονται δὲ καὶ ἄρχουσιν ἀπὸ εἴκοσιν ἐτῶν, ἕως πεντήκοντα, πεζοί τε καὶ ἱππεῖς. Ex quo non male colligi posse videtur, Persas tricesimo militiæ anno, vtpote impletis emeritisque stipendiis, honeste sacramento solutos: militiæque post quinquagesimum annum vacationem ætatis beneficio meruisse. Atq; hic mihi ipse honestam missionem indulgeo.

INDEX RERVM ET VERBORVM IN BRISSONII DE REGNO PERSARVM LIBRIS *memorabilium.*

Crucis

Ludi

Pæda-

curiæ reum agere, qui, quos Herodotus ἱροὺς ἵππους, vertit *equos qui trahere regium currum albi solebant*, contra Herodoti, vt existimo, mentem, qui non de Regii currus equis, sed de Sacris equis albis, qui Regem, quaqua iter faceret, antecedebant, sensisse videtur. Sic enim ille lib. VII. μετὰ δὲ, ἱροὶ Νισαῖοι καλεόμενοι ἵπποι δέκα, κεκοσμημένοι ὡς κάλλιστα. Et mox, ὄπισθεν δὲ τούτων τῶν δέκα ἵππων, ἅρμα Διὸς ἱρὸν ἐπετέτακτο· τὸ ἵπποι μὲν εἷλκον λευκοὶ ὀκτώ· ὄπισθε δὲ τῶν ἵππων εἵπετο πεζῇ ἡνίοχος, ἐχόμενος τῶν χαλινῶν. οὐδεὶς γὰρ δὴ ἐπὶ τοῦτον τὸν θρόνον ἀνθρώπων ἀναβαίνει. τούτου δὲ ὄπισθεν αὐτὸς Ξέρξης ἐπ' ἅρματος ἵππων Νισαίων. Et alio eiusdem libri loco, ἅρμα τὸ ἱρὸν ἐπῆν, αὐτός τε Ξέρξης, καὶ οἱ αἰχμοφόροι, καὶ οἱ ἱππόται οἱ χίλιοι. Curtius lib. III. *Currum deinde Ioui sacratum albentes vehebant equi: hos eximiæ magnitudinis Equus, quem Solis appellabant, sequebatur.*

Verum vti montem Athon Xerxes perfoderit, Herodotus lib. VII. explicat his verbis: δασάμενοι τὸν χῶρον οἱ βάρβαροι κατὰ ἔθνεα, κατὰ Σάνην πόλιν σχοινοτενὲς ποιησάμενοι. ἐπεὶ δὲ ἐγίνετο βαθέα ἡ διῶρυξ, οἱ μὲν κατώτατα ἑστεῶτες ὤρυσσον· ἕτεροι δὲ, παρεδίδοσαν τὸν αἰεὶ ἐξορυσσόμενον χοῦν, ἄλλοισι κατύπερθε ἑστεῶσι ἐπὶ βάθρων. οἱ δ' αὖ ἐκδεκόμενοι, ἑτέροισι, ἕως ἀπίκοντο ἐς τοὺς ἀνωτάτω· οὗτοι δὲ, ἐξεφόρεόν τε καὶ ἐξέβαλλον. τοῖσι μέν νυν ἄλλοισι, πλὴν Φοινίκων, καταῤῥηγνύμενοι οἱ κρημνοὶ τοῦ ὀρύγματος, πόνον διπλήσιον παρεῖχον. ἅτε γὰρ τοῦ τε ἄνω στόματος καὶ τοῦ κάτω τὰ αὐτὰ μέτρα ποιευμένων, ἔμελλέ σφι τοιοῦτον ἀποβήσεσθαι. οἱ δὲ Φοίνικες, σοφίην ἔν τε τοῖσι ἄλλοισι ἔργοισι ἀποδεικνύαται, καὶ δὴ καὶ ἐν ἐκείνῳ. ἀπολαχόντες γὰρ μόριον ὅσον αὐτοῖσι ἐπέβαλλε, ὤρυσσον, τὸ μὲν ἄνω στόμα τῆς διώρυχος ποιεῦντες διπλήσιον ἢ ὅσον ἔδει αὐτὴν τὴν διώρυχα γενέσθαι. Sed & verberibus coactos fossores acriter operi incumbere, ibidem Herodotus scribit. Idem alias eodem libro Xerxem circa Athon aggeres ad fauces fossæ congessisse, propter æstuaria maris, ne ipsæ fauces aluei obstruerentur, refert.

Naues autem, Persas olim habuisse, Longas, Actuarias, Onerarias, & quasdam quæ Equos, Impedimentaque veherent, alias quæ vectores traiicerent, ex Herodoto constat. Is enim lib. VI. Darium refert, missis in suas maritimas tri-

tributarias prouincias præconibus, imperasse νέας τε μακρὰς, καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα ποιέεσθαι. & lib. VII. τοῖσι δὲ ἱππαγωγὰ πλοῖα, ἅμα στρατευομένοισι· τοῖσι δὲ, ἐς τὰς γεφύρας, μακρὰς νέας παρέχειν, ἄλλα ἄλλη ἀγινέοντας, ὁλκάσι τε καὶ πορθμηίοισι, ἐκ τῆς Ἀσίης πανταχόθεν. Nauium vero harum quasdam triginta, quasdam quinquaginta Remorum numero fuisse, idem Herodotus eodem lib. testis est. Ait enim, τριηκόντεροι δὲ καὶ πεντηκόντεροι, καὶ κέρκουροι, καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα μικρὰ συνελθόντα ἐς τὸν ἀριθμὸν ἐφάνη τρισχίλια. Et alias, πεντηκοντέρους καὶ τριήρεας συνθέντες, ὑπὸ μὲν τὴν πρὸς τοῦ Εὐξείνου πόντου. Πεντηκόντερον enim ναῦν Thucydidis Scholiastes interpretatur, τὴν ὑπὸ πεντήκοντα ἐρεσσομένην.

Ceterum primi Persarum Reges instruere in altum editas Arces: & in ascensum arduos colles emunire: multiplicibus etiam Arces muris turribusque sepire, instituerunt. Et vt Arces oppidis, ita & Arcibus præsidia militum imponere, validisque præsidiis vrbes tenere, docuerunt. Cyrus quidem certe, vt Xenophon lib. VIII. παιδ. scribit, vrbibus a se captis, φρουροὺς καὶ φρουράρχους constituit. Et alibi, Ὡς δὲ τότε Κῦρος κατεστήσατο, οὕτως ἔτι καὶ νῦν βασιλέως εἰσὶν αἱ ἐν ταῖς ἄκραις φυλακαὶ, καὶ οἱ χιλίαρχοι τῶν φυλακῶν ἐκ βασιλέως εἰσὶ καθεστηκότες, καὶ παρὰ βασιλεῖ ἀπογεγραμμένοι. Ac postea, ἔτι καὶ νῦν τῷ αὐτῷ τρόπῳ πᾶσαι μὲν αἱ ὑπὸ βασιλεῖ φυλακαὶ ὁμοίως φυλάττονται. Idem Oeconomico, de Rege Persarum loquens, χωρὶς δὲ τούτων (videlicet τῶν ἀρχόντων) φύλακας ἐν ταῖς ἀκροπόλεσι τρέφει. Chiliarchi ergo qui eiusmodi presidiariis stationariisque militibus præessent, a Rege constituebantur. Sed & hi quibus Arcium custodia credebatur, φρούραρχοι τῶν Ἀκρῶν, ab eodem Xenophonte appellantur. Cuiusmodi Arcium præfectis, nihil aliud præter nudam arcium custodiam, tutelamque murorum, mandatam, a Xenophonte didici; qui φρουράρχοις, vnum hoc munus iniunxisse Cyrum, τὰ τείχη διασώζειν, nec quidquam præterea eos satagere voluisse, scribit, vt iam supra lib. I. notauimus.

Porro Persarum gentem, hiberno tempore, vtpote frigoris impatientem, bello abstinuisse, Socrates lib. III. histor. Ecclesiast. cap. XXI. ita scribit: ὁ δὲ βασιλεὺς εἰς τὴν

Περσῶν ἐνέβαλλε μικρὸν πρὸ τοῦ ἔαρος, πυθόμενος ἀσθενέστατα καὶ ἀνανδρότατα εἶναι χειμῶνος τὰ ἔθνη Περσῶν. κρυμὸν γὰρ μὴ φέροντες, ἀπόμαχοι μένουσι κατὰ τόνδε τὸν χρόνον· ἀλλ' οὐδὲ χεῖρα, τὸ τοῦ λόγου, βάλλοι ἄν ποτε ἔξω τοῦ φάρους Μῆδος ἀνήρ. Ῥωμαίους εἰδὼς καὶ χειμῶνος ἀγωνίζεσθαι δυναμένους, ἐπαφῆκε τῇ χώρᾳ τὸν στρατόν. Xerxem autem iuniores solos, delectu habito, sacramento adegisse scribit Interpres Æschyli in Persas, τοὺς γὰρ νέους μόνους ὁ Ξέρξης ἐστρατολόγησε· τοὺς δὲ γέροντας, ὡς ἀσθενεῖς ὄντας καὶ μὴ δυναμένους κινῆσαι ὅπλα, κατέλειψε γῇ Περσίδι χώρας ἐπιτηρητάς τε καὶ φύλακας. Magos vtiq; ad fauorem populi conciliandum tributa & militiæ vacationem in triennium permisisse, Iustin. lib 11. narrat. Enimuero singulari quoque prælio Persas interdum certasse, apparet ex Darii historia, quæ a Diodoro refertur lib. XVII. item ex Polydamante apud Pausaniam in Eliacis. Ad huius etiam libri institutum pertinet, quod de recepto apud Persas Adoptionum more Procopius lib. I. de bello Persico, scribit his verbis: οὐ γράμμασιν οἱ βάρβαροι τοὺς παῖδας ποιοῦνται, ἀλλ' ὅπλων σκευῇ. Iam Persarum Reges quandoque cum vicinis Regibus societatem & amicitiam contrahebant. & ita Cambyses, ad Regem Æthiopum Legatos, narrante Herodoto lib. III. misit, δῶρα φέροντας, πορφύρεόν τε εἷμα, καὶ χρύσεον στρεπτὸν περιαυχένιον, καὶ ψέλλια, καὶ μύρου ἀλάβαστρον, καὶ φοινικηΐου οἴνου κάδον. Quæ munera Legati ornarūt his verbis: Βασιλεὺς ὁ Περσέων Καμβύσης, βουλόμενος φίλος τοι καὶ ξεῖνος γενέσθαι, ἡμέας τε ἀπέπεμψε, ἐς λόγους τοι ἐλθεῖν κελεύων, καὶ δῶρα ταῦτά τοι διδοῖ, τοῖσι καὶ αὐτὸς μάλιστα ἥδεται χρεώμενος. Interdum & a Persarum Regibus fides cum hoste fœderibus deuinciebatur. Fœderis vero apud Persas iciendi ritum Xenophon prodit lib. II. Ἀναβάσ. in hunc modum: οἱ δὲ βάρβαροι συνθέμενοι καὶ ὤμνυσαν καὶ ἡγήσασθαι ἀδόλως. ταῦτα δ' ὤμοσαν, σφάξαντες κάπρον καὶ ταῦρον καὶ λύκον καὶ κριὸν, εἰς ἀσπίδα βάπτοντες, οἱ μὲν Ἕλληνες, ξίφος· οἱ δὲ βάρβαροι, λόγχην. Dextras etiā dedisse eos, in fœdere ineundo, idem eodem lib. docet, de Clearcho & Tissapherne ita loquens: καὶ ὤμοσαν, καὶ δεξιὰς ἔδοσαν, Τισσαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλέως γυναικὸς ἀδελφὸς, τοῖς τῶν Ἑλλήνων στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς· καὶ ἔλαβον παρὰ τῶν Ἑλλήνων. Et mox, Οἶδα μὲν ἡμῖν ὅρκους γεγενημένους καὶ δεξιὰς δεδομένας μὴ ἀδικήσειν ἀλλήλους.

λους. Item lib. III. καὶ ἐπὶ τούτοις αὐτοὺς ὁμόσας ἡμῖν, αὐτὸς δεξιὰς δούς. Sed & quo ritu Medi Lydiq; inter se fœdus fecerint, aperit Herodot. lib. I. his verbis: ὅρκια δὲ ποιέεται ταῦτα τὰ ἔθνεα τάπερ τε Ἕλληνες· καὶ πρὸς τούτοισι, ἐπεὰν τοὺς βραχίονας ἐπιτάμωνται, ἐς τὴν ὁμοχροίην, τὸ αἷμα ἀναλείχουσι ἀλλήλων. Fidem vero etiam hosti datam, sanctissime olim seruasse Persas, Xenophon lib. VIII. παιδ. in extremo docet. Testimonio est Artabani Parthorum Regis exemplum, apud Iosephum lib. XVIII. Antiquit. cap. vlt. Ex quo etiam apparet latrunculis quos ad se euocabant, Reges quandoque liberum commeatum, & remeatum, ac vt vulgo loquimur, *saluum conductum*, concessisse. Illic enim Asinæum & Anilæum fratres ad se euocasse Artabanus narratur, συγχωρῶν ἄδειάν τε καὶ ἀσυλίαν ὁδῶν, χρῄζων ἐπὶ φιλίᾳ προσχωρεῖν πρὸς αὐτόν. Apud Assyrios vtique, susceptæ pacis indicium fuisse, præ se bouem coronatum agere, Ammianus Marcellin. li. XXIII. tradit. Indigne vero tulisse Reges Persarũ quempiam suorum alicubi seruire, captosque ab hostibus, dato pretio, redemisse, Lampridius indicat in Alexandro Seuero. Illic enim victoriam quam de Persis Alexander Seuerus reportauit, narrans, *Tumq; primum*, ait, *Persæ serui apud Romanos fuerant: quos quidem, quia indigne ferunt Persarũ Reges quempiam suorum alicubi seruire, acceptis pretiis reddidit.*

Verum vt tandem aliquando receptui canam, Persis quinquagesimus annus honestam missionem dabat, militiæque tam equestris quam pedestris vacationem tribuebat. Legitimum ergo militiæ tempus, triginta annorum erat, si Straboni fides habeatur, qui a vicesimo ad quinquagesimum vsque annum militasse Persas scribir, inquiens, στρατεύονται δὲ ἄρχονται ἀπὸ εἴκοσιν ἐτῶν, ἕως πεντήκοντα, πεζοί τε καὶ ἱππεῖς. Ex quo non male colligi posse videtur, Persas tricesimo militiæ anno, vtpote impletis emeritisque stipendiis, honeste sacramento solutos: militiæque post quinquagesimum annum vacationem ætatis beneficio meruisse. Atq; hic mihi ipse honestam missionem indulgeo.

INDEX RERVM ET VERBORVM IN BRISSONII DE REGNO PERSARVM LIBRIS memorabilium.

Ludi

Pæda-

regiæ

F. S. LECTORI S.

Prima huius tractatus editio, Parisiis prodiit anno MDXC. *in qua præter menda, partim operarum vitio, partim aliâs commissa, erat etiam Appendix prætermissorum. Cum igitur hanc nostram editionem cogitaremus, operam dedimus vt ex auctoris præscripto & menda per nos corrigerentur, & prætermissa suis quæque locis insererentur. Quibus expeditis plana putabamus omnia. sed fefellit nos opinio. nam auctorum loca, Græca potissimum, ita passim vel operarum vel amanuensis culpâ deprehendimus male tractata, vt plerumque ad ipsos fontes recurrendum esset. Quod, quantum per ordinarias occupationes licuit, non segniter a nobis est præstitum. Et quia non pauca occurrebant in quibus etiam vulgatarum editionum lectio parum sana videbatur, de his aliisque consimilibus seorsum hic, amice lector, te commonere, nostramque tibi de illis quâ coniecturam, quâ sententiam exponere libuit. Eam ergo telam paucis pertexamus.*

Pag. 17, v. 2, melius διέζωσαν, vti & Leonclauius vertit, *quod manus per coren cinctas non innoluissent.*

45, 11, ex Herodoto & aliis scribendum Κιασίη. V. 10 a fine, post Μέμνονος κτίσμα, quæ sola ibi sunt Stephani Byzan-

Byzantii verba, aliquã multa desiderantur, per amanuensem vel typographicas operas in prima editione omissa.

66,14, melius ἀλλ' ἐπὶ τὰ πέρα Xenoph. ed.

74, v. πίζης] rectius ἀπεσκλημένα, Basil. ed. 24,36.

89, v. μὲν] locus ita videtur interpolandus, καὶ αὐτὸ τὸ τὴν κεφαλὴν ἀποκόπτεσθαι, ἀποτιθέναι, τὴν κάραν ἀποτεμνομένων, & loco decapitationis, tiara deposita caput eis velli. in ms. breuius est, μαστιγοῦσι μὲν ἀποδυσαμένων τὰ ἱμάτια, τίλλουσι δὲ τὴν κάραν ἀποθεμένων. atque ita infra 269, in simili eiusdem Plutarchi loco, transpositione facta legendum puto, τῶν κολαζομένων τὰ ἱμάτια μαστιγοῦσι, καὶ τὰς κάρας ἀποτίλλουσι.

96,9, vsitatius παρ' αὐτοῖς, datiuo casu, vt supra 93, v. penultimo.

98,15, χρυσοῦν est etiam in vulg. Iosephi ed. sed rectius χρυσοῦν, neut. gen. Sequens commation, μετ' αὐτὸν, locali significatione accipiendum, i. proximo post ipsum loco sessurum, vt inf. 112.

100, 19, Plutarchi locus expungi potest; quippe qui pag. seq. v. 4. prolixius repetitur.

125, 2, consentit & vulg. ed. Strab. malim, ἢ τοιοῦτόν τι ἕτερον, vel aliud quid tale.

129, v. ὑπ] q. cod. ὀργυιᾶς. haud scio an verius ὀργυιᾶς, vel ὀργυιᾶς. posset etiam ὀργυιῶν legi.

133,25, vsitatius assidue, vt infra 287,8.

140,25, pro πᾶσιν vulg. ed. hab. φάσιν, vetus interpres, salutem & pacem. vt φάσις accipi hoc loco possit pro significatione seu indicatione, eorum sc. quæ ad regem ex officio referenda videbãtur.

141,4 a fine, τὸ δακτύλιον etiam vulg. ed. sed vsitatius τὸν, masc. gen. Seq: pag. v. 2, & γράφεται cum vulg. ed. retineri potest, & legi γράφεται, quæcumque scribuntur.

146, v. τοῖς] rectius παλτοῖς, vt infra in retractatione, 293. Leonclauius vertit cum tragulis.

148, v. χὴν] pro Εφθαλίτης inf. 160 Euthalitæ sunt, itemque in Ortelii nostri Thesauro Geographico. nescio an iidem Abdelitæ apud Georg. Cedrenum.

149, v. num] δίκαιρον habet etiam Æliani editio: qui ait Indicum esse nomen; a Græcis appellari δίκαιον. Ctesias δίκαιρον habet, qua-

ſi a duplici apice tracto vocabulo.

151, 7 a fine, Xyl. ed. δάος, ſubſtantiue.

152, v. δικαὶ] malim αἱ μὲν. & paulo poſt, ἐνώπια. de καυάκης vero, melius infra in retractatione, 252.

155, 9, melius θαλίησι: &, οὐ ζῶς ὄρνισι, vt paulo poſt, v. 23. V. 28, metrum conſtabit ſi legamus, Ὡς πᾶλλα πάντ' οὐκ ὄντα τούτου ἄξια: vt ſequens commatiō exegema ſit præcedētis demōſtratiui τούτου.

156, v. χεῖρες] ἀλλήλοις cōmuni genere alibi quoque obſeruare memini.

161, 11 a fine, poſt τοῦ σώματος, e præcedenti membro ſubaudiendum verbum εἵλκετο, i. *nulla non corporis parte trahebatur.*

162, v. vt] rectius OROMASDAM, vt infra 181, & alibi. Et mox, v. xandro] ἀναλάμψαι eſt etiam in Flor. ed. 286, b. vt ſit bene ominātis. alioqui & optatiue legi poſſet ἀναλάμψαι, ſeu ἀναλάμψειε.

164, 8, poteſt etiam ſic diſtingui, ἐν οἷς καὶ τὸ Χοσρόου σεβαστὸν πῦρ, ὁ θεὸς, καθειστήκει, vt infra 166, Cedrenus refert ignem apud Perſas, ex inſtituto Perſei, magna veneratione coli ſolitum, velut deum e cælo delatum.

167, 15, poteſt etiam μυσαρὸν ferri, vt habet Xylandri editio, pag. 848. atque adeo conuenientius illud quam Briſſonianum μιαρόν.

169, v. antepenult. rectius *Anaitidem:* itemque vltimo verſu, Αναΐτιδος, vt recte Xylandri editio habet tribus in locis apud eundem Strabonem. eſt enim ἡ Αναΐτις, ſeu ἡ Αναΐτις θεά, eadem quæ & *Anaa:* vt apud eundem Strabonem initio lib. 16, τὸ τῆς Αναίας ἱερόν. eſt autē Αναία, & mulieris nomen, & oppidi, cuius gentile Αναῖος & Αναίτης, teſte Stephano Byz. vnde & paulo ante in Clementis noſtri loco pro Ταναΐδος procul dubio reponēdum Αναΐτιδος.

170, 5, rectius ἀποξέεσθαι, vel præterito tempore ἀπεξέσθαι: vt *delubra* quoq; a delibratione nonnullis dicta videntur.

172, v. πία] aptius fere aduerb. Αθήνησι.

176, v. σῶντες] melius ῥιπίζοντες Xyl. ed. p. 847. V. 5 a fine, procul dubio verior lectio eſt, ῥάβδων μυρσινίνων λεπτῶν δέσμην, *faſciculum tenuium myrti virgarum*, ſicut paulo ante, ἐπὶ μυῤῥίνην ἢ δάφνην.

187, 11 a fine, poſt ἐπᾳδὴν

inſere

infere ἄρωσι, *postquam sustulerint*. Seq.v.sensus postulat, ὡς εἰκὸς ἐστιν. V. penultimo verius fortasse, συγγίαν, aut σκίαν.

190,1, omnino rectius τὸν τὸν τόπον, *hunc locum*:

192,5 a fine, aptius ῥήτρα.

193, 1, pro αὐτῶ apud Stobæum est παρ' αὐτοῖς, *apud ipsos*. V.6, Herodoti locus infra citatur plenius, 201, v. antepenultimo. sed pro ἀληθεύεσθαι apud Herodotum est ἀληθίζεσθαι, lib.1, p.36.

198,18, q.ed. οὐχ ἥκιστα.

205,6, vulg. διιπνήσαντες, a them. διιπνέω. V. penult. χωρίων etiam vulg. edit. sed aptius θηρίων, *bestiarum*.

207,8, melius fere *prospiciens*.

208, 19, aptius opinor, ἐσθῆσί τε: vt sit, *vestituq; auro & coloribus vario ceu pictum*. cuiusmodi loquendi genus infra 254, 8 a fine. Parthos vero ac Medos tali vestium pigmento vsos esse, fusius docetur 251,252.

209, 16, verius, opinor, *aprinam*. nã κάπρος in Clementis loco qui sequitur, non *caper* est, sed *aper* seu *verres*.

232,11 a fine, vsitatius διδασκάλια, sine diphthongo.

236, 22, sensus est, *ex eo quod manifeste apparebat eunuchũ esse*. si ἄπο γε legas, vti & Flor.ed.habet, sententia erit, *vtiq; procul ab eo qđ manifeste in ipso actu apparuerat*, seu, *contra quam propalam oculi viderant*.

243,13, ἐχχίσω habet etiam Steph.editio, p.36. quæ scriptura si auctoris est, syncopen habet. regulariter mox sequitur, τοὺς ἐγχεσάτω οἰκέοντας: itemque 128,3, ἐγχεσίρω τῶν Περσέων οἰκέοντι. V.26, maluerit fortasse aliquis πόρρω: vt sit, *procul abigunt a sua regione*.

245, 5, mutilatus videtur locus, quod auis & oui parum apta sit comparatio. ita fortasse interpolandus, μέγεθος ὅσον περιστερᾶς. περιστερώματος δ' οὐδέν ἐστιν· ἀλλὰ πᾶν τὸ ἐντὸς, πιμελῆς διάπλεων, μέγεθος ὅσον ὠοῦ. Hesychio sane auiculæ hoc genus est ἡλίκον περιστερά. & quæ de interaneis adieci, Plutarchi sunt paulo post, v.15. In eodem Plutarchi loco τὰ ἐντὸς, dictum ellipsi præpositionis κατά. scribitur autem ῥυνδάκη per δ etiam apud Hesychium: per τ, & masculina terminatione, etiam in Florentina Plutarchi editione, 166, b.

250, 15, omnino legendũ

videtur, ἐτίλλετό τε, *capillumque sibi euellebat*: qua de re infra 257,20.

256,20, vsitatius κατηρέκον, vt apud Hesych. κατηρείκοντο, κατεσχίζοντο, a prim. th. ἐρείκω, *scindo.* πότε in præced. commatio Ionice vsurpatum pro ἅπαξ.

258,9 a fine, vsitati⁹ κτεῖναι. per ει, vt τεῖναι.

261,11, τὸ κατ' ἐμὲ ποιηθήσεται quid significet, declarat Iosephi paraphrasis infra 268,13

262,9, superior editio μακρὰν, *longe*. ego μικρὰν cũ Heliodori vulg. ed. malui. at πυρὰν ἄγοιτο, forsan vt πομπὴν ἄγειν, prælato fc. rogi apparatu omni.

263,11, θηρίων ferri potest, si ad βορὰν referamus. alias melius θηρίοις, datiuo casu.

265, 22, congruentius πεοσκαθημένω, *assidente muscarum multitudine*.

269,4 a fine, forsan αὐτίκα δηλώσω. De Plutarchi loco v.19, supra dictum, ad 89.

278,14 a fine, vsitatius σωίοις, opt. modo: eum enim amat potentialis ἄν.

281,11, post *laudat*, in superiori editione leguntur hæc: *Iusta patri mortuo fecisse Cyrum, idem Xenophon lib. VIII παιδ. narrat, his verbis,* ἔθυσε τῷ νομιζόμενα ἱερεῖα, καὶ τοῦ χοροῦ ἡγήσατο Πέρσαις κατὰ τὰ πάτρια, καὶ τὰ δῶρα διεδίδου: quæ quia in Erratorum notatione deleri iussit auctor, sustuli. hic tamẽ repetere volui, quoniam non plane videbantur ab instituto aliena.

284,1, Græca in Vulcanii ed p.57, sic habent, πρὶν ὑπὸ τῶν μάγων ἀποκαθαρθείη τὸ μίασμα δῆθεν τοῦ ἐλπισθέντος θανάτου, καὶ οἷον αὖ παλαιὸν τὸ αὖθις βιῶναι. vt hic potius legendum sit, *priusquam a Magis expiatum fuerit illud piaculum scilicet exspectatæ mortis, & illi velut reddita reuiuendi potestas*. Vulcanius vertit, p.53, *donec a Magis expiatum fuerit piaculum exspectatæ mortis, & quodammodo vita redonetur.*

292,10 a fine, καταπελτάσαι & formatione suspectum est, & tono. in Basil. edit. Suidæ legitur καταπελταφέται, composita forma: eamque scripturam agnoscit expositio, *qui tela e catapultis emittũt*. at πελτασταὶ sunt *qui peltis in prœlio vtuntur.*

295, antepenult. v. ρ ῥέα omnino legendũ reor οἷα, *talis qua protegere possit.*

296,14, librarius vocum affinitate deceptus, post ἐν omisisse

omisisse videtur præpositionem Atticam εἰς. quæ vero mox περιπαὶ dicuntur, Hesychio περίφαι sunt. sic enim ille, περίφη, κόφινος μέγας. V. 21, malim cum articulo, εἰς τῶν πυλαιῶν.

305, 21, rectius, opinor, *parameriis*: vt παραμήρια sint *quæ femori applicatur arma*: Xenophonti παραμηρίδια supra 287 & 303. quibus & gladii ac similia annumerantur.

309, 5 a fine, aptius *præfixa*.

310, 9, melius, ὅτῳ ἐντύχανον: in Xenoph. ed. est, ὅτῳ ἐντύχοιεν, Leoncl. ed. p. 264.

316, 18, quæd. ed. ἀνακαθαίζοντο, præsenti tempore.

322, 7, post μεγέθει desideratur διαφέρουσαν, aut simile quodpiam adiectiuum.

329, 20, scribe cum articulo, ὁ χόιρος.

333, 5, ἀπὸ πατέρων etiam Basil. ed. sed malet forte quis ἐπὶ- vt sit, *patrum nostrorum tempore*.

336, 19, integer versus apud Æschylum sic habet, Ἐχθρῶν δ' ὅσοις ἦσαν ἐπὶ τοῖσδ' ... ὧδ' ἔχει λόγος. & præcedenti versu, Ὧν ἦγε πλῆθος: edit. Stephan. p. 146.

337, 8, aoristum προκαταλήξασθαι pro futuro positũ, vt infra quoque 348, participium προσβαλών- V. 19, Ἑλλησπόντιον, per παράθεσιν dictum, retento accentu: at Ἑλλήσποντον v. 12, per compositionem. hæc enim, accentum mutare solet; illa, retinere.

338, 26, in ἐπικέσθαι Ionica est aspirationis detractio, vt & mox in κατεῖναι, pro ἐφικέσθαι & καθεῖναι. alioqui legi posset etiam ἐπικέσθαι, vt προσκέσθαι supra 280, v. penultimo, per Ionicam dialysin, pro ἐπικεῖσθαι & προσκεῖσθαι: ea nempe constructionis forma qua Pausanias Eliac. 1, ἐπικείμενος κράνος τῇ κεφαλῇ.

340, 6, accus. πεζοὺς respicit seq. præpositionem εἰς: alioqui constructionis analogia postulat nomin. πεζοὶ vel πεζεῖς. V. 20, Ἑρμοῦ habet cum Pausaniæ edit. etiam Stephanus Byz. sed rectius cum Strabone legem Ἕρμου, 722: quam lectionẽ Amasæus quoque in Pausaniæ versione secutus est; nempe, *in Hermi fl. campis*:

344, vltimo v. στρατείαις quoque legi potest, i. *in expeditionibus*.

347, 9 a fine, κωμωδοῦσιν habet etiam Æliani editio: verius esse videtur κώδωσι,

nolis, tintinnabulis. cuius consuetudinis meminit etiam Etymologus noster in διαχωδωνίσαι 267, 30: 273, 50. Paulo post, v.5 a fine, constructionis norma postulat, δεδιότες ἐκπλήσσωσιν, subiunctiuo modo, vt in præced. commate.

350, 6 a fine, in Hesychii loco sensus postulat, ἴθος ἦν συγκλείεσθαι, vel simile quid.

352, 8, melius κατῆκαν, Ionica sc. aspirationis detractione pro καθῆκαν, a καθίημι, *demitto*. V.7 a fine, superior editio ὑποστασίοις, nempe, a subsistendo. nostrum ἱπποστασίοις petitum e Tzetzis editione, id est, *equorum stabulis*.

353, 6, haud scio an verius μακρὰ, *longa ligna*. V.8 a fine, rectius fortasse τὸν ὑβρίσαντα, accus. casu, *qui istam ei fecerat iniuriã*. τούτῳ tamen est etiam in vulg. ed. 48, 21.

355, 8, μικρὰ legitur etiam in vulg. ed. 262, 12. sed verius fortasse μακρὰ, *longa nauigia equis vehendis*. aliam lectionem secutus est Valla, qui vertit, *actuaria nauigia & alia minuta, cum hippagogis quæ equos vehunt*. quasi legerit, ἱππαγωγὰ πλοῖα, καὶ ἄλλα μικρά.

356, 4, post Ῥωμαίους subaudiendum οὖν, vel simile quid. V.9, pro γῆ cum H. Steph. repone articulum τῇ. est autem locus edit. Steph. pag. 160.

357, 5, ὁμοχροίην habet etiam Stephani editio, 19, 28. sed malet fortasse aliquis αἱμοχροίην, vel αἱμοχυσίην, aut αἱμοχυσίην, *vsq; ad cruentationem seu fusionẽ sanguinis*.

Sunt & loca quæ frustra, licet diu, a me quæsita sunt: vt 97, 8 a fine, locus qui e Xenoph. Pæd. 1 citatur: & 131 7, locus Iosephi.

Atque hæc potissimum de Græcorum auctorum locis. vt vero e Latinis quoq; vnum annotem, 123, 16, ita legendum, *Onera enim Imperii* (ita quippe ex Plinii ore loquor) *pleraq; vectigalia instituí, vt pro vtilitate communi, ita singulorum iniuriis coegerunt*. sic sane Lugdunẽsis editio habet in Plinii Panegyrico, p. 330. cui loco non multum absimilis paulo ante in eodem Panegyrico 327, 4. *Quippe discretis quidem bonis omnium, sua cuiusq; ad singulos mala: sociatis autem atq; permistis, singulorum mala ad neminem, ad omnes omnium bona pertinent*.

F I N I S.